

MIKKELI

Mikkelin kaupungin tilinpäätös 2021

Sisältö

1 TOIMINTAKERTOMUS	5
1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa.....	7
1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus.....	7
1.1.2 Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	9
1.1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	24
1.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa	26
1.1.5 Henkilöstö.....	29
1.1.6 Ympäristötilinpäätös.....	30
1.1.7 Muut ei-taloudelliset asiat.....	32
1.1.8 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	33
1.1.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	34
1.2 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen	36
1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus.....	40
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	40
1.3.2 Toiminnan rahoitus.....	45
1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset	48
1.5 Kokonaistulot ja -menot	53
1.6 Kaupunkikonsernin toiminta ja talous.....	54
1.6.1 Mikkelin kaupunkikonsernin rakenne	54
1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus.....	57
1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	57
1.6.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	58
1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	58
1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	59
1.6.6.1 Konsernituloslaskelma	59
1.6.6.2 Konsernin rahoituslaskelma	60
1.6.6.3 Konsernitase	62
1.7 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet	66
1.7.1 Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä	66
1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet	66
2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	69
2.1 Kaupungin strategia ja tavoitteiden toteutuminen 2021.....	71
2.2 Käyttötalous- ja tuloslaskelmaosan toteutuminen	77
2.2.1 Konsernin tavoitteiden toteutuminen	77
2.2.1.1 Etelä-Savon Energia Oy	77
2.2.1.2 Etelä-Savon Koulutus Oy (Esedu)	83
2.2.1.3 Kiinteistökehitys Naistinki Oy	86
2.2.1.4 Metsäsairila Oy	89
2.2.1.5 Mikalo Oy	92
2.2.1.6 Mikkelin Asumisoikeus Oy.....	96
2.2.1.7 Mikkelin Jäähalli Oy.....	99
2.2.1.8 Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy.....	102
2.2.1.9 Mikkelin opiskelija-asunnot Oy	106
2.2.1.10 Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy	110
2.2.1.11 Mikkelin Ravirata Oy	112

2.2.2 Toimielinten tavoitteiden toteutuminen	116
2.2.2.1 Keskusvaalilautakunta	116
2.2.2.2 Tarkastuslautakunta	116
2.2.2.3 Kaupunginvaltuusto	117
2.2.2.4 Hallinto- ja elinvoimapalvelut	117
2.2.2.5 Mikkelin seudun ympäristölautakunta	125
2.2.2.6 Kasvatus- ja opetuslautakunta	138
2.2.2.7 Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta	154
2.2.2.8 Kaupunkikehityslautakunta (30.10.2021 saakka kaupunkiympäristölautakunta)	166
2.2.2.9 Etelä-Savon pelastuslaitos -taseyksikkö	179
2.2.3 Liikelaitosten tavoitteiden toteutuminen	185
2.2.4 Liikelaitosten ja taseyksikön vaikutus tulokseen	186
2.2.5 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen	188
2.3 Investointien toteutuminen	191
2.4 Rahoitusosan toteutuminen	196
2.5 Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	197
3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	201
3.1 Tuloslaskelma	203
3.2 Rahoituslaskelma	204
3.3 Tase	205
3.4 Konsernin tuloslaskelma	207
3.5 Konsernin rahoituslaskelma	208
3.6 Konsernitase (lyhyt)	209
4 LIITETIEDOT	213
5 ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET	
5.1 Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia	239
5.2 Mikkelin Vesiliikelaitos	253
5.3 Muut eriytetyt laskelmat	275
6 ALLEKIRJOITUKSET	279
7 LUETTELO KIRJANPITOKIRJOISTA JA TOSITELAJEISTA SEKÄ NIIDEN SÄILYTYSTAVASTA	283

1

Toimintakertomus

1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus

Koronavuoden 2021 aikana kaupungin perustoiminnot pystyttiin hoitamaan hyvin. Myös strategiaan kirjattujen tavoitteiden osalta päästiin eteenpäin. Yhteiskuntamme poikkeusolosuhteista huolimatta olemme edellisen vuoden oppien perusteella onnistuneet muokkaamaan toimintaamme viime vuoden aikana siten, että arki on sujuvaa ja asiat tulevat hoidetuksi. Voimme olla tyytyväisiä esimerkiksi siitä, että kuluva lukuvuosi on pystytty toteuttamaan peruskoulun ja lukion osalta lähiopetuksena.

Alueen elinvoiman vahvistamiseksi meillä on liikkeellä useita hankkeita ja kasvua on saatu aikaiseksi. Kaupungin historian suurin investointi eli uusi jätevedenpuhdistamo on otettu käyttöön. Käytännössä tämä tarkoittaa tulevina vuosina entistä puhtaamman veden lisäksi näkyviä muutoksia entisen Kenkäveronniemessä sijaitsevan puhdistamoalueen sekä koko satamalahden alueen jatkokäytössä. Keskeinen lähtölaukaus alueen kehittämisessä on suunnitelmat uuden kauppakeskuksen rakentamiseksi ns. Veturitalin alueelle. Lisäksi sairaalan rakennustyömaan eteneminen ja ns. siilo-korttelin osittainen valmistuminen piirtävät kuvaa uudistuvasta ja elinvoimaisesta kaupungista.

Toinen viitostielle näkyvä ja koko ajan rakentuva alue on uuden tielinjauksen ympärille kehittyvä Visulahti. On ollut positiivista huomata, miten alueeseen on kohdistunut kiinnostusta, joka näkyy tonttivaruksina ja rakentamisena. Samoin Mikkelin asema merkittävänä logistiikkakeskuksena on vahvistunut ja useat valtakunnalliset toimijat ovat jo tuoneet toimintojaan Tuskuun kaavoitetulle yritystonteille.

Kaupungin kehittämisalustojen osalta on myös menty hyvin eteenpäin vuoden 2021 aikana. EcoSairilan kokonaisuus on edelleen jäsentynyt ja valtion kanssa solmitun innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimuksen turvin puhtaan veden ympärille keskittyvää BEM-osaamiskeskusta (Blue Economy Mikkeli) voidaan nostaa seuraavalle tasolle. Kehittämisalustan palveluja tuotteistamalla sekä alueen TKI-ympäristöä kehittämällä saadaan myös yritykset kytkettyä entistä paremmin alustalle ja osaltaan luomaan elinvoimaa alueellemme. Sama vahva kehityskulku on edessä myös Memory Campus -kehittämisalustassa, kun vuoden 2021 aikana suunniteltu ns. Memory Lab -konsepti konkretisoituu ja tulee TKI-ympäristönä tukemaan dataintensiivisen talouden kehittämistä Mikkeliissä.

Kalevankankaan hyvinvointikampuksen kehittäminen edelleen on tiivistänyt alueen eri toimijoiden yhteistyötä ja esimerkiksi uuden palloiluhallin valmistuminen alueelle vahvistaa ainutlaatuista hyvinvointikeskittymäämme. Samalla Kalevankankaan kehittämisalusta tukee osaltaan uuden kehittämisalustan eli matkailun ja vapaa-ajan kehittämistyötä. Matkailun viime vuosi oli edellisen vuoden tavoin vahva. Poikkeukselliset ajat ovat luoneet nostetta vapaa-ajan ja kausiasumiselle. Molempien kehityskaaria on syytä tukea eri tavoin myös jatkossa.

On hyvä pitää mielessä, että perinteinen kunnan rooli on muuttumassa ja erityisesti elinvoimatehtävä tulee entisestään korostumaan, myös Mikkelin kaupungissa. Aika näyttää, miten roolitus kuntien ja nyt valmisteilla olevien hyvinvointialueiden välillä toteutuu. Tällä hetkellä on ensisijaisen tärkeää ottaa osaa hyvinvointialueiden valmisteluun ja osaltamme varmistaa, että tulevaisuuden kuntien tehtävät ovat oikein mitoitettu suhteessa käytettävissä oleviin resursseihin.

Osaltaan Mikkelin kaupunki on jo aloittanut työn resurssien mitoituksen tarkastelemiseksi. Viime vuonna valitut uudet luottamushenkilöt ovat tarttuneet päättäväisesti kaupungin talouden oikaisemiseen, mikä on jo näkynyt syksyn talousarvioprosessissa ja tammikuussa alkaneessa Palvelut ja tulevaisuus -ohjelman valmistelussa. Tämä valmistelytyö yhdessä kestävien päätösten kanssa takaa sen, että tavoite kestävällä pohjalla olevasta kaupungin taloudesta toteutuu ja voimme yksituumaisesti katsoa luottavasti tulevaisuuteen.

Talouden haasteet jatkuvat

Tilikauden tulos muodostui 3,8 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Vielä loppuvuodesta pahimmat skenaariot ennakoivat yli kymmenen miljoonan euron alijäämää, joten etumerkistään huolimatta vuoden 2021 tulosta voidaan pitää jopa torjuntavoittona. Edellisen vuoden poikkeuksellisten erien nostattamasta vahvasta tuloksesta kaupungin taloudellinen tulos heikentyi 13,25 miljoonalla eurolla. Jo vuoden 2020 tilinpäätöksessä todettiin, että talouden tasapainotustyötä on maltettava jatkaa, sillä kaupungin talouden normaaliura on selvästi alijäämäinen.

Taseessa on vuoden 2021 tilinpäätöksessä kumulatiivista alijäämää 33,6 miljoonaa euroa. Summaan vaikuttaa paitsi tilikauden tulos, myös edellisten tilikausien yli-/alijäämiin kirjatut kirjanpidolliset oikaisut, joista merkittävin on liikelaitos Otavian nettilukiotoiminnan valtionosuuksien takaisinperinnän kohtuullistamissumma, 2,4 miljoonaa euroa.

Alkuperäinen vuoden 2021 talousarvio laadittiin 2,6 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Talousarvioon Essoten kuntalaskutukseen varattu summa ei sisältänyt koronapandemian ehkäisyyn ja hoitoon liittyviä toimenpiteitä, sillä talousarvion laatimisvaiheessa oletettiin valtion korvaustaso 100-prosenttiseksi ja korvausten ohjautuvan suoraan Essotelle. Avustusmenettelyjen tarkennuttua laskutti Essote koronakulut kuitenkin jäsenkunnilta; Mikkelin kaupungin kuntalaskutus sisälsi koronaan liittyviä kuluja jopa 17 miljoonaa euroa. Näitä kustannuksia kattamaan tarkoitettuja avustuksia kirjattiin kuitenkin vain 7,8 miljoonaa euroa. Erotus jää haettavaksi vuoden 2022 puolella harkinnanvaraisena korona-avustuksena, jonka suuruus ratkeaa vasta hakuprosessin myötä. Sote-kustannusten 236,4 miljoonan euron kokonaissumma sisälsi myös 7,4 miljoonan euron lisäveloituksen Essoten takautuvaan palkkaharmonisointiin varautumisen johdosta. Essoten kulut ylittivät alkuperäisen talousarvion huimalla 21,6 miljoonalla eurolla. Koronan nettovaiikutukseksi Mikkelin kaupungin talouteen arvioidaan vuonna 2021 kaikkiaan noin -5,9 miljoonaa euroa.

Tilikauden aikana toteutettiin lukuisia hyväksytyjä talouden tasapainotustoimenpiteitä. Tasapainotusohjelmien vaikutus näkyy taloudessa esimerkiksi henkilöstömenojen toteumassa. Tehtyjen säästötoimien jälkeenkin näkymä talouteen oli alijäämäinen, niinpä syksyn 2021 talousarviokäsittelyssä linjattiin uuden, järjestyksessään neljännen talouden tasapainottamisohjelman eli Palvelut ja tulevaisuus -ohjelman laatimisesta. Tilinpäätöksen laatimishetkellä ohjelman valmistelu on käynnissä, ja se tullaan viemään kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi maaliskuun 2022 lopussa. Tasapainotusohjelmien tavoitteena on saada kaupungin käyttötalous kestäväälle pohjalle siten, että tulojen ja menojen välinen rakenteellinen epäsuhde korjaantuu. Taseeseen kertyneen kumulatiivisen alijäämän kattamiseksi valmistellaan energiaomistusjärjestelyitä.

Sote-uudistus sumentaa talousnäkyä

Sopeutustoimenpiteitä valmistellaan poikkeuksellisen epävarmassa tilanteessa sote-uudistuksen rahoitusvaikutusten vuoksi. Sote-uudistuksen myötä paitsi sote-tehtävät ja niihin liittyvät menot, myös merkittävä osa kuntien vero- ja valtionosuustuloista siirtyy valtiolle. Tilinpäätöksen ja siten myös tasapainotusohjelmien valmisteluhetkellä käytettävissä olevat sote-uudistuksen rahoituslaskelmat ovat lähes vuoden vanhoja, alustavia ja hyvin epävarmoja. Lisäksi koronapandemia vääristää laskelmissa käytettävien vuosien 2021 ja 2022 sote-kustannuksia. Siirtolaskelmien seuraavalla päivityskerralla kuntakohtaiset muutokset voivat olla miljoonien eurojen suuruisia. Valtiovarainministeriö on tiedottanut tavoitteekseen julkaista uudet rahoituslaskelmat huhtikuun 2022 aikana. Siirtolaskelmilla on suuri vaikutus paitsi vuoden 2023 taloussuunnitteluun, myös koko kuntakentän tulevalle verorahoitukselle hamaan tulevaisuuteen asti.

Tulevien hyvinvointialueiden ja kuntien välillä vallitsee rahoitusmalliin liittyvä intressiristiriita, sillä vuosien 2021 ja 2022 sote-menojen kasvu rokottaa kunnille jäävän rahoituksen määrää. Tämä on merkittävä taloudellinen riski myös Mikkelin kaupungille. Vuoden 2022 talousarvioneuvotteluissa kompromissi siirtolaskelmiin vaikuttavaan sote-kustannustasoon onnistuttiin löytämään, mutta kuntien tulevien vuosien valtionosuusrahoitus tullaan tarkastamaan vielä vuoden 2022 tilinpäätöslukujen perusteella eli toteutuneiden lukujen mukaiseksi. Näin ollen Essoten budjetissa pysyminen viimeisenä toimintavuotenaan on Mikkelin kaupungin ja sen muidenkin kuntayhtymän jäsenkuntien taloudelle ja tulevaisuudelle ensiarvoisen tärkeää.

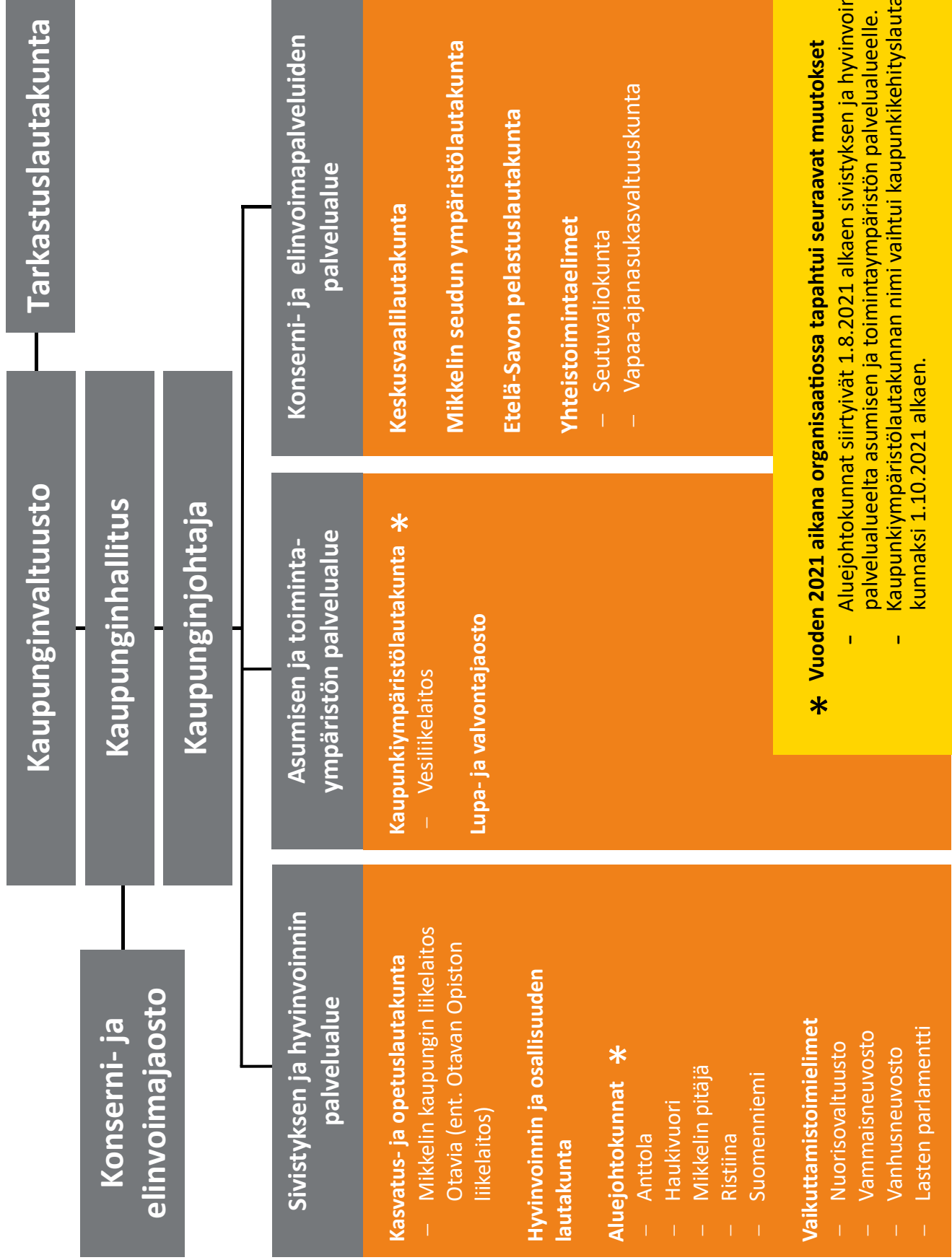
Timo Halonen

Kaupunginjohtaja
Mikkelin kaupunki

1.1.2 Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Mikkelin kaupungin organisaatio

* Vuoden 2021 aikana organisaatiossa tapahtui seuraavat muutokset

- Aluejohtokunnat siirtyivät 1.8.2021 alkaen sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualueelta asumisen ja toimintaympäristön palvelualueelle.
- Kaupunkiympäristölautakunnan nimi vaihtui kaupunkikehityslautakunnaksi 1.10.2021 alkaen.

Luottamushenkilöorganisaatio

KAUPUNGINVALTUUSTO 1.1. - 31.7.2021

Vaalit 9.4.2017

Puheenjohtaja

Kuikka Seija, erikoislääkäri, LT

1. varapuheenjohtaja

Valtola Oskari, työterveyslääkäri

2. varapuheenjohtaja

Taavitsainen Satu, toiminnanjohtaja, sosionomi AMK

KOK	Aho Eero	palomestari, insinööri
KD	Ahonen Liisa	lähihoitaja
SDP	Barck Paavo	sähköasentaja, eläkeläinen
VIHR	Hakala Kerttu	luontokeskuksen toiminnanohjaaja, FM
KESK	Harmoinen Taina	projektipäällikkö, yrittäjä, MMM
PS	Heinänen Raimo	lähiruokayrittäjä
SDP	Hokkanen Marita	opettaja
KESK	Hämäläinen Laura	opiskelija
KOK	Hölttä Elina	yrittäjä, YTM, KM
SDP	Juhola Jatta	kehittämisen- ja koulutussuunnittelija, YTM
KESK	Kakriainen Markku	toimitusjohtaja, insinööri, maakuntaneuvos
KESK	Kauppi Marja	yrittäjä, fysioterapeutti
VIHR	Kauppinen Heli	viestintäsuunnittelija, FM
KESK	Kauria Outi	varatuomari, mökkiyrittäjä
PS	Kivinen Harri	yrittäjä
KOK	Koivikko Jyrki	kappalainen
VIHR	Jussi-Pekka Nina	lastentarhanopettaja
SDP	Korhonen Tapani	kiinteistönhoitaja, eläkeläinen
KESK	Kuikka Seija, pj	erikoislääkäri, LT
SDP	Kuitunen Soile	toimitusjohtaja, VTT
SDP	Lehkonen Raine	lehtori, FM
SDP	Leskinen Ulla	päluottamusmies, myyjä
VIHR	Liikanen Veli	nuorisotutkija, biologi
KOK	Maczulskij Toni, ero 15.2.2021	toimitusjohtaja, yrittäjä
	Yli-Karro Ulla, 16.2.2021 alkaen	terveydenhoitaja, TtM
PS	Marttinen Jussi	muusikko
KOK	Miettinen Olli	toimitusjohtaja, yrittäjä
KESK	Nykänen Heikki	maatalousyrittäjä
KOK	Oksman Juhani	yli-insinööri
KESK	Olkkonen Kirsi	agrologi
KESK	Pekonen Petri	maanviljelijä
KOK	Puhakka Paavo	DI
KESK	Pulliainen Liisa	fysioterapeutti
VIHR	Pöntinen Minna	tradenomi YAMK
KD	Pöyry Jukka	LVI-tekniikko
KESK	Pöyry Pekka	opettaja, yrittäjä
KESK	Rouhiainen Risto	hallintonsaari, KTM, eläkeläinen
KD	Ruotsalainen Pertti	diakoni, eläkeläinen
KOK	Salo-Oksa Armi	toimitusjohtaja, yrittäjä
SDP	Seppälä Arto	ylitarkastaja, kunnallisneuvos
KESK	Siitari Keijo	maanviljelijä, yliluutnantti evp.
VIHR	Siitonen Mikko	lehtori, FM
KOK	Soininen Mali	yksikön johtaja, KM, eläkeläinen
SDP	Strengell Jarno	päluottamusmies, virastomestari
SDP	Taavitsainen Satu, 2. vpj	toiminnanjohtaja, sosionomi AMK
SDP	Tikkanen Petri	työsuojeluasiantuntija
SDP	Tissari Jenni	sairaanhoitaja, seksuaalineuvoja
SDP	Tullinen Hannu	eläkeläinen
KOK	Valtola Oskari, 1. vpj	työterveyslääkäri
SDP	Vartiainen Jaana	päiväkodinjohtaja, sosiaalikasvattaja
KOK	Vuori Juha	vanhempi konstaapeli, eläkeläinen
KESK	Väänänen Jaakko	maaseutuyrittäjä, eläkeläinen

Valtuuston varajäsenet 1.1. - 31.7.2021

KESK	Ruuth Noora	maaseutuyrittäjä, metsätalousinsinööri AMK
KESK	Strandman Jaana	erityisopettaja, KM
KESK	Ylönen Päivi	oppisopimuskoordinaattori, KM
KESK	Sihvonen Jari	aluepäällikkö
KESK	Hasanen Satu	elämäntaidon valmentaja
KESK	Lipsanen Heino	aluejohtaja, liikuntaneuvos
KESK	Sorasahi Vesa	yrittäjä, DI
KESK	Elkharam Tiina	yrittäjä
KESK	Hulkkonen Hannu	terveystarkastaja, eläkeläinen
KESK	Koponen Niina	henkilöstöasiantuntija, tradenomi YAMK
KESK	Härkönen Jyrki	maanviljelijä
KESK	Himanan Aija	toimitusjohtaja, eläkeläinen
KESK	Matiskainen Jaakko	maatalousyrittäjä
KESK	Ruhanen Seija-Liisa	sairaanhoitaja
KOK	Yli-Karro Ulla, 15.2.2021 asti Toivonen Hannu	terveydenhoitaja, TtM
KOK	Toivonen Hannu	eversti evp.
KOK	Rossi Jukka	yrittäjä
KOK	Vauhkonen Saara	opiskelija, yhteisöpedagogi
KOK	Marjalaakso Olli	HTM
KOK	Sihvonen Juhani	majuri
KOK	Pekka Selenius	toiminnanjohtaja, eläkeläinen
KOK	Heikkinen Miikka	yrittäjä (sivutoiminen), everstiluutnantti
KOK	Nykänen Roope	yrittäjä, ylioppilas
KOK	Suhonen Antti	asianajaja, VT
KOK	Kirjalainen Miikka	yrittäjä
KD	Soivanen Satu	TKI-asiantuntija, ekonomi
KD	Kolmisoppi Jenni	kieltenopettaja, FM
KD	Haukijärvi Erja	DI, eläkeläinen
PS	Himanan Vesa	kiinteistöhoitaja, herastuomari
PS	Liikanen Jere	insinööriopiskelija
PS	Korhola Anne	myyjä
SDP	Vainio Hanne	vanerityöntekijä
SDP	Nieminen Kalle	terveystarkastaja, eläkeläinen
SDP	Hämäläinen Reijo	mielenterveyshoitaja
SDP	Nyysönen Niina	lastenhoitaja, lähihoitaja
SDP	Pertti Anttonen	luutnantti evp
SDP	Siiskonen Anni	sairaanhoitaja
SDP	von Pandy-Seurujärvi Katariina	sairaanhoitaja AMK
SDP	Pyrhönen Heikki	hankevastaava
SDP	Hakkarainen Juha	linja-autonkuljettaja
SDP	Veijanen Markku	toimitusjohtaja, maajoukkuevalmentaja
SDP	Himanan Markku	tietoliikenneasentaja, eläkeläinen
SDP	Rautiainen Sari	ravitsemustyöntekijä, pääluottamusmies
SDP	Teittinen Leena	myymäläpäällikkö, eläkeläinen
VIHR	Heikkilä Pekka	suojelubiologi
VIHR	Saikkonen Jukka	sosionomi
VIHR	Lautamäki Jarmo	ympäristöinsinööri
VIHR	Kakkonen Ville	projektipäällikkö, DI
VIHR	Jouhkimo Panu	energia-asiantuntija

KAUPUNGINHALLITUS 1.1. - 31.7.2021

Jäsen

Seppälä Arto, pj	ylitarkastaja, kunnallisneuvos
Oikkonen Kirsi, 1. vpj	agrologi
Salo-Oksa Armi, 2. vpj	toimitusjohtaja, yrittäjä
Strengell Jarno	päáluottamusmies, virastomestari
Kuitunen Soile	toimitusjohtaja, VTT
Pekonen Petri	maanviljelijä
Pöyry Pekka	opettaja, yrittäjä
Koivikko Jyrki	kappalainen
Soininen Mali	yksikön johtaja, KM, eläkeläinen
Pöyry Jukka	LVI-tekniikko
Pöntinen Minna	tradenomi YAMK

Henkilökohtainen varajäsen

Juhola Jatta	kehittämisen- ja koulutus- suunnittelija, YTM
Rouhiainen Risto	KTM
Miettinen Olli	toimitusjohtaja, yrittäjä
Tikkanen Petri	työsuojeluasiantuntija
Tissari Jenni	sairaanhoitaja, seksuaalineuvoja
Kauria Outi	varatuomari, mökkiyrittäjä
Harmoinen Taina	projektipäällikkö, yrittäjä, MMM
Eero Aho	palomestari, insinööri
Vuori Juha	vanhempi konstaapeli, eläkeläinen
Ahonen Liisa	lähihoitaja
Jussi-Pekka Nina	päiväkodin johtaja

KONSERNI- JA ELINVOIMAJAOSTO 1.1. - 31.7.2021

Jäsen

Salo-Oksa Armi, pj	toimitusjohtaja, yrittäjä
Marttinen Jussi, 1. vpj	muusikko
Kakriainen Markku, 2. vpj	toimitusjohtaja, insinööri, maakuntaneuvos
Tikkanen Petri	työsuojeluasiantuntija
Leskinen Ulla	myyjä, pääluottamusmies
Tissari Jenni	sairaanhoitaja, seksuaalineuvoja
Kauria Outi	varatuomari, mökkiyrittäjä
Saikkonen Jukka	sosionomi
Vuori Juha	vanhempi konstaapeli, eläkeläinen

Henkilökohtaiset varajäsenet

Sihvonen Juhani,	upseeri, majuri
Heinänen Raimo	lähiruokayrittäjä
Kauppi Marja	yrittäjä, fysioterapeutti
Nieminen Kalle	terveystarkastaja, eläkeläinen
Siiskonen Anni	sairaanhoitaja
Vartiainen Jaana	päiväkodinjohtaja, sosiaalikasvattaja
Sorasahi Vesa	yrittäjä, DI
Siitonen Mikko	lehtori, FM
Soininen Mali	yksikön johtaja, KM, eläkeläinen

ETELÄ-SAVON PELASTUSLAUTAKUNTA 1.1.-31.7.2021

Jäsen

Loikkanen Tuomas, pj	ylipalomies, eläkeläinen, Savonlinna
Rautiainen Kaija, vpj	palveluneuvoja, eläkeläinen, Mikkeli
Panula-Ontto Suuronen Anni	ympäristösuunnittelun asiantuntija, FT, Mikkeli
Lunkka Jarkko	yrittäjä, Mikkeli/Pertunmaa
Päivi Matilainen	mielenterveyshoitaja, Mikkeli/Mäntyharju
Veikko Puustinen	erityispeltiseppä, Savonlinna/Punkaharju
Auvo Kokkonen	teroittaja, Savonlinna/Rantasalmi
Anna-Maija Häkkinen	rakennusarkkitehti, Sulkava
Leena Suhonen	yrittäjä, Pieksämäki
Jaakko Heinonen	insinööri AMK, Pieksämäki

Varajäsen

Reponen Sanna	maatilayrittäjä/myyjä, Savonlinna/Sulkava
Kuutsuo Jonna	opiskelija, Mikkeli
Jalkanen Jari	rehtori, KM, Mikkeli
Pellava Riitta	FK, Mikkeli/Puumala
Friman Jose	metallimaalari, Mikkeli
Kosonen Seppo	toimitusjohtaja, Savonlinna/Savonranta
Kurikka Teemu	tuotevalmistaja, Savonlinna/Heinävesi
Uosukainen Olli	rovasti, Savonlinna/Rantasalmi
Ikonen Riitta	myynninedistäjä, Pieksämäki/Joroinen
Venäläinen Mika	messutuottaja, Pieksämäki

HYVINVOINNIN JA OSALLISUUDEN LAUTAKUNTA 1.1. - 31.7.2021

Jäsen

Juhola Jatta, pj	kehittämisen ja koulutussuunnittelija, YTM
Jussi-Pekka Nina, vpj	lastentarhaopettaja
Sihvonen Juhani	majuri
Toivonen Hannu	eversti evp.
Hämäläinen Reijo	mielenterveyshoitaja
Nieminen Aleksi	opiskelija
Lipsanen Heino	aluejohtaja, liikuntaneuvos
Sihvonen Jari	aluepäällikkö
Hämäläinen Laura	opiskelija
Pulliainen Liisa	fysioterapeutti
Haukijärvi Erja	DI, eläkeläinen
Pöyry Pekka,	opettaja, yrittäjä
Kh:n edustaja	
Lyyra Tapani,	vanhusneuvoston edustaja
Liukkonen Anneli,	vammaisneuvoston edustaja
Tiainen Viljam,	nuorisovaltuuston edustaja

Henkilökohtainen varajäsen

Kärkkäinen Inka	tarjoilija, matkailuvirkailija
Iris Damstén	yhteisöpedagogi
Nykänen Roope	yrittäjä, ylioppilas
Soininen Mali	yksikön johtaja, KM, eläkeläinen
Pylvänäinen Jaakko	ravintolatyöntekijä
Rahikainen Pirkko	päiväkodin johtaja, KM
Ruuth Noora	maaseutuyrittäjä, metsätalousinsinööri AMK
Hasanen Satu	elämäntaidon valmentaja
Jalkanen Jari	rehtori, kasvatustieteiden maisteri
Pakarinen Antti	ohjelmistosuunnittelija, DI
Malinen Tuomo	yrittäjä, opiskelija
Puhakka Paavo,	vanhusneuvoston varaedustaja
Hasanen Satu,	vammaisneuvoston varaedustaja
Hämäläinen Ville,	nuorisovaltuuston varaedustaja

KASVATUS- JA OPETUSLAUTAKUNTA 1.1. - 31.7.2021

Jäsen

Harmoinen Taina, pj	projektipäällikkö, yrittäjä, MMM
Tikkanen Petri, vpj	työsuojeluasiantuntija
Vainio Hanne	vanerityöntekijä
Hakkarainen Juha	linja-autonkuljettaja
Strengell Janne	henkilöstöpäällikkö
Pokkinen Kirsi	sosiaali- ja terveysalan opettaja
Vauhkonen Saara	yhteisöpedagogi, opiskelija
Yli-Karro Ulla	terveydenhoitaja, TtM
Aho Eero	palomestari, insinööri

Henkilökohtaiset varajäsenet

Pakarinen Antti	ohjelmistosuunnittelija, DI
Paakkari Artturi	asiakaspalvelija
Orava Marita	eläkkeen saaja
Hokkanen Outi	maatalouslomittaja, pääluottamusmies
Kiiski Marju	toimintakoordinaattori, yhteisöpedagogi YAMK
Ronkanen Ville-Tapio	insinööri (AMK), tuotanto-päällikkö
Oksanen Jenni	DI
Haavikko Harri	yrittäjä, KTM
Mäenpää Emma	ylioppilas

Nessling Vesa Kolmisoppi Jenni	teologian maisteri kieltenopettaja, FM	Rautio Tiia Nykänen Heikki Juhana	SOTE-palveluasiantuntija talonhoitaja, eläkeläinen
Tissari Jenni, Kh:n edustaja Hurri Hanna-Noora, vammaisneuvoston edustaja Varis Juho, nuorisovaltuuston edustaja	sairaanhoitaja, seksuaalineuvoja	Paasonen Sanna, vammaisneuvoston varaedustaja Saikkonen Kristiina, nuorisovaltuuston varaedustaja	

KAUPUNGINVALTUUSTON VAALILAUTAKUNTA 1.1. - 31.7.2021

Jäsen		Henkilökohtainen varajäsen	
Rouhiainen Risto, pj	hallintonotaari, KTM, eläkeläinen	Harmoinen Taina	projektipäällikkö, yrittäjä, MMM
Hölttä Elina, vpj	yrittäjä, YTM, KM	Maczulskij Toni,	toimitusjohtaja, yrittäjä
Lehkonen Raine	lehtori, FM	Hokkanen Marita	opettaja
Ruotsalainen Pertti	diakoni, eläkeläinen	Marttinen Jussi	muusikko
Liikanen Veli	nuorisotutkija, biologi	Pöntinen Minna	tradenomi YAMK

KAUPUNKIYMPÄRISTÖLAUTAKUNTA 1.1. - 31.7.2021

Jäsen		Henkilökohtainen varajäsen	
Heikkilä Pekka, pj	luonnonsuojelupäällikkö	Kontinen Leena	maisteri
Himanen Vesa, vpj	kiinteistönhoitaja, herastuomari	Korhola Anne	myyjä
Siitari Keijo	maanviljelijä, yliluutnantti evp.	Taskinen Terhi	metsätalousyrittäjä, FM
Väänänen Jaakko	maaseutuyrittäjä, eläkeläinen	Panula-Ontto-Suuronen Anni	ympäristönsuojelun asiantuntija, FT
Strandman Jaana	erityisopettaja, KM	Partio Keijo	maatalousyrittäjä, eläkeläinen
Kauppi Marja	yrittäjä, fysioterapeutti	Pöntinen Risto	yrittäjä
Hokkanen Marita	opettaja	von Pandy-Seurujärvi Katariina	sairaanhoitaja AMK
Vartiainen Jaana	päiväkodinjohtaja, sosiaalikasvattaja	Rautiainen Kaija	palveluneuvoja, eläkeläinen
Tullinen Hannu	eläkeläinen	Pulkkinen Esa	yrittäjä
Himanen Markku	tietoliikenneasentaja, eläkeläinen	Ruotsalainen Raimo	asiantuntija, eläkeläinen
Puhakka Paavo	DI	Salonen Veli-Pekka	toimitusjohtaja, yrittäjä
Gråsten-Tarkiainen Tarja	herastuomari, Venäjä-ekspretti	Kultanen Kirsi	sairaanhoitaja, KM
Hakala Kerttu	luontokeskuksen toiminnanohjaaja, FM	Rouhiainen Vesa	filosofian maisteri
Soininen Mali, Kh:n edustaja	yksikön johtaja, KM, eläkeläinen	Jääskeläinen Impi, vanhusneuvoston varaedustaja Luusalo Pirkko, vammaisneuvoston varaedustaja Keskitalo Onni, nuorisovaltuuston varaedustaja	

KESKUSVAALILAUTAKUNTA 1.1. - 31.7.2021

Jäsen		Varajäsenet siinä järjestyksessä, kun heidät kutsutaan kokoukseen	
Kauppinen Helena, pj	opettaja, eläkeläinen	Soivanen Satu, ero 15.2.2021	TKI-asiantuntija, ekonomi
Asikainen Katariina, vpj, ero 15.2.2021	laivavirkailija, FM	Korhonen Anna-Leea, 16.2.-18.4.2021	varhaiskasvatuksen opettaja
Himanen Vesa, vpj, 16.2.2021 alkaen	herastuomari	Hämäläinen Raijakaarina 19.4.2021	työnohjaaja, eläkeläinen
Grönlund Reijo, ero 15.2.2021	lehtori, eläkeläinen	Härkönen Sirkka	lähihoitaja, eläkeläinen
Haapala Antti, 16.2.2021 alkaen	hydrobiologi, filosofian tohtori	Parkkinen Pekka	maatalousyrittäjä
Suhonen Antti	asianajaja, VT	Liukkonen Saara	yrittäjä
Jouhkimo Panu, ero 15.2.2021	energia-asiantuntija	Lausas Pekka	ravintolatyöntekijä
Lappi Riitta, 16.2.2021 alkaen	terveystieteiden maisteri		

TARKASTUSLAUTAKUNTA 1.1. - 31.7.2021

Jäsen

Oksman Juhani, pj	yli-insinööri
Kauppinen Heli, vpj	viestintäsuunnittelija, FM
Pertti Anttonen	luutnantti evp
Teittinen Leena	myymäläpäällikkö, eläkeläinen
Barck Paavo	sähköasentaja, eläkeläinen
Asikainen Katariina	laivavirkailija, FM
Kivinen Harri	yrittäjä
Sihvonen Jari	aluepäällikkö
Elkharam Tiina	yrittäjä

Henkilökohtainen varajäsen

Kirjalainen Miikka	yrittäjä
Koski Mirja	sairaanhoitaja, eläkeläinen
Ojala Kari	eläkeläinen
Wallenberg Minna	vartija, järjestyksenvalvoja
Tähtinen Tiina	tilahuoltaja, merkonomi
Soivanen Satu	TKI-asiantuntija, ekonomi
Hulkkonen Hannu	terveystarkastaja, eläkeläinen
Lipsanen Heino	liikuntaneuvos
Ruuth Noora	maaseutuyrittäjä, metsätalousinsinööri AMK

LUPA- JA VALVONTAJAOSTO 1.1. - 31.7.2021

Jäsen

Siitari Keijo, pj	maanviljelijä, yliluutnantti evp.
Väisänen Kauko, vpj	yo-merkonomi
Rusakko Susanna	myyjä
Taskinen Terhi	metsätalouslyrittäjä, FM
Frisck Miikka	yrittäjä (sivutoiminen), everstiluutnantti

Henkilökohtainen varajäsen

Heinikainen Juha	maatalousyrittäjä
Lausas Pekka	ravintolatyöntekijä
Tähtinen Tiina	tilahuoltaja, merkonomi
Strandman Jaana	erityisopettaja, KM
Nousiainen Jouko	everstiluutnantti evp.

ANTTOLAN ALUEJOHTOKUNTA 1.1.-31.7.2021

Jäsen

Gestranius Teresa, pj	toimistosihteerä
Kiljunen Matti, vpj	työnjohtaja
Kauppi Sirpa	opettaja
Korhonen Jaakko	eläkeläinen
Leinonen Lotta	opiskelija, nuorisovaltuutettu
Parkkinen Timo	
Salonranta Suvi	

Henkilökohtaiset varajäsenet

Korhonen Tapani	kiinteistönhoitaja, eläkeläinen
Himanan Aija	toimitusjohtaja, eläkeläinen
Romo Eeva	kouluterveydenhoitaja
Hämäläinen Reijo	mielenterveyshoitaja
Noponen Petri	luokanopettaja
Hyyryläinen Minna	kauppia
Noponen Katriina	

Haukijärvi Eija, hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan edustaja

HAUKIVUOREN ALUEJOHTOKUNTA 1.1.- 31.7.2021

Jäsen

Laukkanen Leo, pj	kauppaneuvos
Moilanen Pekka, vpj	kirvesmies
Kantanen Seppo	paikallisvalvoja
Patja Terhi, vpj	yrittäjä, automaatioinsinööri
Naumanen Eveliina	DI
Pöyhönen Mikko	kirvesmies
Saloviin Minna	FM

Henkilökohtaiset varajäsenet

Valli Matti	hallituksen puheenjohtaja
Manninen Veli	metsäesimies
Pentikäinen Petri	asemapäällikkö
Häkkinen Anna-Maria	lastenohjaaja
Berndt Rauni	lääkäri
Kohvakka Asko	eversti evp.
Juutila Minna	maaseutuyrittäjä

Sihvonen Jari, hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan edustaja

MIKKELIN PITÄJÄN ALUEJOHTOKUNTA 1.1. - 31.7.2021

Jäsen

Räihä Teija, pj	projektipäällikkö
Ervasti Kalle, vpj	asianajaja, varatuomari
Laamanen Hannu	vahtimestari

Kajakoski Antti	maatalousyrittäjä
Keituri Ritva	eläkeläinen
Myyryläinen Harri	kaivinkoneenkuljettaja
Kontio Heljä	maaseutuyrittäjä

Henkilökohtaiset varajäsenet

Vainio Hanne	vanerityöntekijä
Hietala Jukka	lääkäri
Panula-Ontto-Suuronen Anni	ympäristönsuojelun asiantuntija, FT
Torniainen Markus	luokanopettaja
Manninen Juhani	eläkeläinen
Hänninen Heli	opiskelija
Väisänen Kaija	työsuunnittelija

Nieminen Aleks, hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan edustaja

RISTIINAN ALUEJOHTOKUNTA 1.1. - 31.7.2021

Jäsen

Hämäläinen Ari, pj	maatalousyrittäjä
Tikkanen Petri, vpj	työsuojeluasiantuntija
Heikkinen Markku	metsätaloudeninsinööri
Kolmisoppi Jenni	kielienopettaja, FM
Pönniö-Kanerva Tarja	restonomi
Vartiainen Jaana	päiväkodinjohtaja, sosiaalikasvattaja
Viitikka Jari	yrittäjä

Henkilökohtaiset varajäsenet

Turkki Tapani	jalkinetyöläinen
Korhola Anne	myyjä
Rummukainen Martti	
Särkkä Heidi	terveydenhoitaja
Rantalainen Erkki	
Nironen Markku	eläkeläinen
Tähtinen Tiina	tilahuoltaja, merkonomi

Toivonen Hannu, hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan edustaja

SUOMENNIEMEN ALUEJOHTOKUNTA 1.1. - 31.7.2021

Jäsen

Pakarinen Antti, pj	ohjelmistosuunnittelija, DI
Rusakko Susanna, vpj	
Harmonen Helena	palveluneuvoja
Tarhonen Terttu	lähihoitaja, eläkeläinen
Kauria Kari	yrittäjä
Korhonen Risto	opistoupseeri evp.
Viitikka Ville	yrittäjä

Jussi-Pekka Nina, hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan edustaja

OTAVIAN LIIKELAITOKSEN JOHTOKUNTA

Jäsen

Patja Terhi, pj	yrittäjä, automaatioinsinööri
Soivanen Satu, vpj	TKI-asiantuntija, ekonomi
Kärkkäinen Inka	tarjoilija, matkailuvirkailija
Kumpusalo Jukka	projektipäällikkö
Hasanen Satu	elämäntaidon valmentaja
Sorasahi Vesa	yrittäjä, DI
Takatalo Erkki	asiantuntijaedustaja
Kurki Nina	henkilöstön edustaja

VESILIIKELAITOKSEN JOHTOKUNTA 1.1. - 31.7.2021

Jäsen

Korhonen Tapani, pj	kiintoistönhoitaja, eläkeläinen
Korhola Anne, vpj	myyjä
Pöyry Raili	psykologi
Rossi Jukka	yrittäjä
von Pandy-Seurujärvi	sairaanhoitaja AMK
Katariina	
Velling Nalle	lippukuntakoordinaattori
Pöntinen Vesa	yrittäjä, eläkeläinen
Bergman Anne, ero 15.2.2021	henkilöstön edustaja
Heinonen Antti 16.2.2021 alkaen	henkilöstön edustaja

Kauppi Marja, kaupunkiympäristölautakunnan edustaja

VAMMAISNEUVOSTO 1.1.-31.7.2021

Jäsen

Väisänen Kauko, pj	Etelä-Savon sosiaali- ja terveysalan järjestöjen tuki ry
Hasanen Satu, vpj	Mikkelin Seudun Reumayhdistys ry
Paasonen Sanna	Mikkelin Kuurojen Yhdistys ry
Petäjämäki Timo	Mikkelin Seudun invalidit, Mikkelin Seudun hengitysyhdistys, Mikkelin Seudun allergia- ja astmayhdistys ry
Luusalo Pirkko	Etelä-Savon Näkövammaiset ry
Hämäläinen Reijo	Etelä-Savon Ada ry
Liukkonen Anneli	Mikkelin Seudun Kehitysvammaisten Tuki ry

VANHUSNEUVOSTO 1.1.-31.7.2021

Jäsen

Karttunen Hannu, pj	Otavan Eläkkeensaajat ry
Korhonen Risto, vpj	Eläkeliiton Suomensiemien yhdistys ry
Lyyra Tapani	Mikkelin kansalliset seniorit ry
Ormalta Eija	Mikkelin Kristityt Ikinuoret ry
Himanen Aija	Eläkeliiton Mikkelin yhdistys ry
Nieminen Raimo	Haukivuoren Eläkkeensaajat ry
Hänninen Aila	Eläkeliiton Mikkelin Seudun yhdistys ry

Henkilökohtaiset varajäsenet

Erola Päivi-Kristiina	kirjastovirkailija
Kiiskinen Markku	vastaanottokeskuksen ohjaaja
Tiihonen Hannu	
Kurvinen Minna	
Kauria Henna	farmaseutti
Kontunen-Karhula Katri	
Kiesilä Olli	yrittäjä

Henkilökohtainen varajäsen

Ennsner-Kananen Johanna	tutkijatohtori
Heinänen Raimo	lähiruokayrittäjä
Laamanen Teemu	autonkuljettaja, IT-tradenomi
Gråsten-Tarkiainen Tarja	herastuomari, Venäjä-ekspertti
Strandman Jaana	erityisopettaja, KM
Hämäläinen Laura	opiskelija
Nurmela Juha	asiantuntijaedustaja
Luostarinen Aki	henkilöstön edustaja

Henkilökohtainen varajäsen

Poikolainen Stig	koneenhoitaja, eläkeläinen
Roivas Jari	varastonhoitaja
Tiainen Sara	yrittäjä
Sensio Jani	toimitusjohtaja
Toijonen Merja	ennakointiasiantuntija
Lautamäki Jarmo	ympäristöinsinööri
Himanen Aija	toimitusjohtaja, eläkeläinen
Heinonen Antti, ero 15.2.2021	henkilöstön edustaja
Pitkonen Paula, 16.2.2021 alkaen	projekti-insinööri

Puhakka Paavo, kaupunkiympäristölautakunnan varaedustaja

Henkilökohtainen varajäsen

Mynttinen Jarmo	Etelä-Savon Neuroyhdistys ry
Sairanen Maija-Liisa	Mikkelin Seudun Kuulo ry
Hurri Hanna-Noora	Etelä-Savon CP-Yhdistys ry
Väänänen Marja	Etelä-Savon Näkövammaiset ry
Mikkola Aili	Mikkelin Parkinson-kerho/ Mikkelin Parkinson Yhdistys ry
Sirviö Markku	Mikkelin Parkinson Yhdistys ry

Henkilökohtainen varajäsen

Rautiainen Kaija	Senioriliikkeen Mikkelin alueyhdistys ry
Kilpeläinen Kaija	Eläkeliiton Ristiinan yhdistys ry
Valtonen Sinikka	Mikkelin kansalliset seniorit ry
Hasanen Maija	Mikkelin Julkisen alan eläkeläiset ry
Liikanen Esko	Eläkeliiton Anttolan yhdistys ry
Puhakka Paavo	Sotainvalidien Veljesliiton Mikkelin Seudun Sotainvalit ry
Grönlund Reijo	Mikkelin Seudun Opetusalan Seniorit ry

Jääskeläinen Impi
Himanan Raimo

Mikkelin Eläkeläiset ry
Mikkelin Rintamaveteraanit ry

Poikolainen Stig
Rouhiainen Reino

Naisvuoren Eläkkeensaajat ry
Mikkelin Seudun
Sotaveteraanit ry

KIINTEISTÖTOIMITUSTEN USKOTUT MIEHET 1.1.-31.7.2021

Jäsen

Heinikainen Juha	maaseutuyrittäjä
Kekkonen Matti	metsätalousinsinööri
Ruuth Noora	maaseutuyrittäjä, metsätalousinsinööri AMK
Pulkinen Yrjö	muusikko
Marttinen Jussi	muusikko
Rossi Jukka	yrittäjä
Strömberg Rauno	kapteeni, evp.
Soivanen Satu	TKI-asiantuntija, ekonomi

ETELÄ-SAVON KÄRÄJÄOIKEUDEN LAUTAMIEHET 1.1.-31.7.2021

Jäsen

Friman Jose	metallimaalari
Kuutsuo Jonna	opiskelija
Kääriäinen Martti	yrittäjä
Varjus Tapani	yrittäjä
Hokkanen Outi	työsuojeluvalluutettu
Tomminen Joni	linja-autonkuljettaja
Härkönen Jyrki	maanviljelijä
Jalkanen Jari	rehtori, kasvatustieteiden maisteri
Autio Paula	toimittaja, yhteiskuntatieteiden maisteri
Strandman Jaana	erityisopettaja, KM
Kaukonen-Ripatti Susanna	herastuomari
Gråsten-Tarkiainen Tarja	herastuomari, Venäjä-ekspertti
Kultanen Kirsi	sairaanhoitaja, AMK
Kuitunen Kari	sisustusmyyjä
Nessling Vesa	teologian kandidaatti
Jämsen Raimo	merkonomi

ETELÄ-SAVON SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUIDEN KUNTAYHTYMÄN VALTUUSTO 1.1.-31.7.2021

Jäsen

Härkönen Sirkka	lähihoitaja, eläkeläinen
Korhonen Tapani	kiinteistönhoitaja, eläkeläinen
Kauria Outi	varatuomari, mökkiyrittäjä
Manninen Kari	kauppaneuvos
Aho Eero	palomestari, insinööri
Peura Eija	opettaja, TM
Rautio Tiia	SOTE-palveluasiantuntija
Heinänen Raimo	lähiruokayrittäjä

Henkilökohtainen varajäsen

Leskinen Ulla	myyjä, pääluottamusmies
Tullinen Hannu	eläkeläinen
Kiiski Marju	toimintakoordinaattori
Lipsanen Heino	aluejohtaja, liikuntaneuvos
Vuori Juha	vanhempi konstaapeli, eläkeläinen
Hölttä Elina	yrittäjä, YTM, KM
Lappi Riitta	
Korhola Anne	myyjä

MIKKELIN SEUDUN YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA 1.1.-31.7.2021

Jäsen

Tullinen Hannu	eläkkeen saaja
Rautiainen Sari	ravitsemustyöntekijä, pääluottamusmies
Lautamäki Jarmo	ympäristöinsinööri
Haavikko Harri	yrittäjä, KTM
Pekonen Petri	maanviljelijä

Henkilökohtainen varajäsen

Rusakko Susanna	myyjä
Rahikainen Pirkko	päiväkodin johtaja, KM
Velling Nalle	lippukuntakoordinaattori
Sensio Jani	toimitusjohtaja
Väänänen Jaakko	maaseutuyrittäjä, eläkeläinen

JOHTORYHMÄ 1.1.-31.7.2021

Halonen Timo,	kaupunginjohtaja, puheenjohtaja
Liikanen Ari,	hallintojohtaja
Riihelä Jouni	tekninen johtaja
Tamlander Tiia	vs. talousjohtaja
Siekinen Virpi	sivistysjohtaja
Närhinen Maria	henkilöstöjohtaja

Konserni- ja elinvoimapalveluiden palvelualue,
Hallinto- ja elinvoimapalvelut
Hallinto- ja elinvoimapalvelut
Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue
Talous- ja elinvoimapalvelut
Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue
Henkilöstöpalvelut

YT-neuvottelukunta 2020-2021

Luottamushenkilöedustajat
Seppälä Arto, ylitarkastaja, kunnallisneuvos
Pöyry Pekka, opettaja, yrittäjä
Soininen Mali, yksikön johtaja, KM, eläkeläinen

KAUPUNGINVALTUUSTO 1.8. - 31.12.2021

Vaalit 13.6.2021

Puheenjohtaja

Valtola Oskari, työterveyshuollon erikoislääkäri (KOK)

1. varapuheenjohtaja

Hämäläinen Laura, yhteiskuntatieteiden kandidaatti, kansanedustajan avustaja (kesk.)

2. varapuheenjohtaja

Pöntinen Minna, Isännöitsijä (AIT), tradenomi (YAMK) (vihr.)

Kok	Aho Eero	palomestari, insinööri
KD	Ahonen Liisa	lähihoitaja
SDP	Barck Paavo	sähköasentaja, eläkeläinen
PS	Hartonen Tanja	sairaanhoitaja, lähihoitaja
PS	Heinänen Raimo	lähiruokayrittäjä
SDP	Hokkanen Marita	opettaja
Kesk	Häkkinen Kati	toiminnanjohtaja, yrittäjä
Kesk	Hämäläinen Laura	opiskelija
Kok	Härkönen Jukka	DI, perojektipäällikkö
Vihr	Janhunen Katriina	ylioppilas
SDP	Juhola Jatta	kehittämisen- ja koulutussuunnittelija, YTM
PS	Järvinen Sami	asiakkuuspäällikkö
PS	Karhunen Pertti	metsätaloudeninsinööri, työelämäkoordinaattori
Vihr	Kauppinen Heli	viestintäsuunnittelija, FM
Kok	Kervinen Jouko	varatuomari
Kesk	Kokkonen Anu	apulaisrehtori
SDP	Kuitunen Soile	toimitusjohtaja, VTT
Kok	Kähkönen-Valtola Suvi	eläinlääketieteen lisensiaatti, kaupungin eläinlääkäri
Vihr	Lautamäki Jarmo	ympäristöinsinööri, villieläinhoitaja
SDP	Lehkonen Raine Leena	lehtori, FM
Vihr	Liikanen Veli	nuorisotutkija, biologi
Kok	Marjalaakso Olli	HTM
PS	Marttinen Jussi	muusikko
Kok	Miettinen Olli	toimitusjohtaja, yrittäjä
PS	Nalli Sami	yrittäjä, LVI-insinööri
Kesk	Noponen Katriina	maaseutuyrittäjä, sosiaalityöntekijä
Kesk	Nykänen Heikki	maatalousyrittäjä
Kok	Oksanen Jenni	DI aluesuunnittelupäällikkö
Kesk	Olkkonen Kirsi	agrologi
Kesk	Pakarinen Antti	ohjelmistokehittäjä, DI
Kesk	Pekonen Petri	maanviljelijä
Vihr	Pöntinen Minna	tradenomi YAMK
KD	Pöyry Jukka	LVI-tekniikko
Kesk	Pöyry Pekka	opettaja, yrittäjä
Liik	Reponen Anna	yrittäjä, kauppatieteiden maisteri
Kok	Ropponen Juha	kehitysjohtaja, eläkkeellä
Kesk	Rouhiainen Risto	hallintonotaari, KTM, eläkeläinen
Kok	Salo-Oksa Armi	toimitusjohtaja, yrittäjä
PS	Sensio Jani	yrittäjä
SDP	Seppälä Arto	ylitarkastaja, kunnallisneuvos
Kesk	Siiskonen Pirjo	valtiotieteen tohtori
PS	Sikanen Tomi	yrittäjä
PS	Strandman Jaana	kasvatustieteen maisteri, erityisopettaja
SDP	Strengel Jarmo	päätöksenteon asiantuntija, virastomestari
SDP	Taavitsainen Satu	toiminnanjohtaja, sosionomi AMK
SDP	Tikkanen Petri	työsuojeluasiantuntija
SDP	Tissari Jenni	sairaanhoitaja, seksuaalineuvoja
SDP	Tullinen Hannu	eläkeläinen
Kok	Valtola Oskari	työterveyslääkäri
Kok	Valtola Pirkko	yleislääketieteen erikoislääkäri
Kesk	Väänänen Jaakko	maaseutuyrittäjä, eläkeläinen

Varavaltuutetut

PS	Asikainen Katariina	laivavirkailija, FM
Vihr	Damstén Iris	yhteisöpedagogi (AMK)
PS	Eskelinen Mervi	terveydenhuollon maisteri, ammatillinen opettaja
Kok	Haavikko Harri	yrittäjä, toimitusjohtaja

Vihr	Hakala Kerttu	luontokeskuksen toiminnanohjaaja, FM
SDP	Hakkarainen Juha	linja-autonkuljettaja
PS	Halonen Juuso	koneenkuljettaja
Kesk	Haverinen Mikko	liikuntatieteiden maisteri, nuoriso- ja harrastepäällikkö
Kesk	Hujala Anne	yhteiskuntatieteiden maisteri
SDP	Hämäläinen Reijo	mielenterveyshoitaja
PS	Jenu Juhani	yrittäjä
Vihr	Jussi-Pekka Nina	lastentarhanopettaja, päiväkodinjohtaja
Vihr	Jäntti Elina	yrittäjä, freelancetoimittaja
Kesk	Kakriainen Markku	toimitusjohtaja, insinööri, maakuntaneuvos
PS	Karstu Timo	lääkäri
Kesk	Kekkonen Matti	metsäasiantuntija
Kok	Kirjalainen Miikka	yrittäjä
SDP	Korhonen Tapani	kiinteistöhoitaja, eläkeläinen
PS	Liiknen Jere	insinööriopiskelija
Liik	Marttinen Mika	yrittäjä
Kesk	Mattila Kalle	agronomi, maanviljelijä
PS	Muttillainen Ola	vientipäällikkö, insinööri (AMK)
SDP	Naumanen Eveliina	DI
Kesk	Noponen Perttu	väitöskirjatutkija, yrittäjä
Kesk	Noponen Sari	filosofian maisteri, äidinkielen opettaja
Kok	Oksman Juhani	yli-insinööri
Kok	Paunonen Taika, ero 13.12.2021	lähihoitaja, sairaanhoitajaopiskelija (AMK)
Kok	Puhakka Paavo	DI
SDP	Puntanen Anne	lähihoitaja
	Puustinen-Kiljunen Tanja	lomituspalveluohjaaja, näytelmäkirjailija
KD	Pyökkänen Lotta	lähihoitaja
SDP	Pyrhönen Heikki	hankevastaava
Kok	Pöntinen Hannu	toimitusjohtaja, yrittäjä
SDP	Pöyry Lasse	ekonomisti, yhteiskuntatieteiden maisteri
PS	Pöyry Mikko	rakennusalan yrittäjä
Kok	Rahikainen Ville	KTM, controller
SDP	Rautiainen Sari	ravitsemustyöntekijä, pääluottamusmies
SDP	Rusakko Susanna	myyjä, merkonomi
Kesk	Sihvonen Jari	aluepäällikkö
PS	Siitari Keijo	maanviljelijä, yliluutnantti evp.
Vihr	Siitonen Mikko	lehtori, FM
Kok	Soininen Mali	yksikön johtaja, KM, eläkeläinen
KD	Soivanen Satu	TKI-asiantuntija, ekonomi
Kesk	Strengell Janne	HR-asiantuntija
Liik	Tarvainen Nea	sosionomi
SDP	Tessieri Enrique	valtiotieteiden maisteri
Kok	Tiusanen Tuomas	liikenneopettaja
Kok	Tuunanen Jarmo	insinööri (YAMK), lehtori
SDP	Vartiainen Jaana	päiväkodinjohtaja, sosiaalikasvattaja
Kok	Vuori Juha	vanhempi konstaapeli, eläkeläinen
Kesk	Ylönen Päivi	oppisopimuskoordinaattori, KM

KAUPUNGINHALLITUS 16.8. - 31.12.2021

Jäsen

Siiskonen Pirjo, pj	valtiotieteen tohtori
Taavitsainen Satu	toiminnanjohtaja, HTK, sosionomi (AMK)
Heinänen Raimo	lähiruokayrittäjä
Aho Eero	palomestari
Hartonen Tanja	
Kauppinen Heli	
Pekonen Petri	maanviljelijä
Pöyry Pekka	opettaja, yrittäjä
Salo-Oksa Armi	
Strengel Jarno	virastomestari, pääluottamusmies
Valtola Pirkko	lääkäri

Henkilökohtainen varajäsen

Olkkonen Kirsi	agrologi
Tissari Jenni	projektipäällikkö, sairaanhoitaja (yamk)
Sikanen Tomi	yrittäjä
Ropponen Juha	kehitysohjaaja, eläkkeellä
Strandman Jaana	KM, erityisopettaja, yrittäjä
Jussi-Pekka Nina	päiväkodinjohtaja
Noponen Katriina	sosiaalityöntekijä, maaseutuyrittäjä
Pakarinen Antti	ohjelmistokehittäjä, DI
Kervinen Jouko	varatuomari
Tikkanen Petri	työsuojeluasiantuntija
Soininen Mali	yksikönjohtaja, eläkkeellä

KONSERNI- JA ELINVOIMAJAOSTO 16.8. - 31.12.2021

Jäsen

Siiskonen Pirjo, pj	valtiotieteen tohtori
Taavitsainen Satu, 1.vpj	toiminnanjohtaja, sosionomi (AMK)

Henkilökohtaiset varajäsenet

Pöyry Pekka	opettaja, yrittäjä
Kervinen Jouko	varatuomari

Heinänen Raimo, 2. vpj	lähiruokayrittäjä	Tissari Jenni	sairaanhoidaja (YAMK), seksuaalineuvoja
Aho Eero	palomestari, insinööri	Jussi-Pekka Nina	lastentarhanopettaja, päiväkodinjohtaja
Kauppinen Heli	viestintäsuunnittelija, FM	Hartonen Tanja	sairaanhoidaja, lähihoitaja

ETELÄ-SAVON PELASTUSLAUTAKUNTA 16.8. - 31.12.2021

Jäsen

Kakriainen Markku, pj	Mikkeli maakuntaneuvos, insinööri
Tiusanen Tuomas, vpj	Mikkeli liikenneopettaja
Hakkarainen Juha	Mikkeli linja-autonkuljettaja
Halonen Juuso	Mikkeli koneenkuljettaja
Ahonen Minna	Mäntyharju
Suhonen Leena	Pieksämäki
Torikka Kirsi	Savonlinna
Lipsanen Mervi	Savonlinna
Sopanen Heikki	Pieksämäki
Pitkänen Heli	Savonlinna
Puustinen Veikko	Savonlinna

Varajäsen

Kilpinen Esko	Pertunmaa
Savolainen Kalevi	Juva
Bovellan Marko	Mikkeli
Siitari Keijo	Mikkeli
Kempainen Sanni	Rantasalmi
Lindgren Eeva-Liisa	Hirvensalmi
Laukkanen Kati	Enonkoski
Vokkolainen Pia	Rantasalmi
Ylönen Eino	Pieksämäki
Häkkinen Anna-Maija	Sulkava
Kupiainen Mikko	Savonlinna

HYVINVOINNIN JA OSALLISUUDEN LAUTAKUNTA 16.8. - 31.12.2021

Jäsen

Kokkonen Anu, pj	apulaisrehtori
Tissari Jenni, vpj	projektipäällikkö, sairaanhoidaja Yamk
Noponen Sari	filosofian maisteri, äidinkielen opettaja
Haverinen Mikko	liikuntatieteiden maisteri, nuoriso- ja harrastepäällikkö
Kähkönen-Valtola Suvi	eläinlääketieteen lisensiaatti, kaupungin eläinlääkäri
Huuhilo Marko	keittiömestari, yrittäjä
Hynninen Jukka	sähköalan erikoisammattimies
Tessieri Enrique	valtiotieteiden maisteri
Elo Veikko	eläkeläinen, yrittäjä
Hartonen Tanja	sairaanhoidaja, lähihoitaja
Jussi-Pekka Nina	lastentarhanopettaja, päiväkodinjohtaja

Henkilökohtainen varajäsen

Hasanen Satu	tradenomi
Nyysönen Niina	varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
Karppinen Arja	yrittäjä, eläkkeellä
Ylijoki Henri	toriyrittäjä, eläkeläinen
Soininen Mali	yksikönjohtaja, eläkkeellä
Vaarasuo Janne	DI, tuotantoesimies
Nieminen Aleksi	opiskelija, asumis- neuvontakoordinaattori
Kvist Matias	asianhallinnan asiantuntija, hallintotieteiden kandidaatti
Halonen Juuso	koneenkuljettaja
Eskelinen Mervi	terveydenhuollon maisteri, ammatillinen opettaja
Kuismen Terppa	opiskelija

Taavitsainen Satu, Kh:n edustaja

Grönlund Reijo, vanhusneuvoston edustaja

Hasanen Satu, vammaisneuvoston edustaja

Tiainen Viljam, nuorisovaltuuston edustaja

Lahtinen Tuula, vanhusneuvoston varaedustaja

Rahikainen Ismo, vammaisneuvoston varaedustaja

Venäläinen Jade, nuorisovaltuuston varaedustaja

KASVATUS- JA OPETUSLAUTAKUNTA 16.8. - 31.12.2021

Jäsen

Tikkanen Petri, pj	työsuojeluasiantuntija
Pakarinen Antti, vpj	ohjelmistokehittäjä, DI
Elkharam Tiina	yrittäjä, omaishoitaja
Nikulainen Riikka	puhtauspalveluesimies
Marjalaakso Olli	HTM
Oksanen Jenni	DI aluesuunnittelupäällikkö
Ylönen Onni	lähihoitaja
Vainio Hanne	vanerityöntekijä
Marttinen Jussi	muusikko
Strandman Jaana	kasvatustieteen maisteri, erityisopettaja
Jäntti Elina	yrittäjä, freelancetoimittaja

Henkilökohtaiset varajäsenet

Friman Jose	metallimaalari, ammattiyhdistysaktiivi
Kekkonen Matti	metsäasiantuntija
Häkkinen Kati	toiminnanjohtaja, yrittäjä
Matiskainen Jaakko	maatalousyrittäjä
Kauppinen Jan-Petter	tekniikan ylioppilas
Paunonen Taika, ero 13.12.2021	lähihoitaja, sairaanhoitaja-opiskelija (AMK)
Soininen Mali, 14.12.2021 alkaen	yksikönjohtaja, eläkkeellä
Kolmisoppi Jenni	FM, kieltenopettaja
Reponen Ilona	sosionomi
Karhunen Pertti	metsätalousinsinööri, työelämäkoordinaattori
Eskelinen Mervi	terveydenhuollon maisteri, ammatillinen opettaja
Janhunen Katriina	ylioppilas

Valtola Pirkko, Kh:n edustaja

Hurri Hanna-Noora, vammaisneuvoston edustaja

Lahtinen Anni, nuorisovaltuuston edustaja

Hämäläinen Reijo, vammaisneuvoston varaedustaja

Siekkinen Miia-Marie, nuorisovaltuuston varaedustaja

KAUPUNGINVALTUUSTON VAALILAUTAKUNTA 16.8. - 31.12.2021

Jäsen

Kervinen Jouko, pj
Pekonen Petri, vpj
Hokkanen Marita
Järvinen Sami

varatuomari
maanviljelijä
opettaja
asiakkuuspäällikkö

Janhunen Katriina
ylioppilas

Henkilökohtainen varajäsen

Valtola Pirkko
Pöyry Pekka
Lehkonen Raine
Karhunen Pertti

yleislääketieteen erikoislääkäri
opettaja, yrittäjä
lehtori, FM
metsätalousinsinööri,
työelämäkoordinaattori
ympäristöinsinööri,
villieläinhoitaja

Lautamäki Jarmo

KAUPUNKIYMPÄRISTÖLAUTAKUNTA 16.8. - 31.12.2021

Jäsen

Kervinen Jouko, pj
Karhunen Pertti, vpj

varatuomari
metsätalousinsinööri, työelämä-
koordinaattori
metsätalouslyrittäjä
väitöskirjatutkija, yrittäjä
maaseutuyrittäjä, sosiaalityöntekijä
filosofian tohtori

Väänänen Jaakko
Noponen Perttu
Noponen Katriina
Panula-Ontto-Suuronen
Anni
Härkönen Jukka
Isoaho Saara
Tullinen Hannu
Hokkanen Marita
Vartiainen Jaana
Asikainen Katariina

DI, projektipäällikkö
asiakkuuspäällikkö
eläkeläinen
opettaja
päiväkodin johtaja
laivavirkailija, FM

Hakala Kerttu
FM

Henkilökohtainen varajäsen

Rossi Jukka
Muttillainen Ola

yrittäjä, toimitusjohtaja
vientipäällikkö, insinööri (AMK)

Siitari Keijo
Anttalainen Taneli
Kohvakka Tuula
Heikkonen Susanna

maanviljelijä, yliluutnantti evp
sähköasentaja, yrittäjä
lähihoitaja
merkonomi

Kosonen Mikko
Soininen Mali
Nykänen Reijo
Nieminen Kalle
Kohvakka Katja
Strandman Jaana

turvallisuuspäällikkö
yksikönjohtaja, eläkkeellä
konepuuseppä
terveystarkastaja, eläkkeellä
myyjä
kasvatustieteen maisteri,
erityisopettaja
yhteiskuntatieteiden maisteri

Kontinen Leena

KESKUSVAALILAUTAKUNTA 16.8. - 31.12.2021

Jäsen

Velling Nalle, PJ
Kauppinen Helena, vpj
Ylönen Hannu

lippukuntakoordinaattori
opettaja, eläkeläinen
eläkeläinen

Pajunen Tarmo
Himänen Vesa

tietoliikenneteknikko, eläkeläinen
herastuomari

Varajäsenet siinä järjestyksessä, kun heidät kutsutaan kokoukseen

Hämäläinen Raijakaarina
Marttinen Mika
Kilpinen Atte

työnohjaaja, eläkeläinen
yrittäjä
koneenkäyttäjä, pääluottamus-
mies
pesulavastaava
varatuomari, mökkiyrittäjä

Härkönen Päivi
Kauria Outi

TARKASTUSLAUTAKUNTA 16.8. - 31.12.2021

Jäsen

Lautamäki Jarmo
Juhola Jatta vpj,
ero 13.12.2021
Kuitunen Soile vpj,
14.12.2021 alkaen
Sihvonen Jari
Hannukainen Sari
Korhonen Tapani
Liikanen Jere
Eskelinen Mervi

ympäristöinsinööri, villieläinhoitaja
kehittämisen- ja koulutussuunnittelija, YTM
toimitusjohtaja, VTT
aluepäällikkö
controller (pk-yritykset)
kiinteistönhoitaja, eläkeläinen
LVI-asentaja
terveydenhuollon maisteri, ammatillinen
opettaja
yli-insinööri
sosionomi

Oksman Juhani
Tarvainen Nea

Henkilökohtainen varajäsen

Damsten Iris
Puntanen Anne

yhteisöpedagogi (AMK)
lähihoitaja

Mattila Kalle
Pöyry Raili
Avikainen Kari
Siitari Keijo
Korhola Anne

agrologi, maanviljelijä
psykologi eläkkeellä
hitsaaja, työsuojeluvaltuutettu
maanviljelijä, yliluutnantti evp
maaseutuyrittäjä, kirkon
vahtimestari
siltainsinööri
yrittäjä, kauppatieteiden
maisteri

Vänninen Tomi
Reponen Anna

LUPA- JA VALVONTAJAOSTO 16.8. - 31.12.2021

Jäsen

Muttillainen Ola, pj
Haavikko Harri, vpj.
Häkkinen Kati

vientipäällikkö, insinööri (AMK)
yrittäjä, toimitusjohtaja
toiminnanjohtaja, yrittäjä

Taskinen Terhi
Sipilä Arto

FM, metsätalouslyrittäjä
rakennusinsinööri, yrittäjä

Henkilökohtainen varajäsen

Korhola Anne
Kultanen Kirsi
Väisänen Heikki

maaseutuyrittäjä, kirkon
vahtimestari
sairaanhoitaja, AMK
maa- ja metsätalouslyrittäjä,
puuseppä
maanviljelijä, yliluutnantti evp
yrittäjä

Siitari Keijo
Marttinen Mika

ANTTOLAN ALUEJOHTOKUNTA 2021-2025

Jäsen

Harmoinen Taina, pj	TKI-asiantuntija
Saloranta Suvi, vpj	verkkopalveluasiantuntija
Kiljunen Matti	työnjohtaja
Noponen Petri	opettaja
Parkkinen Nina-Maarit	yrittäjä
Ripatti Teemu	projektipäällikkö
Rossi Sirpa	opettaja, eläkeläinen

Varajäsenet kutsumisjärjestyksessä

Jakobsson Riina	sairaanhoitaja
Ranki Hannu	
Korhonen Tapani	eläkeläinen

HAUKIVUOREN ALUEJOHTOKUNTA 2021-2025

Jäsen

Naumanen Eveliina, pj	DI, myyntikoordinaattori
Pöyhö Eljas, vpj	toimittaja
Ahtiainen Jukka	käyttöinsinööri
Manninen Helena	opettaja
Moilanen Joel	kirvesmies
Turkanovic Amir	yrittäjä
Vauhkonen Elina	maatalousyrittäjä

Varajäsenet kutsumisjärjestyksessä

Ahokas Jari	ICT järjestelmäasiantuntija
Pöyhönen Mikko	
Saloviin Sanna	

MIKKELIN PITÄJÄN ALUEJOHTOKUNTA 2021-2025

Jäsen

Sanisalo Jarkko, pj	HR Business Partner
Vainio Hanne	vanerityöntekijä
Ehrnrooth Yrjö	maatalousyrittäjä
Heikkilä Anja	sisustaja, eläkeläinen
Kontio Heljä	maaseutuyrittäjä
Siiskonen Sampo	toimitusjohtaja eläkkeellä
Torniainen Markus	luokanopettaja

Varajäsenet kutsumisjärjestyksessä

Loponen Lotta	geosuunnittelija
Paasonen Laura	yrittäjä
Ervasti Kalle	asianajaja

RISTIINAN ALUEJOHTOKUNTA 2021-2025

Jäsen

Korhonen Hannu, pj	eläkeläinen
Tikkanen Petri, vpj	työsuojeluasiantuntija
Himanan Vesa	eläkkeellä, herastuomari
Pukarinen Pertti	kapteeni evp
Särkkä Heidi	terveydenhoitaja
Tuominen Lotta	opiskelija
Vartiainen Jaana	päiväkodinjohtaja

Varajäsenet kutsumisjärjestyksessä

Heikkinen Markku	
Härkönen Päivi	kahvilatyöntekijä
Puustinen-Kiljunen Tanja	

SUOMENNIEMEN ALUEJOHTOKUNTA 2021-2025

Jäsen

Kurvinen Lasse, pj	insinööri AMK
Erkkilä Vesa, vpj	eläkeläinen
Harmonen Helena	palveluneuvoja
Kauria Kari	yrittäjä
Kiesilä Minna	farmaseutti
Rusakko Susanna	myyjä, merkonomi
Tarhonen Terttu	eläkeläinen

Varajäsenet kutsumisjärjestyksessä

Heikkilä Markku	yrittäjä
Kauppi Marja	fysioterapeutti
Kurtén Rauno	

OTAVIAN LIKELAITOKSEN JOHTOKUNTA 16.8. - 31.12.2021

Jäsen

Pyrhönen Heikki, pj	toiminnanjohtaja
Saikkonen Jukka, vpj	koordinaattori
Alanen Erkki	opiskelija
Puustinen-Kiljunen Tanja	näytelmäkirjailija
Pylkkänen Lotta	lähihoitaja
Särkkä Heidi	lapsiperhejärjestöaktivisti
Tanttu Kimmo	rehtori
Kurki Nina,	oppimisympäristöpäällikkö
henkilökunnan ed.	

Henkilökohtainen varajäsen

Alexey Oboročan	sähköasentaja
Väisänen Kauko	eläkeläinen
Tarssanen Heikki	maatalousyrittäjä
Ruhanen Seija-Liisa	sairaanhoitaja
Hokkanen Sanna-Mari	sairaanhoitaja (AMK)
Hokkanen Marita	opettaja
Tiainen Sara	yrittäjä
Ylä-Jussila Lauri	kansanopiston opettaja

VESILIKELAITOKSEN JOHTOKUNTA 16.8. - 31.12.2021

Jäsen

Rouhiainen Risto, pj	kauppatieteiden maisteri, hallintonsaari
Jussi-Pekka Nina, vpj	lastentarhanopettaja, päiväkodinjohtaja

Henkilökohtainen varajäsen

Kakriainen Markku	maakuntaneuvos, insinööri
Häkkinen Elina	toimistosihtööri, tradenomi

Puhakka Paavo Puntanen Anne Himanen Markku	DI, eläkeläinen lähihoitaja tietoliikenneasentaja, eläkkeellä	Hannukainen Sari Tiimonen Ali Kuitunen Soile	controller (pk-yritykset) vesihuoltomestari toimitusjohtaja, valtiotieteiden tohtori eläkeläinen, lastentarhan- opettaja yrittäjä putkiasentaja
Haukijärvi Erja	DI, tradenomi	Syrjäläinen Terttu	
Pöyry Mikko Pitkonen Paula, henkilökunnan ed.	yrittäjä projekti-insinööri	Jenu Juhani Heinonen Antti	
Kervinen Jouko, kaupunkiympäristölautakunnan edustaja		Karhunen Pertti, kaupunkiympäristölautakunnan vara- edustaja	

VAMMAISNEUVOSTO 16.8.-31.12.2021

Jäsen

Väisänen Kauko, pj Hasanen Satu, vpj Hämäläinen Reijo	Yhdenvertainen Etelä-Savo ry ja Akson ry Mikkelin Seudun Reumayhdistys ry Etelä-Savon Ada ry
Liukkonen Anneli Luusalo Pirkko Paasonen Sanna Petäjämäki Timo	Mikkelin Seudun Kehitysvammaisten Tuki ry Etelä-Savon Näkövammaiset ry Mikkelin Kuurojen Yhdistys ry Mikkelin Seudun invalidit, Mikkelin Seudun hengitysyhdistys, Mikkelin Seudun allergia- ja astmayhdistys ry

Henkilökohtainen varajäsen

Ylijoki Henri Rahikainen Ismo	Yhdenvertainen Etelä-Savo ry Mikkelin seudun AVH-yhdistys ry Etelä-Savon Näkövammaiset ry Etelä-Savon Näkövammaiset ry Akson ry Etelä-Savon Allergia, Iho ja Astma ry
Hurri Hanna-Noora Hänninen Pirjo Pettinen Erkki Luntta Pirkko	

VANHUSNEUVOSTO 16.8.-31.12.2021

Jäsen

Korhonen Risto, pj Karttunen Hannu, vpj	Eläkeliiton Suomenniemen yhdistys ry Otavan Seudun Eläkkeensaajat ry
Lahtinen Tuula Rouhiainen Reino	Mikkelin kansalliset seniorit ry Mikkelin Seudun Sotaveteraanit ry
Teittinen Anita Grönlund Reijo	Eläkeliiton Haukivuoren yhdistys ry Mikkelin Seudun Opetusalan Seniorit ry
Hänninen Aila	Eläkeliiton Mikkelin Seudun yhdistys ry
Himanen Aija Teittinen Leena	Eläkeliiton Mikkelin yhdistys ry Haukivuoren Eläkkeensaajat ry

Henkilökohtainen varajäsen

Kauppinen Helena Nieminen Pauli	Eläkeliiton Ristiinan yhdistys ry Mikkelin Julkisen alan eläkeläiset ry Mikkelin kansalliset seniorit ry Sotainvalidien Veljesliiton Mikkelin Seudun Sotainvalit ry Mikkelin Rintamaveteraanit ry Mikkelin Julkisen alan eläkeläiset ry Eläkeliiton Mikkelin Seudun yhdistys ry Eläkeliiton Anttolan yhdistys ry Mikkelin Seudun Opetusalan Seniorit ry
Kohonen Anna-Liisa Puhakka Paavo	
Himanen Raimo Lehtinen Ari	
Parkkinen Pekka	
Rönkkö Pirkko Peura Eija	

KIINTEISTÖTOIMITUSTEN USKOTUT MIEHET 2021-2025

Oksanen Jenni Ruuth Noora Hokkanen Jouko Rouhiainen Vesa Friman Jose Pulkkinen Yrjö Siitari Keijo Marttinen Mika	DI aluesuunnittelupäällikkö metsätalousinsinööri (AMK), maaseutuyrittäjä yrittäjä, eläkkeellä maksatusasiantuntija, FM metallimaalari, ammattiyhdistysaktiivi muusikko, soolosellisti maanviljelijä, yliluutnantti evp yrittäjä
---	--

ETELÄ-SAVON KÄRÄJÄOIKEUDEN LAUTAMIEHET 2021-2025

Jäsen

Hagert Dimitri Kekkonen Matti Jalkanen Jari Kultanen Kirsi Gråsten-Tarkiainen Tarja Kääriäinen Marttu Hokkanen Outi Hartonen Tanja Jämsen Raimo Soljasalo Sini	taksiyrittäjä metsäasiantuntija kasvatustieteiden maisteri, luokanopettaja sairaanhoitaja AMP herastuomari, venäjä-ekspertti rakennusinsinööri (AMK) työsuojeluvaltuutettu sairaanhoitaja, lähihoitaja merkonomi, lautamies perhetyöntekijä, järjestökoordinaattori
---	--

ETELÄ-SAVON SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUIDEN KUNTAYHTYMÄN VALTUUSTO 2021-2025

Jäsen

Perttu Noponen	väitöskirjatutkija, yrittäjä
Kirsi Olkkonen	agrobiologi
Tapani Korhonen	eläkeläinen
Pirkko Valtola	yleislääketieteen erikoislääkäri
Juha Vuori	vanhempi konstaapeli, eläkkeellä
Jaana Strandman	kasvatustieteen maisteri, erityisopettaja
Iris Damstén	yhteisöpedagogi (AMK)
Jukka Pöyry	LVI-tekniikko

Henkilökohtainen varajäsen

Miralem Alic	ravintoloitsija
Anni Panula-Ontto-Suuronen	filosofian tohtori
Lasse Pöyry	yhteiskuntatieteiden maisteri
Roope Nykänen	yrittäjä
Jorma Harmoinen	sähköurakoitsija
Mervi Eskelinen	ammattillinen opettaja
Sini Soljasalo	järjestökoordinaattori
Anna-Liisa Mikkonen	luonnontieteiden kandidaatti

SEUDULLINEN YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA 16.8.-31.12.2021

Jäsen

Mattila Kalle, pj	agrobiologi, maanviljelijä
Hokkanen Pia, vpj	lähihoitaja, sosionomiopiskelija
Korhola Anne	maaseutuyrittäjä, kirkon vahtimestari
Eskelinen Matti	DI, johtaja
Lautamäki Jarmo	ympäristöinsinööri, villieläinhoitaja
Vekki Kirsi	Pertunmaa
Mäenpää Eveliina	Mäntyharju
Ollikainen Juuli	Hirvensalmi
Raatikainen Juhani	Kangasniemi

Henkilökohtainen varajäsen

Ruuth Noora	metsätalousinsinööri (AMK), maaseutuyrittäjä
Laamanen Ilkka	sähköasentaja, rullamies
Ollikainen Aimo	viilunkäsittelijä
Suominen Seppo	sahuri, eläkkeellä
Kontinen Leena	yhteiskuntatieteiden maisteri
Toivonen Raili	
Nykänen Matti	
Ruottinen Markku	eläkeläinen
Ravolainen Markus	

Hartonen Tanja, kh:n edustaja sairaanhoitaja, lähihoitaja

JOHTORYHMÄ 1.1.-31.12.2021

Halonen Timo	kaupunginjohtaja, puheenjohtaja
Liikanen Ari	hallintojohtaja
Riihelä Jouni	tekninen johtaja
Tamlander Tiia	vs. talousjohtaja
Siekinen Virpi	sivistysjohtaja
Närhinen Maria	henkilöstöjohtaja
Hänninen Heidi	viestintäpäällikkö, johtoryhmän sihteeri

Konserni- ja elinvoimapalveluiden palvelualue,
Hallinto- ja elinvoimapalvelut
Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue
Talous- ja elinvoimapalvelujen palvelualue
Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue
Henkilöstöpalvelujen palvelualue

YT-neuvottelukunta 2021-2025

Timo Halonen,	työnantajan edustaja
puheenjohtaja	
Cedesström Antero	jäsen
Karppinen Juha	jäsen
Kemppainen Mikko	jäsen
Pajunen Sirpa	jäsen
Pirhonen Mika	jäsen
Sariola Tommi	jäsen
Hakkarainen Sirpa	työsuojevaluvaltuutettu
Hokkanen Outi	työsuojevaluvaltuutettu
Lindholm Helena	työsuojevaluvaltuutettu
Liikanen Ari	työnantajan edustaja
Närhinen Maria	työnantajan edustaja
Riihelä Jouni	työnantajan edustaja
Siekinen Virpi	työnantajan edustaja
Lepistö Heidi	työsuojevaluvaltuutettu, asiantuntijajäsen
Häkkinen Sari	HR-päällikkö, asiantuntijajäsen

1.1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys¹

Venäjä aloitti sodan Ukrainaa vastaan 24. helmikuuta 2022. Sodan etenemisestä ja sen vaikutuksista voidaan tehdä vasta karkeita arvioita. Alustavien arvioiden mukaan Venäjän bruttokansantuote putoaa Euroopan unionin, Yhdysvaltojen ja monien muiden maiden asettamien historiallisen laajojen talouspakotteiden vuoksi noin 10–15 prosenttia vuoden 2022 aikana. Tällä hetkellä rajoitteet eivät koske energiamarkkinoita, joten Venäjä saa edelleen huomattavia tuloja mm. öljyn ja maakaasun myymisestä. Venäjän osuus Suomen koko viennistä on hieman alle 5 %. Venäjän viennin loppuminen kokonaan leikkaisi Suomen bruttokansantuotteesta arviolta 1–1,5 %. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA on arvioinut, että Suomen ja Venäjän välisten talousyhteyksien katkeaminen ei yksin riittäisi aikaansaamaan talouskriisiä tai taantumaa Suomessa.

Selvää on, että sota pienentää Suomen taloudelle aiemmissa ennusteissa arvioitua kasvu-uraa. Sota on jo aiheuttanut energia- ja raaka-ainemarkkinoilla hintojen nousua. Tuotantokustannusten nousu siirtyy nopeasti kuluttajahintoihin ja inflaatioon. Hintojen nousun lisäksi sodan aiheuttama epävarmuus voi vaikuttaa negatiivisesti niin kulutukseen kuin investointien kehitykseenkin. Epävarmuuden lisääntyminen näkyy myös jo rahoitusmarkkinoilla, vaikka rahan hinta Euroopassa on edelleen edullinen. Keskuspankit joutunevat ottamaan kantaa energiaan liittyvien hintapaineiden ja inflaation hillintään, sillä vaatimuksia uusista elvytyspaketeistakin on jo esitetty.

Sodan ei ainakaan vielä tällä hetkellä arvioida syöksevän Suomen kansantaloutta uuteen nopeaan ja jyrkkään taantumaa, mutta se hidastaa ennustettua kasvua. Vaikutuskanavia Suomen talouteen on lukuisia, ja sodalla on väistämättä vaikutuksia myös julkisen sektorin menoihin ja tuloihin, siten myös kuntatalouteen. Ensimmäisenä vaikutukset näkyvät valtiontalouden menopaineina, jonkin ajan kuluessa Venäjän hyökkäys tulee vaikuttamaan myös verokertymiin. Koska vaikutukset näkyvät ensimmäisenä kulutusveroissa, eivät ainakaan alkuvaiheen suurimmat heilahtelut osu vielä kuntiin. Kuntien osalta menopaineita lisää esimerkiksi huoltovarmuuteen, häiriöihin ja hybridivaikuttamiseen liittyvän varautumistoiminnan lisääntyminen sekä turvapaikanhakijoiden palveluiden järjestäminen.

Joulukuussa laaditussa Valtiovarainministeriön taloudellisessa katsauksessa Suomen BKT:n arvioitiin kasvavan 3,4 % vuoden 2021 aikana. Koronapandemian pahentumisen vuoden 2021 lopulla katsottiin lisäävän talouden epävarmuutta ja hidastavan talouskasvua tilapäisesti vuodenvaihteen molemmiin puoliin. Ennusteen taustaoletuksena oli, että tautitilanteen heikentyminen hidastaisi talouden toipumista vain hetkellisesti. BKT:n kasvuksi vuodelle 2022 arvioitiin 3,0 % usean toimialan tuotannon ollessa edelleen pandemiaa edeltäneen tason alapuolella. Talouden kasvun arvioitiin hidastuvan vuoden 2022 jälkeen siten, että BKT kasvaisi 1,5 % vuoden 2023 aikana ja 1,4 % vuoden 2024 aikana. Ukrainan sota ei estä koronan väistymisestä seuraavaa maailmanlaajuisia palveluiden avautumista tai tavarantuotannon ja -kaupan jatkumista. Maaliskuun alussa esimerkiksi Kuntarahoitus on arvioinut Suomen BKT-kasvun asettuvan noin 1–2 prosentin haarukkaan ja putoavan vuonna 2023 nollan ja yhden prosentin välille. Myös ETLA on esittänyt arvionaan, että Suomen talouskasvu ei pysähdy vuonna 2022. Useimmissa suhdannearvioissa onkin uumoiltu aiemmin ennustettuihin BKT-kasvulukuihin noin 50 % pudotusta.

Valtiovarainministeriön taloudellisen katsauksen mukaan koronapandemian myötä suureksi kasvanut julkisen talouden alijäämä lähtisi lähivuosina pienenevänsä talouskasvun ja koronan tukitoimien vähentymisen myötä. Suhdannepyrähdyksen jälkeenkin julkinen talous jäisi kuitenkin edelleen alijäämäiseksi julkisessa taloudessa vallitsevan rakenteellisen menojen ja tulojen epätasapainon vuoksi. Julkinen velka bruttokansantuotteeseen suhteutettuna kasvoi koronapandemian vuoksi 10 prosenttiyksikköä kriisiä edeltänyttä tasoa korkeammaksi, joskin suotuisa velkasuhteen kehitys kaipaa tuekseen vahvaa BKT:n kasvua. Edellä kuvatut sodan negatiiviset heijastumat Suomen talouteen voivat vaikuttaa näin ollen myös julkisen talouden velkasuhteeseen. Ennusteessa julkisyhteisöjen bruttovelka suhteessa bruttokansantuotteeseen on 67,7 % vuonna 2021 ja 67,1 % vuonna 2022. Keskipitkällä aikavälillä velkasuhde alkaa kasvaa uudelleen ja kohoa 67,5 % vuonna 2023 ja 67,9 % vuonna 2024. Valtionhallinto on julkisen talouden alasektoreista alijäämäisin, mihin vaikuttaa mm. se, että valtio on kantanut suurimman osan koronapandemian vuoksi päätettyjen tukitoimien kustannuksista.

Vuoden 2021 keksimääräinen inflaatio oli 2,2 %. Vielä joulukuussa VM ennakoi inflaatiopaineiden voivan hellittää vuoden 2022 kuluessa, mutta riskin pidempiaikaisesta inflaatiosta ja sen aiheuttamasta laajemmasta kustannuspaineesta talouksissa kasvaneen. Ukrainan sota muuttaa talousnäkyviä myös inflaation osalta, sillä tilanne kiihdyttää inflaatiota väistämättä. Näin ollen todellinen inflaatio tulee ylittämään ministeriön joulukuun 2,6 % inflaatioennusteen vuodelle 2022.

¹ Lähteet: Kuntaliitto 8.3.2022, Pääekonomistin palsta; Valtiovarainministeriö 7.3.2022: Ukrainan sota – rahoitussektorin pakotteista ja niiden taloudellisista vaikutuksista; ETLA 3.3.2022: Suomen talous jatkaa kasvuaan tänä vuonna – sodasta huolimatta; Kuntaliitto 7.2.2022: Kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarvot 2021; Valtiovarainministeriö: Taloudellinen katsaus, joulukuu 2021; Tilastokeskuksen työvoimatutkimus 2021, joulukuu; Etelä-Savon ELY-keskus: Työllisyyskatsaus joulukuu 2021; Tilastokeskus, väestömuutosten ennakkotiedot ja väestöennuste.

Paitsi Ukrainan sota, myös korona aiheuttaa edelleen epävarmuutta talousennusteisiin. Epidemian pitkittyminen rokotusten etenemisestä huolimatta heikentäisi kriisistä toipumista yksityisen kulutuksen, merkittävimmin palveluiden kysynnän kautta. Tautitilanteen uusi heikentyminen voi johtaa myös investointien lykkääntymiseen tai peruuntumiseen.

Kuntien talous

Kuntien tilinpäätösennusteiden mukaan kuntien ja kuntayhtymien tilikauden 2021 tulokset säilyivät varsin vahvoina toisenkin koronavuoden jälkeen. Tilikauden tulosarvio on 1,5 mrd. euroa, joka on kuntatalousohjelman kehitysarvion mukainen. Toiminnan ja investointien rahavirralla mitattuna kuntatalous oli lähes tasapainossa ja velan kasvu hidastui. Toisaalta tulokseen sisältyi satojen miljoonien edestä kertaluontoisia myyntivoittoja, joita ilman tulos olisi jäänyt alle miljardiin. Vuonna 2021 kuntien toimintakulut kasvoivat 7,7 %, mutta myös toimintatulot kasvoivat 23,1 % ja verotulot 6,5 %, kun taas valtionosuudet laskivat 8,3 %. Toimintatulojen nousua ja valtionosuuksien laskua vuoteen 2020 verrattuna selittää osaltaan valtion koronatukien myöntämistavan muutos valtionosuuksista valtionavustuksiin. Vuonna 2021 kunnille maksettiin koronatukea kaikkiaan 2,4 miljardia euroa, josta 1,5 miljardia myönnettiin valtionavustuksina pandemiasta välittömästi aiheutuneiden kustannusten kompensaatina. Osa vuoden 2021 koronatuista ajoittuu vasta vuoden 2022 puolelle. Lisäksi kunnille myönnettiin koronatukea korotetun yhteisövero-osuuden kautta noin 0,6 mrd. euroa. Muita koronatuksitoimia kohdennettiin myös opetus- ja kulttuuritoimen sektoreille sekä peruspalvelujen valtionosuuteen, yhteensä 0,4 mrd. euroa.

Kuntien vuosikate heikkeni 6,5 %; vuoden 2020 tulokset ja vuosikatteet olivat poikkeuksellisen korkealla tasolla koronan aiheuttamat kustannukset ylittäneiden koronatukien vuoksi. On syytä muistaa, että kertaluonteiset koronatuot tai muutkaan tilapäiset tulot eivät ratkaise kuntatalouden rakenteellisia ongelmia, kuten kroonista tulojen ja menojen epätasapainoa tai huomattavia investointitarpeita. Vuoden 2021 tulos on tasolla, jolla kuntatalouden voitaisiin arvioida voivan hyvin, mikäli samat lukemat säilyisivät myös tulevina vuosina. Näkymiä heikentävät määräraikaiseksi jäävät koronatuot ja sote-uudistus, joka siirtää yli puolet nykyisistä kustannuksista ja tuloista valtiolle ja jättää kuntien vastuulle entisen suuruiset mittavat velat ja kiinteistöt. Toisaalta uudistus helpottaa kuntien rakenteellisia, väestön ikääntymisestä johtuvia menopaineita. Hyvinvointialueet aloittavat toimintansa lievästi alijäämäisenä, mikä johtuu mittavista investoinneista.

Valtiovarainministeriö arvioi talouskatsauksessaan paikallishallinnon rahoitusaseman heikentyvän voimakkaasti määräraikaisten koronatukien pienentyessä tai päättyessä kokonaan. Kuntien kulutusmenojen kasvua ylläpitävät muun kustannuskehityksen ohella hallituksen päättämät tehtävien laajennukset sekä hoito- ja palveluvelan purku, joskin sote-uudistuksen rahoitusmallin arvioidaan kannustavan kuntia jossain määrin hillitsemään vuoden 2022 sote-menojen kasvua. Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimukset ovat katkolla helmikuun 2022 lopussa, eikä tilinpäätöksen laatimishetkellä neuvotteluissa ole vielä saavutettu sopua. Henkilöstökulut ovat kuntatalouden suurin kuluerä, joten palkkaratkaisulla on valtaisa merkitys kuntien kustannuskehitykselle.

Sote-uudistuksen jälkeen paikallishallintoon luettavat tehtävät painottuvat aiempaa vahvemmin nuorten ikäluokkien palveluihin, etenkin varhaiskasvatukseen ja koulutukseen. Väestörakenteen ja sen kehityssuunnan vuoksi palvelutarve kääntyy uudistuksen jälkeen laskusuuntaan. Tämä tulee aiheuttamaan omat haasteensa, sillä kuntien valmiudet sopeuttaa palvelutuotantoaan nopeasti ovat varsin vaihtelevia. Valtiovarainministeriön painelaskelmissa paikallishallinto jää alijäämäiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen, mutta alijäämän kasvu muuttuu hieman maltillisemmaksi, mikä tulee näkymään myös velkasuhteen kasvun hidastumisena.

Työllisyys ja ansiotas

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työllisiä oli vuoden 2021 joulukuussa 128 000 enemmän kuin vuosi aiemmin. Työttömiä oli puolestaan 16 000 vähemmän kuin vuosi aiemmin. Joulukuussa 2021 työllisyysaste oli 73,3 %, kun se vuotta aiemmin oli 70,0 %. Työttömiä oli 187 000 eli 16 000 vähemmän kuin joulukuussa 2020. Työttömyysaste oli 6,7 % (7,6 % v. 2020). Koko vuoden 2021 keskiarvolukujen osalta työllisiä oli vuonna 2021 keskimäärin 2 555 000 eli 60 000 enemmän kuin vuonna 2020. Työllisyysaste oli 72,3 %, kun se vuonna 2020 oli 70,7 %. Työllisyysasteen kohentumisessa on kuitenkin muistettava myös työikäisten määrän vähentymisen tunnuslukua kohentava vaikutus. Työttömyysaste oli keskimäärin 7,7 %, kuten myös vuonna 2020. Työllisten tekemien työtuntien määrä vuonna 2021 oli 1,8 % suurempi kuin vuonna 2020.

Etelä-Savossa oli joulukuun 2021 lopussa 6 213 työtöntä työnhakijaa, joka oli 19 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Kokonaan työttömiä henkilöitä oli 587 eli 9 % vähemmän ja lomautettuja 899 eli 62 % vuodentakaisista vähemmän. Työttömänä Etelä-Savossa oli joulukuun lopussa keskimäärin 10,9 % työvoimasta, Mikkelin alueella vastaava luku oli 10,6 %.

Yritykset sopeuttivat myös vuonna 2021 työvoimakustannuksiaan irtisanomisin ja lomautuksin, joiden määrä kuitenkin väheni selvästi edelliseen vuoteen verrattuna. Syksyllä 2021 esimerkiksi lomautusten määrä oli laskenut kolmas-

osaan edellisestä vuodesta, mikä vastaa jo normaalia, koronaa edeltänyttä tasoa. Valtiovaraniministeriön arvion mukaan työmarkkinat vetävät tällä hetkellä hyvin työvoimaa, ja potentiaalisia olisi monilla toimialoilla enemmänkin. Eräillä palvelu- ja teollisuusaloilla sekä rakentamisessa ammattitaitoisesta työvoimasta on alkanut olla niukkuutta. Ennusteessaan ministeriö arvioi työllisyyden lisääntyvän vuoden 2022 aikana puolitoista prosenttia, jonka jälkeen kasvu hidastuisi seuraavina vuosina, mutta työllisyysaste ylittäisi kuitenkin runsaaseen 74 prosenttiin vuonna 2024.

VM arvioi nimellispalkkojen nousuvauhdiksi 2,3 % vuonna 2021 ja noin 3 % vuonna 2022. Vuosien 2023 ja 2024 ansioiden nousu kytkeytyy ennustettuun hidastuvaan tuottavuuden kasvuun, ja nimellisansioiden kasvuksi ennustetaan noin 2,5 % vuosina 2023 ja 2024. Palkkasumma lisääntyi alkuvuoden 2021 aikana 4,9 %. Palkkasumman kasvuvauhti oli nopeampaa kuin työllisyyskehitys ja työtuntien kehitys olisi antanut odottaa. Palkkasumman kehitykseen vaikuttaa nimellisansioiden lisäksi myös työllisyyden kehitys. Koska ennusteessa uumoillaan työllisyyden ja nimellisansioiden nousuvauhdin kiihtyvän, on palkkasummankin kasvuennuste 4,5 %. Myös vuonna 2022 palkkasumman odotetaan lisääntyvän noin 4,5 %. Hidastuva ansioiden nousu ja työllisyyden kasvu johtavat myös palkkasumman kasvun hidastumiseen vuosina 2023 ja 2024, joten palkkasumman kasvuluvuksi ennustetaan 3 %.

Ukrainan sodalla voi etenkin tilanteen pitkittyessä olla talousvaikutusten johdosta myös työllisyysvaikutuksia, jotka heikentävät em. ennusteita.

Väestö

Tilastokeskuksen ennakkoluku Mikkelin 31.12.2021 väestömäärästä on 52 121, joka on 462 vähemmän kuin vuoden 2020 lopussa. Etelä-Savon ja myös Mikkelin väestöennuste on voimakkaasti laskeva. Tilastokeskus arvioi maakunnan asukasmäärän laskevan vuoteen 2040 mennessä noin 24 tuhannella asukkaalla reiluun 107 tuhanteen. Mikkelin osalta vuoden 2040 ennusteluku on 45 066, ja vähenemässä ovat lasten, nuorten ja työssäkäyvien ikäluokkien edustajat; yli 65-vuotiaiden määrän ennustetaan hieman kasvavan. Kehityssuunnalla tulee olemaan tuntuvia vaikutuksia myös Mikkelin kaupungin palveluiden kysyntään tulevina vuosina, ja palvelutuotantoa on tulevaisuudessa pystyttävä sopeuttamaan muuttuvaan väestömäärään ja ikärakenteeseen sopivaksi.

1.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Tässä toimintakertomuksen osassa selitetään keskeisiä toiminnallisia muutoksia kunnan toiminnassa ja niiden vaikutuksia mm. vuosien 2021 ja 2020 tilinpäätösten vertailukelpoisuuteen.

Koronapandemia

Koronapandemialla oli merkittävä vaikutus koko kuntakentän talouteen ja toimintaan sekä vuonna 2020 että 2021. Vuonna 2020 valtio tuki kuntia ennennäkemättömän laajoilla tukitoimilla peruspalveluiden saatavuuden turvaamiseksi. Kuntien ja kuntayhtymien koronatuotet ylisivät noin 3 miljardiin euroon vuonna 2020; niistä valtionosuuksien korotuksina toteutettiin n. 1,6 miljardia, valtionavustuksina n. 1 miljardi ja yhteisöveron jako-osuuden korotuksena n. 0,4 miljardia euroa.

Vuonna 2020 Mikkelin kaupunki sai valtiolta koronaan liittyviä peruspalvelujen valtionosuuskorotuksia noin 13 miljoonaa euroa. Yhteisöveron jako-osuuden korotuksen vaikutus Mikkelin yhteisöverotuloihin oli 3,47 miljoonaa euroa. Verotulojen maksun lykkäysmenettelyä Mikkelille kompensoitiin noin 1,09 miljoonalla eurolla, mutta tämä kompensatio peritään takaisin vuosien 2021-2022 aikana. Kompensaatiot tilitettiin osana valtionosuusmaksatuksia. Edellä mainittujen tukierien yhteisvaikutus Mikkelille oli kokonaisuutena noin 17,56 miljoonaa euroa. Tilikaudella 2020 koronan aiheuttamien tulonmenetysten, lisäkulujen ja kustannussäästöjen nettomääräksi arvioitiin noin 10,56 miljoonaa euroa. Näin ollen edellä mainittuja valtion koronatuksia saatiin vuonna 2020 noin 7 miljoonaa euroa enemmän, mikä paransi kaupungin tulosta. Tulosta kohensi myös Mikkelille myönnetty harkinnanvarainen valtionosuuden korotus sekä henkilöstökuluissa mm. tasapainotustoimien ansiosta saavutettu säästö.

Kaikkia koronan aiheuttamia kustannuksia ja tulonmenetyksiä on hyvin vaikeaa yksilöidä, sillä epidemian vaikutukset kaupungin toimintaan ovat olleet hyvin moninaisia ja välillisiä vaikutuksia on runsaasti. Vuonna 2021 koronan aiheuttamien talousvaikutusten erottaminen muista oli entistäkin haastavampaa palvelutuotannon ja toiminnan sopeutuessa yhä paremmin koronan aiheuttamiin rajoitteisiin. Etenkin voimakkaimpien rajoitusten voimassaolon aikana kaupungin palvelutuotantoa jouduttiin edelleenkin rajoittamaan. Merkittävimmät koronan aiheuttamat talouspoikkeamat ovat kuitenkin helposti erotettavissa; myös vuonna 2021 suurin yksittäinen menoerä oli koronaan liittyvät sote-kulut, joita sisältyi Essoten laskutukseen peräti 17 miljoonalla eurolla. Sosiaali- ja terveysministeriön näitä kustannuksia kattamaan osoitettuja valtionavustuksia kirjattiin tilikaudelle 2021 noin 7,8 miljoonaa euroa.

Muutoin koronan vaikutukset kaupungin talouteen olivat hyvinkin moninaisia. Sivistyksen eri aloille saatiin myös

vuonna 2021 hakumenettelyiden kautta korona-avustuksia kaikkiaan noin 0,6 miljoonalla. Koska avustukset on tullut käyttää avustushakemuksen mukaiseen, koronavaikutusten vähentämiseen tähtäävään toimintaan, on niiden nettovaikutus tilikauden tulokseen ollut +/- 0. Avustuksilla onkin ollut sivistystoimissa merkittävä vaikutus koronan aiheuttamien haasteiden selättämisessä.

Koronan aiheuttamia tulonmenetyksiä arvioidaan kertyneen noin 1,6 miljoonaa euroa, joista suurimmat, yli puoli miljoonaa euroa, kohdistuivat liikuntapalveluihin palvelutuotannon rajoitusten johdosta. Muita tuloja menettäneitä toimintoja olivat mm. pysäköinninvalvonta, kansalaisopisto, vuokrauspalvelut, joukkoliikenne ja orkesteri. Ylimääräisiä menoja aiheutui edellä mainittujen sote-kustannusten ja myönnettyjen avustusten käytön lisäksi koronasuojainten ja muiden aineiden, tarvikkeiden ja palveluiden hankinnasta (n. 0,24 miljoonaa euroa) sekä ylimääräisistä siivoustoimista. Koronan työllisyysvaikutusten ja yrittäjien väliaikaisen työmarkkinatuen piiriin pääsyn johdosta aiheutui TMT-maksun tasoon noin 1,2 miljoonan euron nousu. Toisaalta monissa toiminnoissa ja menoryhmissä muodostui koronan johdosta säästöjä mm. palvelutuotannon rajaamisen ja normaalitasoa matalammiksi jääneiden matka- ja koulutuskustannusten johdosta. Koronan johdosta myös työllisyyspalveluiden työllistämisen- ja oppisopimuspalkkoja jäi käyttämättä myös vuonna 2021. Arvio menosäästöjen kokonaismäärästä on noin 1,65 miljoonaa euroa.

Valtion kunnille suuntaamien koronatuken painopiste siirtyi tilikauden 2020 valtionosuuspainotuksesta vuoden 2021 avustusmenettelyyn. Valtionosuuskorotuksia myönnettiin koronan johdosta vuonna 2021 vain noin 0,4 miljoonaa, ja sote-kustannuksia kompensoitiin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnoimilla pääosin suoriteperusteisilla avustuksilla, joita Mikkeliin kirjattiin 7,8 miljoonaa euroa. Nämä avustukset näkyvät tuloslaskelman toimintatuotoissa avustuksissa. Yhteisöveron jako-osuuden korotusta kymmenellä prosenttiyksiköllä jatkettiin myös vuonna 2021, ja sen vaikutus Mikkelin yhteisöverotilityksiin oli tilikaudella noin + 5 miljoonaa euroa. Toisaalta vuoden 2020 aikana kunnille osana valtionosuuksia maksetusta veronmaksulykkäysten aiheuttaman viivästymisen kompensointiosta suurin osa perittiin takaisin vuonna 2021 aikana. Vaikutus oli noin - 0,8 miljoonaa euroa.

Edellä kuvatut arviot koronan erilaisista talousvaikutuksista on tiivistetty karkeasti seuraavaan taulukkoon. Koronan nettovaikutusarvioksi muodostuu noin -5,9 miljoonaa euroa. Listausta ja sen taustalla oleva kartoitus on vaikutusten moninaisuuden johdosta epäilemättä epätäydellinen, mutta suuruusluokaltaan koko kaupungin tasolla oikea ja tarkkuudeltaan riittävä.

	Miljoonaa euroa
Toimintatuottojen lisäykset (avustukset)	8,43
Toimintatuottojen menetykset	- 1,60
Toimintamenojen lisäykset	- 19,06
Toimintamenojen säästöt	1,65
Valtionosuuden korotus	0,44
Verotulojen viivästymisen v. 2020 kompensoinnin takaisinperintä	- 0,84
Yhteisöveron jako-osuuden korotus	5,03
Yhteensä	- 5,94

Valtionosuudet ja verotulot

Mikkelin kaupungin vuoden 2021 valtionosuudet olivat 127,9 miljoonaa euroa, joka oli 9 miljoonaa euroa eli 6,6 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2020. Edellä kuvatun mukaisesti valtio tuki vuoden 2020 aikana kuntia koronan vuoksi voimakkaasti valtionosuuksien kautta, ja vuonna 2021 painotus siirtyi avustuksiin. Näiden erien vaikutus vuoden 2020 valtionosuuksiin oli 14,1 miljoonaa euroa, jonka lisäksi Mikkelin kaupungille myönnettiin edeltävällä tilikaudella 2,3 miljoonaa euroa harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta. Näin ollen luvut eivät koronan poikkeuksellisten vaikutusten vuoksi ole keskenään vertailukelpoisia.

Mikkelin kaupungin verotulot kasvoivat vuoteen 2020 verrattuna yhteensä 14,3 miljoonalla eurolla eli 6,42 prosentilla. Talousarvio ylittyi verotulojen osalta noin 4 miljoonalla eurolla. Kaikkien kuntien verotulojen keskimääräinen kasvu vuonna 2021 oli 6,5 prosenttia, joten Mikkeli ylsi lähes valtakunnalliseen keskiarvoon.

Kunnallisverotulot nousivat edellisestä vuodesta 4,9 miljoonalla eurolla eli noin 2,7 prosentilla reiluun 191 miljoonaan euroon. Edellisuoden tuloverokertymä jäi tavoitteesta koronan vaikutusten vuoksi. Yhteisöverot nousivat vuoteen 2020 verrattuna jopa 7,4 miljoonalla eurolla. Vuonna 2021 yhteisöveron jako-osuuden 10 prosenttiyksikön koronatuken korotuksen vaikutus tilityksiin oli noin + 5 miljoonaa euroa, kun vuonna 2020 vastaava vaikutus oli noin + 3,5 miljoonaa euroa.

Myös kiinteistöverojen kertymään liittyi poikkeamia sekä vuonna 2021 että 2020. Kiinteistöverotuksessa siirryttiin vuonna 2020 niin sanottuun joustavaan valmistumiseen, joka on vaikuttanut kiinteistöveron tilitysrytmiin. Tämä vai-

kutti erityisesti vuoden 2020 kiinteistöverokertymään, kun kiinteistöverotulot jäivät odotettua pienemmiksi kiinteistöverokorotuksista huolimatta.

	TP2020	TP2021	ERO
Kunnan tulovero	186 072 975	191 019 257	4 946 282
Kiinteistövero	19 762 552	21 771 806	2 009 254
Osuus yhteisöveron tuotosta	16 974 490	24 330 596	7 356 106
Yhteensä	222 810 017	237 121 659	14 311 642

Essoten kuntalaskutus

Taustaksi kerrottakoon, että Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä Essote perustettiin 1.3.2016 ja sen toiminta käynnistyi uudessa laajuudessa 1.1.2017. Essoteen lähtivät mukaan koko sosiaali- ja terveystalouden laajuudella Hirvensalmi, Juva, Kangasniemi, Mikkeli, Mäntyharju, Pertunmaa ja Puumala. Essote-kuntayhtymä on tuottanut palvelut Mikkelin kaupungille vuoden 2017 alusta lukien. Mikkelin kaupungin sosiaali- ja terveystalouden nettomenot olivat vuonna 2016 yhteensä 187,9 miljoonaa euroa, mutta Essotelle eivät siirtyneet 7 miljoonan euron toiminnalliset nettomenot eivätkä kaupungilla olevat eläkevastuut. Mikkelin kaupungin laskutusosuus oli 179,2 miljoonaa euroa vuonna 2017. Sosiaali- ja terveystalouden järjestäjähallinnon kustannukset olivat 3,1 miljoonaa euroa, joten sosiaali- ja terveystalouden menot olivat yhteensä 182,3 miljoonaa euroa vuonna 2017. Järjestäjähallinnon kustannuksista pääosa sisältää vanhoja eläkevastuita, edellisvuosien saamisten poistoja ja vuoden 2016 hoitoihin liittyviä vakuutuspäätöksiä. Varsinaisia hallinnon kuluja liittyen omistajaohjaukseen kertyi noin 20 000 euroa. Vuoden 2016 ja 2017 lukuja vertailtaessa on otettava huomioon, että vuoden 2016 sote-menoihin sisältyvät työllisyysmenot, jotka ovat Essoten perustamisen yhteydessä jääneet kaupungille, ja että perustoimeentulotuen maksaminen siirtyi vuonna 2017 kunnilta Kelalle.

Mikkelin kaupungin taloudellinen tilanne on muodostunut hyvin haasteelliseksi, sillä sosiaali- ja terveystalouden kustannukset ovat kasvaneet viime vuosina huomattavasti nopeammin kuin kaupungin tulot. Vuonna 2019 Mikkelin kaupungin talousarvioon oli varattu Essoten kuntalaskutukseen 182,9 miljoonaa euroa. Lopullinen kaupungin kirjanpidon mukainen toteuma oli 203,9 miljoonaa euroa, josta 2,19 miljoonaa euroa oli Essoten alijäämäisen tuloksen johdosta Mikkelille kirjattua pakollista varausta. Alkuperäinen talousarviosumma ylittyi näin ollen 20,68 miljoonalla eurolla eli 11,3 prosentilla. Vuoden 2018 kuntalaskutustoteumaan verrattuna kasvua oli 7,05 %. Vuoden 2020 talousarvioon Essoten kuntalaskutukseen varattiin 201,45 miljoonaa euroa, mutta lopullinen kuntalaskutuksen toteuma oli 210,58 miljoonaa eli 9,13 miljoonaa talousarviota suurempi. Korona-kustannuksia Essote arvioi laskutussumman sisältäneen noin 5,7 miljoonaa euroa. Vuoden 2020 sote-kustannusten kokonaiskasvu vuoteen 2019 verrattuna oli 6,7 miljoonaa euroa eli 3,3 prosenttia. Aiempaa normaaliuraa maltillisemmaksi jäänyt kasvu selittynee koronasta aiheutuneella merkittävällä hoitovelalla.

Vuoden 2021 talousarviossa Essoten kuntalaskutukseen oli varattu 214,84 miljoonaa euroa, kun lopullinen toteuma Mikkelin kaupungin kirjanpidon mukaan oli noin 236,4 miljoonaa euroa. Alkuperäinen talousarvio ylittyi yli 21,5 miljoonalla eurolla. Kasvua vuodesta 2020 on peräti 25,8 miljoonaa eli 13,1 prosenttia. Summa vastaa 56,70 prosenttia Mikkelin kaupungin vuoden 2021 tuloslaskelman osoittamista toimintakuluista. Essoten ilmoituksen mukaan kuntalaskutus sisältää koronaan liittyvien tuotteiden laskutusta 17 miljoonalla eurolla. Lisäksi Essote peri vuoden 2021 laskutuksessaan jäsenkunnilta näiden osuudet Essoten arvioimasta palkkojen harmonisointivaruudesta, joka kohdistuu vuosien 2020–2021 palkkoihin. Mikkelin kuntalaskutukseen sisältyvän harmonisointivaruuskustannuksen määrä oli noin 7,4 miljoonaa euroa.

Essoten omistajaohjauksesta vastaa kuntajohtajista muodostettu neuvottelukunta, joka on kokoontunut säännöllisesti perussopimuksen mukaisesti. Essoten ja jäsenkuntien välistä yhteistyötä ja viestintää esimerkiksi talousasioista on pyritty kohentamaan kahden viime vuoden aikana. Essoten yksi keskeisin haaste on kyetä järjestämään sosiaali- ja terveystalouden kustannustehokkaasti siten, että toiminnan palvelu- ja kustannustaso on muihin maakuntiin vertailtuna kilpailukykyinen. Tähän mennessä Essotelle asetettuja tehostamistavoitteita ei ole onnistuttu saavuttamaan, mikä on kuormittanut merkittävästi sen jäsenkuntien taloutta. Vuosi 2022 on Essote-kuntayhtymän viimeinen toimintavuosi ennen sote-uudistusta.

Arvon alentumisten ja tase-erien täsmäytysten vaikutus tulokseen

Poistoihin ja arvonalentumisiin on kirjattu tiikaudelle 2021 kertaluontoisia arvonalentumisia noin 1,1 miljoonaa. Suurin yksittäinen alaskirjaus (noin 0,83 miljoonaa euroa) aiheutui Kenkäveronniemen vanhan jätevedenpuhdistamon käytön päättymisestä, kun Metsäsairilan uusi, tilikauden aikana valmistunut jätevedenpuhdistamo otettiin käyttöön koko kapasiteetillaan. Vuonna 2020 arvonalentumiskirjausten määrä oli huomattavasti suurempi, noin 4,6 miljoonaa euroa.

Vuoden 2020 tuloslaskelmassa henkilöstökulut sisältävät vanhoja, vuosien 2017 ja 2018 aikaisia tase-erien tulosvai-
kutteisia täsmäytyksiä. Niiden vaikutus tilikauden tulokseen oli koko kaupungin tasolla noin -0,4 miljoonaa euroa.

Otavian valtionosuuksien takaisinperintä

Opetus- ja kulttuuriministeriö teki 18.12.2019 takaisinperintäpäätöksen koskien Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian (ent. Otavan Opiston liikelaitos) nettulukiotoiminnan 15,65 miljoonan euron valtionosuuksia vuosilta 2013–2017. Takaisinperintä kirjattiin vuoden 2019 tilinpäätöksessä oikaisuksi taseen edellisten tilikausien yli-/alijäämiin sekä ja-
kotettiin neljälle vuodelle taseen lyhytaikaisiin (¼) ja pitkäaikaisiin (¾) siirtovelkoihin. Kaupungin tekemän oikaisuvaatimuksen johdosta OKM kohtuullisesti 16.6.2020 antamassaan päätöksessä takaisinperittävää summaa 2,4 miljoonalla eurolla. Muilta osin oikaisuvaatimus hylättiin. Mikkelin kaupunki valitti päätöksestä hallinto-oikeuteen, joka ei muut-
tanut päätöstä. Mikkelin kaupunki haki hallinto-oikeuden päätökseen valituslupaa. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi valituslupahakemuksen 18.1.2022 antamallaan päätöksellä. Mikkelin kaupunki on hakenut helmikuussa 2022 akordia takaisinperittävään valtionosuuteen ensisijaisesti 11,8 miljoonan euron summalle, toissijaisesti vaaditaan takaisinpe-
rittävän määrän merkittävää lisäkohtuullistamista.

Muutoksenhakuprosessin päätyttyä voimaan jääneen 16.6.2020 OKM:n päätöksen mukainen 2,4 miljoonan euron takaisinperinnän kohtuullistaminen on oikaistu vuoden 2021 tilinpäätöksessä edellisten tilikausien yli-/alijäämistä. Samalla takaisinperittävien valtionosuuksien jäljelle jäänyt määrä, noin 13,25 miljoonaa euroa, on siirretty kokonai-
suudessaan lyhytaikaisiin siirtovelkoihin. OKM ei ole vielä tilinpäätöksen laatimishetkellä vastannut kaupungin tiedus-
teluihin takaisinperinnän maksuaikataulusta.

1.1.5 Henkilöstö

Kaupungin palveluksessa oli vuoden 2021 lopussa 2125 työntekijää. Vakinaiset palvelussuhteet lisääntyivät vain kymmenellä vaikka kaupungin maatalouslomitukseen palvelukseen siirtyi muista kunnista 38 työntekijää vuoden 2021 alussa. Määräaikaisia sen sijaan oli 78 enemmän kuin vuosi sitten. Osasyynä määräaikaisten suureen määrään olivat valtion myöntämät korona-avustukset, joiden avulla on tullut palkata määräaikaista henkilöstöä opetustoimeen ja varhaiskasvatukseen vähentämään koronasta aiheutuvia haittoja. Tarkemmat tiedot selviävät erikseen julkaistavasta henkilöstökertomuksesta.

Palkkojen ja palkkioiden kokonaissumma vuonna 2021 oli 77 562 860 euroa, joka on 5,3 % enemmän verrattuna edel-
liseen vuoteen 2020 (73 624 839 eur). Vuonna 2019 vastaava luku oli 76 897 925 eur.

	VAKINAISET				MÄÄRÄAIKAISET				HENKILÖSTÖ YHTEENSÄ			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
KONSERNI- JA ELINVOIMAPALV.	277	280	263	253	16	19	9	22	293	299	272	275
Hallinto- ja elinvoimapalvelut	140	136	123	115	11	14	6	11	151	150	129	126
Ruoka- ja puhtauspalvelut	137	144	140	138	5	5	3	11	142	149	143	149
YMPÄRISTÖPALVELUT	24	23	25	25	4	1	3	5	28	24	28	30
SIVISTYS JA HYVINVOINTI	1061	1076	1052	1040	244	186	223	271	1305	1262	1275	1311
Kasvatus ja opetus, hallinto	4	3	3	3	2	2	2	1	6	5	5	4
Varhaiskasvatus	422	432	428	429	86	66	72	86	508	498	500	515
Perusopetus ja lukiot	506	517	503	499	146	111	131	161	652	628	634	660
Hyvinvointi ja osallisuus	129	124	118	109	10	7	18	23	139	131	136	132
ASUMINEN JA TOIMINTAYMP.	151	144	134	167	16	21	30	43	167	165	164	210
Hallinto ja Kaupunkikehitys	36	31	33	43	2	2	2	2	38	33	35	45
Kaupunkiympäristö	34	35	32	30	2	1	1	0	36	36	33	30
Rakennusvalvonta	14	15	11	9	4	4	3	5	18	19	14	14
Maaseutu- ja lomituspälv.	67	63	58	85	8	14	24	36	75	77	82	121
LIIKELAITOKSET/TASEYKSIKÖT	256	253	252	251	54	50	46	48	310	303	298	299
Mikkelin Vesiliikelaitos	30	29	26	23	4	2	6	3	34	31	32	26
Mikkelin kaup. liikelaitos Otavia	58	61	62	61	20	18	17	17	78	79	79	78
Etelä-Savon pelastuslaitos	168	163	164	167	30	30	23	28	198	193	187	195
	1769	1776	1726	1736	334	277	311	389	2103	2053	2037	2125

	TYÖLLISTETYT			
	2018	2019	2020	2021
KONSERNI- JA ELINVOIMAPALV.	25	18	15	37
SIVISTYS JA HYVINVOINTI	28	18	19	13
ASUMINEN JA TOIMINTAYMP.	0	1	1	0
OTAVIA	0	0	0	1
YHTEENSÄ	53	37	35	51

Lisäksi 31.12.2021

Kansalaisopiston tuntiopettajia 94

Sivutoimisia tunti- ja verkko-opettajia 48

Oppisopimussuhteisia 8

Sopimuspalokuntalaisia 472

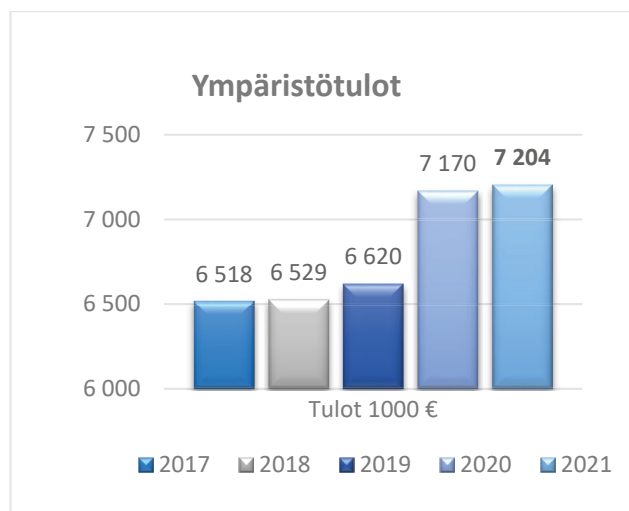
1.1.6 Ympäristötilinpäätös

Mikkelin kaupungin ympäristötilinpäätöksessä keskitytään esittämään taloudelliset tunnusluvut ja toiminnan toteutuminen suhteessa ympäristönsuojeluvaatimuksiin. Ympäristötilinpäätös kattaa pääosin Mikkelin kaupunkiorganisaation toimintayksiköitä koskevat ympäristötulot ja –menot sekä ympäristöinvestoinnit. Kaupunkikonsernin muut yksiköt eivät kuulu tähän tarkasteluun.

Ympäristötulot

Kaupungin yhteenlasketut ympäristötulot (ks. kuvaaja) vuonna 2021 olivat 7,20 milj. euroa, joka on 6,3 % kaupungin kaikista toimintatuloista. Asukasta kohden ympäristötuloja kertyi 138,2 euroa. Lähes kaikki tulot tulivat jätevesimaksuista, mikä on noin 88 % kaikista ympäristötuloista.

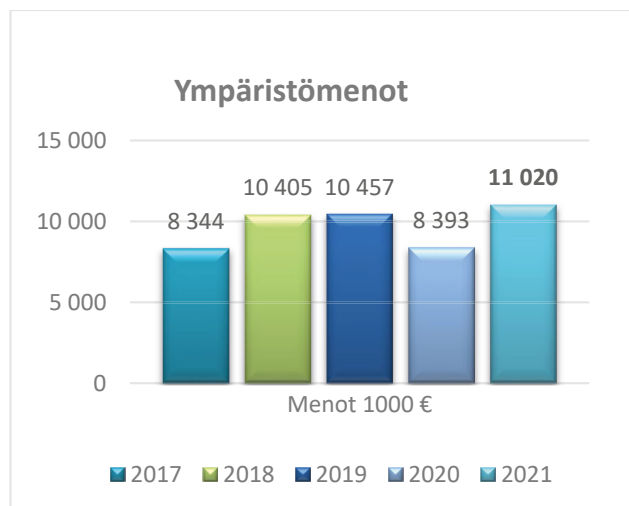
Muita tuloja muodostui viranomaistehtävien hoitamiseen liittyvistä lupa- ja valvontamaksuista (113 000 euroa) ja jätehuoltoon liittyvistä tuloista (75 000 euroa).

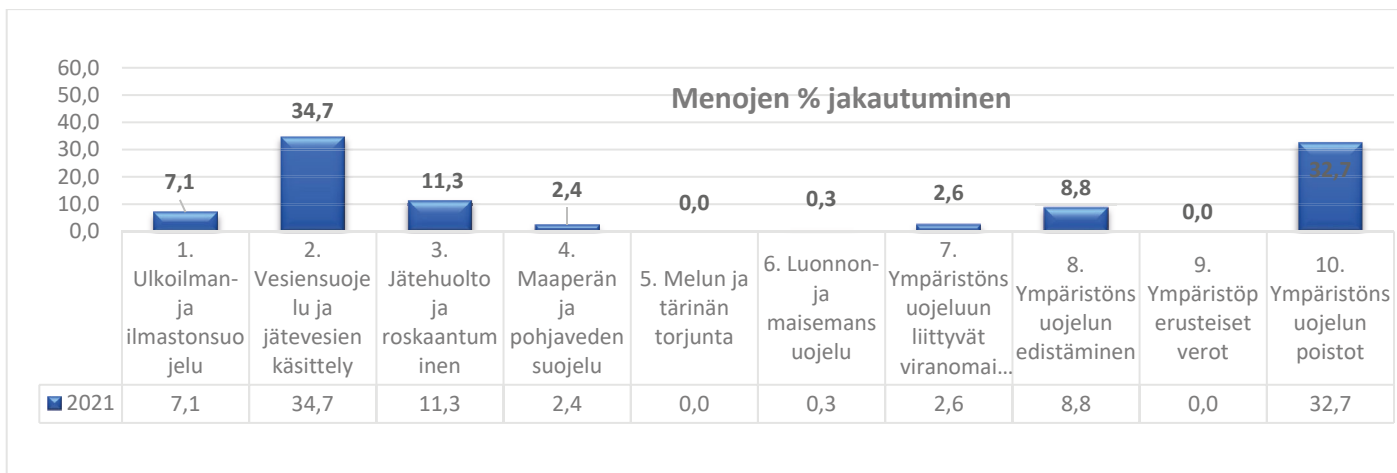

Ympäristömenot

Vuonna 2021 ympäristömenot olivat 11,02 milj. euroa, joka oli 2,3 prosenttia kaupungin kaikista toimintakuluista (poistot mukana, ks. kuvaaja). Asukasta kohden ympäristömenoja kertyi 211,4 euroa. Suurimmat menoerät olivat viemärilaitoksen poistot (30,1 %) ja jäteveden puhdistus (24 %). Muita kuluja olivat mm. ympäristönsuojelun edistämiseen liittyvät kulut, kunnan toiminnoista syntyvien jätteiden käsittelyyn ja liikenne- ym. alueiden puhtaanapitoon liittyvät kulut sekä katujen pölyämisen ehkäisystä johtuvat kulut.

Alla on esitetty myös kunkin ympäristönsuojeluluokan %-osuus vuoden 2021 ympäristömenoista.

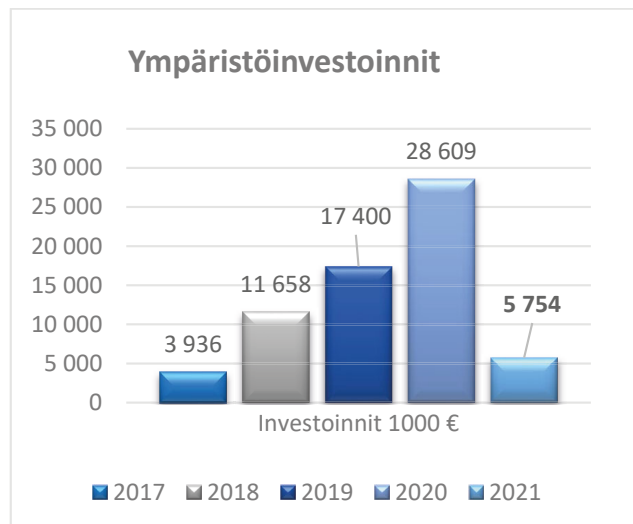

Investoinnit

Kaupungin vuoden 2021 ympäristöinvestoinnit olivat 5,75 milj. euroa, mikä oli 26,1 prosenttia kaupungin kaikista käyttömaisuuksien investoinneista (ks. kuvaaja). Asukasta kohti ympäristöinvestointeja kertyi 110,4 euroa.

Investointikohteet liittyivät uuteen jätevedenpuhdistamoon (4,83 milj. euroa), viemäri- ja hulevesiviemäriverkostoon (799 000 euroa), vesistöihin (96 000 euroa) ja melun torjuntaan (27 000 euroa).

Ympäristötulot, -menot ja -investoinnit yhteensä

Taulukossa on esitetty ympäristönsuojeluluokittain vuoden 2021 ympäristötulot, -menot ja -investoinnit eriteltyinä verrattuna vuoden 2020 vastaaviin. Poistot ja ympäristövastuuvarauksista maksetut menot ovat mukana taulukon luvuissa.

Ympäristötulot, -menot ja -investoinnit	2021			2020		
	Tulot 1000 €	Menot 1000 €	Investoinnit 1000 €	Tulot 1000 €	Menot 1000 €	Investoinnit 1000 €
1. Ulkoilman- ja ilmastonsuojelu	0	778	0	0	469	0
2. Vesiensuojelu ja jätevesien käsittely	7 016	3 823	5 727	6 725	4 226	28 059
3. Jätehuolto ja roskaantuminen	75	1 249	0	21	757	0
4. Maaperän ja pohjaveden suojelu	0	266	0	0	615	0
5. Melun ja tärinän torjunta	0	5	27	0	0	86
6. Luonnon- ja maisemansuojelu	0	32	0	319	55	0
7. Ympäristönsuojeluun liittyvät viranomaistehtävät	113	292	0	105	289	0
8. Ympäristönsuojelun edistäminen	0	973	0	0	829	6
9. Ympäristöperusteiset verot (huom. ei tietoja vuodelta 2021)	0	0	0	0	897	0
10. Ympäristönsuojelun poistot	0	3 602	0	0	256	0
Yhteensä	7 204	11 020	5 754	7 170	8 393	28 151

Ympäristövastuu

Ympäristövastuu on aikaisemmista tapahtumista johtuva, ympäristöön liittyvä olemassa oleva velvoite, joka todennäköisesti tulee aiheuttamaan kuluja. Tällainen ympäristövastuuseen liittyvä vastainen kulu merkitään taseeseen joko pakollisena varauksena tai siirtovelkana.

Pakollisten varauksien kohdekohtainen tilanne oli 31.12.2021 noin 1,8 milj. euroa, joka jakautuu 11 eri kohteeseen,

esim. Satamalahden alueet (noin 600 000 euroa) sekä Karjaportin ja vanhan Meijerin alueet (noin 170 000 euroa) tulevat kunnostamishankkeet. Kaikki kohteet eivät ole aktiivisia joka vuosi.

Ympäristövastuuvarausta purettiin maaperän kunnostuksiin vuonna 2021 yhteensä 45 000 euroa (Postintie 43 685 euroa, St1 Laiturikatu 675 euroa ja Meijeripuisto, Tenholankatu 640 euroa).

1.1.7 Muut ei-taloudelliset asiat

Harmaan talouden torjunta

Mikkelin kaupungin harmaan talouden torjunta perustuu ennen kaikkea hankintasääntöön ja sisäiseen hankinta-ohjeeseen. Mikkelin kaupunginhallitus hyväksyi kaupunkikonsernin hankintatoiminnalle yhteisesti noudatettavat periaatteet ja kriteerit marraskuussa 2014. Koko kaupunkikonsernin kattava hankintasääntö hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 17.12.2018 § 465, ja sääntöä on viimeksi päivitetty kaupunginhallituksessa 10.5.2021 § 192. Kaupunkikonsernin hankintasäännön mukaan konsernin hankinnat on kilpailutettava sähköisellä kilpailutusjärjestelmällä ja kynnysarvon alittavat hankinnat pienhankintajärjestelmällä. Kaupungin mikrohankinnat (0–999 euroa) suoritetaan ensisijaisesti käytössä olevilla maksuaikakorteilla.

Hankintamenettelyn kautta valittavien sopimusosapuolten on toimitettava asiaankuuluvat tilaajavastuulain edellyttämät selvitykset sekä sopimusosapuoliksi tullessaan että tarvittavin osin myös sopimuskauden aikana. Hankintasopimuksia hallinnoidaan keskitetysti Cludia Sopimus -järjestelmässä. Sopimuksissa kielletään alihankkijoiden ketjuttaminen, ja tarjouspyyntöihin kirjataan usein vaatimus, että tarjoajan oman työn osuus on vähintään 50 %. Tietyissä tarjouspyynnöissä tarjoajilta edellytetään myös kartellivakuutusta, eli tarjoajan on vahvistettava, ettei se ole syyllistynyt elinkeinonharjoittajien välisiin kiellettyihin kilpailunrajoituksiin kyseistä palvelua koskevilla markkinoilla.

Vuoden 2020 aikana toteutettiin hankintojen sisäinen tarkastus, jonka tuloksista raportoitiin kaupunginhallitukselle 26.10.2020 § 320. Tarkastusraportin yhteydessä havaittujen ja toteutettavaksi päätettyjen kehittämistoimenpiteiden täytäntöönpanon tilannetta esiteltiin kaupunginhallitukselle 14.6.2021 §254, ja toteutusta arvioidaan myös vuoden 2022 aikana.

Vuonna 2020 toteutetut sisäisen tarkastuksen erillistarkastukset käsiteltiin loppuun vuoden 2021 aikana. Ns. professuurihankkeeseen liittyvän sisäisen tarkastuksen myötä kaupunginvaltuusto asetti tilapäisen valiokunnan (KV 25.1.2021 § 5) laatimaan ratkaisun professuurihankkeessa ilmenneistä havainnoista. Ratkaisu käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 26.4.2021 § 55.

Jätevedenpuhdistamohankkeen projektijohtamisesta tehdyn erillistarkastuksen myötä kaupunginvaltuusto edellytti (KV 25.1.2021 § 6) tarkastuslautakunnan selvittävän puhdistamohankkeen projektijohtamisessa ilmenneiden puutteiden vastuutahon ja kaupunginhallituksen valmistelevalle valtuustolle selkeän yksityiskohtaisen esityksen, kuinka rakennushankkeissa kokonaiskustannusten määrästä ja talousseurannasta aiotaan antaa luottamushenkilöille johdonmukaista, ennakoivaa ja sisällöltään oikeaa tietoa. Tarkastuslautakunnan selvitys käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 7.6.2021 § 78.

Vuonna 2021 sisäinen tarkastus toteutti konserniohjauksen sisäisen tarkastuksen. Tarkastusraportti käsiteltiin kaupunginhallituksessa 21.2.2021 § 74. Tarkastuksen tavoitteena oli arvioida ja kehittää konserniohjaukseen liittyviä käytäntöjä ja toimintamalleja, ja esiin nousseet kehittämistoimenpiteet toteutetaan vuoden 2022 aikana.

Sidonnaisuusrekisteri

Mikkelin kaupunki kerää kuntalain 84 §:n edellyttämällä tavalla tietyiltä luottamushenkilöiltä ja viranhaltijoilta ilmoitukset näiden sidonnaisuuksista. Mikkelin kaupungin hallintosäännön 85 §:n mukaan tarkastuslautakunta on kaupungin sidonnaisuusrekisterin ylläpitäjä. Tarkastuslautakunta huolehtii sidonnaisuusrekisterin julkisten tietojen julkaisemisesta kaupungin verkkosivuilla ja saattaa sidonnaisuusilmoitukset kaupunginvaltuustolle tiedoksi kerran vuodessa.

Ihmisoikeusasiat

Mikkelin kaupunki noudattaa kuntia koskevia velvoitteita ihmisoikeusasioissa. Ihmisoikeudet huomioidaan kaupungin toiminnassa ja päätöksenteossa kokonaisvaltaisesti. Erityisryhmien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä; kaupungissa toimii vanhus- ja vammaisneuvosto, nuorisovaltuusto sekä lasten parlamentti.

1.1.8 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Koronaepidemia vaikutti edelleen kaupungin talouteen myös vuonna 2021. Kuten toimintakertouksen kohdassa 1.1.4 on selostettu, koronapandemian nettovaikutus kaupungin talouteen oli noin - 5,9 miljoonaa euroa. Vaikutus on päinvastainen kuin edeltävänä vuonna, sillä vuonna 2020 koronan johdosta valtiolta saadut tuet ylittivät koronan aiheuttamiksi arvioidut negatiiviset talousvaikutukset noin 7 miljoonalla eurolla. Koronapandemia on jatkunut myös vuoden 2022 puolella, eli sen voidaan olettaa vaikuttavan kuntatalouteen myös tilikaudella 2022.

Sote-uudistuksen rahoitusvaikutusten aiheuttama epävarmuus vaikuttaa niin pidemmän tähtäimen verorahoitusnäkyymiin kuin aivan lähivuosienkin taloussuunnitteluun. Täysin uuden tilanteen ja kaikkien kuntien toimintaan ja talouteen erittäin merkittävästi vaikuttavan uudistuksen kynnyksellä tarkkoja rahoitustietoja ei ole vielä käytettävissä. Sote-uudistuksen kynnyksellä ja toivottavasti jo koronapandemian loppumetreillä seisovien kuntien talousnäkyminen on ollut jo hetken aikaa historiallisen epävarma ja epäselvä. Yleisesti ottaen sote-uudistuksen myötä nopeimmin kasvavat, väestön ikääntymiseen liittyvät menot siirtyvät pois kuntatalouden harteilta, mikä toki helpottaa kuntien, myös Mikkelin, tulevien vuosien toimintakulujen kasvupaineita.

Tilinpäätöksen laatimishetkellä käytettävissä olevien sote-uudistuksen rahoituslaskelmien ja laadittujen painelaskelmien valossa tulevien vuosien käyttötalouden vuosittainen sopeutus paine kasvaa vuosina 2025–2026 jopa 7–8 miljoonaa euroon ilman uusia sopeutustoimia. On syytä tiedostaa, että siirtolaskelmat ovat tilinpäätöstä laadittaessa lähes vuoden vanhoja ja vasta hyvin alustavia, joten tulevaisuudennäkyymiin liittyy poikkeuksellisen suurta epävarmuutta ja luvuissa voi tapahtua seuraavalla päivituskerralla kevään 2022 aikana suuriakin muutoksia. Kunnille jäävien valtionosuuksien määriin tullaan myös tekemään kuntakohtainen tarkistuslaskenta vuonna 2023, kun vuoden 2022 tilinpäätöstiedot ovat käytettävissä. Sote-siirtolaskennan sisältämien tasauselementtien vuoksi on kuitenkin varmaa, että uudistus ei pelasta huonossa taloustilanteessa ennen sote-uudistusta olleen kunnan taloutta. Kunnassa ennen sote-uudistusta vallinneella taloustilanteella on ratkaiseva merkitys sen suhteen, millaiset taloudelliset edellytykset kunnalla on jäljelle jäävien tehtävien hoitoon ja tuleviin investointeihin.

Essoten jäsenkuntien taloutta on koeteltu jo ennen koronaepidemiaa, sillä aiempien vuosien kuntalaskutuksen kasvuvauhti on ollut niin voimakasta, että se on ylittänyt kuntien taloudellisen kantokyvyn. Mikkelin kaupungin vuoden 2022 käyttötalouden toteutumislukemat ovat hyvin voimakkaasti riippuvaisia Essoten kuntalaskutuksen kehityksestä. Essoten kuntalaskutuksella on kaupungin talouden kannalta ratkaisevan suuri merkitys myös tulevaisuuden kannalta. Sote-uudistuslaskelmien toimintalogiikan ja tulevan siirtolaskelmien tarkastuslaskennan johdosta Essoten vuoden 2022 lopullinen kuntalaskutustoteuma vaikuttaa paitsi Mikkelin kaupungin v. 2022 tilinpäätökseen, myös kaikkien tulevien vuosien valtionosuusrahoitukseen. Tämän vuoksi Essoten on kyettävä tekemään nopeita ratkaisuja, joilla kustannuskehitystä saadaan hillittyä merkittävästi, jotta talousarvioihin varatut määrärahat eivät ylittyisi.

Myöskään koronapandemia ei ole helpottanut vuoden 2022 alettua, vaikkakin tilinpäätöksen laatimishetkellä rajoituksia on jo pystytty laajalti lieventämään ja jopa kokonaan kumoamaan. Pandemialla on kuitenkin talousvaikutuksia myös vuonna 2022. Loppuvuoden 2021 aikana laaditut talousennusteet povasivat jo lupaavaa elpymistä ja kasvua vuodelle 2022, mutta Venäjän aloitettua sotatoimet Ukrainaa vastaan ovat päivitettyt kasvuennusteet noin puolittuneet aiemmista arvioista. Yleisen taloustilanteen kehittymisellä on sekä suoria että epäsuoria vaikutuksia kuntatalouteen.

Mikkelin kaupungin taseessa on vuoden 2021 tilinpäätöksessä noin 33,6 miljoonaa euroa kumulatiivista alijäämää. Myös vuoden 2022 talousarvio on alijäämäinen. On selvää, että sitoutuminen niin aiemmin linjattujen säästötoimien kuin maaliskuun lopussa valmistuvan uuden säästöohjelman toimenpiteiden toteuttamiseen on kaupungin talouden kannalta ensiarvoisen tärkeää. Tulojen ja menojen välillä jo ennen koronapandemiaa vallinnut rakenteellinen epäsuhde on saatava korjattua määrätietoisella sopeutuksella; Mikkelin on kyettävä uudistamaan palvelurakennettaan saadakseen taloutensa kestävämmälle uralle. Taseeseen kertyneet alijäämät on saatava katettua vuoden 2023 loppuun mennessä, ja niiden kattamiseksi valmistellaan energiaomistusjärjestelyitä. Selostus tasapainotustoimenpiteistä on luettavissa toimintakertomuksen kohdasta 1.7.2.

Velkaantumiskehityksen näkökulmasta on huomiota käyttötalouden ohella kiinnitettävä myös investointitasoihin. Toimintakertomuksen kohdassa 1.3.2 kuvatun mukaisesti kaupungin investointien tulorahoitusprosentti on ollut koko maan kuntien keskiarvoa matalammalla tasolla jo vuosia, mikä on osaltaan johtanut kaupungin lainakannan jatkuvaan kasvuun. Mikkelin on syytä painottaa investointiohjelmissaan hankkeita, joiden odotetaan tuovan säästöjä käyttötalouteen. Vuosittaisen nettoinvestointien määrän sovittaminen kaupungin taloudelliseen tilanteeseen ja kantokykyyn sopivaksi onkin hyvin tärkeää. Esimerkiksi kunnan vakavaraisuutta ja alijäämän sietokykyä kuvaava omavaraisuusaste oli Mikkelin kaupungilla 33,22 % vuonna 2021, kun koko maan kuntien keskimääräinen omavaraisuusaste vuonna 2020 oli 58 %. Vuodesta 2023 alkaen sote-uudistus kasvattaa huomattavasti kaikkien kuntien, myös Mikkelin, suhteellista velkaantuneisuutta. Tunnusluku kertoo, kuinka paljon käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takai-

sinmaksuun. Muutos johtuu tulojen merkittävästä pienentymisestä velkamäärien pysyessä ennallaan. Vuoden 2021 tilinpäätöksessä Mikkelin suhteellinen velkaantuneisuus on noin 83 %, kun koko maan kuntien keskimääräinen luku vuonna 2020 oli n. 60 %. Yleinen arvio on, että suurten kaupunkien kohdalla suhteellinen velkaantuneisuus tulee sote-uudistuksen vaikutuksesta noin kaksinkertaistumaan.

1.1.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Strategiset riskit

Strategisissa riskeissä Mikkelin kaupungin suurin haaste on väestörakenteen muutoksen aiheuttama muutospaine palvelurakenteisiin, palveluiden saatavuuteen ja niiden rahoitukseen. Ikääntyvä väestö aiheuttaa palvelutarpeen kasvua ja riskinä on, että tuleva sosiaali- ja terveystoimen uudistustyö ei ainakaan täysin lunasta sille asetettuja taloudellisia tavoitteita. Väestöennusteiden mukaan lasten ja nuorten määrä tulee laskemaan Mikkelisissä edelleen. Tällä on suuri vaikutus valtionosuusrahoitukseen ja palvelurakenteiden sopeutus- ja mukautustarpeeseen.

Taloudelliset riskit

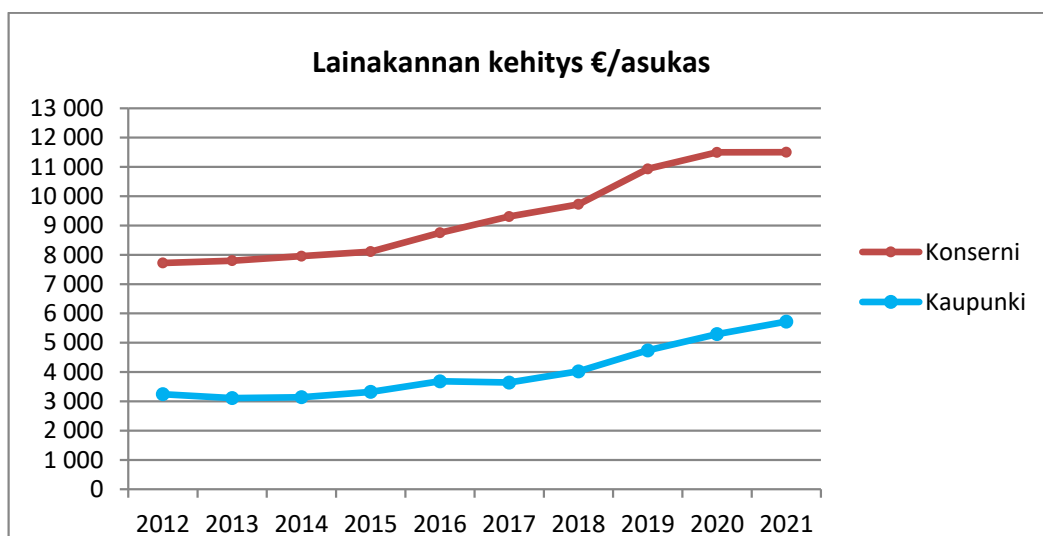
Alkuvuodesta 2020 alkanut koronapandemia on jatkunut koko tilikauden 2021 ajan ja myös vuodenvaihteen ylitse. Tilinpäätöksen laatimishetkellä rajoituksia on pystytty lieventämään merkittävästi. Pandemian jatkuminen kuitenkin näkyy edelleen kuntataloudessa mm. sote-kustannusten ja työllisyysvaikutusten johdosta. Rajoitusten päättyessä ja tilanteen normalisoituessa on myös odotettavissa, että koronan aikana kertynyttä hoitovelkaa on ryhdyttävä purkamaan, millä tulee olemaan merkittäviä kustannusvaikutuksia. Hoitojonojen purkamiseen on luvattu kunnille tukea, mutta sen riittävyys todellisiin kustannuksiin nähden on epävarmaa.

Koronakriisin jo hämmentämässä taloustilanteessa kunnat ovat historiallisen suuren uudistuksen kynnyksellä. Eduskunta vahvisti kesäkuussa 2021 sote-uudistukseen liittyvän lainsäädännön, ja sosiaali- ja terveystoimen sekä pelastustoimi siirretään vuoden 2023 alusta hyvinvointialueiden vastuulle. Sote-uudistus vaikuttaa merkittävästi kuntien toimintaan ja talouteen. Valtakunnallisesti sote-uudistuksen seurauksena kuntien käyttötalousmenoista ja verorahoituksesta yli puolet siirtyy hyvinvointialueille. Kuntien valtionosuuksia, veromenetysten korvauksia ja verotuloja vähennetään koko maan tasolla siirtyviä kustannuksia vastaavasti, mutta kuntakohtaisesti tarkasteltuna siirtyvät menot ja tulot voivat poiketa toisistaan hyvinkin paljon. Kaikki sote-uudistukseen liittyvät laskelmat ovat vielä alustavia ja hyvin epävarmoja. Siirtolaskelmien kuntakohtaiset luvut voivat laskelmien päivittymisen yhteydessä muuttua hyvinkin paljon etenkin sote-kustannusten kasvun johdosta. Valtiovarainministeriö on tiedottanut julkaisevansa uudet sote-uudistuksen rahoituslaskelmat huhtikuussa 2022. Näin ollen tällä hetkellä käytettävissä olevat, lähes vuoden vanhat kuntakohtaiset luvut ovat vain viitteellisiä, ja asetelmassa saattaa tapahtua vielä suuriakin muutoksia. Mikkelin kaupungin sote-kustannusten kasvu oli vuonna 2021 huomattavan suurta, mikä huonontaa kaupungin asetelmia entisestään sote-siirtolaskennassa. Ratkaisevaksi laskennassa muotoutuu kaikkien kuntien kannalta se, miten niiden sote-kustannusten kasvu vertautuu valtakunnallisiin sote-kustannusten kasvulukemiin.

Vuodesta 2023 lähtien kuntien kustannuksista suurin osa syntyy varhaiskasvatukseen ja koulutuksen järjestämisestä. Sote-uudistuksen myötä nopeimmin kasvavat väestön ikääntymiseen liittyvät menot siirtyvät pois kuntataloudesta, mikä helpottaa kuntien menopaineita. Kuntien tulojen ja menojen välillä vallitseva epäsuhta ei ole kuitenkaan sote-uudistuksenkaan myötä poistumassa, minkä vuoksi kuntataloudessa on myös sote-uudistuksen jälkeen suuri tarve tuottavuutta ja tehokkuutta lisääville rakenteellisille uudistuksille. Oman paineensa uudistusten toteuttamiseen luo myös väestökehitys, sillä koko 2010-luvun jatkunut syntyvyyden aleneminen ja väestön muuttoliike kääntävät kuntien vastuulle jäävien varhaiskasvatus- ja koulutuspalveluiden tarpeen laskuun. Sote-uudistus ei tuo nopeaa helpotusta yksittäisten kuntien kireisiin taloustilanteisiin rahoitusjärjestelmän sisältämien tasauselementtien johdosta. Kunnassa ennen sote-uudistusta vallinneella taloustilanteella on ratkaiseva merkitys sen suhteen, millaiset taloudelliset edellytykset kunnalla on jäljelle jäävien tehtävien hoitoon ja tuleviin investointeihin.

Sote-uudistuksen rahoituslaskelmien suhteen merkittävä seikka ja myös suuri riski on vuoden 2022 lopullisten sote-kustannusten vaikutus kuntien lopullisiin valtionosuuksiin. Vuoteen 2023 mennään v. 2021 tilinpäätös- ja v. 2022 talousarviolukujen perusteella laadituilla siirtolaskelmilla. Kuntien valtionosuuksien suhteen toteutetaan kuitenkin vuonna 2023 tarkastuslaskenta. Mikäli vuoden 2022 todelliset sote-kustannukset ylittävät talousarvioluvut, tarkistetaan kunnan valtionosuuksia jälkikäteen alaspäin oikealle tasolle. Tämän vuoksi Essoten budjetissa pysyminen vuonna 2022 on ensiarvoisen tärkeää paitsi vuoden 2022 tilinpäätöksen, koko Mikkelin kaupungin tulevien vuosien valtionosuusrahoituksen tason kannalta.

Myös julkisen sektorin velkaantuminen tulee aiheuttamaan paineita investointien tulorahoitusosuuden kasvattamiselle. Sote-uudistus kasvattaa merkittävästi kuntien suhteellista velkaantuneisuutta, kun käyttötulot noin puolittuvat ja velkamäärät jäävät entiselleen. Kaupunkikonsernin lainakanta on ollut viime vuosina melko voimakkaassa kasvussa, joskin vuoden 2021 tilinpäätöksessä konsernin lainakanta kääntyi hienoiseen laskuun. Konsernivelelän määrää ovat nostaneet erityisesti Etelä-Savon Sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymän suuret rakennusinvestoinnit. Kaupungin tasapainotusohjelmissa on linjattu myös koulu- ja päiväkotiverkkouudistuksista, jotka vaikuttavat kaupungin velkamäärän kasvuun. Yksin Eteläisen aluekoulun, jonka rakennustyöt alkavat vuonna 2022, kokonaiskustannusarvio on 29,5 miljoonaa euroa. Investointiohjelmassa on syytä painottaa hankkeita, joiden odotetaan tuovan säästöjä käyttötalouteen – muun tyyppisten investointien kohdalla tulee noudattaa tiukkaa harkintaa ja priorisointia kaupungin taloudellisen kantokyvyn ja velkaantumiskehityksen johdosta. Suureen velkamäärään sisältyy merkittävä korkoriski pidemmällä aikavälillä. Korkojen nousulta on suojauduttu suojaustuotteilla ja kiinteäkorkoisilla lainoilla. Suojaukset painottuvat tällä hetkellä kiinteäkorkoisiin lainoihin, joita on matalien korkojen aikana onnistuttu saamaan edulliseen hintaan. Mikkelin kaupungin konsernivelelka on korkealla tasolla, joten korkotason muutoksilla on suuri vaikutus korkokuluihin koko kaupunkikonsernin tasolla.

Varojen käytön valvontaa on suoritettu lautakuntatasolla järjestetyn talousseurannan avulla. Yksiköiden päätösvallassa olevista määrärahoista on koottu seuranta kolme kertaa vuoden aikana. Yksiköt voivat seurata määrärahojensa käyttöä talousohjelmasta helposti saatavilla olevista yksikkökohtaisista raporteista. Käteiskassat tulee tarkastaa vähintään kerran vuodessa ja niiden tarkistamiseen on oma ohjeistuksensa vastuineen ja prosesseineen.

Kaupungin taloustilanteen johdosta riskinä näyttäyty mahdollinen kuntalain 118 §:n mukainen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyyn joutuminen, mikäli Mikkelin ei kykene kattamaan taseeseensa kertynyttä alijäämää kuntalain 110 § 3 momentissa säädetystä määräajassa eli vuoden 2023 loppuun mennessä.

Operatiiviset riskit

Operatiivisissa riskeissä keskeistä on henkilöstöressurssien riittävyys ja hallinta sekä riittävä osaaminen henkilöstömäärän vähentyessä. Henkilöstön poistuessa on tehtäviä jaettu muun henkilöstön kesken säästöjen saamiseksi henkilöstökuluissa. Tehtävien selkeän delegoinnin puuttuminen on aiheuttanut viiveitä tehtävien suorittamisessa. Jos vastuut eivät ole selkeitä on riskinä, että tärkeitä tehtäviä jää hoitamatta. Henkilöstön riittävä mitoitus ja perehdytys sekä työprosessien selkeä delegointi muutosvaiheessa ennaltaehkäisee henkilöstömuutostilanteiden epäselvyyksiä. Henkilöstömäärän pienentäminen kasvattaa myös työntekijöiden kuormittumisen riskiä ja muita henkilöriskejä, mikäli pienemmän henkilöstömäärän kesken jaettavaksi jäävän työn määrää ei pystytä samalla vähentämään. Työssä viihtyvyyden parantaminen, selkeät työnjaot, varahenkilöjärjestelmä, työkuorman hallinta, sairaslomien ennaltaehkäisy ja varautuminen ennakoitaviin henkilöstömuutoksiin ovat tekijöitä, joilla hallitaan henkilöstöriskejä.

Omaisuuksien kohdistuvat riskit

Omaisuuksien kohdistuvilta vahingkoriskeiltä suojaudutaan pääasiassa vakuuttamalla. Irtaimistohallinnan kehittämislle ennaltaehkäistään irtaimistoon kohdistuvia vahingkoriskejä. Esimerkiksi museokohteet ovat valvottuja, useassa kohteessa on kameravalvonta sekä murto- ja palohälytykset. Riskienhallintaan liittyvä merkittävä riski teknisellä toimialalla liittyy infraomaisuuteen. Omaisuuksien kunto on tunnistettu ja on pyritty toimimaan ennakoivasti. Omaisuuksien arvon säilyttäminen edellyttää myös linjausta investointien rahoituksen järjestämisestä, hinnoitteluperiaatteista sekä

vuokrien ja käyttömaksujen tasosta. Omaisuuden käytettävyyttä arvioidaan siltä kannalta, miten se palvelee tulevaisuuden palvelutarjonnassa. Maaomaisuuden ympäristövastuisiin on varauduttu tekemällä varauksia muun muassa pilaantuneiden maiden ja vanhojen kaatopaikkojen kunnostusta varten.

Kaupungin taloudenhoidon kannalta merkittävän riski on myös kiinteistöjen ja kunnallistekniikan korjausvelka. Korjausvelkalaskelma päivitetään vuosittain edellisen vuoden tilinpäätöstietojen perusteella. Korjausvelan määrä muodostuu rakennusten teknisen arvon vähenemisestä rakennusten kulumisen vuoksi. Korjausvelka kuvaa sitä rahamäärää, joka rakennuksista on tingitty, jotta ne olisivat kohtuullisessa käyttökelpoisessa kunnossa. Kiinteistöjen korjausvelka on kaikkiaan noin 98,4 miljoonan euron suuruinen (2020), ilman realisoitavien rakennusten osuutta (ns. C-salkku) noin 53,5 miljoonaa euroa. Päällystettyjen katujen korjausvelan arvioidaan olevan noin 10,1 miljoonaa euroa ja sora-pintaisten katujen noin 0,6 miljoonaa euroa.

Mikkelin kaupungin kiinteistöjen korjausvelan kehittyminen		
Vuosi	euroa	euroa, ilman C- salkkua (realisoitavat rakennukset)
2012	60 milj. euroa	28 milj. euroa
2013	61 milj. euroa	30 milj. euroa
2014	66 milj. euroa	32,5 milj. euroa
2015	70,5 milj. euroa	35,3 milj. euroa
2016	73,9 milj. euroa	38,5 milj. euroa
2017	83,1 milj. euroa	45,4 milj. euroa
2018	90,6 milj. euroa	51,9 milj. euroa
2019	92,6 milj. euroa	50,4 milj. euroa
2020	98,4 milj. euroa	53,5 milj. euroa

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä on annettu erikseen kohdassa 1.2.

1.2 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Kuntalaissa (410/2015) säädetään kunnan ja kuntakonsernin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Kuntalain 39 §:n mukaan kaupunginhallituksen on huolehdittava kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskien hallinnasta. Kaupunginhallituksella on vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistamisesta ja asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. Kaupunginhallituksen alaiset toimielimet vastaavat omien tehtävälueidensa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta, tuloksellisuudesta sekä niistä raportoisesta hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti. Johtavien viranhaltijoiden, erityisesti tilivelvollisten, tehtävänä on toimeenpanna sisäinen valvonta ja riskienhallinta vastuualueellaan ja raportoida niistä hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt joulukuussa 2017 kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Niillä luodaan puitteet kaupunkikonsernin ohjaus- ja johtamisjärjestelmän järjestämiseen ja yhdenmukaistamiseen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan näkökulmasta. Toisin sanoen tavoitteena on vahvistaa konsernitasoisesti hyvää hallinto- ja johtamistapaa.

Mikkelin kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje on päivitetty viimeksi päätöksellä KH 10.2.2020 § 52. Ohjeen tarkoituksena on varmistaa ja edistää sisäisen valvonnan käytännön toteutusta Mikkelin kaupunkikonsernissa sekä tiedottaa sisäisen valvonnan merkityksestä, velvoitteista ja vastuista koko henkilöstölle. Mikkelin kaupungin konserniohjeen mukaisesti (viimeisin päivitys KV 7.6.2021 § 82) kaupungin antamien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeita tulee noudattaa myös konserniyhtiöissä. Ohjeessa määritetään sisäisen valvonnan vastuita sekä tehtäviä toimenpiteitä ja toimintaan liittyviä raportointivelvoitteita.

Mikkelin kaupunkikonsernissa riskeillä tarkoitetaan epävarmuustekijöitä, tapahtumia tai tapahtumaketjuja, joiden toteutuessa Mikkelin-konserni tai sen yksikkö ei saavuta sille asetettuja tavoitteita ja/tai kokee huomattavia menetyksiä. Kaupunkikonsernin riskit jaotellaan neljään pääryhmään, jotka ovat strategiset, taloudelliset ja toiminnalliset riskit sekä vahinkoriskit. Kaikkiin näihin ryhmiin voi kuulua sekä sisäisiä että ulkoisia riskejä.

Riskienhallintaprosessi perustuu:

- riskin tunnistamiseen ja kuvaamiseen
- riskin toteutumisen vaikutusarviointiin (merkittävyyteen) ja riskin toteutumisen todennäköisyyteen

- mahdollisuuden hallita riskiä eri menetelmillä (valvonta)
- riskeistä raportointiin ja riskien seurantaan

Kaupunginhallituksella on operatiivinen vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistamisesta ja asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. Kaupunginhallitus päättää sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevista ohjeista sekä vastaa tilinpäätöksen toimintakertomuksessa annettavasta sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan järjestämisen selonteosta. Lisäksi Mikkelin kaupungin viranhaltijoista koostuvan konserniohjausryhmän tehtävänä on koordinoita ja kehittää kaupunkikonsernin sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa.

Kaupunginhallituksen alaiset toimielimet vastaavat omalla tehtäväalueellaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä merkittävimpien riskien raportoinnista kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Konserniyhteisöjen hallitukset ja toimitusjohtajat vastaavat yhtiöiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta. Konserniyhteisöt raportoivat konserniohdolle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta sekä merkittävien riskien hallinnasta konserniohjeen mukaisesti.

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa toteuttavat myös kaikki työntekijät kaikilla organisaatiotasolla osana toimintarutiineja. Kaikkien tulosalueiden ja tulosyksiköiden on toimintaa ja tarvittavia resursseja suunnitellussaan otettava huomioon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asettamat vastuut ja velvoitteet.

Tarkempi selonteko merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä on esitetty omana kappaleenaan 1.1.9. Konsernivalvontaa koskeva selonteko on annettu erikseen kohdassa 1.6.5. Kaupunki laatii myös erillisenä tietotilinpäätöksen, joka esitellään kaupunginhallitukselle tilinpäätöksen käsittelyaikataulua noudatellen. Tietotilinpäätös kuvaa tietojenkäsittelyn nykytilan, sekä arvion tietosuojan ja tietoturvan toteutumisesta sekä kehittämistarpeista. Tietotilinpäätös ei ole julkinen.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arvioinnit vuodelta 2021

Tilinpäätösraportoinnin yhteydessä lautakunnat ja johtokunnat täyttivät toiminnallisen raportoinnin ohella sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointilomakkeen, jonka kaupunginhallitus on hyväksynyt (2.5.2016 § 148 / päivitys 10.2.2020 § 52) osana sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjetta. Lomakkeen osa-alueista annettujen arvioiden keskiarvot asteikolla 1–4 / ei sovellu olivat seuraavan taulukon mukaiset. Keskiarvoissa on huomioitu myös liikelaitosten arvioinnit kattavan kokonaiskuvan muodostamiseksi.

Arvioitu osa-alue	Keskiarvo (asteikko 1-4)
Toiminnan seuranta	3,71
Omaisuuksien hankinta, luovutus ja hoito	3,67
Toimintakulttuuri	3,46
Organisaatorakenne	3,44
Lainsäädäntö ja kaup sis ohjeet	3,44
Riskien tunnistaminen	3,38
Tietojärjestelmät	3,31
Tietojärjestelmien kontrollit	3,29
Toiminnan tavoitteet	3,26
Prossien kontrolloitu suunnittelu	3,26
Ulkoinen arviointi	3,25
Tiedonkulku	3,23
Resurssit	3,20
Riskien arviointi	3,13
Riskienhallintamenettelyt	3,13
Raportointijärjestelmät	3,00
Sisäinen arviointi	2,97
Kontrollien toimivuuden arviointi	2,96
Riskeihin vastaaminen	2,52

Edellä esitetyt arvioinneista lasketut keskiarvot noudattelevat vuosittain melko tarkasti samaa järjestystä. Heikoimmiksi osa-alueiksi arvioitiin riskeihin vastaaminen, kontrollien toimivuuden arviointi sekä sisäinen arviointi. Riskeihin vastaamisen on arvioitu osa-alueena heikentyneen edellisen tilinpäätöksen arvioinneista, vaikka vuoden 2021 talousarvion yhteydessä laadittiin ensimmäisen kerran koko kaupungin kattava riskirekisteri riskien arvioinnin, vastuuttamisen ja ennaltaehkäisemisen työkaluksi.

Parhaimmiksi osa-alueiksi arvioinnissa koettiin toiminnan seuranta, omaisuuden hallinta ja toimintakulttuuri, ja tältä osin tulokset eivät ole edellisvuoden arvioinnista muuttuneet. Eniten edellisvuodesta kehittyneinä osa-alueina näytetyvät tietojärjestelmät ja tietojärjestelmien kontrollit. Myös organisaatorakenteen koetaan edellisvuoden arviointiin nähden kehittyneen selkeämmäksi ja toimivammaksi.

Pääsääntöisesti sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koetaan kuitenkin toteutuvan sujuvasti osana päivittäistä työskentelyä, ja aihetta koskevien ohjeistusten koetaan olevan suhteellisen hyvin työntekijöiden hallussa. Kaikkien arviointilomakkeilla annettujen arvosanojen keskiarvo oli 3,24 arvosteluasteikolla 1–4, jota voidaan pitää varsin hyvänä tuloksena. Vuoden 2020 tilinpäätöksessä vastaava luku oli 3,23.

Vuoden 2021 talousarviossa merkittävimpien riskien ennakoitiin liittyvän talouteen ja koronaviruspandemiaan. Sote-menojen voimakas kasvu ja heikko ennustettavuus, jota korona on merkittävästi voimistanut, aiheuttivat sote-menojen osalta talousarvion huomattavan ylittymisen. Vuoden 2021 verotulokertymään kohdistui myös riski koronan vaikutusten ennakoimattomuuden johdosta. Sote-menoja lukuun ottamatta koronaan liittyvien taloudellisten riskien hallinta toteutui hyvin ja verotulojen osalta talousarvio jopa ylittyi.

Liikelaitos Otavian valtionosuuksien takaisinperintään kohdistuva taloudellinen riski realisoitui vuoden 2021 ja 2022 alkuvuoden aikana siten, että Itä-Suomen hallinto-oikeus, ja lopulta korkein hallinto-oikeus hylkäsivät Mikkelin kaupungin tekemän oikaisuvaatimuksen opetus- ja kulttuuriministeriön takaisinperintäpäätöksestä. Mikkelin kaupunki veloitetaan maksamaan takaisin 13,2 miljoonaa euroa lukiokoulutuksen valtionosuuksia vuosilta 2013-2017. Mikkelin kaupunki on lähettänyt valtiovarainministeriölle 25.2.2022 akordihakemuksen, jolla pyydetään ensisijaisesti saatavan anteeksiantamista 11,8 miljoonan euron osalta, tai toissijaisesti takaisinperittävän summan merkittävää kohtuullistamista.

Vesiliikelaitoksen jätevesipuhdistamon ja Kenkäveronniemen tulopumppaamon urakkasopimusten purkuun liittyvät oikeusprosessit vahingonkorvausvaatimuksineen ovat vielä kesken.

Omaisusvahinkoihin on varauduttu omaisuus- ja vahinkovakuutuksin. Vuonna 2021 vältyttiin merkittävilta omaisuusvahingoilta.

Sisäisen tarkastuksen järjestäminen

Sisäinen tarkastus on riippumatonta ja objektiivista arviointi-, varmistus- ja konsultointitoimintaa, joka on luotu tuottamaan lisäarvoa organisaatiolle ja parantamaan sen toimintaa. Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on avustaa kaupunginhallitusta ja kaupunginjohtajaa heidän valvontatehtävässään. Sisäinen tarkastus tukee organisaatiota sen tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan organisaation riskienhallinta-, valvonta- sekä johtamis- ja hallintoprosessien tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen. Sisäinen tarkastus on riippumatonta tarkastettavista toiminnoista eikä sillä ole toimivaltaa eikä vastuuta tarkastettavien toimintojen suhteen.

Sisäistä tarkastusta 2021 suoritti KPMG, joka toteutti tarkastussuunnitelman mukaisesti konserniohjauksen sisäisen tarkastuksen loppuvuodesta 2021. Tarkastusraportti käsiteltiin kaupunginhallituksessa 21.2.2022 § 74. Tarkastuksen tavoitteena oli arvioida ja kehittää konserniohjaukseen liittyviä käytäntöjä ja toimintamalleja, ja esiin nousseet kehittämistoimenpiteet viedään käytäntöön vuoden 2022 aikana.

Vuonna 2020 toteutettiin kaksi erillistarkastusta, joiden käsittely saatettiin loppuun vuoden 2021 puolella. Ns. professorihankkeeseen liittyvän sisäisen tarkastuksen myötä kaupunginvaltuusto asetti tilapäisen valiokunnan (KV 25.1.2021 § 5) laatimaan ratkaisun professorihankkeessa ilmenneistä havainnoista. Ratkaisu käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 26.4.2021 § 55.

Jätevedenpuhdistamohankkeen projektijohtamisesta tehdyn erillistarkastuksen myötä kaupunginvaltuusto edellytti (KV 25.1.2021 § 6) tarkastuslautakunnan selvittävän puhdistamohankkeen projektijohtamisessa ilmenneiden puutteiden vastuutahon ja kaupunginhallituksen valmistelevan valtuustolle selkeän yksityiskohtaisen esityksen, kuinka rakennushankkeissa kokonaiskustannusten määrästä ja talousseurannasta aiotaan antaa luottamushenkilöille johdonmukaista, ennakoivaa ja sisällöltään oikeaa tietoa. Tarkastuslautakunnan selvitys käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 7.6.2021 § 78.

Sopimustoiminta

Sopimusten valvonta kohdistuu niiden laadintaan, täytäntöönpanoon ja noudattamiseen. Sopimusten hyväksymis-oikeuksista on määräykset johtosäännöissä. Sopimusten valvontavastuu on joko sopimuksen hyväksyjällä tai hänen määräämällään taholla. Toimielinten hyväksymien sopimusten osalta valvontavastuu on toimialan johtajalla tai hänen määräämällään.

Kaupunki hankkii enenevässä määrin myös peruspalveluja ulkopuolisilta palveluntuottajilta. Uudet sopimukset tallennetaan käytössä olevaan sähköiseen sopimustenhallintajärjestelmään. Ohjeistuksen mukaan myös kaikki vanhat voimassa olevat sopimukset siirretään järjestelmään, minkä myötä sähköisen sopimusrekisterin päivitys etenee. Kaupunkikonsernin alati verkottuvassa toiminnassa sopimusriskien hallinnan tärkeys korostuu entisestään. Sopimusten määrä lisääntyy jatkuvasti ja niiden sisällöt ovat yhä monimutkaisempia. Sopimusosaamisen ja sopimusten valvonnan tarve tulee kaupunkikonsernissa edelleen lisääntymään.

Konsernissa tehdään useita avustus- ja kumppanuussopimuksia, joiden valvonta on tärkeää. Toimintaa ohjaavat avustusperiaatteet on hyväksytty kaupunginhallituksessa 25.9.2017 § 83. Avustus- ja kumppanuusyhteisöjen taloudellista tilaa, yhteisöille kohdistettujen laskujen maksua ja tiliointeja sekä yhteisön raportoimaa avustusvarojen käyttöä tulee seurata säännöllisesti ja systemaattisesti.

Kumppanuustoiminta vuonna 2021

Mikkelin kaupungin avustusperiaatteiden mukaisesti (KH 25.9.2017 § 83) kaupunki myöntää avustuksia mikkeliläisille tai Mikkelissä toimiville rekisteröidyille yhdistyksille, järjestöille, yhteisöille ja yksittäisille toimijoille. Avustusten ohella hankitaan yhdistyksiltä ja muilta toimijoilta vastikkeellisia palveluja ja tehdään yhteistyö- ja kumppanuussopimuksia, joiden vaikuttavuus on suuri ja/tai kaupungin nykyinen avustus on merkittävä. Vastikkeelliset palvelut ja yhteistyösopimukset voivat sisältää monenlaisia tapahtumia ja erilaista toimintaa. Kunkin kumppanuussopimuksen hyväksyy lautakunta oman toimivaltansa puitteissa tai kaupunginhallitus, mikäli sopimus koskee työllisyyden hoitoa, kaupunkimarkkinointia tai sisältönsä puolesta ei kuulu minkään lautakunnan toimivaltaan. Valtuustokaudeksi tehtävien kumppanuussopimusten avustuksen ehtona on, että kaupunginvaltuusto myöntää toimintaan määrärahan vuosittain.

Kaupunginjohtajan hyväksymät kumppanuussopimukset

04.06.2021 § 16 Mikkelin Kilpa-Veikot ry 3000 euroa

10.06.2021 § 18 RH Entertainment Oy enintään 1500 euroa. Tapahtuma peruuntui, joten myönnetty tuki jäi käyttämättä

10.06.2021 § 17 Pallo Kissat (Mikkelin Kissat ry) 1000 euroa

26.06.2021 § 19 Mikkelin Nuorkauppakamari ry 2450 euroa

13.08.2021 § 24 Rohkeiden tarinoiden puolesta ry 4250 euroa

10.09.2021 § 29 Urheiluseura Hatsina ry 2000 euroa

1.12.2021 § 45 Suur-Savon reserviupseeriipiiri ry 1500 euroa

Kaupunginhallituksen hyväksymät kumppanuussopimukset

16.12.2019 § 519 Työväen Näyttämöpäivien kannatusyhdistys ry (2020-2021) 45.000 euroa/vuosi

16.12.2019 § 529 Essote (työllisyydenhoidon kehittämiskumppanuus 2020-2021), ei tarkkaa euromäärää.

20.1.2020 § 26 ProAgria Etelä-Savo ry (Farmari-messut) 50 000 euroa (+työvoima-apua ym.). Tapahtuma peruuntui 2020 koronan vuoksi, ja siirrettiin vuodelle 2022. Tapahtuman järjestämisvastuu on siirtynyt ProTapahtumat Oy:lle, ja myös kumppanuussopimus siirtyi kokonaisuudessaan osakeyhtiölle, kattaen vuonna 2022 järjestettävät messut.

18.1.2021 § 36 Mikkelin Musiikkijuhlien kannatusyhdistys ry 90.000 euroa

18.1.2021 § 37 Mikkelin Ravirata Oy 18.000 euroa

18.1.2021 § 38 Taito Itä-Suomi ry 32.500 euroa

18.1.2021 § 39 Mikkelin kesäyliopiston kannatusyhdistys ry 36.500 euroa

18.1.2021 § 40 Mikkelin kaupunkikeskustan kehittämissyhdystys Mikke ry 50.000 euroa

18.1.2021 § 41 Mikkelin Torikauppiat ry 4.000 euroa

18.1.2021 § 42 Suomen Elinkeinoelämän Keskusarkiston Säätio 152.000 euroa

18.1.2021 § 43 Mikkelin Eläinsuojeluyhdistys ry 19.400 euroa

18.1.2021 § 44 Mikkelin Toimintakeskus ry 1.500.000 euroa

18.1.2021 § 45 Etelä-Savon Liikunta ry 5.000 euroa

18.1.2021 § 46 Lady Bouncers ry 8.000 euroa

18.1.2021 § 47 Mikkelin Palloilijat ry 7.000 euroa

18.1.2021 § 48 Mikkelin Hiihtäjät ry 5.000 euroa

22.2.2021 § 82 Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy 1.275.000 euroa

8.3.2021 § 102 Mikkelin seudun veteraaniiyhdistykset 15.000 euroa
8.3.2021 § 102 Elämäni Eläimet ry 2.000 euroa
8.3.2021 § 102 Mikkelin Oppaat ry 1.000 euroa
14.6.2021 § 256 Mikkelin Kampparit ry 9.000 euroa/kausi (vastaava tuki myös kaudelle 2022-2023)
14.6.2021 § 257 Jukurit HC Oy 45.000 euroa + mahd. playoff-bonus 15.000 euroa/kausi (vastaava tuki myös kaudelle 2022-2023)

Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan hyväksymät kumppanuussopimukset

13.12.2017 § 86, 4H-yhdistys (voimassa 2018-2021), 63 000 euroa
25.11.2020 § 106, Hope ry, 12 600 euroa (voimassa 2021-2024)
22.5.2019 § 68, Hattu ry (harrastajateatterit) voimassa toistaiseksi, ei suoraa rahallista tukea
23.9.2020 § 84, Sodan ja rauhan keskus Muisti Oy, 50 000 euroa
16.12.2020 § 118, Mikkelin Musiikkiopiston kannatusyhdistys ry, 346 800 euroa
16.12.2020 § 119, Mikkelin Teatterin kannatusyhdistys ry, 1 046 600 euroa
20.1.2021 § 8, Mikkelin Mikaeli Oy, 220 000 euroa
24.2.2021 § 17 Jalkaväkimuseon säätiö, 57 000 euroa

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloksen muodostuminen ja tuloslaskelman tunnusluvut

Tilikauden tuloksen muodostumista kuvataan tuloslaskelmassa. Tuloslaskelma osoittaa, kuinka tilikauden tuotot riittävät vuotuisten toiminnasta aiheutuvien kulujen kattamiseen. Virallisessa tuloslaskelmassa osoitetaan ulkoiset tuotot ja kulut, joiden pohjalta seuraavaa analyysia on tehty. Tilikaudelle jaksotettujen tulojen riittävyys jaksotettuihin menoihin osoitetaan tuloslaskelman välitulosten eli toimintakatteen, vuosikatteen ja tilikauden tuloksen avulla. Arvioinnissa käytetään tuloslaskelman eristä ja välituloksesta laskettuja tunnuslukuja. Tuloslaskelman analysoinnissa vertaillaan tuloslaskelman eri edellisen vuoden tilinpäätökseen, jolloin voidaan arvioida esimerkiksi toimintatuottojen ja -kulujen vuotuista muutosta.

Tulojen kehitys

Tilinpäätöksen tuloja vertailtaessa on huomioitava koronaepidemian vaikutus erityisesti avustustuloihin, valtionosuuksiin ja verotuloihin. Tilikaudella 2021 valtion kunnille sote-kuluihin osoittamat koronatuotetoteutettiin sosiaali- ja terveysministeriön myöntämällä suoriteperusteisilla avustuksilla, joita Mikkelin v. 2021 tilinpäätökseen on kirjattu 7,8 miljoonaa euroa. Vuonna 2020 pääosa koronatuista jaettiin valtionosuuskorotuksilla, joita Mikkeli sai noin 13 miljoonaa euroa. Osana valtionosuusmaksatuksia tilitettyä verotulojen maksun lykkäysmenettelyn kompensaatiota Mikkeli sai vuonna 2020 noin 1,1 miljoonaa euroa, joka peritään takaisin vuosien 2021–2022 aikana. Yhteisöveron jako-osuuden korotuksen vaikutus yhteisöverotuloihin oli noin 5 miljoonaa euroa vuonna 2021 ja noin 3,5 miljoonaa euroa vuonna 2020. Koronaan liittyvien tulomenetysten, lisäkulujen, muodostuneiden säästöjen ja saatujen tukien nettomääräksi arvioidaan noin - 5,9 miljoonaa euroa. Negatiivinen vaikutus aiheutuu ennen kaikkea siitä, että STM:n avustukset eivät kattaneet täysimääräisesti Essoten laskutuksen sisältämiä koronakustannuksia. Koronaepidemian kustannusvaikutuksia on selostettu tarkemmin kappaleessa 1.1.4.

Mikkelin kaupungin tuottojen (toimintatuotot, verotulot ja valtionosuudet) kokonaismäärä oli yhteensä 431,1 miljoonaa euroa (415,1 miljoonaa euroa vuonna 2020). Valtionosuudet laskivat 9 miljoonalla eurolla (-6,6 %), kun koronatuotet maksettiin valtionosuuksien sijasta avustuksina. Verotulot kasvoivat 14,3 miljoonalla eurolla (6,4 %). Verotulojen ja valtionosuuksien muutoksista ja niiden syistä kerrotaan tarkemmin kappaleessa 1.1.4.

Toimintakulujen kehitys

Mikkelin kaupungin toimintakulujen kokonaismäärä oli 416,9 miljoonaa euroa (384,7 milj. e vuonna 2020). Palvelujen ostot ovat kaupungin suurin kustannuserä niihin sisältyvän sosiaali- ja terveyspalveluiden kuntalaskutusosuu- den vuoksi. Palvelujen ostojen kokonaismäärä oli 282 miljoonaa euroa (249,2 milj. e vuonna 2020). Palveluostoihin sisältyvä Essoten kuntalaskutusosuus Mikkelin sosiaali- ja terveyspalveluista oli kaupungin kirjanpidon mukaan noin 236,4 miljoonaa euroa vuonna 2021 (210,6 miljoonaa euroa vuonna 2020 ja 203,9 miljoonaa euroa vuonna 2019). Summa sisältää Essoten laskuttamia koronakustannuksia 17 miljoonaa euroa sekä Essoten jäsenkunnilta laskuttamaa arvioitua palkkojen harmonisointikulua 7,4 miljoonaa euroa vuosien 2020–2021 ajalta. Alkuperäisessä talousarviossa

Essoten kuntalaskutukseen oli 214,84 miljoonaa euroa, joka ei kuitenkaan sisältänyt koronapandemiasta aiheutuvia kustannuksia.

Kasvua Essoten kuntalaskutuksessa on 25,8 miljoonaa euroa eli jopa 13,1 % edellisestä vuodesta. Vuoden 2020 vastaavat kasvuluvut olivat + 6,7 miljoonaa eli + 3,3 %. Kun palvelujen ostojen määrästä eliminoidaan Essoten kuntalaskutuksen osuus pois, voidaan kaupungin muun toiminnan palveluostojen todeta kasvaneen 6,9 miljoonalla eurolla. Kasvusta 4,4 miljoonaa euroa kuitenkin selittyy sillä, että varhaiskasvatuksen palvelusetelien kustannukset on muuttuneen ohjeistuksen mukaisesti vuoden 2021 alusta lukien kirjattu ostopalveluiden tiliryhmään, kun aiemmin niitä käsiteltiin avustuksina. Näin ollen aito ostopalveluiden kasvu edellisestä vuodesta ilman Essoten osuutta on noin 2,5 miljoonaa euroa.

Palkat ja palkkiot olivat 77,6 miljoonaa noustun edellisestä vuodesta 3,9 miljoonalla eurolla (+ 5,35 %). Henkilöstökulut kokonaisuutena olivat 99,8 miljoonaa euroa, joka on 3,9 miljoonaa euroa eli 4,05 % enemmän kuin vuonna 2020. Vuoden 2020 tuloslaskelmassa henkilöstökulut olivat laskeneet vuoden 2019 toteumaan verrattuna n. 2,6 miljoonalla eurolla pääasiassa koronan, mutta myös talouden tasapainotustoimien johdosta.

Aine-, tarvike- ja tavarakulut olivat noin 14,8 miljoonaa euroa, joka on noin 0,9 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2020. Vuoden 2020 toteuma oli toisaalta 0,75 miljoonaa euroa vuotta 2019 matalampi pääosin koronan vuoksi. Avustukset-tiliryhmän 10,5 miljoonan euron kustannukset ovat 4,1 miljoonaa euroa pienemmät kuin vuonna 2020, mutta näin suuri lasku aiheutuu edellä kuvatusta varhaiskasvatuksen palvelusetelien kirjaustavan muutoksesta. Ostopalveluihin siirtyneet 4,4 miljoonan euron palvelusetelimenot eliminoituna avustusmenojen todellinen lasku edelliseen vuoteen verrattuna oli 0,3 miljoonaa euroa. Muut toimintakulut olivat noin 9,9 miljoonaa euroa, joka on 1,1 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2020.

Myös rahoituskuluissa on tarkennettu kirjausmenettelyä, mikä vaikuttaa vuosien 2021 ja 2020 vertailuun. Lainojen suojauksiin liittyvien korkokulujen kirjauskäsittelyä on korjattu ohjeistuksen mukaiseksi siten, että aiemmin muissa rahoituskuluissa esitetyt suojaavien tuotteiden korkokulut esitetään korkokuluissa. Näiden kustannusten suuruus vuonna 2021 oli 1,7 miljoonaa euroa. Korkokulujen kokonaistoteuma 3,1 miljoonaa euroa oli 1,9 miljoonaa euroa suurempi kuin vuonna 2020, ja kasvusta valtaosa aiheutuu edellä kuvatusta kirjaustavan tarkennuksesta. Korkokulujen tasoa voidaan vielä pitää varsin kohtuullisena kaupungin merkittävä velkamäärä huomioiden. Muiden rahoituskulujen toteuma oli 2,45 miljoonaa euroa edellisvuotta matalampi, mikä selittyy suurelta osin em. lainojen suojausten korkokulujen siirrolla toiseen tiliryhmään sekä kustannustason laskulla. Korkotuotot pysyivät lähes edellisen vuoden tasolla 1,14 miljoonan euron toteumalla. Muita rahoitustuottoja saatiin noin 0,7 miljoonaa euroa edellisvuotta vähemmän osinkotasojen laskettua aiemmasta vuodesta.

Omaisuuksista tehtävät suunnitelman mukaiset poistot tehdään kirjanpitolautakunnan kuntajaoston ohjeiden mukaisesti, ja niiden määrä oli 20,6 miljoonaa euroa vuonna 2021. Suunnitelman mukaisten poistojen lisäksi omaisuudesta tehtiin kertapoistoja 1,1 miljoonalla eurolla, joten poistojen ja arvonalentumisten yhteismäärä oli 21,7 miljoonaa euroa. Mikkelin Vesiliikelaitoksen uusi jätevedenpuhdistamo aktivoitiin elokuun alussa, joten uuden puhdistamon poistoja on poistosummassa mukana viiden kuukauden ajanjaksolta. Vuositasolla uuden vedenpuhdistamon poistojen määrä on hankkeen valmistumisen yhteydessä tarkennetun poistolaskennan perusteella 2,8 miljoonaa euroa. Vanhan Kenkäveronniemen puhdistamon toiminta lopetettiin lokakuussa, ja puhdistamosta tehtiin noin 0,8 miljoonan euron alaskirjaus, joka näkyy osana koko kaupungin tuloslaskelman kertapoistojen toteumaa. Vuoden 2020 poistojen ja arvonalentumisten kokonaismäärä oli 25 miljoonaa, josta kertapoistojen osuus oli 4,6 miljoonaa. Poistojen ja arvonalentumisten määrä vuonna 2021 oli näin ollen 3,3 miljoonaa euroa pienempi kuin vuonna 2020.

Tilikauden alijäämä

Tilikauden alijäämä oli -3,8 miljoonaa euroa vuonna 2021. Vuoden 2020 tilinpäätös oli 9,45 miljoonaa euroa ylijäämäinen, joten tulos heikkeni edelliseen vuoteen verrattuna 13,25 miljoonalla. Vuoden 2020 hyvän tuloksen takana olivat kuitenkin poikkeukselliset erät; ilman koronan vaikutusta ja harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta tilikauden 2020 tulos olisi ollut nollan tuntumassa.

Vuoden 2021 alkuperäinen talousarvio oli noin 2,6 miljoonaa alijäämäinen, joten tilikauden tulos oli noin 1,2 miljoonaa euroa budjetoitua heikompi. Kuitenkin kun huomioidaan, että sotien nettokustannukset (eli Essoten kuntalaskutus vähennettynä STM:n korona-avustuksilla) ylittivät alkuperäisen talousarvion yli 13,7 miljoonalla eurolla, on lopputulema pahinta mahdollista skenaariota huomattavasti parempi. Tämä on seurausta tuloslaskelman muissa menoerissä tapahtuneista talousarvioalituksista ja tuloihin muodostuneista ylityksistä. Esimerkiksi verotulot ylittivät talousarvion lähes 4 miljoonalla eurolla. Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta on esitetty toimintakertomuksen kohdassa 2.2.5. Tilinpäätösten 2021 ja 2020 vertailukelpoisuuteen vaikuttavia olennaisia muutoksia kunnan taloudessa ja toiminnassa on selostettu tarkemmin toimintakertomuksen kohdassa 1.1.4.

Tunnusluvut

Toimintakate ja vuosikate

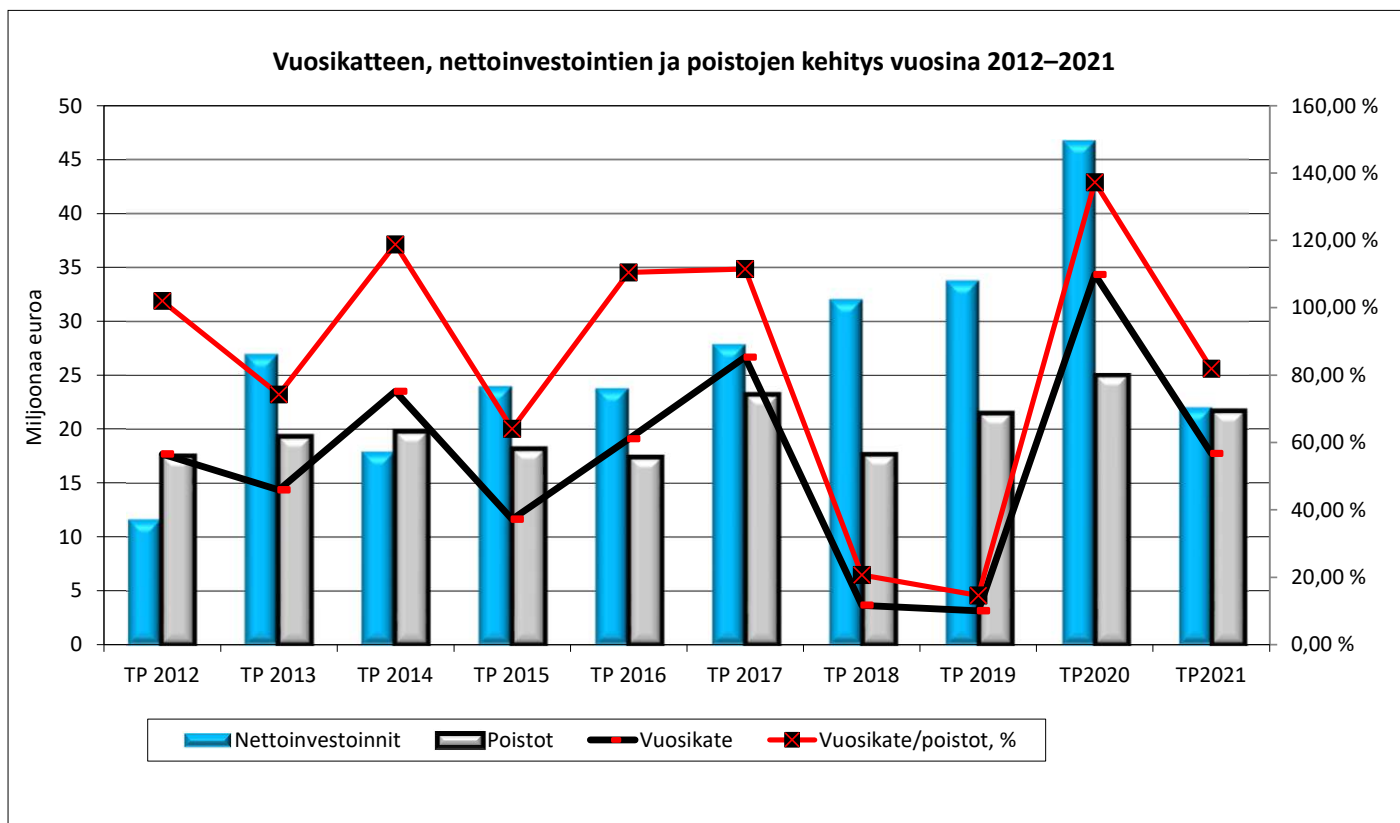
Toimintakate on toimintatuottojen ja kulujen erotus, joka osoittaa, kuinka paljon käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösennusteiden keskimääräinen toimintakate heikkeni 3,5 prosenttia vuoteen 2020 verrattuna. Mikkelin toimintakate kasvoi eli heikentyi 21,76 miljoonaa euroa (6,6 %) edellisestä vuodesta ollen -350,2 miljoonaa euroa (-328,4 miljoonaa euroa vuonna 2020). Mikkelin talouden tasapainotusohjelmien yksi keskeinen tavoite on toimintakatteen kasvun hillintä kuluja sopeuttaen ja palvelurakenteita uusien.

Tuloslaskelmassa vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainanhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo-rahoituksen riittävyyttä. Perusoletuksena tulo-rahoitus on riittävä, jos vuosikate on käyttöomaisuuden poistojen suuruinen. Mikkelin kaupungin vuosikate oli 17,7 miljoonaa euroa, ja se heikkeni edellisestä vuodesta 16,6 miljoonaa euroa. Vuoden 2020 vuosikate oli kuitenkin normaaliuraa korkeammalla tasolla poikkeuksellisten ja kertaluontoiseksi jäävien erien, eli valtionosuuksissa ja yhteisöverotuloissa näkyvien koronatukien ja harkinnanvaraisen valtionosuuden johdosta, joten luvut eivät ole keskenään suoraan vertailukelpoisia. Mikkelin vuosikate asukasta kohden oli noin 340 euroa (653e/asukas v. 2020). Vuosikatteen määrä ei riittänyt kattamaan 21,7 miljoonan euron poistoja ja arvonalentumisia.

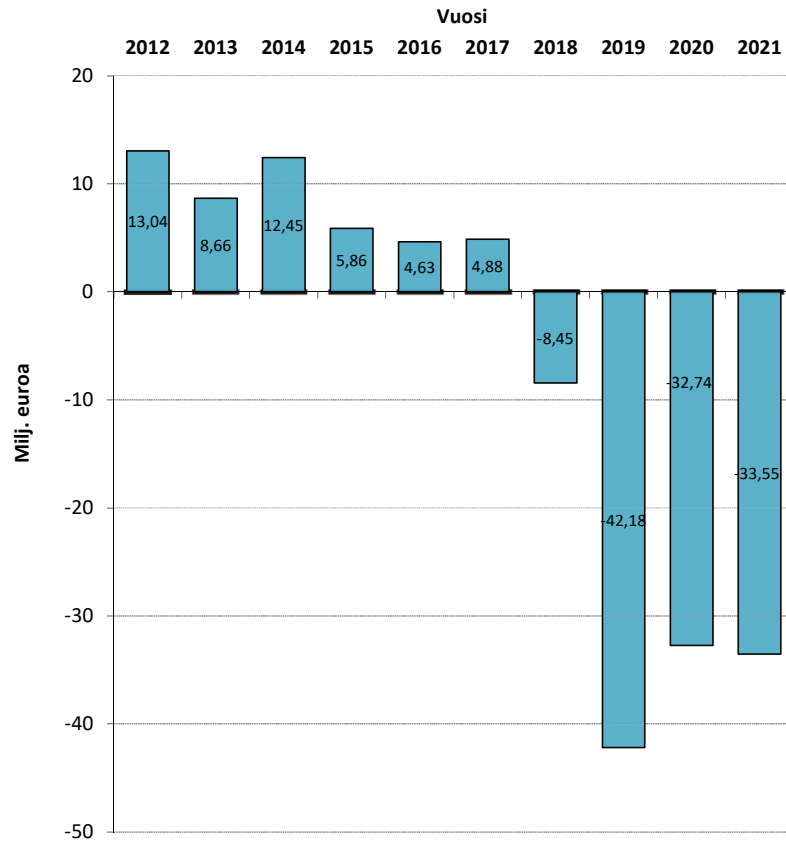
Investointien rahoitus tulo-rahoituksella ilman lainamäärän lisäämistä edellyttäisi, että vuosikate olisi vuotuisia nettoinvestointeja suurempi. Mikkelin 17,7 miljoonan euron vuosikate oli riittämätön noin 22,1 miljoonan euron nettoinvestointeihin nähden (nettoinvestoinnit = investoinnit - rahoitusosuudet investointeihin - pysyvien vastaavien myynnit).

Tulos ja ylijäämä

Tilikauden tulos kuvaa tilikaudelle kuuluvien tuottojen ja kulujen erotusta. Siinä huomioidaan myös pitkävaikutteisten tuotantotekijöiden käyttöä kuvaavat poistot, arvonalennukset sekä satunnaiset erät. Tilikauden ylijäämä voidaan siirtää varauksiin, rahastoida tai liittää tilinpäätöstä seuraavan vuoden tilinpäätöksessä edellisiltä vuosilta kertyneeseen yli- tai alijäämään. Ylijäämää lisääviä tai alijäämää vähentäviä eriä ovat varausten ja rahastojen vähentäminen. Tilikauden alijäämä oli 3,8 miljoonaa euroa. Mikkelin kaupungin taseessa on vuoden 2021 tilinpäätöksen jälkeen kumulatiivista alijäämää noin 33,6 miljoonaa euroa.

Tilikausien kumulatiivinen ali- ja ylijäämä vuosina 2012–2021

Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

Ulkoinen eliminoitu kaupunki, liikelaitokset ja taseyksiköt yhteensä

1 000 euroina

	01.01.-31.12.2021	01.01.-31.12.2020
Toimintatuotot		
Myyntituotot	33 701	32 520
Maksutuotot	4 766	3 684
Tuet ja avustukset	13 495	5 439
Muut toimintatuotot	14 163	13 827
Toimintatuotot yhteensä	66 124	55 470
Valmistus omaan käyttöön	647	843
Toimintakulut		
Henkilöstökulut	-99 804	-95 921
Palkat ja palkkiot	-77 563	-73 625
Henkilösivukulut	-22 241	-22 296
Palvelujen ostot	-281 958	-249 241
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-14 804	-13 948
Avustukset	-10 463	-14 567
Muut toimintakulut	-9 890	-11 024
Toimintakulut yhteensä	-416 919	-384 701
Toimintakate	-350 148	-328 388
Verotulot	237 122	222 810
Valtionosuudet	127 869	136 838
Rahoitustuotot ja -kulut	2 894	3 072
Korkotuotot	1 141	1 151
Muut rahoitustuotot	4 981	5 692
Korkokulut	-3 145	-1 240
Muut rahoituskulut	-83	-2 531
Vuosikate	17 736	34 332
Poistot ja arvonalentumiset	-21 664	-25 000
Tilikauden tulos	-3 928	9 332
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-2 615	32
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	2 699	84
Tilikauden ylijäämä (+) alijäämä (-)	-3 844	9 448
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	15,9	14,5
Vuosikate/Poistot, %	81,9	137,3
Vuosikate, euroa/asukas	340	653
Asukasmäärä (ennakkoluku)	52 121	52 604

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= 100*Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön)

Vuosikate prosenttia poistoista

=100 * Vuosikate/Poistot ja arvonalentumiset

1.3.2 Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelmaan kootaan kaikki kaupungin rahan lähteet ja käytöt. Myös liikelaitoksen ja taseyksikön erät sisältyvät rahoituslaskelmaan.

Toiminnan ja investointien rahavirta

Toiminnan rahavirta kuvaa tuloslaskelmassa esitettyjen tuottojen ja kulujen vaikutusta rahavirtoihin osoittaen paljonko varsinainen toiminta on tuottanut tilikauden aikana rahavaroja käytettäväksi investointeihin ja lainojen lyhennyksiin. Tulorahoituksen korjauserillä eli omaisuuden myyntivoittojen määrällä oikaistu toiminnan rahavirta oli noin 14,25 miljoonaa euroa, kun se edellisenä vuonna oli 33,3 miljoonaa euroa.

Rahoituslaskelman investointien rahavirta muodostuu investointimenoista, niihin saaduista rahoitusosuuksista sekä pysyvien vastaavien luovutustuloista. Investointimenojen bruttomäärä oli 26,9 miljoonaa euroa vuonna 2021, kun edellisenä vuonna bruttoinvestoinnit olivat 50,9 miljoonaa euroa. Edellisvuotta pienempään investointimenojen määrään vaikuttaa ennen kaikkea suuren vedenpuhdistamoinvestoinnin valmistuminen tilikauden aikana; tilikaudella puhdistamoinvestointiin kohdistuneet viimeistelyvaiheen investointimenot jäivät 3,7 miljoonaa euroon, kun vuonna 2020 investointimenot samaan hankkeeseen olivat noin 27,5 miljoonaa euroa. Rahoitusosuudet investointimenoihin olivat 1,7 miljoonaa euroa. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot olivat 3,1 miljoonaa euroa. Näin ollen investointien rahavirta oli -22,1 miljoonaa euroa. Toiminnan ja investointien rahavirta oli yhteensä -7,8 miljoonaa euroa, kun se vuonna 2020 oli -13,5 miljoonaa euroa.

Investointien tulorahoitusprosentti, joka kertoo, kuinka monta prosenttia investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella, oli 70,38 prosenttia (70,1 % v. 2020). Tulorahoitus ei näin ollen riittänyt kattamaan investointien rahoitusta vuonna 2021.

Rahoituksen rahavirta

Rahoitusrakenne muuttui vuoden 2021 aikana siten, että pitkäaikaisten lainojen määrää lisättiin edelleen. Pitkäaikais- ta uutta lainaa nostettiin 50 miljoonaa euroa ja pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 23,5 miljoonalla eurolla. Lyhytaikaisia kuntatodistuslainoja, joiden korkotaso on ollut jo vuosien ajan hyvin alhainen (alle 1 prosentin) ja vuosien 2020 ja 2021 aikana jopa negatiivinen, oli tilinpäätöshetkellä 0 euroa (14 miljoonaa euroa vuonna 2020).

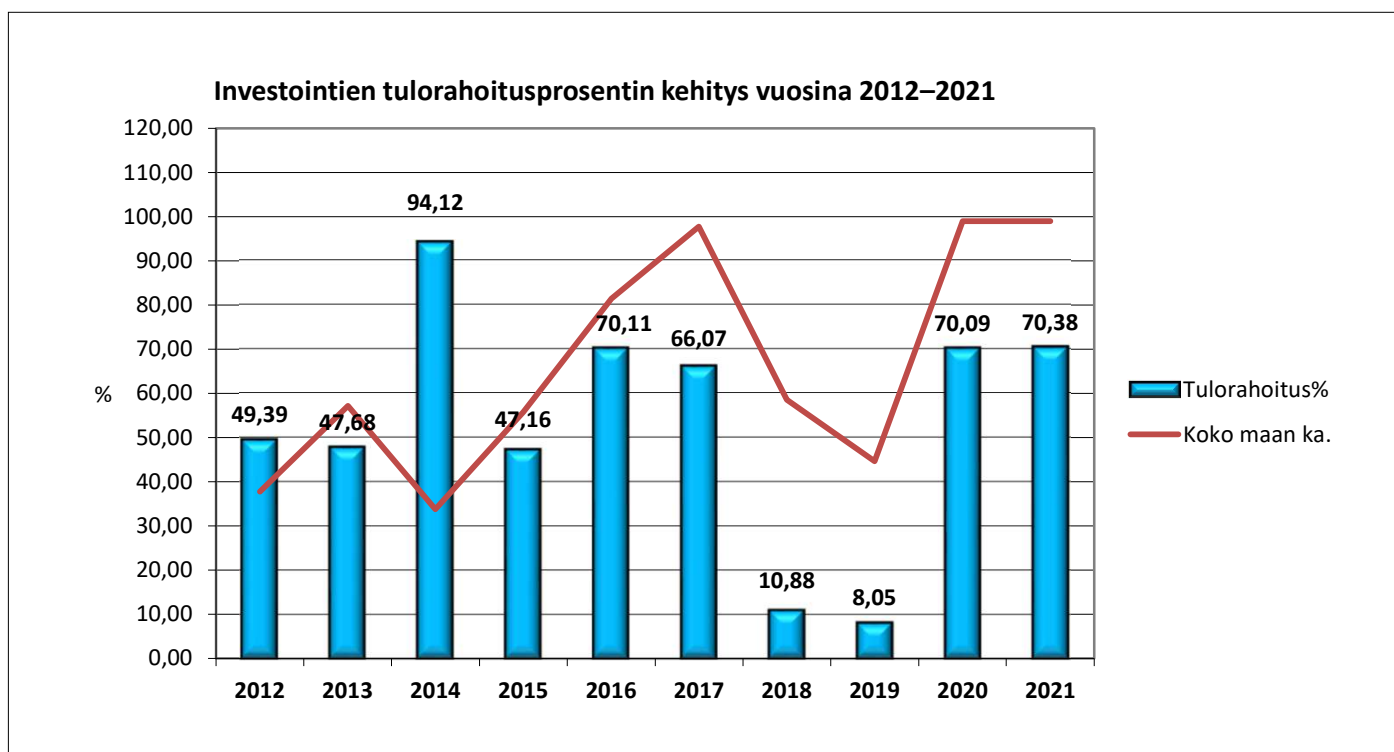
Rahoituksen rahavirrassa ja rahavarojen muutoksessa on nähtävissä poikkeama edellisiin vuosiin, sillä rahavarojen muutos on yli +11,5 miljoonaa euroa, kun vuonna 2020 vastaava luku oli n. + 11 tuhatta euroa. Poikkeama johtuu kaupungin ylläpitämän konsernitilipalvelun saldosta; tilinpäätöshetkellä saldo on ollut +11,5 miljoonaa euroa, kun aiempina vuosina konsernitilin kokonaissumma on tyypillisesti ollut negatiivinen tai lähellä nollaa. Kaupungin, sen liikelaitosten ja taseyksikön omien varojen osuus konsernitilin tilinpäätöshetken saldosta on ollut noin 2 miljoonaa euroa, ja loput summasta on konsernitilijärjestelmään liittyneiden tytäryhtiöiden varoja. Kirjanpitolautakunnan kunnan ja kuntayhtymän taseen laatimisesta antamassa yleisohjeessa todetaan, että kunnan taseeseen merkitään kaikkien pankkitilien saldot, jotka ovat kunnan nimissä – mukaan lukien konsernitilin alatilien saldot. Konserniyhtiöiden konsernitilille tallettamattomat varat näkyvät kaupungin rahavaroissa nettosummastaan ja kirjanpidossa sekä rahoituslaskelman rahoituksen rahavirrassa etumerkkinsä mukaisesti joko saamisena tai velkana kaupungille. Konsernitilin korkoperusteet ja tililuotot on vahvistettu kaupunginvaltuustossa viimeksi 15.2.2021 § 23.

Kaupunginvaltuusto on päätöksellään 17.6.2019 § 78 hyväksynyt konsernirahoitus- ja takausperiaatteet. Rahoituksen rahavirrassa antolainauksen lisäyksistä havaitaan, että tilikauden aikana ei myönnetty konsernilainoja kaupunkiorganisaation ulkopuolelle. Tilikauden aikana myönnettiin ainoastaan sisäistä konsernilainaa Vesiliikelaitoksen puhdistamoinvestointiin, ja organisaation sisäinen laina ei näy ulkoisina laadittavissa kaupungin tilinpäätöslaskelmissa. Vesilaitokselle myönnetyn lainan määrä oli 8 miljoonaa euroa (KH 22.11.2021 § 470). Rahoituslaskelmasta voidaan todeta, että vuonna 2020 konsernipankin antolainaus oli vilkkaampaa, kun ulkoisia konsernilainoja myönnettiin 18 miljoonaa euroa. Konsernipankkitoiminnalla tavoitellaan kaupunkikonsernille kokonaistaloudellisesti edullisempaa rahoitusta. Kaupunki saa lähtökohtaisesti edullisemmin rahoitusta markkinoilta kuin konserniyhtiöt, joten kaupungin antaessa lainaa konserniyhtiölle saadaan korkokuluissa konsernitasolla säästöä.

Rahoituksen rahavirran eränä ilmoitettava Oman pääoman muutokset, noin 3 miljoonaa euroa v. 2021, liittyy aiempien tilikausien yli-/alijäämätilille tehtyihin oikaisukirjauksiin. Oikaisuja on tehty Otavian valtiosuukausien takaisinperinnän kohtuullistamisen johdosta (2,4 miljoonaa euroa) sekä Essoten kalliin hoidon rahaston kaupungin ja Essoten toisistaan poikenneen kirjanpitokäsittelyn takia (n. 0,6 miljoonaa euroa). Oikaisut on tehty tasetilien välillä, joten niillä ei ole tulosvaikutusta.

Mikkelin kaupungin lainakantaa on suojattu johdannaissopimuksilla ja pitkäaikaisilla kiinteillä lainakoroilla. Johdannaissopimuksilla pyritään tasaamaan korkomenojen heiluntaa, parantamaan kassavirtojen ennustettavuutta sekä alentamaan korkokustannuksia. Mikkelin kaupungin johdannaissopimukset ovat koronvaihtosopimuksia. Koronvaihtosopimuksissa kaupunki on sitonut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon. Koronvaihtosopimuksilla suojaudutaan vaihtuvien korkojen muutoksia vastaan noudattaen valtuuston hyväksymiä rahoitusperiaatteita ja talousarviossa määriteltyjä suojausperiaatteita. Sopimukset on tehty kaupungin rahoitustoiminnan periaatteiden mukaisesti olemassa olevien tai tulevien lainojen korkoriskin suojaamistarkoituksessa. Tällä hetkellä kaupungin suojaukset painottuvat pitkäaikaisiin kiinteisiin lainakorkoihin, sillä niitä on saatu kohtuulliseen hintaan.

Mikkelin kaupungin lainakanta kasvoi vuoden 2020 tilinpäätöksessä olleesta 278,5 miljoonasta eurosta kokonaisuutena 19,7 miljoonaa euroa. Lainamäärä vuoden 2021 lopussa oli 298,2 miljoonaa euroa.

Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

1 000 euroina	2021	2020
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	17 736	34 332
Tulorahoituksen korjauserät	-3 491	-1 054
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-26 874	-50 864
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 674	1 877
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3 137	2 226
Toiminnan ja investointien rahavirta	-7 818	-13 483
Rahoituksen rahavirta		
<i>Antolainauksen muutokset</i>		
Antolainasaamisten lisäykset	-219	-18 053
Antolainasaamisten vähennykset	917	744
<i>Lainakannan muutokset</i>		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	50 000	65 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-23 476	-20 040
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-6 863	-18 276
Oman pääoman muutokset	3 031	0
<i>Muut maksuvalmiuden muutokset</i>		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	563	1 768
Vaihto-omaisuuden muutokset	52	261
Saamisten muutokset	2 667	6 658
Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos	-7 318	-4 568
Rahoituksen rahavirta	19 354	13 494
Rahavarojen muutos	11 536	11
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	11 594	58
Rahavarat 1.1.	58	48
	11 536	11
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, euroina	-88 773	-89 315
Investointien tulorahoitus, %	70,38	70,09
Laskennallinen lainanhoitokate	0,52	0,99
Lainanhoitokate	0,78	1,67
Kassan riittävyys, pv	9,00	0,04
Asukasmäärä (ennakkoluku)	52 121	52 604

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymä

Investointien tulorahoitus, %

=100*Vuosikate/Investointien omahankintameno

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Laskennallinen lainanhoitokate

=(Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate

=(Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Kassan riittävyys, pv

=365 pv * Rahavarat 31.12./Kassasta maksut tilikaudella

1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset

Taseen sisältö

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Tase sisältää kaupungin omaisuus- ja pääomaerät tilikauden päättyessä ryhmiteltynä luonteensa mukaan. Taseessa on mukana myös liikelaitosten omaisuus- ja pääomaerät. Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Kaupungin taseen loppusumma on 557,8 miljoonaa euroa. Loppusumma on kasvanut edellisestä vuodesta 10,9 miljoonaa euroa.

Taseen erät

Taseen vastaavaa-puolella merkittävin erä on pysyviin vastaaviin kuuluva aineelliset hyödykkeet, jotka vastaavat 70 prosenttia taseen loppusummasta. Toiseksi suurin erä on pysyvien vastaavien sijoitukset, jotka vastaavat 21,9 prosenttia taseen loppusummasta. Konserniyhtiöomistusten ja kuntayhtymäosuuksien lisäksi erään sisältyy mm. konsernipanakitointaan liittyviä lainasaamisia. Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt konsernirahoitus- ja takausperiaatteet päätöksellään 17.6.2019 § 78.

Vaihtuvissa vastaavissa rahat ja pankkisaamiset -rivi osoittaa yli 11,5 miljoonan euron kasvua vuoteen 2020 verrattuna. Poikkeama johtuu kaupungin ylläpitämän konsernitilipalvelun kokonaissaldosta; tilinpäätöshetkellä saldo on ollut +11,5 miljoonaa euroa, kun aiempina vuosina konsernitilin kokonaissumma on tyypillisesti ollut negatiivinen tai lähellä nollaa. Kaupungin, sen liikelaitosten ja taseyksikön omien varojen osuus konsernitilin tilinpäätöshetken saldosta on ollut noin 2 miljoonaa euroa, ja loput summasta on konsernitilijärjestelmään liittyneiden tytäryhtiöiden varoja. Kirjanpitolautakunnan kunnan ja kuntayhtymän taseen laatimisesta antamassa yleisohjeessa todetaan, että kunnan taseeseen merkitään kaikkien pankkitilien saldot, jotka ovat kunnan nimissä – mukaan lukien konsernitilin alatilien saldot. Konserniyhtiöiden konsernitilille tallettavat varat näkyvät kaupungin rahavaroissa nettosummastaan ja taseessa sekä rahoituslaskelman rahoituksen rahavirrassa etumerkkinsä mukaisesti joko tytäryhtiön saamisena tai velkana kaupungilta. Konsernitilin korkoperusteet ja tililuotot on vahvistettu kaupunginvaltuustossa viimeksi 15.2.2021 § 23.

Taseen vastattavaa-puolella oma pääoma oli 180,3 miljoonaa euroa. Oma pääoma sisältää kumulatiivista alijäämää noin 33,6 miljoonaa euroa. Edellisten tilikausien yli-/alijäämätilille on tilinpäätöksessä oikaistu Otavian nettilukiotoiminnan valtionosuuksien takaisinperintään myönnetty 2,4 miljoonan euron kohtuullistaminen muutoksenhakuprosessin päättymisen myötä. Lisäksi Essoten ja Mikkelin kaupungin toisistaan poikenneiden kalliin hoidon rahaston kirjanpitokäsittelyjen aiheuttama 0,6 miljoonan euron erotus on oikaistu edellisten tilikausien yli-/alijäämiin. Molemmat oikaisukirjaukset pienentävät edellisten tilikausien alijäämää. Otavian nettilukiotoiminnan takaisinperittävien valtionosuuksien jäljelle jäänyt määrä, 13,2 miljoonaa euroa, on siirretty kokonaisuudessaan lyhytaikaisiin siirtovelkoihin. Valtiolta on haettu helmikuussa 2022 akordia takaisinperittävään valtionosuuteen ensisijaisesti 11,8 miljoonan euron summalle, toissijaisesti vaaditaan takaisinperittävän määrän merkittävää lisäkohtuullistamista.

Taseessa on vierasta pääomaa yhteensä 359,1 miljoonaa euroa, joka on 12,3 miljoonaa enemmän kuin vuonna 2020. Pitkäaikainen vieras pääoma, yhteensä 251,2 miljoonaa euroa, kasvoi edellisvuodesta noin 1,4 miljoonalla eurolla, vaikka rahoituslaitoksilta otettujen lainojen määrä kasvoikin 13,1 miljoonalla eurolla. Pitkäaikaisen vieraan pääoman pieni kokonaiskasvu selittyy pääosin edellä mainitulla Otavian nettilukiotoiminnan takaisinperittävän valtionosuuden koko summan siirtymisellä lyhytaikaisiin siirtovelkoihin. Lyhytaikaista vierasta pääomaa on kasvattanut myös yllä kuvattu konsernitilipalvelun suuri positiivinen saldo, sillä konsernitilillä olevat tytäryhtiöiden varat kasvattavat kaupungin lyhytaikaista vierasta pääomaa. Näin ollen lyhytaikainen vieras pääoma kasvoikin edelliseen vuoteen verrattuna noin 11 miljoonalla, jolloin lyhytaikaista vierasta pääomaa oli yhteensä 107,9 miljoonaa euroa.

Taseen tunnusluvut

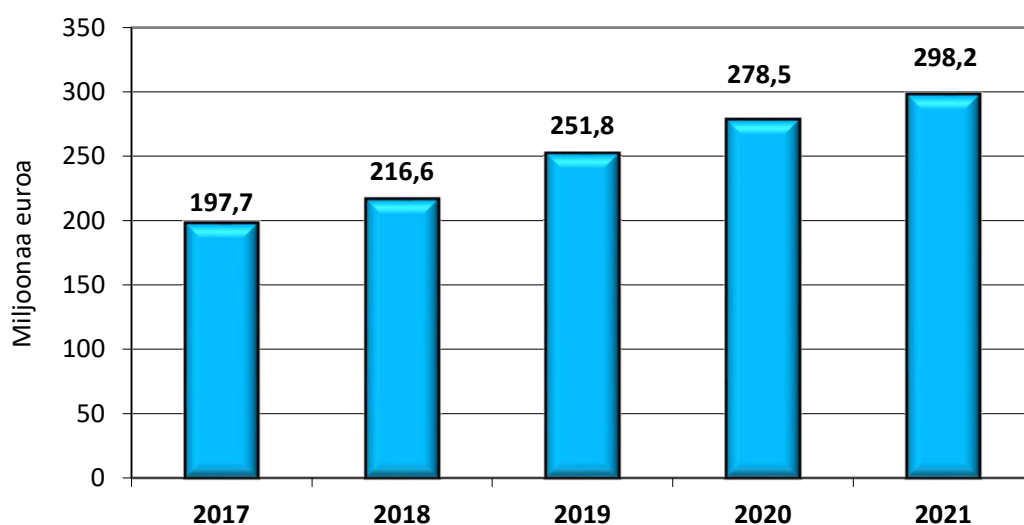
Suhteellinen velkaantuneisuusprosentti kertoo, kuinka suuri osa kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista. Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska käyttöomaisuuden ikä, käyttöomaisuuden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Suhteellisen velkaantuneisuuden tunnuslukua voidaan pitää heikkona, jos se on yli 50 prosenttia. Mitä pienempi ko. tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulo- ja rahoituslaskelmalla. Mikkelin kaupungin suhteellinen velkaantuneisuus oli 82,8 prosenttia vuonna 2021 eli tunnusluku on heikko. Suhteellinen velkaantuneisuus pysyi lähes edellisen vuoden tasossa, sillä se laski vain 0,2 prosenttiyksikköä. Koko maan kunnissa suhteellinen velkaantuneisuus oli keskimäärin 59,9 prosenttia vuonna 2020 ja 62,0 prosenttia vuonna 2019. Etelä-Savon kuntien vastaavat luvut olivat 64,6 prosenttia vuonna 2020 ja 68,1 prosenttia vuonna 2019.

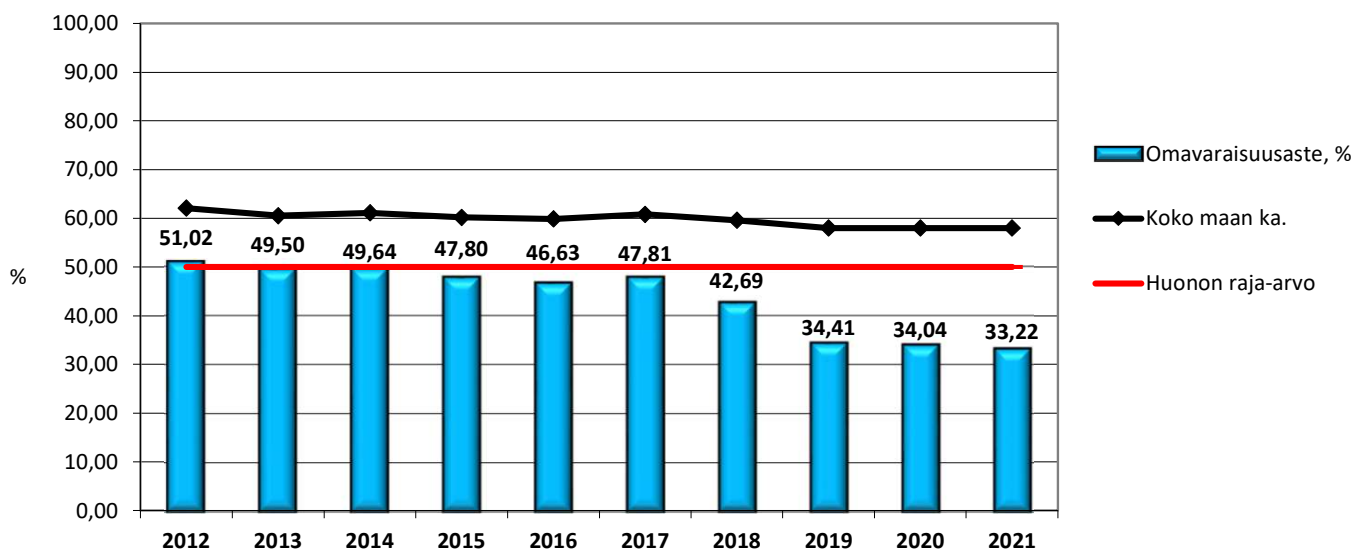
Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla, osto- ja siirtovelolla sekä muilla veloilla. Mikkelin kaupungin lainamäärä oli 298,2 miljoonaa euroa vuonna 2021. Lainamäärä kasvoi 19,7 miljoonaa euroa vuodesta 2020. Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä; tilinpäätöksen laatimisessa on käytetty Tilastokeskuksen ilmoittamaa ennakkotietoa 31.12.2021 tilanteesta, joka oli 52 121 asukasta. Mikkelin kaupungin lainakanta asukasta kohden oli 5 721 euroa/asukas, jossa oli kasvua 426 euroa/asukas vuodesta 2020. Koko maan kunnissa lainakanta asukasta kohden oli vuoden 2020 tilinpäätöstietojen mukaan keskimäärin noin 3 448 euroa/asukas ja Etelä-Savossa noin 4 201 euroa/asukas.

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä omista sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Yleisesti ottaen omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntataloudessa keskimäärin 60–70 prosentin omavaraisuutta; keskimääräinen omavaraisuusaste oli vuonna 2020 koko maan kunnissa 58,0 prosenttia ja Etelä-Savon kunnissa 45,1 prosenttia. Omavaraisuusastetta voidaan pitää heikkona, jos tunnusluku on alle 50 prosenttia. Mikkelin kaupungin omavaraisuusaste oli 33,22 prosenttia vuonna 2021 ja se heikkeni 0,82 prosenttiyksikköä edellisestä vuodesta.

Lainakannan kehitys vuosina 2017–2021

Omavaraisuusasteen kehitys vuosina 2012–2021

Tase ja sen tunnusluvut

Eliminoitu, kaupunki, liikelaitokset ja taseyksiköt yhteensä 1 000 euroina

VASTAAVAA	31.12.2021	31.12.2020
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	78	0
Muut pitkävaikutteiset menot	11429	3 823
Ennakkomaksut	47	202
	<hr/>	<hr/>
	11 553	4 025
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	100 809	95 641
Rakennukset	189 831	135 310
Kiinteät rakenteet ja laitteet	88 194	67 161
Koneet ja kalusto	5 099	3 890
Muut aineelliset hyödykkeet	597	597
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	6 318	92 745
	<hr/>	<hr/>
	390 849	395 344
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	81 781	81 790
Muut lainasaamiset	38 099	39 016
Muut saamiset	2 206	1 987
	<hr/>	<hr/>
	122 086	122 793
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Lahjoitusrahastojen varat	946	1 206
Muut toimeksiantojen varat	67	71
	<hr/>	<hr/>
	1 013	1 277
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	686	739
	<hr/>	<hr/>
	686	739
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	999	1 205
Muut saamiset	4	4
	<hr/>	<hr/>
	1 003	1 209
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	2 841	3 815
Lainasaamiset	5 077	7 542
Muut saamiset	5 302	2 987
Siirtosaamiset	5 753	7 091
	<hr/>	<hr/>
	18 974	21 435
Rahoitusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet	20	20
Rahat ja pankkisaamiset	11 574	38
VASTAAVAA YHTEENSÄ	557 759	546 880

	31.12.2021	31.12.2020
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	160 936	160 936
Arvonkorotusrahasto	52 934	52 913
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-29 705	-42 184
Tilikauden yli-/alijäämä	-3 844	9 448
	<hr/> 180 321	<hr/> 181 113
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	4 220	1 605
Vapaaehtoiset varaukset	0	2 699
	<hr/> 4 220	<hr/> 4 304
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	24	40
Muut pakolliset varaukset	7 668	8 539
	<hr/> 7 692	<hr/> 8 579
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	930	1 000
Lahjoitusrahastojen pääomat	5 147	4 944
Muut toimeksiantojen pääomat	318	153
	<hr/> 6 395	<hr/> 6 097
VIERAS PÄÄOMA		
<i>Pitkäaikainen</i>		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	244 352	231 226
Lainat julkisyhteisöiltä	2 065	2 247
Liittymismaksut ja muut velat	4 210	4 058
Siirtovelat	579	12 315
	<hr/> 251 206	<hr/> 249 846
<i>Lyhytaikainen</i>		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	36 875	39 693
Lainat julkisyhteisöiltä	181	172
Lainat muilta luotonantajilta	14 706	5 179
Saadut ennakot	2 319	2 202
Ostovelat	25 414	21 434
Liittymismaksut ja muut velat	1 699	1 612
Siirtovelat	26 731	26 649
	<hr/> 107 925	<hr/> 96 941
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	557 759	546 880

TASEEN TUNNUSLUVUT	2021	2020
Omavaraisuusaste, %	33,22	34,04
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	82,8	83,0
Velat ja vastuut käyttötuloista %	88,2	89,2
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	-33 549	-32 736
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	-644	-622
Lainakanta 31.12. , Milj. €	298,2	278,5
Lainakanta 31.12., €/asukas	5 721	5 295
Lainat ja vuokravastuut, 31.12. milj. €	321,7	304,4
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	6 217,0	5 786,2
Lainasaamiset, 1000 €	38 099	39 016
Asukasmäärä (ennakkoluku)	52 121	52 604

Omavaraisuusaste, %

=100*(Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

=100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista

=100* (Vieras pääoma-Saadut ennakot+vuokravastuut) /Käyttötulot

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

=Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

=[Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)]/Asukasmäärä

Lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)+Vuokravastuut

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

1.5 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat ja joissa liikelaitokset ja muut taseyksiköt on yhdistelty rivi riviltä.

Kokonaistulo ja -meno -käsitteet kattavat laskelmissa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

Valtionosuudet merkitään tuloihin tulonvähennyksenä silloin, kun niiden määrä on negatiivinen. Vähennyseriä tuloissa ovat lisäksi pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja menoissa valmistus omaan käyttöön, pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot ja pakollisten varausten muutos silloin, kun varausten määrä on tilikaudella kasvanut.

Lyhytaikaisten lainojen ja oman pääoman muutokset esitetään kumpikin nettoeränä joko tulona tai menona.

Kokonaistulot- ja menot

Tulot	M€	%	Menot	M€	%
Toiminta			Toiminta		
Toimintatuotot	66,1	13,41	Toimintakulut	416,9	87,28
Verotulot	237,1	48,07	- Valmistus omaan käyttöön	-0,6	-0,14
Valtionosuudet	127,9	25,92	Korkokulut	3,1	0,66
Korkotuotot	1,1	0,23	Muut rahoituskulut	0,1	0,02
Muut rahoitustuotot	5,0	1,01	Tulorahoituksen korjauserät		
Tulorahoituksen korjauserät			Pakollisten varausten muutos		
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-2,7	-0,56	- Pakollisten varausten muutos	0,9	0,19
			- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	-0,1	-0,03
Investoinnit			Investoinnit		
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1,7	0,34	Investointimenot	26,9	5,63
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3,1	0,64	Rahoitustoiminta		
Rahoitustoiminta			Antolainasaamisten lisäykset	0,2	0,05
Antolainasaamisten vähennykset	0,9	0,19	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	23,5	4,91
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	50,0	10,14	Lyhytaikaisten lainojen muutokset	6,9	1,44
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	0,0	0,00	Oman pääoman muutokset	0,0	0,00
Oman pääoman muutokset	3,0	0,61			
Kokonaistulot yhteensä	493,3	100,00	Kokonaismenot yhteensä	477,7	100,00

”Lyhytaikaiset lainat” ja ”Oman pääoman muutokset” nettoeränä joko tulona tai menona.

1.6 Kaupunkikonsernin toiminta ja talous

1.6.1 Mikkelin kaupunkikonsernin rakenne

Mikkelin kaupunki ja sen liikelaitokset ja taseyksikkö, yhdessä kaupungin määräysvallassa olevien tytäryhteisöjen kanssa muodostavat kuntakonsernin. Kuntakonserniin kuuluu 11 merkittäväksi katsottua osakeyhtiötä, joista osa muodostaa konsernin, ja 13 muuta yhtiötä (pääosin asunto- tai kiinteistöyhtiöitä), joiden katsotaan omistussuudeltaan tai määräysvallan kautta kuuluvan konsernin tytäryhtiöiksi tai -yhteisöiksi. Lisäksi kaupungilla on suoraa omistusta 14 osakkuusyhteisössä sekä neljässä kuntayhtymässä ja se on mukana kuudessa säätiössä. Merkittäväksi katsotuille tytäryhtiöille on asetettu valtuustoon nähden sitovia tavoitteita, joiden toteutumisesta raportoidaan kohdassa 2.2.1 Konsernin tavoitteiden toteutuminen.

Konsernin ytimen muodostaa Mikkelin kaupunki (peruskunta + liikelaitokset), jonka taseen loppusumma on noin 55 % kaupunkikonsernin taseen loppusummasta. Omistajaohjauksen kannalta peruskunta, liikelaitokset ja tytäryhtiöt muodostavat keskeisimmän kokonaisuuden. Näihin omaisuuseriin kaupunki pystyy vaikuttamaan omilla päätöksillään. Kuntayhtymät, osakkuusyhtiöt ja säätiöt ovat omistuksellisia kokonaisuuksia, joissa kaupunki on osaomistaja. Näiden omaisuuserien kohdalla kaupungin vaikutusvalta on rajattu omistuksen suuruuteen. Alla olevassa Konsernirakenne-taulukossa sekä jäljempänä esitettyssä Mikkelin kaupunkikonserni -kuviossa on esitetty omistussuhteiden jakaantuminen Mikkelin-konsernissa.

Konserniin kuuluvat osakkuusyhtiöt ovat tarkastelussa mukana pelkästään oman pääoman osuuksina. Kaupunki pystyy vaikuttamaan ainoastaan yhtiöön sijoittamansa oman pääoman osuudella. Osakkuusyhtiön yksittäisiin omaisuuseriin ei kaupunki pysty merkittävästi omilla päätöksillään vaikuttamaan.

Konsernirakenne 31.12.2021	kaupunki	konserni
Tytäryhteisöt		
Etelä-Savon Energia Oy (konserni)	100,00 %	
- ESE-Tekniikka Oy		100,00 %
- ESE-Verkko Oy		100,00 %
- Huippuenergia Oy		100,00 %
- OOOEse, Venäjä		100,00 %
- Biohauki Oy		100,00 %
- Haukivuoren Lämpö Oy		93,96 %
- Biosairila Oy		30,00 % (konserniom. yht. 100 %)
Kiinteistökehitys Naistinki Oy	100,00 %	
Metsäsairila Oy	100,00 %	
- Biosairila Oy		70,00 % (konserniom. yht. 100 %)
Mikalo Oy	100,00 %	
Mikkelin Asumisoikeus Oy	100,00 %	
Mikkelin opiskelija-asunnot Oy	100,00 %	
Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy	100,00 %	
Mikkelin Jäähalli Oy	74,88 %	89,10 %
Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy	80,65 %	
Etelä-Savon Koulutus Oy (konserni)	62,50 %	
- KasvuEsedu Oy		62,50 %
Mikkelin Ravirata Oy	75,47 %	
Mikkelin Matkailu Oy (ei toimintaa)	100,00 %	
<i>Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt</i>		
As. Oy Pirttitie III	100,00 %	
Kiinteistö Oy Mikkelin Mannerheimintie 30 ¹	100,00 %	
Kiint. Oy Jääkärintie 31 (Naistinki Oy:n tytär)		100,00 %
Kiint. Oy Kyyhkylä (Naistinki Oy:n tytär)		100,00 %
Kiint. Oy Koppelonpesä (ESE:n tytär)		100,00 %
As. Oy Tupputa	97,00 %	

¹ yhtiön purkuprosessi saatu päätökseen 3.1.2022 (KV 11.11.2019 § 121)

	kaupunki	konserni
As. Oy Hirvipari	95,69 %	
Kiint.Oy TeknoGraani (Naistinki ja ESE omistavat)		75,64 %
Kiint. Oy Ristiinan Suopursu	70,00 %	
Kiint.Oy Kenkäveronniemi	66,70 %	
Kiint.Oy Mikkelin Takojankatu 1	58,63 %	
Mikkelin Arkistotalo Oy	56,00 %	
Kiint.Oy Mikkelin Tietotaitokortteli	51,56 %	

Kuntayhtymäosuudet

Etelä-Savon kampuskiinteistöt kuntayhtymä	72,30 %
Etelä-Savon Sosiaali- ja terveystoimen kuntayhtymä	57,42 %
Etelä-Savon Maakuntaliitto	33,02 %
Vaalijalan kuntayhtymä	12,37 %

Osakkuus-/omistusyhteisyhteisöt

Kyyhkylän Asuntolat Oy	49,20 %	
Kiint. Oy Otavan Ketola	47,26 %	
Kiint. Oy M:lin mlk:n Kuuselan kulma	41,02 %	
Etelä-Savon Kaapelitelevisio Oy (ei toimintaa)	36,80 %	
Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy (konserni)	36,20 %	
Saimaa Stadiumi Oy	35,36 %	
Mikkelin Mikaeli Oy	33,33 %	
Kiint.Oy Kattilansillan kauppakeskus	32,11 %	
As. Oy Partinkartano	29,80 %	
As. Oy Orijärven Kyläpuisto	26,64 %	
Kiint. Oy Laaninkulma	25,27 %	
Kiint. Oy Mikkelin Musiikkiopistotalo	21,24 %	
Sodan ja rauhan keskus Muisti Oy	20,00 %	
Kiint. Oy Mikkelin Torikioski	17,70 %	44,30 %
Koskienergia Oy (ESEn omistus)		45,00 %
Suomen Voimatieto Oy (ESEn omistus)		21,70 %
K-S Energiavälitys Oy (ESEn omistus)		20,00 %

Säätiöt, joissa kaupunki on mukana

Haukivuoren Vanhustentalosäätiö
Juvan ajoharjoitteluratasäätiö
Karjala-tietokantasäätiö
Kyyhkylä-säätiö
Sodan ja rauhan keskus Muistin tukisäätiö
Suomen elinkeinoelämän keskusarkiston säätiö

Omistusyhteisyhteisöllä tarkoitetaan kuntakonserniin kuulumatonta yhteisöä, jossa kunnalla on sellainen omistusosuus, joka luo kunnan ja yhteisön välille pysyvän yhteyden ja on tarkoitettu edistämään kunnan tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yhteisön toimintaa. Jollei kunta muuta näytä, yhteisöä pidetään omistusyhteisyhteisönä, jos kunnalla on vähintään viidesosa yhteisön osakepääomasta tai vastaavasta pääomasta. Omistusyhteisyhteisö voi olla kysymyksessä myös silloin, kun omistusosuus on alle viidesosan, jos pysyvä yhteys syntyy esimerkiksi hallituksen jäsenyyden kautta.

Osakkuusyhteisö on omistusyhteisyhteisö, jossa konserniyhteisöllä yksin tai yhdessä muiden samaan kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa on huomattava vaikutusvalta liiketoiminnan ja rahoituksen johtamisessa, mutta joka ei kuulu kuntakonserniin. Jollei kunta muuta näytä, omistusyhteisyhteisöä pidetään osakkuusyhteisönä, jos kunnalla on vähintään viidesosa ja enintään puolet omistusyhteisyhteisön osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä. Huomattava vaikutusvalta merkitsee sitä, että konserniyhteisöllä on mahdollisuus vaikuttaa toisen yhteisön taloudellisten ja operatiivisten päätösten tekemiseen, mutta sillä ei ole konsernisuhteelle ominaista määräysvaltaa.

Mikkelin kaupunki ja liikelaitokset

Tytäryhteisöt 100 %

- Kiint. Oy Jääkärikatu 31,100 %
- Kiinteistö Oy Kyyhkylä 100 %
- Kiinteistö Oy Teknograani 75,64 %

Kunnallista liiketoimintaa harjoittavat tytäryhtiöt

- ESE-Tekniikka Oy 100 %
- ESE-Verkko Oy 100 %
- Haukivuoren Lämpö Oy 93,63 %
- oooESE, Venäjä 100 %
- Biohauki Oy 100,00 %
- BioSairila Oy 100 % (Etelä-Savon Energian omistus 30 %, Metsäsairilan omistus 70 %)
- Kiint. Oy Koppelonpesä 100 %
- Koskienergia Oy 45 %

- KasvuEsedu 100 %

Omistusyhteisöt

Kyyhkylän Asuntolat Oy 49,2 %, Kiint Oy Otavan Ketola 47,3 %, Kiint Oy M:lin mil:n Kuuselan kulma 41,2 %, Etelä-Savon Kaapelitelevisio Oy 36,8 % (ei toimintaa, ei yhdistely), Kaakkois-Suomen Amk Oy 36,2 %, Saimaa Stadiumi Oy 35,40 %, Mikkelin Miikaeli Oy 33,3 %, Kiint Oy Kattilansillan kauppakeskus 32,1 %, As Oy Partinkartano 29,8 %, As Oy Orjjarven Kyläpuisto 26,64 %, Kiint. Oy Laaninkulma 25,27 %, Kiint Oy Mikkelin Musiikkiopistotalo 21,2 %, Sodan ja rauhan keskus Muisti Oy 20 %, Kiint Oy Torikoski 17,7 % (konserniom. 44,3 %), Sodan ja rauhan keskus Muisti Oy 20 %, Suomen Voimatieto Oy konserniom. 21,7 % (ei yhdistely), K-S Energiavälitys Oy konserniom. 20,0 % (ei yhdistely)

Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt

As Oy Pirttitie III 100 %, Kiinteistö Oy Mikkelin Mannerheimintie 30,100 %, As Oy Tuppara 97 %, As Oy Hirvipari 95,69 %, Mikkelin Jäähalli 74,88 % (konserniomistus 89,10%), Kiinteistö Oy Ristiinan Suopursu 70 %, Kiinteistö Oy Kenkäveronniemi 66,7 %, Kiinteistö Oy Mikkelin Takojankatu 1 58,6 %, Mikkelin Arkistotalo Oy 56 %, Kiinteistö Oy Mikkelin Tietotaitokortteli 51,56 %

Etelä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (konserni) 57,42 %

- Islab liikelaitos ky 9 %

Etelä-Savon Kampuskiinteistöt kuntayhtymä 72,3 %

Etelä-Savon maakuntaliitto 33,02 %

Vaalijalan kuntayhtymä 12,37 %

Säätiöt

Yhdistely

- Haukivuoren Vanhustalosaatiö
- Kyyhkylä-säätiö

Ei yhdistelty

- Juvan ajoharjoitteluratasäätiö
- Karjala-tietokantasäätiö
- Sodan ja rauhan keskus Muistin tukisäätiö
- Suomen elinkeinoelämän keskusarkiston säätiö

1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Mikkelin kaupunginvaltuusto on vahvistanut omistajapolitiittiset linjaukset päätöksellään 20.2.2017 § 15. Omistajapolitiikka koostuu erityisesti omistajastrategian valinnasta ja sen onnistuneisuuden arvioinnista sekä konserniohjauksesta. Omistajapolitiittisissa linjauksissa määritellään omistukselle asetettavat tuotto- ja muut tavoitteet sekä omaisuuden käytöstä vastuussa olevat tahot. Samoin linjauksissa määritellään, miten seuranta ja raportointi on järjestetty.

Tehokkaalla omistajapolitiikalla kaupunki pyrkii pääoman ja omaisuuden tehokkaaseen käyttöön; pääomia vapauttamalla ja uudelleen kohdistamalla kaupunki pyrkii lisäämään kunnan pääomien tuottavuutta ja kehittämään kaupunkia sekä luomaan hyvän kuntatalouden. Omistuksille määritetään kaupungin talousarviossa yhteisökohtaiset tuotto- ja muut toiminnalliset tavoitteet.

Kaupunginvaltuuston hyväksymässä Mikkelin kaupungin konserniohjeessa (päivitys 7.6.2021 § 82) on määritelty konsernin johtosuhteet ja johtamisen säännöt. Konserniohje yhtenäistää ohjausta, lisää toiminnan läpinäkyvyyttä ja tehostaa tiedonkulkua. Ohjetta sovelletaan kaikissa kaupunkikonserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä siltä osin, kun se ei aiheuta ristiriitaa osakeyhtiölain tai muun erityislainsäädännön kanssa. Konserniohje merkitään tiedoksi tai hyväksytään tytäryhteisön hallituksessa tai vastaavassa toimielimessä. Osakkuusyhteisöissä konserniohjetta noudatetaan kaupungin päätävällä asettamissa rajoissa.

Kaupunginhallitus on hyväksynyt 22.6.2009 konserniohjauksen järjestämisestä koskevat periaatteet. Periaatteiden mukaan konserniohjauksen ja -valvonnan käytännön järjestämiseksi on tarkoituksenmukaista, että valvonta- ja seuranta-vastuu delegoidaan yhtiökohtaisesti kaupungin johtoryhmään kuuluville viranhaltijoille. Kaupunginjohtaja on tehnyt konserniohjeen nojalla uusimman delegointipäätöksen lokakuussa 2021. Nämä konsernivalvonnan vastuuhenkilöt esitetään myös talousarviokirjassa.

Mikkelin kaupungin tytäryhteisöjen tavoitteet määritellään vuosittain kaupungin talousarviossa. Yhteisöjen tavoitteet valmistellaan yhteistyössä tytäryhtiön ja yhteisön konsernivalvontajärjestelmän kanssa. Konsernitavoitteiden toteutumista raportoidaan kaupunginhallituksen alaiselle konserni- ja elinvoimajaostolle vuosittain siten, että kaupungin seuraavan vuoden talousarvion tavoitteiden määrittelyssä voidaan huomioida kuluvan vuoden tavoitteiden toteutuminen. Lisäksi keskeisimmät konserniyhteisöt raportoivat toimintaansa, talousarviotavoitteiden toteutumia ja muita ajankohdaisia asioita säännöllisesti konserni- ja elinvoimajaoston kokouksissa. Keskeisimpien konserniyhtiöiden kuulemistilaisuudet järjestettiin syys-joulukuun aikana 2021. Keskeisten konserniyhtiöiden yhteinen tapaaminen, eli ns. konserni-päivä järjestettiin 2.11.2021.

Kaupunginhallitus antaa konsernitilinpäätöksen yhteydessä tiedot kaupunginvaltuustolle konsernin tavoitteiden ja talouden toteutumisesta. Konsernin strategiasta johdetut tavoitteet ohjaavat konsernin ja sen tyttärien toimintaa. Tilinpäätöksen yhteydessä havaitut tarvittavat korjaavat toimenpiteet viedään seuraaviin talousarvioihin, ellei tilanne vaadi toimenpiteitä tätä nopeammin. Konsernivalvonnan kohdealueita ovat erityisesti konserniyhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi. Tätä tehtävää varten on talousarvioihin määritelty seurattavat tunnusluvut ja mittarit, joilla tytäryhteisöjen toiminnan kannattavuutta, vaikuttavuutta ja talouden tilaa kuntakonsernissa arvioidaan. Konsernivalvonnassa seurataan myös valtuuston tytäryhteisöjen toiminnalle asettamien tavoitteiden toteutumista sekä konserniohjeen noudattamista.

Osuudet kuntayhtymissä ja sijoitukset muissa yhteisöissä palvelevat suoranaisesti kaupungin vastuulla olevaa palvelutuotantoa tai kaupungin kehittämistä. Tällaiset sijoitukset ovat perus-, osake- tai osuuspääomasijoituksia kuntayhtymiin, osakeyhtiöihin tai osuuskuntiin, antolainat näille yhteisöille taikka rahoitusosuuksia nimettyihin investointikohteisiin tai hankkeisiin. Sijoitusten tarkoitus voi olla myös kaupungin taseen keventäminen siirtämällä kiinteistöjä, muita tuotantovälineitä ja myös velkoja kaupungilta jonkun toisen yhteisön omistukseen ja vastuulle. Omistajapolitiittisissa linjauksissa otetaan kantaa myös sijoituksiin ja niiden määrään omistajan näkökulmasta.

1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Kiinteistö Oy Mikkelin Mannerheimintie 30:n purkaminen saatiin päätökseen 3.1.2022 (11.11.2019 § 121).

Itä-Suomen päihdehuollon kuntayhtymä on purettu kesällä 2021 (Mikkelin omistus 10,81 %). Purkusopimus hyväksyttiin KV 18.3.2019 § 34. Kuntayhtymän viimeinen tilinpäätös käsiteltiin KV 8.11.2021 § 163.

Mikkelin kaupunki myi omistamansa Mikkelin Pesula Oy:n osakkeet (omistus 42,86 %) Osuuskauppa Suur-Savolle (15.3.2021 § 37).

Etelä-Savon Energia Oy myi Venäjällä toimineen OOO Russkij Les -yhtiön (omistus 100 %) loppuvuodesta 2021 (KV 8.11.2021 § 166).

Kyyhkylä-säätiön hallituksen puheenjohtajuus ja sen myötä myös säätiön määräysvalta siirtyi Mikkelin kaupungille alkuvuodesta 2021. Säätiön omistaman Kyyhkylä Oy:n osakekannasta myytiin yksityiselle yritykselle 51 % alkuvuodesta 2021.

Konsernirakenteen olennaisia muutoksia aiemmilta vuosilta ovat:

- Mikkelin Ravirata Oy:n osakkeiden osto (KH 12.8.2019 § 307), joka nosti kaupungin omistusosuuden yhtiöstä 75,47 prosenttiin (aiemmin 52,70 %).
- Kaupungin kokonaan omistama Etelä-Savon Energia Oy myi osuutensa 20,6 % Lumme Energia Oy:stä Suur-Savon sähkölle (2019)
- Kiinteistö Oy Mikkelin Mannerheimintie 30:n koko osakekannan osto (KV 18.3.2019 § 30)
- Sodan ja rauhan keskus Muistin tukisäätiön sekä Sodan ja rauhan keskus Muisti Oy:n perustaminen (KV 20.8.2019 § 91)
- Etelä-Savon Koulutus Oy:n tytäryhtiön (KasvuEsedu Oy) perustaminen (KV 9.10.2017 § 67)
- Etelä-Savon Työterveys Oy:n myynti (KV 12.6.2017 § 32)
- Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy:n 100 % omistaman tytäryhtiö Miktech Consulting Oy:n myynti (KV 19.12.2016 § 148)
- YIT Kuntateknikka Oy:n liiketoimintakauppa (KV 14.11.2016 § 133)
- Kiinteistöosakeyhtiö Kyyhkylän osakkeiden ostaminen Kyyhkylä-säätiöltä Naistinki Oy:n 100 % omistaman Kiinteistöosakeyhtiö Kyyhkylän lukuun (KV 13.6.2016 § 83 ja KV 14.11.2016 § 132)

1.6.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Konsernin merkitys kaupungille on sekä päättyneellä tilikaudella että tulevaisuudessa merkittävä. Kaupungin oman taseen loppusumma on vain hieman yli puolet (54,7 %) konsernitaseen loppusummasta, ja konsernitaseessa oleva ylijäämä on kaupungille tärkeä voimavara. Peruskaupungin haastava taloustilanne lisää painetta tulouttaa osinkoja konserniyhtiöistä.

Mikkelin kaupungin taseeseen kertyneiden alijäämien kattaminen kuntalain kriisikuntakriteerien edellyttämällä tavalla vuoden 2023 loppuun mennessä vaatii taseomaisuusjärjestelyin toteutuvaa merkittävää myyntivoiton tuloutusta. Sopeutustoimien kautta edistetään käyttötalouden tasapainoa, mutta alijäämien kattamiseen käyttötalouden toimenpiteet eivät ole riittäviä. Kuntavaalien jälkeen nimetty uusi energiatyöryhmä (KH 23.8.2021 § 335) jatkaa Mikkelin kaupungin energiaomistusten tulouttamiseksi tehtävää selvitystyötä.

Sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoiminnan järjestämisestä tulevaisuudessa vastaavat hyvinvointialueet aloittavat toimintansa 1.1.2023. Uudistuksen myötä Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä Essoten toiminta päättyy, sen omaisuus ja velvoitteet siirtyvät hyvinvointialueelle ja Essote poistuu Mikkelin kaupunkikonsernista. Sote-uudistuksen tarkat vaikutukset Mikkelin tai muiden kuntien käyttötalouteen eivät ole vielä tiedossa, sillä tilinpäätöksen laatimishetkellä käytettävissä olevat sote-uudistuksen rahoituslaskelmat ovat lähes vuoden vanhoja ja vasta hyvin alustavia. Uudet päivitetty laskelmat saadaan kevään 2022 aikana. Sote-uudistus itsessään ei korjaa huonossa taloustilanteessa uudistukseen menevän kunnan tilannetta, joten tasapainotustoimien määrätietoinen toteuttaminen on ensiarvoisen tärkeää.

1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kuntakonsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa sekä lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä omaisuus ja voimavarat turvataan. Konserniyhtiöiden tulee noudattaa Mikkelin kaupungin konserniohjetta (KV 7.6.2021 § 82), sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjetta (KH 21.6.2021 § 276) sekä hankintasääntöä (KH 10.5.2021 § 192).

Konserniyhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen on yhteisöjen hallitusten ja toimitusjohtajien vastuulla. Näistä ne myös raportoivat konserniohjeen mukaisesti konsernijohtolle. Sisäistä valvontaa toteuttavat lisäksi kaikki työntekijät kaikilla organisaatiotasoilla osana toimintarutiineihin sisältyvää toimintojen ja varojen käytön valvontaa. Kaikkien tulosaluiden ja tulosyksiköiden on toimintaa suunnitellessaan otettava huomioon sisäisen valvonnan asettamat vastuut ja velvoitteet sekä varattava niille tarvittavat resurssit.

Koska kaupungin omistuksessa olevat osakeyhtiöt vastaavat operatiivisesta toiminnastaan sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallintansa järjestämisestä, vaihtelevat käytännöt yhtiökohtaisesti. Keskeiset tytäryhtiöt raportoivat tilinpäätöstietojensa yhteydessä avaintiedot sisäisestä valvonnastaan ja riskienhallinnastaan. Keskeiset konserniyhtiötä koskevat riskit on kirjattu kunkin yhtiön kohdalle niiden tavoitteiden toteutumisen raportoinnin yhteyteen. Vuodesta 2018 alkaen konserniyhtiöiden on myös edellytetty toimittavan tilinpäätöstietojensa liitteeksi Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen (KH 2.5.2016 § 148) liitteenä olevan arviointimallin mukaiset tiedot erikseen dokumentoituina.

Konserniohjeen mukaisesti menestyksellinen konsernijohtaminen edellyttää, että konsernin riskit on tunnistettu kokonaisvaltaisesti ja niihin on varauduttu. Riskien menestyksellinen tunnistaminen ja dokumentointi vaativat jatkuvaa konsernitason ohjausta ja selkeää raportointimallia. Konserniyhtiöiden perehdytystä riskienhallinnan kysymyksiin on syytä jatkaa myös jatkossa, ja riskienhallinta on pystyttävä vakiinnuttamaan yhdeksi keskeiseksi osaksi osakeyhtiöiden hallitustyöskentelyä. KPMG toteutti vuoden 2021 lopussa konserniohjauksen sisäisen tarkastuksen, jonka myötä tavoitteena on kehittää konserniohjaukseen liittyviä käytäntöjä. Tarkastusraportti esiteltiin kaupunginhallitukselle 21.2.2022 § 74, ja raporttiin kirjatut kehittämistoimet toteutetaan vuoden 2022 aikana.

Kesän 2021 kuntavaalien jälkeisissä henkilövalinnoissa pyrittiin huomioimaan kaupunginhallituksen 30.11.2020 § 380 hyväksymä ohjeistus merkittävien tytäryhtiöiden hallitusten jäsenten valintaan arvioimalla hallituskokoonpanojen osaamisprofiilit erillisellä pisteytyksellä, ja käsittelemällä henkilöesitykset erikseen nimetyssä nimeämistoimikunnassa. Arvioinnin ja toimikuntatyöskentelyn lopullinen vaikutus osaamisprofiileihin ja henkilönimeämisiin jäi vähäiseksi, joten prosessia tulee kehittää tulevaisuudessa.

1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös (kuntalaki 410/2015 § 114). Konsernitilinpäätös tulee laatia samalta päivältä kuin kunnan tilinpäätös. Konsernitilinpäätös laaditaan konserniyhteisöjen taseiden ja tuloslaskelmien sekä niiden liitetietojen yhdistelmänä. Konsernitilinpäätökseen sisällytetään lisäksi konsernin rahoituslaskelma, jossa annetaan selvitys kuntakonsernin varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana. Kuntayhtymän tilinpäätös yhdistellään jäsenkunnan konsernitilinpäätökseen. Kunnan, jolla ei ole tytäryhteisöjä, mutta joka on jäsen kuntayhtymässä tai liikelaitoskuntayhtymässä, tulee sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätöstä vastaavat tiedot.

1.6.6.1 Konsernituloslaskelma

1000 euroa	TP 2021	TP 2020
Konsernin toimintakate	332 530	313 522
Konsernin vuosikate	54 846	66 300
Konsernin korkomenot	6 317	5 064
Suunnitelman mukaiset poistot	50 910	49 708

Konsernin toimintatuotot olivat 299,0 miljoonaa euroa ja toimintakulut 632,4 miljoonaa euroa. Edellisen tilikauden vastaavat luvut olivat 265,8 miljoonaa ja 579,7 miljoonaa euroa. Tuotot nousivat siten edellisvuodesta noin 12,5 prosenttia ja vastaavasti kulujen nousu oli 9,1 prosenttia. Konsernin toimintakate vuonna 2021 oli -332,5 miljoonaa euroa, kun se vuotta aiemmin oli -313,5 miljoonaa euroa. Mikkelin kaupunkikonsernin vuosikate laski 54,8 miljoonaan euroon, ollen vuotta aiemmin 66,3 miljoonaa euroa.

Konsernin korkomenot olivat 6,3 miljoonaa, ja nousivat 1,25 miljoonaa euroa edellisvuodesta. Konsernin (pl. kaupunki) rahoitus on painottunut kiinteisiin lainakorkoihin; esimerkiksi kiinteistötoiminnassa kiinteät korot ovat luontaisia, koska tulovirrat eivät korreloi taloussuhdanteita.

Konsernin suunnitelman mukaiset poistot olivat 50,9 miljoonaa euroa, josta Mikkelin kaupungin osuus oli 20,6 miljoonaa euroa. Konsernituloslaskelma päätyi lähelle nollatulosta, osoittaen 0,14 miljoonan euron alijäämää. Kaupungin alijäämä 3,8 miljoonaa euroa huomioiden, tasoittavat muut konsernin osat konsernituloksen nollassa. Vuonna 2020 konsernin tuloslaskelma oli 9,3 miljoonaa euroa ylijäämäinen, joka aiheutui mm. koronatukien myötä saavutetusta emokaupungin 9,45 miljoonan ylijäämästä. Koronapandemiaa edeltävinä kahtena vuonna konsernin tuloslaskelma oli huomattavan alijäämäinen emokaupungin heikon tuloksen vuoksi (2019 alijäämä 14,6 miljoonaa euroa ja 2018 alijäämä 12,7 miljoonaa euroa).

Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut

tuhansin euroin

	01.01.-31.12.2021		01.01.-31.12.2020	
Toimintatuotot	298 952,13		265 848	
Toimintakulut	-632 436,83		-579 665	
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	954,73		295	
Toimintakate	-332 530		-313 522	
Verotulot	234 802,91		220 435	
Valtionosuudet	156 442,57		165 382	
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	560,73		595	
Muut rahoitustuotot	2 168,30		1 647	
Korkokulut	-6 317,05		-5 064	
Muut rahoituskulut	-281,34	-3 869	-3 173	-5 994
Vuosikate	54 846		66 300	
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-50 909,64		-49 708	
Omistuksen eliminointierot	23,69			
Arvonalentumiset	-1 973,63	-52 860	-6 196	-55 904
Tilikauden tulos	1 987		10 397	
Tilikauden verot	-1 034,33		-614	
Laskennalliset verot	-803,25		71	
Vähemmistöosuudet	-292,07		-523	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-143		9 331	
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2021		2020	
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	47,3		45,9	
Vuosikate/Poistot, %	103,7		118,6	
Vuosikate, euroa/asukas	1 052,3		1 260,4	
Asukasmäärä (ennakkoluku)	52 121		52 604	

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= 100 * Toimintatuotot / Toimintakulut

Vuosikate prosenttia poistoista

=100 * Vuosikate/(Suunnitelman mukaiset poistot + Arvonalentumiset)

Vuosikate euroa/asukas

1.6.6.2 Konsernin rahoituslaskelma

Konsernin toiminnan rahavirta oli noin 58 miljoonaa euroa, jossa on laskua edelliseen vuoteen noin 7 miljoonaa euroa. Konsernin investointimenot laskivat edellisestä vuodesta 38 miljoonalla eurolla, ollen vuonna 2021 noin 58 miljoonaa euroa. Investointimenojen merkittävä muutos aiheutuu Metsä-Sairilan jätevedenpuhdistamoinvestoinnin valmistumisesta.

Konsernin investointien tulo-rahoitusprosentti oli 98,8 %, kun vuonna 2020 vastaava luku oli 71,3 % (37,7 % vuonna 2019). Kaupungin osalta investointien tulo-rahoitusprosentti pysyi edellisvuoden tasolla. Vuosina 2019 ja 2018 kaupungin heikko tulos painoi kaupungin ja koko konsernin tulo-rahoitusprosenttia merkittävästi alaspäin. Ns. koronavuosi investointien tulo-rahoituksen osuus on ollut huomattavasti edellisvuosia korkeammalla tasolla, ja lainamäärän kasvun hillitsemiseksi tunnusluvun arvo tulee saada myös vakiinnutettua korkeammalle tasolle.

Konsernin lainanhoitokate oli 0,88. Tunnusluvun ollessa alle yhden, on edellisen vuoden tyydyttävä arvo 1,14 laskeutunut heikoksi luokitellulle tasolle.

1 000 euroa	TP 2021	TP 2020
Toiminnan rahavirta	58 228	64 960
Konsernin investointimenot	57 899	95 999
Konsernin investointien tulo-rahoitusprosentti	98,8 %	71,3 %
Kaupungin investointien tulo-rahoitusprosentti	70,4 %	70,1 %
Konsernin lainanhoitokate	0,88	1,4

Konsernin rahoituslaskelma

Tuhansin euroin

	31.12.2021	31.12.2020
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	54 846	66 300
Tilikauden verot	-1 034	-614
Tulorahoituksen korjauserät	4 416	-726
	<hr/>	<hr/>
	58 228	64 960
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-57 899	-95 999
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2 411	2 999
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	5 024	2 276
	<hr/>	<hr/>
Toiminnan ja investointien rahavirta	7 764	-25 764
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-2 253	-55
Antolainasaamisten vähennykset	16 207	538
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	78 120	85 783
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-63 426	-45 705
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	-18 638	-26 593
	<hr/>	<hr/>
	10 010	13 968
Oman pääoman muutokset	2 550	818
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	690	1 781
Vaihto-omaisuuden muutos	-440	-303
Saamisten muutos	-51	6 559
Korottomien velkojen muutos	3 965	-443
	<hr/>	<hr/>
Rahoituksen rahavirta	16 724	22 379
Rahavarojen muutos	24 488	-3 385
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	49 579	24 844
Rahavarat 1.1.	25 091	28 228
	<hr/>	<hr/>
	24 488	-3 385

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Investointien tulorahoitus, %	98,8	71,3
Laskennallinen lainanhoitokate	0,8	0,9
Lainanhoitokate	0,9	1,4
Kassan riittävyys, pv	23,7	12,4
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, 1000 euroa	-143 034	-165 658

Investointien tulorahoitus

100*Vuosikate/Investointien omahankintameno

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman pysyvien vastaavien investointeja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Laskennallinen lainanhoitokate

= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate

(Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Kassan riittävyys, pv

365*Rahavarat 31.12./Kassasta maksut tilikaudella

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

Toiminnan ja investointien rahavirta-välitulos tilinpäätösvedeltä ja neljältä edelliseltä.

1.6.6.3 Konsernitase

Taseen sisältö

Konsernin rahoituksen rakennetta kuvataan, samoin kuten kunnalla, taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta, joiden avulla voidaan arvioida keskeisesti konsernin taloudellista asemaa. Konsernin taseen vuoden 2021 loppusumma on 1 020,4 miljoonaa euroa, kun se vuotta aiemmin oli 1014,3 miljoonaa euroa. Taseen loppusumma kasvoi näin ollen 6,1 miljoonalla eurolla eli noin 0,6 prosentilla.

Taseen erät

Taseen vastaavaa-puolella pysyviin vastaaviin kuuluva aineelliset hyödykkeet olivat 856,9 miljoonaa euroa, joka on 84 prosenttia taseen loppusummasta. Aineelliset hyödykkeet vähenivät edellisestä tilikaudesta 15,3 miljoonalla eurolla. Kaikkiaan pysyvät vastaavat vähenivät edellisestä vuodesta noin 18 miljoonaa euroa eli 1,9 prosenttia. Aineettomien hyödykkeiden arvo taseessa nousi yli kaksinkertaiseksi edelliseen tilikauteen verrattuna, ollen noin 16,2 miljoonaa euroa. Sijoitusten määrä pieneni noin 11,2 miljoonalla eurolla eli 22 prosentilla muiden lainasaamisten vähennyttyä merkittävästi. Vaihto-omaisuuden määrä nousi 440 000 eurolla. Konsernin rahojen ja pankkisaamisten määrä kasvoi noin 23,4 miljoonalla eli jopa 107 prosentilla.

Taseen vastattavaa -puolella oman pääoman suuruus on 256,4 miljoonaa euroa. Edellisenä vuonna oma pääoma oli 255,0 miljoonaa euroa. Vieraan pääoman määrä oli 728,4 miljoonaa euroa, laskien vain hieman edellisvuoden 729,7 miljoonan euron määrästä. Konsernin lainakanta oli 599,5 miljoonaa euroa, joten lainakanta laski 5,3 miljoonalla eurolla vuoden 2020 vastaavasta luvusta. Pitkäaikaisen vieraan pääoman määrä laski 14,2 miljoonalla eurolla edellisvuodesta, kun taas lyhytaikaisen vieraan pääoman määrä lisääntyi 12,9 miljoonalla eurolla.

Alijäämän kattamisvelvollisuus kuntakonsernissa

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Mikkelin kaupungin tasapainotamistoimenpiteitä on selvitetty tilinpäätöksen kappaleessa 1.7.2.

Taseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste mittaa kuntakonsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä omista sitoumuksistaan pitkällä tähtäyksellä. Mikkelin kaupunkikonsernin omavaraisuusaste oli 26,1 prosenttia vuonna 2021, ja se pysyi ennallaan suhteessa edelliseen vuoteen. Kuntakonsernien keskimääräinen omavaraisuusaste Suomessa vuonna

	TP 2021	TP 2020
Konsernin omavaraisuusaste	26,1 %	26,1 %
Konsernin lainakanta (milj. €)	599,5	604,8
Konsernilainat €/asukas	11 502	11 497
Konsernin kertyneet ylijäämät €/asukas	638	575

2020 oli 42,1 prosenttia, luku koheni vuoden 2019 tilanteesta vain 0,2 prosenttiyksikköä. Vuoden 2021 osalta vertailulukua ei ole saatavilla tilinpäätöstä laadittaessa.

Konsernin lainakanta ei kasvanut vuonna 2021, lainamäärä oli 599,5 miljoonaa euroa, kun vuotta aiemmin luku oli 604,8 miljoonaa euroa. Asukasta kohden laskettuna vuoden 2021 lainamäärä oli 11 502 euroa per asukas ja 11 497 euroa vuonna 2020. Edeltävinä vuosina kuntakonsernien lainakannat ovat valtakunnallisesti olleet voimakkaassa nousussa. Kaikkien Suomen kuntakonsernien lainakanta oli vuonna 2020 keskimäärin 7454 euroa/asukas. Vuonna 2019 luku oli 7 084 euroa/asukas, ja 2018 puolestaan 6 540 euroa/asukas. Valtakunnallista keskiarvoa ei ole tilinpäätöksen laatimishetkellä saatavilla vuoden 2021 osalta. Mikkelin-konsernin kertyneet ylijäämät vuonna 2021 olivat 638 euroa per asukas. Vuoden 2020 asukasta kohden laskettu ylijäämän määrä oli 575 euroa. Tunnusluku on kohentumisestaan huolimatta edelleen vaatimattomalla tasolla, sillä vuonna 2018 vastaava luku oli 865 euroa/asukas.

Konsernin kriisikuntakriteerit

Kriisikuntakriteereitä on uudistettu 1.3.2019 voimaan tulleella uudella kuntalain 118 §:llä. Mittariston rakenne säilyy aikaisempien vuosien mukaisena, mutta tunnuslukuja ja niiden raja-arvoja on muutettu. Uusia raja-arvoja sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnuslukujen perusteella. Mikkelin kaupungin tilinpäätösluvuista voidaan todeta, että uusien kriisikuntakriteerien täyttymiseltä vältytään vielä toistaiseksi. Vuodesta 2018 alkaen kaupungin taseeseen muodostunut alijäämä on kuitenkin kyettävä kattamaan vuoden 2023 loppuun

mennessä. Nykyinen kunnallisveroprosentti alittaa niukasti, vain 0,02 prosenttiyksiköllä, kriisikuntakriteerin uusitun raja-arvon.

Uudistuneiden kriisikuntakriteerien mukaisesti arviointimenettely voidaan jatkossa käynnistää

- jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa (ei muutosta aikaisempaan)
- jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa (ei muutosta aikaisempaan)

TAI

- jos rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet *kaikki* seuraavat raja-arvot
  1. kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 % (aiemmin raja-arvona oli konsernin negatiivinen vuosikate)
  2. kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (aiemmin vastaava arvo oli 1,0 prosenttiyksikköä)
  3. asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla (aiemmin tunnusluvussa huomioitiin ainoastaan konsernin lainamäärä, mutta ei vuokravastuita)
  4. konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8 (aiemmin mittarina kunta-konsernin suhteellinen velkaantuneisuus vähintään 50 %).

	Raja-arvo	Mikkeli				Konserni			
		2021	2020	2019	2018	2021	2020	2019	2018
Peruskunnan alijäämien kattaminen (milj. €)	katettava 4 vuodessa	-33,55	-32,74	-42,18	-8,45				
Kuntakonsernin taseen alijäämä	yli -1000 €/as.*					638	575	384	865
Kuntakonsernin taseen alijäämä edellisenä vuonna	väh. -500 €/as.*					575	384	865	1 105

	Raja-arvo 2021	Mikkeli				Konserni	
		2021	2020	2019	2018	2021	2020
1. Konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde	alle 80 %					103,7 %	118,6 %
2. Veroprosentti 2 %-yksikköä yli kuntien keskiarvon	Yli 22,02 %	22,0 %	22,0 %	20,5 %	20,5 %		
3. Konsernilainojen ja vuokravastuiden määrä/asukas yli 50 % yli kuntien KA	Yli 13 143 eur/asukas					11 850	12 178
4. Konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate	alle 0,8					0,88	1,14

* Asukkaita kohden lasketuissa tunnusluvuissa on käytetty Tilastokeskuksen ennakkotietoa Mikkelin asukasmäärästä per 31.12.2021, 52 121 asukasta.

Arviointimenettelyn käynnistämisen kriteerejä koskevan lakimuutoksen yhteydessä lakimuutosta valmistellut työryhmä laati varsinaisten raja-arvojen lisäksi ns. keltaiset valot, jotka eivät itsessään johda arviointimenettelyn käynnistämiseen, mutta joiden täytyessä kunnan tulee kiinnittää erityistä huomiota taloutensa kehitykseen ja analysointiin, koska kunta on lähellä varsinaisen raja-arvon täyttymistä. Vuoden 2021 tilinpäätöslukujen mukaisesti Mikkelin osalta keltaiset valot syttyvät 3/5 kriteerin osalta.

Keltaisten valojen raja-arvot ovat:

- konsernin kertynyt alijäämä on vähintään 500 euroa per asukas
- konsernin vuosikatteen osuus poistoista on alle 100 %
- tuloveroprosentti on 1,5 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (keltainen valo)
- konsernin lainat ja vastuut ylittävät kaikkien kuntien lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän 25 prosentilla (keltainen valo)
- konsernin laskennallinen lainanhoitokate on alle 1,0. (keltainen valo)

Konsernitase (lyhyt) ja sen tunnusluvut

1000 euroa

VASTAAVAA	31.12.2021	31.12.2020
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	4 104	3 531
Konserniliikearvo	382	41
Muut pitkävaikutteiset menot	11 677	3 921
Ennakkomaksut	67	201
	16 230	7 694
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	105 112	102 835
Rakennukset	524 738	473 366
Kiinteät rakenteet ja laitteet	96 745	75 285
Koneet ja kalusto	100 563	91 116
Muut aineelliset hyödykkeet	4 662	5 295
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	25 051	124 273
	856 871	872 169
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet	17 694	15 951
Osakkeet ja osuudet	10 803	9 833
Muut lainasaamiset	9 693	23 621
Muut saamiset	1 716	1 725
	39 906	51 130
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
	3 078	4 363
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	7 582	7 142
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	2 863	3 258
Lyhytaikaiset saamiset	44 299	43 743
	47 162	47 001
Rahoitusarvopaperit	4 341	2 980
Rahat ja pankkisaamiset	45 238	21 864
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 020 408	1 014 343
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	160 936	160 936
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat	340	0
Arvonkorotusrahassto	57 093	59 240
Muut omat rahastot	4 729	4 571
Edellisten tilikausien yli- / alijäämä	33 406	20 918
Tilikauden yli- / alijäämä	-143	9 331
	256 360	254 996
VÄHEMMISTÖOSUUS	9 360	9 254
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	24	40

Muut pakolliset varaukset	17 569	11 086
	<u>17 593</u>	<u>11 126</u>
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	8 681	9 275
KONSERNIRESERVI	0	11
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	523 954	527 602
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	20 851	31 359
Lyhytaikainen korollinen pääoma	64 554	66 954
Lyhytaikainen koroton pääoma	119 056	103 764
	<u>728 415</u>	<u>729 680</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 020 408	1 014 343

KONSERNIN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste, %	26,1	26,1
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	105,1	111,5
Kertynyt yli-/ alijäämä 1000 €	33 263	30 249
Kertynyt yli-/ alijäämä euroa/ asukas	638	575
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	599 511	604 770
Konsernin lainat, euroa/asukas	11 502	11 497
Lainat ja vuokravastuut 31.12. 1000 €	617 654	640 588
Konsernin lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	11 850	12 178
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	9 693	23 621
Kunnan asukasmäärä (ennakkoluku)	52 121	52 604

Omavaraisuusaste, %

= 100 x (Oma pääoma + Vähemmistöosuus + Konsernireservi + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

/ (Koko pääoma - Saadut ennakkot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

=100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakkot) / Käyttötulot

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

=(Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä))/Asukasmäärä

Konsernin lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakkot + Ostovelat + Siirtovelat + Liittymismaksut ja Muut velat)

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

=Vieras pääoma - (Saadut ennakkot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Konsernin lainat, euroa/asukas

=Lainakanta/asukasmäärä

Konsernin lainasaamiset 31.12.

=Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

1.7 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

1.7.1 Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Kuntalain 115 §:n mukaan kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tai sen antamisen yhteydessä tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelyä sekä talouden tasapainottamista koskeviksi toimenpiteiksi.

Kaupunginhallitus esittää tilikaudelle 2021 muodostuneen 3 844 490,47 euron alijäämän käsittelyksi:

- tilikauden tuloslaskelman tulos ennen varaus- ja rahastosiirtoja -3 927 848,84 euroa.
- kirjataan kuluna suunnitelman mukaan Vesiliikelaitoksen poistoeron lisäys 2 617 126,10 euroa.
- kirjataan tulona suunnitelman mukaan Vesiliikelaitoksen varausten vähennys 2 698 849,76 euroa.
- kirjataan kuluna suunnitelman mukaan Etelä-Savon pelastuslaitokselle poistoeron lisäys 10 821,67 euroa.
- kirjataan tulona suunnitelman mukaan Mikkelin kaupungin poistoeron vähennys 12 456,38 euroa.
- kirjataan tilikauden alijäämä 3 844 490,47 euroa tilikauden yli-/alijäämän tilille taseeseen.

Alijäämää on taseessa vuoden 2021 tilinpäätöksen jälkeen 33 549 455,35 euroa.

1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Kuntalain 110.3 §:n mukaan kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Mikkelin kaupungin taseessa on vuoden 2021 tilinpäätöksen jälkeen 33,6 miljoonaa euroa kumulatiivista alijäämää. Kertyneet alijäämät on katettava vuoden 2023 loppuun mennessä, jotta Mikkelin välttäisi kuntalain 118 § mukaisen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arvionitimenettelyn eli nk. kriisikuntamenettelyn. Kuntalain 118.2 §:n mukaan arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut taseeseensa kertynyttä alijäämää säädettyssä määräajassa. Alijäämäsummasta noin 13,2 miljoonaa euroa johtuu liikelaitos Otavian valtionosuuksien takaisinperinnästä, jonka muutoksenhakuprosessi päättyi helmikuussa 2022 KHO:n kielteiseen päätökseen. Valtiolta on haettu takaisinperittävään valtionosuuteen akordia ensisijaisesti 11,8 miljoonan euron summalle, toissijaisesti vaaditaan takaisinperittävän määrän merkittävää lisäkohtuullistamista.

Mikkelin kaupunki on vahvistanut kaupungin talouden tasapainotustoimenpiteitä kaupunkirakenneselvityksessä, palvelusuunnitelmassa sekä talous- ja tulevaisuusohjelmassa. Niiden lisäksi vuoden 2022 talousarvioon (KV 13.12.2021 § 187) valmisteltiin joukko uusia tasapainotustoimia, mutta talousarvio on niistäkin huolimatta 4,7 miljoonaa euroa alijäämäinen. Vuoden 2022 talousarviokirjassa on esitetty koonti em. tasapainotustoimenpiteiden kokonaisuudesta ja niiden tavoitelluista yhteisvaikutuksista vuosittain. Koonti sisältää päivitettyt toimenpidekohtaiset eurotiedot ja säästöjen tavoitellut toteutumisaikataulut talousarvion laatimishetken tilanteen mukaisina. Tasapainotusohjelmien toimenpiteiden tavoitteena on kuroa umpeen kaupungin tulojen ja menojen välillä vallitsevaa epäsuhdetta. Kertyneiden alijäämien kattaminen kuntalain 118 § asettaman aikarajan puitteissa ei kuitenkaan pelkästään käyttötaloutta sopeuttamalla tule alijäämien suuren määrän vuoksi enää onnistumaan. Alijäämien kattamisessa onnistuminen edellyttää joko valmisteilla olevan energiaomaisuusjärjestelyn kautta saatavan myyntivoiton toteutumista tai muuta mittaluokaltaan merkittävää kertaluontoista tuloerää. Vuoden 2022 talousarviokirjassa todetaan, että Mikkelin kaupungin talous on suunnitelmakaudella 2022–2025 saatu ylijäämäiseksi merkitsemällä 70 miljoonan euron kertaluontoinen myyntivoitto vuodelle 2023 satunnaisten tuottojen erään.

Alla olevassa taulukossa on esitetty em. tasapainotustoimien tavoitellut kokonaisvaikutukset vuosina 2021–2025. Selvyyden vuoksi energiaomaisuusjärjestelyillä tavoiteltava kertaluontoinen myyntivoittotavoite on kuitenkin esitetty omana rivinä. Koonti ei sisällä itäisen alueen koulu- ja päiväkotiverkkoratkaisuja. Itäisen alueen kouluratkaisuja käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 14.2.2022 § 15, jolloin tehtiin linjaus yhden alueella sijaitsevan koulun yhdistämisestä toiseen. Tämän ratkaisun säästövaikutus on taulukossa omana rivinä.

	2021	2022	2023	2024	2025	Yhteensä
Toimenpiteiden yhteissumma	5 664 457	4 890 243	1 215 000	1 593 970	951 970	14 315 640
Peitsarin koulun yhdistäminen Lähemäen kouluun 8/22			134 000	134 000		268 000
Energiaomaisuusjärjestelyn myyntivoittotavoite			70 000 000			70 000 000
Yhteensä	5 664 457	4 890 243	71 349 000	1 727 970	951 970	84 583 640

Tilinpäätöksen laatimishetkellä kaupunki valmistelelee vuoden 2022 talousarviokäsittelyn yhteydessä tehdyn linjauksen mukaisesti strategista toimenpideohjelmaa eli Palvelut ja tulevaisuus -ohjelmaa, joka on määrä tuoda valtuuston käsittelyyn maaliskuun loppuun mennessä. Ohjelmalla tavoitellaan 7,5 miljoonan euron vuositason käyttötaloussäästöä, vuoden 2022 osalta tavoite on 3,7 miljoonaa euroa. Lisäksi henkilöstölle suositellaan lomarahojen vaihtamista vapaaksi sekä vapaaehtoisten palkattomien vapaiden hyödyntämistä. Näillä tavoitellaan 1 miljoonan euron säästöä talousarviovuodelle 2022. Ohjelmaan on tarkoitus yhdistää myös aiempien tasapainotusohjelmien toimenpiteet yhden yhtenäisen kokonaisuuden aikaansaamiseksi. Myös henkilöstösuunnitelmaan päivitetään tavoiteorganisaatio lyhyelle ja pitkälle aikavälille siten, että henkilöstöressurssien käyttö tehostuu ja henkilöstökustannusten kasvua saadaan hillittyä. Vähennykset edellyttävät muutoksia palveluverkkoon ja palvelutasoon, mikä on muutoinkin taloustilanteen korjaamiseksi välttämätöntä. Henkilöstösäästöt muodostuvat osana Palvelut ja tulevaisuus -ohjelman toteuttamista, eli ne eivät ole muista tasapainotustoimista irrallisia tai muutoin erillisiä tavoitteita. Kaupunginhallitus on päättänyt Palvelut ja tulevaisuus -ohjelmaan liittyen yhteistoimintaneuvotteluiden käynnistämisestä 7.3.2021 § 99.

Tasapainotusohjelmat sisältävät linjauksia varhaiskasvatuksen ja opetuksen tulevaisuuden palvelurakenteesta, jota vielä tarkennetaan maaliskuussa 2022 valmistuvassa Palvelut ja tulevaisuus -ohjelmassa. Alkuperäiset koulu- ja päiväkotiverkon linjaukset on tehty kaupunkirakenneselvityksessä (KV 18.6.2018 § 71), mutta niin aluekouluhankkeet kuin itäisen alueen varhaiskasvatusjärjestelytkin ovat viivästyneet. Näin ollen myös niistä saatavien säästöjen saaminen on siirtynyt alun perin suunniteltua myöhemmille vuosille. Koulu- ja päiväkotiverkkomuutoksiin liittyy merkittäviä koulu- ja päiväkotinvestointeja; esimerkiksi yksin Eteläisen aluekoulun investoinnin kokonaiskustannus on noin 29,5 miljoonaa euroa. Hankkeen valmistelu käynnistyi vuonna 2021 ja rakennustyöt alkavat vuonna 2022. Koulu- ja päiväkotiverkon uudistamiseen liittyvät investoinnit tulevat kasvattamaan kaupungin lainamäärää, mutta niiden toteuttaminen on perusteltua saavutettavissa olevien huomattavien käyttötaloussäästöjen vuoksi.

2

Talousarvion toteutuminen

2.1 Kaupungin strategia ja tavoitteiden toteutuminen 2021

Mikkelin kaupunkistrategia 2018–2021 visionaan ”Teemme yhdessä Saimaan kauniin Mikkelin” on hyväksytty valtuustossa 11.12.2017. Samalla hyväksyttiin Mikkelin kaupungin arvoiksi luottamus, avoimuus, yhdenvertaisuus, kestävä kehitys ja vaikuttavuus. Kaupunkistrategiaa toteuttavat ja konkretisoivat strategiset ohjelmat, Hyvän elämän ohjelma, Kestävän kasvun ohjelma ja Elinvoimaohjelma, hyväksyttiin valtuustossa 20.8.2018 § 92. Hyvän elämän ohjelma on samalla kaupungin lakisääteinen hyvinvointikertomus.

Uuden valtuustokauden strategia vuosille 2022-2025 valmisteltiin ja hyväksyttiin syksyllä 2021 ja se tulee vaikuttamaan vuoden 2023 talousarvion laadintaan.

Hyvän elämän ohjelman toteutuminen 2021

Hyvän elämän ohjelmaryhmä ohjaa toimenpiteiden toteuttamista ja seurantaa. Hyvän elämän ohjelmaryhmä on laaja-alainen kaupungin toimijoista ja sidosryhmien edustajista muodostettu asiantuntijaryhmä. Hyvän elämän ohjelmajohtajana on sivistysjohtaja Virpi Siekkinen ja valmistelijana ja ryhmän sihteerinä hyvinvointikoordinaattori Arja Väänänen.

Yhteisöllisyys - tavoitteiden toteutuminen

Syrjäytymisen ehkäisy

- Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa on toteutettu tunnetaitokasvatuksen vuorovaikutuskasvatustilaa.
- Lapset puheeksi -menetelmän käyttöön koulutetaan vuosittain kymmeniä opettajia. Korona on hidastanut henkilöstön kouluttamista.
- Monialaista yhteistyötä toteutetaan mm. aluevarpu-toiminnassa. Perheiden avoin kohtaamispaikka Koppa on vakiinnuttanut toimintansa kirjaston alakerrassa. Kopassa on toiminut myös vanhempien itsensä vetämiä vertaisryhmiä. Toiminta jatkui koronarajoitteiden aikana vaihdellen ja osin verkossa.
- Avoimen varhaiskasvatuksen yksiköt jatkaneet yhteiskehittämistä kohtaamispaikkatoiminnan suuntaan.
- Ehkäisevää päihdetyötä on toteutettu kevästä 2020 pienennetyin resurssein. Suunniteltua toimintaa ja yhteistyötä ei ole kaikilta osin voitu toteuttaa mm. koronarajoitusten vuoksi. Ehkäisevän päihdetyön viikolla nuorille kohdistettiin someviestintää ja pidettiin aihetta esillä nuorisotyössä. Koska tapahtumia ei esimerkiksi kouluissa ole voitu toteuttaa, ehkäisevän päihdetyön materiaalia on alettu työstää sähköiseksi, jolloin virtuaaliset toiminnot jatkossa mahdollistuvat. Nuorisotyön yhteistyö poliisin Ankkuritiimin kanssa on kehittämisvaiheessa.
- Essoten ja kaupungin yhteistyönä pilotoitiin ikäihmisten ryhmämuotoinen elintapaohjaus, joka oli samalla osana Xamk:n Hyviö-Pro vaikuttavuus -hanketta. Elintapaneuvonta on vakiinnuttanut toimintamuotojaan.
- Kirjasto ehkäisee syrjäytymistä luku- ja kansalaistaitojen kautta. Kirjastoissa järjestettiin sosiaalisia kohtaamisia mahdollistavia tapahtumia kuten satutunteja, lukupiirejä, sanataidepajoja ja lukukoiratoimintaa. Koronapandemiasta aiheutuneet kirjastotilojen sulkemiset ja kokoontumisrajoitukset haittasivat näitä toimintoja, joista osa siirrettiin verkkoon.

Kumppanuustalo –toimintamalli

- Kaupunginosaseuroja koskeva lähidemokratiamalli on hyväksytty, ja se sisältää kumppanuuspöytämallin käyttöönoton. Koko kaupunkia koskeva avoin kumppanuuspöytämalli kokoontui ensimmäisen kerran syksyllä 2021.
- Huhtikuussa 2021 käynnistettiin Seurafoorumi yhteistyössä Etelä-Savon Liikunnan kanssa. Seurafoorumiin kutsutaan mukaan kaikki Mikkelissä toimivat urheiluseurat.

Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen

- Omatorilla ovat toteutuneet palaute- ja porinatuokiot.
- Osallistuvan budjetoinnin kautta on rahoitettu yli 65- vuotiaille liukuesteiden ja riksapyörän hankinta. Osallistuva budjetointi on käytössä myös aluejohtokuntien strategisissa hankkeissa.
- Toteutettu liikuntapaikkarakentamista mm. Ristiinan ja Anttolan polkureitit. Osallisuutta kehitettävä edelleen.
- XAMK:n Hyvinvoiva asukas –hankkeen kautta toteutettu asukkaiden toiveista Suojalammen uimarannan talokoot yhdessä asukkaiden kanssa. Hankeyhteistyönä on toteutettu myös pihaparlamentti ja kehittämiskävely. Hanke tuotti kaupungille kehittämiskävelyoppaan ja Asuinalueiden yhteisöllisyyttä rakentamassa - yhteisömanagerin oppaan.
- Liikkuva Mikkelä 2030 –ohjelma valmistui 2021 osallistuvalla prosessilla kuntalaiskyselyiden ja työpajojen kautta.

- Osallisuussuunnitelman toteutus 2019-2021 on ollut suppeampaa vähentyneen resurssin vuoksi. Valtuustokauden aikana on kuitenkin toimittu osallisuussuunnitelman mukaan.
- Osallisuuden alueella kaupunki hyväksyi keväällä lähidemokratiamallin ja syksyllä toteutettiin ensimmäinen kumppanuuspöytäilta.
- Järjestöavustuksia haettiin selvästi vähemmän kuin tarkoitukseen oli budjetoitu.

Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki -tavoitteiden toteutuminen

Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen

- Kouluilla maksuttomia kerhoja eri harrastetoimijoiden kanssa yhteistyössä.
- Harrastusmahdollisuuksista ja tapahtumista voi hakea tietoa yhes.esavo.fi - ja www.mikkelinyt.fi -sivuilta.
- Voimaa Vanhuuteen – ohjelman vertaisryhmät toimivat, ohjaajia koulutettu ja toiminta laajenee. Voimaa Vanhuuteen -ohjelman myötä alkanut vertaisohjaajatoiminta pyritään käynnistämään uudelleen koronapandemian jälkeen.
- Valtti-ohjelman avulla pyritään löytämään erityistä tukea tarvitseville lapsille liikuntaharrastus.
- Walttikortin käytöstä tehty kysely perheille Xamk:n Waltti- korttikokeilun vaikuttavuushankkeessa.
- Seniorikorttiin (50 €/v) ovat oikeutettuja mikkeliäiset 65 vuotta täyttäneet sekä kaikenikäiset työkyvyttömyyseläkeläiset. Lisäksi käytössä vaikeavammaisten liikuntakortti.

Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet

- Mikkeli liittyi pyöräilykuntien verkostoon vuoden 2021 alusta lähtien.
- Väyliä on lisätty ja kunnostettu vuosittaisen talousarvion puitteissa.
- Tehostetun talvikunnossapidon reittejä ei ole toteutettu 2019-2021 talvien aikana kustannussyistä.
- Runkolukittavat pyörätelineet asennettiin keväällä 2021.
- Kävelyn ja pyöräilyn edistämisyhmä on ollut yhteistyössä Liikenneturvan ja poliisin kanssa järjestämässä heijastintempauksen, jossa edistettiin turvallisuusosaamista ja turvallisuutta jakamalla mm. heijastimia, pyörän etu- ja takavalvoja.
- Maantiepyöräilykartan ensimmäinen versio valmistui kesällä 2021.
- Retkeilyreittejä on kunnostettu ja opastusta parannettu 2021, työ jatkuu 2022. Anttolan ja Ristiinan opastetut polkureitit valmistuivat 2021.

Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten hyödyntäminen

- Kirjasto, kulttuuripalvelut, orkesteri, museot ja kansalaisopisto tuottavat hyvinvointia edistäviä palveluja kansalaisten arkeen ja juhlaan peruspalveluna.
- Maakunnallisen kulttuurihyvinvointisuunnitelman suosituksia taiteen ja kulttuurin keinoista hyvinvoinnin edistämiseksi on hyödynnetty kaupungin eri toiminnoissa.
- Mikkelin Kulttuurin unelmavuosi 2022 – hanketta valmisteltiin syksyllä 2020. Kulttuurin unelmavuoden tavoitteena on parantaa kulttuurin saavutettavuutta Mikkelistä ja nostaa sen näkyvyys uudelle tasolle. Tarkoituksena on aktivoida alueen toimijoita sekä kulttuurin harrastajia ja kuluttajia. Hanke tukee Mikkelin kaupungin strategista päämäärää hyvin voivasta Mikkelistä, jossa painopisteet ovat yhteisöllisyydessä sekä aktiivisessa ja hyvinvointia tukevassa arjessa. Aktiivinen osallistuminen kulttuuritoimintaan lisää yhteisöllisyyttä, osallisuutta, sallivuutta ja vahvistaa luottamusta itseen ja elämään. Hanke toteutetaan osana Saimaa-ilmiötä, jossa Mikkeli aloittaa keskuskaupunkien kesken jaettujen kulttuurin unelmavuosien sarjan ensimmäisenä vuonna 2022. Hankkeen rahoittaa Etelä-Savon Maakuntaliitto Euroopan aluekehitysrahastosta sekä Mikkelin kaupunki.

Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin -tavoitteiden toteutuminen

Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan

- Essoten ja kaupungin yhteinen lasten, nuorten ja perheiden palvelujen yhteensovittavan johtamisen ryhmä linjannut ja vakiinnuttanut toimintansa.
- Ohjaamo Olkkari toimii moniammatillisesti.
- Perheiden hyvinvointi ja erityistilanteet: Perheneuvo, Olkkari, opiskeluhoitopalvelut ja perheneuvoverkosto sekä näiden ohjausryhmät toimivat perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi ja erityistilanteiden tunnistamiseksi. Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus toteuttavat kolmiportaista tukea sekä Lapset puheeksi –keskusteluja ja neuvonpitoja (LP). LP käytössä myös mm. neuvolassa. Mikkeli aktiivisesti mukana maakunnallisissa varhaisen tuen ja eroauttamisen kehittäjäryhmissä sekä eroauttamisen hankkeiden toimenpiteissä (mm. lapsen osallisuus erossa).
- Lähikouluperiaatetta vahvistettu siirtämällä erityisluokanopetusta oppilaiden omille lähikouluille.
- Monitoimijainen arviointi käytössä neuvolan perheissä sekä yhdellä koulutiimialueella viidestä.

Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus

- Sisäilmatyöryhmissä puututaan sisäilmaongelmiin monitoimijaisesti.
- Esteettömyyssuunnitelman päivitys valmistunut keväällä 2021. Vammaisneuvosto ja monet toimijat osallistuvat aktiivisesti suunnitelmatyöhön. Lisäksi järjestettiin esteettömyyskävelyitä kaupunkikeskustassa ja julkisissa sisätiloissa, kuten pääkirjasto.
- Essote on laatinut alueellisen ikäohjelman.
- Vammais- ja vanhusneuvoston kuulemista on aktiivisesti kehitetty yhteistyössä neuvostojen kanssa. Vaikuttavimmaksi on havaittu riittävän varhainen kuuleminen jo asioiden suunnitteluvaiheessa.
- Vammaisneuvosto ja vanhusneuvosto ovat antaneet aktiivisesti esteettömyyslausuntoja ja -kannanottoja.
- Liikuntapaikkojen esteettömyystiedot kirjattu kaupungin nettisivuille.
- Esteetön kota ja ulkokäymälä Säynätin retkeilyreitit yhteydessä ovat todettu hyväksi ja käyttäjät ovat ne löytäneet. 2021 Säynätin laiturit muutettiin esteettömäksi ja rakennettiin lyhyt esteetön polku rantaan ja sinne esteetön tulipaikka. Lisäksi parkkialueen esteettömyyttä parannettiin. Pitkäjärvellä esteetön laiturit on myös kovassa käytössä.

Kestävän kasvun ohjelman toteutuminen 2021

EcoSairilan rakentaminen on edennyt Metsäsairilassa. Uusi jätevedenpuhdistamo on valmistunut ja otettu onnistuneesti käyttöön vuonna 2021. Biokaasulaitoksen kolmesta reaktorista on käytössä kaksi, joista toisessa käsitellään puhdistamolietettä ja toisessa biojätettä. Sopimuksia biojätteen käsittelystä valmistellaan kolmannen reaktorin käyttöönottamiseksi. Kaasun tuotanto ja kysyntä kohtaavat hyvin, kaikki tuotettu biokaasu on jalostettu liikennekäyttöön. Jätekeskuksen yhteyteen rakennettu kierrätys- ja jättemateriaalin vastaanottohalli Kieppi on otettu käyttöön. Kaupunkilaiset ovat ottaneet Kiepin hyvin vastaan ja asukkaat voivat tuoda sinne lähes kaiken käytöstä poistetun kierrätys- ja jätetavaran. Kiepissä toteutuu sujuvasti jäteyhtiön ja kolmannen sektorin yhteistyö. Ensimmäiset kaupungin rakentamat EcoSairilan tontit ja kunnallistekniikka ovat valmiit. Jakeluverkosto puhdistamon tuottamalle uusiovedelle on rakenteilla. Lisäksi tontteja rakennetaan yksityisten yritysten toimesta. Uusi vaaka raskaan liikenteen kuljetuksia varten on saatu käyttöön ja se palvelee kaikkia alueen toimijoita.

Päästöttömän ja paikallisen liikennepolttoaineen käyttöön on edelleen panostettu. ESE:llä on maakunnassa viisi biokaasun tankkausasemaa. Raskaan liikenteen kaasutankkausasema Mikkelin Tuskussa otettiin käyttöön kesäkuussa 2021. Mikkelin on edellyttänyt hankinnoissaan biokaasun käyttöä. Kaupungissa liikennöi 4 kaasukäyttöistä kaupunkiliikenteen linja-autoa ja 3 jäteautoa. Kaupungilla on viisi kappaletta biokaasulla toimivia henkilöautoja työajoa varten, ESE:llä kaasuautoja on käytössä jo yli kymmenen. Myös muut julkisen sektorin toimijat ovat hankkineet kaasuautoja.

Purku- ja rakennusmateriaalien uudelleenkäytön ja kierrätyksen edistämisen osalta Mikkeli oli osallisena kansainvälisessä Cityloops (2019-2023) hankkeessa, jonka yhteydessä purettiin v. 2021 kaksi merkittävää rakennusta: Pankalammen terveysasema ja Tuukkalan sairaala. Purkamisesta ja kiertotaloustoimien edistämisestä on kirjoitettu raportti, jossa kuvataan purkumateriaalien kierrätystä demonstraatiokohteiden osalta ja nostetaan esiin tarpeita kiertotalouden edelleen kehittämiseksi.

Mikkeli toteuttaa Rapurc-hanketta (2020-2023), jonka rahoitus tulee EU:lta ja Ympäristöministeriöltä. Hankkeessa on mm. kehitetty purkukartoitustyökalu, joka edesauttaa rakennusmateriaalien uudelleenkäyttöä ja kiertoa pienentäen näin rakentamisen hiilijalanjälkeä.

Mikkeli hyväksyi vuonna 2020 Euroopan kiertotalouskaupunkien julkilausuman (Circular cities declaration, Kaupunginhallitus 26.10.2020 Liite 1 § 329). Siinä kaupunki on sitoutunut asettamaan kiertotaloutta edistäviä tavoitteita omassa toiminnassaan ja raportoimaan julkisesti toimenpiteistään ja edistymisestään. Vuonna 2021 raportoitiin toimintaa koordinoivalle Icleille 1. vuoden toiminnasta.

ARKI-hankkeessa edistetään kiertotalouden konkreettista toteuttamista Mikkelin seudulla.

Vuonna 2021 Asumisen ja toimintaympäristön palvelualueella saatiin päätökseen Kaupunkikehityksen tulosalueen ja Maankäyttö ja kaupunkirakenne tulosityksikön organisaatiouudistus, josta oli tehty valtuustotason päätökset vuonna 2020. Uuden organisaatiomallin mukaisesti kaupunkisuunnittelun ja -kehittämisen johtamistapa tasapainottui ja eri asiantuntijaroolien vakiintumisen myötä kaupunkisuunnittelussa pystyttiin vastaamaan paremmin kaupungin elinvoimaisuutta koskeviin haasteisiin.

Maankäyttö ja kaupunkirakenne -yksikössä aloitettiin, eri yhteistyökumppaneiden kanssa yhdessä tai omana työnä, keskeisesti kaupungin elinvoimaan vaikuttavia suunnittelu- ja kaavoitushankkeita. Niistä keskeisimpänä on Satamalahden alueen ja erityisesti Veturitalialueen kaupallisen alueen kehittäminen. Hanke jatkuu asemakaavan muutos-hankkeella ja antaa hyvät lähtökohdat myös varsinaisen Satamalahden (Docks) suunnittelulle. Alueelle

on laadittu alustava asemakaavarungon runko, joka pohjautuu vuonna 2013 pidetyn Satamalahden arkkitehtuurikilpailun tuotoksiin. Veturitalialueen hankkeella on vaikutusta myös ns. Putsarin alueen kehittämisessä: Vesilaitos siirtyi kokonaisuudessaan uusiin toimitiloihin Metsä-Sairilan alueelle ja Kenkäveronniemen alueen ideasuunnittelu käynnistyi yhteistyössä MikseiMikkelin kanssa. Myös Kenkäveronniemen alueen (työnimellä: Mikkelin Puhdistamo) suunnittelu jatkuu aktiivisesti vuonna 2021.

Muita merkittäviä elinvoimaisuuteen liittyviä kaupunki- ja aluesuunnittelun toimia toteutettiin mm. Anttolassa, jossa valmistui keskusta-alueen ideasuunnittelu. Sen tarkoituksena on tukea seudun vahvaa lotjakulttuuria ja se tuo esiin Luonterin luontomatkailun mahdollisuuksia. Ristiinassa aloitettiin, yhteistyössä paikallisten kehittäjätahojen kanssa, nk. Sotakoulunrannan ideasuunnittelu ja asemakaavahanke, jossa pääpaino on paitsi aluekeskuksen palveluverkon kehittämisessä myös matkailuelinkeinon tukemisessa.

Elinvoimaohjelman toteutuminen 2021

Elinvoimaohjelman seurannan tueksi perustettu ja kaupunginjohtajan vetämä elinvoimaryhmä kokoontui vuoden 2021 aikana viisi kertaa. Kokouksissaan elinvoimaryhmä kävi läpi elinvoimaohjelman eri osa-alueiden etenemistä ja ajankohtaisia asioita.

EcoSairilassa on neuvoteltu tonteista kolmen kierrätysalan yrityksen kanssa, yhteensä n. 12 ha alasta. Osa yrityksistä on valmis rakentamaan tontin itse (ks. myös kestävä kasvun ohjelma). Lisäksi Peab käynnisti asfalttiaseman rakentamisen syksyllä 2021. Uuden jätevedenpuhdistamon yhteyteen valmistuivat tilat testaus- ja kokeilutoiminnalle (ns. TKI-halli) sekä uusioveden tuotannolle (ns. Vihreä linja) ja tilojen varustelun suunnittelu käynnistyi. TKI-toimintaa ja yrityksiä palvelevan EcoS-ympäristötietoalustan toteutussuunnitelma valmistui. Puhdistamolietteen jalostusta kehittävän yrityksen kanssa on neuvoteltu koelaitoksen sijoittamisesta TKI-halliin. Mikkelin kaupungin ja valtion välisen Innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimuksen toteutus käynnistyi Blue Economy Mikkelin (BEM) -osaamiskeskuksen kehittämisenä yhteistyössä kumppaniksi valitun Operon Finlandin kanssa. Toiminnan suunnittelussa ovat olleet aktiivisesti mukana Xamkin ja LUT-yliopiston asiantuntijat. Yritysyhteistyön edistämiseksi on perustettu BEM-klusteri, johon on kutsuttu jäseniksi veden kiertotaloudesta kiinnostuneita yrityksiä ja muita toimijoita. Klusteriin on liittynyt 19 jäsentä, joista 14 yrityksiä.

Memory Campuksen kehittämisalustan osalta Kansallisarkiston massadigitoinnin toiminnot käynnistyivät huhtikuussa 2021 Mikkelin Kansallisarkiston Keskusarkistossa. Massadigitointiin liittyvässä osaajakoulutuksessa (Xamkin ja MikseiMikkelin toteuttama Digitoinnin ammatillaiseksi -hanke) koulutettiin 30 digitoijaa ja 8 digitoinnin asiantuntijaa alueen nykyisiin ja tuleviin osaajatarpeisiin. Mikkelin Kansallisarkiston toimipisteen massadigitoinnin toimintoihin palkattiin vuonna 2021 yhteensä 15 digitoijaa ja lisäksi digitoinnin toiminnoissa työskentelee kaksi suunnittelijaa. Lisäksi uusia digitointiin liittyviä työpaikkoja täytettiin vuoden 2021 aikana Kansalliskirjastossa kolme sekä Sodan ja rauhan keskus Muistissa ja Mikkelin kaupungilla yksi molemmissa. Selvityshanke kansallisen digitointikeskuksen perustamiseksi Mikkelin Memory Campus -kehittämisalustan yhteyteen toteutettiin alkuvuodesta. Vuoden 2022 alusta Memory Campuksen koordinointi siirtyy Mikkelin kehitysyritys Mikseiltä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamkille. Memory Lab -konseptin kehittäminen Xamkilla käynnistettiin ja Memory Labin investointihanhakemus jätettiin loppuvuodesta hakuun.

Kalevankankaan kehittämisalustalla painopiste oli toimijoiden yhteistyön kehittämisessä sekä alueen tulevaisuuden vision sanoittamisessa. Tuloksena mm. alueen ydintoimijoiden muodostaman johtoryhmän perustaminen ja Kalis-päivä tapahtumakonseptin lanseeraaminen. Lisäksi tehtiin pohjatyötä alueen yrittäjyysekosysteemin kehittämiseksi tuottamalla julkaisu aiheesta. Liikuntakampuksen liikuntapaikkojen, kiinteistöjen ja ulkoalueiden hoidon yhteistyömallia valmisteltiin kohti käytäntöä. Vuoden aikana alueelle avattiin mm. jalkapallohalli, kuntoportaati, padel-areena ja uusi ravintola. Pandemiarajoitukset aiheuttivat kuitenkin haasteita liikunta-, hyvinvointi- ja tapahtuma-alojen toimijoille. Tki-toiminnan hankevolyyymi jatkoi kasvu-uralla ja Active Life Lab sai osana Helsingin yliopiston johtamaa FOODNUTRI-konsortiota Suomen Akatemian myöntämän tutkimusympäristöstatuksen.

Mikkeli pääsi yliopistokeskustaupunkien joukossa mukaan tekemään TEM:n kanssa ekosysteemisopimuksen. Sopimus painottuu Mikkelissä BEM-kokonaisuuteen ja yliopistokeskuksen osalta keskiössä on LUT:n erotustekniikan osasto. Mikkelin yliopistokeskuksen toimijat (Helsingin yliopisto, LUT-yliopisto ja Aalto-yliopisto) ovat mukana elinvoimaohjelmassa erityisesti kehittämisalustojen näkökulmasta, joiden osalta yliopistojen T&K-toiminta painottui eniten EcoSairilaan ja Memory Campukseen. Kehittämisalustoihin liittyen on tehty Aalto-yliopiston opinnäytetöitä. Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin hanketoiminta oli aktiivista monipaikkaisuuden, osallisuuden, kestävä matkailun ja ruokajärjestelmän aloilla. Tutkimustoimintaa rahoitetaan laaja-alaisesti monista alueellisista, kansallisista ja kansainvälisistä rahoituslähteistä. LUT-yliopiston kauppar korkeakoululta valmistui tutkimus yrittäjyyden ekosysteemin kehittämisestä.

Keväällä 2021 yliopistokeskukselle tehtiin kehittämisselvitys. Selvityksessä nousi esille erityisesti tarve kehittää yliopis-

tokoulutusta ja sen saatavuutta. Yliopistokeskuksen toimijat ovat mukana enenevässä määrin koulutushankkeissa muiden eteläsavolaisten toimijoiden kanssa. Osana yliopistokeskusten kehittämistä OKM allokoi kehittämisrahoitusta Suomen yliopistokeskuksille. Mikkelissä hanke keskittyy kestävän talouden kehittämiskokonaisuuteen, jossa on painopisteinä vesi ja ruoka.

Ammatillisen toisen asteen koulutuksessa koronapandemia vaikutti edelleen vuoden 2021 toimintaan. Esedun opiskelijoiden lähiopinnot pystyttiin kuitenkin järjestämään lähes kokonaan työjärjestysten mukaisesti, henkilöstön tehdessä soveltuvin osin etätöitä. Opintojen ja ohjauksen digitaalisia toteutuksia kehitettiin edelleen. Laajennetun oppivelvollisuuden voimaantulo 1.8.2021 ja toisen asteen koulutuksen maksuttomuus olivat keskeisiä toiminnan kehittämiskohtia. Samalla käynnistettiin varautuminen seuraavaan ammatillisen koulutuksen uudistukseen, joka koskee ensisijaisesti jatkuvan oppimisen toteutusta ja kehittämistä. Mikkelin seudun työllisyyden kuntakokeilun käynnistymisen 1.3.2021 osana työvoima- ja elinkeinopalveluiden tulevaa uudistusta on synnyttänyt uudenlaisia haun ja ohjauksen verkostoja ja toimintoja sekä uudentyypistä työllisyyteen liittyvää hanketoimintaa. Koulutusviennin ensimmäiset tutkinnot suoritettiin Moskovassa. Yhteistyö Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kanssa mahdollistaa joustavat opiskelupolut Esedusta korkeakouluopintoihin. Uusista yrityksistä pääosa rakentuu edelleen toisen asteen koulutuksesta valmistuneiden varaan. Opiskelijarakenteen muutoksia, jatkuvan haun painottumista, opintojen digitaalisuuden kehittymistä sekä yksilöllisten opintopolkujen rakentumista on pystytty toteuttamaan arjen työssä sekä tukemaan kehittämishankkeiden ja tiedolla johtamisen kautta.

MikseiMikkelillä oli asiakkuuksia 1404 kpl, jossa on vähennystä koronavuoden 2020 ennätyslukemaan 9 %. Toiminnalla on vaikutettu 243 uuden työpaikan syntymiseen. Laskuissa ei huomioida laajentamisen rakennusaikaisia työpaikkoja eikä jo päätettyjen investointien työpaikkoja, mikäli rakentaminen ei ole vielä alkanut. Yhteistyössä Uusyrityskeskus Dynamon kanssa perustettiin 106 uutta yritystä. Yhtiön asiakastytyytyväisyyden arvosana oli 3,8/5. Etelä-Savon pääomarahaston toiminta on käynnistynyt ja sijoituksia on tehty yksi. Lisäksi kehitysyhtiö on toiminut mukana 33 omistajanvaihdoksessa.

Vuoden 2020 laskusuhdanteeseen verrattuna vuoden 2021 talouskasvu oli vahvaa. Yritykset käynnistivät investointiprojekteja, jotka näkyvät konkreettisesti sekä jo Mikkelissä toimivien yritysten tonttikysynnässä että ulkopuolelta tulevissa kyselyissä. Investointipäätösten aalto vaikuttaa säilyvän vahvana myös alkuvuonna 2022. Yritysrahoituksen kannalta merkittävää on EU-hankekauden vaihdos, kun kaudelta 2014–2020 siirrytään uudelle kaudelle 2021–2027. Vaihdoistilanteesta johtuen yritysrahoitus loppui tilapäisesti ja monen yrityksen kehittämishankevalmistelu pysähtyi. Tilanne palautuu ennalleen vasta toisella kvartaalilla 2022 ja vaikuttaa kehitysyhtiön tulostilanteeseen 2021 lopun ja 2022 alun osalta. Vuoden 2021 osalta kehitysyhtiön rooli koronapandemiassa on ollut lähinnä neuvontarooli, sillä rahoituksen käsittely on keskitetty Valtiokonttorille. Koronapandemiasta johtuen kansainvälinen toiminta, messutoiminta ja suuret tapahtumat olivat lähes pysähdyksissä ja etäyhteyksien varassa.

Maaliskuussa 2020 aloitti työnsä myös kehitysyhtiöön palkattu Mikkelimyyjä. Mikkelimyyjän keskeisinä tehtävinä ovat uusien yritysten ja tapahtumatuotantojen sijoittuminen Mikkelisiin sekä erilliset kaupungin johdon tekemät toimiksiannot kaupungin edunvalvonnassa. Mikkelimyyjän tehtävä on kärsinyt merkittävästi koronapandemiasta, kun tapahtumat ja lähitapaamiset, joissa asiakkaita voisi kohdata, on suurelta osin peruutettu, ja ylipäänsä tapaamisia on haastava järjestää. Myyntityötä on kuitenkin edistetty uusilla tavoilla seurata ja aktivoida Mikkelin markkinointia yrityksille sekä suoralla kontaktoinnilla yrityksiin. Mikkelissä on tilastotietojen perusteella selkeät vahvuusalueet mm. Itä-Suomen runkoliikenteen logistiikassa, prosessiteollisuudessa, rakennus- ja ICT-alalla. Työ tulee olemaan jatkossa entistä voimakkaampaa mm. tuotteistamalla Mikkelissä olemassa olevien suhteellisten kilpailuetujen kautta. Tuotteistamisen jälkeen aloitetaan tehokas jalkautumisvaihe tuotteistamistyön kautta kohdennettuihin yrityksiin. Mikkelimyyjä työskentelee osittain myös sopivissa hankkeissa.

Vuonna 2021 globaali koronapandemia jatkui koko vuoden ajan. Suurimpia kärsijöitä olivat edelleen ravintola-, matkailu- ja tapahtumasektorit. Useiden jo sovittujen investointien aloittamista jouduttiin siirtämään epävarman tilanteen tai rakennustarvikkeiden saatavuuden takia. Kesä 2021 oli kuitenkin onnistunut vilkkaan kotimaanmatkailun ansiosta. Kansainvälinen matkailu jäi vaisuksi ja Mikkelille tärkeä Venäjän raja pysyi käytännössä täysin suljettuna. Loppuvuodesta maailmalla levisi uusi omikron-koronavirusmuunnos, joka rantautui nopeasti myös Suomeen aiheuttaen matkailusektorille uusia haasteita. Sovittuja varauksia ja tapahtumia peruttiin uusien rajoitusten tullessa jälleen voimaan.

Vapaa-ajan asumisen suosio alueellamme jatkui korkeana myös koronapandemian toisena vuonna. Vuonna 2020 alkanut mökkeily- ja mökkikaupan buumi jatkui edelleen: mökeillä vietettiin enemmän aikaa, mökkikausi pidentyi kevästä ja syksystä ja mökkikauppa jatkui vilkkaana, samoin etätyöskentely mökeillä. Vapaa-ajanasuntoja myös remontoitiin innokkaasti, tästä kertovat mm. alueen rautakaupat.

Mikkelin kaupungin matkailun kehittämishankkeissa keskityttiin erityisesti Anttolan luonnonkeskuksen ja Ristiinan

kalliotaidekeskuksen kehittämiseen ja saavutettavuuden parantamiseen Mikkelin matkailun ja vapaa-ajan kehittämissohjelman mukaisesti. Yhteistyötä tiivistettiin kaupungin, luottamushenkilöiden ja mm. aluejohtokuntien kanssa. Kohteiden saavutettavuutta parannettiin Pop Up infopisteiden sekä hankeyhteistyöllä järjestettyjen opastettujen, taakulähtöisten Hop On Hop Off bussi- ja veneretkien avulla. Koronapandemian takia yritysverkoston yhteiskehittämissuoritukset siirtyivät toteutettavaksi vuonna 2022. Sen sijaan keskityttiin kv-verkostojen vahvistamiseen PRAT CARP-järjestön sekä alan asiantuntijoiden kanssa. Käynnistimme kansainvälisen kalliotaideseminaarin valmistelut. Tämänhetkisen tiedon mukaan seminaari tullaan järjestämään Mikkeliin kesäkuussa 2022.

Vuonna 2021 Mikkelin matkailukohteiden ja Saimaan saavutettavuuden parantaminen -hankkeessa toteutettiin neljä (4) Hop On Hop Off -Elämysreittiä Saimaalle, joista kahdessa yhdistyi vesi- ja maantiekuljetus. Kestävää matkailua ja vähähiilisyttä Mikkelin alueella edistävien taakulähtöisten yhteiskuljetusten kyydissä matkusti kesän aikana lähes 800 matkustajaa, joista 46 % oli paikallisia asukkaita, 40 % matkailijoita ja 14 % vapaa-ajanasukkaita. Hankkeessa edistettiin myös digitaalista saavutettavuutta, matkalippujen online-ostettavuuden myötä.

Maakunnalliset matkailunkehittämissuoritukset VisitSaimaa2 – ja D.O.Saimaa-Food&Culture –hankkeet tukivat Mikkelin matkailua merkittävästi kotimaan markkinointi- ja brändikampanjoilla. Etelä-Karjalan kanssa toteutettavassa Lakesaimaa.fi -hankkeessa kilpailutettiin yhteinen Saimaa-alusta, joka julkaistaan maaliskuussa 2022. Ko. Alusta hyödyntää Visit Finlandin Data Hub –tietokantaa, joka on avoinna kaikille matkailuyrityksille.

Mikkelin seudun rekisteröityjen majoitusvuorokausien toteuma vuonna 2021 oli ennakkotilastojen mukaan 236 760 vrk, joka on 7,9 % (17 305 vrk) enemmän kuin edellisenä vuonna. Kotimaisten matkailijoiden rekisteröidyt yöpymiset kasvoivat 9,6 % (19 241 vrk) ja kansainväliset majoitusvuorokaudet ilman Venäjää kasvoivat 16,9 % (2 418 vrk). Venäläisten matkailijoiden majoitusvuorokausia kertyi koko vuonna yhteensä vain 598. Tämä on 87,9 % (-4 354 vrk) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Vertailun vuoksi huippuvuonna 2013 venäläisten majoitusvuorokausia kirjattiin Mikkelin seudulla 67 688 vrk ja vuonna 2019 kirjattiin vielä 20 786 vrk. Vuonna 2021 kotimaisten matkailijoiden rekisteröidyt vuorokaudet olivat jo 3,2 % korkeammalla tasolla kuin ns. ”normaalivuonna” 2019. Vastaavasti koko Suomi ja Järvi-Suomi olivat edelleen lähes 4 % miinuksella kotimaan osalta vertailtaessa vuotta 2019 vuoteen 2021.

Mikkelin seudun rekisteröidyn kapasiteetin majoitusmyynti vuonna 2021 kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna n. 14 % (n. 1,4 M€) ollen yhteensä n. 11 miljoonaa euroa. Samaan aikaan majoitusliikkeiden määrä pieneni 37 liikkeestä 33 liikkeeseen. Edellä mainitut tilastotiedot koskevat vain rekisteröityjä majoituskohteista. Merkittävä osa Mikkelin seudun majoituskohteista jää tämän rekisteröinnin ulkopuolelle.

Vuonna 2021 työllisyshoitoon vaikuttivat eniten Covid-19 epidemian lisäksi Työllisyyden edistämisen kuntakokeilu, joka käynnistettiin seudullisena 1.3.2021. Sen myötä työvoimapalvelujen toteuttamisen vastuu siirtyi merkittävästi osalta Mikkelin kaupungille. Käynnistymisvaiheen suurin haaste oli henkilöstön virka-asemaan perehdyttäminen, jota jouduttiin toteuttamaan niin kuntien kuin TE-toimistosta siirtyneen henkilöstön osalta. Tämä käynnistymisvaihe vaikutti osaltaan työmarkkinatuen kuntaosuuteen, joka määrällisesti kasvoi vuonna 2021 verrattuna aikaisempaan vuoteen. Vuonna 2020 TMT maksu oli Mikkeliin 4,1 miljoonaa ja vuoden 2021 toteuma oli 4,4 miljoonaa euroa. Työmarkkinatuen kuntaosuuteen on vaikuttanut osaltaan yrittäjien työmarkkinatuki, joka on vaikuttanut kuntien maksuvelvollisuuteen. Tämä tukimuoto päättyi marraskuussa 2021. Kuntakokeilun käynnistymisvaiheesta huolimatta esimerkiksi aktivointiaste on pystytty pitämään korkealla tasolla Etelä-Savossa ja myös Mikkelin seudun kuntakokeilussa. Maaliskuussa aktivointiaste on ollut kuntakokeilussa 30,9 % ja joulukuussa 35,5 %. Seuraavalle vuodelle parannettavaa on työnvälityksen tehostamisessa. Tätä vahvistaa toukokuussa 2022 alkava uusi työvoimapalveluiden palvelumalli, jota myös kuntakokeiluissa toteutetaan.

Koronavuonna 2021 kaikkia markkinointitoimenpiteitä ei voitu toteuttaa suunnitellusti. Kaupungin syntymäpäivä 7.3.2021 toteutettiin elinvoimateemalla verkossa. Kaupunki ja Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy näyttäytyivät yhteisellä osastolla St. Michel -raveissa. Mikkelin keskussairaalan syntyville vauvoille lahjoitettiin Made in Mikkeli -myssyt. Konserniyhteistyötä jatkettiin. Loppuvuodesta valmisteltiin videopohjaista markkinointikampanjaa, jonka tarkoitus alkaa kaupungin syntymäpäivänä 7.3.2022.

2.2 Käyttötalous- ja tuloslaskelmaosan toteutuminen

2.2.1 Konsernin tavoitteiden toteutuminen

2.2.1.1 Etelä-Savon Energia Oy

Omistus	100 %	
Toimiala	Sähkön- ja lämmöntuotanto, sähkönsiirto	
Toimitusjohtaja	Erkki Karppanen	
Hallituksen jäsenet	<u>1.9.2021 jälkeen</u> Heikki Nykänen pj Jani Sensio vpj Paavo Barck Soile Kuitunen Päivi Ylönen Pekka Selenius Jenni Oksanen Jaana Strandman Panu Jouhkimo	<u>1.9.2021 asti</u> Heikki Nykänen pj Paavo Barck vpj Outi Kauria Päivi Ylönen Anni Johansson Pekka Selenius Jukka Rossi Nalle Velling Pertti Ruotsalainen
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat: Konsernivastuuhenkilö Henkilöstön edustajalla läsnäolo- ja puheoikeus. Vuonna 2021 edustaja oli Roni Koskelin	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2022–2025

Energiamarkkina on voimakkaassa murroksessa, kun uudet energiatekniikat tulevat haastamaan perinteisiä energiantuotantotapoja. Polttoaineiden hinnan nousu tekee markkinoille tilaa uusien energiaratkaisujen käyttöönotolle. Esimerkiksi vetyyn perustuvien energiakäyttötapojen uskotaan kehittyvän tulevina vuosina.

Sähkömarkkina on ollut voimakkaassa heilunnassa vuosina 2020-2021. Vuosi 2020 oli erittäin matalien hintojen vuosi, kun vuoden 2021 hinnat olivat ennätyskorkeat. Markkinahintojen ennustetaan tulevaisuudessa toteutuvan hiukan alle noiden vuosien keskiarvon. Olkiluoto 3 -voimalaitoksen käyttöönotto on parasta aikaa menossa ja se vaikuttaa osaltaan sähkömarkkinan kehitykseen. Myös sähkönhintojen vuorokauden sisäisen heilunnan oletetaan lisääntyvän jatkuvasti kasvavan tuulituotannon myötä.

Ilmaston lämpenemisen myötä todennäköisyys lämpimille vuosille kasvaa ja sateisuus lisääntyy, tässäkin on vielä selvää vuosittaista vaihtelua, mutta lämpenemisen yleinen trendi on selvä. Tämä voi pienentää lämmönmyyntiä ja heikentää polttoaineiden laatua, mitkä tekijät aiheuttavat riskiä ESEn tuloksentelekyvylle.

Turpeen käyttöä pyritään valtakunnallisesti vähentämään ja ESE on linjannut strategiassaan, että se luopuu turpeen käytöstä vuoteen 2035 mennessä. Todennäköisesti turpeen poltosta pystytään luopumaan merkittävästi aikaisemmin. Liikenteessä panostetaan sekä sähkö- että kaasuautoihin. ESE onkin mukana sekä biokaasuntuotannossa että rakentaa tälle myyntiasemaverkoston.

Sähkön siirrossa on menossa valvontakausi, joka päättyy 2023. Tämän hetken näkymien mukaan sähkönsiirtoverkoista saatavat tulot pienenevät valtakunnallisesti, kun uusi valvontamalli kiristää sallitun tuoton tasoja.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2021 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Vuosi 2021 oli keskimääräistä selvästi kylmempi ja sähkönhinta nousi vuoden aikana ennätyskorkeaksi. Nämä molemmat auttoivat siinä, että yhtiö pystyi tekemään erittäin hyvän tuloksen vuonna 2021.

Lisäksi vuoden 2021 aikana Venäjän hakkuuuhtiöiden arvot nousivat ja näin ESEllekin tuli mahdollisuus myydä oma hakkuuuhtiönsä OOO Ruskij Les. Kauppa toteutui joulukuussa 2021 myyntivoitollisena.

ESEn osakkuusyhtiö Koskienergia Oy pystyi vuoden 2021 aikana järjestelemään rahoituksensa uudelleen ja sitä kautta se maksoi omistajilleen lainoja takaisin. Tämän seurauksena ESE pääsi joulukuussa 2021 tekemään lainasalkkuunsa n. 13 miljoonan euron lyhennyksen.

Tulostavoitteet

Tavoite	Toteuma 31.12.
Kaukolämmössä ja sähkönsiirrossa turvataan asiakkaiden energiansaanti	Kaukolämmössä oli 3 ennakoimatonta käyttökeskeytystä (2 kpl vuonna 2020). Sähkön siirrossa keskeytysaika oli 23 min 37 s/ asiakas (5 min 38 s vuonna 2020)
Kaasuliiketoiminnassa avataan kaksi uutta tankkausasemaa	Vuoden aikana ESE avasi kaksi uutta kaasuasemaa ja osti yhden lisää. ESEllä on tällä hetkellä 5 kaasuasemaa

OHJELMAKORTIT

1. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Liikennepäästöjen vähentäminen	Biokaasutankkauspuoleisten lisääminen/ Energialiiketoiminta (nykytaso 2 kpl)	nykytaso + 2 kpl	Nykytaso 5 kpl
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Turpeen käytön vähentäminen/ Voimaliiketoiminta (nykytaso 20 %)	nykytaso -5 %	Ei toteutunut. Erittäin kylmän alkutalven ja korkean sähköhinnan takia polttoaineen kulutus kasvoi voimakkaasti, mikä takasi jouduttiin kasvattamaan turpeen käyttöä. Tämä sen takia, että voitiin varmistaa polttoaineiden riittävyys koko talvikaudelle. (nykytaso 24,6 %)
	Aurinkolämpö ja -sähkökohde, jolla korvataan polttamalla tuotettua energiaa/ Energialiiketoiminta (nykytaso 2 kohdetta Ristiina ja Riikolankatu)	nykytaso + 1 kohde	Tuskun aurinkolämpölaitos on tilattu ja valmistuu aikataulun mukaisesti kesällä 2022. Tällä hetkellä ESEllä on aurinkovoimalaitoksia; Kunnanmäki, Biohauki, Haukivuoren lämpö, Ristiina ja Riikolankatu.

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kestävä kehitys ja ilmasto- muutoksen torjunta	Kaukolämpöasiakkaiden kulu- tustiedon parantaminen energiamittareita vaihta- malla / Energialiiketoiminta. Vaihto aloitettu vuonna 2019 ja 2020 vaihdettu on 60 kpl.	vaihdettavia mittareita 350, kaikki vaihdettu vuonna 2024	Vaihdettavia on jäljellä 220 kpl. Vaihto etenee aikataulun mukaisesti.

2. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
EcoSairila -kehittämisalusta	BioSairila -hankkeen valmis- tuminen/ BioSairila Oy	laitos tuotannossa v. 2020	On tuotannossa.
	Lämpöpumput hyödyntä- mään jätevedenpuhdistamon jätelämpöä laitoksen kuivaa- miseksi/ Energialiiketoiminta	pumput asennettu ja käyttö- valmiit, kun laitos käytössä	Toteutunut
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Koulutusyhteistyö ESEDU:n kanssa	Tarvittavat resurssit ESE-Tek- niikalle	Vuonna 2021 tarjottiin har- joittelupaikka kahdelle Esedun aikuisopiskelijalle.
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Yhteistyö LUT Mikkelin kanssa sekä yhteistyöprojek- tit XAMK:n kanssa.	Osallistuminen HUGE sekä BioCir -projekteihin	On osallistuttu ko. projekteihin ja lisäksi Plimix 2040- projektiin

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kaupunkiorganisaation markkinoinnin ja viestinnän viestien ja visuaalisen ilmeen yhtenäistäminen	Osallistuminen kaupunkimarkkinointiin / Hallinto	Osallistuminen kaupunkimarkkinointiin ja viestinnässä mukana Mikkeli -brändi, kuten sähköpostin allekirjoitukset ja viralliset julkaisut	2021 Osaamisen Mikkeli: viestinnässä ja markkinoinnissa huomioitu Hyvä elämä, Kestävä kasvu, Korkea osaaminen. ESE säännöllisesti kaupunkimarkkinointitiimin palaverissa. Mikkelin logo sähköpostiallekirjoituksessa ja virallisissa julkaisuissa.
Tapahtumat	ESE tukee sopivia kaupungin järjestämiä tapahtumia/ Hallinto	1 tapahtuma/ vuosi	Mikkelin kaupungin syntymäpäivä 7.3.2021, ohjelmanumero Geokätköily: 1. kätkö – omistajakätkö Koronapandemian takia tapahtumajärjestelyt rajallisia.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Vuosi 2021 oli ESElle tuloksellisesti erinomainen, merkittävimmät tekijät olivat selvästi normaali kylmempi vuosi ja korkea sähkönhinta.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2020	TA 2021	Tilinpäätös 2021
Liikevaihto	45 776	51 000	56 021
Tilikauden voitto/tappio (verojen jälkeen)	-760	2 000	5 834
Osinko	2 000	2 000	2 000
Investoinnit	11 700	10 000	12 342
Ulkoisen velka	81 070	91 000	67 069
Sisäinen velka	29 082	14 295	28 224
Konsernitilin limiitti	4 200	4 200	4 200
Omavaraisuusaste	16,1 %	15 %	18,5 %
Henkilöstö	101	95	96
vakituinen	95	92	94
määräaikainen	6	3	2

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Uusien kaasuasemien rakentaminen Tuskuun ja Kuorttiin sekä Metsäsairilassa olevan tankkausaseman ostaminen. Lisäksi uusittiin kaukolämmön sekä sähkön siirron asiakastietojärjestelmät. Pursialan voimalaitoksella tehtiin 2 laitoksen syöttöveden pumppausjärjestelmän uusiminen. Myös sähkö- ja kaukolämpöverkkoihin tehtiin investointeja. Näiden lisäksi ESE-Tekniikalle hankittiin uusi kaasukäyttöinen nostolava-auto.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

ESEn strategiset riskit liittyvät Pursialan voimalaitoksen tuotannon ja kaukolämmön myynnin kannattavuuteen. Lämpiminä vuosina Pursialan voimalaitoksen tuotantomäärät ovat vähäisiä, ja ns. minimikuormalla ajaminen heikentää tuotannon hyötysuhdetta. Pursialan voimalaitos pystyisi tuottamaan enemmän lämpöä kuin mitä tällä hetkellä on olemassa lämpökuormaa. Voimalaitoksen toiminnan kannattavuuteen kytkeytyy myös poliittisia riskejä, kuten muutokset polttoaineiden verotuksessa, käyttökielloissa ja tuissa. On tärkeää, että voimalaitokselle saapuvien polttoaineiden energiamäärät saadaan mitattua oikein, sillä se vaikuttaa suoraan tuotannon kannattavuuteen.

Tukkusähkömarkkinoilla hinnat ovat olleet voimakkaassa heilunnassa. Sähkön hintariskeihin varaudutaan ESEn hallituksen hyväksymällä riskipolitiikalla. Riskipolitiikka määrittelee, miten tulee varautua markkinahintariskiin, määräris-kiin, vastapuoliriskiin, likviditeettiriskiin ja aluehintariskiin. Lisäksi riskipolitiikka määrittelee rajat, joissa riskien tulee pysyä. Riskipolitiikan toteutumista seurataan kuukausittain. Kaukolämmössä haasteena on kiinteistöjen energiankulutuksen väheneminen sekä maalämpöratkaisujen imagoetu markkinoinnissa. Myös ilmaston lämpeneminen on riski, koska se vaikuttaa lämmön myyntimääriin.

• Operatiiviset riskit

Operatiivisista riskeistä huomattavimmat ovat polttoaineiden saannin turvaaminen Pursialan voimalaitoksella, lämmöntuotantokapasiteetin riittävyys ja toimivuus sekä sähkönjakelun varmistaminen.

Polttoaineiden saantia on pyritty turvaamaan riittäväillä polttoainesopimuksilla, omilla polttoaineiden varmuusvarastoilla sekä keskittämällä pääosa puupolttoaineiden terminaalitoiminnoista Mikkelin Metsä-Sairilaan. Pitkän aikavälin epävarmuustekijät liittyvät turpeen verotukseen ja mahdollisiin käyttökieltoihin. ESE on strategiassaan päättänyt luopua turpeen käytöstä vuoteen 2035 mennessä, mutta todennäköisesti turpeen poltosta pystytään luopumaan merkittävästi aikaisemmin.

Uutena haasteena on polttoainekäytön äärevöityminen. Tämä tarkoittaa sitä, että voimalaitos käyttää hyvin lyhyinä pakkasjaksoina paljon polttoainetta, kun muina aikoina polttoaineen käyttö on huomattavasti pienempää. Polttoainetoimittajilta vaadittaisiin näin ollen entistä enemmän terminaalivarastointia, jolla tuetaan haketusta kylminä kuukausina. Se vaatii kuitenkin investointeja.

Lämmöntuotantokapasiteetin riittävyys häiriötilanteissa ja suurissa kuormitustilanteissa on varmistettu vara- ja huippulämpökeskuksilla. Pursialan lämmöntuotantokapasiteetti on noin 130 MW ja vara- ja huippulämpökeskusten kapasiteetti hieman alle 100 MW. Vara- ja huippulämpökeskusten kapasiteetin tulee vastata kaukolämmön myyntimäärien kehitystä.

Verkkotoiminnan riskeinä ovat sähkönjakelun häiriöt ja sallitun tuoton laskentaan vaikuttavat viranomaispäätökset. Sähköverkon pitkän aikavälin kehittämiseksi on laadittu suunnitelma. Se ohjaa verkkoon tehtäviä investointeja, joilla pyritään turvaamaan sähköverkon toimintavarmuus ja kehittämään verkkoa. Sähkönjakelun häiriöitä pyritään lisäksi ennaltaehkäisemään siten, että verkon toimintakunnosta huolehditaan mm. huoltotoimenpiteillä ja verkonraivauksella. ESE-Verkko Oy jatkaa verkkonsa maakaapelointiasteen nostamista.

Muita riskejä ovat päästöoikeuksien riittävyys, muutokset sähkön markkinahinnassa sekä henkilöriskit. Yhtiön saamat ja edellisiltä vuosilta yli jääneet päästöoikeudet riittävät vielä Pursialan voimalaitoksen tarvitsemaan turpeen polttomäärään, koska Pursialan kattilateknikka mahdollistaa puunkäytön aina 85 %:iin saakka. Sähkön hintariskeihin on varauduttu riskipolitiikalla.

Hallituksella tulee aina olla suunnitelma toimitusjohtajan mahdollisesta korvaamisesta. Lisäksi henkilöriskeihin on varauduttu sijaisuusjärjestelyin ja dokumentoimalla tietoa siten, että tieto on myös muiden saatavilla. Sijainen tekee sijaistettavan työn ja tulee samalla perehdytetyksi toisen työhön käytännön kautta.

• Rahoitusriskit

Konsernin rahoitusriskeihin on varauduttu joko kiinteäkorkoisilla lainoilla tai hankkimalla lainoille suojaustuotteita. Tällä tavoin suojattuja lainoja tulee olla noin 50–80 % konsernin lainakannasta aina seuraavien 10 vuoden ajan. Muutoksia voidaan tehdä hallituksen päätöksellä. ESE-konsernilla on käytössään kaupunkikonsernitiliin liitetty limiitti, joka auttaa maksuvalmiudessa. Hankintoihin liittyvät menettelyt ja oikeudet ilmenevät ESE-konsernin Hyvä hallintotapa -asiakirjasta. Siinä on määritelty myös lähipiiriliiketoiminnan valvonta, sopimusten laadinta, omaisuuden hallinnointi, kirjanpidon ja maksuliikenteen järjestäminen sekä sisäinen valvonta ja tarkastus. ESE konsernissa tehtiin vuonna 2020 ulkopuolisen toimijan suorittama sisäinen tarkastus.

• Vahinkoriskit

Konsernissa on tunnistettu seuraavat vahinkoriskit: omaisuusvahinkoriskit, vastuuvahingot, tuotannon keskeytysriskit, ympäristövahingot, rikosvahingot ja tapaturmat. Vakuutusmäärät ja vakuutusten kattavuus tarkistetaan vuosittain. Konsernilla on käytössään vakuutusmeklari, joka avustaa mm. vakuutusten kattavuuden määrittelyssä sekä korvaushakemuksissa.

Omaisuusvahinkoriskeihin on varauduttu omaisuusvakuutuksilla, joita ovat mm. laitosten ja irtaimiston vakuutukset sekä ajoneuvovakuutukset. Sähkö- ja kaukolämpöverkkoja ei ole vakuutettu.

Toiminnan vahinkojen varalta yhtiöllä on vastuuvakuutus, joka sisältää liiketoiminnan lisäksi myös toimitusjohtajan, hallituksen ja johtoryhmän vastuuvakuutukset. Yrityksellä on myös rikosvakuutus. Pursialan voimalaitoksen ja Tikkan lämpökeskuksen tuotantojen mahdollisen keskeytyksen varalta on keskeytysvakuutus.

Ympäristövahinkoihin on varauduttu mm. ympäristövahinkovakuutuksin sekä valitsemalla vähäpäästöisiä polttoaineita, parantamalla tulipalotilanteiden toimintavalmiuksia ja vaihtamalla sähköverkkoon ympäristöystävällisiä muuntajia.

Työtapaturmia pyritään ehkäisemään järjestämällä työturvallisuuskoulutusta koko henkilöstölle ja lisäämällä näin tietoisuutta turvallisista työtavoista. Työturvallisuuden kehittymistä seurataan yhtiön mittareista laaditun työturvallisuusindeksin avulla. Lisäksi yhtiössä järjestetään säännöllisesti ensiapukoulutusta ja turvavartteja sekä ylläpidetään työturvallisuuskortteja. Työtapaturmien varalta henkilöstöllä on lakisäateinen tapaturmavakuutus ja matkavakuutus työmatkoille. Henkilöstölle on otettu myös vapaaehtoinen sairauskuluvakuutus, joka kattaa kaikki sairaus- ja tapaturmakustannukset 10 000 euroon asti

• Sääntöjen ja päätösten noudattaminen

Tilintarkastajien suorittamassa valvonnassa ei ole todettu, että sääntöjä tai päätöksiä olisi jätetty noudattamatta eikä ole havaittu, että noudattamatta jättäminen olisi aiheuttanut haittaa yhtiölle.

• Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta

Hallitus määrittelee konsernille strategian, vision, arvot ja palvelulupaukset. Strategian päivistytyö on aikataulutettu alkuvuoteen 2022. Niiden perusteella konsernille määritellään toiminnalliset tavoitteet vuosisuunnittelun yhteydessä. Tavoitteet perustuvat pitkälti hallituksen vahvistamaan strategiaan. Tavoitteiden toteutumista seurataan johtoryhmätasolla kaksi kertaa vuodessa pidettävissä johdon katselmuksissa. Yksiköiden vuositavoitteet perustuvat sekä strategian mukaisiin tavoitteisiin että kehityskeskusteluissa asetettuihin tavoitteisiin. Yksikötason tavoitteiden toteutumista seurataan yksiköiden osastopalaverissa vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Konsernille laaditaan vuosittain budjetti sekä investointisuunnitelma, jotka hallitus vahvistaa. Näiden suunnitelmien pohjalta laaditaan konsernin kassabudjetti, johon esimerkiksi rahoitustarve perustuu. Tulosbudjetti seurataan kuukausittain ja kassabudjettia viikoittain. Toteutuneet investoinnit tarkastetaan vuosittain.

Jokaiseen maksuun tarvitaan asiattarkastaja ja hyväksyjä, joiden tulee olla eri henkilöt. Mikäli poikkeustilanteessa maksumääräys annetaan sähköpostilla ilman tarkastaja-hyväksyjä -menettelyä, tulee maksun oikeellisuus varmentaa puhelinsoitolla maksumääräyksen antaneille henkilölle. Kirjanpidossa tehdään täsmäytykset ja erot tarkastetaan eli siinä toimii omaehtoinen valvonta.

• Omaisuuden hankinta, luovutus ja hoito

Hankintoihin liittyvät menettelyt ja oikeudet on määritelty ESE-konsernin Hyvä hallintotapa -asiakirjassa. Siinä on määritelty myös lähipiiriliiketoiminnan valvonta, sopimusten laadinta, omaisuuden hallinnointi, kirjanpidon ja maksuliikenteen järjestäminen sekä sisäinen valvonta ja tarkastus. Jokainen työntekijä on velvollinen käsittelemään työnantajan omaisuutta vastuullisesti, kuten heidän tulee myös kunnioittaa asiakkaan omaisuutta. Nämä on määritelty ESEläläisen pelisäännöissä, joka on osa ESEn toimintajärjestelmää. Omaisuuteen kohdistuvat riskit arvioidaan vuosittain vakuutusyhtiön kanssa ja riskit pyritään poistamaan omaisuusvakuutuksin. ESE-konserni noudattaa hankinnoissaan Erityisalojen hankintalakia ”Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista”. Hankintojen tulee aina olla tarkoituksenmukaisia. Näiden hankintarajojen alle jäävät hankinnat tehdään ESEn hallituksen hyväksymän pienhankintaohjeen mukaisesti.

Hankintoja valvotaan siten, että osto- ja myyntimaksuissa tulee olla laskun tarkastajan ja hyväksyjän kuittaus. Lasku ei mene maksuun ilman tarkastus- ja hyväksyntävaiheiden suorittamista, joista jää sähköinen merkintä. Laskulla ei saa olla sama henkilö hyväksyjänä, joka on laskun tarkastanut. Tarkastajana toimii hankinnasta tietävä henkilö. Reskontran ohi suoritetuissa maksuissa tulee myös olla tarkastajan ja hyväksyjän varmennus (maksumääräys tai lasku). Yksiköt vastaavat siitä, että heidän hankintoihin liittyvissä laskuissa on riittävät merkinnät siitä, että laskusta käy selvästi ilmi, miten kustannus liittyy liiketoimeen. Mikäli näin ei ole, tulee laskun tarkastajan tai hyväksyjän täydentää laskun tietoja. Investoinneista käydään erikseen talousosaston toimesta läpi, että investoinneiksi kirjatut kulut ovat investointeja ja varmistetaan, että laskuilta löytyvät riittävät tiedot, joilla voidaan varmistaa kulun olevan investointi. Yksiköt vastaavat siitä, että investointikirjaukset ovat oikein ja että laskuilta löytyvät riittävät tiedot. Konsernissa on erillinen ohje investointien määrittelyyn. Hankintoja omalta lähipiiriltä (perheenjäsenet, joiksi katsotaan mm. avio- tai avopuoliso sekä henkilön omat tai puolison lapset ja muut huollettavat) voi tehdä ainoastaan esimiehen kirjallisella luvalla ja siten, että tarjoukset toimitetaan muulle kuin hankinnan tekeväälle henkilölle. Hankintoja suoritettava ei saa saada hankinnoista itselleen henkilökohtaista hyötyä. Sopimusten laadinnassa tulee ottaa huomioon seuraavat asiat:

- sopimuksissa on ESE:ä suojaavat ja kohtuulliset pykälät
- sopimuksilla on omistaja, joka seuraa sopimusten noudattamista, voimassaoloa sekä maksujen aiheellisuutta ja oikeellisuutta
- mahdolliset sakkopykälät (viivästyskorko, myöhästymissakko)
- sopimuksen vakuudet ja takuut
- sopimuksen allekirjoittajalla on asianmukaiset allekirjoitusoikeudet (asemavaltuus, prokura tai nimenkirjoitusoikeus)

- sopimukset eivät pääse raukeamaan, kun niille on vielä tarvetta
- sopimukset sanotaan irti, kun ne eivät ole enää tarpeen
- sopimuksen irtisanomis-, purku- ja siirtomahdollisuudet (exit-pykälä)
- sopimus arkistoidaan ESEn sopimusarkistoon ESE:lle on laadittu sopimuspolitiikka vuonna 2020, jossa on määritelty periaatteet sopimusehdoille, sopimusprosessille, sopimusvaltuuksille sekä sopimusten hallinnalle ja elinkaarelle.

• Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta

Sisäinen valvonta on osa päivittäistä toimintaa. Sen tavoitteena on saada riittävä varmuus toiminnan tuloksellisuudesta, toiminnan ja talouden lainmukaisuudesta, hyväksytyjen budjettien noudattamisesta, varojen ja omaisuuden turvaamisesta sekä raportoinnin oikeellisuudesta ja riittävydestä.

Sisäisen valvonnan järjestämisestä ja toiminnan tuloksellisuudesta vastaavat konsernin hallitukset sekä toimitusjohtajat. Kaikkien liiketoimintayksiköiden ja yhtiöiden on kuitenkin toimintaa suunnitellessaan otettava huomioon sisäisen valvonnan asettamat vastuut ja velvoitteet ja he vastaavat sisäisestä valvonnasta vastuualueillaan. Sisäistä valvontaa toteuttavat myös kaikki työntekijät kaikilla organisaatiotasoilla osana toimintarutiineihin sisältyvää toimintojen ja varojen käytön valvontaa. Johdon ja esimiesten tulee omalla toiminnallaan näyttää esimerkkiä ja luoda organisaatioon myönteinen sisäisen valvonnan ilmapiiri. Johtamistapa ja toimintakulttuuri luovat perusta valvontaprosessille ja edistävät tavoitteiden toteutumista sekä henkilöstön valvontatietoisuutta.

Sisäisessä valvonnassa ei ole tullut ilmi väärinkäytöksiä tai kirjattu poikkeamia, joiden perusteella voitaisiin todeta, että konsernissa olisi tapahtunut väärinkäytöksiä.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2021

Toimenpide	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuulinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Mikkelin kaupunginhallitus on asettanut energiatyöryhmän selvittämään mahdollisia omistujajärjestelyjä.	Omistujajärjestelyvaihtoehdot kartoitettu 12/2020. Tämän jälkeen poliittinen keskustelu vaihtoehdoista ja mahdolliset yksityiskohtaiset neuvottelut valitun vaihtoehdon pohjalta kevät 2021.		kaupunginjohtaja	Mikkelin kaupunginhallitus on asettanut energiatyöryhmän selvittämään mahdollisia omistujajärjestelyjä.	Kaupungin linjaama ESEn arvonnäytäjä on käynnissä KPMG:n toimesta

2.2.1.2 Etelä-Savon Koulutus Oy (Esedu)

Omistus	62,5 %	
Toimiala	Yhtiön toimialana on ylläpitää kulloinkin voimassa olevassa lainsäädännössä tarkoitettua ammatillista koulutusta sekä lukiokoulutusta (vaihtoehtoisesti toisen asteen koulutusta) sille toimiluvassa/järjestämisluvassa määrätyn koulutustehtävän mukaisesti. Yhtiö voi harjoittaa myös toimialansa puitteissa muuta koulutustoimintaa. Lisäksi yhtiö järjestää toisen asteen koulutuksen tasoista aikuiskoulutusta sekä koulutustaan tukevaa palvelu-, majoitus-, ravintola-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Yhtiö voi toimintaansa varten omistaa ja hallita osakkeita, osuuksia ja kiinteistöjä sekä käydä niillä kauppaa ja vuokrata niitä sekä vastaanottaa avustuksia ja lahjoituksia.	
Toimitusjohtaja	Arja Flinkman	
Hallituksen jäsenet	<u>7.9.2021 jälkeen</u> Lehkonen Raine, pj Asikainen Katariina Laulainen Riikkaliina, vpj Ojala Sakari Salminen Lotta Siitonen Mikko Strengell Janne Vuorinen Jarmo Sihvonen Jari, varajäsen	<u>7.9.2021 asti</u> Lehkonen Raine, pj Harmoinen Taina Ojala Sakari Salminen Lotta, vpj Siitonen Mikko Skyttä Heikki Strengell Janne Vuorinen Jarmo Pyrhönen Heikki, varajäsen
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Siekinen Virpi (sivistysjohtaja, konsernivastuuhenkilö) Esedun toimialajohtajat asiakohdan yhteydessä Esedun johtoryhmä tilinpäätös- ja talousarviokokouksen alussa Hämäläinen Elina (tilintarkastaja) tilinpäätöskokouksen alussa	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2022–2025

Oppivelvollisuuskoulutuksen ja jatkuvan oppimisen rahoitus eriytetään. Oppivelvollisuuskoulutuksen uudistus vietään läpi ja koulutuspoliittisen selonteon tavoitteiden aikaansaamiseksi toisen asteen opintojen joustavaa suorittamista sekä kahden tutkinnon suorittajien lukumäärää lisätään tuntuvasti. Ikäluokan pienentyessä erityisesti väestökatolueilla, kuten Etelä-Savon alueella, toisen asteen koulutus koottaneen saman koulutuksenjärjestäjän toiminnaksi. Järjestäjäverkko tiivistetään mm. pienten lukioiden lisä poistamalla valtionosuusrahoituksesta.

Jatkuvan oppimisen osalta tutkintokoulutuksen osuus tulee vähenemään ja osaamisten uudistamista ja täydentämistä lisätään tutkinnonosien ja sitä pienempien kokonaisuuksien avulla.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2021 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Koronaepidemian vuoksi vuonna 2021 opetusta järjestettiin osin etänä. KasvuEsedun myynti oli noin 400 000 euroa ja hanketoiminnan volyyymi noin 500 000 euroa ennakoitua pienempi. Henkilöstökulua saatiin kuitenkin sopeutettua luonnollista poistumaa hyödyntäen. Opiskelijavuosimäärä jäi tavoitteesta 76:lla painottamattomalla vuodella ja tämä tulee vaikuttamaan tulevien vuosien rahoitusmäärään. Noin 900 opiskelijan opintojen eteneminen hidastui koronan takia. Vuodelle 2021 saatiin ns. tulevaisuusinvestointia noin 1 057 000 euroa opetukseen ja ohjaukseen. Oppivelvollisuuden laajentaminen aiheutti noin 450 000 euron ylimääräiset kustannukset. Koronatukea saatiin noin 309 000 euroa.

Tulostavoitteet

Tavoite	Toteutumaennuste
Taloudellinen tulos on noin 100 000 euroa positiivinen ja mahdollistaa kehittämisen	Tulos 2021 on noin 314 000 euroa
Henkilöstömäärä yli 300	Henkilöstömäärä 31.12.2021 oli 322
Uusia yrityksiä alueelle yhteistyössä Miksein ja muiden toimijoiden kanssa	500 (461 Q3 mennessä Etelä-Savossa, lähde tilastokeskus)

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Syrjäytymisen ehkäisy	Oppivelvollisuuden laajenemisen mukaiset toiminnot on otettu käyttöön. Työpajatoiminta ja muut toiminnalliset, keskeyttämisen ehkäisemistä koskevat toimenpiteet	3 toimivaa pajaa 2021, KTK-indikaattorit ohjelman mukaan	Autopaja Ravintola- ja cateringpaja Soppipaja (YTOT)
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Eri hankkeet sekä yhteisöllisyyttä tukevat tapahtumat. Opiskelijajyhdistyksen toiminta. Moniammatillinen verkostotyö.	Tavoitteet ja mittarit keskeyttämisen tasolle, työllistymiselle ja jatko-opinnoille Esedun sitovissa tavoitteissa	Keskeyttämisprosentti vuoden lopussa 12 % Työllistyminen 70 % Jatko-opintoihin siirtyminen 8,2 %

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Opiskelijoiden turvallisuuden tukeminen opintojen aikana	KTK-indikaattorit ohjelman mukaan	83,8 % pitää koulusta 5,4 % kokee uupumusta 2,4 % kokee ongelmia oppimisyhteisön ilmapiiressä

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Resurssitehokkuus	Vastuullinen ja aluekehitystä tukeva ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoituksen käyttö	100 % valtionosuusrahoituksen käyttö	Valtionosuusrahoitus käytetty 100 %:sesti ja se on riittänyt!
	Tilojen käytön tehostaminen synergiaa lisäämällä	Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa	Pieksämäellä erityisesti lukio ja hyvinvointi- ja palvelualat samassa rakennuksessa

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Saavutettavuus	eEsedun toiminta opintojen saavutettavuuden osalta	Toiminta käynnissä	Verkkokurssit resursoitu siten, että ovat auki koko vuoden

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
EcoSairila -kehittämialusta	<i>Yhteistyö osaamisen kehittämisen näkökulmasta</i>		
Memory Campus -kehittämialusta	<i>Yhteistyö osaamisen kehittämisen näkökulmasta</i>		
Kalevankangas -kehittämialusta	<i>Yhteistyö osaamisen kehittämisen näkökulmasta</i>		
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Valtionosuusrahoituksen tehokas käyttö ammatillisessa koulutuksessa	Ammatillisen koulutuksen rahoitusindikaattorit	Esedun työllistyminen oli suhteellisesti noussut verrattuna valtakunnan tasoon
	Koulutussopimusten ja oppisopimusten kohdentaminen työllistymisen tueksi		
	Työelämäfoorumien toiminnan kehittäminen	Toimintamalli uudistetaan 2021	Työelämävastuut tarkistettu ja toimintamallia kehitetään vielä 2022 rahoitusuudistusta vastaavaksi

Painopiste: Asiakaslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	KasvuEsedu Oy:n tarjoamat kehittämis- ja koulutuspalvelut, osaamistarvekartoitukset Elinvoimayhteistyö kaupungin kanssa	KasvuEsedu Oy:n liikevaihto ja muut mittarit Esedun tavoitteissa	KasvuEsedun tulos oli noin 100 000 euroa, mikä on korona-aikana erinomainen tulos

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Osaavan työvoiman varmistaminen	Esedun rekrytointia ja työllisyyttä tukevien palveluiden tuottaminen (yritykset, opiskelijat, julkinen sektori)	2 työpajaa toiminnassa, 1 kehittämishanke tai uusi toiminto yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa	Autopaja Ravintola- ja cateringpaja
	Kuntakokeiluun osallistuminen	onko toteutunut	Toteutunut
	Osallistuminen työllisyyttä tukeviin hankkeisiin	onko toteutunut	Kyllä
	Kiinteä yhteistyö TE-palveluiden kanssa	onko toteutunut	Kyllä, työministeri vieraili Esedulla 2021

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Talous pysyi positiivisena, vaikka opiskelijamäärä hiukan jäi tavoitteesta ja sekä myynti että hankkeet olivat määrältään suunniteltua pienemmät.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2020	TA 2021	Tilinpäätös 2021
Liikevaihto	29 810	29 958	30 097
Tilikauden voitto/tappio (verojen jälkeen)	1 710	410	422
Osinko	0	0	0
Investoinnit	1 845	661	1 169
Ulkoisen velka	5 803	5 000	4 685
Sisäinen velka	0	0	0
Konsernitilin limiitti	3 000	3 000	3 000
Omavaraisuusaste	58,8 %	58 %	65,4 %
Henkilöstö	323	345	322
vakituinen	286	291	287
määräaikainen	37	54	35

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Kone- ja kalustoinvestoinnit 648 000 euroa, josta kompensatorahan osuus oli 397 000 euroa. Tietokoneet noin 481 000 euroa.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

Kriittinen osaaminen osin yksillä harteilla. Tietoteknistä osaamista on vaikea saada. Opiskelijamäärän mahdollinen väheneminen.

• Operatiiviset riskit

Rakennusten kunto. Vuokrien liialliset korotukset. Otavan koulutilan lahjoitusomaisuuden viipyminen!

• Rahoitusriskit

Rahoitusjärjestelmän muutos ennen kuin edellinenkään on saatu käyttöön.

• Vahinkoriskit

Opiskelijoiden aiheuttaman kone- ja kalusto- sekä mahdolliset henkilövahingot.

• Sääntöjen ja päätösten noudattaminen

Sääntöjen ja päätösten noudattaminen pääsääntöisesti ollut moitteetonta Esedulla.

• **Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta**

Jatkuna valvonta mm. PowerBI:n avulla ja controllerin toimesta.

• **Omaisuuksien hankinta, luovutus ja hoito**

Hankinnat kilpailutetaan, omaisuuden luovutuksessa noudatetaan avoimuuden periaatetta. Omaisuutta hoidetaan asianmukaisesti.

• **Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta**

Sisäisessä valvonnassa ja riskien hallinnassa on käytössä COSO-malli, joka on ollut käytössä osakeyhtiön perustamisesta saakka. SIVARI raportoidaan hallitukselle aina tilinpäätöksen yhteydessä ja periaatteet käydään läpi niin hallituksessa kuin toimivan johdonkin kanssa. Sisäiseen valvontaan tehdään kolmivuotiskaudelle tarkastusohjelma, joka on toteutunut erinomaisesti toimintaa kehittämällä ja laatua parantamalla.

Omistajapoliittiset toimenpiteet 2021

Toimenpide	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Elinvoimatyön synerginen toteutus koko konsernissa			Toimitusjohtaja		Esedu on aktiivinen elinvoimatyön kehittäjä ja suhteet konserniin tämän osalta hyvät

2.2.1.3 Kiinteistökehitys Naistinki Oy

Omistus	100 %	
Toimiala	Kiinteistöjen hallinta, vuokraaminen, ylläpito ja investoinnit.	
Toimitusjohtaja	Kyösti Ylijoki	
Hallituksen jäsenet	<u>13.9.2021 jälkeen</u> Kari Ojala (pj.), Juha Vuori (vpj.), Mervi Eskelinen, Päivi Ylönen ja Harri Kivinen	<u>13.9.2021 asti</u> Kari Ojala (pj.), Juha Vuori (vpj.), Nina Nyysönen, Päivi Ylönen ja Harri Kivinen
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat: Jouni Riihelä (konsernivastuuhenkilö) ja Tiia Tamlander	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2022–2025

Toimistotilojen kysynnän väheneminen

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2021 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Yhtiön talouteen vaikuttavia merkittäviä tapahtumia ei ollut. Normaalia investointi- ja korjaustoimintaa. Myös konsernin osista on otettu lisää vastuuta koko ajan ja sama jatkui 2021 Vesiliikelaitoksen kiinteistöjen ja KOY Tietotaitokorttelin osalta.

Tulostavoitteet

Tavoite	Toteuma 31.12.
Talouden vahvistaminen edelleen ja käynnissä olevien saneerauksien ja uudisrakennushankkeiden läpivieminen taloudellisesti kannattavasti Mikkelin elinkeinoelämää virkistäen	Suunnitelmat toteutuneet. ”Perälauta” vuotaa toimistotiloista.
Yhtiön nykyisen kiinteistöomaisuuden korjausvelkaa tulee edelleen pienentää sekä ennakoita kiinteistöjen teknistä uudistamis-tarvetta	Korjauksiin panostetaan vuosittain
Vuoden 2021 investoinnit ovat arviolta korkeintaan n. 2 miljoonaa euroa. Naistingin on oltava tarpeen mukaan ketterä ja nopea hankkeiden käynnistämiseksi, jolloin vuoden 2021 investointiohjelmaan ehtisi vielä syntymään uusia kannattavia hankkeita.	Investoinnit olivat n 2M€ IK7n laajennus ja Mölnlycken muutostyöt.

OHJELMAKORTIT

1. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Matkailun edistäminen	Kyyhkylän matkailullisten toimintaedellytysten turvaaminen	Kiinteistöjen pitäminen matkailullisesti toimivina ja uuden operaattorin saaminen alueelle	Toimii

2. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
EcoSairila -kehittämislusta	Uuden investoinnin saaminen kannattavasti alueelle	Toteutunut investointi	Valmiudet on
Memory Campus -kehittämislusta	Kirjastoratkaisun edistäminen osaltaan	Toteutunut investointi Kalevankankaalle	Valmiudet on. KK on hidas liikkeissään -> sanomalehti-varastot edelleen vanhassa paikassa
Kalevankangas -kehittämislusta	Jäähallin hallinnoinnin myötä vaikuttaminen alueen vetovoiman lisäämiseksi, kustannustehokkuuden lisääminen, yhteistyön lisääminen	Toimivampi kokonaisuus	Avoin toimimaan yhteistyössä
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	TUMAn pitäminen toiminnallisesti LUT:n tarpeita vastaavana	LUT:n toiminta säilyy	Säilynyt. Muutokset TUMAn asiakassisällössä saattavat vahingoittaa toimintaa pitkällä aikajänteellä.

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Toimitilatarpeen tyydyttämisen sijoittuville yrityksille	Löydämme ratkaisun kaikille joko omasta kiinteistökanasta tai kolmansilta tahoilta	Haasteita hallitilojen löytämiseksi. Aloitettu Nikarantien hallisuunnittelu

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Strategian jalkauttaminen ja brändityö	Vaikuttaa omalta osaltaan strategia onnistumiseksi		Annamme positiivista ja dynaamista kuvaa
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Aktiivinen verkostotoiminta	Toimivat ja monipuoliset yhteydet Mikkelin elinvoiman kasvattamiseksi	Korona-aikaan hiljaisempaa

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Taloudelliset tavoitteet toteutuivat osittain. Aktiviteetti ja vire säilyi hyvänä ja siten liikevaihtotavoite ylittyi lähes 5 %. Tulosta rasitti kustannustason nousu, erityisesti kylmä alkuvuosi 2021 ja loppuvuosi 2021 (yli 24 % kasvu) ja hulevesimaksu (yli 65 % kasvu vesimaksuihin). Myös kuuma kesä lisäsi jäähdytyksen kuluja yli 44 %. Korko- ja rahoituskulut lisääntyivät yli 10 %, mikä johtui osaksi investoinneista (myös kiinteistövero +5,3 %). Myös vuoden 2020 koko tulos tuloutettiin Mikkelin kaupungille osinkoina. Jos jotakin hyvää kustannustason noususta voi todeta, niin lähes kaikki korotukset päättyivät konserniyhtiöille tai Mikkelin kaupungille.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2020	TA 2021	Tilinpäätös 2021
Liikevaihto	5 529	5 500	5788
Tilikauden voitto/tappio	310	450	411
Osinko	310	400	320
Investoinnit	2 500	2 000	2000
Ulkoinen velka	22 449	22 500	21 170
Sisäinen velka	3 752	3 000	4 900
Konsernitilin limiitti	2 000	2 000	2 000
Omaparaisuusaste	23,8 %	28 %	23,9 %
Henkilöstö	7	7	7
vakituinen	7	7	7
määräaikainen	0	0	0

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Investoinnit olivat n 2M€ IK7n laajennus ja Mölnlycken muutostyöt. Suunnitelmien mukaisesti

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen**• Strategiset riskit**

Toimistokysynnän edelleen heikkeneminen

• Operatiiviset riskit

Ei merkittäviä, ehkä jotkin suuriasiakasriskit

• Rahoitusriskit

Korkoriski osittainen. Suojattu osin vuokrasopimuksiin.

• Vahinkoriskit

Suojattu vakuutuksilla

• Sääntöjen ja päätösten noudattaminen

Noudatetaan

• Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta

Tavoitteet toteutuneet, paitsi toimistokysyntä poikkeaa tavoitteista. Valvotaan

• Omaisuuden hankinta, luovutus ja hoito

Määräysten mukaan

• Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta

Toimii osakeyhtiön toiminnan mukaisesti: omistaja, hallitus, toimitusjohtaja, työntekijät. Kukin omassa selkeässä roolissaan.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2021

Toimenpide	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Konsernin kiinteistöomistuksen ja -hoidon yhtenäistämisen edesauttaminen ja osittain aktiivinen rooli mm. palvelujen järjestämisessä. Muiden kaupunkikonsernin kiinteistöiden hallinnollinen ja toiminnallinen vastuunotto	2019-	Mm. kiinteistöautomaation, kustannuslaskennan ja valvonnan prosessit	Naistinki	Konsernin kiinteistötoimintaa harjoittavat ja/tai omistaja-käyttäjät	Tehty kaikkemme asian eteen
Konsernirakenteen tiivistäminen taloudellisesti kannattavasti	2019-		Kaupunki	Konsernin kiinteistöyhtiöt	Tiivistystä tehty myös 2021 -> vastuiden ja työ määrän lisääntyminen merkittävä
Suuri elinkeinopoliittinen investointi, joka edesauttaa merkittävästi kaupungin elinkeinostrategian toteutumista	2023		Naistinki	Konserni, HY, OKM, Arkistolaitos	Hiljaista 2021

2.2.1.4 Metsäsairila Oy

Omistus	100 %	
Toimiala	Jätehuolto ja jätteiden hyötykäytön edistäminen	
Toimitusjohtaja	Ville Kakkonen	
Hallituksen jäsenet	7.9.2021 jälkeen Olli Miettinen, pj Noora Ruuth Anne Hujala Sami Nalli Vesa Tikkanen Pia Vänninen Anna Forsström	7.9.2021 asti Olli Miettinen, pj Noora Ruuth Jarmo Lautamäki Markku Tiainen Ristö Pöntinen Pirjo Paananen Tea-Tuulia Roos
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Jouni Riihelä (konsernivastuuhenkilö)	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2022–2025

Kuntien omistamien jätehuoltoyhtiöiden markkinoilla oloa on rajattu nykyisessä jätelaissa. Tämä vaikuttaa merkittävästi Metsäsairila Oy:n palveluntarjontaan paikallisille yrityksille, jos yrityksille suunnattujen palvelujen tuottamista joudutaan rajoittamaan. Nykyisten TSV-sopimusten turvin palveluja pystytään tuottamaan vielä 2022 vuoden loppuun saakka nykyisellä tasolla ilman toimintamallin muutosta.

Uuden jätelain myötä kuntien vastuulla tulee uutena kerättävänä jakeena poistotekstiilin erilliskeräys vuoden 2023 alusta alkaen. Lisäksi kuntien vastuulle siirtyy vuosina 2023-2024 muovin, metallin, paperin, kartongin ja biojätteen erilliskeräys. Vuoden 2025 helmikuun alusta alkaen myös taajama-alueen sekajäte siirtyy Mikkelissä kunnan vastuulle kaupunkiympäristölautakunnan päätöksellä. Metsäsairilassa työ muutosten eteen on jo aloitettu. Muutokset näkyvät ensin kasvavana resurssitarpeena valmisteleavassa työssä. Resurssitarve painottuu muutosten edetessä asiakaspalveluun, laskutukseen ja jätehuollon kokonaisuuden hallintaan ja kehittämiseen.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2021 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Metsäsairila Oy:n tytäryhtiö Biosairila Oy:n biojalostamon toiminnan käynnistyminen. Tämä näkyy kasvavana orgaanisten aineiden virtana Metsäsairilan puolella.

Uusi jätelaki astui voimaan 17.8.2021. Lain myötä kuntien vastuut jätehuollossa lisääntyvät. Lakiuudistuksen tavoitteena on lisätä jätteiden kierrätystä merkittävästi nykyisestä EU-direktiivien mukaisesti.

Uusi Kierrätyksen ja lajittelun keskus Kieppi aukesi EcoSairilassa helmikuussa 2021. Kieppi ottaa vastaan jätteiden lisäksi myös uusiokäyttöön kelpaavan materiaalin ja tavarat. www.kierratyskieppi.fi

Metsäsairila sai yhdessä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamkin kanssa rahoituksen kokonaisbudjetiltaan 1,1 miljoonan euron hankkeeseen uuden bio- ja kiertotalouden demonstraatioympäristön rakentamiseen EcoSairilaan.

Tulostavoitteet

Tavoite	Toteuma 31.12.
Lajittelu ja kierrätyksen lisääminen eri jättemateriaaleille. Sekajäte hyödynnetään 100 % energiana. Erilliskerätyt hyötyjätteet materiaalina. Biojätteen erilliskeräyksen kehittäminen	Tavoite on toteutunut. Sekajäte on hyödynnetty 100 % energiana ja erilliskerätyt hyötyjätteet materiaalina. Biojätteen erilliskeräystä on kehitetty erityisesti lisäämällä biojätteen aluekeräyspisteitä ja pilotoimalla eri tapoja lisätä biojätteen erilliskeräystä.
Päästöjen vähentäminen kuljetuksissa, käyttäen jätteistä tuotettua liikennebiokaasua. Haja-asutuksen jätteenkuljetusten kilpailutus tehty 2019, urakka toimii biokaasulla vuonna 2021	Tavoite on toteutunut. Haja-asutusalueen urakka toimii biokaasulla.
Jätteiden pienkuormien vastaanoton kehittäminen yhteistyössä Mikkelin Toimintakeskus ry:n kanssa. Vastaanottohalli rakenteilla ja valmistuu 2021 alkuvuonna. Käyttöönotto ja yhteistoiminnan aloittaminen kevään aikana	Tavoite on toteutunut. Pienkuormien lajittelun- ja kierrätyksen keskus on palvellut asiakkaita helmikuusta 2021 lähtien. Palvelua kehitetään jatkuvasti yhdessä Mikkelin Toimintakeskus ry:n kanssa.

Jätehuollon kokonaisuuden optimointi ja hallinta. Jätehuollon ja kiertotalouden kokonaisuus tulee optimoida parhaan teknistaloudellisen ja ympäristöllisen hyödyn saamiseksi. Tehtyjen selvitysten pohjalta edullisin ja tasapuolisin kiertotalouspalvelu kuntalaisille saadaan, kun jätehuollon kokonaisuus hoidetaan keskitetysti myös logistiikan osalta. Tästä on lukuisia esimerkkejä mm. Jätekkuko Oy Kuopiossa. Valmisteilla oleva uusi jätelaki saattaa edellyttää muutosta kaikilta kunnilta. Tavoitteena kilpailuttaa jätekuljetukset koko Mikkeliin kaupungin alueella alkamaan vuodesta 2023.	Tavoitteen toteutuminen on hyvin todennäköistä. Uusi jätelaki ohjaa kuntia vahvasti kokonaisuuden optimointiin.
Selvitys eri vaihtoehdoista tarjota markkinaehtoisia jätehuollon ja kiertotalouden palveluita TSV-sopimusten päätyttyä vuonna 2022. Tavoitteena on saada selvitystyö valmiiksi vuoden 2021 aikana.	Selvitystyö on käynnissä, mutta ei ole valmistunut kokonaan. Selvitystyö on laajentunut ja valmistuminen edellyttää, että selvitys biokaasuliiketoimintojen yhtiöittämisestä Mikkelin kaupunkikonsernissa valmistuu ensin.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Syrjäytymisen ehkäisy	Yhteistyö Mikkelin Toimintakeskuksen kanssa matalan kynnyksen työpaikkojen luomiseksi jätekeskukseen.	Toiminta käynnistyy keväällä 2021	Tavoite toteutui. Toiminta käynnistä helmikuussa 2021.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Liikennepäästöjen vähentäminen	Haja-asutusalueen jätekuljetukset toteutetaan biokaasulla vuonna 2021	Haja-asutusalueen jätekuljetukset toteutetaan biokaasulla vuonna 2021	Tavoite toteutui. Haja-asutusalueen jätekuljetukset toteutettiin biokaasukäyttöisellä kalustolla vuonna 2021.

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Resurssitehokkuus	Materiaalia ohjataan hyötykäyttöön, sekajäte	sekajäte 100 % energiaksi	Tavoite toteutui. Sekajäte meni 100 % energiahyötykäyttöön
	Materiaalia ohjataan hyötykäyttöön, biojäte	biojäte 100 % biokaasun tuotantoon vuonna 2021	Tavoite toteutui. Biojäte meni 100 % biokaasun tuotantoon vuonna 2021.
	Materiaalia ohjataan hyötykäyttöön, jätevesiliete	jätevesiliete 100 % biokaasun tuotantoon vuonna 2021	Tavoite ei täysin toteutunut. Biokaasulaitoksen jätevesireaktorin ylösajo aloitettiin vasta keväällä 2021 biojäteterektorin ylösajon jälkeen.

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Palvelujen digitalisointi	Metsäsairilan sähköistä asiointijärjestelmää OmaSairilaa kehitetään	Kehitystyön eteneminen	Tavoite toteutui. OmaSairilajärjestelmää kehitettiin vuoden 2021 aikana.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
EcoSairila -kehittämisalusta	Metsäsairila on aktiivisesti mukana EcoSairilan kehittämisessä.	onko toteutunut	Tavoite toteutui. Metsäsairilan omistama uusi vaaka- ja vaakaan liittyvä järjestelmä otettiin käyttöön vuoden 2022 alusta alkaen. Vaakaa voivat hyödyntää kaikki EcoSairilaan sijoittuvat yritykset.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Metsäsairila ylitti selvästi taloudelliset tavoitteet liikevaihdon ja tilikauden voiton osalta. Liikevaihto oli 19 % ja liikevoitto 160 % budjetoitua parempi. Merkittävimmät syyt tulosparannukseen ovat yrityksille tarjottujen palveluiden liikevaihdon kasvu, toiminnan tehostaminen ja romumetallin ja sähkön positiivinen hintakehitys vuoden 2021 aikana.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2020	TA 2021	Tilinpäätös 2021
Liikevaihto	6 568	6840	8122
Tilikauden voitto/tappio	505	307	797
Osinko	500	450	500
Investoinnit	780	500	623
Ulkoisen velka	6 194	6100	5934
Sisäinen velka	0	0	0
Konsernitilin limiitti	500	500	500
Omavaraisuusaste	57 %	56 %	58 %
Henkilöstö	21	21	25
vakituinen	20	20	19
määräaikainen	1	1	6

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Pienkuormien lajittelun- ja kierrätyksen keskus Kieppi valmistui helmikuussa 2021. EcoSairilan alueen yhteinen auto-vaaka järjestelmiseen valmistui, otettiin käyttöön vuoden 2022 alusta alkaen.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

Kiertotalouden toimintojen kokonaisuoptimointi puuttuu. Jättekuljetukset tulee saada taajamassa asumisen jätehuollon osalta keskitetyn kilpailutuksen piiriin. Näin jätevirtojen kokonaishallinta, kiertotalouden kehittäminen ja Ecosairila-kehitysalustan toimiminen olisi mahdollista. Kiertotaloutta päästään kokonaisuoptimoimaan vuoden 2025 helmikuusta alkaen.

• Operatiiviset riskit

Eri jätemateriaalien laatu eteenpäin toimittamisessa on operatiivinen riski. Jätejakeiden lajitteluun ja kuormaamiseen liittyvät työt tehdään omana työnä, joka vähentää riskiä jätteiden laadun osalta.

Ympäristölupien saaminen eri hankkeille on erittäin vaikeaa turhista valituksista johtuen. Lupaprosessit kestävät useita vuosia.

Jätteiden hyödyntämisen kustannukset voivat kasvaa kun lakisääteiset velvoitteet lisääntyvät. Tähän on varauduttu Riikinvoima Oy:n omistuksella sekä BioSairila Oy:n omistuksella ja pitkällä sopimuksella Kotkan Energian Hyötyvoimalaitoksen kanssa, näin jätteenkäsittelystä ei makseta ylimääräisiä kustannuksia tulevaisuudessa.

• Rahoitusriskit

Ei merkittäviä rahoitusriskejä. Lainoissa on vahva suoja korkojen nousun varalta.

• Vahinkoriskit

Riskienarviointi osana sertifioitua toimintamallia.

- **Sääntöjen ja päätösten noudattaminen**

Noudatetaan sääntöjä ja päätöksiä, ympäristöluvan mukaiset viranomaistarkastukset ja –raportoinnit vuosittain.

- **Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta**

Hallituksen kokouksissa seurataan tavoitteiden toteutumista ja talouden kehitystä.

- **Omaisuuksien hankinta, luovutus ja hoito**

Hallituksen päätöksillä

- **Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta**

Taloushallinnon tehtävät järjestetty siten, että laskujen tarkastaja ja hyväksyjä on eri henkilö. Sisäisen valvonnan asiat ovat esillä myös sertifioitujen toimintajärjestelmän ulkoisissa auditoinneissa.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2021

Toimenpide	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Valmistellaan siirtymistä kunnan järjestämisvastuulla olevien jätteiden kuljettamisen osalta kaksoisjärjestelmästä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen.	2021		Jätehuoltoviranomainen, tekninen johtaja	Metsäsairila	Valmisteleva työ oli valmiina joulukuussa 2021.
Konsernin tilaintegraatio	2021		Metsäsairilan toimitusjohtaja, tekninen johtaja, muiden selvitetyksessä mukana olevien konserniyhtiöiden toimitusjohtajat		Tavoite toteutunut. Selvityksen perusteella Metsäsairilan tiloihin ei ole perusteltua tehdä muutoksia.
Selvitys Bioenergiantuotannon ja jakelun keskittämisestä yhteen yhtiöön	2021		Metsäsairila toimitusjohtaja, Etelä-Savon Energian toimitusjohtaja		Selvitystyössä päästiin merkittävästi eteenpäin vuoden 2021 aikana, mutta selvitystyön edetessä selvityksen laajuus kasvoi ja selvitystyötä ei saatu valmiiksi vuoden loppuun mennessä.

2.2.1.5 Mikalo Oy

Omistus	100 %	
Toimiala	Asuntojen vuokraus. Yhtiö on perustettu sosiaalista vuokraustoimintaa harjoittavaksi, joka vuokraa asuntoja arava- ja korkotukilakien edellyttämien käyttö- ja luovutusrajoitusten mukaisesti. Yhtiö hoitaa omalta osaltaan kunnan asunto- ja aluepoliittisen veloitteen, jossa kunnan on luotava alueelleen yleiset edellytykset asunto-olojen kehittymiselle sekä järjestää kohtuulliset asumisolot.	
Toimitusjohtaja	Hannu Sormunen	
Hallituksen jäsenet	<u>28.9.2021 jälkeen</u> Ville Rahikainen pj Eveliina Naumanen vpj Aija Himanen Pertti Karhunen Tuula Kohvakka Pirkko Elo Eila Peltoniemi	<u>28.9.2021 asti</u> Markku Kakriainen pj Kalle Nieminen vpj Mirja Koski Tuula Kohvakka Jorma Harmoinen Pirkko Elo Eila Peltoniemi
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Jouni Riihelä (konsernivastuuhenkilö)	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2022–2025

Alueen väestökehityksen muutos jatkuu; väestö sekä ikääntyy että vähenee. Yhden henkilön ruokakuntien määrä lisääntyy, jolloin isoja asuntoja tarvitaan aikaisempaa vähemmän. Ihmiset muuttavat keskustajamiin ja niiden läheisyyteen. Asuntojen kysyntä kohdistuu alueille, joissa palvelut ovat toimivia tai niitä on tarjolla. Väestö ei vähene muuttotappioalueilla pelkästään syrjäseuduilta vaan se koettelee myös pienempiä kaupunkiseutuja. Taantuvat alueet menettävät tuottavaa työvoimaa, kun ammattitaitoinen ja nuorempi työvoima siirtyy vetovoimaisiin kasvukeskuksiin. Alueelle jää ikääntyvä väestö, jonka suhteellinen osuus väestöpohjasta kasvaa hyvin merkittävästi. Erityisesti kerrostaloalueet menettävät kilpailukykyään asuntomarkkinoilla, mikä heijastuu myös vuokra-asuntojen kysyntään.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2021 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Yhtiöllä ei ollut talouteen vaikuttavia merkittäviä tapahtumia.

Tavoite	Toteuma 31.12.
Asuntojen kysyntään vastataan parhaalla mahdollisella tavalla. Yksioita ja pieniä kaksioita on tarjonnassa liian vähän. Asuntojen sijainnilla on entistä suurempi merkitys.	Vuonna 2021 aloitettiin uuden, 17 rivitalokohteen rakentaminen. Kohde on kysyntää vastaavalla alueella ja asuntojen koko vastaa kysyntää.
Käyttöaste pyritään pitämään yli 93 %	92 %
Vuosittain tehtävän asukastytyvyyden kaikkien kriteerien painotettu keskiarvo pyritään pitämään vähintään 4,0 yläpuolella.	4,05

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Syrjäytymisen ehkäisy	Asuntoja asunnottomille ja vähävaraisille	Ns. sosiaalisen asuttamisen veloitteen täyttäminen.	Tavoite toteutui.
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Asukastoimikuntien tukeminen ja niiden perustamisen edistäminen	Toimikuntien määrän kasvattaminen. Nykyisin 10 toimikuntaa ja 2 yhdyshenkilöä.	Uusia asukastoimikuntia ei ole saatu perustettua.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Asukastoimikuntien toiminnallisuuden tukeminen	Toimikuntien antama palaute asukaskyselyn perusteella.	Asukastoimintaa on tuettu; mm. elokuussa 2021 järjestetty asukasilta.
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Asuntojen sijainti	Asunnot keskitetään hyvien liikenneyhteyksien varrelle ja rakennuksiin järjestetään tilat välineille.	Uusiin kohteisiin tarvittavat tilat on rakennettu ja asukkaita on opastettu käyttämään tiloja.
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Energiansäästöratkaisut	VAETS, Kiinteistöalan energiatehokkuussopimus 2017–2025 jakautuu kahteen toiminta-alueeseen: vuokra-asuinkiinteistöihin (VAETS) ja toimitilakiinteistöihin (TETS).	Energiansäästötavoitteet on saavutettu.

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan	ESSOTE yhteistyö	Toimikuntien antama palaute asukaskyselyn perusteella.	Toimikuntien sekä asukkaiden palaute hyvä.
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	ESSOTE yhteistyö	Toimikuntien antama palaute asukaskyselyn perusteella.	Toimikuntien sekä asukkaiden palaute hyvä.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Liikennepäästöjen vähentäminen	Sähkö- ja kaasuautojen soveltuvuuden käytön selvittäminen	Sähköautojen latauspisteiden lisääminen.	Asukkaiden käyttöön varattu sähköautojen latauspisteitä lämmitystolpista. Yhtiön käyttöön ei ole vielä hankittu sähkö- tai kaasuautoja.
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Riskien kartoitus	Seurataan kiinteistöjen kuntoa, jotta vaaraa pohjavesille ei aiheudu. Kemikaalien käytön vähentäminen sekä käytettävien aineiden koostumuksen huomiointi kiinteistöjen ylläpidossa.	Ei tapahtuneita vahinkoja.
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Energiansäästöratkaisut	Kiinteistöjen energian kuluksen minimoiminen. Kts. VAETS	Kiinteistöjen lämmitysverkostoja tasapainotettu ja ilmanvaihtokanavia nuohottu.

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Palvelujen digitalisointi	Mahdollistetaan palvelujen käyttö myös sähköisesti	Mahdollisuus asioida myös sähköisesti asuttamisen/asumisen eri vaiheissa	Asumispalvelujen (asuntohakenus, irtisanominen, vikailemoitus, asukassivut...) käyttö sähköisesti mahdollistettu.
Kestävä kehitys ja ilmasto- muutoksen torjunta	Rakentamisen suunnittelu elinkaarimallin mukaisesti	Kiinteistöjen energian kuluksen minimoiminen (kts. VAETS), purkujätteen kierrätys, kiinteistökohtainen jätteen lajittelu.	Tavoitteet toteutettu

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Osaamistason ylläpito ja kehittäminen muuttuviin tarpeisiin	Koulutussuunnitelman toteuttaminen	Toteutettu pandemiarajoitusten puitteissa
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Oppisopimukset Perus- ja ammattitutkinnot Täydennyskoulutukset	Työtehtävien mukaisten tutkintojen suorittaminen	Suoritettu/käynnissä seitsemän ammattitutkintoa. Mahdollistettu oppisopimuspaikkoja toisen asteen opiskelijoille.

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Yhteistyö kehitysyritys Miksein kanssa	Hankkeisiin ja hankintayhteistyöhön osallistuminen.	Hyödynnetty hankinta-asiamiehen asiantuntemusta.

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Mikkelin vahvuuksien täysimääräinen hyödyntäminen ja brändin rakentaminen	Alueen ja ympäristön esiintuominen markkinoinnissa	Markkinointiyhteistyön tiivistäminen ja yhteisen näkyvyyden lisääminen	Kaupungin ja yhtiön välistä viestintäyhteistyötä on lisätty

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Osaavan työvoiman varmistaminen	Koulutussuunnitelmat. Oppisopimukset.	Työharjoittelupaikat	ESEDUN kanssa tehty yhteistyötä. Kesätyöpaikkoja ja työharjoittelua lisätty

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kaupunkiorganisaation markkinoinnin ja viestinnän viestien ja visuaalisen ilmeen yhtenäistäminen	Kaupunkikonsernin ja emokaupungin väliseen markkinointiyhteistyöhön osallistuminen	Markkinointi yhteistyön tiivistäminen entisestään kaupungin viestinnän tekijöiden kanssa	Osallistuttu kaupungin viestintäryhmiin.
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Mikkelin seutukunnan esiintuonti omassa markkinoinnissa	Markkinointi yhteistyön tiivistäminen entisestään kaupungin viestinnän kanssa	Osallistuttu kaupungin viestintäryhmiin.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toteutui suunnitellusti

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2020	TA 2021	Tilinpäätös 2021
Liikevaihto	22 173	22 900	21 822
Tilikauden voitto/tappio	33	0	1
Osinko	0	0	0
Investoinnit	4 125	1 300	866
Ulkoisen velka	55 670	50 491	50 520
Sisäinen velka	4 063	3 752	3 709
Konsernitilin limiitti	0	0	0
Omavaraisuusaste	33 %	33 %	36 %
Henkilöstö	79	81	77
vakituinen	65	75	67
määräaikainen	14	6	10

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Yhtiö aloitti Rastaankatu 1–2 kohteen rivitalojen rakentaminen. Kohteeseen tulee 17 huoneistoa. Kohteen kustannusarvio on n 3,2 M€ ja kohde on vapaarahoitteinen pankkilainalla rahoitettuna. Kohde valmistuu vuoden 2022 aikana.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

Mikalo Oy:ssä toimiva johto arvioi strategisia riskejä huomioiden uusi, hyväksytty strategia. Keskeisiä ovat kiinteistöt, henkilöstö, koneet ja laitteet sekä talous. Riskianalyysi ja varautumissuunnitelma ovat työn alla.

• Operatiiviset riskit

Operatiivisiksi riskeiksi on tunnistettu prosessien sujuvuus ja selkeys, tiedolla johtaminen sekä tietojärjestelmät.

• Rahoitusriskit

Rahoitukseen liittyviä riskejä ovat korko-, likviditeetti- ja luottoriski. Näihin on varauduttu pitkäaikaisella kiinteäkorkoisella lainoituksella, maksuvalmiuden turvaamisella ja aktiivisella vuokra- ja vuokratuonon seuralla.

• Vahinkoriskit

Vuotovahingot, luonnonilmiöt ja tulipalot. Näihin on varauduttu vakuutuksella ja kuntoarvioinneilla ja asuntojen ennakkotarkastuksilla.

• Sääntöjen ja päätösten noudattaminen

Yhtiö toimii lakien, johtosäännön ja päätösten mukaisesti. Toimiva johto valvoo näiden noudattamista.

• **Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta**

Yhtiö toimii hyväksytyin talousarvion raameissa. Toteutumasta sekä poikkeamista raportoidaan hallitukselle säännöllisesti.

• **Omaisuuksien hankinta, luovutus ja hoito**

Yhtiö hankkii tai myy omaisuutta toimivan johdon ja hallituksen päätöksillä. Hankinnat ja investoinnit huomioidaan vuosittain budjetoinnissa. Merkittävimmistä muutoksista keskustellaan omistajaohjauksesta vastaavan kanssa.

• **Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta**

Yhtiön toimiva johto muodostaa sisäisen valvonnan ytimen. Johtoryhmä arvioi toimintaympäristön muutoksia, tavoitteiden täyttymistä, riskien olemassaoloa, toimenpiteitä varautumisessa, tiedonkulkua ja raportointia. Riskien hallinnan avulla arvioidaan, havainnoidaan ja hallitaan niitä liiketoiminnan tavoitteita uhkaavia tekijöitä, joita toimialalla voi esiintyä.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2021

Toimenpide	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Yhteistyö MOAS ja ASO	2021	Yhteistyötä MOAS:n ja ASO kanssa synergiaetujen saavuttamisessa. Kilpailituksen ym. kautta. Sopimuksilla varmistetut yhtäläiset toimintatavat	Mikalo Oy	MOAS, ASO	Hankintoja kilpailutettu niin, että ne ovat kunkin yhtiön hyödynnettävissä. MOAS:n henkilökunta muutti samaan toimitilaan Mikalolle.
Yhteistyö MIKSEI ja Naistinki	2021	Yhteistyötä MIKSEI ja Naistinki kanssa synergiaetujen saavuttamisessa. Kilpailituksen ym. kautta.	Mikalo Oy	Miksei ja Naistinki	Selvitetty yhteistyö mahdollisuuksia rakennuttamis- ja kustannuslaskenta tehtävissä. Hankintoja on kilpailutettu niin, että ne ovat kunkin yhtiön hyödynnettävissä.
Kiinteistöjen myynti	2021	Vajaakäyttöisistä luovutaan	Mikalo Oy	Omistajaohjaus, MKP	Kiinteistöjen myyntiä selvitetty ja purkulupia haettu
Kaupunginhallitus on antanut Mikalo Oy:lle hankeluvan käynnistää vuokra- ja palvelutalokokonaisuuden rakentaminen Mikkeliin keskustaan ns. viljasiihotonttien kokonaisuuteen. Tontti tullaan vuokraamaan myöhemmin tarkoitusta varten.	2021	Hanke edellyttää kaupungin lainatakausta, joka tullaan käsittelemään valtuustossa vuoden 2021 kuluessa.	Mikalo ja Essote	Essote	Hanke on viivästynyt, mutta on kuitenkin etenemässä.

2.2.1.6 Mikkelin Asumisoikeus Oy

Omistus	100 %	
Toimiala	Asuminen	
Toimitusjohtaja	Hannu Sormunen	
Hallituksen jäsenet	<u>30.9.2021 jälkeen</u> Ulla Yli-Karro pj, Keijo Partio vpj, Ari Lehtinen, Seija Korpinen, Raimo Pitkänen	<u>30.9.2021 asti</u> Ulla Yli-Karro pj, Hannu Hulkkonen, Ari Lehtinen, Seija Korpinen, Raimo Pitkänen
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Jouni Riihelä (konsernivastuuhenkilö)	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2022–2025

Alueen väestökehityksen muutos jatkuu; väestö sekä ikääntyy että vähenee. Yhden henkilön ruokakuntien määrä lisääntyy, jolloin isoja asuntoja tarvitaan aikaisempaa vähemmän. Ihmiset muuttavat keskustaajamiin ja niiden läheisyyteen. Asuntojen kysyntä kohdistuu alueille, joissa palvelut ovat toimivia tai niitä on tarjolla. Väestö ei vähene muuttotappioalueilla pelkästään syrjäseuduilta vaan se koettelee myös pienempiä kaupunkiseutuja. Asuntojen sijainti heijastuu myös asumisoikeusasuntojen kysyntään.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2021 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Asumisoikeusasumisen tunnettuutta lisättiin merkittävästi mainonnalla. Asuntojen sijainnilla oli entistä suurempi merkitys ja osoittautui, että yksiöitä ja pieniä kaksioita on tarjonnassa liian vähän. Käyttöastetavoitteesta jäätin 1,5 %.

Tavoite	Toteuma 31.12.
Asuntokohteiden käyttöaste yli 93 %	91,5 %

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Asukastoimikuntien tukeminen ja niiden perustamisen edistäminen	Asukastoimikunta jokaiseen kustannuspaikkaan	Uusia asukastoimikuntia ei saatu perustettua. Epidemia rajoitti toimintaa ja kokouksia.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kestävä kehitys ja ilmasto- muutoksen torjunta	Rakentamisen suunnittelu elinkaarimallin mukaisesti	Kiinteistöjen energian kulutuksen minimoiminen, kiinteistökohtainen jätteiden lajittelu.	Kiinteistöjen kuntoarvioinnit aloitettiin. Samassa yhteydessä arvioitiin energiatehokkuuden parantamista.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Tarjotaan ASO-asumismuotoa	ASO-asuntojen määrä ja sijoittuminen	Tunnettuutta on lisätty, se on pitänyt käyttöasteen kohdullisena.

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Mikkelin seutukunnan esiintuonti omassa markkinoinnissa. Laadukkaat ASO-asunnot.	Markkinointiyhteistyön tiivistäminen entisestään kaupungin viestinnän tekijöiden kanssa.	Toteutettu yhtiön omasta toimesta

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Taloudelliset tavoitteet saavutettiin talousarvion mukaisesti.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2020	TA 2021	Tilinpäätös 2021
Liikevaihto	1 780	1 864	1 873
Tilikauden voitto/tappio	0	0	0
Osinko	0	0	0
Investoinnit	1 470	0	0
Ulkoinen velka	9 432	8 603	8 357
Sisäinen velka	0	0	0
Konsernitilin limiitti	0	0	0
Omavaraisuusaste	18,4 %	14 %	33%
Henkilöstö vakituinen määräaikainen	0	0	0

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Yhtiö ei investoinut vuoden 2021 aikana.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen**• Strategiset riskit**

Yhtiön toimialan keskeisiä riskejä ovat asumismuodon heikko tunnettuus sekä olemassa olevan kiinteistökannan hyvä kunto.

• Operatiiviset riskit

Yhtiön toimitusjohtaja arvioi strategiaan liittyviä riskejä. Arvioinnissa tarkastellaan riskien mahdollista realisoitumista ja päätetään suunnitelmista, kuinka niihin varaudutaan tai reagoidaan.

• Rahoitusriskit

Mikkelin Asumisoikeus Oy:ssä rahoitukseen liittyviä mahdollisia riskejä ovat korko-, likviditeetti- ja luottoriski. Talouden ja rahoituksen toteumaa seurataan tiiviisti ja ennakoidaan tulevaa kehitystä.

• Vahinkoriskit

Vuotovahingot, luonnon ilmiöt tai tulipalot. Näihin on varauduttu vakuutuksin ja kuntoarvioinneilla sekä ennakkotar-
kastuksilla.

• Sääntöjen ja päätösten noudattaminen

Yhtiö toimii lakien, johtosäännön ja hallituksen päätösten mukaisesti. Toimitusjohtaja valvoo näiden noudattamista.

• Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta

Yhtiö toimii hyväksytyin talousarvion raameissa. Toteutumasta sekä poikkeamista raportoidaan hallitukselle säännöllisesti.

• Omaisuuden hankinta, luovutus ja hoito

Yhtiö hankkii tai myy omaisuutta toimitusjohtajan ja hallituksen päätöksillä. Hankinnat ja investoinnit huomioidaan vuosittain budjetoinnissa. Merkittävimmistä muutoksista keskustellaan omistajaohjauksesta vastaavan kanssa.

• Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta

Voimassa olevan manageerausopimuksen mukaisesti Mikalo Oy hallinnoi ja hoitaa Mikkelin Asumisoikeus Oy:n käytännön toimintaa.

Mikalo Oy:n toimiva johto muodostaa sisäisen valvonnan ytimen. Johtoryhmä arvioi toimintaympäristön muutoksia, tavoitteiden täyttymistä, riskien olemassaoloa, toimenpiteitä varautumisessa, tiedonkulkua ja raportointia. Riskienhallinnan avulla arvioidaan, havainnoidaan ja hallitaan niitä liiketoiminnan tavoitteita uhkaavia tekijöitä, joita toimialalla voi esiintyä.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2021

Toimenpide	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomi- oitavaa	Valmiste- luvastuul- linen	Muut osal- listuvat ta- hot	Toteuma 31.12.
ASO:n ja muiden asu- miseen liittyvien yhti- öiden hankintayhteis- työtä tiivistetään.	2022		yhtiön hallitus	Kaupungin hankintayk- sikkö	Hankintoja kilpailutettu niin, että ne ovat kunkin yhtiön hyödynnettävissä.
Kaupungin asumisoi- keusyhtiön vahvempi kytkeytyminen mui- den asumiseen liitty- vien yhtiöiden koko- naisuuteen.	2022		toimitus- johtaja	Mikalo, MOAS ja ASO	Yhteistyötä lisätty, tunnettuuden, mainonnan ja sähköisten palveluiden osalta.

2.2.1.7 Mikkelin Jäähalli Oy

Omistus	suora omistus 74,88 % / konsernin omistus 89,10 %	
Toimiala	Kiinteistöliiketoiminta	
Toimitusjohtaja	Kyösti Ylijoki	
Hallituksen jäsenet	8.9.2021 jälkeen Lasse Pöyry, pj. Vesa Pöntinen Linda Asikainen Kari Ojala Jukka Toivakka	8.9.2021 asti Elina Hölttä pj. Heino Lipsanen Markku Veijanen Juha Vuori Jukka Toivakka
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Virpi Siekinen, konsernivastuuhenkilö. Kari Ahonen, kiinteistöpäällikkö	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2022–2025

Ei merkittäviä ennakoitavia muutoksia.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2021 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Koronan vaikutukset Jäähallin toimintaan. Rajoituksilla ei merkittäviä muutoksia yhtiön talouteen

Tulostavoitteet

Tavoite	Toteuma 31.12.
Jäähalli säilyttää asemansa Mikkelin jääliikunnan aktiivisena ja tuloksellisena toimijana	Jäähalli on koronarajoitukset huomioiden kyennyt pitämään yllä mahdollisimman hyvää alustaa jääurheilulle.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Syrjäytymisen ehkäisy	Jäähalli Oy kykenee tarjoamaan infran runsaslukuisen ja monipuolisen jääliikunnan harrastamiseen	Hallissa on edellytykset toi- mia	Runsaslukuinen ja monipuoli- nen käyttäjäjoukko sekä ur- heilijoina, että katsojina.
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Jäähalli Oy toimii monipuoli- sen kansalaisaktiivisuuden keskuksena	Hallissa on edellytykset toi- mia	Toimii hyvin.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Jäähalli Oy toimii monipuolisen kansalaisaktiivisuuden keskuksena	Hallissa on edellytykset toimia	Toimii hyvin

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Jäähalli Oy toimii turvallisenä liikuntapaikkana	Hallissa on edellytykset toimia turvallisesti	Kiinteistöturvallisuudesta pidetään huolta

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Matkailun edistäminen	Osana Kalevankankaan ulkoilukeskittymää osaltaan toimia siten, että yhteistyö lisääntyy ja sitä kautta liikuntamatkailullinen toiminta lisääntyy	Toiminta on kasvavaa	Jäähalli on avoin ja aktiivinen
Resurssitehokkuus	Alueen toimintaa kehitetään yhteistyön suuntaan ja säästetään kustannustehokkuutta	toiminnan edistyminen	Jäähalli on avoin yhteistyölle

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kalevankangas -kehittämialusta	Jäähalli Oy osaltaan edesauttaa alueen kehittymistä ja käytön monipuolistumista	Kasvava toiminta	Jäähalli on avoin yhteistyölle

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Mikkelin vahvuuksien täysimääräinen hyödyntäminen ja brändin rakentaminen	Kalevankankaan kokonaisuuden esilletuonti osaltaan	Kasvava toiminta	Jäähalli on avoin yhteistyölle

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Strategian jalkauttaminen ja brändityö	Toimiminen osaltaan strategiaa tukevasti	edistyminen	Toimijoiden (mm. Jukurit) kautta toimii hyvin
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Jäähalli on toimiva ja tunnettu liikuntapaikka	edistyminen	Toimijoiden (mm. Jukurit) kautta toimii hyvin

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Talous toimii budjetoidusti, paitsi investointeja siirrettiin 2022 vuodelle AV-tekniikan uusinta = kahden vuoden normaali (pienet) investoinnit.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2020	TA 2021	Tilinpäätös 2021
Liikevaihto	723	660	688
Tilikauden voitto/tappio	0	0	0
Osinko	0	0	0
Investoinnit	30	40	0
Ulkoisen velka	7 167	6 900	6600
Sisäinen velka	0	0	0
Konsernitilin limiitti	0	0	0
Omavaraisuusaste	-	29,0 %	30,0 %
Henkilöstö vakituinen	0	0	0
määräaikainen	0	0	0

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Ei investointeja.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• **Strategiset riskit**

Resurssien väheneminen

• **Operatiiviset riskit**

Korona

• **Rahoitusriskit**

Koronnousu

• **Vahinkoriskit**

Vakuutukset olemassa

• **Sääntöjen ja päätösten noudattaminen**

Noudatetaan

• **Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta**

toteutuu ja valvotaan

• **Omaisuuksien hankinta, luovutus ja hoito**

Määräysten mukaan

• **Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta**

Henkilöstön ja toimitusjohtajan operatiivinen valvonta. Hallituksen kokouskäytännöt ja valvonta. Kaikki toimii hyvin ja kuten pitää toimia yhtiössä.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2021

Toimenpide	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmistelu-vastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Kalevankankaan kiinteistöjohtamisen ja -hoitamisen yhteiskehittäminen alueen muiden toimijoiden kanssa.	2021		Kaupunki	Stadiumi, kaupunki, ravirata	Kiinteistöyhtiö ulkopuolella järjestelyistä. 2022 yhtiö tulee olemaan aktiivinen kiinteistöhuollon järjestämisessä ja mahdollisimman paljon yhteisvoimin.

2.2.1.8 Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy

Omistus	80,65 %	
Toimiala	Liiketoiminnan ja matkailun kehitys	
Toimitusjohtaja	Juha Kauppinen 17.12. saakka. vt. toimitusjohtaja Maarit Randelin 18.12. alkaen	
Hallituksen jäsenet	<u>15.9.2021 jälkeen</u> Tomi Sikanen, pj Armi Salo-Oksa, vpj Jani Himanen, jäsen Kati Häkkinen, jäsen Esko Pitkänen, jäsen Kalevi Niemi, jäsen Arto Seppälä, jäsen	<u>15.9.2021 asti</u> Toni Maczulskij, pj Risto Rouhiainen, vpj Pia Honkanen, jäsen Liisa Pulliainen, jäsen Jari Hyyryläinen, jäsen Esko Pitkänen, jäsen Jarmo Kempainen, jäsen Kari Manninen, jäsen Kalevi Niemi, jäsen Mikko Pynnönen, jäsen
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Timo Halonen (konsernivastuuhlö), Aki Kauranen (varalla), Pirjo Siiskonen	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2022–2025

Koronapandemia on saanut ihmiset miettimään asuinympäristön merkitystä, ja väljemmän asumisen maaseutu- maiset kaupungit ja maaseutu ovat yhä useammalle todellinen vaihtoehto erityisesti etätyön tekemisen kannalta. Odotettavissa on monipaikkaisen työnteon ja asumisen lisääntymistä sekä laajasti ottaen digitaalisten palveluiden kysynnän kasvua. Odotettavissa on myös ympäristövastuullisuuden ja vähähiilisyiden merkityksen kasvua.

On nähtävissä, että talouskasvun ja väestön ikääntymisen seurauksena työvoiman saatavuus heikkenee.

Investointipäätösten aalto vaikuttaa säilyvän vahvana myös alkuvuonna 2022.

EU-hankekauden vaihdos tapahtuu vuonna 2022 siirryttäessä kaudelta 2014–2020 uudelle kaudelle 2021–2027. Vanhan kauden hankkeet, ”siltahankkeet” ja uuden kauden hankkeet ovat käynnissä rinnakkain vuoden 2023 loppupuolelle asti.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2021 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Vuoden 2020 laskusuhdanteeseen verrattuna vuoden 2021 talouskasvu oli vahvaa. Yritykset käynnistivät investointiprojekteja, jotka näkyvät konkreettisesti sekä jo Mikkeliissä toimivien yritysten tonttikysynnässä että ulkopuolelta tulevilla kyselyillä.

Vuoden 2021 osalta kehitysyrityksen rooli koronapandemiassa on ollut lähinnä neuvontarooli, sillä rahoituksen käsittely on keskitetty Valtiokonttorille. Koronapandemiasta johtuen kansainvälinen toiminta, messutoiminta ja suuret tapahtumat olivat lähes pysähdyksissä ja etäyhteyksien varassa.

Kesä 2021 oli onnistunut vilkkaan kotimaanmatkailun ansiosta. Kansainvälinen matkailu jäi vaisuksi ja meille tärkeä Venäjän raja pysyi käytännössä täysin suljettuna. Loppuvuodesta maailmalla levisi uusi omikron-koronavirusmuunnos, joka rantautui nopeasti myös Suomeen aiheuttaen matkailusektorille uusia haasteita. Sovittuja varauksia ja tapahtumia peruttiin uusien rajoitusten tullessa jälleen voimaan.

Toiminnan volyyymi ja henkilöstömäärä kasvoivat edelleen hankerahoituksen paremman saatavuuden ansiosta.

Tulostavoitteet

Tavoite	Toteuma 31.12.
Kehittää toimintaympäristöä, uudistaa yritystoimintaa sekä hyödyntää alueen ulkopuolista rahoitusta	numeeriset tavoitteet ja tulokset ohjelmakorteissa
Kasvattaa Mikkeliin vetovoimaa yritysten, työvoiman ja matkailijoiden näkökulmasta	numeeriset tavoitteet ja tulokset ohjelmakorteissa
Rakentaa toimijana ja kumppanina verkostoja, tuottaa asiakaslähtöisiä, tunnettuja ja tuloksellisia yrityspalveluja	numeeriset tavoitteet ja tulokset ohjelmakorteissa

OHJELMAKORTIT

1. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
EcoSairila -kehittämislusta	Yritysten houkuttelu sijoittamaan toimintojaan alustaan	sijoittuneiden yritysten määrä, 19 kpl	12 (määrä on kumulatiivinen)
	Yritysten liiketoiminnan edistäminen	uudet työpaikat	-
	TKI-toiminnan edistäminen	TKI-resurssit	Ei mitattu

Memory Campus -kehittämisalusta	Yritysten houkuttelu sijoittamaan toimintojaan alustaan	sijoittuneiden yritysten määrä, 10 kpl	Ei uusia sijoittuneita yrityksiä 2021. 19 keskeistä toimijaa (määrä kumulatiivinen).
	Yritysten liiketoiminnan edistäminen	uudet työpaikat	MC:n keskeisiin toimintoihin (mm. digitoinnit, tiedonhallinta, hankkeet, ym.) suoraan liittyviä työpaikkoja v. 2021 oli noin 100 kpl. Esim. v. 2021 aikana uusia digitoijia palkattiin n. 20 kpl (KA, KK jne.)
	Yritysten houkuttelu sijoittamaan toimintojaan alustaan	TKI-resurssit	V. 2021 TKI-hankkeita 11 kpl. Volyyymi noin 6 690 000 € (v. 2020 noin 4 300 000 €)

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiava kaavoitus	Yritysten houkuttelu sijoittamaan Mikkelin seudulle	sijoittuneiden yritysten määrä, 26 kpl	12
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Uusien asiakkuuksien hankinta	Asiakkuuksien määrä, 1100 kpl	1404
	Tilaisuuksien järjestäminen	Tilaisuuksien/osallistujien määrä, 200 kpl/5000 hlöä	161/3408
	Yritysten neuvonta- ja kehittämispalvelut	Asiakastyytyväisyys, 4/5	3,8/5
		Uudet työpaikat, 500 kpl	243
		Yritysten kehityshankkeet, 140 kpl	58
Yritysten perustamisneuvonta	Uudet yritykset, 160 kpl	106	

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Matkailun ja vapaa-ajanasumisen ympärivuotinen kasvu ja pitkäjänteinen kehittäminen	Matkailun edistäminen	Rekisteröidyt majoitusvuorokaudet, 245 000 kpl	237 000 vrk

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Kaupungin markkinointi yritysten sijoittumiskohteena	sijoittumisvinkkien määrä	160
	Elinvoimamarkkinointikampanja Matkailumarkkinointikampanja	kumpikin toteutettu, väh. 1 kpl	molemmat toteutettu
Tapahtumat	Kaupungin markkinointi tapahtumien järjestämispaikana	tapahtumavinkkien määrä	4

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Tulos toteutui lähes talousarvion mukaisesti, toiminnan volyymi kasvoi arvioidusta.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2020	TA 2021	Tilinpäätös 2021
Liikevaihto	5 180	4800	5388
Tilikauden voitto/tappio	-0,6	0	-17
Osinko	-	-	-
Investoinnit	-	-	-
Ulkoisen velka	979		1113
Sisäinen velka	1 292		1439
Konsernitilin limiitti	1 500	1500	1500
Omavaraisuusaste	12 %	13 %	10 %
Henkilöstö	37	40	43
vakituinen	20	20	23
määräaikainen	17	20	20

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

-

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

- yhtiö ei saa kaupungilta tarpeeksi selkeää strategista omistajaohjausta
  - kohtalaisen todennäköinen, pyritään aktiivisesti osallistumaan kaupungin strategiatyöhön
- yhtiö ei onnistu riittävässä määrin toteuttamaan kaupungin strategiaa
  - melko epätodennäköinen, kun varmistetaan yhteinen näkemys tavoitteista ja suunnataan resursseja oikein
- kaupungin odotukset ja vaatimukset yhtiötä kohtaan eivät vastaa toimintaan osoitettua rahoitusta
  - todennäköinen, noudatetaan kumppanuussopimusta ja siinä määriteltyjä tavoitteita
- yhteistyö/työnjako kaupungin muiden kehittäjäorganisaatioiden kanssa ei toimi
  - ei kovin todennäköinen, lisätään vuoropuhelua mm. ohjelma- ja hankeyhteistyön kautta

• Operatiiviset riskit

- Operatiivinen johtaminen ja sisäinen yhteistyö ei toimi
  - kohtalaisen todennäköinen, pienennetään kehittämällä sisäisiä toimintamalleja ja prosesseja ja edistämällä toimintojen sijoittumista yhteisiin tiloihin
- reagointikyky asiakkaiden tarpeisiin ei ole riittävä
  - kohtalaisen todennäköinen, varmistetaan riittävä joustavuus toimenkuvissa ja että on oikeanlaista osaamista
- hankesalkku ei vastaa toiminnan tavoitteita
  - ei kovin todennäköinen, kun strategia ja tavoitteet kommunikoidaan hyvin ja noudatetaan hankkeiden valmisteluprosessia

• Rahoitusriskit

- kustannusten hylkäys tai takaisinperintä hankkeissa
  - merkittävät tappiot eivät ole todennäköisiä, kun hankehallinnon laatu pidetään korkealla tasolla. Puutteita on kuitenkin myös rahoittajilta saatavissa ohjeissa.
- suunnitellut hankkeet eivät toteudu: tuloja jää saamatta
  - melko todennäköinen, pienennettävissä soveltamalla osin määräaikaista työsuhteita ja ennakkoneuvotteluilla hankerahoittajien kanssa
- kaupungin rahoitusta leikataan lisää
  - vallitseva suunta, tarvitaan rahoituspohjan laajentamista edelleen mm. EU-hankkeisiin

• Vahinkoriskit

- vahingonkorvausvastuu asiakasyritykselle
  - melko epätodennäköinen, toimintaohjeet asiakastyössä ja vastuuvakuutus
- matkustamiseen liittyvät riskit
  - kohtalaisen todennäköinen, toimintaohjeet ja matkavakuutus

- työsuhteen päättämiseen liittyvä sopimusriita
- päätyvät työsuhteet ja lomien maksaminen rahana

• Sääntöjen ja päätösten noudattaminen

Yhtiössä on noudatettu osakeyhtiölain määräyksiä, hallituksen päätöksiä sekä konserniohjetta. Julkisen rahoituksen saajana yhtiö noudattaa myös eri rahoittajien ehtoja ja määräyksiä. Säännöt on tehty tunnetuiksi sisäisen ohjeistuksen avulla. Toimintaohjeistuksen ajantasaisuutta seurataan yhtiön johtoryhmässä

• Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta

Tavoitteiden toteutumista seurataan keräämällä tulostietoja jatkuvasti toiminnoittain. Seuranta on kehitetty hyödyntäen mm. asiakkuuksien hallintajärjestelmää (CRM). Varojen käyttöä valvoo johtoryhmä ja hallitus. Hankkeiden osalta tavoitteiden toteutumista ja varojen käyttöä valvoo lisäksi rahoittaja (Maakuntaliitto, ELY-keskus ja muut hankerahoittajat).

• Omaisuuden hankinta, luovutus ja hoito

Ei merkittävää toimintaa

• Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta

Sisäinen valvonta on toteutunut hyvin yhdistelmänä johdon/johtoryhmän, hallituksen ja hankerahoittajien toimenpiteitä

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2021

Toimenpide	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmistelu-vastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Mikkelin kaupungin elinvoimatyön toteuttamisen kokonaisratkaisu (Tatu-toimenpide)	Q1/2021	päätökset 2020	kaupunki		Tatu-toimenpiteitä viety käytäntöön
EcoSairila-toiminnot	Q1/2021	rakennusratkaisut palveluiden tuottamiseksi (ml. BEM)	MikseiMikeli	Xamk, LUT, EcoSairilaan liittyvät konserniorganisaatiot	EcoSairilan rakentaminen on edennyt Metäsairilassa. Uusi jätevedenpuhdistamo on valmistunut ja otettu onnistuneesti käyttöön kesällä 2021. EcoSairilassa on neuvoteltu tonteista kolmen kierrätysalan yrityksen kanssa, yhteensä n. 12 ha alasta. Uuden jätevedenpuhdistamon yhteyteen valmistuivat tilat testaus- ja kokeilutoiminnalle (ns. TKI-halli) sekä uusioveden tuotannolle (ns. Vihreä linja) ja tilojen varustelun suunnittelu käynnistyi. TKI-toimintaa ja yrityksiä palvelevan EcoS-ympäristötietoalustan toteutus suunnitelma valmistui. Yritysyhteistyön edistämiseksi on perustettu BEM-klusteri
Pääomarahaston toiminnan käynnistäminen	Q1/2021		MikseiMikeli		Etelä-Savon pääomarahaston toiminta on käynnistynyt ja sijoituksia on tehty yksi.
Toimitilat	Q1/2021	päätökset 2020	kaupunki		Matkailun siirtymisestä virastotalolle päätetty ja ulkopuoliselta taholta vuokrattu tila irtisanottu

2.2.1.9 Mikkelin opiskelija-asunnot Oy

Omistus	100 %	
Toimiala	Yhtiön toimialana on yleishyödyllisenä yhteisönä toimien asuntojen ja asuinkiinteistöihin liittyvien liiketilojen rakennuttaminen, omistaminen, hallitseminen, vuokraaminen ja osakkeiden omistaminen. Omistamiaan ja hallintaansa saamiaan asuntoja yhtiö vuokraa peruskoulun jälkeisissä oppilaitoksissa opiskeleville opiskelijoille sekä muille nuorille ja erityisryhmille asunnoiksi. Asuinrakennuksiin mahdollisesti liittyvät muut tilat yhtiö vuokraa ensisijaisesti sosiaaliin tarkoituksiin. Yhtiö voi harjoittaa isännöinti- ja kiinteistöhoitotoimintaa.	
Toimitusjohtaja	Hannu Sormunen	
Hallituksen jäsenet	30.9.2021 jälkeen Jussi Marttinen pj, Susanna Rusakko vpj, Janne Strengell, Janne Korhonen, Anne Hujala, Rico Martikainen	30.9.2021 asti Kari Kokkola pj, Aija Himanen vpj, Janne Strengell, Marita Orava, Ville Rahikainen, Rico Martikainen
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Jouni Riihelä (konsernivastuuhenkilö)	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2022–2025

Opiskelija-asuntojen kysyntä on keskittynyt pääasiassa yksiöihin. Toinen merkittävä tekijä on asuntojen keskeinen sijainti. Soluasuntojen kysyntä on vähäistä ja niistä tullaan luopumaan.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2021 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Koronaepidemiolla oli merkittävä vaikutus yhtiön asuntojen kysyntään. Kansainvälisiä opiskelijavaihtoja ei ollut ja lähiopetus oli entistä vähempää.

Tavoite	Toteuma 31.12.
Asuntojen kysyntään vastataan parhaalla mahdollisella tavalla. Yksiöitä ja pieniä kaksioita on tarjonnassa liian vähän. Soluasunnoista tulee luopua. Asuntojen sijainnilla on entistä suurempi merkitys	Kaikille hakijoille voitiin tarjota asunto. Soluasuntoja oli vapaana merkittävä määrä.
Käyttöaste tavoitteena yli 87 %	78,82 %

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Opiskelijatoimikuntien tukeminen ja niiden perustamisen edistäminen	Toimikuntien määrän kasvattaminen. Asukaskokouksia pidetään vuosittain.	Uusia asukastoimikuntia ei ole saatu perustettua.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Opiskelijatoimikuntien toiminnallisuuden tukeminen	Asukkaiden antama palaute asukaskyselyn perusteella.	Asukastoimintaa on tuettu, mm. joulukuussa 2021 järjestetty asukasilta
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Asuntojen sijainti	Asunnot keskitetään hyvien liikenneyhteyksien varrelle ja rakennuksiin järjestetään tilat välineille.	Kohteissa tarvittavat tilat välineille ja asukkaita opastettu käyttämään tiloja.
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Energiansäästöratkaisut	VAETS, Kiinteistöalan energiatehokkuussopimus 2017–2025 jakautuu kahteen toiminta-alueeseen: vuokra-asuinkiinteistöihin (VAETS) ja toimitilakiinteistöihin (TETS).	Energiasäästö tavoitteet on saavutettu.

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan	Asumisen yhtiöiden yhteistyö	Asukkaiden antama palaute.	Asukkaiden palaute hyvä.
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Asumisen yhtiöiden yhteistyö	Asukkaiden antama palaute.	Asukkaiden palaute hyvä.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Liikennepäästöjen vähentäminen	Sähkö- ja kaasuautojen soveltuvuuden käytön selvittäminen	Jaetaan kokemuksia Mikalon kanssa sähkö- tai kaasuauton soveltuvuudesta.	Yhtiön käyttöön ei ole vielä hankittu sähkö- tai kaasuautoja.
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Riskien kartoitus	Seurataan kiinteistöjen kuntoa, jotta vaaraa pohjavesille ei aiheudu. Kemikaalien käytön vähentäminen sekä käytettävien aineiden koostumuksen huomioiminen kiinteistöjen ylläpidossa.	Ei tapahtuneita vahinkoja.
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Energiansäästöratkaisut	Kiinteistöjen energian kulutuksen minimoiminen. Kts. VAETS	Kiinteistöjen lämmitysverkostoja tasapainotettu ja ilmanvaihto kanavia nuohottu

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Palvelujen digitalisointi	Mahdollistetaan palvelujen käyttö myös sähköisesti	Mahdollisuus asioida myös sähköisesti asuttamisen/asumisen eri vaiheissa.	Asumispalvelujen (asuntohakemus, irtisanominen, vikailmoitus, asukassivut...) käyttö sähköisesti mahdollistettu.
Kestävä kehitys ja ilmastonmuutoksen torjunta	Rakentamisen suunnittelu elinkaarimallin mukaisesti	Kiinteistöjen energian kulutuksen minimoiminen (kts. VAETS), purkujätteen kierrätys, kiinteistökohtainen jätteen lajittelu.	Tavoitteet toteutettu

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Osaamistason ylläpito ja kehittäminen muuttuviin tarpeisiin	Koulutussuunnitelmien toteutuminen	Toteutettu pandemiarajoitusten puitteissa
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Täydennyskoulutukset	Työtehtävien mukaisten tukintojen suorittaminen	Ylläpito- ja täydennyskoulutus tarpeiden mukaan

Painopiste: Asiakaslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Yhteistyö Mikalon ja MIKSEI:n kanssa	Hankintayhteistyöhön osallistuminen	Hyödynnetty hankinta-asiamiehen asiantuntemusta tarpeen mukaan.

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Mikkelin vahvuuksien täysimääräinen hyödyntäminen ja brändin rakentaminen	Alueen ja ympäristön esiintuominen markkinoinnissa.	Markkinointi yhteistyön tiivistäminen oppilaitosten sekä kaupungin viestinnän kanssa	Oppilaitosyhteistyötä lisätty

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Osaavan työvoiman varmistaminen	Koulutussuunnitelmat. Oppisopimukset. Täydennyskoulutus	Henkilöstön ammattitaidon ylläpito	ESEDUN kanssa tehty yhteistyötä.

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kaupunkiorganisaation markkinoinnin ja viestinnän viestien ja visuaalisen ilmeen yhtenäistäminen	Kaupunkikonsernin ja emokaupungin väliseen markkinointiyhteistyöhön osallistuminen	Markkinointi yhteistyön tiivistäminen entisestään kaupungin viestinnän tekijöiden kanssa	Osallistuttu kaupungin viestintäryhmiin.
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Mikkelin seutukunnan esiintuonti omassa markkinoinnissa	Markkinointi yhteistyön tiivistäminen entisestään kaupungin viestinnän tekijöiden kanssa	Osallistuttu kaupungin viestintäryhmiin.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Taloudellisiin tavoitteisiin ei päästy. Yhtiön käyttöaste on alentunut suurelta osin Covid-19 epidemian seurauksena kansainvälisten opiskelijoiden puuttuessa. Yhtiön liikevaihto on alentunut n. 8,6 % edellisestä vuodesta. Kulut toteutuivat talousarvion mukaisesti.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2020	TA 2021	Tilinpäätös 2021
Liikevaihto	3 908	4 210	3 569
Tilikauden voitto/tappio	0	0	0
Osinko	0	0	0
Investoinnit	0	0	0
Ulkoisen velka	18 037	16 889	16 760
Sisäinen velka	754	710	754
Konsernitilin limitti	0	0	0
Omavaraisuusaste	13 %	12 %	14 %
Henkilöstö	9	12	8
vakituinen	9	10	8
määräaikainen	0	2	0

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Yhtiö ei tehnyt investointeja vuonna 2021

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

Mikkelin opiskelija-asunnot Oy:ssä toimiva johto arvioi strategisia riskejä huomioiden uusi, hyväksytty strategia. Keskeisiä ovat kiinteistöt, henkilöstö, koneet ja laitteet sekä talous. Riskianalyysi ja varautumissuunnitelma ovat työn alla.

• Operatiiviset riskit

Operatiivisiksi riskeiksi on tunnistettu prosessien sujuvuus ja selkeys, tiedolla johtaminen sekä tietojärjestelmät.

• Rahoitusriskit

Rahoitukseen liittyviä riskejä ovat korko-, likviditeetti- ja luottoriski. Näihin on varauduttu pitkäaikaisella kiinteäkorkoisella lainoituksella, maksuvalmiuden turvaamisella ja aktiivisella vuokravallonnalla.

- **Vahinkoriskit**

Vuotovahingot, luonnon ilmiöt tai tulipalot. Näihin on varauduttu vakuutuksin ja kuntoarvioinneilla sekä ennakkotar-
kastuksilla.

- **Sääntöjen ja päätösten noudattaminen**

Yhtiö toimii lakien, johtosäännön ja päätösten mukaisesti. Toimiva johto valvoo näiden noudattamista.

- **Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta**

Yhtiö toimii hyväksytyt talousarvion raameissa. Toteutumasta sekä poikkeamista raportoidaan hallitukselle säännöllisesti.

- **Omaisuuksien hankinta, luovutus ja hoito**

Yhtiö hankkii tai myy omaisuutta toimivan johdon ja hallituksen päätöksillä. Hankinnat ja investoinnit huomioidaan vuosittain budjetoinnissa. Merkittävimmistä muutoksista keskustellaan omistajaohjauksesta vastaavan kanssa.

- **Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta**

Voimassa olevan manageerausopimuksen mukaisesti Mikalo Oy hallinnoi ja hoitaa Mikkelin opiskelija-asunnot Oy:n käytännön toimintaa.

Mikalo Oy:n toimiva johto muodostaa sisäisen valvonnan ytimen. Johtoryhmä arvioi toimintaympäristön muutoksia, tavoitteiden täyttymistä, riskien olemassaoloa, toimenpiteitä varautumisessa, tiedonkulkua ja raportointia. Riskien hallinnan avulla arvioidaan, havainnoidaan ja hallitaan niitä liiketoiminnan tavoitteita uhkaavia tekijöitä, joita toimialalla voi esiintyä.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2021

Toimenpide	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvaltuutettu	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Kiinteistöjen peruskorjaukset ja hankinnat	PTS-mukaisesti	Yhteistyötä tehdään Mikalon ja ASO:n kanssa synergiaetujen saavuttamiseksi mm. kilpailutuksen kautta.	Toimitusjohtaja	Mikalo, ASO	Yhtiöiden kilpailutetut hankinnat on kilpailutettu niin, että ne ovat kunkin yhtiön hyödynnettävissä.
Toiminnallisen yhteistyön tiivistäminen Mikalon kanssa	Jatkuva prosessi	Mikalon kanssa voimassa oleva isännöinti- ja manageerausopimus.	Toimitusjohtaja	Mikalo	Toteutettu voimassa oleva sopimus
Soluasuntojen vähentäminen	Jatkuva prosessi	Asuntojen kysynnän mukainen arviointi.	Toimitusjohtaja	Mikalo	Yhtiön kiinteistöille on tehty kuntoarvioinnit. Tuloksien perusteella laaditaan investointisuunnitelma. Samalla arvioidaan tulevan kysynnän mukaiset toimenpiteet.

2.2.1.10 Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy

Omistus	100 %	
Toimiala	Omistaa ja hallita kiinteistöjä. Tämän lisäksi toimialana on rakennuttaa, omistaa, ylläpitää koulutus- ja opetustoiminnan, muun julkisen palvelutoiminnan, majoitustoiminnan sekä asuinhuoneistotoiminnan tarvitsemia tiloja sekä vuokrata niitä käyttäjille.	
Toimitusjohtaja	Kyösti Ylijoki	
Hallituksen jäsenet	<u>13.9.2021 jälkeen</u> Osku Nykänen (pj.), Jenni Oksanen ja Aki Husso	<u>13.9.2021 asti</u> Markku Tirkkonen (pj.), Anni Panula-Ontto-Suuronen ja Heikki Lappalainen.
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Kari Ahonen kiinteistöpäällikkö, Jouni Riihelä konsernivastuuhenkilö ja Tiia Tamlander talousjohtaja	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2022–2025

2. asteen opetuksessa näytävät muutokset edelleen jatkuvan

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2021 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Pääasiakkaan eli ESEDUn muutostyö- ja investointitarpeet olivat maltilliset, joten yhtiölle vuosi oli taloudellisesti helppoin koko olemassaolonsa aikana. Tämä näyttäytyi yhtiön positiivisena tuloksena.

Tulostavoitteet

Tavoite	Toteuma 31.12.
ESEDUn muutoksessa mukana eläminen ja ratkaisuiden löytäminen muuttuvan tarpeen mukaan. Tavoitteena on nollatuloksen pitäminen kassan näkökulmasta. Tämä tarkoittaa tulevina vuosina kirjanpidollisen tuloksen positiivisuutta.	Tavoitteessa on onnistuttu ja tasetta on saatu vahvistettua.
Terveellisten ja kilpailukykyisten toimitilojen ylläpitäminen Esedulle.	Asiakkaan tavoitteet ja toiveet on hoidettu ja tilat ovat pääosin hyvässä kunnossa.
Otavan koulutilan tulevaisuuden ratkaiseminen.	Ratkaisu löytyy 2022 alkuvuodesta.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Otavan tilojen käyttö kansalaistoimintaan	Käytettävissä olevat tilat	Alue on suhteellisen vapaasti kansalaisten käytössä korvauksetta.
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Otavan alueen kulttuuriarvon säilyttäminen ja mm. museo-kohteiden kohtuullinen kunnossapito	Alueen erityisarvon säilyminen	alueen erityispiirteitä on säilytetty.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Matkailun edistäminen	Hotelli Uusikuun toiminnan saattaminen mahdollisimman hyvin Kalevankankaan kehittämistä tukevaksi	Operaattorin toiminnan turvaaminen ja kehittymisen edesauttaminen	On toiminut hyvin. Koronasta huolimatta asiakas on saanut hyvän pohjan uudentyypisten matkailutuotteiden tarjoamiseksi.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kalevankangas -kehittämisalusta	Hotelli Uusikuun menestyminen	Toiminta kasvaa ja kehittyy	Korona hieman haitannut, mutta yhtiön näkökulmasta on toiminut.
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Kilpailukykyisten toimitilojen tarjoaminen ESEDULle	Tyytyväinen asiakas	On toteutettu sitä mitä asiakas tarvitsee.

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Otavan yritystilat käytettävissä	Vuokrausaste	Yritys- ja harrastetoimintaan soveltuvin osin on lähes 100 % täynnä. Kuitenkin epäkuranttia tilaa on runsaasti.

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Strategian jalkauttaminen ja brändityö	Omalta osaltaan toimia strategian onnistumiseksi	edistyminen	Niin kuin kiinteistöyhtiö vain voi eli toimitilat siisteinä, turvallisina ja toimivina
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Aktiivinen ja positiivinen toiminta verkostoissa	edistyminen	Koronan takia hiljaisempaa

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Tavoitteet saavutettu

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2020	TA 2021	Tilinpäätös 2021
Liikevaihto	4 044	4 000	4205
Tilikauden voitto/tappio	53	200	304
Osinko	0	0	0
Investoinnit	250	0	118
Ulkoisen velka	18 225	17 500	17 150
Sisäinen velka	1 233	0	909
Konsernitilin limiitti	1 000	1 000	1 000
Omavaraisuusaste	30 %	32 %	32 %
Henkilöstö vakituinen	0	0	0
määräaikainen	0	0	0

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Ei suuria investointeja. Paloilmaisin- ja automaatiokorjauksia sekä sisätilamuutoksia.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

Resurssien niukkuus

• Operatiiviset riskit

Rajut muutokset toiminnassa

• Rahoitusriskit

On korkoriski

• Vahinkoriskit

Suojattu vakuutuksilla

- **Sääntöjen ja päätösten noudattaminen**

Noudatetaan

- **Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta**

Toteutunut ja valvotaan

- **Omaisuuksien hankinta, luovutus ja hoito**

Määräysten mukaan

- **Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta**

Valvonta toimii kuten osakeyhtiössä pitääkin. Hallitus, toimitusjohtaja on työntekijät kukin oman valvontavastuunsa mukaisesti. Lisäksi omistajavalvonta.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2021

Toimenpide	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvaltuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Konsernin kiinteistöomistuksen ja -hoidon yhtenäistämisen edesauttaminen ja osittain aktiivinen rooli mm. palvelujen järjestämisessä	2019-		Naistinki	Konsernin kiinteistöyhtiöt	Vahvistunut
Otavan koulutilan lunastaminen, kiinteistöjalostaminen purkujen ja investointien avulla	2021	Viivästynyt OKMn taholta	MIKKO	Emo	Asia viimeistelyssä
Konsernirakenteen tiivistäminen taloudellisesti kannattavasti	2019-		Emo	Konsernin kiinteistöyhtiöt	On tehty

2.2.1.11 Mikkelin Ravirata Oy

Omistus	75,47 %	
Toimiala	ravirata	
Toimitusjohtaja	Kari Tiainen	
Hallituksen jäsenet	<u>2.11.2021 jälkeen</u> Markku Kakriainen pj, Heikki Kosonen vpj, Ismo Kovanen, Kari Manninen, Seppo Myyräläinen, Suvi Kähkönen-Valtola, Terho Rautiainen	<u>2.11.2021 asti</u> Markku Kakriainen pj, Heikki Kosonen vpj, Ismo Kovanen, Kari Manninen, Seppo Myyräläinen, Leena Penttinen, Terho Rautiainen
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Virpi Siekkinen (konsernivastuuhenkilö)	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2022–2025

Veikkaukselta MMM:n tuleva toiminta- ja palkintotuki uhkasi Veikkauksen tuottojen laskun myötä laskea vuonna 2022 jopa 20-30 %, mutta tuotonlasku kompensoidaan edunsaajille yleisistä budjettivaroista. Samoin tapahtuu vuonna 2023. Vuodesta 2024 alkaen Veikkauksen tuotto menee valtion budjettiin ja nykyisten edunsaajien tulot tulevat valtion budjetin yleiskatteesta. Hevosten, varsinkin lämminverihevosten, syntyvyys on laskenut muutaman vuoden ajan ja kilpailevien hevosten määrä on laskenut. Ravikilpailujen määrää jouduttaneen pudottamaan. Mikkelin ravien (suhteellinen) määrä kasvaa hyvän sijainnin (hevosten sijoittumisen suhteen) ja hyvien olosuhteiden vuoksi. Ihmisten käyttäytymisen muutos tapahtumiin osallistumisessa voi ainakin väliaikaisesti heikentää tapahtumajärjestäjä Mikkelin Ravirata Oy:n taloutta.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2021 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

St Michel -raveihin 17.-18.7.2021 osallistui maailman paras ravihevonen Face Time Bourbon. Kova hellejakso, sunnuntai tapahtumaa uhannut myrskyrintama ja koronapelko aiheuttivat pienen pettymyksen järjestäjien yleisöodotuksiin

ja sitä kautta yhtiön tulokseen v. 2021. Maineen kannalta panostus lentokuljetukseen ja huippuhevosien saaminen St Micheliin oli kuitenkin tärkeää.

Tulostavoitteet

Tavoite	Toteuma 31.12.
Mikkelin Ravirata Oy järjestää 16 ravit ja hyvän St Michel -tapahtuman 17.-18.7.2021	Ok, maailman paras ravihevonen voitti St Michelin vuonna 2021
Koronan mahdolliset rajoitteet pyritään kääntämään positiivisiksi asioiksi	Vuoteen 2020 verrattuna St Michelissä 2,5 kertainen yleisömäärä
Olosuhdeinvestoinnin kasvattamista poistoista huolimatta pyritään hyvään taloudelliseen tulokseen (budj. - 50.000 €) lisäämällä muuta varainhankintaa	Ei täysin vielä onnistunut: Ravintolatoiminta vuokrattu 1.7.2021 alkaen. Yhteistoimintatuotot kehittyneet noin +10 %.
Yhdessä muiden hevosalan toimijoiden kanssa pyritään raviradalle saamaan vuoden 2021 aikana myös muita hevosalan tapahtumia, joita voisivat olla esim. ratsastus-, valjakkoajo- ja työhevoskilpailut sekä erilaiset hevosalan näytökset	Ei ole onnistunut. Vuoden 2022 tavoitteena islanninhevostapahtuma ja työhevosten vetokilpailu, joka toteutuu toukokuussa 2022.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Syrjäytymisen ehkäisy	Nuorille viikoittain järjestettävät ravinuorten tapaamiset ja koulutukset/ravinuorten ohjaaja Vilma Lepistö.	Ravinuorten jäsenmäärän lisääminen nykyisestä 160:sta noin +20%.. Kaksi palvelun suorittajaa koko ajan raviradalla.	Ravinuorten jäsenmäärä pysynyt noin 160. Korona aiheuttanut rajoituksia toimintaan ja vaikeuttanut ravinuorten tapahtumien järjestämistä, mitkä lisäsivät jäsenmäärää.
	Yhdyskuntapalvelupaikkana toimiminen. Ravinuorten toiminnan esittely kouluissa.	Tavoitteena vierailu 15 koulussa.	Ok, 15-20 tapahtumaa kouluissa, päiväkodeissa ja palvelutaloissa. Laajenee kevään 2022 aikana.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Talkoo- ja seuratoimijoiden käyttö ravien tapahtumajärjestelyissä	Seuroille maksettavien korvausten määrä.	Ok SS:lle siirtynyt ravintolatoiminta muuttanut tilanteen, Ok SS hoitaa rekrytoinnit isolta osin.
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Hyvät pysäköintipaikat polkupyörille. Vuokrapyöriä suur- tapahtumien kävijöille kaupungin sisäiseen liikenteeseen.	Pyöräilijämäärien kasvu tapahtumissa.	Ei tutkittua tietoa tuloksista. St Michelissä sähköpotkulautoja 200 kpl raviyleisön käytössä.

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Olosuhdeinvestointi (maanrakennus, valaistus, äänentoisto) lisää ravirata-alueen käyttöturvallisuutta.	Onnettomuuksien/kolareiden väheneminen tapahtumissa.	Ei tietoon tulleita onnettomuuksia tai vammoja aiheuttaneita kolareita raveissa/tapahtumissa.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Liikennepäästöjen vähentäminen	Joukkoliikenteen hyödyntäminen tapahtumissa. Järjestetyt joukkoliikennekuljetukset suur tapahtumiin. Polkupyöriä vuokrattavaksi suur tapahtumiin kaupungin sisäiseen liikenteeseen.	Vähemmän yksityisautoja tapahtumassa. Enemmän hlö/auto.	Edelleen 2,2 henkilöä/auto St Micheliin omalla autolla tuloilla TAK:n tutkimuksessa. 200 sähköpotkulautaa raviyleisön käytössä St Michelissä.
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Tallialueen valumavesien johtaminen imeytyskaivoihin.	Toteutettu	Toteutettu
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Vaatus Suomen Hippokselle rävien järjestämisestä siellä missä ovat hevoset; Keski- ja Itä-Suomi. Paremmat opasteet raviradalle vähentää turhaa liikennöintiä.	Ravipäivien suhteellinen määrä kasvaa Mikkelin raviradalla.	Mikkeli sijaitsee ”lähellä hevosia” ja Mikkelissä järjestettävien rävien hevosia kuljetetaan keskimääräisesti enemmän. Vuonna 2022 Mikkelissä järjestetään yksi (1) kilpailupäivä edellisvuotta enemmän

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Maapolitiikka	Ravirata-alueen siirtäminen kaavassa maaseutualueeksi.	Parempi hyötysuhde investointitukiin.	Valmistuu vuoden 2022 aikana.
Matkailun edistäminen	Houkuttelevien ravitapahtumien (erityisesti St Michel) järjestäminen.	Lisää pöhinää kaupunkiin; hotelleihin ja ravintoloihin.	2,5-kertaa enemmän yleisöä St Michelissä kuin v. 2020. Yksi ravipäivä lisää vuodelle 2022.

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Saavutettavuus	Opastuksen parantaminen ja julkisen liikenteen järjestäminen kysynnän mukaan.	Suhteessa vähemmän yksityisautoja, enemmän hlö/auto.	Edelleen 2,2 henkilöä/auto St Michelissä, muusta ei tutkimustietoa.
Palvelujen digitalisointi	Osana Suomen Hippos ry:n ja Veikkaus Oy:n digiratkaisuissa.	onko edistynyt	Jo yli 70 % Totopelistä netin kautta.
Kestävä kehitys ja ilmasto- muutoksen torjunta	Energiansäästö mm. olosuhteiden investoinnin digivalaistuksen myötä. Keskeisille raviradoille suhteessa lisää raveja, mikä vähentää hevosten kuljetusmatkoja.	onko edistynyt	Digivalaistuksen energiansäästöstä ei tutkittua tietoa.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kalevankangas -kehittämisalusta	Mukana aktiivisena toimijana Kalevankankaan uusien liiketoiminta-alueiden kehittäjänä. Mukana alueen kiinteistöhoito-yhteistyön lisäämisessä.	Menestyvä ja kehittyvä Kalevankankaan alue.	Jäsenenä mm. Kalevankangas-tehonyrkissä, joka tuottaa vastuuttaa tekijöitä tapahtumien sekä toimijoiden saamiseksi alueelle.
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Yhteistyö XAMK:n ja Saimaa Stadiumin kanssa.	onko edistynyt	Yhteistyö Kalevankangas-ryhmissä: ohjausryhmä ja tehonyrkki

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Matkailun ja vapaa-ajanasumisen ympärivuotinen kasvu ja pitkäjänteinen kehittäminen	Houkuttelevat ravitapahtumat, erityisesti St Michel.	St Michelin yleisömäärän kasvattaminen	Vuonna 2021 2,5-kertainen yleisömäärä v. 2020 verrattuna.
Mikkelin vahvuuksien täysimääräinen hyödyntäminen ja brändin rakentaminen	St Michel -ravien tunnetavuuden hyödyntäminen	St Michel Suomen 2. tunnetuimmaksi ravitapahtumaksi Kuninkuusravien jälkeen.	St Michel on 3. tunnetuin ravitapahtuma Suomessa, edellä Kuninkuusravit ja Finlandia-ajo.
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	St Michel ja muut ravit	TAK:n vuosittainen tutkimus ravivyleisön rahankäytöstä, joka kasvaa.	Rahankäyttö/asiakas pysynyt samana, eli n. 240 €, yleisömäärä laskenut ajasta ennen koronaa ja sitä kautta kokonaiskulutus n. 2,6M€, kun se parhaimmillaan oli 4,3M€.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Tulos vuonna 2021 n. -72.000 euroa, budjetissa -50.000 euroa.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2020	TA 2021	Tilinpäätös 2021
Liikevaihto	502	850	539
Tilikauden voitto/tappio	-27	-50	-72
Osinko	0	0	0
Investoinnit	421	0	0
Ulkoinen velka	641	400	400
Sisäinen velka	12	4	11
Konsernitilin limiitti	500	-300	500
Omavaraisuusaste	63 %	-	62 %
Henkilöstö	6	12	6
vakituinen	6	12	6
määräaikainen	0	0	0

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

-

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

St Michel -tapahtuma on korostunut yhtiön strategiassa ja tapahtumajärjestäjän kannalta on huolestuttavaa, jos ihmisten käyttäytyminen tapahtumiin osallistumisessa muuttuu pysyvästi. Hevosmäärän lasku ja yleisen mielipiteen muuttuminen negatiiviseksi eläinten käytöstä nykymuodossa esim. raveissa.

• Operatiiviset riskit

Tapahtumien, eritoten St Michelin, sääriski, varautumisena hyvät sisätilat ja tapahtumien digitaalinen seuraaminen

• Rahoitusriskit

Rahoituksen saaminen nykyvakuuksilla ns. tapissa

• Vahinkoriskit

Isot luonnonmullistukset/säävaihtelut juuri ennen tapahtumia tai tapahtumien aikana

• Sääntöjen ja päätösten noudattaminen

-

• Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta

-

• Omaisuuden hankinta, luovutus ja hoito

-

• Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta

-

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2021

Toimenpide	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Kalevankankaan alueen uusien liiketoiminta-alueiden hakeminen.			toimitusjohtaja	Mikkelin kaupunki, XAMK, Saimaa Stadiumi, urheiluseurat, muut yritykset	Kalevankangas-nyrkki ja sen aktiivinen toiminta on käynnistynyt
Kalevankankaan kiinteistöhoiton yhteistyö.			toimitusjohtaja	Mikkelin Jäähalli Oy, Mikkelin kaupunki, Saimaa Stadiumi	Etenee ainakin jäähallin ja Saimaa Stadiumin osalta

2.2.2 Toimielinten tavoitteiden toteutuminen

2.2.2.1 Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunnan tehtävänä on hoitaa kunnalle kuuluvia tehtäviä vaalilain mukaisesti. Vuonna 2021 järjestettiin kuntavaalit.

Talous

Keskusvaalilautakunta

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatulot				60 845	60 845
Toimintamenot	-130 000	-110 000	-240 000	-250 025	-10 025
Toimintakate	-130 000	-110 000	-240 000	-189 180	50 820

2.2.2.2 Tarkastuslautakunta

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettäväksi hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet sekä onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Talous

Tarkastuslautakunta

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	-76 000		-76 000	-63 034	12 966
Toimintakate	-76 000		-76 000	-63 034	12 966

2.2.2.3 Kaupunginvaltuusto

Talous

Kaupunginvaltuusto

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	-229 300		-229 300	-263 096	-33 796
Toimintakate	-229 300		-229 300	-263 096	-33 796

2.2.2.4 Hallinto- ja elinvoimapaalvelut

Hallinto- ja elinvoimapaalveluiden tehtävänä on tukea palvelualueiden ja liikelaitoksien ja taseyksikön tuloksellista toimintaa ja seurata asetettujen tavoitteiden toteutumista. Hallinto- ja elinvoimapaalvelut tuottavat johtamista, kehittämistä ja päätöksentekoa varten ajantasaista tietoa kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnasta ja toimintaympäristön muutoksista. Hallinto- ja elinvoimapaalvelut tuottavat palvelualueille keskitetyt tukipalvelut. Hallinto- ja elinvoimapaalvelut sisältää hallintopalvelut, talouspalvelut, henkilöstöpalvelut sekä ruoka- ja puhtauspalvelut.

Sosiaali- ja terveystalouden ostot Etelä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä Essotelta sisältyvät hallinto- ja elinvoimapaalveluiden talousarvioon. Essote tuottaa palveluita kaupunginvaltuuston 25.1.2016 § 13 hyväksymässä perustamissuunnitelmassa määritettyjen strategisten tavoitteiden mukaisesti.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Hallintopalvelut tuottaa hallinnon tukipalveluita, toteuttaa ja kehittää työllisyyspalveluita ja vastaa kaupunkimarkkinoinnista. Talousarviovuoden aikana kaupunkistrategian toteuttamiseen ja kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä koordinoiva ja seutuhallinnon valmistelu- ja toimeenpanotehtävistä vastaava elinvoimapaalvelut siirrettiin osaksi hallintopalveluita. *Talous- ja elinvoimapaalvelut* tuottaa talous- ja tietohallinnon sekä hankinnan tukipalveluita sekä tukee sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä omistajaohjauksen valmistelua ja toimeenpanoa. *Henkilöstöpalvelut* tukee johdon, esimiesten ja koko henkilöstön työtä sekä tavoitteiden saavuttamista läpi kaupungin organisaation. *Ruoka- ja puhtauspalvelut* toteuttaa palvelusopimuksien mukaista toimintaa.

Talouden toteutuminen ja olennaiset poikkeamat

Hallinto- ja elinvoimapaalveluiden toimintatulot ylittivät muutetun talousarvion kokonaisuutena noin 8,7 miljoonalla eurolla. Ylityksestä suurin osa, 7,8 miljoonaa euroa, aiheutui sosiaali- ja terveysministeriön myöntämistä korona-avustuksista. Myös omaisuuden myyntivoitot ylittivät talousarvion noin 1,7 miljoonalla eurolla. Sisäisiä veloituksia tehtiin noin 0,3 miljoonaa euroa muutettua talousarviota vähemmän arvioitua alhaisemmiksi jääneiden sisäisten tukipalveluiden tuottamiskustannusten vuoksi.

Hallinto- ja elinvoimapaalveluiden henkilöstökulut alittuivat yhteensä 1,2 miljoonalla eurolla. Talousarviovuoden aikana pyrittiin edelleen vähentämään henkilöstömäärää ja vähentämään esimerkiksi sijaisten palkkaamisia. Tavoiteorganisaatiossa asetettujen tavoitteiden toteuttamista on jatkettu edelleen. Palkkausrahoja säästy myös työllisyysbudjetista, joka kattaa mm. lakisääteisen velvoitetuottojen, palkkatuetun työn ja oppisopimukset; korona vaikutti edelleen negatiivisesti näiden työllisyystoimien toteuttamiseen. Samaan aikaan työmarkkinatuen kuntaosuus ylitti talousarviossa asetettua tavoitteen noin 1,5 miljoonalla eurolla. Koronan aiheuttamaksi osuudeksi ylityksestä arvioidaan noin 1,2 miljoonaa euroa. Koronan muiden työllisyysvaikutusten ohella kuntien työmarkkinatuen kuntaosuutta kasvatti yrittäjille koronan johdosta poikkeuksellisesti maksettu työmarkkinatuki.

Asiakaspalvelujen ostoihin Essotelta haettiin vuoden 2021 aikana 23,7 miljoonan euron lisämääräraha. Essoten kuntalaskutuksen lopullinen toteuma Mikkelin kaupungin kirjanpidossa oli 236,4 miljoonaa euroa, joten alkuperäinen 214,84 miljoonan euron talousarviosumma ylittyi 21,5 miljoonalla. Toteumaan sisältyy Essoten kuntalaskutukseen sisällyttämä varautuminen palkkojen harmonisointikustannuksiin, joista Mikkelin osuus on noin 7,4 miljoonaa euroa. Harmonisointikulujen oletetaan tulevan Essoten maksettavaksi takautuvasti vuoden 2022 aikana. Koronakustannuk-

sia Essote laskutti Mikkelin kaupungilta vuoden 2021 aikana 17 miljoonalla eurolla. Koronakustannusten laskutus on tapahtunut Essoten määrittelemillä kiinteillä hinnoilla myös koronaan liittyvien tuotteiden osalta. Myönnetyt korona-avustukset ylittäneisiin koronakustannuksiin haetaan harkinnanvaraista korona-avustusta kevään 2022 aikana. Harkinnanvaraisena myönnettävän avustuksen suuruus ei ole ennalta tiedossa.

Koronavirus vaikutti tilikauden aikana myös ruoka- ja puhtauspalveluiden toimintaan. Ruokapalveluiden asiakasmäärät toteutuivat budjetoitua pienempinä erityisesti varhaiskasvatuksessa. Vuoteen 2020 verrattuna ateriasuoritteita toteutui 113 000 kpl enemmän, mutta normaaliin toimintavuoteen 2019 verrattuna edelleen 200 000 vähemmän. Ruoka- ja puhtauspalveluiden toimintakate muodostui 48 000 euroa muutettua talousarviota paremmaksi, mutta alitti alkuperäisen talousarvion 38 000 eurolla.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	Tavoite / mittari	Toteuma 2021
Syrjäytymisen ehkäisy	Työmahdollisuuden tarjoaminen tukityöllistettäville ruoka- ja puhtauspalveluissa	1–2 hlö/v	Toteutunut 2 hlö, 5+6 kk
	Työmahdollisuuden tarjoaminen kuntouttavan työtoiminnan ja työkokeilujen kautta ruoka- ja puhtauspalveluissa	4–5 hlö/v	Toteutunut kuntouttavan työtoiminnan kautta 2 hlö ja työkokeilujen kautta 9 hlö, jaksot 1 vko–7 kk
	Työmahdollisuuden tarjoaminen kehitysvammaisille työtoimintana ruoka- ja puhtauspalveluissa	2 hlö/v	Toteutunut 2 hlö
	Työllistyminen/työllistämismittarit hankinnoissa.	7 tukityöllistettyä/vuosi.	Toteutunut 16
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Esimiesten työn tukeminen yhteisillä koulutuksilla ja yhteiskoulutuksilla (henkilöstöpalvelut)	Eduhouse oppimisympäristön käyttö. Esimiestilaisuuksien käyttö ja osallistuminen	Keskiviikkoinfot vakiintuneeksi toiminnaksi. Eduhousesta valikoitu esimiehille yhteiset kurssit. KT-esimieskortin suorittanut 7 henkilöä

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	Tavoite / mittari	Toteuma 2021
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Luomu-/lähialueen elintarvikkeiden käyttömäärän säilyttäminen nykyisellä tasolla (ruoka- ja puhtauspalvelut, hankintapalvelut)	Otetaan huomioon kaikissa elintarviketilauksissa.	Ei toteutettuja kilpailutuksia
	Sydänmerkki-aterioiden määrä koulu- ja päiväkotiruokailussa (ruoka- ja puhtauspalvelut)	koulut: 2–3 ateriaa/vko päiväkodit: 1–2 ateriaa/vko	toteutuneet Sydänmerkki -ateriat koulut ja päiväkodit: keskiarvo 2 ateriaa/vko

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	Tavoite / mittari	Toteuma 2021
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Henkilöstön hyvinvoinnilla on vaikutusta työn tuottavuuteen ja asiakaspalvelun laatuun (henkilöstöpalvelut)	Työhyvinvointiohjelman mukainen toiminta/mittarina s-poissaolot, tapaturmat, varh.eläköityminen, tth-kustannukset, Pulssi-kysely (QWL)	Terveysperusteiset poissaolopäivät ovat lisääntyneet edellisvuoteen verrattuna 15 % (+ 4 440 pv). Terveysperusteisia poissaoloja on tällä hetkellä 16,5/HTV1. Vuonna 2020 luku oli 14,8 HTV1. Pitkät poissaolot aiheuttavat suuren osan sairauspoissaolopäivistä. Koko vuoden 2021 töissä oli 1740 henkilöä ja näistä 588

		<p>henkilöllä ei ollut yhtään sairauspoissaoloa. Tästä lasketuna terveysprosentti on 34 % eli sama kuin edellisenä vuonna.</p> <p>Tuki- ja liikuntaelinsairaudet sekä mielenterveyden häiriöt aiheuttavat edelleen eniten sairauspoissaoloja. Mielenterveyshäiriöistä johtuvat poissaolot ovat lisääntyneet merkittävästi.</p> <p>Vuoden 2021 Pulssi-kyselyiden mukaan tilanne on heikentynyt edellisvuodesta kyselyn kaikilla osa-alueilla: eniten henkilökohtaisen työkyvyn ja vaikuttamisen mahdollisuuden alueella sekä esimiestyössä.</p> <p>Tapaturmavakuutusyhtiöön tehtiin työtapaturmailmoituksia vuonna 2021 168 kappaletta, kun niitä vuonna 2020 tehtiin 138 kappaletta. Tapaturmien määrä työpaikoilla sekä työmatkoilla kasvoi yhteensä 17 % edellisvuodesta.</p> <p>Vakuutuskorvauksia maksettiin 102 tapauksessa (vuonna 2020 94 tapauksessa). Ilmoitetuista tapauksista 31 oli työmatkalla sattuneita tapaturmia. Yleisin työtapaturmatyyppi oli liikkumiseen liittyvä kaatuminen, liukastuminen, hyppääminen tai putoaminen ja yleisin vammatyyppi haavat ja pinnalliset vammat. Valtaosa työtapaturmista aiheutti 0-2 työkyvyttömyyspäivää (122 tapauksessa).</p>	
	Palvelukuvauksen mukainen puhtaustaso kaupungin kiinteistöissä (ruoka- ja puhtauspalvelut)	Sisäiset laatuierrokset tehty kaikissa työkohteissa	Laatuierrokset tehty 86/86 (100 %) kohteeseen
	Riskienarviointit (ruoka- ja puhtauspalvelut)	Tehty kaikissa työkohteissa	Tehty 52/58 (90 %) kohteeseen
	Kouluympäristön kalusteiden ym. ergonomisuus (hankintapalvelut)	Kaikissa koulu, päiväkotit ym. hankinnoissa	Hankintoja neljä, joista kolmessa huomioitu ergonomisuus.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	Tavoite / mittari	Toteuma 2021
Liikennepäästöjen vähentäminen	Liikennöintikilpailutuksissa huomioidaan veloitteena biokaasu- ja/tai sähköautot (hankintapalvelut)	Kilpailutetaan 2021 voimaantulevan CVD-direktiivin vaatimusten mukaisina.	Toteutunut. Neljästä kansallisen tason ylittävistä yhdessä, ja yhdessä EU-tason kilpailutuksessa huomioitu.

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	Tavoite / mittari	Toteuma 2021
Saavutettavuus	Saavutettavuusdirektiivin toimeenpanon jatkaminen ja direktiivin noudattaminen. Palveluiden saavutettavuusselosteiden jatkaminen. (viestintä ja tietohallinto)	Hankinnoissa noudatetaan saavutettavuusdirektiiviä ja huolehditaan, että uusissa palveluissa tai järjestelmissä on saavutettavuusseloste valmiina.	ICT-hankinnoissa vaaditaan, että palveluntuottaja noudattaa saavutettavuusdirektiivin WCGA-kriteeristöä. Uusiin järjestelmien kilpailutuksiin sisältyy vaade saavutettavuusselosteen laatimisesta.
Palvelujen digitalisointi	Verkkomaksamisen edistäminen (talouspalvelut)	Verkkomaksuratkaisujen käyttöönotto soveltuvilta osin. Myyntilaskumäärän väheneminen.	Teknisesti tavoite on edennyt. Verkkokauppa avautui helmikuussa ja tuotevalikoima on lisätty vuoden edetessä. Myyntilaskujen kokonaismäärä 2021 oli 74 524 kappaletta, kun edellisellä vuonna se oli 65 169. Kasvu johtuu hulevesilaskutuksesta, mutta muiden laskujen osalta lukumäärä on edellisvuosien tasolla, joten verkkomaksamisratkaisut eivät vielä näy myyntilaskujen lukumäärän vähenemisenä.
	Sähköisen valtuustoaloitteen pilotointi (Tietohallinto)	Valtuustoaloitteen pilotointi ja testaus vuonna 2021 (sisältäen lomakkeen ja sähköisen allekirjoituksen)	Ei toteutunut v. 2021 aikana. Sähköisen allekirjoituksen hankintapäätös tehty, saadaan käyttöön keväällä 2022, jolloin päästään kehittämään ja pilotoimaan lomaketta.
	Kilpailutus ja hankintasopimusten hallinta sähköisiksi (hankintapalvelut)	100 % käyttö v. 2021	Toteutunut 100 %
	Sähköisten osto-/tilausprosessien maksimaalinen hyödyntäminen (hankintapalvelut)	Sopimustoimittajien verkkokauppojen hyödyntäminen, maksuaikakortit ja raportointi käytössä v. 2021	Verkkokauppojen hyödyntäminen 100 %. Maksuaikakorttien raportointimenettelyn suunnittelu työn alla.
Kestävä kehitys ja ilmasto- muutoksen torjunta	Ruoka- ja puhtauspalveluiden työprosessien kehittäminen kestäväen kehityksen näkökulmasta	Toteutetut toimenpiteet	Kemikaalivapaata lattioiden puhdistusmenetelmän käyttöä laajennettu kahteen kouluun ja kahteen päiväkotiin. Vastuulliset ruokapalvelut -kehitysohjelman toimenpiteet aloitettu.
	Ympäristökäytöiden huomioiminen hankintojen vaatimuksissa (hankintapalvelut)	Tunnistetaan erityispiirteitä, joilla on ympäristövaikutuksia	Toteutunut 50 %. Sähköinen vaikutustenarviointityökalu otettu käyttöön loppuvuodesta 2021.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	Tavoite / mittari	Toteuma 2021
Memory Campus -kehittämisalusta	Kaupungin rakennusvalvonnan analogisen arkiston digitoitihankkeen toteuttaminen, johon kuuluu vaadittavien digitoitokriteerien määrittely ja digitoijan kilpailuttaminen, aineiston järjestäminen ja valmistelu digitoitavaksi, digitoidun aineiston lähettäminen digitoitavaksi, digitoidun aineiston palauttamisen valvonta sekä digitoidun aineiston laadun tarkastaminen ja siirtäminen sähköiseen arkistoon. (hallintopalvelut, rakennusvalvonta, Memory Campus)	Digitointikriteerien määrittäminen ja digitoijan kilpailuttaminen toteutetaan vuoden 2021 aikana ja digitoitihanke aloitetaan aineiston järjestämisellä ja ensimmäisten erien digitoimisella loppuvuodesta 2021.	Digitoitavan aineiston järjestäminen aloitettiin loppukeväästä 2021. Digitointipalvelun palveluntuottaja kilpailutettiin ja kaupunginhallitus valitsi päätöksellään 21.6.2021 § 268 palveluntuottajaksi Depona Ab:n. Palveluntuottajan kanssa suoritettiin koedigitointia syksyllä 2021. Palvelun varsinainen toteutus on tarkoitus aloittaa vuoden 2022 alussa.
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Teamsin käytön laajentaminen koko henkilöstön käyttöön	Teams käytössä säännöllisesti	Teams säännöllisessä käytössä koko ruoka- ja puhtauspalveluiden henkilöstöllä
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	oppisopimuskoulutus (ruoka- ja puhtauspalvelut)	3–4 hlö/v	7 hlö suorittanut oppisopimuksella tutkinnon tai erikoisammattitutkinnon

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	Tavoite / mittari	Toteuma 2021
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Vuoropuhelut, yritysvaikutusten arvioinnit sekä yritysillat konsernin hankinnoista yritysten kanssa. Mahdollisuus paikallisten yritysten osallisuudesta hankintoihin. (hankintapalvelut)	Vuoropuhelu, yritysvaikutusten arviointi kaikista yli 300.000 € hankinnoista. Konsernin yritysillat 2kpl/vuosi. Osatarjousten lisääminen	Vuoropuhelut 100 %. Yritysvaikutusten arviointi 5/10. Yksi yrityksille kohdennettu hankintailta järjestetty. Osatarjouksissa ei merkittävää lisäystä.

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	Tavoite / mittari	Toteuma 2021
Pitkään työttömänä olleiden ja nuorten aktivoiminen, työelämävalmiuksien kehittäminen ja palkkatukityöllistäminen.	Ensisijaisen tavoitteena on kuntien ja valtion (TE-Toimisto) resurssien yhdistäminen Työllisyyden kuntakokeilun kautta Vastuu; Kuntakokeilu, Työllisyyspalvelut, Essote, Toimintakeskus ry, TE-palvelut, yritykset, järjestöt, oppilaitokset, Kasvo-pilotti, Ohjaamo, ELY. Keha	Tavoitteena asiakkaiden parempi palveleminen, oikean palvelun löytäminen, koulutukseen hakeutuminen tai avoimille työmarkkinoille työllistyminen. / TMT-maksu (v. 2021 / 2,9 M€) asiakkaiden aktivointi sekä työllisyysasteen nosto	Tavoite ei ole toteutunut. Tätä selittää koronasta johtuva ammattialakohtainen suhdanne (palvelualat). Yrittäjien mahdollisuudella työmarkkinatuen nauttimiseen ja kuntien velvollisuus osallistua myös kyseisen edun rahoitukseen näkyi TMT-maksussa. TMT-maksun toteuma 4,4 miljoonaa.
Aktiivinen työnantajien kontaktointi	Työllisyyspalvelut/MikseiMikeli/Solmu/TE-Toimisto	Tavoite 100 yrityskäyntiä ja 50 toimeksiantoa/vuosi / Yrityskäyntien ja niistä saatujen toimeksiantojen määrä	Työllisyyspalvelujen työnantajakontaktointi toteutui pääsääntöisesti kuntakokeilun kautta. Yrityskäyntejä ei tavoitteellisesti toteutettu koronasta johtuen. Kuntakokeilun aikana maaliskuu-joulukuu 2021 tehtiin kuntakokeilusta 487 työtarjousta henkilöasiakkaille ja nämä tarjoukset kohdistuivat 295 yritykseen.

Lakisääteinen velvoitetyöllistäminen	Työllisyyspalvelut	Tavoite vähentää velvoitetyöllistettävien määrää (vuoden 2019 kokonaismäärä oli 63 henkilöä)	Korona vaikutti velvoitetyöllistämiseen vähentävästi. Vuonna 2020 koronasta johtuen oli puolen vuoden jakso, jolloin työttömyysturvapäivät eivät kuluneet. Velvoitetyöllistettäviä oli vuonna 2021 yhteensä 39.
Työllistämisperusteiset oppisopimukset ja muu koulutukseen ohjaus	Työllisyyspalvelut, oppilaitokset, Essote, konserniyhtöt	Tavoite 15 kpl/vuosi Työllistymis% 90 / Oppisopimusten lukumäärä ja niistä työllistymis%	Kaupungin työllisyysperustaisia (työllisyysmäärärahoilla toteutettuja) oppisopimuksia toteutui yhteensä 7. Työllisyysperustaisen oppisopimuskoulutuksen toteuttaminen sille asetetuilla kriteereillä on haasteellistunut.
Kehittämiskumppanuus	Tarjotaan pitkäaikaistyöttömille työllistymis- ja kuntoutumismahdollisuuksia sekä turvataan samalla myös paikallisten elinkeinojen toimintaedellytyksiä. Kehittämiskumppanuuden liittäminen osaksi Työllisyyden kuntakokeilua Työllisyyspalvelut, Toimintakeskus ja mahdolliset muut kolmannen sektorin toimijat	Asiakkaita on jatkuvasti palvelun piirissä noin 200. / Asiakkaiden lukumäärä, tavoitteet sekä vaikuttavuusmittarit on määritetty erikseen kumppanuussopimuksessa.	Asiakasmäärän keskiarvo vuoden 2021 osalta on toteutumana 200. Alimmillaan asiakasmäärä oli 183 ja ylimmillään loppuvuodesta 224. Palveluntuottajan raportoinnin mukaan etäisyysvaatimuksista johtuen asiakaspaidat on ollut lähes täynnä koko vuoden.
Työpajatoiminta	Parannetaan yksilön valmiuksia hakeutua koulutukseen tai työhön sekä vahvistetaan arjenhallintataitoja. Asiakkaiden osaamisen tunnistaminen, tunnustaminen sekä vahvistaminen. Työllisyyspalvelut, oppilaitokset, Toimintakeskus, Essote (Ohjaamo), TYP-Reitti, Kasvipilotti	Asiakkaiden lukumäärä 150 60 % asiakkaista lähtee töihin tai opiskelemaan / Asiakkaiden lukumäärä sekä vaikuttavuusmittari, kuinka moni asiakkaista lähtee töihin tai opiskelemaan eli määrä/%	Nuorten työpajoilla on ollut yhteensä 123 asiakasta. Päättyneistä asiakkuuksista 53% on päättynyt koulutukseen tai työllistymiseen.
Osaavan työvoiman varmistaminen	Tavoitteena saada uusia asukkaita ja lisätä seudun näkyvyyttä Työllisyyspalvelut (Solmu), kaupunkimarkkinointi, Miksei, Mikkelin seudun kunnat + Juva, Maakuntaliitto, Yrittäjät	Solmun kautta 100 uutta perhettä Muuttoliikkeen kääntäminen positiiviseksi / Kokonaisnettomuuttomäärä & Solmun kautta tulleet	Mikkeliin muutti vuonna 2021 Solmun asiakkaana 20 taloutta. Näiden lisäksi asiakkaana oli 65 taloutta, joiden kohdalla muuttamis päätös Mikkeliin ei toteutunut tai ei ole vielä toteutunut.
	Työmahdollisuuden tarjoaminen tukityöllistettäville	vähintään 150 hlö / v	Palkkatuella työllistettiin 130 henkilöä vuoden 2021 aikana.

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	Tavoite / mittari	Toteuma 2021
Strategian jalkauttaminen ja brändityö	Jatkamme kaupunkiorganisaation ja yhteistyökumppaneiden sitouttamista strategiaan ja kaupunkibrändin toteuttamiseen / viestintätiimi, kaupunkimarkkinointitiimi	Uutisoinnissa lisätään linkitystä kaupungin strategiaan. Brändin jalkauttamisen edistymistä seurataan ja raportoidaan kerran vuodessa.	Vuoden 2021 loppupuoli oli uuden strategian laadinta-aikaa. Keväällä 2021 toteutettiin kaupunkilaisille suunnattu strategiakysely, joka toimi uuden strategian laadinnan yhtenä lähtökohtana. Kyselystä uutisointiin aktiivisesti. Viestintäpäällikkö raportoi säännöllisesti johtoryhmässä kaupungin markkinoinnista ja brändin jalkauttamisesta.
Kaupunkiorganisaation markkinoinnin ja viestinnän viestien ja visuaalisen ilmeen yhtenäistäminen	Markkinoinnin ja viestinnän työvälineiden laajamittainen käyttöönotto kaupunkiorganisaatiossa: kuvapankki, esitysmateriaalit yms. / viestintätiimi	Materiaalit ovat ajantasaisia ja aktiivisessa käytössä. Kaupunkiorganisaation materiaali on brändin mukaista.	Markkinointimateriaaleja uudistetaan jatkuvana prosessina tarpeiden mukaisesti. Markkinointimateriaalien laadinnassa huomioidaan kaupungin brändiohjeet.
	Yhteistyön tiivistäminen konsernitasolla viestinnässä ja markkinoinnissa / viestintätiimi, kaupunkimarkkinointitiimi	Yhteistyön mahdollisuuksia tarkastellaan ja yhteistyötä tiivistetään. Konsernin viestijät tapaavat kaksi kertaa vuodessa.	Konsernitason viestijät tapasivat kaksi kertaa. Tammi-kuussa suunniteltiin kaupungin syntymäpäivää ja joulukuun palaverin teemana oli konserniviestintä ja vuonna 2022 toteutettava konsernijuttusarja kaupungin verkkosivuilla. Lisäksi kaupungin viestintä kävi jatkuvaa dialogia konserniyhtiöiden viestijöiden kanssa ajankohtaisista teemoista yhtiökohtaisesti. Kaupunki osallistui St. Michel-raveihin yhteisellä osastolla konserniyhtiöiden kanssa.
Mikkelin vetovoiman ja tunnettavuuden lisääminen	Tuomme esiin Mikkelin hyviä puolia monikanavaisesti. Markkinoimme sähköisiä kanaviamme niin sisäisesti kuin ulkoisesti	Mikkelin sosiaalisen median kanavien seuraajien kokonaismäärä kasvaa vuosittain nykyisestä vähintään 20 %. Nykytila (lokakuu 2020): Facebook 4468 seuraajaa, Instagram 2979 seuraajaa, Twitter 2297 seuraajaa.	Kaupungilla on Facebookissa 5100 seuraajaa (kasvu 14%), Instagramissa 3646 (15%) ja Twitterissä 2483 (8%). Kanavien seuraajien keskimääräinen kasvu vuonna 2021 oli noin 12%.
	Ammattitaitoiset henkilöt oikeilla paikoilla vaikuttaa palvelun laatuun ja Mikkelin vetovoimaan. Käynnistämme osaamisen kartoittamisen ja johtamisen toimenpiteet (henkilöstöpalvelut)	Onnistuneet rekrytoinnit, hakijat /avoin työpaikka Perehdytyksen onnistuminen / kysely Osaamisen hallinnan ohjelmasta käyttöönoton toteuttaminen (tavoite kaksi osiota neljästä 2021 loppuun mennessä?)	Keskimäärin 7,5 hakijaa / vakinainen ja 9,6 / määräaikainen työpaikka Perehdytyksen onnistumisissa vaihtelua OSSin kaksi osiota otettu käyttöön ja kolmannen käyttöönotto työn alla

Tapahtumat	Toteutetaan kaupungin syntymäpäivätapahtuma sekä konsernipäivä / viestintätiimi, kaupunkimarkkinointitiimi	Tapahtumat toteutuvat odotetusti.	Kaupungin syntymäpäivä toteutettiin virtuaalisesti elinvoimateemalla. Lisäksi järjestettiin konsernipäivä 2.11.2021, mutta koronatilanteesta johtuen sen yhteydessä ei järjestetty konserniyhtiöistä kertovaa ohjelmaa yleisölle.
	Tuetaan viestinnän keinoin muita kaupungissa toteutettavia tapahtumia. / viestintätiimi	Mikkelissä järjestettävät tapahtumat saavat näkyvyyttä Mikkelin verkkosivuilla ja sosiaalisen median kanavissa. Vuositasolla vähintään 50 tapahtumaa esitellään kaupungin sosiaalisen median kanavissa.	Mikkelin verkkosivuilla on julkaistu 60 uutista tapahtumauutista, joissa on esitelty yli 50 tapahtumaa.

Talous

Hallinto- ja elinvoimapalvelut

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
--	--------------------------	-----------------------	-------------------------------	-----------	-----------

Toimintatulot	17 182 900	-86 000	17 096 900	25 744 656	8 647 756
Toimintamenot	-260 796 600	-23 689 000	-284 485 600	-280 989 750	3 495 850
Toimintakate (netto)	-243 613 700	-23 775 000	-267 388 700	-255 245 094	12 143 606

Hallinto- ja elinvoimapalvelut (ilman Ruoka- ja puhtauspalveluja)

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
--	--------------------------	-----------------------	-------------------------------	-----------	-----------

Toimintatulot	7 796 400		7 796 400	16 695 740	8 899 340
Valmistus omaan käyttöön	40 000		40 000	18 118	-21 882
Toimintamenot	-251 472 900	-23 689 000	-275 161 900	-272 028 485	3 133 415
Toimintakate (netto)	-243 636 500	-23 689 000	-267 325 500	-255 314 627	12 010 873

Sosiaali- ja terveystalouden (Essote kuntayhtymälaskutus) osuus

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
--	--------------------------	-----------------------	-------------------------------	-----------	-----------

Toimintamenot	214 840 000	23 689 000	238 529 000	236 384 919	-2 144 081
---------------	-------------	------------	-------------	-------------	------------

Kohderahoitteinen

Ruoka- ja puhtauspalvelut

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Myyntitulot	9 304 900	-86 000	9 218 900	8 982 805	-236 095
Tuet ja avustukset	41 600		41 600	47 776	6 176
Valmistus omaan käyttöön				216	216
Toimintatulot	9 346 500	-86 000	9 260 500	9 030 798	-229 702
Materiaalit ja palvelut	-4 115 600		-4 115 600	-3 787 752	327 848
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 447 400		-2 447 400	-2 200 574	246 826
Palvelujen ostot	-1 668 200		-1 668 200	-1 587 178	81 022
Henkilöstömenot	-4 817 100		-4 817 100	-4 714 167	102 933
Palkat ja palkkiot	-3 857 600		-3 857 600	-3 787 814	69 786
Henkilösivukulut	-959 500		-959 500	-926 353	33 147
Muut menot	-391 000		-391 000	-459 346	-68 346
Toimintamenot	-9 323 700		-9 323 700	-8 961 265	362 435
Toimintakate (netto)	22 800		-63 199	69 532	132 731
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot				-72 758	
Tilikauden tulos				-3 226	

2.2.2.5 Mikkelin seudun ympäristölautakunta

Ympäristölautakunta ja sen alaisuudessa toimiva Ympäristöpalvelut -yksikkö vastaa kuntatason ympäristöterveydenhuollon ja ympäristösuojelun tehtävistä Mikkeliässä, Hirvensalmella, Kangasniemellä, Mäntyharjussa ja Pertunmaalla. Resurssien sallimissa puitteissa toteutetaan erilaisia selvityksiä vuorotellen toimialueen eri kuntien alueella. Tavoitteena on antaa palvelut samantasoisina koko toiminta-alueella ympäristöpalvelusopimuksen mukaisesti.

Ympäristöpalvelujen tulosalueet ovat

- Ympäristölautakunta ja hallinto
- Ympäristöterveydenhuolto (yleinen terveysvalvonta ja eläinlääkintähuolto)
- Ympäristönsuojelu (ympäristönsuojelu ja ympäristönsuojelun projektit)

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Yleisen terveysvalvonnan osalta palvelusuunnitelman toteutumiseen koronapandemia ei vaikuttanut enää vuonna 2021 niin merkittävästi kuin keväällä 2020. Suunnitelmallisen valvonnan tarkastuksia siirtyi koronapandemian vuoksi vuodelle 2021 ja vuoden 2021 tarkastustavoitteeseen ei päästy.

Vuonna 2021 elintarvikelain mukaisia suunniteltuja tarkastuksia tehtiin 180 (näistä Oivia 155), terveysvalvontalain mukaisia suunnitelmallisia tarkastuksia 163, tupakkalain mukaisia tarkastuksia 26 ja lääkelain mukaisia tarkastuksia 14 kappaletta. Asunnontarkastuksia tehtiin 83, uimarantojen suunnitelmallisia tarkastuksia 38 ja suunnitelmallisia näytteenottoja 120 kappaletta.

Vuonna 2021 selvitettiin noroviruksen aiheuttamaa elintarvikevälikiteistä epidemiaa, johon liittyi tiedossa olevia sairastumistapauksia (n. 15 sairastunutta). Lisäksi selvitettiin 25 asiakasvalitusta, jotka liittyivät ruokamyrkytyspäilyyn, elintarvikkeen tuotelaatuun tai toimipaikan hygieniaan. Juomaveden jakeluun liittyviä häiriötilanteita tai epidemioita ei ollut.

Elintarviketiimi toteutti kartoitusprojektin kasvien ulkomyyntiin liittyen. Tarkastukset (7 kappaletta) kohdistuivat kasvien ja marjojen jäljitettävyyteen sekä kuluttajille annettaviin tietoihin vähittäismyyntipisteissä. Projektitarkastusta ei kohdistettu alkutuotannon toimijoihin, jotka myivät ainoastaan oman tilansa tuotteita. Alkutuotannon toimijoita

kohdattiin kesän aikana 11.

Vuoden 2021 alusta aloitettiin ympäristöterveydenhuollon terveystalouden järjestelmällinen laadunhallinta ottamalla käyttöön valtakunnallinen Envirovetin LaatuNet-laaturjestelmä. Tavoitteena on valtakunnallisesti yhdenmuukaistaa ja kehittää toimialan laadunhallintaa asiakaslähtöisesti ja kustannustehokkaasti. Elintarvikelaki ja EU:n valvonta-asetus edellyttävät valvontayksiköitä tekemään sisäistä oman toiminnan laadunhallintaa. Siihen kuuluvat sisäiset ja ulkoiset auditoinnit, poikkeamien havainnointi ja korjaavien toimenpiteiden kirjaaminen. Terveystalouteen tehtiin neljä sisäistä auditointia.

Eläinlääkintähuollon palvelusuunnitelma toteutui suunnitellusti valtakunnallisesta eläinlääkäripulasta ja koronapandemiasta huolimatta. Eläinlääkäripalvelut on saatu turvattua 24/7 kaikissa jäsenkunnissa. Kesäaikana saatiin hyvin eläinlääkärien sijaisia. Palveluista on tullut kiitosta, eikä hoitovirhevalituksia ole tullut.

Pieneläinkäyntejä vastaanotolla oli yhteensä 7 806, sairasmatkoja 1 546 ja kaupungineläinlääkäreiden tekemiä virkamatkoja 218 ja valvontaeläinlääkäreiden virkamatkoja 211. Pieneläinten hoidot vastaanotolla ovat lisääntyneet. Koronaepidemia on lisännyt lemmikkien määrää ja vapaa-ajanasukaita sekä matkailijoita lemmikkeineen on ollut alueella paljon. Lisäksi yksityisillä klinikoilla on ollut ajoittain henkilöstövajetta.

Suurempi suoritemäärä kaupungin vastaanotoilla on tehty siitä huolimatta, että myös kaupungineläinlääkäreillä on ollut lähes koko vuoden praktikkoeläinlääkäripula. Mäntyharjun toinen virka on ollut täyttämättä toukokuusta 2021 lähtien hakijapulan vuoksi. Tämä on lisännyt praktikkoeläinlääkäreiden työsidonnaisuutta ja työnkuormitusta. Onneksi ulkopuolisia päivystäjiä on saatu tekemään yksittäisiä viikonloppupäivystyksiä.

Ympäristönsuojelun osalta palvelusuunnitelma on toteutunut suunnitellusti. Ympäristönsuojelun yksikössä valmistettiin vuoden 2021 aikana yhteensä 19 ympäristö- tai maa-aineslupapäätöstä (Mikkeli 8, Hirvensalmi 1, Kangasniemi 5, Mäntyharju 2, Pertunmaa 3), ja 8 ympäristöluvan muutos- tai rauettamispäätöstä. Viranhaltijapäätöksiä tehtiin noin 25 ja muita erilaisia kirjallisia asiakassuoritteita (lausunnot, tarkastuspöytäkirjat, kehotukset yms.) kertyi noin 950, mikä on suunnilleen saman verran kuin edellisellä vuonna. Suoritteet jakautuivat kuntien kesken seuraavasti: Mikkeli 63 %, Hirvensalmi 4 %, Kangasniemi 9 %, Mäntyharju 20 %, Pertunmaa 4 %.

Viranomaistoiminnan lisäksi Ympäristöpalvelut on hallinnoinut vuoden 2021 aikana neljää ympäristönsuojelun edistämiseen liittyvää hanketta (pohjavesien suojelemaan liittyvä Rainman -hanke, Mikkelin seudun Kuntailmasto -hanke, Ilmastopolku -hanke ja Pursialan ja Porrassalmen pohjavesialueiden suojelemissuunnitelmien päivittämishanke).

Rainman -hanke ja Mikkelin seudun kuntailmasto -hanke päättyivät vuoden 2021 loppuun mennessä. Rainman -hankkeessa päivitettiin Hanhikankaan pohjavesialueen suojelemissuunnitelma siten, että suojelemissuunnitelmassa otettiin myös ilmastonmuutoksen vaikutukset huomioon. Kuntailmasto -hankkeessa valmisteltiin ilmasto-ohjelmat kaikille Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen toimialueen kunnille.

Ilmastokasvatukseen liittyvä Ilmastopolku -hanke ja Pursialan ja Porrassalmen pohjavesialueiden suojelemissuunnitelmien päivittämishanke ovat alkaneet vuonna 2021. Hankkeet toteutetaan ulkopuolisella rahoituksella. Hankkeiden avulla on ollut mahdollista toteuttaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluvaa ympäristönsuojelun edistämistehtävää laajemmin kuin mitä viranomaistoimintaan mitoitettujen henkilöstöresurssit muuten mahdollistaisivat.

Talouden toteutuminen ja olennaiset poikkeamat

Ympäristölautakunnan toimintakulut vuonna 2021 olivat kokonaisuutena 2 168 399 euroa ja ne alittuivat talousarvioon nähden 210 501 euroa. Toimintatuotot (sisältää kuntaosuudet) vuonna 2021 olivat 1 124 244 euroa ja valtuustoon nähden sitovat tuotot alittuivat 25 956 euroa. Toimintakate oli 184 545 euroa parempi kuin talousarviossa.

Ympäristöpalvelujen kaikkien tulosalueiden toimintakulut olivat vuonna 2021 talousarviota pienemmät. Toimintakuluissa eniten säästöä syntyi henkilökuluissa, palvelujen ostoissa ja vuokrissa. Henkilöstökulujen säästö vuodelta 2021 syntyi ensisijaisesti eläköitymisen jälkeen täyttämättä jätetyn tehtävän sekä rekrytointihaasteista johtuneesta täyttämättä olevasta eläinlääkäriin viran palkkakustannuksista.

Vastaavasti toimintatuotot, kuntalaskutuksia lukuun ottamatta, olivat kaikilla tulosalueilla talousarviota paremmat. Koronaviruksesta johtuva epidemia ei vaikuttanut enää merkittävästi tulojen kertymiseen vuonna 2021, vaan toiminta pystyttiin toteuttamaan lähes normaalisti. Yleisen terveystalouden ja ympäristönsuojelun lupa- ja valvontamaksujen sekä eläinlääkintähuollon klinikkamaksujen tulokertymät vuonna 2021 olivat talousarviota paremmat. Lisäksi ulkopuolista rahoitusta hankkeisiin saatiin talousarviota enemmän. Korvaukset kunnilta muodostuivat talousarviota pienemmiksi, koska osuuksien laskennan perusteena käytettävät toimintakulut olivat talousarviota pienemmät sekä toimintatuotot arviota paremmat.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus/vastuu	tavoite/mittari	Toteuma 31.12.2021
Syrjäytymisen ehkäisy	Tarjotaan tukityö- ja harjoittelupaikkoja.	Tarjotaan yhteensä vähintään 10 kk harjoittelupaikkaa	Harjoittelupaikkoja on tarjottu 14 kk (ympäristönsuojelu 3 kk, terveysvalvonta 11 kk). Opiskelijoille ja vastavalmistuneille on tarjottu sijaisuuksia ja kesätyöpaikkoja (n. 8 kk).
Kumppanuustoimintamalli	Ympäristöpalveluissa on matala kynnyks yhteidenottoon sekä asiakkailta että kuntalaisilla.	Asiakaskysely sekä kuntalaisille että asiakkaille	Ympäristöterveydenhuollon asiakastytytyväisyyskysely elintarvikevalvonnasta on tehty loppuvuodesta 2020 ja tulokset julkaistu vuonna 2021.
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Edistetään kuntalaisten mukaan ottamista omaan elinympäristöön liittyvistä asioista päättämiseen ja ympäristön hoitamiseen (esim. vieraslajien torjunta ja siivoustalkoot).	Vähintään 1 ympäristötalkootapahtuma vuodessa, jossa Ympäristöpalvelut on aktiivisesti mukana	Siivoustalkoita ei järjestetty keväällä 2021, VieKas -hanke on järjestänyt vieraslajien torjuntatalkoita.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus/vastuu	tavoite/mittari	Toteuma 31.12.2021
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Edistetään kuntalaisten mukaan ottamista omaan elinympäristöön liittyvistä asioista päättämiseen ja ympäristön hoitamiseen (esim. vieraslajien torjunta ja siivoustalkoot).	Vähintään yksi ympäristötalkoo- tapahtuma vuodessa, jossa ympäristöpalvelut aktiivisesti mukana	Ks. edellinen kohta.
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen maankäytön suunnittelussa.	Kaavalausuntojen lukumäärä, jossa asiasta lausuttu	Seurantajaksolla 1–12/2021 Ympäristöpalvelut on antanut lausuntoja ranta- asemakaavoista, joissa ei ole ollut tarpeen ottaa esille kävelyn ja pyöräilyn edistämistä. Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen on ollut vahvasti esillä Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen toimialueen kunnille laadittavissa ilmasto- ohjelmissa, ja kaupunkialueen kaavahankkeita koskeissa yhteistyöpalaverissa.
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Edistetään luontomatkailua ja kuntalaisten luonnossa liikkumista. Huolehditaan siitä, että maankäytön suunnittelussa varataan riittävästi tilaa viheralueille.	Urpolan ja Kalevankankaan luontopolkujen kunnossa pitäminen. Hankkeisiin osallistuminen.	Luontopolkujen ylläpitotoimista on huolehdittu. Ympäristöpalvelut on osallistunut vieraslajien torjuntaa edistävään VieKas- hankkeeseen ja Naistingin lintuveden kunnostamishankkeeseen. Nastinkilampi on Mikkelin alueen tärkein lintujen muuton aikainen lintujen tarkkailupaikka.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus/vastuu	tavoite/mittari	Toteuma 31.12.2021
Liikennepäästöjen vähentäminen	Ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen. Yhteiskäyttöön hankittujen biokaasuautojen aktiivinen käyttö. Työmatkapyöräilyn edistäminen.	Selkeät tavoitteet liikennepäästöjen vähentämiselle uudessa vuosille 2021–2030 laadittavassa ilmasto- ja energiastrategiassa.	Ilmasto-ohjelman päivittäminen osana Mikkelin seudun kuntailmasto 2050-hanketta (EAKR). Ohjelma on hyväksytty Mikkelin kaupunginvaltuustossa 13.12.2021.

<p>Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen</p>	<p>Vesistöjen tutkimusohjelmassa seurataan painetekijöiden kehitystä ja vesistöjen tilaa säännöllisellä tarkkailulla.</p>	<p>Hyvässä ekologisessa tilassa olevien vesimuodostumien osuus, painetekijöiden kehitys valituissa keskeisissä vesienhoidon painopistevesistöissä (Mikkelin alapuolinen Saimaa, Otavan Kotalahti, Kyyvesi)</p>	<p>Uusimmassa vuoden 2019 luokituksessa vesien ekologinen tila on parantunut hyväksi Otavan Kotalahdella. Muilla kahdella tarkastelualueella on edelleen ekologiselta tilaltaan luokissa tyydyttävä ja välttävä olevia vesimuodostumia. Näitä ovat Mikkelin alapuolinen Saimaa Kyyhkylänselälle asti, Kyyveden Hirviselkä ja Suovonselkä, Lisko ja Pankalampi. Käytännössä näihin vesimuodostumiin joudutaan kohdistamaan jatkossakin erityisiä vesienhoidon suunnittelussa nimettäviä vesienhoitotoimia. Valtaosa mainittuihin vesimuodostumiin kulkeutuvasta ihmistoiminnasta aiheutuvasta ulkoisesta kuormituksesta on hajakuormitusta (maa- ja metsätaloudesta sekä haja-asutuksesta). Tarkastelluilla alueilla noin 70–95 % kokonaisfosforikuormituksesta on hajakuormitusta.</p> <p>Painetekijöiden kehityksen osalta todetaan, että hajakuormituksen kasvua ei ole saatu pysäytettyä mutta kuormituksen kasvua on onnistuttu hillitsemään/hidastamaan jonkin verran.</p> <p>Asiassa kunnan ympäristövalvonnan toimivalta liittyy pääosin nitraattiasetuksen ja YSL hajavesisäännösten valvontaan, jota koskeva valvontaohjelma on hyväksytty ympäristölautakunnassa 10.6.2020 § 44. Valvontaa on toteutettu ohjelman mukaisesti.</p>
---	---	--	---

	Pintavesien ja pohjavesien laadun parantamiseen tähtääviin hankkeisiin osallistuminen.	Hankkeiden lkm, joissa Ympäristöpalvelut on mukana.	Ympäristöpalvelujen tai Mikkelin kaupungin hallinnoimat hankkeet, yht. 3 kpl (Rainman-hanke, Naistingin kunnostushanke ja Pursialan ja Porrassalmen pohjavesialueiden suojeleusuunnitelmien päivittämishankkeet), useita Xamkin tutkimushankkeita.
	Terveellisen juomaveden saatavuuteen liittyvien riskien hallinta.	Vesivälitteisten epidemioiden esiintymisen välttäminen.	Vesivälitteisiä epidemioita ei ole ollut.
	Tutkitaan Seitsennimisen joen valuma-alueilla olevia riskitekijöitä ja annetaan suosituksia Hanhikankaan pohjavesialueen pohjaveden puhtauden turvaamiseksi Rainman-projektin avulla.	Hanhikankaan pohjavesialueen suojeleusuunnitelman päivitys	Hanhikankaan pohjavesialueen suojeleusuunnitelma on päivitetty vuoden 2021 aikana. Nähtävillä olo ja hyväksyminen tapahtuvat vuoden 2022 puolella.
	Lisätään ihmisten tietoisuutta pohjavesistä nettisivuilla.	Ympäristöpalveluiden nettisivujen päivitys	Pohjavesialueiden suojeleusuunnitelmien päivittämisestä on tiedotettu kaupungin nettisivuilla. Pohjavesiä ja pohjavesialueita koskevia tietoja ei ole kattavasti viety Ympäristöpalvelujen www-sivuille.
	Edistetään vesienhoidon edellytysten syntymistä edistämällä vesitilusten yhdistämistä suuremmiksi yksiköiksi	Osakaskuntien keskikoko, joissa Mikkeli on jäsenenä vesialueen omistajana. Osallistutaan vesienhoidon toimenpiteiden suunnitteluun.	Osakaskuntien yhdistymistä edistävä Vetovoimaa maaseudulle -hanke on päättynyt. Tulokset ovat erinomaisia. Sen ja edeltävän vastaavan hankkeen toimilla on saatu yhdistettyä osakaskuntia useaksi suureksi osakaskunnaksi Mikkellisä ja Mikkelin seudun kunnissa mm. Puulalla, Kyyvedellä, Paljavedellä, Yövedellä ja Mikkelin alapuolisella Saimaalla. Hankkeiden tulokset parantavat oleellisesti edellytyksiä vesienhoitoon liittyville hankkeille, kalastuksen kehittämiselle ja muille vesiluontoon tukeutuville virkistyskäyttöhankkeille. Tulokset tukevat myös kumppanuustoimintamallin käyttöönottoa. Hankkeet ovat pääosin toteutuneet suunnitellusti.

Ilmanlaadun parantaminen ja kasviuonekaasupäästöjen vähentäminen	Ilmanlaadun tarkkailu, ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen	Jatketaan ilmanlaadun tarkkailua. Ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen vuosina 2019–2021.	Ilmanlaadun tarkkailua on tehty jatkuvatoimisesti vuonna 2021 Mikkelissä hiukkasten osalta. Meneillään oleva tarkkailujakso loppui Mikkelissä vuoden 2021 loppuun. Ilmasto-ohjelma on valmistunut ja hyväksytty valtuustossa.
	Aktiiviset sisäilmatyöryhmät kaikissa jäsenkunnissa. Osallistutaan aktiivisesti sisäilmatyöskentelyyn kaikissa jäsenkunnissa. Valvotaan tarkastusten yhteydessä sisäilman laadun tarkkailua ja reagoidaan puutteisiin ennen ongelmien muodostumista.	Sisäilmaongelmaisten terveydensuojelulain mukaisten kohteiden lukumäärä (koulut, päiväkodit, laitokset). Nykyiset ja uudet tapaukset.	Aktiivisia sisäilmaryhmiä oli 4, joissa terveysvalvonta oli mukana Mikkelin kaupungin toimialueella. Sisäilmaryhmät toimivat kaikissa ympäristöpalvelujen jäsenkunnissa kohdekohtaisesti tarpeen mukaan. Mikkelissä on kohdekohtaisten työryhmien lisäksi kaupungin sisäilmatyöryhmä, joka toimii aktiivisesti. Sisäilmaongelmien ennaltaehkäisevään työhön kannustetaan.

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus/vastuu	tavoite/mittari	Toteuma 31.12.2021
Matkailun edistäminen	Edistetään luontomatkailun edellytyksiä Mikkelin seudulla mm. retkeilyreitistöjen osalta.	Osallistutaan luontomatkailua tukeviin hankkeisiin. Edistetään terveellisen ja monipuolisen luontoympäristön ja viheralueverkoston säilymistä kaikissa jäsenkunnissa. niillä alueilla, joilla on olemassa olevaa ja potentiaalista virkistyskäyttöarvoa.	Ympäristöpalvelut ei ole osallistunut varsinaisiin luontomatkailuhankkeisiin vuonna 2021. Naistingin lintukosteikon kunnostamishanke on käynnissä. Terveellisen ja monipuolisen luontoympäristön ja viheralueverkoston säilymistä on edistetty mm. kaavahankkeiden yhteydessä.
	Turvataan toimivat, laadukkaat ja helposti saavutettavat eläinlääkäripalvelut 24/7 kaikissa jäsenkunnissa.	Hyvä asiakaspalaute myös vapaa-ajanasukailta.	Eläinlääkäripalvelut on saatu turvattua 24/7 kaikissa jäsenkunnissa, huolimatta valtakunnallisesta eläinlääkäripulasta. Kesäaikana saatiin hyvin eläinlääkärien sijaisia. Palveluista on tullut kiitosta, eikä hoitovirhevalituksia ole tullut.

			<p>Pieneläinten hoidot vastaanotolla ovat lisääntyneet merkittävästi kuluneen vuoden aikana viime vuoteen verrattuna. Koronaepidemia on lisännyt lemmikkien määrää ja vapaa-ajanasukaita ja matkailijoita lemmikkeineen on ollut alueella paljon. Lisäksi yksityisillä klinikoilla on ollut henkilövajetta, joten ne eivät ole pystyneet vastaamaan lisääntyneen palvelun kysyntään.</p> <p>Suurempi suoritemäärä kaupungin vastaanotoilla on tehty siitä huolimatta, että myös kaupungineläinlääkäreillä on ollut lähes koko vuoden praktikkoeläinlääkäripula.</p>
	<p>Turvallisen ja terveellisen ruoka- ja majoituspalveluiden ja muiden matkailijoiden käyttämien palveluiden (esim. uimarannat, torit, juomavesi, lähiruoan myynti) edistäminen.</p>	<p>Suunnitelman mukaisten tarkastusten toteutuminen, riittävä neuvonta ja ohjaus sekä nopea reagointi mahdollisiin ongelmatilanteisiin.</p> <p>Laatunet ja sisäinen auditointi käytössä.</p>	<p>Suunnitelmallisten tarkastusten määrä on alle tavoitteen, mutta tarkastuksia on tehty riskinarvion perusteella kohdennetusti. Koronaepidemia on siirtänyt jonkin verran tarkastuksia, vaikka muutoin toimintaa on pystytty epidemian aikana pyörittämään lähes normaalisti.</p> <p>Yrittäjille on annettu neuvontaa yrityksen elinkaaren eri vaiheissa.</p> <p>Juomaveden jakeluun liittyviä häiriötilanteita tai epidemioita ei ole ollut. Elintarvikevälikkeisiä suuria epidemioita ei ole ollut, ainoastaan yksittäisiä epäilyjä. Uimarantojen suunnitelmallisten tarkastusten (38 kpl) ja suunnitelmallisten näytteenottojen (120 kpl) toteutuma on ollut 100 %.</p>

			Ympäristöterveydenhuollon sisäiset auditoinnit on aloitettu, vuoden aikana tehty neljä auditointia.
--	--	--	---

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus/vastuu	tavoite/mittari	Toteuma 31.12.2021
Saavutettavuus	Ympäristöpalveluiden työntekijöihin saadaan yhteyttä arkisin eri kanavien kautta. Sähköiset palvelut toimivat 24/7 ja niiden toimintaa kehitetään. Toimivat lakisääteiset eläinlääkäripalvelut kaikissa jäsenkunnissa 24/7.	Eläinlääkintähuollon, terveysvalvonnan ja ympäristönsuojelun palvelut saavutettavissa arkisin klo 8–16 ja lakisääteinen kiireellinen eläinlääkäriapu saavutettavissa 24/7.	Koronaepidemiasta huolimatta Ympäristöpalveluiden työntekijät ovat olleet tavoitettavissa normaaliin tapaan. Eläinlääkäripalvelut toimivat 24/7. Ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun tarjoamat lakisääteiset palvelut ovat saatavilla Suomi.fi -verkkopalvelussa.
Palvelujen digitalisointi	Terveysvalvonnan sähköinen VATI-järjestelmä ja ympäristönsuojelu YLVA-järjestelmä käytössä. Ympäristöpalveluiden tarjoamat lakisääteiset palvelut kuvattuina ajantasaisesti suomi.fi -palveluissa. Lomakkeiden ja ilmoitusten digitalisointia kehitetään jatkuvasti	Uudet sähköiset palvelut ovat kattavasti käytössä. Lupapiste -palvelujen käytön jatkuminen. Ruokaviraston hallinnoima sähköisten lomakkeiden Ilppa-järjestelmä käytössä vuoden 2021 lopussa.	VATI- ja YLVA- ja Ilppa -järjestelmät ovat käytössä. Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen tarjoamat palvelut löytyvät myös Suomi.fi-verkkopalvelusta. Sähköisiä lomakkeita on käytössä ja uusia sähköisiä lomakkeita kehitellään. Lupapisteen käytön jatko ympäristölupien osalta on varmistunut.
	Nettisivujen säännöllinen päivitys	Nettisivujen päivitys	Nettisivuja päivitetään aina tarvittaessa.
Kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen torjunta	Ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen ja siinä valitut tavoitteet ja toimenpiteet. Ympäristökasvatus. Osallistuminen ilmastotyöhön kaikissa jäsenkunnissa. Pyritään tunnistamaan ilmastonmuutoksen uhka.	Ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen kaikissa jäsenkunnissa vuoden 2021 aikana.	Ilmasto-ohjelmat on hyväksytty tai viimeistelyvaiheessa kaikissa Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen kunnissa.
	Hanhikankaan pohjavesialueelle ja ennalta ehkäisemään sen aiheuttamia riskejä.	Hanhikankaan pohjavesialueen suojelusuunnitelman päivitys.	Hanhikankaan pohjavesialueen suojelusuunnitelman päivitystyö on tehty vuonna 2021 ja hyväksymismenettely on viimeistelyvaiheessa.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2021
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	XAMKin ympäristöteknologiaopiskelijoiden opinnäytetyöt	Valmistuu kaksi opinnäytetyötä/vuosi	Ympäristöterveydenhuollossa ja ympäristönsuojelussa on valmistunut yksi opinnäytetyö ja yksi on tekeillä molemmissa yksiköissä.
	Pyritään luomaan XAMK:n kanssa tehtävällä tiiviillä yhteistyöllä (opinnäytteen, harjoittelijat, hankkeet) omien toimialojen kannalta (terveysvalvonta, ympäristönsuojelu) osapuolten osaamista kasvattava tietoon ja erilaisiin valmiuksiin perustuva verkosto. Esim. hulevesien hallinta, alueiden käyttö, ympäristöriskien arviointi.	Harjoittelukuukausien lkm/ vuosi, yhteishankkeet XAMK:n kanssa.	Ympäristöterveydenhuollossa on ollut harjoittelijoita yhteensä 11 kk. Ympäristönsuojelussa on ollut harjoittelija 3 kk. Terveysvalvonnan viranhaltijat eivät ole vuonna 2021 osallistuneet XAMK:in opetukseen mm. pitämällä luentoja opetettavasta aiheesta viranomaisnäkökulmasta, eikä ollut mukana asiantuntijoina tai ohjausryhmäyöskentelyssä. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa ja resurssien mukaan jatkossa. Ympäristönsuojelun viranhaltijat ovat mukana asiantuntijoina tai ohjausryhmäyöskentelyssä useissa XAMK:in tai LUT:n hankkeissa. Hankkeiden etenemistä seurataan Ympäristöpalvelujen ja XAMK:n yhteisessä ympäristötiedonarkisto -ryhmässä, joka kokoontuu säännöllisesti.

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus/vastuu	tavoite/mittari	Toteuma 31.12.2021
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Huomioidaan eri toimintojen järkevä sijoittuminen kaavalausunnoissa ja osallistutaan aktiivisesti maankäytön suunnitteluun yhteistyössä muiden kaupungin yksiköiden kanssa.	Kaavalausuntojen lkm/ vuosi.	3 kpl
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämisspalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Yhteistyön käynnistäminen Miksein kanssa liittyen yrityspalveluihin ja kehittämishankkeisiin.	Järjestelmällisten yhteistyömuotojen syntyminen	Miksein kanssa yhteistyötä tehdään hankekohtaisesti mm. ohjeistamalla alueelle sijoitettavia yrityksiä lupamenettelyistä.

	<p>Yrittäjien tasapuolinen ja ammattitaitoinen neuvonta ja ohjaus, ja suunnitelmallisen valvonnan toteutuminen ympäristöterveydenhuollossa ja ympäristönsuojelussa.</p>		<p>Terveysvalvonta on antanut tarvittaessa koronaepidemiaan liittyvää neuvontaa ja ohjausta yrityksille ja eri organisaatioille Essoten ja Avin ohjeiden mukaan. Ympäristöterveydenhuollon vesitiimi on antanut neuvontaa vesilaitoksille Valviran vedenjakelualueisiin liittyvässä paikkatietohankkeessa. Ympäristöterveydenhuollon elintarviketiimi on pitänyt yhteistyöpalaverin Essoten kanssa liittyen ateriapalvelutoimintaan. Yhteistyö jatkuu edelleen. Ympäristöterveydenhuolto on lisännyt sähköistä tiedottamista rekisterissä oleville toimijoille. Terveysvalvonta on laatinut ja jakanut terveydensuojelulain mukaisille kohteille ohjeistusta mm. omavalvonnan toteuttamiseen. Kauneushoitolatoimintaa harjoittavat toimijat ja alkutuotantotoimijat on pääosin kartoitettu ja kohteet on lisätty terveysvalvonnan valvontakohteeksi.</p>
--	---	--	--

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2021
<p>Matkailun ja vapaa-ajanasumisen ympärivuotinen kasvu ja pitkäjänteinen kehittäminen</p>	<p>Luontomatkailun edistäminen.</p>	<p>Luontomatkailuhankkeisiin osallistuminen, luontokohteet Ympäristöpalvelujen nettisivuilla.</p>	<p>Tietoa luontoretikohteista on päivitetty Ympäristöpalvelujen www-sivuille.</p>
	<p>Huomioidaan ympäristölupien käsittelyssä vapaa-ajanasukkaiden tarpeet lainsäädännön asettamissa puitteissa.</p>	<p>Laadukas ympäristölupien valmistelu.</p>	<p>Ympäristöluvat valmistellaan aina hankekohtaisesti huolellisesti ja varmistetaan, että lupien valmisteluun on käytettävissä riittävä asiantuntemus.</p>

	<p>Turvataan toimivat, laadukkaat ja helposti saavutettavat eläinlääkäripalvelut 24/7 kaikissa jäsenkunnissa.</p>	<p>Hyvä asiakaspalaute myös vapaa-ajanasukailta.</p>	<p>Eläinlääkäripalvelut on saatu turvattua 24/7 kaikissa jäsenkunnissa, huolimatta valtakunnallisesta eläinlääkäripulasta. Kesäaikana saatiin hyvin eläinlääkärien sijaisia. Palveluista on tullut kiitosta, eikä hoitovirhevalituksia ole tullut. Pieneläinten hoidot vastaanotolla ovat lisääntyneet merkittävästi kuluneen vuoden aikana viime vuoteen verrattuna. Koronaepidemia on lisännyt lemmikkien määrää ja vapaa-ajanasukaita ja matkailijoita lemmikkeineen on ollut alueella paljon. Lisäksi yksityisillä klinikoilla on ollut henkilövajetta, joten ne eivät ole pystyneet vastaamaan lisääntyneen palvelun kysyntään. Suurempi suorit määrä kaupungin vastaanotoilla on tehty siitä huolimatta, että myös kaupungineläinlääkäreillä on ollut lähes koko vuoden praktikkoeläinlääkäripula.</p>
	<p>Turvallisen ja terveellisen ruoka- ja majoituspalveluiden ja muiden matkailijoiden käyttämien palveluiden (esim. uimarannat, torit, juomavesi, lähiruoan myynti) edistäminen.</p>	<p>Suunnitelman mukaisten tarkastusten toteutuminen, riittävä neuvonta ja ohjaus sekä nopea reagointi mahdollisiin ongelmatilanteisiin.</p>	<p>Juomaveden jakeluun liittyviä häiriötilanteita tai epidemioita ei ole ollut.</p> <p>Vuonna 2021 selvitettiin yhtä noroviruksen aiheuttamaa elintarvikevälikkeistä epidemiaa, johon liittyi tiedossa olevia sairastumistapauksia (n. 15 kpl). Lisäksi selvitettiin 25 asiakasvalitusta, jotka liittyivät ruokamyrkytyspäilyyn, elintarvikkeen tuotelaatuun tai toimipaikan hygieniaan.</p> <p>Uimarantojen suunnitelmallisten tarkastusten (38 kpl) ja suunnitelmallisten näytteenottojen (120 kpl) toteutuma on ollut 100 %.</p>

			<p>Elintarviketiimi toteutti kartoitusprojektin kasvisten ulkomyyntiin liittyen. Tarkastukset (7 kpl) kohdistuivat kasvisten ja marjojen jäljitettävyyteen ja kuluttajille annettaviin tietoihin vähittäismyyntipisteissä. Projektitarkastusta ei kohdistettu alkutuotannon toimijoihin, jotka myyvät ainoastaan oman tilansa tuotteita. Alkutuotannon toimijoita kohdattiin kesän aikana 11 kpl.</p> <p>Ympäristöterveydenhuollon sisäiset auditoinnit aloitettu vuonna 2021. Vuoden aikana on tehty neljä auditointia.</p>
Omat investoinnit matkailullisesti tärkeisiin kohteisiin sekä Invest-in	Ympäristöpalveluille kuuluvat luontopolut pidetään kunnossa	Laatunet ja sisäinen auditointi käytössä.	Luontopolkujen rakenteiden kunnossapitoon suunnatut toimet
			Ylläpitotoimia tehdään tarpeen mukaan yhteistyössä metsätoimen ja työllisyyspalvelujen kanssa.

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2021
	Tukityöpaikkojen tarjoaminen resurssien sallimissa puitteissa.	1 tukityöpaikka / vuosi	Vuorotteluvapaan ajaksi on palkattu sijainen kuudeksi kuukaudeksi ympäristöterveydenhuoltoon.

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2021
Vetovoiman ja tunnettavuuden lisääminen	Luontokohteiden tiedot näkyville Ympäristöpalveluiden nettisivuille. Luontomatkailun edistäminen.	Luontokohteet Ympäristöpalvelujen nettisivuilla.	Tietoa luontoretkikohteista on päivitetty Ympäristöpalvelujen www-sivuille.
	Turvallisen ja terveellisen ruoka- ja majoituspalveluiden ja muiden matkailijoiden käyttämien palveluiden (esim. uimarannat, torit, juomavesi, lähiruoan myynti) edistäminen.	Suunnitelman mukaisten tarkastusten toteutuminen, yrittäjien riittävä neuvonta ja ohjaus sekä nopea reagointi mahdollisiin ongelmatilanteisiin. Laatunet ja sisäinen auditointi käytössä.	Suomi.fi sivuston jatkuva päivittäminen varmistaa alueen nykyisille ja uusille matkailijoille ja yrittäjille helposti saavutettavat tiedot lakisääteisistä palveluista ja mm. toiminnan aloittamiseen liittyvistä vaatimuksista.

			Paikallisten tiedotusvälineiden kautta on annettu haastatteluja terveystarkastajan työnkuvaan sekä erilaisiin ajankohtaisiin teemoihin liittyen.
--	--	--	--

Tunnusluvut

	TP 2020	TA 2021	TP 2021	Toteuma % 2021
Terveysvalvonnan tarkastukset (suunnitelman mukaiset)	259	940	383	41 %
Eläinlääkintähuollon virka- ja sairasmatkat	1 878	1 900	1975	104 %
Vastaanotolla hoidetut pieneläimet	6 167	5 500	7 806	142 %
Lupavelvollisten kohteiden tarkastukset (ympäristönsuojelu)	115	100	105	105 %
Ympäristönsuojelun kirjallinen asiakassuorite (päätökset, lausunnot, kehotukset)	935	700	951	136 %

Talous

Talous

Ympäristölautakunta

Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
--------------------------	-----------------------	-------------------------------	-----------	-----------

Toimintatuotot	1 150 200	1 150 200	1 124 244	-25 956
Toimintamenot	-2 378 900	-2 378 900	-2 168 399	210 501
Toimintakate (netto)	-1 228 700	-1 228 700	-1 044 155	184 545

2.2.2.6 Kasvatus- ja opetuslautakunta

Lautakunta vastaa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestämisestä ja tuottamisesta. Lautakunta luo edellytyksiä ja toteuttaa laadukasta varhaiskasvatusta ja perusopetusta lapsille ja nuorille. Lukiokoulutuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden kasvamista hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Lautakunta tukee lasten, nuorten ja aikuisten edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen sekä henkiseen että myös fyysiseen hyvinvointiin.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Hallinnossa ollut Meijän Mikkeli -hanke päättyi 30.6.2021. Meijän Mikkeli -hankkeessa haettiin ratkaisuja heikoimmassa asemassa olevien asukkaiden osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Hankkeessa tarjottiin monipuoliset rahoitusmallit asukkaiden aktiivisuuden, yhteistyön ja uusien kokeilujen toteuttamiseen. Toiminta vietiin lähelle ihmisiä, asukkaat otettiin mukaan ideoimaan ja toteuttamaan yhdessä toimintaa ja täydentämään nykyisiä hyvinvoin-

tipalveluja. Hankkeen kohderyhmänä olivat kaikki kaupungin asukkaat, ja erityisesti Mikkelin kantakaupungin alueella asuvat syrjäytymisvaarassa ja heikoimmassa asemassa olevat asukkaat. Lähes kolmivuotisen hankkeen kokonaisbudjetti oli noin 1 600 000 euroa, josta ESR-hankerahoitus oli 80 %, kaupungin omarahoitusosuus 15 % ja yksityisen rahoituksen osuus 5 %. Harrastamisen Mikkelin malli – Oma juttu kaikille -hanke sai myönteisen rahoituspäätöksen ja hanke aloitti toimintansa elokuussa. Hankkeessa lisätään maksuttomia harrastuksia jokaisessa peruskoulussa.

Yhdyspintatyötä on tehty Essoten ja Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteiden kanssa mm. Etelä-Savon lasten, nuorten ja perheiden johtoryhmässä, Etelä-Savon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2022-2023 laadinnassa, Essoten ja Mikkelin yhteisessä lasten, nuorten ja perheiden johtoryhmässä, oppilashuolenpidon ohjausryhmässä, nuorten ohjaus ja palveluverkostossa, maakunnallisessa ja valtakunnallisessa perhekeskusverkostossa sekä monissa muissa ohjaus- ja työryhmissä. Palvelualue on aktiivisesti kutsunut johtoryhmään ja em. ryhmiin myös hyvinvointialueen valmistelijoita.

Rantakylän uusi päiväkotitoiminta avattiin 1.8.2021. Naisvuoren päiväkotitoiminta muuttui pidennetyn aukiolon päiväkodiksi ja Saksalan päiväkotitoiminta siirtyi normaaleihin aukioloaikoihin. Itäisen alueen päiväkotitarkkailua odotetaan. Laatukysely toteutettiin keväällä ja toimintaa kehitetään tulosten suuntaisesti.

Perusopetuksessa uuden eteläisen aluekoulun rakentamisesta on tehty päätös ja koulun alustava valmistumisaikataulu on keväällä 2024. Kevään 2021 yhdeksän luokat olivat ensimmäinen ikäryhmä, jotka kuuluvat laajennetun oppivelvollisuuden piiriin. Heidän sijoittumisestaan toisen asteen koulutukseen on tuettu tehostetun oppilaanohjauksen ja tiiviin nivelvaiheysteistyön avulla ja kaikki pääsivät jatko-opintoihin. Oppilaanohjaajat kehittävät ohjausta ja tehostettua oppilaanohjausta Ohjausta oikeaan suuntaan -hankkeessa 1.8.2021-31.12.2022. Koronapandemia on aiheuttanut paljon erityisjärjestelyjä perusopetuksessa. Pandemia-aikana ja etäopetusvaiheiden jälkeen oppilaiden aidon kohtaamisen merkitys on entisestään korostunut. Opetus- ja kulttuuriministeriöltä saadun korona-avustuksen ym. avustusten tuella perusopetukseen on saatu palkattua lisää aikuisia lasten ja nuorten tueksi ja kehitetty mm. koulunuorisotyötä, josta on saatu erittäin hyvää palautetta. Tunne- ja vuorovaikutuskasvatus on huomioitu kaikkien koulujen opetuksessa ja sen tueksi on järjestetty täydennyskoulutusta. Yhteisöllisyyden edistäminen on ollut haasteellista koronatilanteessa.

Lukion uudet opetus suunnitelmat otettiin käyttöön 1.8.2021 vuosiluokka kerrallaan. Uudet lukiolaiset kuuluvat pääsääntöisesti laajennetun oppivelvollisuuden ja tähän liittyvän maksuttomuuden piiriin. Näille opiskelijoille hankittiin kesän 2021 aikana oppimateriaalia sekä muuta lukio-opiskelussa tarpeellista välineistöä. Valmistelua Mikkelin etä- ja aikuislukion toimintojen yhdistämiseksi Nettilukioon jatkettiin kesällä ja syksyllä 2021.

Talouden toteutuminen ja olennaiset poikkeamat

Lautakunnan alaisen toiminnan toimintatuotot olivat 5 145 300 euroa ja ne alittivat talousarvion 583 100 euroa. Toimintakulut olivat 90 295 900 euroa ja ne alittivat talousarvion 3 648 500 euroa. Toimintakate oli 85 150 500 euroa, joka oli 3 065 500 euroa talousarviota parempi.

Hallinnossa hanketulot ylittivät talousarvion, samoin hankekulut ylittyivät. Hallinnon toimintatulot ylittyivät noin 144 300 euroa ja toimintakulut ylittyivät lähes 12 600 euroa. Toimintakate muodostui näin ollen noin 131 700 euroa talousarviota paremmaksi.

Koronapandemiasta johtuen varhaiskasvatuksessa on ollut vähemmän lapsia. Lasten poissaoloista johtuen palveluiden ostoja oli vähemmän. Kustannussäästöä syntyi mm. kuljetuskustannuksissa, ruokapalveluissa, täydennyskoulutuspalveluissa ym. palveluiden ostoissa. Varhaiskasvatuksen maksutuottoja on kertynyt ennakoitua vähemmän. Toimintatuotot alittuivat noin 375 900 euroa ja toimintakulut alittuivat noin 1 181 300 euroa. Toimintakate oli noin 805 400 euroa talousarviota parempi.

Myös perusopetuksessa talouden toteutumista leimaavat koronapandemian aiheuttamat rajoitukset ja muutokset. Perusopetuksen menot henkilöstökuluissa ja ostopalveluissa ovat toteutuneet ennakoitua pienempinä. Kustannussäästöä syntyi mm. kuljetuskustannuksissa, täydennyskoulutuspalveluissa ym. palveluiden ostoissa. Kotikuntakorvauksia saatiin ennakoitua vähemmän. Toimintatuotot alittuivat noin 453 000 euroa ja toimintakulut alittuivat noin 2 176 000 euroa. Toimintakate muodostui näin ollen noin 1 723 000 euroa talousarviota paremmaksi.

Lukiokoulutuksessa koronapandemian aiheuttamat muutokset toiminnassa ja talouden toteutuksessa näkyivät erityisesti ostopalveluissa pienentyneinä menoina. Säästöä syntyi mm. matkustus- ja kuljetuspalveluissa ja henkilöstön koulutuskustannuksissa. Maksutuottoja, tukia ja avustuksia kertyi ennakoitua enemmän. Toimintatuotot ylittyivät noin 101 300 euroa ja toimintakulut alittuivat noin 303 900 euroa. Lukiokoulutuksen toimintakate oli noin 405 200 euroa talousarviota parempi.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus /vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2021
Syrjäytymisen ehkäisy	<p>Tunne- ja vuorovaikutuskasvatuspolku varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen (sis. mm. kiusaamisen ehkäisyn ja moniammatillisen yhteistyön)/ varhaiskasvatus, perusopetus</p> <p>Ehkäisevä päihdetyön toimenpiteet eri ikäisille 4-vuotissuunnitelman mukaisesti/varhaiskasvatus, peruskoulut, lukio, nuorisopalvelut, hyvinvointikoordinaattori</p>	<p>Vastuullinen ja aidosti välittävä asennoituminen kaikilla varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa työskentelevillä aikuisilla.</p> <p>Tupakointi/sähkösavukkeen käyttö päivittäin, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 8,1 % /9,7%, lukio: 4,9 %/7,2 % amm: 36,4 %/33,4 %</p> <p>tavoite: vähenee kaikissa ryhmissä</p> <p>Nuuskaa päivittäin; % (Kouluterveyskysely)</p> <p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 4 %/4,5 %, lukio: 1,8 %/3,7 % amm: 12,4 %/11,2 % tavoite: vähenee kaikissa ryhmissä</p> <p>Humalajuominen, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 8,3 %/10,2 % lukio: 17,0 %/18,1 % amm: 29,5 %/ 28,8 % tavoite: vähenee kaikissa ryhmissä</p>	<p>Varhaiskasvatuksessa on käytössä yksikkökohtainen tunne- ja vuorovaikutuspolku. Lisäksi 4 varhaiskasvatuksen sosionomia toimii kentällä OKM:n tasa-arvo hankkeen rahoituksella. Jokaisessa yksikössä on miniverso tutor. Myös perusopetuksessa tunne- ja vuorovaikutuskasvatuspolkua on rakennettu tutoreiden tuella jokaisessa koulussa.</p> <p>Yhteiset kokoontumiset on suunniteltu tiedonkulun näkökulmasta. Koronatilanteen takia osa kokoontumisista on peruuntunut.</p> <p>Vuoden 2021 kouluterveyskyselyn tulokset valmistuivat syksyllä.</p> <p>Tupakointi/sähkösavukkeen käyttö päivittäin, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>(MLI/koko maa 2021)</p> <p>8.-9. lk: 4,9 % /7,6 % lukio: 2,6 % / 4,7 % amm: 24,1 % / 26,3 %</p> <p>Vähentynyt kaikissa ikäryhmissä.</p> <p>Nuuskaa päivittäin; % (Kouluterveyskysely)</p> <p>(MLI/koko maa 2021)</p> <p>8.-9. lk: 2,5 % / 3,8 % lukio: 1,1 % / 2,6 % amm: 10,3 % / 12,1 % Vähentynyt kaikissa ikäryhmissä.</p> <p>Humalajuominen, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2021)</p> <p>8.-9. lk: 8,5 % / 8,9 % lukio: 10,9 % / 14,9 % amm: 25,4 % / 24,0 % Vähentynyt toisen asteen opiskelijoilla.</p>

		<p>Käyttää alkoholia viikoittain, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 3,8 % / 5,0 %, lukio: 5,8 % / 6,6 % amm 16,6 % / 14,6 %</p> <p>tavoite: vähenee kaikissa ryhmissä</p> <p>Kokeillut marihuanaa tai kannabista ainakin kerran, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 8,3 % / 7,9 % lukio: 8,2 % / 11,3 % amm 19,1 % / 18,3 %</p> <p>tavoite: vähenee kaikissa ryhmissä</p> <p>Raittius, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 64,5 % / 61,7 %, lukio: 36,4 % / 35,3 % amm: 24,6 % / 27,5 %</p> <p>tavoite: raittiiden osuus lisääntyy kaikissa ryhmissä</p>	<p>Käyttää alkoholia viikoittain, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>(MLI/koko maa 2021)</p> <p>8.-9. lk: 3,2 % / 4,1 % lukio: 5,2 % / 5,5 % amm: 11,9 % / 11,0 %</p> <p>Vähentynyt kaikissa ikäryhmissä.</p> <p>Kokeillut marihuanaa tai kannabista ainakin kerran, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>(MLI/koko maa 2021)</p> <p>8.-9. lk: 7,2 % / 7,7 % lukio: 10,9 % / 12,4 % amm: 14,2 % / 17,3 %</p> <p>Vähentynyt perusopetusikäisillä ja ammatillisilla opiskelijoilla.</p> <p>Raittius, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2021)</p> <p>8.-9. lk: 67,0 % / 65,4 %, lukio: 44,9 % / 40,2 % amm: 31,0 % / 34,0 %</p> <p>Raittiiden osuus lisääntynyt kaikissa ikäryhmissä.</p> <p>Lukiossa terveystiedon opetuksessa ja terveydenhoitajan vastaanotoilla kartoitetaan ja ohjataan päihdeasioissa.</p>
	<p>Verkostomaiset monitoimijaiset toimintamallit sekä yhteisöllisessä työssä että yksilökohtaisissa tukimuodoissa/kaikki tulosalueet</p>	<p>Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % (kouluterveyskysely)</p> <p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 90,8 % / 90,2 %, tavoite: 95 % 8.-9. lk: 75,7 % / 75,1 %, tavoite: 80 % lukio: 74,5 % / 75,2 %, tavoite: 80 % amm: 78 % / 76,5 %, tavoite: 80 %</p>	<p>Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>(MLI/koko maa 2021)</p> <p>4.-5. lk: 92,0 % / 88,9 % 8.-9. lk: 68,5 % / 68,2 %</p> <p>lukio: 68,5 % / 68,4 % amm: 74,8 % / 70,8 %</p> <p>Tyytyväisyys lisääntynyt vain 4.5. luokkalaisilla hieman. Lukiossa on kouluterveystulosten pohjalta pidetty ryhmänohjaustuokioita. Tuokioissa on nostettu aiheita kouluterveyskyselystä ja käyty opiskelijoiden kanssa keskustelua.</p>

	<p>Elintapaneuvonta edistää hyviä ravinto-liikunta-unitottumuksia/varhaiskasvat us, perusopetus, lukiokoulutus, hyvinvointikoordinaattori, Meijän Mikkeli -hanke</p>	<p>PYLL- indeksi (Potential Years of Life Lost), Ennenaikaisesti menetetyt elinvuodet Lähtötilanne (2010-2014):</p> <p>Miehet: Tilanne koko maata huonompi, etenkin alkoholin ja tupakan osalta. Ennenaikaiset menetykset suurimmat: 1) Tapaturmat ja myrkytykset, joista 58 % itsemurhat 2) verenkiertoelinsairaudet ja pahanlaatuiset kasvaimet (keuhkosyöpä)</p> <p>Naiset: Tilanne koko maan tasolla. Kehitys positiivisinta koko maassa alkoholin suhteen. Huomio tupakan haittoihin. Ennenaikaiset menetykset suurimmat 1) pahanlaatuiset kasvaimet (keuhkosyöpä), trendi huonompaan suuntaan 2) tapaturmat ja myrkytykset, trendi parempaan suuntaan, alkoholihaitat pienentyneet</p> <p>Tavoite: koko maan taso, erityinen huomio: Miehet: alkoholin ja tupakan haittojen vähentäminen. Naiset: Tupakan haittojen vähentäminen. Molemmilla lihavuuden ehkäisy.</p>	<p>Varhaiskasvatuksessa keskustellaan huoltajien kanssa elintapoihin liittyvistä asioista päivittäin. Hanketta llo kasvaa liikkuen jatkettiin 30.4.2021 asti, mutta tavoitteet toteutuivat silti vain osittain koronaepidemian vuoksi. Varhaiskasvatuksen yksiköissä toimii liikuntavastaavia, jotka kehittävät liikunnallista elämäntapaa ja tekevät hyvää yhteistyötä verkostoissa. Varhaiskasvatus on mukana Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelmassa.</p> <p>Me uskallamme –hanke tarjoaa 9. luokkalaisille elintapaneuvontaa.</p> <p>Lukiossa Virtaa liikunnasta toiselle asteelle -hanke pyrki edistämään opiskelijoiden liikuntaa ja hyvinvointia (teemapäivät, kuntosalivuorot, taukoliikunta).</p> <p>Essoten ja kaupungin yhteistyönä pilotoitiin ikäihmisten ryhmämuotoinen elintapaohjaus, joka oli samalla osana Xamk:n Hyviö-Pro vaikuttavuus -hanketta. Elintapaneuvonta on vakiinnuttanut toimintamuotojaan.</p>
<p>Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen</p>	<p>Lasten ja nuorten kuuleminen ja osallisuus/varhaiskasvatus, perusopetus, lukiokoulutus</p>	<p>Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 26,3 %/ 26,9 %, tavoite: 33 % lukio: 29,1 %/ 30,5 %, tavoite: 33 % amm: 31,3 %/ 28,6 %, tavoite: 33 %</p>	<p>Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>8.-9. lk: 23,4 %/ 25,5 %, lukio: 26,0 %/ 26,0 % amm: 31,3 %/ 28,6 % Tilanne ei ole parantunut missään ikäryhmässä.</p> <p>Varhaiskasvatuksessa kehittämiskohteena lasten kiireetön kuuleminen ja yksilöllinen huomioiminen. Vasu ja esiops -keskustelut pidetään säännöllisesti.</p>

			<p>Oppilaskunnan hallitukset toimivat kaikilla peruskouluilla. Kaupungin yhteisenä toimintana Lasten parlamentti ja</p> <p>Nuorisovaltuusto, jonka edustaja mukana kasvatus- ja opetuslautakunnan kokouksissa.</p> <p>Mikkelin lukiolaiset voivat vaikuttaa opiskelijakunnan hallituksen kautta. Hallitus tekee aloitteita ja kannanottoja, joita pyritään ottamaan huomioon lukion päätöksenteossa. Opiskelijakunnan hallituksen puheenjohtaja osallistuu lukion neuvottelukunnan kokouksiin ja vastaavasti varapuheenjohtaja lukion yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän kokouksiin.</p>
		<p>Ei yhtään läheistä kaveria/ystävää, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 0,6 %/ 0,7 %, tavoite: 0 % 8.-9. lk: 7,2 %/ 8,5%, tavoite: 0 % lukio: 8 %/ 7,2 %, tavoite: 0 % amm: 7,6 %/ 7,4 %, tavoite: 0 %</p> <p>Tuntee itsensä yksinäiseksi, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 1,8 %/ 2,7 %, tavoite: 0 % 8.-9. lk: 8,6 %/ 9,5 %, tavoite: 0 % lukio: 10,3 %/ 10,4 %, tavoite: 0 % amm: 7,4 %/ 10 %, tavoite: 0 %</p>	<p>Ei yhtään läheistä kaveria/ystävää, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>(MLI/koko maa 2021)</p> <p>4.-5. lk: 0,7 %/ 0,9 % 8.-9. lk: 9,0 %/ 9,4 % lukio: 8,2 %/ 8,0 % amm: 7,7 %/ 8,6 %</p> <p>Kaverin/ystävän puute lisääntynyt hieman kaikissa ikäryhmissä.</p> <p>Tuntee itsensä yksinäiseksi, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>(MLI/koko maa 2021)</p> <p>4.-5. lk: 1,9 %/ 3,1 % 8.-9. lk: 14,5 %/ 15,9 % lukio: 16,7 %/ 17,8 % amm: 15,1 %/ 17,0 % Yksinäisyyden tunne lisääntynyt kaikissa ikäryhmissä.</p>

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2021
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	<p>Alueelliset matalan kynnyksen kohtaamispaikat/johto, varhaiskasvatus, perusopetus</p> <p>Verkostomaiset monitoimijaiset toimintamallit/johto, varhaiskasvatus, perusopetus</p> <p>Eri ikäisten ja eri ryhmien kohtaamisen edistäminen läpäisevästi toiminnassa/kaikki tulosalueet</p> <p>Yhdenvertainen harrastusmahdollisuuksien edistäminen ja harrastusmahdollisuuksien hakujärjestelmä/kaikki tulosalueet</p> <p>Tutortoiminta ja lukioden yhteisölliset tapahtumat ja toiminta/lukioiden rehtorit, opinto-ohjaajat, ryhmänohjaajat ja opiskelijakuntien ohjaavat opettajat</p>	<p>Perheiden avoin kohtaamispaikka pääkirjaston alakerrassa perustettu ja kokeilun perusteella päätetään paikan jatkosta.</p> <p>Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 82 %/ 83,3 %, tavoite: 100 % 8.-9. lk: 89 %/ 89,9 %, tavoite: 100 % Lukio: 94 % / 93,4 %, tavoite: 100 % Amm. opp: 78,3 %/ 81,5 %, tavoite: 100 %</p> <p>Aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus,% (FinSote, aikuisväestö) Lähtötilanne (2015): Kaikki MLI 25,5 %/koko maa 27,6 %, tavoite: MLI 30 % 20-64 v. 22,9 %/27,6 %, tavoite: 30 % 65+ 31,6 %/27,8 %, tavoite: 33 %</p> <p>Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % (Kouluterveyskysely)</p>	<p>Avoin kohtaamispaikka Koppa kirjaston alakerrassa on toiminut aktiivisesti koronatilanne huomioiden ja on vakiinnuttamassa toimintaansa.</p> <p>Tutortoiminnan kehittämiseen olemme lukiolla satsanneet viimeisten vuosien ajan. Kehittämistä on tehty yhteistyössä XAMK:in Yhessä! -hankkeen kanssa. Myös ryhmänohjaus on ollut yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän kehityskohteena. Ryhmänohjaajien opastamiseen ja ryhmäytymiseen on kiinnitetty huomiota ja ymmärretty niiden tärkeys.</p> <p>Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>(MLI/koko maa 2021)</p> <p>4.-5. lk: 81,2 % / 83,7 % 8.-9. lk: 95,2 % / 95,8 % Lukio: 97,8 % / 98,0 % Amm. opp: 92,6 % / 91,8 %</p> <p>Harrastaminen lisääntynyt nuorten ikäryhmissä.</p> <p>Aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus, % - 20-64 v. 27,7 % (koko maa 23,5 %), yli 65 v. 26.1 % (koko maa 27,4 %)</p> <p>Harrastamisen Suomen mallin rahoituksella lisännyt harrastustoimintaa lapsille ja nuorille. Kaikissa kouluissa kerhoja harrastamismallin ja/tai Opetushallituksen avustuksella. Myös Me uskallamme -hanke mahdollistanut harrastuskokeilua 9. luokkalaisille. Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % (Kouluterveyskysely)</p>

		<p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 48,1/ 45,1 %, tavoite: 100 % 8.-9. lk: 22,1 %/ 19,2 %, tavoite: 100 % lukio:13,6 %/ 13,1 %, tavoite: 100 % amm: 11,5 %/ 12,6 %, tavoite: 100 %</p> <p>Vapaa-aikana liikuntaa harrastavien osuus, % (FinSote, aikuisväestö) Lähtötilanne (2015): 81,2 %/ koko maa (2016) 78,8 % , tavoite: 100 %</p>	<p>(MLI/koko maa 2021) 4.-5. lk: 45,2 %/ 42,8 % 8.-9. lk: 26,5 %/ 24,3 % lukio: 21,9 %/ 17,5 % amm: 15,3 %/ 15,4 %</p> <p>Liikkuminen lisääntynyt nuorten ikäryhmissä.</p> <p>Vapaa-aikana liikuntaa harrastavien osuus, % - Seurantatietoa ei saatavilla.</p>
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Kannustetaan sekä oppilaita että henkilökuntaa koulumatkapyöräilyyn, liikennekasvatus/kasvatus- ja opetushenkilöstö Rikspyörät ja ikäihmisten ulkoilu/hyvinvointi-koordinaattori		Liikennekasvatus on osa perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Liikenneturvan ja yhteistyökumppaneiden Punainen Liitu -esitys toisen asteen opiskelijoille.
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Lähiluontoympäristön hyödyntäminen Liikuntapaikkojen ym. rakennetun toimintaympäristön hyödyntäminen Kulttuuritoiminta hyvinvoinnin edistäjänä/kasvatus- ja opetushenkilöstö		<p>Varhaiskasvatuksessa korona-aika on korostanut lähiluonnon merkitystä oppimisympäristönä.</p> <p>Kulttuurikameli ja kulttuuripolku ovat vakiintunutta toimintaa.</p> <p>Myös perusopetuksessa lähiluonto sekä paikalliset liikunta- ja kulttuuripaikat ovat osa oppimisympäristöä.</p> <p>Lukion opetuksessa pyritään hyödyntämään lähiliikuntapaikkoja ja paikallista kulttuuritoimintaa.</p>

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2021
Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan	<p>Yhteensovittava johtaminen kaupungin ja muiden toimijoiden kesken, mm. si-sote-järjestöt/johto, varhaiskasvatus, perusopetus, lukiokoulutus</p> <p>Perheiden hyvinvoinnin tukeminen eri elämäntilanteissa/kasvatus- ja opetus-henkilöstö</p> <p>Erityistilanteiden tunnistaminen (myös heikot signaalit) matalalla kynnyksellä, parisuhteiden tuki varhain sekä eroauttaminen/kasvatus- ja opetushenkilöstö</p> <p>Lähikouluperiaatteen vahvistaminen siten, että lapsille ja nuorille mahdollistuu tarvittavat tukitoimet ensisijaisesti omalla koulualueellaan. Toimintaa kehitetään yhdessä Essoten koulutiimien kanssa turvaten lapsen ja perheen palvelut matalalla kynnyksellä ja varhaisesti./kasvatus- ja opetushenkilöstö</p>		<p>Essoten ja kaupungin yhteinen Mikkelin lasten, nuorten ja perheiden johtoryhmä kokoontuu keskimäärin kerran kuussa. Samoin monialainen oppilashuolenpidon ohjausryhmä. Monialainen nuorten ohjaus- ja palveluverkosto kokoontuu säännöllisesti.</p> <p>Tiiviissä yhteistyössä Essoten toimijoiden kanssa on seurattu lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja jaksamista erityisesti vallitsevassa pandemiatilanteessa.</p> <p>Erityisluokanopetusta on siirretty entistä enemmän oppilaiden lähikouluun ja myös oppilashuolto on suunniteltu alueellisesti yhteistyössä Essoten kanssa. Tällä hetkellä Essoten oppilashuoltotiimistä puuttuu useita koulupsykologeja. Oppilashuoltohenkilöstön vaihtuvuus vaikeuttaa yhteistyötä.</p> <p>Mikkelin lukio tekee yhteistyötä useiden toisen asteen toimijoiden, Esedun ja Nuoriso-opiston kanssa. Tämän lisäksi sidosryhmäyhteistyötä toteutetaan XAMK:in, Etsivän nuorisotyön ja seurakunnan kanssa.</p>
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	<p>Sisäilmaongelmien hallittu hoitaminen ja ehkäisy/koko tulosalue sekä Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue</p> <p>Kokemus turvallisuudesta (mm. ympäristön siisteys, esteettisyys, valaistus, ei lymypaikkoja)/kaikki tulosalueet</p> <p>Kotouttaminen, maahanmuuttajat osaksi yhteisöjä/kaikki tulosalueet</p> <p>Osallisuuden kokeminen/kasvatus- ja opetushenkilöstö</p> <p>Sensitiivinen havainnointi</p>	<p>Sisäilmaongelmaisten kiinteistöjen määrä vähenee</p>	<p>Sisäilmaongelmaiset Päiväkodit 1 (Ristiina) Koulut 0 Muut 1 (virastotalo)</p> <p>Kaikissa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen yksiköissä turvallisuussuunnitelmat ovat ajan tasalla. Yksikkökohtaiset sisäilmatyöryhmät kutsutaan kokoon, jos ongelmia ilmenee.</p>
		Asuinalueensa turvallisuuteen tyytyväisten osuus, % (FinSote, aikuisväestö) Lähtötilanne (2015):	Asuinalueensa turvallisuuteen tyytyväisten osuus, % - Seurantatietoa ei saatavilla 2016-2021.

	<p>lasten kiusaamisen ehkäisemiseksi. Turvallisuuden tunteen luominen kiusaamiseen ja häirintään välittömästi puuttumalla. Teoille nollatoleranssi/koko henkilöstö</p> <p>Koulutetaan henkilökunta tunnistamaan ja puuttumaan erilaisiin turvallisuutta yksilö- tai yhteisötasolla vaarantaviin ilmiöihin. Ääritapauksissa yhteistyö poliisin kanssa/koko henkilöstö</p> <p>Kartoitetaan lukuvuosittain opiskelijoiden turvallisuuden tuntemuksia/rehtorit</p> <p>Harjoitellaan turvallisuutta ylläpitäviä asioita ja toimia/rehtorit</p> <p>Luokkien ryhmytymiseen panostaminen/ryhmänohjaajat</p> <p>Päivitetty pelastus- ja turvallisuussuunnitelmat. Turvakävelyt/rehtorit</p>	<p>Kaikki MLI 92,8 %/koko maa 91,2 %, tavoite: 95 % 65v + 92,9 %/ 91,8 %, tavoite: 95 %</p> <p>Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 6,7 %/ 7,3 %, tavoite: 0 % 8.-9. lk: 6,6 %/ 5,8 %, tavoite: 0 % lukio: 1 %/ 1,1 %, tavoite: 0 % amm: 3 %/ 3,3 %, tavoite: 0 %</p> <p>Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): Tavoite: Paranee kaikissa ryhmissä 4.-5. lk: MLI 58,6 %/ 58,3 % 8.-9. lk: 36,4 %/ 39,5 % lukio: 33,8 %/ 38,8 % amm: 40,5 %/ 40,5 %</p>	<p>Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>(MLI/koko maa 2021)</p> <p>4.-5. lk: 6,8 % / 7,9 % 8.-9. lk: 5,1 % / 6,0 % lukio: 0,4 % / 1,1 amm: 1,7 % / 2,9 %</p> <p>Kiusaaminen vähentynyt nuorten keskuudessa.</p> <p>Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>(MLI/koko maa 2019)</p> <p>4.-5. lk: 62,3 % / 60,1 % 8.-9. lk: 45,2 % / 42,2 % lukio: 41,3 % / 38,9 % amm: 48,3 % / 42,4 %</p> <p>Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa lisääntynyt kaikissa ikäryhmissä.</p> <p>Perusopetuksessa käytössä KiVa-kouluohjelma sekä Verso- ja Resto-menetelmät, joiden käyttöön henkilöstöä on koulutettu. Uusi kouluturvallisuutta edistävä mobiiliohjelma on hankittu ja opetushenkilöstöä on koulutettu sen käyttöön.</p> <p>Turvallisuuteen liittyviä harjoituksia tehdään kouluilla vuosittain ja turvallisuussuunnitelmia päivitetään tarvittaessa.</p>
--	--	--	---

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2021
Liikennepäästöjen vähentäminen	Waltti-kortin käyttö Liikkuminen kävellen ja pyöräillen/kasvatus- ja opetushenkilöstö	Huoltajien koulukyydytykset vähenevät, kun oppilaat käyttävät julkisia kulkuneuvoja tai kävelevät tai pyöräilevät	Waltti-kortti on edelleen käytössä. Sen avulla kannustetaan kestävä kehityksen tavoitteen mukaisesti julkisen liikenteen käyttöön.
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Ympäristökasvatus, teemaopinnot/kasvatus- ja opetushenkilöstö	Kestävä kehityksen suunnitelmien mukainen aktiivinen toiminta.	Ympäristökasvatus on osa esiopetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmaa sekä perusopetuksen opetussuunnitelmaa.
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen			Kasvisruoka on kaikille lapsille ja nuorille vaihtoehtona.

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2021
Resurssitehokkuus	Biojätteiden kierrätyksen lisääminen syntypaikkalajittelun ja keräämisen tehostamisella/kasvatus- ja opetushenkilöstö	Syntyvän sekajätteen määrä/määrä pienenee palvelualueen toimipisteissä (koulut ja päiväkodit)	Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa jätteet lajitellaan ja pakkausmateriaaleja hyödynnetään askartelussa. Perusopetuksen opetussuunnitelmaan kuuluu kestävä kehitys ja kierrättäminen.

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2021
Saavutettavuus	Waltti-kortin käyttö mahdollistaa maksuttoman joukkoliikenteen peruskoululaisille/henkilöliikennepalvelut ja koulut	Joukkoliikenteen käyttäjämäärät (suoritetta)/määrä kasvaa	Waltti-kortti on edelleen käytössä peruskoululaisilla edistämässä julkisen liikenteen käyttöä.
Palvelujen digitalisointi	Kaupungin omistamien tilojen ja alueiden varausjärjestelmän sähköistäminen sekä markkinoinnin tehostaminen – koulujen käytön laajentaminen kouluajan ulko-puolella/yhteistyö vuokrauspalvelujen kanssa TVT-taitoja opetellaan varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa, Google-maailman hyödyntäminen opetuksessa digimateriaalien kanssa/kasvatus- ja opetushenkilöstö Monipuolisia TVT-taitoja vahvistetaan lukiokoulutuksessa. Nettilukion kurssitarjonnan tarkoituksenmukainen hyödyntäminen joustavien opiskelupolkujen mahdollistamiseksi/	Julkisten tilojen käyttöaste, vajaakäyttöiset kiinteistöt/Lähtötilanne (15 h/vrk) 43 % / Tavoite 65 % Lähtötilanne Rakennuskohtainen varausjärjestelmä / Tavoite: avoin ja henkilöriippumaton varausjärjestelmä Sujuvat palvelut	Tietoa ei ole saatavilla. Julkisten tilojen käyttöastetta pyritään kasvattamaan. Mm. uusien koulujen suunnittelussa tämä otetaan huomioon. Tällä hetkellä koulujen käyttöaika klo 8-21 ja noin puolissa kouluista on iltakäyttömahdollisuus, näistä laskien käyttöasteen arvioidaan olevan lähes 90 %. Järjestelmä ei ole vielä valmis. Varhaiskasvatuksessa on yksikkökohtaiset TVT-vastaavat. Daisy käytössä kaikissa yksiköissä. Perusopetuksessa TVT-tutorit huolehtivat yksikön TVT-osaamisesta. Etäopetusvaiheissa perusopetuksessa on opittu entistä enemmän käyttämään digitaalista materiaalia.

	<p>tulosaluejohtaja ja lukiokoulutuksen johtoryhmä</p> <p>Daisy-toiminnanohjausjärjestelmä varhaiskasvatuksessa ja Wilma käytössä perusopetuksessa/kasvatus- ja opetushenkilöstö</p>		<p>Wilma on aktiivisessa käytössä perusopetuksessa ja lukiossa.</p> <p>Mikkelin lukiossa opetus on siirtynyt pitkälti sähköisiin materiaaleihin. Sähköisiä menetelmiä käytetään päivittäin. Ylioppilaskirjoitukset ovat olleet sähköisiä jo useamman vuoden ajan. Otavian nettilukio-opinnot ovat valittavissa jokaiselle Mikkelin lukion opiskelijalle.</p>
<p>Kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen torjunta</p>	<p>Kestävän kehityksen suunnitelmat käytössä kaikissa yksiköissä/kasvatus- ja opetushenkilöstö Kaupungin virka-autojen käyttö/koko henkilöstö</p>	<p>käytetään kaupungin biokaasuautoja virka- ja virantoimitusmatkoissa</p>	<p>Varhaiskasvatuksen koulutukset on toteutettu verkossa. Kestävän kehityksen suunnitelmat ovat käytössä perusopetuksessa. Perusopetuksessa suurin osa täydennyskoulutuksesta on koronatilanne huomioiden toteutettu etänä verkossa. Lukiokoulutuksessa henkilöstökoulutukset on toteutettu pääosin verkossa.</p>

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2021
Kalevankangas - kehittämislusta	Edistetään kuntalaisten tasavertaisuutta ja osallisuutta liikunnalliseen elämäntapaan/varhaiskasvatus, perusopetus ja lukiokoulutus käyttää Kalevankankaan alueen palveluja/kasvatus- ja opetushenkilöstö	Kalevankankaan liikuntapaikkojen käyttö kasvaa	Kalevankankaan liikuntapaikat koulujen aktiivisessa käytössä. Kalevankankaan koululle ja erityisesti sen urheiluyläkoulun oppilaille alue tarjoaa loistavat lähiliikumamahdollisuudet.
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Osallisuuden ja hyvinvoinnin varmistaminen (nuoret ja aikuiset) osaamisen kehittämisen keinoin/lukiokoulutus	<p>Toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osuuden kasvu/Ei tutkintoa: v. 2016: 6 612 hlö / pienenee vuosittain</p> <p>Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuuden kasvu/v. 2016: 13 645 hlö / kasvaa vuosittain</p> <p>Nuorisotyöttömyyden (17-24 v.) väheneminen/Lähtötilanne (2016): 21,8 %/17 % Tavoite: korkeintaan maan keskiarvotaso</p>	<p>Lukiokoulutuksessa on toteutettu työelämän tarpeisiin suunnattuja toimenpiteitä (mm. RSMP-profiilit) sekä Ohjatusti kohti tulevaisuuden työelämää -hankkeessa että Yrittäjyyskasvatuksella elinvoimaa Etelä-Savoon -hankkeessa.</p> <p>Nuorisotyöttömyys (15-24 v) Mikkelin/koko maa 2021 14,1 % / 14,0 % (ELY Etelä-Savo) Mli 12/2021/ 328 hlöä (ELY Etelä-Savo)</p>

Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Opintotarjonnan Outlet (monimuotoinen verkostomainen koulutustarjotin)/ lukiokoulutus		Mikkelin lukio tekee monipuolista korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyötä. Korkeakoulu-yhteistyön merkitys tulee näkyvämmäksi uudessa opetussuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden myötä. Tiedepolku-yhteistyö on pilotointivaiheessa. MiniMikkeli-yrittäjyyskasvatusta järjestetään yhteistyössä Xamkin kanssa kaikille kuudesluokkalaisille oppilaille. Myös yläkoululaisten yrittäjyyskasvatusta sekä koulunuorisotyötä ja osallisuutta on kehitetty yhteistyössä Xamkin kanssa. Perusopetus tarjoaa opiskelijoille harjoittelupaikkoja.
	Yhteinen näkyvyys/lukiokoulutus		
	Rekrytointiyhteistyö korkeakoulujen ja oppilaitosten kanssa/varhaiskasvatus		

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2021
Työllistämisperusteiset oppisopimukset ja muu koulutukseen ohjaus	Oppisopimuksia palvelualueelle mahdollisuuksien mukaan/kaikki tulosalueet	Oppisopimusten lukumäärä 15 kpl/vuosi	Varhaiskasvatuksessa on 4 oppisopimustyöntekijää. Perusopetuksen henkilöstön täydennyskoulutuksiin liittyviä oppisopimuskoulutuksia on alkanut vuonna 2021 yli 20 henkilöllä ja syyskuussa on alkamassa noin 10 lisää. Edellä mainitut eivät ensisijaisesti ole työllistämistoimia, tosin osa valituista on määräaikaisessa työ-/virkasuhteessa olevia eli parannetaan heidän työmarkkinakelpoisuuttaan.
Osaavan työvoiman varmistaminen	Aktiivinen rekrytointi/kaikki tulosalueet	Tavoitteena saada uusia asukkaita ja lisätä seudun näkyvyyttä	Vakinaisten varhaiskasvatuksen opettajien rekrytointi on ollut haastavaa. Tehtäviin kelpoisia ei ole ollut aina saatavilla. Sijaisuuksiin ja määräaikaisiin tehtäviin on ollut välillä vaikea saada kelpoisia työntekijöitä. Lukiokoulutukseen on pystytty rekrytoimaan päteviä ja osaavia opettajia.

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2021
Strategian jalkauttaminen ja brändityö	Sitoutetaan kaupunkiorganisaatio ja yhteistyökumppanit strategian ja kaupunkibrändin toteuttamiseen Koulutetaan kaupunkiorganisaatiota ja yhteistyökumppaneita/koko henkilöstö	Kaupunkiorganisaatio, yhteistyökumppanit ja kaupunkilaiset käyttävät aktiivisesti Mikkelin uutta brändiä	Strategia ja sen sisältämät ohjelmat on otettu huomioon mm. esimieskoulutuksissa ja kehityskeskusteluissa.
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Tuodaan esiin Mikkelin hyviä puolia monikanavaisesti Markkinoidaan sähköisiä kanaviamme niin sisäisesti kuin ulkoisesti Laadukkaat kasvatus- ja perusopetuspalvelut sekä terveet, turvalliset ja uudet tilat lisäävät kaupungin vetovoimaa/koko henkilöstö Laadukkaat ja monipuoliset lukiopalvelut, joita kehitetään aktiivisesti yhteistyössä mm. Viisiapilaverkoston ja LUKE – verkoston kanssa. Mikkelin rooli verkko-oppimisen ja monimuoto-oppimisen kehittäjänä nostetaan aktiivisesti esille/tulosaluejohtaja ja lukioiden rehtorit		Varhaiskasvatuksen toimintaa arvioidaan säännöllisesti ja toimintaa kehitetään tulosten suuntaisesti. Rantakylän päiväkotia valmistui 2.8.2021. Eteläisen aluekoulun rakentamisesta on tehty päätös. Perusopetuksessa aktiivista hanketoimintaa, jonka avulla laatua on kehitetty. Mikkelissä on monipuoliset lukiopalvelut, joita kehitetään myös erilaisten hankkeiden avulla. Mikkelin lukio on vetovoimainen, nuorten lukio, mikä näkyy myös yhteishaun hakijamäärässä. Verkko-oppiminen ja monimuoto-oppiminen ovat nousseet tärkeään asemaan etäopetusjaksojen aikana.

Lukiokoulutus

Vuosi Palvelu	2021			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
2110 - Lukiot				
aineopiskelijoiden lukumäärä kpl	136,00	135,00	105,00	77,78 %
menot / aineopiskelija €/kpl	-39 677,00	-42 556,30	-51 821,34	121,77 %
opetuskurssien lukumäärä kpl	775,00	755,00	787,00	104,24 %
menot / opetuskurssi €/kpl	-6 962,67	-7 609,40	-6 913,90	90,86 %
varsinaiset opiskelijat kpl	778,00	755,00	771,00	102,12 %
menot / varsinainen opiskelija €/kpl	-6 935,83	-7 609,40	-7 057,38	92,75 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Lukion varsinaisten opiskelijoiden talousarviossa esitettyä suurempi määrä ja opetuskurssien suurempi määrä johtuvat oppivelvollisuuden laajentumisen ja opetussuunnitelmauudistuksen myötä koulutuksenjärjestäjille tulleista velvoitteista. Lisäksi opiskelijoiden henkilökohtaisissa opiskelusuunnitelmissa tapahtuneet muutokset näkyvät sekä opiskelijamäärässä että opetuskurssien määrässä. Vuoden 2021 aikana opetuskursseja lisättiin valtion erityisavustuksella, ns. koronatuella. Lukion aineopiskelijoiden määrän pieneneminen johtuu muissa oppilaitoksissa tutkintotavoitteisesti opiskelevien määrän pienenemisestä.

Perusopetuspalvelut ja iltapäivätoiminta

Vuosi Palvelu	2021			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
2610 - Perusopetus				
oppilaita kpl	4 760,00	4 802,00	4 749,00	98,90 %
joista erityistä tukea tarvitsevat oppilaat kpl	411,00	509,00	546,00	107,27 %
menot / oppilas €/kpl	-9 294,49	-10 323,72	-9 885,24	95,75 %
tuntia, koulut h	9 079,00	8 991,00	9 004,00	100,14 %
2900 - Iltapäivätoiminta				
aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistujia kpl	413,00	383,00	419,00	109,40 %
menot / osallistuja €/kpl	-1 545,09	-1 930,20	-1 565,11	81,09 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Eteläisen aluekoulun rakentamisesta on tehty päätös.

Iltapäivätoimintaan on ilmoittautunut hieman edellisvuotta enemmän lapsia.

Varhaiskasvatus ja hoidon tuki

Vuosi Palvelu	2021			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
2211 - Päiväkodit				
asiakkaat kpl	1 121,00	1 096,00	1 048,00	95,62 %
menot / asiakas €/kpl	-12 122,78	-12 425,91	-13 028,06	104,85 %
alle 3-vuotiaat %	19,00	22,10	18,30	82,81 %
erityisasiakkaat %	15,00	8,70	15,60	179,31 %
päiväkotien 3-6v asiakkaat kpl		854,00	856,00	100,23 %
2370 - Yksityinen päivähoito				
yksityinen päiväkotihoido, asiakkaita kpl	*	521,00	604,00	115,93 %
menot / asiakas €/kpl		-8 483,20	-7 530,02	88,76 %
yksityinen päiväkotihoido, alle 3-vuotiaita %		27,10	23,50	86,72 %
2400 - Vuorohoito				
asiakkaat kpl	335,00	329,00	351,00	106,69 %
menot / asiakas €/kpl	-16 146,57	-16 271,35	-14 483,06	89,01 %
2410 - Ryhmäperhepäivähoito				
ryhmäperhepäivähoidon asiakkaat kpl	54,00	54,00	24,00	44,44 %
menot / asiakas €/kpl	-20 467,37	-18 223,85	-36 278,21	199,07 %
2430 - Perhepäivähoito hoitajan kodis				
perhepäivähoito hoitajan kodissa, asiakkaat kpl	48,00	47,00	44,00	93,62 %
menot / asiakas €/kpl	-20 391,54	-20 337,92	-17 419,32	85,65 %
2470 - Lasten kotihoidontuki				
kotihoidontuella hoidettavat lapset kpl	422,00	453,00	385,00	84,99 %
menot / hoidettava lapsi €/kpl	-4 202,68	-4 676,16	-4 664,71	99,76 %
2480 - Lasten yksityisen hoidon tuki				
yksityisen perhepäivähoidon tukilapset kpl	699,00	62,00	55,00	88,71 %
menot / asiakas €/kpl	-335,16	-4 790,03	-4 138,25	86,39 %
2500 - Esiopetus				
asiakkaat kpl	436,00	436,00	451,00	103,44 %
menot / asiakas €/kpl	-7 165,64	-9 714,99	-9 470,82	97,49 %
erityisasiakkaat %		24,50	24,80	101,22 %
päiväkodit, pelkässä esiopetuksessa kpl	74,00	74,00	62,00	83,78 %
2570 - Yksityinen esiopetus				
yksityinen esiopetus, asiakkaat kpl	*	96,00	105,00	109,38 %
menot / esiopetusasiakas €/kpl		-3 855,55	-3 420,60	88,72 %
yksityiset päiväkodit, pelkässä esiopetuksessa kpl		3,00	4,00	133,33 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

* Vertailutietoa ei saatavilla; ko. tunnuslukuja ei kerätty vuodelta 2020.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Yksityisen varhaiskasvatuksen palvelutarjonta kasvaa. Alle 3-vuotiaiden ja esioppilaiden määrä yksityisessä palvelussa kasvaa. Palvelutarjonta on laajentunut. Vuorohoidon tarve kasvoi. Koronarajoitusten osittainen purkaminen lisäsi huoltajille vuorotyömahdollisuuksia. Perhepäivähoidon määrä sekä ryhmäperhepäiväkodeissa että hoitajan kotona vähenee ja lapset siirtyvät päiväkoteihin. Kotihoidontuella olevien lasten määrä väheni. Yksityiset perhepäivähoitajat vähenivät ja hoidettavien lasten määrä väheni. Esiopetettavien määrä kasvaa. Toiminnan laajuus pysyy samana.

Talous

Kasvatus- ja opetuslautakunta

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatulot	5 728 400		5 728 400	5 145 344	-583 056
Toimintamenot	-93 944 400		-93 944 400	-90 295 861	3 648 539
Toimintakate (netto)	-88 216 000		-88 216 000	-85 150 517	3 065 483

2.2.2.7 Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta

Tavoitteena on edistää kaupunkilaisten hyvinvointia ja harrastuneisuutta, lisätä poikkihallinnollisuutta, kehittää toimintaympäristöjä ja sähköisten palvelujen käyttöä sekä tehostaa kumppanuussuhteita yhdistysten ja järjestöjen kanssa.

Lautakunta vastaa kansalaisopiston ja osallisuuden, yleisten kulttuuripalvelujen, liikuntapalvelujen, nuorisopalvelujen, kirjastopalvelujen, museopalvelujen ja orkesteripalvelujen tuottamisesta.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan alaisten kumppanuussopimusten mukaiset avustukset Mikkelin Teatterin kannatusyhdistykselle, Mikkelin Musiikkiopiston kannatusyhdistykselle ja Mikaeli Oy:lle on maksettu. Avustusten turvin kumppaneiden toimintaedellytyksiä on turvattu poikkeuksellisissa olosuhteissa ja osaltaan mahdollistettu toimintojen käynnistäminen koronatilanteen niin sallien. ”Kulttuurin unelmavuosi 2022”-hanke käynnistyi kaupungin saamalla ESR-hankerahoituksella. Hankkeen budjetti on 600 000 euroa, josta ESR-rahoitus on 480 000 euroa ja kaupungin omarahoitusosuus 120 000 euroa. Hanke päättyy 31.3.2023. Kulttuurin unelmavuosi tuo kulttuurin, taiteen ja viihteen laajasti ja monipuolisesti lähelle mikkeliäistä työllistäen samalla alueen toimijoita.

Liikkuva Mikkelin 2030 -ohjelma valmistui. Ohjelman mukaisesti liikunnan edistämiseksi keskitytään tulevaisuudessa erityisesti lasten ja nuorten liikkumisen, terveysliikunnan sekä luontoliikunnan edistämiseen. Vuoden aikana kehitettiin erityisesti luontoliikuntaolosuhteita. Kalevankankaan kuntoportaat ja kaksi uutta polkureittiä valmistuivat, retkeilyreitit kunnostettiin mm. opastusta ja esteettömyyttä parantamalla ja kuntoratoja kunnostettiin. Uusi jalkapallohalli valmistui kesä-heinäkuun vaihteessa 2021, mikä paransi huomattavasti erityisesti lasten ja nuorten harrastusolosuhteita. Urpolan tekojääkaukalo otettiin käyttöön ensimmäistä kertaa syksyllä 2021. Rantakylän huoltorakennus pukukoppeineen valmistui marraskuussa 2021. Liikuntapalvelut on ollut mukana Eteläisen Aluekoulun sisä- ja ulkoliikuntatilojen suunnittelussa. Kaikki ohjaustoiminta oli koronan vuoksi koko alkuvuoden hyvin vähäistä, toiminta aloitettiin vasta huhtikuun lopulla. Essoten kanssa yhteistyössä 2020 toteutettu senioreiden elintapaohjauskokeilu sai jatkoa ja toimintaa vakinaistettiin. Avointa ohjaustoimintaa toteutettiin mahdollisuuksien mukaan ulkona. Koululaiskilpailuita ja -tapahtumia sekä muita liikunnan esittelytilaisuuksia ei koronan vuoksi järjestetty. Seurafoorumi perustettiin yhteistyössä Etelä-Savon Liikunnan kanssa.

Yleisissä kulttuuripalveluissa ei käytännössä katsoen ollut tapahtumatoimintaa 1.1. - 30.5.2021 koronaviruksen leviämisen ehkäisyyn liittyvien rajoitusten ja tapahtumien järjestämiskielon vuoksi. Joitakin toimintoja pystyttiin järjestämään etätoteutuksin, esim. Kulttuuripolkuun liittyen, mutta esimerkiksi kulttuurivierailut palvelulaitoksiin olivat koko kevään tauolla. Isommista tapahtumista Hulivilikarnevaali pystyttiin järjestämään hybridimallilla, mutta kävijämäärä jäi alhaiselle tasolle. Kesän ja alkusyksyn ajan toiminta lähes normalisoitui ja mm. Museoiden Yö pystyttiin järjestämään lähestulkoon ilman erityisjärjestelyjä. Jälleen joulukuussa koronatilanne paheni ja toimintoja rajoitettiin. Vuosi 2021 oli myös kulttuuripalveluiden henkilöstöressurssien osalta rikkonainen. Huhti-elokuussa ja marras-joulukuussa toimitettiin yhden henkilön vajauksella. Koronarajoitusten vaikutusten vuoksi tulotavoitteet eivät tapahtuma- ja osallistujamäärätavoitteet toteutuneet. Myös toimintakulut jäivät pienemmiksi. Yleisten kulttuuripalveluiden tapahtumissa oli yhteensä 27 177 kävijää, joka jää merkittävästi ”normaalivuosien” tasosta.

Suuri osa kansalaisopiston kevään kurssitoiminnasta peruttiin. Osa kursseista voitiin toteuttaa etäopetuksena. Lisäksi lasten ja nuorten opetusta sekä musiikin yksilöopetusta voitiin järjestää välillä myös etäopetuksena. Osallisuuden alueella kaupunki hyväksyi keväällä lähidemokratiamallin ja syksyllä toteutettiin ensimmäinen kumppanuuspöytäilta. Tiivis yhteistyö järjestöjen kanssa, osallistuvan budjetoinnin vakiinnuttaminen ja monia muita osallisuutta lisääviä asioita sisällytettiin vuosia 2022–2024 koskevaan osallisuussuunnitelmaan. Suunnitelman hyväksyminen siirtyi vuoden 2022 puolelle. Järjestöavustuksia haettiin selvästi vähemmän kuin tarkoitukseen oli budjetoitu. Aluejohtokuntien toiminta siirtyi toimintavuoden aikana sivistyksen palvelualueelta asumisen ja toimintaympäristön palvelualueen hallinnoitavaksi. Vammaisneuvosto ja vanhusneuvosto ovat aktiivisesti ottaneet kantaa omia ryhmiään koskeviin asioihin ja antaneet lausuntoja kaupunkiorganisaatiossa suunnitteilla olevista hankkeista ja palveluista. Jäsenyydet kaupungin lautakunnissa on koettu neuvostoissa myönteisenä osallisuutta lisäävänä asiana.

Kirjastopalveluissa kevään kävijärajoitusten vuoksi Kirjastopolun toteuttaminen, Tietotunnit, lukupiirit ja erilaiset tapahtumat siirrettiin verkkoon. Kävijärajoitusten aikana panostettiin monikanavaiseen asiakaspalveluun ja chat-palveluaikaa lisättiin. Liikkuvien kirjastopalveluiden kevätkausi peruuntui, mutta syksyllä ajettiin ensimmäinen kausi aikataulun mukaan. Pop up -kirjastoja toteutettiin kouluilla ja Rantakeitaassa, asiakastoiveita huomioitiin aikatauluisissa, myös toivottu aineistovarausten nouto toteutettiin Rantakeitaassa sekä kehitettiin kirjakassipalveluita kouluille. Kokonaislainaus oli 624 070 lainaa, lainaus nousi viime vuodesta lähes 8 %, mutta jäi silti tavoitteesta. Kokonaiskäynnit – 247 935 käyntiä – laskivat merkittävästi ja jäivät kauas tavoitteesta. Omatoimikirjastojen käynnit kuitenkin lisääntyivät ja vuoden aikana saatiin kaikki lähikirjastot omatoimiaikaan, kun Otavan ja Anttolan kirjastoihin (Anttola hankerahalla) saatiin omatoimitekniikka.

Museot olivat kokonaan suljettuna 10.3.-5.4.2021. Taidemuseo avattiin yleisölle 14.4. henkilörajoituksin ja turvaohjeita noudattaen. Suur-Savon museo avattiin yleisölle toukokuussa. Viestikeskus Lokki suljettiin yleisöltä keväällä johtuen luolan katon sortumavaarasta. Museotoimen kesäkohteet avattiin yleisölle normaalien aikataulujen mukaisesti. Sodan ja rauhan keskus Muisti avattiin yleisölle 4.6. alkaen. Taidemuseon kesänäyttely M_Itä? Nykyaikaisen biennaali avattiin kesäkuussa. Näyttely levittäytyi ympäri kaupunkia katutilaan ja puistoihin. Taidemuseossa oli vuoden aikana kolme vaihtuvaa näyttelyä ja Suur-Savon museossa yksi vaihtuva näyttely. Kaakkois-Suomen Viestikilta ja museotoimi toteuttivat Päämajamuseoon Lokin historiasta kertovan väliaikaisen näyttelyn, joka avattiin yleisölle marraskuussa. Viestikilta tuotti myös Lokin historiasta kertovan videon, jota esitetään Päämajamuseossa. Museoiden tapahtumat peruutettiin kokonaan lukuun ottamatta Museoiden yötä, jossa mukana oli 7 kohdetta: Suur-Savon museo, taidemuseo, Sodan ja rauhan keskus Muisti/Päämajamuseo, Jalkaväkimuseo, Valokuvakeskus, Pitäjän kirkko ja Ortodoksinen kirkko. Kohteissa oli yhteensä 11 040 käyntiä yhden illan aikana. Mikkelin kaupungin museoiden museokohteissa oli vuoden aikana yhteensä 40 176 kävijää, mikä on yli kaksinkertainen verrattuna edellisen vuoden kävijämäärään.

Kaupunginorkesterin kausikonsertit (6 kpl) toteutettiin keväällä pääosin ilman yleisöä suorina internetlähetyksinä. Ainoastaan toukokuussa oli yksi kausikonsertti, johon voitiin ottaa 50 henkilön yleisö. Tämän lisäksi orkesteri järjesti viisi kamarimusiikkikonserttia toukokuussa, joihin voitiin ottaa 30 henkilöä kuhunkin. Kesä-heinäkuussa orkesteri esiintyi yleisölle Hulivilikarnevaaleilla (kaksi näytöstä) ja Mikkelin musiikkijuhlilla (yksi näytös), joissa oli yleisöä paikalla rajoitetusti. Musiikkijuhlien konsertti esitettiin lisäksi myös suorana internetlähetyksenä. Orkesteri esiintyi kesäkuussa Mikkelin alueen palvelukodeissa vanhuksille (11 konserttia). Jokaisena lukuvuotena toteutettava Kulttuuripolku 6-luokkalaisille toteutettiin toukokuussa digitaalisesti. Kouluille lähetettiin etukäteen tutustuttavaksi orkesterin tuottamaa videomateriaalia ja muusikot esittelivät orkesterin toimintaa ja vastailivat oppilaiden kysymyksiin videoyhteyden välityksellä. Lisäksi orkesteri oli mukana useassa videoproduktiossa ja äänitti levyllisen jousiorkesterimusiikkia, joka julkaistaan vuoden 2022 alussa.

Nuorisotiloissa oli suuren osan vuodesta 10–20 henkilön osallistujarajoitus ja tilat olivat kokonaan kiinni maaliskuuhuh-tikuussa, josta syystä alueellisen työn kävijämäärät olivat totuttua pienemmät. Digitaalisia toimintaympäristöjä hyödynnettiin nuorten kohtaamisessa. Syksyllä toteutettiin ehkäisevän päihdetyön viikko ”SAFE7” Mikkelin seiska-luokkalaisille. EPT-tietoutta (ehkäisevä päihdetyö) on viety kouluihin ja oppilaitoksiin. Mikkelin nuorisovaltuuston 20-vuotisjuhlaa vietettiin ja sen yhteyteen järjestettiin Cledos-nuorisokonsertti marraskuussa. Nuorisovaltuusto oli toiminnassaan erittäin aktiivinen. Etsivässä nuorisotyössä nuorisolain mukaiset ilmoitukset ja toimenpiteisiin ohjautuneiden määrät vähenivät jonkin verran edelliseen vuoteen verrattuna. Uutena toimintana aloitettiin 18+ -nuorisotilatoiminta, jolla tavoitettiin erityisesti niitä nuoria aikuisia, joille sosiaalisten kontaktien solmiminen on haastavaa. Heinäkuussa 2020 aloitettu Nuorisotyö ilmastotoivon rakentajana –hanke sai jatkorahoituksen kesään 2022 saakka. Päätoiminen koulunuorisotyö aloitettiin hankerahoituksen turvin vuoden alussa Rantakylän yhtenäiskoululla ja Lyseon koululla. Ensimmäisen toimintalukuvuoden jälkeen opettajille ja nuorille suunnattujen kyselyjen kautta kerätty palaute oli myönteistä ja koulunuorisotyö nähtiin arvokkaana toimijana koululla.

Talouden toteutuminen ja olennaiset poikkeamat

Koronapandemia vaikutti lautakunnan alaisten tulosaleuiden toimintaan. Lautakunnan alainen talousarvio toteutui seuraavasti. Toimintatuotot olivat noin 2 200 500 euroa ja ne alittivat muutetun talousarvion noin 34 000 eurolla. Toi-

mintakulut olivat noin 18 369 000 euroa ja alittivat talousarvion noin 1 469 600 euroa. Toimintakate oli noin 16 168 500 euroa ja se muodostui noin 1 435 600 euroa talousarviota paremmaksi.

Hallinnossa käynnistyi Kulttuurin unelmavuosi 2022 –hanke, jonka toteutuminen ei ollut vielä syksyllä 2020 ta2021-valmistelun aikana tiedossa. Hankkeen omarahoitussuutta kattamaan siirrettiin määrärahaa yleisiltä kulttuuripalveluilta (36 600 euroa) ja kansalaisopistolta (50 000 euroa), joiden toiminta ei koronarajoituksista johtuen toteutunut suunnitellusti. Näin ollen hankkeen omarahoitussuuteen ei tarvinnut hakea lisämäärärahaa. Hallinnon toimintatuotot ylittivät muutetun talousarvion noin 24 200 euroa ja toimintakulut ylittivät muutetun talousarvion noin 3 600 euroa. Toimintakate muodostui näin ollen noin 20 600 euroa muutettua talousarviota paremmaksi.

Koronaepidemian vuoksi uimahallit olivat alkuvuoden kiinni ja yleisöuintien kävijämäärät olivat vain noin 46 % vuoden 2019 kävijämääristä ennen koronaepidemiaa. Myös aikuisten sisäliikunta kaupungin ylläpitämässä liikuntapaikoissa sekä kaupungin liikuntaryhmät olivat koronarajoitusten vuoksi tauolla alkuvuoden. Ohjaustoiminnan osallistumismaksuja jouduttiin palauttamaan. Kilpailuiden ja tapahtumien järjestäminen oli vähäisempää, mikä näkyi sekä liikuntapaikkojen vuokratuotoissa että seuroille ja yhdistyksille myönnetyssä avustusten määrässä. Toimintatuotot alittivat muutetun talousarvion noin 217 400 euroa ja toimintakulut alittuivat noin 455 300 euroa. Toimintakate muodostui näin ollen noin 237 900 euroa muutettua talousarviota paremmaksi.

Nuorisopalveluiden toimintatuotot, jotka muodostuvat tuista ja avustuksista, ylittivät noin 78 200 euroa. Toimintakulut alittivat talousarvion noin 106 700 euroa. Kulujen alittumista selittää suurelta osin koronapandemia: tapahtumia, retkiä, matkoja, koulutuksia, kulttuuritoimintaa, esiintymisiä jne. voitiin järjestää vain rajallisesti ja pääosin verkossa, joten toimintoihin liittyvät kulut jäivät suurimmalta osin pois. Koska nuorisojärjestöt eivät myöskään voineet järjestää toimintaa, avustuksia haettiin vähemmän kuin niitä olisi ollut mahdollista myöntää. Toimintakate muodostui näin ollen lähes 185 000 euroa talousarviota paremmaksi.

Yleisten kulttuuripalveluiden toiminta oli ison osan vuotta joko hyvin rajattua, etäyhteyksin toteutettua tai tapahtumat oli kokonaan peruttu tai siirretty. Tämän johdosta sekä toimintatuottoja että toimintakuluja leikattiin jo talousarviovuoden aikana. Toimintatuotot ylittivät muutetun talousarvion noin 4 200 euroa ja toimintakulut alittivat muutetun talousarvion noin 152 500 euroa. Toimintakate muodostui näin ollen noin 156 700 euroa muutettua talousarviota paremmaksi.

Kansalaisopiston kurssimaksuja jouduttiin palauttamaan huomattava määrä ja koska palautuksissa oli mukana myös syksyllä 2020 maksettuja maksuja, ovat kurssimaksutuotot selvästi miinuksella. Myöskään vuokratuloja ei keväältä tullut lainkaan. Henkilöstökuluissa syntyi kevään aikana kurssien perumisen takia kuitenkin selkeää säästöä. Syyslukukausi sujui koronan näkökulmasta ilman keskeytyksiä, mutta opiskelijamäärä ei palannut korona edeltävälle ns. normaalitasolle. Kokonaistuntimäärä oli 15.089 ja valtionosuustuntien määrä vain 14.684 – vuonna 2019 opistolla oli tunteja 21.243 ja vuonna 2020 vielä 17.470. Toimintatuotot alittivat muutetun talousarvion noin 42 000 euroa ja toimintakulut alittuivat noin 362 600 euroa. Toimintakate muodostui näin ollen lähes 320 600 euroa muutettua talousarviota paremmaksi.

Kirjastopalvelujen toimintatuottojen toteuma ylitti talousarvion lähes 93 500 euroa ja toimintakulut alittuivat lähes 328 000 euroa. Toimintakate muodostui noin 421 500 euroa talousarviota paremmaksi.

Museopalvelujen toimintatuotot ylittivät noin 37 300 euroa ja toimintakulut alittuivat lähes 68 000 euroa. Toimintakate muodostui noin 105 300 euroa talousarviota paremmaksi.

Kaupunginorkesterin toimintatuotot alittivat muutetun talousarvion lähes 12 000 eurolla ja toimintakulut alittuivat noin 300 euroa. Toimintakate muodostui näin ollen noin 11 600 euroa talousarviota heikommaksi.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.
Syrjäytymisen ehkäisy	Maksuttomat tapahtumat ja teemapäivät/kaikki tulosalueet	<p>Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 90,8 %/ 90,2 %, tavoite: 95 % 8.-9. lk: 75,7 %/ 75,1 %, tavoite: 80 % lukio: 74,5 %/ 75,2 %, tavoite: 80 % amm: 78 %/ 76,5 %, tavoite: 80 %</p> <p>Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus, % (FinSote, aikuisväestö), lähtötilanne (2015):</p> <p>Kaikki MLI 53,8 %/koko maa 54,5 %, tavoite: 60 % 65+ 56,6 %/52,4 %, tavoite 60 %</p> <p>Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 26,3 %/ 26,9 %, tavoite: 33 % lukio: 29,1 %/ 30,5 %, tavoite: 33 % amm: 31,3 %/ 28,6 %, tavoite: 33 %</p>	<p>Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>2021 MLI/koko maa: 4.-5. lk: 92,0 %/ 88,9 % 8.-9. lk: 68,5 %/ 68,2 % lukio: 68,5 %/ 68,4 % amm: 74,8 %/ 70,8 %</p> <p>Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus, % (FinSote, aikuisväestö)</p> <p>-20-64 v. 57,7 % (koko maa 56,7 %), yli 65-v. 54,3 % (koko maa 55,5 %)</p> <p>Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>MLI/koko maa 2021: 8.-9. lk: 23,4 %/ 25,5 %, lukio: 26,0 %/ 26,0 % amm: 31,3 %/ 28,6 %</p> <p>Tilanne ei ole parantunut missään ikäryhmässä.</p>

		<p>Ei yhtään läheistä kaveria/ystävää, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 0,6 %/ 0,7 %, tavoite: 0 % 8.-9. lk: 7,2 %/ 8,5 %, tavoite: 0 % lukio: 8 %/ 7,2 %, tavoite: 0 % amm: 7,6 %/ 7,4 %, tavoite: 0 %</p> <p>Tuntee itsensä yksinäiseksi, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 1,8 %/ 2,7 %, tavoite: 0 % 8.-9. lk: 8,6 %/ 9,5 %, tavoite: 0 % lukio: 10,3 %/ 10,4 %, tavoite: 0 % amm: 7,4 %/ 10 %, tavoite: 0 %</p> <p>Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus, % (FinSote, aikuisväestö) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2015): Kaikki 9,9 %/8,6 %, tavoite: 0 % 20–64 v. 10,2 %/8,6 %, tavoite: 0 % 65+ 9,1 %/8,6 %, tavoite: 0 %</p> <p>Osallistuvalla budjetoinnilla jaettu raha euroina Kumppanuuspöytätilaisuuksien määrä</p>	<p>Ei yhtään läheistä kaveria/ystävää, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>MLI/koko maa 2021): 4.-5. lk: 0,7 %/ 0,9 % 8.-9. lk: 9,0 %/ 9,4 % lukio: 8,2 %/ 8,0 % amm: 7,7 %/ 8,6 %</p> <p>Kaverin/ystävän puute lisääntynyt hieman kaikissa ikäryhmissä.</p> <p>Tuntee itsensä yksinäiseksi, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>MLI/koko maa 2021: 4.-5. lk: 1,9 %/ 3,1 % 8.-9. lk: 14,5 %/ 15,9 % lukio: 16,7 %/ 17,8 % amm: 15,1 %/ 17,0 %</p> <p>Yksinäisyyden tunne lisääntynyt kaikissa ikäryhmissä.</p> <p>Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus, % (FinSote, aikuisväestö) – 20-64 v. 8,4 % (koko maa 11 %), yli 65-v. 7,1 % (koko maa 9,3 %)</p> <p>Yleisten kulttuuripalveluiden tapahtumista suurin osa on ollut maksuttomia: 278 kpl.</p> <p>Kansalaisopisto on järjestänyt maksuttomia tapahtumia kuten opastettuja kävelyretkiä osana 100-vuotisjuhluvuottaan, mutta osa tapahtumista jouduttiin koronan takia perumaan. Kirjaston etätapahtumissa ja -koulutuksissa yhteensä 1 508 osallistujaa, kaikki kirjaston tapahtumat ovat maksuttomia.</p>
--	--	---	--

			Museoiden yössä oli 11 040 käyntiä. Tapahtuma oli yleisölle maksuton.
	Liikuntaseuroihin kuulumattomien lasten ja nuorten ohjaaminen liikunnan pariin, matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksia tarjoavien liikuntatoimijoiden avustaminen/liikuntapalvelut		Koululaiskilpailuja ja -tapahtumia ei ole koronan vuoksi järjestetty vuonna 2021. Ohjaaja-avustuksia myönnettiin 33 urheiluseuralle/yhdistykselle. IIK-mikä meno hanke toteutui keväällä 2021. Hankkeessa tarjottiin maksuttomia ohjattuja liikunta vuoroja Saimaa Stadiumilla yhdessä seurojen kanssa. Lasten ja nuorten ryhmissä yhteensä 1 024 käyntikertaa.
	Aktiivinen arki ja muut vapaa-ajantoimintoihin kannustavat tapahtumat/kaikki tulosalueet		Aktiivinen Arki ja LihAppro -harrastustapahtumia ei koronan vuoksi järjestetty 2021.
Kumppanuustalo-toimintamalli	Kumppanuusmallin valmistelu hankkeessa yhteistyössä kolmannen sektorin, maakunnan ja Essoten kanssa/kansalaisopisto		Kaupunki on keväällä hyväksynyt lähidemokratiamallin, jonka avulla osallisuutta ja kumppanuutta edistetään. Mallia valmisteltiin yhdessä kaupunginosaseurojen kanssa. Kumppanuusmallin jatkovalmistelu on sisällytetty vuosien 2022-2024 osallisuussuunnitelmaan, jonka hyväksyminen siirtyi vuoden 2022 puolelle. Lisäksi vuoden 2021 aikana on aloitettu laajan osallisuushankkeen valmistelu.
	Lasten ja nuorten osallisuuden tukeminen: lasten ja nuorten vaikuttajaryhmien kuuleminen päätöksenteossa/kaikki tulosalueet		Uusi nuorisovaltuusto aloitti toimintansa vuoden alussa. Kaupunginvaltuustoon ja lautakuntiin on valittu nuorisovaltuuston edustaja puhe- ja läsnäolo-oikeuksin.
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Palvelujen saavutettavuuden parantaminen digitaalisilla palveluilla ja digiopastuksella/kaikki tulosalueet		Liikuntapalvelujen verkkokauppa on avattu. Hankittiin Seppo-peli, jolla esitellään ja toteutetaan erilaisia palveluita. Kirjaston etädigiopastuksissa yhteensä 105 osallistujaa. Yhteistyötä Esteryn kanssa lähidigiopastuksissa ei koronan vuoksi voitu tehdä. Netti-ilmoittautumisten suhteellinen osuus kansalaisopiston kursseille nousee joka vuosi.
	Osallistuvan budjetoinnin kokeilujen jatkaminen ja sopivien mallien löytäminen		Osallistuva budjetointi otetaan käyttöön osana lähidemokratiamallin toteutusta ja vuosia 2022-2024 koskevaa osallisuus-

	Kumppanuuspöytätoimintamallin käyttö.		suunnitelmaa. Suunnitelman hyväksyminen siirtyi vuoden 2022 puolelle. Kumppanuuspöytätoimintamalli on vakiinnutettu osaksi kaupungin toimintaa. Ensimmäinen mallin mukainen tilaisuus järjestettiin syyskuussa 2021.
	Meijän Mikkeli –hankkeen kautta syntyvät eri-ikäisille kohdentuvat osallisuuden edistämismallit/Meijän Mikkeli-hanke ja yhteistyö kaikkien tulosalueiden kesken Sosiaaliset kohtaamiset mahdollistava sisältötyö; satutunnit, lukupiirit, selkolukupiiri, senioreille suunnatut tarinatuokiot, taidemusiikkiklubi, sanataidepajat, lukukoiratoiminta, lukuneuvojatoiminta, sosiokulttuurisen lukemisen työpajakokeilut ”Yhdessä lukemisen sinfonia”-hankkeessa yhteistyössä Xamkin kanssa/kirjastopalvelut Omatoimiseen liikuntatoimintaan kannustaminen/liikuntapalvelut Seurafoorumin perustaminen/liikuntapalvelu		Meijän Mikkeli –hankkeen kokemuksia on hyödynnetty kaupungin lähidemokratiamallin valmistelussa. Lähiliikuntapaikkoja ja ulkoilureittejä rakennettiin ja kunnostettiin. Hankittiin digitaalinen Seppo-peli omatoimisen liikkumisen edistämiseksi.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Julkisen taiteen edistäminen/museopalvelut	Julkisen taiteen poikkihallinnollisen työryhmä kokoontuu säännöllisesti	Julkisen taiteen työryhmä kokoontui kevätkaudella viisi kertaa; 10.2., 25.3., 6.5., 17.5. ja 24.5.
	Vapaasti koulu- ja vapaa-ajankäytössä olevien lähiliikuntapaikkojen huomiointi kouluverkko ratkaisujen yhteydessä, liikkumaan kannustavat ratkaisut koulusuunnittelussa/liikuntapalvelut	Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 48,1/ 45,1 %, tavoite MLI: 100 % 8.-9. lk: 22,1 %/ 19,2 %, tavoite: 100 % lukio: 13,6 %/ 13,1 %, tavoite: 100 % amm: 11,5 %/ 12,6 %, tavoite: 100 %	Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2021) 4.-5. lk: 45,2 %/ 42,8 % 8.-9. lk: 26,5 %/ 24,3 % lukio: 21,9 %/ 17,5 % amm: 15,3 %/ 15,4 % Liikkuminen lisääntynyt nuorten ikäryhmissä. Liikuntapalvelut mukana Eteläisen aluekoulun sisä- ja ulkoliikuntatilojen suunnittelussa.

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Monipuoliset, laadukkaat ja helposti saavutettavat soveltavan liikunnan ryhmät aikuisille ja lapsille/liikuntapalvelut, nuorisopalvelut	ryhmien määrä	Liikuntapalveluiden soveltavan liikunnan ryhmiä 55 kpl.
	Esteettömyyden edistäminen palveluissa/kaikki tulosalueet	Esteettömyyssuunnitelman päivitys tehty	Esteettömyyssuunnitelman päivitys valmistui keväällä 2021.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.
Matkailun edistäminen	Muistin toteuttaminen ja Päämajamuseon perusnäyttelyn uusiminen/museojohtaja	Muisti avautuu kävijöille keväällä 2021	Muisti avautui 4.6.2021. Muistissa/Päämajamuseossa oli 28 997 kävijää. Orkesteri oli mukana Muistin avajaisvideon toteutuksessa.
	Museostrategian liittäminen matkailustrategiaan/museojohtaja	On liitetty	On liitetty.
Palvelujen digitalisointi	LogBook-nuorisotyön tilastointityökalun vakiinnuttaminen/nuorisopalvelut Hellewi-kurssinhallintapalvelut ja verkkoasiointi kassa- ja maksupalveluissa/liikuntapalvelut Etäkonsertti kouluille ("korona-ajan" kokeilu) / yleiset kulttuuripalvelut	tilastojen kattavuus verkkomaksaminen mahdollistuu konsertti järjestetty	Nuorisotyötä tilastoidaan ja dokumentoidaan Lokikirja-työkalulla ja etsivää nuorisotyötä PARENT-järjestelmällä. Verkkokauppa, josta voi ostaa mm. uimahalli- ja ensilumenladun lippuja, on avattu. Hulivilikarnevaaliviikon aikana järjestettiin myös digitaalista palvelutarjontaa, mm. konsertteja ja työpajoja. Lisäksi joitakin Kulttuuripolkuosioita koululaisille toteutettiin digitaalisesti (esim. teatteriosio 3.lk) Orkesteri toteutti kaikki kevään kausikonsertit suoratoistolähetyksinä, joista jäi myös tallenne katsottavaksi. Orkesteri toteutti kulttuuripolkuvierailut 6-luokille ennakkovideoiden ja videoyhteyksien avulla. Korona-aikana kirjasto toteutti kaiken kouluyhteistyötarjonnan sekä aikuisten tilaisuudet ja digineuvonnan etäpalveluina. e-Magz aikakauslehtipalvelun e-lehtivalikoimaa kasvatettiin 50 lehteen. Tiukimpien kävijärajoitusten aikana chat-palveluaikaa pidennettiin.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.
Mikkelin vahvuuksien täysimääräinen hyödyntäminen ja brändin rakentaminen	<p>Laadukkaiden tapahtumien, konserttien ja näyttelyiden järjestäminen/museopalvelut, yleiset kulttuuripalvelut, kaupunginorkesteri</p> <p>Laadukkaat kirjastopalvelut ja kansalaisopisto/kirjastopalvelut, kansalaisopisto</p> <p>Laadukkaiden liikuntapaikkojen rakentaminen ja kunnossapito/liikuntapalvelut</p>	<p>Kävijämäärät, tavoite: kaikissa kävijämäärät kasvavat lähtötilanne (2017): Kirjasto: 635 534 Museo: 38 491</p> <p>Orkesteri: 16 918</p> <p>Kulttuuripalvelut: kävijämäärä omissa ja muiden kanssa yhteistyössä järjestetyissä tapahtumissa: 47 467; kävijämäärä tapahtumissa, joihin on myönnetty kohdeavustusta: 13 293; säännöllistä kulttuuriavustusta saavien kävijä-/osallistujamäärä: 12 011 Uimahallit: 148 829 Teatteri: 37 586 Kansalaisopisto: 5 500 opiskelijaa.</p>	<p>Kävijämäärät:</p> <p>Kirjasto: 131 910 Museo: 40 176 Orkesteri: Kuulijamäärä verkossa oli 1 100 ja yleisöä konserttisalissa oli 330, myös kansainvälisesti sekä konserttiarvostelu HS:ssa. Koronarajoitusten vuoksi alkuvuoden yleisötapahtumia ei voitu järjestää. Yleisten kulttuuripalveluiden tapahtumissa kävijöitä 27 177. Kohdeavustusta saaneiden kävijämäärä: 7 622 Kulttuuripalveluiden säännöllistä kulttuuriavustusta saaneiden kävijämäärä: 5 104 Uimahallit: 94 776 Teatteri: 21 232 Kansalaisopisto. 3 850 opiskelijaa, mikä on selvästi vähemmän kuin edellisvuonna (4 644). Kansalaisopisto joutui koronan takia perumaan suuren osan keväälle suunnitelluista kursseista. Jalkapallohalli, Kalevankankaan kuntoportaat, Rantakylän huoltorakennus pukutiloineen, Anttolan ulkokuntosali, Anttolan ja Ristiinan polkureitit sekä Kyrönpellon uudet reittiosuudet valmistuivat. Urpolan tekojää otettiin käyttöön. Säynätin kotialueelle rakennettiin esteetön laiturin ja tulipaikka ja reitti siirrettiin metsäautotieltä kokonaisuudessaan metsän puolelle. Retkeilyreittien opasteita uusittiin. Urpolan tekonurmen aitaus uusittiin ja ympäristöä asfaltoitiin ja siistittiin. Kuntoratoja kunnostettiin.</p>

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 31.12.
Pitkään työttömänä olleiden ja nuorten aktivoiminen, työelämävalmiuksien kehittäminen ja palkkatukityöllistäminen. Tavoitteena oikean palvelun löytäminen, koulutukseen hakeutuminen tai avoimille työmarkkinoille työllistyminen.	Nuorten tavoittaminen, motivointi ja ohjaus työllistämistoimenpiteisiin, Olkkarin ja TE-toimiston yhteistyön lisääminen nuorten työllistämiseen liittyen/nuorisopalvelut	<p>Etsivän nuorisotyön kävijämäärä Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, lähtötilanne (MLI/koko maa) 6,3 %/8,3 %, tavoite 5 % Nuorisotyöttömyyden (17-24 v.) väheneminen lähtötilanne (2016): 21,8 %/17 % tavoite korkeintaan maan keskiarvotaso</p>	<p>Etsivän nuorisotyön ilmoituksia 298 nuoresta. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet Mikkeli/koko maa 2018: 6,2 %/7,9 % (Sotkanet/THL) 15-24-vuotiaat 2021: Mikkeli 14,1 % / koko maa 14,0 % (ELY Etelä-Savo) Mli 12/2021: 328 hlöä (ELY Etelä-Savo)</p>

Kaupunginorkesteri

Vuosi Palvelu	2021			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
3300 - Kaupunginorkesteri				
konserdit ja esitykset kpl	37,00	80,00	70,00	87,50 %
menot / konsertti tai esitys €/kpl	-25 354,33	-12 857,85	-14 691,15	114,26 %
kuulijoiden määrä kpl	4 672,00	18 000,00	14 908,00	82,82 %
menot / kuulija €/kpl	-200,79	-57,15	-68,98	120,71 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Konsertteja ei pystytty koronarajoitusten vuoksi järjestämään niin paljon kuin oli suunniteltu. Lähes koko kevätkausi toteutettiin ilman yleisöä suorina verkkolähetysinä. Kulttuuripolku toteutettiin keväällä verkkotapahtumina ja syksyllä normaalisti. Palvelukotikiertue toteutettiin normaalisti kesäkuussa. Tilausesiintymisiä peruttiin, jolloin niistä saatavat tulot jäivät puuttumaan. Syksyllä yleisö ei vielä uskaltanut lähteä tapahtumiin odotetusti koronan vuoksi. Orkesterin konserteissa yleisöä oli fyysisesti paikalla 7366 ja verkkokonsertteja katsottiin 7542 kertaa.

Museopalvelut

Vuosi Palvelu	2021			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
3400 - Museopalvelut				
käynnit kpl	18 253,00	36 150,00	40 176,00	111,14 %
menot / käynti €/kpl	-71,11	-39,94	-34,25	85,75 %
näyttelyiden määrä kpl	10,00	11,00	10,00	90,91 %
tallenteiden määrä kpl	61 649,00	48 500,00	64 693,00	133,39 %
sijoitettavien teosten määrä kpl	685,00	661,00	650,00	98,34 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Toinen peräkkäinen koronavuosi vaikutti monella tapaa museoiden toimintaan. Keväällä Mikkelin kaupungin museoiden kaikki yleisökohteet olivat suljettuna tai kohteissa noudatettiin tiukkoja yleisömäärärajoituksia. Kesällä museokohteet olivat avoinna yleisölle lähes normaalisti. Syksyllä tilaisuuksia ei järjestetty, eikä ryhmäkäyntejä museoissa ollut käytännössä ollenkaan. Sodan ja rauhan keskus Muisti avattiin yleisölle 4.6. Muisti ja Päämajamuseo muodostavat näyttelykokonaisuuden, johon pääsee yhteislipulla. Muistin ensimmäinen vuosi sujui erinomaisesti ja kävijätavoitteet saavutettiin. Viestikeskus Lokki on toistaiseksi suljettu yleisöltä, kunnes luolaston turvallisuus voidaan taata. Taidemuseossa oli vuoden aikana kolme vaihtuvaa näyttelyä, Suur-Savon museossa yksi vaihtuva näyttely. Museoiden yö järjestettiin 29.10. Mukana oli seitsemän kohdetta; Suur-Savon museo, taidemuseo, Sodan ja rauhan keskus Muisti/Päämajamuseo, Jalkaväkimuseo, Valokuvakeskus, Pitäjän kirkko ja Ortodoksinen kirkko. Kohteissa oli yhteensä 11 040 käyntiä yhden illan aikana. Kävijöiden määrä museokohteissa kaksinkertaistui edellisvuodesta.

Liikuntapaikat

Vuosi Palvelu	2021			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
4000 - Liikuntapalvelut				
ohjaaja-avustusta saaneiden järjestöjen määrä kpl	15,00	34,00	33,00	97,06 %
menot / avustettu järjestö €/kpl	-16 181,39	-10 954,14	-10 044,50	91,70 %
4300 - Uimahallit				
uimahallien käynnit kpl	93 946,00	183 503,00	94 776,00	51,65 %
menot / käynti €/kpl	-18,06	-10,26	-17,24	167,97 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Koronaepidemian vuoksi uimahallit olivat kiinni 1.1.-25.4.2021. Sulkujen jälkeen jäi kävijämäärä loppuvuoden osalta 46 prosenttiin vuoden 2019 kävijämäärästä eli ajasta ennen koronaa.
 Aikuisten sisäliikunta sekä kaupungin ohjatut liikuntaryhmät olivat koronan vuoksi tauolla 1.1.-23.4.2021. Syksyllä 2020 kerättyjä ohjaustoiminnan osallistumismaksuja jouduttiin palauttamaan.
 Liikkuva Mikkeli 2030 -ohjelma valmistui 5/2021.
 Kalevankankaan kampuksen toimijoiden yhteistyön suunnittelu käynnistyi ja se jatkuu 2022.
 Uusi jalkapallohalli valmistui.

Nuorisotoiminta

Vuosi Palvelu	2021			Toteutuma %
	TP -1v	TA	TP	
4510 - Nuorisotoiminta				
nuorisotilat ja -toiminta käynnit kpl	10 111,00	24 500,00	20 137,00	82,19 %
menot / käynti €/kpl	-125,66	-56,14	-60,42	107,61 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Koronatilanteen vuoksi nuorisotiloissa oli suuren osan vuodesta 10 – 20 henkilön osallistujarajoitus ja ne olivat kokonaan kiinni maalis-huhtikuussa, josta syystä alueellisen työn kävijöitä oli arvioitua vähemmän ja toimintaan suunnitellut kulut olivat pienemmät.
 Hankerahoitusta saatiin arvioitua enemmän, ja hankkeista johtuen henkilöstökustannukset ylittyivät.

Kirjastot

Vuosi Palvelu	2021			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
3600 - Mikkelin kirjastot				
Mikkelin kirjastot yhteensä, lainat kpl	410 331,00	640 000,00	624 070,00	97,51 %
menot / laina €/kpl	-7,60	-5,07	-4,62	91,02 %
Mikkelin kirjastot yhteensä, käynnit kpl	276 675,00	523 000,00	247 935,00	47,41 %
menot / käynti €/kpl	-11,27	-6,21	-11,62	187,22 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Toisena koronavuonna 2021 kokonaislainaus nousi edellisestä vuodesta 7,7%, mutta silti tavoitteesta jäätiin 15 930 lainaa.
Käyntiluvut saadaan otantapäivistä. Käynneissä pudotus edelliseen vuoteen oli huomattava ja v. 2021 tulostavoitteesta jäätiin yli 275 000 käyntiä.
Erityisesti käyntejä mutta varmasti myös lainoja veroittivat tiukat kävijämäärärajoitukset tammi-toukokuussa 2021.

Vapaa sivistystyö

Vuosi Palvelu	2021			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
3700 - Vapaa sivistystyö				
opiskelijat kpl	4 546,00	5 100,00	3 850,00	75,49 %
menot / opiskelija €/kpl	-378,32	-360,78	-399,87	110,83 %
opetustunnit kpl	17 343,00	20 500,00	15 089,00	73,60 %
menot / opetustunti €/kpl	-99,17	-89,76	-102,03	113,67 %
kurssilaisia kpl	6 176,00	10 000,00	6 537,00	65,37 %
menot / kurssilainen €/kpl	-278,47	-184,00	-235,51	127,99 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Opetustuntimäärä jäi poikkeuksellisen alhaiseksi. Osa kansalaisopiston kurseista jouduttiin kevään aikana keskeyttämään tai perumaan koronan takia ja tämä vaikutti huomattavasti maksutuottoihin, joskin vähensi myös henkilöstömenoja.
Myöskään tiloja ei voitu vuokrata ulkopuolisille toimijoille suunnitelman mukaisesti ja tämäkin ihohtui koronasta.

Talous

Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatulot	2 887 800	-653 300	2 234 500	2 200 500	-34 000
Toimintamenot	-19 838 700		-19 838 700	-18 369 073	1 469 627
Toimintakate (netto)	-16 950 900	-653 300	-17 604 200	-16 168 574	1 435 626

Talous

Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue yhteensä

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatulot	8 616 200	-653 300	7 962 900	7 345 844	-617 056
Toimintamenot	-113 783 100	0	-113 783 100	-108 664 934	5 118 166
Toimintakate (netto)	-105 166 900	-653 300	-105 820 200	-101 319 091	4 501 109

2.2.2.8 Kaupunkikehityslautakunta (30.10.2021 saakka kaupunkiympäristölautakunta)

Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue tuottaa kaupunkilaisille ja elinkeinoelämälle Mikkelin kaupungin alueella vetovoimaisen elin- ja toimintaympäristön puitteet suunnittelemalla, rakentamalla ja ylläpitämällä kiinteistöjä ja yhdyskuntateknisiä verkostoja sekä viher- ja virkistysalueita. Palvelualue tarjoaa tilaratkaisuja asiakkaille, edistää toimitilojen käytön tehokkuutta taloudellisesti sekä vastaa kiinteistöjen arvon säilymisestä. Maaseututoimen toiminta-alueena on maataloushallinnon järjestäminen seitsemän kunnan alueella. Lomituspalveluiden toiminta-alueena on maatalouslomituksen järjestäminen yhdentoista kunnan alueella.

Vesiliikelaitos on sijoitettu palvelualueelle itsenäisenä yksikkönä. Vesiliikelaitoksen johtokunnassa on kaupunkiympäristölautakunnan edustaja.

Asumisen ja toimintaympäristön palvelualueen tulosalueet

- kaupunkikehitys (maankäyttö- ja kaupunkirakenne sekä vuokraus- ja käyttöpalvelut)
- kaupunkiympäristö (infra- ja viheraluepalvelut, talonrakennuspalvelut)
- rakennusvalvonta
- maaseututoimi

Palvelusuunnitelma

Kaupunkikehityslautakunnan alainen palvelualue vastaa toimialansa viranomaistehtävistä, omistajahallintatehtävistä sekä palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta.

Palvelualueen tavoitteena on tuottaa kaavoitus-, mittaus- ja kartastopalveluja sekä hankkia ja luovuttaa maata taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Lisäksi kaupunkikehityslautakunnan alaisiin palveluihin kuuluvat yhdyskuntateknisten palveluiden ylläpito ja rakennuttaminen, joukkoliikenteen palveluiden organisointi, lentoaseman ylläpito, torien hallinnointi ja palveluiden järjestäminen sekä tilaratkaisut (rakentaminen, vuokraaminen, hankkiminen, myyminen ja purkaminen). Palvelualue vastaa rakennusvalvonta- ja jätehuoltoviranomaisen sekä pysäköintipalveluiden tuottamisesta.

Palvelualue vastaa maaseutu- ja lomituspalveluista. Maaseututoimi vastaanottaa ja käsittelee maatalousyrittäjien EU- ja kansallisten tukien hakemuksia, hallinnoi ruokaviraston rekistereitä, lomituspalvelut järjestävät karjalaisyrittäjille vuosi- ja sijaisapulomitusta. Lomituspalveluiden toiminta-alue (muutos palveluun) laajenee vuonna 2021. Lomituspalveluita järjestetään seuraavien kuntien karjatiloilille: Hirvensalmi, Kangasniemi, Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Mikkeli, Mäntyharju, Pieksämäki, Puumala, Savitaipale ja Taipalsaari.

Rakennusvalvontaviranomaisena toimii kaupunkiympäristölautakunnan lupa- ja valvontajaosto.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Vuosi 2021 oli maailmanlaajuisesti edelleen jyllänneestä Covid-19 viruksesta johtuen poikkeuksellinen vuosi, joka vaikutti monipuolisesti koko toimintaympäristöön, yritystoimintaan ja kaupungin omaan palvelutuotantoon. Yhteiskunta oli ns. normaalia aikaa (ennen koronaa) sulkeutuneempi. Ihmisten ja elinkeinoelämän asiakaskäyttäytyminen oli normaalitilanteesta poikkeavaa, eikä ihmisten ja työryhmien välisiä tapaamisia voitu tavanomaisesti järjestää. Toimintaympäristö ja vuorovaikutus digitalisoitui. Kokouskäytänteet ja etättyö opittiin. Yhteiskunnassa oli uskoa tulevaisuuteen, kaupungissa rakennettiin ja elinvoimaisuushankkeet etenivät olosuhteiden sallimin rajoittein.

Yhteiskunnan ja päätöksenteon digitaalisuus jää jossakin määrin pysyväksi. Päättyneen vuoden aikana palvelualueella ja palvelualueen päätöksenteossa on hyödynnetty uusia tapoja vuoropuhelussa ja sähköisessä kokoustekniikassa. Kaikki yhteiskunnan toimijat, palvelualueen asiakkaat ja tavanomaiset prosessit eivät ole kokeneet muutosta tai digitaalista vuoropuhelua täysin omakseen.

Kaupungin elinvoimaisuuskehityksen, väestökehityksen ja taloudellisen tuloksen näkökulmasta palvelualueella, sen työntekijöillä on keskeinen tehtävä, vastuu ja rooli. Palvelualueen laaja-alaisen perustehtävän ja asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa, huolimatta edellä kuvatusta toimintaympäristön häiriötilanteesta, onnistuttiin.

Ulkoiset asiakkaat ja arvoverkossa toimiminen ovat keskeistä kaupungin elinvoimakehityksen onnistumisen kannalta. Sisäisen asiakkuutena sivistyksen palvelualueen koulut ja päiväkodit kokonaisuutena olivat keskeisiä palvelualueen tuotteita. Tehtävän ja vastuun laaja-alaisuus näkyy kuntalaisille, kesäasukkaille ja yrityksille mutkattomana, hoidettuna ja toimivana arkena.

Mikkeliin kohdistuvia liike-elämän elinvoimaisuusinvestointeja julkistettiin ja käynnistettiin mm. Meijerinpuiston ja Pankalampi I-alueen ("Hobittilan") alueiden luovutukset sekä Visulahden ja Tuskun alueilla alkaneet yksityiset rakentamishankkeet.

Kehittämislustojen merkitys myönteisen yritys- ja työpaikkakehityksen sekä kaupungin elinvoimaisuuden kehittämiseksi ovat keskeistä, jolloin myös asioiden ja tekemisien konkreettisuus lyhyelläkin aikavälillä korostuu. Ecosairilassa alueen yritystoiminnan vastaanottokykyä lisättiin investoimalla tonttutuotantoon. Ecosairilan kiertotalousklusteri on rakentamassa Metsä-Sairila Oy:n rinnalle ja alueelle on tehty tonttivarauksia vuonna 2021 ja sama kehitys näyttää jatkuvan vuoden 2022 puolella. BEM kehitysalusta oli enemmän konseptikehitysvaiheessa. Visulahden teollisuusalueeseen (brändinimenä "Visulahti Itä") on kohdentunut kansainvälistä mielenkiintoa ja alueelle on tehty merkittävä tonttivaraus vuonna 2021. Neuvottelut useamman yrityksen sijoittumisesta Visulahti Itä -alueelle jatkuvat.

Asiakasrajapinnassa ja aikataulullisessa reagoinnissa on kehitettävää. Asiakaspalvelukoulutuksia järjestettiin henkilökunnalle. Rakennusvalvonnan palveluissa oli haasteita ensimmäisellä vuosipuoliskolla henkilöstövajauksesta johtuen, joka vaikutti viranomaistoiminnan sujuvuuteen pitkälle loppusyksyyn. Rakennusvalvonnan arkiston digitointi tulee pidemmällä aikavälillä parantamaan rakennusvalvonnan arkistopalveluiden saavutettavuutta. Sähköinen asiakirjakauppa on avattu sähköisessä muodossa oleville rakennusten lupapiirustuksille. Rakennusvalvonnassa käynnistetty jatkuvan sähköisen asiakaspalautteen kerääminen. Rakennusvalvonnassa tarkastajat aloittivat tiemallikoulutuksen.

Eteläisen aluekoulun kokonaisvastuurakentamisen kilpailutus suoritettiin vuoden 2019 aikana. Hankkeessa koettiin loppuvuodesta merkittäviä haasteita, kun kilpailutuksessa kolmanneksi tullut tarjoaja valitti hankintapäätöksestä markkinaoikeuteen. Koska kyseessä on EU-kynnsyarvon ylittävä hankinta, niin valitus aiheutti automaattisen sopimuksen täytäntöönpanokiellon. Oikeuteen ehdittiin jo antaa vastine sekä myöhemmin saada hankkeelle markkinaoikeudelta täytäntöönpanolupa, kun valittaja päätti vetää valituksensa pois joulukuussa. Asiassa selvittiin lopulta pienellä viivästyksellä.

Rakennusalalla koettiin kesällä hetkellistä ylikuumenemista, kun yksityiset markkinat työllistivät rakennusalan urakoitsijoita laajasti. Samaan aikaan koettu rakennusmateriaalien hinnannousu, tarvikkeiden toimitusvaikeudet ja koronasta aiheutuva yleinen epävarmuus näkyivät saatujen tarjousten hinnoittelussa. Kaikkia suunniteltuja hankkeita ei tästä syystä päästy toteuttamaan vaan hankkeet siirtyivät vuodelle 2022. Varsinaisten tautitapausten näkökulmasta kaupungin rakennushakkeet pystyttiin toteuttamaan ilman merkittäviä haittoja. Vain yksi työmaa keskeytyi hetkellisesti

työntekijöiden laajan sairastumisen ja karanteenien vuoksi.

Yhteysväli liikenteen merkittävät valmistumiset Vt5 Mikkeli Juva (kaupungin maantieteellinen osuus) ja Vt13 Rantakylässä sijaitseva turbokiertoliittymä avautuivat liikenteelle.

Maatalousyrittäjien lomituspalveluiden toimintayksikön koon kasvattaminen MELAn tavoitetilan suuntaan eteni kuntien välisissä neuvotteluissa ja valmisteluissa päätöksentekoon. Vuodenvaihteessa alue (21 kunnan alue) ja lomittajien määrä kasvoi merkittävästi.

Pitkään suunnitteilla ollut paikkatietoalustan ja karttaohjelmistojen hankinta ("MikMap"-hanke) käynnistettiin vuonna 2021 alan toimijoiden markkinavuoropuhelulla. Hankintaprosessi on edennyt hetkittäisistä haasteista huolimatta kohti hankintaprosessia, joka tulee ratkeamaan vuoden 2022 kesään mennessä.

Henkilökunta on laajasti osaavaa ja hyvin sitoutunutta. Henkilöstön kokonaismäärä on laskussa (pois lukien lomituspalveluiden uusien alueiden ja työntekijöiden orgaaninen kasvu). Digitaalisen kanssakäymisen lisääntyminen ja työtehtävien suorittaminen sähköisin välinein kuormitti henkilökuntaa ja työssä jaksamista.

Talouden toteutuminen ja olennaiset poikkeamat

Vuoden aika seurattiin talouden kehittymistä tiiviisti ja siihen reagoitiin kaikilla tasoilla aikaisempia vuosia paremmin. Johdon ennuste talouden kehitymisestä oli loppuvuotta kohden hyvin oikeaan osunut. Tulokseen vaikuttivat mm. tiiviinä pidetty oma organisaatio ja ostopalveluiden hallinta.

Yhteiskuntaan laajasti vaikuttaneen koronavuoden aikana realisoitui, että lautakunnan tulopuoli ei tulisi toteutumaan suunnitellusti. Tulot alittuivat vuokratulojen osalta (kiinteistöjen realisointi), joukkoliikenne (koronan vaikutus), pysäköintipalvelut (henkilöstövajaus, korona), metsätulot (eläköityminen), hulevesimaksut (päätös siirtää kaupungin kiinteistöjen laskutuksen alkua kahdella vuodella 2023) ja rakennusvalvonta (lupien määrä ja tilavuus) sekä lomitus (lomitusvuorokausien määrä, toki muutos sekä tuloihin, että menoihin). Yrittäjien vaikea toimintaympäristö ja yhteiskunnan eriasteinen sulkutila jatkui ja siihen peilaten johdon ennuste tuloista oli oikea. Lautakuntatasolla toiminnan tuotot alittuivat n. 20 000 euroa.

Henkilöstömenot toteutuivat noin 0,6 miljoonaa euroa alkuperäistä ja 0,3 miljoonaa euroa muutettua talousarviota pienempänä. Suhtautuminen rekrytointeihin oli korostetun kriittistä ja vastaavasti palvelusaatavuudessa tämä kehitys näkyi. Kulupanosten hinnat esim. energian hinta (sähkö, lämmitys) nousivat kaudella merkittävästi, ja ennustamattoman suuresti. Laajemmin kulurakenne toteutui talousarvion mukaan ennakoidusti. Palveluiden ostot alittuivat mm. johdon talousjohtamisen ohjaamana. Palvelualueen sisäisiä määrärahasiirtoja tehtiin, jolla tasapainotettiin maksukykyä.

Kokonaisuutena palvelualueen toimintatuotot olivat n. 43,5 miljoonaa euroa ja toiminnan kulut olivat n. 42,5 miljoonaa euroa. Toimintakatteeksi muodostui n. 1,5 miljoonaa euroa, joka on n. 3,3 miljoonaa euroa muutettua talousarviota parempi. Henkilökunta ja arvoketju tekivät merkittävän työn tuloksen eteen. Talouslukujen näkökulmasta palvelualueen tulos oli erinomainen.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma TP 2021
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Maatalousyrittäjien sijaisapu-lomitus / maaseutuasiain	sijaisapu-lomitus päivät / vuosi	6148 päivää

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma TP 2021
Liikennepäästöjen vähentäminen	Ely ei ottanut uuteen urakkaansa tehostettuja talvipyöräilyreittejä mukaan. Kaupunki poistaa osaltaan säästösyistä kokeilureitit tehostetusta kunnossapidosta.	0 kpl	Kaupunki luopui tehostetuista talvipyöräilyreittikokeiluista ELYn linjauksen jälkeen.
	Joukkoliikennepalveluiden kehittämisellä parannetaan edellytyksiä yksityisautoilun vähentämiseksi. 2021 alkavien liikennöintisopimusten myötä merkittävä lisäys biokaasun käyttöön. / henkilöliikennepalvelut, logistiikkapäällikkö	Joukkoliikenteen matkamäärät (vrt. 2019 n. 1,1 milj. matkaa). Biokaasun käyttö (vrt. fossiilinen diesel) 2021 alkavissa sopimuksissa	Korona vaikutti joukkoliikenteenkysyntään ja -tarjontaan vuonna 2020. Kokonaisuutena matkamäärät säilyivät vuoden 2020 tasolla. Kaupunkiliikenteessä matkustus hieman väheni, mutta maaseutuliikenteessä pysyi ennallaan. Biokaasulla kulkevien linja-autojen saatavuus palvelutuotantoon oli joukkoliikennekilpailutuksien mukaisena.
	Virkamatkat tehdään ensisijaisesti kaupungin omilla autoilla tai julkisilla liikennevälineillä.	Virka-autojen käyttöasteen merkittävä nosto. Polttoaineena käytetään pääsääntöisesti biokaasua.	Virka-autojen käytössä ja työtilojen käyttöprosentissa korona- ja etäaikana, on ollut selkeä kysynnän tason lasku.
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Rakennusten muutostöiden ja kiinteistökohtaisten jätevesijärjestelmien lupaprosessissa huomioidaan jätevesiratkaistujen toteuttaminen asetuksen edellyttämälle tasolle. / Rakennusvalvonta	kpl / vuosi.	Kaikki jätevesijärjestelmät yhteensä 89 kpl / vuosi.
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Alue-urakoiden hiekanpoiston aloittamisen ajankohtaa täsmennetään olosuhteiden mukaisesti ja urakoitsijoiden toimenpideaikoja esim. hiekanpoiston 2 viikkoa valvotaan. / Kunnossapitopäällikkö	Toteuttamisaika 14/vrk.	Hiekanpoisto käynnistyi tilaajan ja tuottajan katsomassa ajankohdassa ja tapahtui 2 viikon aikana.
	Kaupunkikonsernin ja –yhtiöiden (omistus >50%) uudet autot hankitaan kotimaista ja päästötöntä energiaa käyttävinä (esim. biokaasu, sähkö). / Kaupunkikonserni; Hankintapalvelut ja kaupunkikonsernin yhtiöt	Pääpolttoaineina fossiilista Be/DI- käyttäviä autoja ei hankita.	Kilpailutuksissa huomioidaan polttoaineissa vähäpäästöiset ratkaisut.

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma TP 2021
Maapolitiikka	Uuden maapoliittisen ohjelman valmistelu vastaamaan tulevaisuuden vaatimuksia. / Maankäyttöjohtaja Päivitetään valtuuston hyväksymät tontinluovutusperiaatteet. / Maankäyttöjohtaja	Maapoliittinen ohjelma valmistuu ja viedään valtuuston päätettäväksi vuoden 2021 aikana. Tontinluovutusperiaatteet valtuuston hyväksyttäväksi vuoden 2021 aikana.	Tontinluovutusperiaatteet ja -hinnasto uudistettiin loppuvuoden aikana (lautakuntaan päätös 11/21 ja valtuusto 1/ 2022). Mapoli-ohjelmatyö saatiin tekstiosien osalta valmisteltua. Päätöksenteko vuoden 2022 alkupuolella (helmi-maaliskuu).
	Ennakoiva ja strategiaa tukeva raakamaan hankkiminen. / Maankäyttöjohtaja	Maahankinnat Satamalahden kehittämiseksi.	Neuvottelut jatkuvat alueen maanomistajien kanssa kevään 2022 aikana. Asemakaavoitus käynnistynyt.
Matkailun edistäminen	Urpolan Luontokeskuksen toimintaa kehitetään edelleen mm. vuosittain vaihtuvilla näyttelyillä ja palveluilla. Luontokeskus on yksi kolmesta Saimaa Geopark Visitor Centeristä, jossa ovat näkyvillä geologia, luonto, matkailu ja luontokasvatus.	Urpolan luontokeskuksen toiminnan tunnettuuden lisääntyminen ja kävijämäärän kasvu. Kävijämäärän seuranta (kotimaiset/ulkomaiset, ryhmät jne.). Kajakkivuokrauksen kehittämisen seuranta. Asiakaspalaute uusista näyttelyistä -> kehittämisideat	Saimaa Geopark Visitor Center (Urpolan luontokeskus) on pystytty pitämään terveysturvallisesti auki kesän ajan koronasta huolimatta. Kävijämäärä on pieneen tilaan suhteutettuna hyvällä tasolla, yli 3000 kävijää/kesäkausi. Aktiviteettien (kajakien ja veneiden lainaaminen sekä nuotiopaikat) käyttöaste on hyvällä tasolla. Alueelle syntyi kaksi uutta palvelutoimintaa; 4H kioski ja Urpolan Myllyn kahvio, mikä toimi synergiana kohteiden välillä. ELY kanavoi alueen infran kehittämiseen rahaa, joka käytettiin syksyn aikana mm. pöytäryhmiin, kajakkilaituriin sekä alueen opasteisiin. Vesiesteiden poistaminen nousukalojen reiteiltä edistyi vesilupahakemusvaiheeseen.
	Rakennamme ja tuomme osaltamme Urpolanjokilaakso - Kaihun matkailukokonaisuuden kehittämistä ja toiminnallisuutta. Saimaa Central park –hanke käynnissä Kenkäveron ja Kaihun alueella.	Kävijämäärän kehittyminen.	Urpolan alueelle on rakennettu syksyn 2021 aikana uusia polkuja, vanhoja kunnostettu ja rakennettu geologinen kivilajinäyttely opetuskäyttöön. Alueen opastusta on parannettu.
	Huolehditaan vesimatkailun kasvun mahdollisuuksista mm retkisatamaverkosta ja opastausta parantamalla. / Saimaa Geopark, retkisatamaverkko	Kunnostettujen kohteiden (5 kpl) määrä.	Saimaan vesistöalueelle sijoituvia retkisatamien laitureita on kunnostettu neljä kappaletta.
Resurssitehokkuus	Jättemateriaalien tehokkaampi hyödyntäminen. / Metsäsairila Oy	Jätteen vastaanotto ja lajittelukeskuksen rakentaminen ja käyttöönotto Metsä-Sarilassa. Uusi materiaalien vastaanotto käynnistyy alkuvuonna 2021.	Vastaanottohalli (Kieppi) ja materiaali kierto on aktiivisessa käytössä.

	<p>Biohajoavat jätteet (biojäte, vihermassa, jätevesiliete yms.) käsitellään biojalostamossa (biokaasun tuottaminen). Ravinteiden kierrätys tehostuu. Liikennebiokaasun tuotanto on käynnissä. Lisätään liikennebiokaasun käyttöä kaupungin kilpailuttamissa kuljetuksissa. / Metsäsairila Oy, hankintayksikkö, palvelualue</p>	<p>Jätteen vastaanotto ja lajittelukeskuksen rakentaminen ja käyttöönotto Metsä-Sairilassa. Uusi vastaanotto käynnistyy alkuvuonna 2020. Hallin rakennustyöt nyt meneillään.</p>	<p>Metsä-Sairilan jätevedenpuhdistamon liete ensihyödynnetään biokaasulaitoksella. Biojalostamo tuottaa liikennekaasuja. Tuskuun avattu kolmas biokaasuasema 8/21.</p>
	<p>Asumisen jäte hyödynnetään materiaalina tai energiana mahdollisimman tehokkaasti. Kehitetään materiaalien hyödyntämisen lähtökohtia. / Metsäsairila Oy, hankintayksikkö, palvelualue Jäteviranomaisen alueelliset tarkastuskierrokset / aluevalvontakäyntejä keskittyen jätehuoltomääräysten toteutumiseen sekä rakennetun ympäristön valvontaan. / Jäteasiantarkastaja, rakennusvalvonta.</p>	<p>Asumisen jätteen hyödyntäminen n 98%. Kiinteistöjä kohdekäyntialueilla 100 kpl / vuosi.</p>	<p>Metsäsairilassa on avattu Kieppi yksityisasiakkaiden jätteiden hyödyntämisen mahdollistamiseksi ja prosessin yksinkertaistamiseksi käyttäjille. Alueelliset biojätehuolto - tarkastukset 144 kiinteistöllä.</p>
	<p>Ylijäämämaiden sekä tiilen ja betonin jalostus hyötykäyttöön, myös alueen ulkopuoliseen käyttöön eli esim. EcoSairilan rakentamiseen. Purkumateriaalin hyödyntäminen ensisijaisesti uudelleen käyttämällä tai materiaalina esim. vanhan putsarin alue ja vasta toissijaisesti energiana tai loppusijoituksena. / Metsäsairila Oy, hankintayksikkö, palvelualue</p>	<p>Materiaalivirtojen kartoittaminen ja hyödyntämistason nosto CityLoops hankkeen (2 purkukohtetta) myötä. Asfalttirouhe uusiokäytetään uudessa asfaltissa tai kerrosmateriaalina.</p>	<p>Maamateriaalien hyötykäyttöä on lisätty infrapalveluiden osalta ja avattu oma väliavarastointipaikka. Materiaalivirtojen tehokkaampaa hyödyntämistä kehitetään aktiivisesti. Käytetään jätevesipuhdistamon ylijäämälouheesta tehtyjä kerrosmateriaaleja katujen rakentamisessa CityLoops-hankkeen purkukohteet saatiin onnistuneesti päätökseen ja purkuprosessi dokumentoitua.</p>

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma TP 2021
Saavutettavuus	Joukkoliikennepalveluita kehitetään asiakaslähtöisesti kaupunkiympäristön muutokset huomioiden. -Paikallisiikenteen palvelutasouudistuksen mukainen liikennöinti aloitetaan toukokuussa 2021. -Biokaasun käyttöä edistetään. -Joukkoliikenteen helppokäyttöisyyttä kehitetään huomioiden mm. maksutavat, myyntikanavat, informaatiojärjestelmät, sekä viestintä ja markkinointi. / henkilöliikennepalvelut, logistiikkapäällikkö	Joukkoliikenteen matkamäärät (vrt. 2019 n. 1,1 milj. matkaa). 2020 ei vertailukelpoinen pandemian takia. Mobiilimaksamisen ja Waltti-kortin käytön lisääminen. Joukkoliikenteen näkyvyyden ja profiilin nosto	Mittakaavassa matkustus säilyi vuoden 2020 tasolla. Kaupunkiliikenteessä matkustus hieman väheni, mutta maaseutuliikenteessä pysyi ennallaan. Mobiilimaksaminen lisääntyi waltti -lippujärjestelmän uudistuksesta johtuen. Joukkoliikenteen imagonnostoa vaikeutti pandemiatilanne (rajoitukset kaluston käytettävyydessä).
Palvelujen digitalisointi ja palvelumuotoilu	Koulutilojen iltakäytön pilotoinnista Rantakylän yhtenäiskoulun osalta on positiivisia kokemuksia. Palvelun laajentaminen jatkuu asteittain. Palvelumuotoillaan kokonaisuuksia asiakaspalautteiden pohjalta houkuttelevammaksi. Nykyisen prosessin tehostaminen nopean varaamisen mahdollistamiseksi. (ASTY/Palvelujohtaja) - Tapahtumasivusto - verkkopalvelua (avattu 09/2019): Aluevarausten ohjaaminen ja keskittäminen jatkuu. / Palvelujohtaja -Torivarausten kehittäminen ja siirtyminen digiaikaan. Osa organisaation, keskitettyä, sähköiset järjestelmät - kartoitustyötä. / palvelujohtaja	- Mittari; varausasteen vertaaminen aiempaan (Timmi –raportit) Tavoite: Varausasteen nostaminen prosessien kehittymisen myötä ja uudenlaisen toimintamallin omaksuminen omassa organisaatiossa. Käyttäjien kulkeminen tiloissa turvallisesti ja helposti kulunhallinnan suunnittelun avulla. - Mittari: Asiakaskokemus ja palautteet, sivuston kävijämäärän seuraaminen - Tapahtumalupa-anomusten tavoitteellinen keskittäminen verkkoon. -Tavoitteena asioinnin nykyaikaistaminen ja palvelutehokkuus -Digitalisoitumisen aste torivaraajien osalta vrt. Aiemmat vuodet	Iltakäytön osalta koulujen tilojen varattavuutta nostettiin lisää Timmiin. Nykyiset lukitussysteemit eivät tue optimaalista iltakäyttöä. Koodilukitus resurssiviisain ratkaisu. Tapahtuma-aluevarauksissa sähköinen hakulinkki käytössä. Yhteistyössä Mikkeli Eventsin kanssa tapahtuman järjestämishojien yhtenäistäminen ja päivittäminen Mikkeli Events alustalle. Kaupungin ohjeistus päivitetty jo aiemmin. Eteläisen aluekoulun iltakäytön kulunvalvontasuunnittelu (tulevaisuuden benchmark - kohde). Koulujen liikuntasalien varaussysteemin yhtenäistäminen aloitettu.
	- Jätehuoltopalveluiden sähköisen viranomaisrekisterin ja paikkatiedon parantaminen / jätehuoltoviranomainen - Rakennusvalvonnan paperiarkiston digitointi / rakennusvalvonta	- Rekisteritietojen tarkistukset ja jäteasioiden paikkatietojen lisäys karttaohjelmaan. Käynnistys yhdessä kaupungin digitointihankkeen kanssa, selvitystyön käynnistys.	Rekisteritietoja on tarkastettu ja korjattu jätehuoltopäätösten yhteydessä. Jätehuollon valvonta ja sähköinen informaatio-järjestelmä -hanke on saanut VM:n päätöksen 83 300 € valtioavustuksesta. Projektin selvitystyötä tehty syksyllä. Digitointi on kilpailutettu ja toimija valittu. Arkistoa seulotaan digitointia varten.

			Rakennusvalvonnan arkistokauppa avattu Lupapisteeseen.
	Sähköinen maataloustukihakuk / maaseutujohtaja	Sähköisten hakemusten prosentuaalinen määrä vuositasolla. tavoite 95%	Toteuma oli 94 %.
Kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen torjunta	Uusiutuvan energian (mm. kaukolämpö) hyödyntäminen ja fossiilisten polttoaineiden käytön vähentäminen / Talonrakennuspalvelut	Vuosittain toteutuneiden kohteiden määrä	Uusissa kohteissa huomioidaan fossiilisten polttoaineiden minimointi. Olemassa olevien kohteiden osalta on selvityksessä Anttolan maalämpökohteiden öljypriimauksesta luopuminen.
	Uudiskohteissa huomioidaan energiantuotanto auringolla sekä älykäs energianhallinta. Olemassa olevissa kohteissa (koulut ja päiväkodit) laajennetaan aurinkoenergian käyttöä osana ympäristökasvatusta. / Talonrakennuspalvelut	Aurinkoenergian käytön määrään kasvaminen.	Vuoden 2021 aikana toteutui yksi aurinkopaneelikohde (Ristiina). Toinen hanke siirtyi vuodelle 2022 energia-avustuksen vuoksi.
	Pursialan lentotuhkan hyödyntäminen kiertotalouden prosesseissa Mikkelissä. / ESE Oy, Metsäsairila Oy	Tuhkat jalostetaan omissa kaupungissa, mahdollisuus EcoSairilalle. Koetoiminta meneillään. Ensimmäiset tuotteet 2021 kesällä.	Lentotuhkaa hyödynnetään osana rakeista metsälannoitetta.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma TP 2021
EcoSairila -kehittämisalusta	Kiertotaloudenkadun jatkaminen (ja teollisuusalueen pistokadut) rakentaminen vv. 2021 – 23. Korttelialueiden tasoittaminen tonttien luovutkelpoistamiseksi. /Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue	Kokoojakadun pääosa (1/2) valmis v. 2020 ja pistokadut valmiina 2023 Tasattua korttelia 2ha	Yrityksille suunnattavien kortteli/tonttialueiden tasaus luovutuskuntoon jatkui. Tasattua kenttääluetta on 5 ha.
	Alueen tonttien varaaminen on käynnissä. / Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue	2 kpl v. 2021	Alueen tonttimarkkinointi jatkui aktiivisena yhdessä MikseiMikkelin kanssa vuoden 2021 aikana. Ecosairilaa esiteltiin 7:lle potentiaaliselle sijoittujalle. Asfalttiasema aloittaa toimintansa keväällä 2022. Sijoittumisneuvottelut jatkuvat edelleen ja kolme tonttivarausta tiedossa; yksi iso toimija ratkaisee asian 2022 kevätpuolella.
	Uusien yritysten lokalisointi EcoSairilaan. / Mikkelin kehitysyritykset Miksei Oy	2 kpl v. 2021	Alueelle on saatu 2 tontinvarausta, lisäksi käydään neuvotteluja 2–3 yrityksen sijoittumisesta Ecosairilan asemakaava-alueelle.

Painopiste: Asiakaslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma TP 2021
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Asiakaspalveluprosessin tehostaminen entisestään: kaavoitus – tontin luovutus – rakennuslupa.	Kaupungilla on tarjottava tehokkaammin eri käyttötarkoituksiin tontteja. Pientalotonttien varaajien asiakastytyväisyyskysely.	Pientalotonttien varaajien asiakastytyväisyyskyselyä ei ole resurssien puuttuessa voitu toteuttaa. Asiakaspalveluprosessin tehostamiseksi Mikkelin kaupunki on mukana VM:n Digikannustin -hankkeeseen yhdessä Hämeenlinnan kaupungin kanssa. Hankkeen tavoitteena on jouhevoittaa ja nopeuttaa maankäytön, suunnittelun ja rakentamisen käytäntöjä ja ajallisesti lyhentää hallinnollista prosessia tontin hausta rakentamiseen.
	Kehitetään rakennusvalvonnan asiakaspalvelua ja lupaprosessia.	Selvitetään nykytila asiakastytyväisyys-kyselyllä.	Rakennusvalvonnan asiakaskysely toteutettu syksyllä kirjekyselyllä. Loppusyksystä käynnistyi jatkuva sähköinen asiakaspalvelukysely luvan saaneille.
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Täydennyskoulutusta on järjestetty työntekijän koulutustarpeen mukaisesti /maaseutujohtaja ja maaseutuasiamies	1 päivä / työntekijä	Toteutui vähintään 2 päivää/työntekijä

Kaupungin omistamien rakennusten tunnusluvut

	TP 2020	TA 2021	TP 2021	Toteutuma %
Hallinnassa oleva rakennusomaisuus 1000 m ³	1375	1388	1406	101 %
Ulosvuokratut liike- ja teollisuuskiinteistöt, 1000 htm ²	50	72	49	68 %
Rakennusten ylläpito				
Rakennusten kunnossapito €/m ³ /v	1,5	2,4	1,6	66,67 %
	TP 2020	TA 2021	TP 2021	Toteutuma %
Rakennusten ylläpito				
Kaukolämmön normitettu kokonaiskulutus (kWh/r-m ³ /v)	31,2	40	–	–
Sähkön kokonaiskulutus (kWh/r-m ³ /v)	16,5	19	–	–
Kulutukset on laskettu rakennuskuutiometriä kohti. Seurannassa oleva rakennustilavuus edustaa noin 66 prosenttia talonrakennuspalveluiden hallinnassa olevasta kokonaisrakennustilavuudesta. Vuoden 2021 raportointi ei henkilöstöväjeen vuoksi ehtinyt toimintakertomuksen julkaisuajankohtaan mennessä.				

Tietoimen tunnusluvut	TP 2020	TA 2021	TP 2021	Toteutuma %
Avustettavat yksityistiet, kpl	775	820	783	95 %
Perusparannetut yksityistiet, kpl	64	62	59	95 %
Kunnossapidetyt yksityistiekilometrit euroa/km	387	390	385	99 %

Maaseututoimen tunnusluvut	TP 2020	TA 2021	TP 2021	Toteutuma %
Maatilat yhteensä, kpl	1311	1320	1280	97 %
Maatalouden tukihakemukset, kpl	5359	5100	4609	90 %
Maatalouden tuet milj. euroa/vuosi	26	25	29	116 %
Lomituspäivät (vuosilomat, sijaisapu, tuettu lomitus)	13 271	21000	19764	94 %
Kustannus euroa/lomituspäivä	210	212	222	105 %

Lentoasema

Vuosi Palvelu	2021			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
5150 - Lentoasema				
laskeutumisesta lukumäärä kpl	4,00	900,00	249,00	27,67 %
menot / laskeutuminen €/kpl	-134 594,50	-560,39	-2 105,49	375,72 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Toteutuneisiin suoritteisiin on huomioitu kentän ylimääräiset avaukset, palolentotoiminta sekä koululennot. Toteumaan ei ole kuitenkaan huomioitu yleisilmailua, koska näiden osalta ei ole tällä hetkellä mahdollisuutta tarkempaan dokumentointiin. Arviolta yleisilmailuun liittyviä laskeutumisia on ollut 1-7 per päivä eli arviolta 540-2800 laskeutumista vuoden aikana.

Kaavoitus

Vuosi Palvelu	2021			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
5320 - Erityiset kaavahankkeet sekä y				
yleiskaavoituksen hyväksytyt kaavat kpl	1,00	3,00	6,00	200,00 %
5330 - Asemakaavat				
asemakaavoituksen hyväksytyt kaavat kpl	5,00	13,00	12,00	92,31 %
menot / hyväksytyt kaava €/kpl	-87 277,66	-45 345,70	-42 249,11	93,17 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Maaomaisuuspalvelut

Vuosi Palvelu	2021			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
5350 - Tonttien ja kiinteistöjen luov				
rekisteröidyt kiinteistöt kpl	15,00	40,00	43,00	107,50 %
menot / rekisteröity kiinteistö €/kpl	-23 082,37	-7 693,63	-9 255,28	120,30 %
operoidut kiinteistöt kpl	104,00	100,00	87,00	87,00 %
menot / operoitu kiinteistö €/kpl	-3 329,19	-3 077,45	-4 574,45	148,64 %
5360 - Paikka- ja maastotieto				
kunnan maapinta-ala km2	2 550,00	2 550,00	2 550,00	100,00 %
menot / neliökilometri €/km2	-190,42	-257,26	-188,60	73,31 %
ylläpidettävä alue km2	152,00	152,00	152,00	100,00 %
menot / ylläpidetty neliökilometri €/km2	-3 194,57	-4 315,81	-3 163,97	73,31 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Henkilöliikennepalvelut

Vuosi Palvelu	2021			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
5720 - Henkilöliikenne-palvelut				
Waltti-korttilatausten lukumäärä kpl	76 606,00	32 000,00	31 554,00	98,61 %
menot / Waltti-korttilataus €/kpl	-64,69	-148,40	-163,32	110,05 %
joukkoliikenteen kyytiinnousut kpl	769 056,00	1 150 000,00	994 555,00	86,48 %
menot / kyytiinnousu €/kpl	-6,44	-4,13	-5,18	125,48 %
peruskoululaisten osuus kyytiinnousuista %	44,40	40,00	50,00	125,00 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Puistot

Vuosi Palvelu	2021			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
6000 - Puistot				
puistojen hoito ja ylläpito m2	1 186 422,00	1 186 422,00	1 186 422,00	100,00 %
menot / neliometri €/m2	-1,06	-1,22	-1,04	85,40 %
2. hoitoluokan puistot m2	354 492,00	354 492,00	354 492,00	100,00 %
menot / 2. luokan neliometri €/m2	-3,55	-4,07	-3,48	85,40 %
3. hoitoluokan puistot m2	931 930,00	831 930,00	831 930,00	100,00 %
menot / 3. luokan neliometri €/m2	-1,35	-1,74	-1,48	85,40 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Ylläpitourakat 3 kpl ovat käynnistyneet suunnitellun mukaisesti. Uimarantojen (17 kpl) ylläpitoon varattu määräraha ylittyi 35 000 euroa, ylitys katetaan puistojen ylläpidon kohdista muu maisemanhoito ja B-luokan puistot. Liikuntapalvelujen uimarantojen (12 kpl) siirtäminen vuoden 2022 alusta asumisen ja toimintaympäristön palvelualueelle valmistauduttiin kartoittamalla ja inventoimalla siirtyvät uimarannat. Mikkelin kaupunki sai vuodelle 2021 - 2022 kansainvälisen Green flag -statuksen Naisvuorelle hyvin ylläpidetystä viheralueesta. Mikkeli oli mukana vieraslajien torjunnassa VieKas Life -hankkeessa.

Kunnallistekniikan suunnittelu

Vuosi Palvelu	2021			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
5820 - Suunnittelu				
hyväksytyt suunnitelmat kpl	64,00	80,00	65,00	81,25 %
menot / hyväksytyt suunnitelma €/kpl	-5 243,38	-4 328,46	-4 342,96	100,34 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Hyväksytyttä suunnitelmia yhteensä 65 kpl joista 24 kpl liikenteenohjaussuunnitelmia.

Kunnossapito

Vuosi Palvelu	2021			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
5840 - Kunnossapito				
rakenteelliset katualueen neliöt m2	5 530 919,00	5 438 161,00	5 438 161,00	100,00 %
menot / katuneliö €/m2	-1,02	-1,17	-1,17	99,99 %
talvihoidossa olevat katuneliöt m2	2 945 939,00	2 941 583,00	2 941 583,00	100,00 %
menot / talvihoidon katuneliö €/m2	-1,92	-2,16	-2,16	99,99 %
liikenneväylien valaisimet kpl	12 996,00	12 996,00	12 996,00	100,00 %
menot / valaisin €/kpl	-435,19	-488,24	-488,16	99,99 %
liikenneväylien ohjauslaitteet kpl	27,00	27,00	27,00	100,00 %
menot / ohjauslaite €/kpl	-209 469,10	-235 004,18	-234 969,21	99,99 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Alueurakka-alueita on kolme ja näitä kaikkia hoitaa Viherpalvelut Hyvönen Oy. Uusia katualueita on tullut ylläpitoon lähinnä asuntokatujen osalta sekä aiemmin rakennettujen katuvieralueiden osalta, jotka rakentamisen takuajan jälkeen ovat siirtyneet kaupungin kunnossapitoon. Kunnossapidollisesti katualueiden korjausvelan kasvua on pyritty hillitsemään vanhojen huonokuntoisten, kuivatuen ja vesihuollon osalta kunnossa olevien katujen sekä kevyen liikenteen väylien uudelleen päällystämällä (87 578 m2). Jalkakäytävien ja kevyen liikenteen väylien huonokuntoisia kohteita on päällystetty noin 3 km. Kunnossapidettävien katualueiden neliömäärät kasvavat joka vuosi. Katuvalojen määrä on vuoden lopussa tarkennettu uusien katualueiden lisääntyä, pylväiden etäisyyttä on mitoitettu uudelleen katujen saneerauksien yhteydessä ja palaneita lamppeja on korvettu energiatehokkaammilla valaisimilla, mikä näkyy myös energiankulutuksessa. katuvalojen kesäsammutusaikaa on pidennetty 1.5. - 31.7.

Metsät ja vesialueet

Vuosi Palvelu	2021			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
6020 - Metsät ja vesialueet				
talousmetsät ha	5 011,00	5 081,00	5 081,00	100,00 %
menot / talousmetsien hehtaari €/ha	-120,84	-120,38	-104,18	86,54 %
taajamametsät ha	1 642,00	1 575,00	1 575,00	100,00 %
menot / taajamametsien hehtaari €/ha	-368,78	-388,35	-336,09	86,54 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Myrskytuhojen korjuun aiheuttamat lisämenot palveluiden ostoon noin 20 000 euroa. Kaikkia tehtyjä kauppvoja ei saatu toteutettua vuoden loppuun mennessä, metsäpalveluissa on ollut henkilöstövajetta elokuun alusta saakka.

Rakennusvalvonta

Vuosi Palvelu	2021			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
6100 - Rakennusvalvonta				
luvat kpl	776,00	750,00	750,00	100,00 %
menot / lupa €/kpl	-1 206,49	-1 219,21	-1 126,79	92,42 %
katselmuksat kpl	818,00	950,00	1 059,00	111,47 %
menot / katselmus €/kpl	-1 144,54	-962,53	-798,01	82,91 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Tärkeimmät tapahtumat kaudella

Lupamäärät ovat pysyneet ennallaan koronatilanteesta huolimatta. Asiakirjakauppa on avattu rakennusvalvonnan arkistolle, josta kuntalaiset voivat hankkia rakennusvalvonnan digitaalista arkistoaineistoa. Rakennusvalvonnan arkistoa on seulottu ja tiivistetty digitointia varten. Henkilökunta on osallistunut kahteen asiakaspalvelukoulutukseen sekä rakennustarkastajat ovat aloittaneet tietomallikoulutuksen. Käynnistetty sähköinen asiakaspalvelukysely, joka lähetetään jokaiselle rakennushankkeeseen ryhtyneelle sekä suunnittelijoille lupapäätöksen jälkeen. Määräaikainen lupainsinööri on laatinut ohjeita luvanhakijoille mallisuunnitelmilla sekä sujuvoittanut lupakäsittelyä avustamalla lupaneuvonnassa sekä selvittämällä kiinteistöjen lupatilannetta.

Rakennusvalvonnan projektit

Vuosi Palvelu	2021			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
6300 - Rakennusvalvonnan projektit				
tarkastetut kiinteistöt kpl	421,00	300,00	391,00	130,33 %
menot / tarkastettu kiinteistö €/kpl	-245,56	-412,09	-273,32	66,33 %
tehdyt selvitykset kpl	401,00	300,00	333,00	111,00 %
menot / tehty selvitys €/kpl	-257,80	-412,09	-320,92	77,88 %
uusia rakennuksia rekisteriin kpl	266,00	200,00	255,00	127,50 %
menot / uusi rakennus rekisteriin €/kpl	-388,64	-618,13	-419,09	67,80 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Talous

Kaupunkikehityslautakunta

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatulot	45 077 500	-1 590 000	43 487 500	43 458 381	-29 119
Valmistus omaan käyttöön	388 500		388 500	594 839	206 339
Toimintamenot	-45 852 000	50 000	-45 802 000	-42 511 180	3 290 820
Toimintakate (netto)	-386 000	-1 540 000	-1 926 000	1 542 041	3 468 041

2.2.2.9 Etelä-Savon pelastuslaitos -taseyksikkö

Etelä-Savon pelastuslaitos on yksi maamme 22 pelastuslaitoksesta ja tuotamme pelastustoimen palvelut Etelä-Savon alueella. Pelastuslaitoksen tavoitteena on onnettomuuksien ennaltaehkäisy, pelastustoiminta, varautuminen eri häiriötilanteisiin ja suuronnettomuuksiin sekä poikkeusoloihin, yhteistyössä muiden toimijoiden ja viranomaisten kanssa. Toimialueella on 30 paloasemaa, joista Savonlinnan, Mikkelin, Pieksämäen, Sulkavan, Puumalan, Kangasniemen ja Mäntyharjun paloasemat toimivat 24/7-periaatteella voimassa olevan palvelutasopäätöksen mukaan. Muilla paloasemilla osassa on henkilöstöä virka-aikaan ja osa toimii sopimuspalokuntalaisten voimin

Palvelusuunnitelma

Etelä-Savon pelastuslautakunta päätti 17.12.2020 kokouksessaan Etelä-Savon pelastustoimen palvelutasopäätöksen vuosille 2021-2023. Palvelutasopäätös muodostaa perustan, jonka mukaisesti palvelut järjestetään. Etelä-Savon pelastuslaitoksen talousarvio päätetään vuosittain Mikkelin kaupungin talouden ja toiminnan suunnitteluajataulun mukaisesti. Talousarvio ja henkilöstö mitoitetaan siten, että pelastustoimen palvelutasopäätöksessä päätetyt palvelut voidaan tuottaa. Palvelutuotannon kehittäminen tehdään pääsääntöisesti olemassa olevilla resursseilla siten, että toiminnan tuottavuutta saadaan parannettua eri kehittämistoimenpiteillä.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Vuoden 2021 aikana pelastuslaitoksen toimintaan on edelleen vaikuttanut koronapandemia ja siihen liittyvät rajoitukset. Etelä-Savon pelastuslaitos on ottanut huomioon omassa toiminnassaan terveysturvalliset toimintamallit. Painopisteenä on ollut oman toiminnan turvaaminen ja varautuminen muiden viranomaisten auttamiseen. Etelä-Savon maakunnan valmiusfoorumi kokoontui vuoden aikana 34 kertaa.

Talouden toteutuminen ja olennaiset poikkeamat

Vuonna 2021 pelastustoimen ja ensihoidon toimintatuotot olivat 17 344 611 euroa ja toimintakulut olivat 16 821 209 euroa. Vuoteen 2020 verrattuna toimintatulot kasvoivat 3,6 % (605 t€) ja toimintakulut kasvoivat samoin 3,6 % (592 t€).

Talousarvioon verrattuna toimintatulojen toteuma oli 100,18 % ja toimintamenojen toteuma oli 99,79 %. Vuoteen 2020 verrattuna henkilöstömenot kasvoivat 0,96 % (104 t€). Palkat ja palkkiot pienuivät puolestaan 1,69 % (155 t€). Palvelujen ostot kasvoivat 23,82 % (356 t€). Tulojen ja menojen kasvu (erityisesti palvelujen osto) johtui siitä, että Etelä-Savon pelastuslaitos oli toteuttamassa Sisäministeriön pelastusosaston rahoittamaa palvelukokonaisuushanketta.

Pelastuslaitos käytti investointeihin 679 733 euroa. Tilikauden aikana hankittiin mm. sammutusauto Pieksämäelle ja öljyntorjuntavene Puumalaan.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 2021
Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan	Etelä-Savon pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti uuden maakunnan suunnitteluun.	Toteutuu kyllä/ei	Toteutui
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Etelä-Savon pelastuslaitoksen palvelut tuotetaan palvelutasopäätöksen mukaisesti.	Kts. tunnusluvut	Toteutui osittain

TUNNUSLUVUT

		TP 2019	TA 2020	TP 2020	TA 2021	TP 2021
Pelastustehtävät	kpl	3653	vähenee	3347	vähenee	3423
Palokuolemat	kpl	4	0	2	0	1
Tulipalot	kpl	427	vähenee	405	vähenee	387
Turvallisuusasioihin kohdistuvaa neuvontaa, valistusta ja koulutusta saaneiden osuus väkiluvusta	kpl	14 %	20 %	5 %	20 %	5 %
Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatoteuma						
I riskialueella/ 80 %.		60%	80 %	80 %	80 %	70 %
II riskialueella /80 %		81%	80 %	87 %	80 %	84 %
III riskialueella/ 80 %		97%	80 %	94 %	80 %	92 %

Pelastustoimen tehtävät vuosittain (tilinpäätös)							
Onnettomuustyyppi (ensisijainen)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Rakennuspallo	79	90	68	75	79	56	60
Rakennuspalovaara	108	93	89	93	96	100	90
Maastopalo	105	105	75	173	123	113	105
Liikennevälinepalo	57	66	68	63	56	59	73
Muu tulipalo	50	77	68	53	73	77	59
Liikenneonnettomuus	542	550	646	601	665	531	585
Öljyvahinko	60	80	81	82	88	114	116
Vaarallisten aineiden onnettomuus	11	8	7	7	11	11	9
Räjähdyks/räjähdyksvaara	0	0	1	0	2	0	
Sortuma/sortumavaara	0	1	1	6	5	0	
Autom. paloilmoittimen tarkastus-/ varmistustehtävä	482	529	427	424	400	363	394
Palovaroittimen tarkastus-/ varmistustehtävä	51	71	57	81	57	62	90
Muu tarkastus-/varmistustehtävä	336	347	329	414	434	492	463
Ensivastetehtävä	634	788	788	962	729	458	408
Ihmisen pelastaminen	112	101	104	105	73	74	96
Eläimen pelastaminen	45	78	55	56	59	50	67
Vahingontorjuntatehtävä	495	532	216	473	415	567	509
Avunantotehtävä	107	189	250	246	266	245	261
Virka-aputehtävä	75	21	27	33	22	23	38
Yhteensä	3 349	3 726	3 357	3947	3653	3347	3423

Etelä-Savon pelastuslaitos

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Liikevaihto	16 866 800		16 866 800	16 305 822	-560 978
Liiketoiminnan muut tuotot	447 400		447 400	1 038 789	591 389
Materiaalit ja palvelut	-2 612 100		-2 612 100	-3 145 917	-533 817
<i>Ostot tilikauden aikana</i>	-1 169 600		-1 169 600	-1 294 508	-124 908
<i>Palvelujen ostot</i>	-1 442 500		-1 442 500	-1 851 409	-408 909
Henkilöstökulut	-11 766 100		-11 766 100	-11 077 440	688 660
<i>Palkat ja palkkiot</i>	-9 617 700		-9 617 700	-9 046 589	571 111
<i>Henkilösivukulut</i>	-2 148 400		-2 148 400	-2 030 851	117 550
<i>Eläkekulut</i>	-1 771 000		-1 771 000	-1 662 862	108 138
<i>Muut henkilösivukulut</i>	-377 400		-377 400	-367 988	9 412
Suunnitelman mukaiset poistot	-457 600		-457 600	-510 777	-53 177
Liiketoiminnan muut kulut	-2 478 400		-2 478 400	-2 597 853	-119 453
Liikelylijäämä (-alijäämä)	0		0	12 624	12 624
Rahoitustuotot ja -kulut				-1 803	-1 803
<i>Korkotuotot</i>				52	52
<i>Muut rahoituskulut</i>				-1 855	-1 855
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä				10 822	10 822
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia					
Poistoeron vähennys				-10 822	-10 822
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)				0	0

Etelä-Savon pelastuslaitoksen tuloslaskelma 2021

Ostot ja myynnit kaupungilta mukana

	1.1.-31.12.2021		1.1.-31.12.2020	
Liikevaihto	16 305 822,44		15 837 811,89	
Liiketoiminnan muut tuotot	1 038 788,61		901 521,55	
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-1 294 508,28		-1 254 446,13	
Palvelujen ostot	-1 851 408,68	-3 145 916,96	-1 495 258,27	-2 749 704,40
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-9 046 589,38		-9 201 974,77	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-1 662 862,20		-1 714 538,11	
Muut henkilösivukulut	-367 988,30	-11 077 439,88	-55 982,02	-10 972 494,90
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot			-510 776,78	-595 709,61
Liiketoiminnan muut kulut			-2 597 852,99	-2 506 512,97
Liikeylijäämä (-alijäämä)	12 624,44		-85 088,44	
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot	52,39		59,21	
Muut rahoituskulut	-1 855,16	-1 802,77	-668,06	-608,85
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	10 821,67		-85 697,29	
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	10 821,67		-85 697,29	
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)			-10 821,67	85 697,29
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	0,00		0,00	

Etelä-Savon pelastuslaitoksen rahoituslaskelman toteutumisvertailu

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toiminnan rahavirta					
Liikeylijäämä (-alijäämä)				12 624	12 624
Poistot ja arvonalentumiset	457 600		457 600	510 777	53 177
Rahoitustuotot ja -kulut				-1 803	-1 803
Tulorahoituksen korjauserät				-22 813	-22 813
	457 600		457 600	498 786	41 186
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-702 750		-702 750	-679 733	23 017
Rahoitusosuudet investointimenoihin	286 750		286 750	306 064	19 314
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot				92 906	92 906
Toiminnan ja investointien rahavirta	41 600		41 600	218 022	176 422

Etelä-Savon pelastuslaitoksen rahoituslaskelma

varsinainen toiminnan ja investointien rahavirta

	1.1.-31.12.2021		1.1.-31.12.2020	
Toiminnan rahavirta				
Liikelyjäämä (-alijäämä)	12 624,44		-85 088,44	
Poistot ja arvonalentumiset	510 776,78		595 709,61	
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 802,77		-608,85	
Muut tulorahoituksen korjaukset	-22 812,91		188 850,00	
	<u>498 785,54</u>	498 785,54	<u>698 862,32</u>	698 862,32
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-679 733,38		-609 558,02	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	306 064,00		56 000,00	
Käyttöomaisuuden myyntitulot	92 906,07	-280 763,31	91 150,00	-462 408,02
Toiminnan ja investointien rahavirta		<u>218 022,23</u>		<u>236 454,30</u>
Rahoituksen rahavirta				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutos kunnalta	677 850,37		-1 639 055,68	
Saamisten muutos muilta	435 331,68		191 332,40	
Korottomien velkojen muutos kunnalta	0,00		273 207,52	
Korottomien velkojen muutos muilta	-1 331 204,28	-218 022,23	938 061,46	-236 454,30
Rahoituksen rahavirta		<u>-218 022,23</u>		<u>-236 454,30</u>
Rahavarojen muutos		0,00		0,00
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.		0,00		0,00
Rahavarat 1.1.		0,00		0,00
		<u>0,00</u>		<u>0,00</u>

Etelä-Savon pelastuslaitoksen tase 31.12.2021

	2021	2020
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	1 198 775,21	1 229 506,79
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	0,00	121 468,98
	<u>1 198 775,21</u>	<u>1 350 975,77</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Lyhytaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	10 077,01	4 900,37
Myyntisaamiset	39 790,58	437 174,54
Saamiset kunnalta ja kuntayhtymältä	2 306 731,52	2 989 758,53
Muut saamiset	177 768,88	232 696,42
Siirtosaamiset	95 950,07	78 970,25
	<u>2 630 318,06</u>	<u>3 743 500,11</u>
Rahat ja pankkisaamiset	0,00	0,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	3 829 093,27	5 094 475,88
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	7 049,04	7 049,04
Tilikauden yli-/alijäämä	0,00	0,00
	<u>7 049,04</u>	<u>7 049,04</u>
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	1 173 215,21	1 162 393,54
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	335 000,00	280 000,00
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Saadut ennakot	3 890,32	0,00
Ostovelat	458 506,15	531 776,95
Muut velat	185 105,29	207 421,17
Siirtovelat	1 666 327,26	2 905 835,18
	<u>2 313 829,02</u>	<u>3 645 033,30</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	3 829 093,27	5 094 475,88

2.2.3 Liikelaitosten tavoitteiden toteutuminen

Valtuusto asettaa toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet liikelaitoksille. Liikelaitokset noudattavat toiminnassaan talousarviossa määriteltyjä tavoitteita. Talousarviossa toiminnalliset tavoitteet on määritelty sitoviksi ja niiden mahdollisista muutoksista päättää valtuusto. Talousarviossa esitettävät tunnusluvut muodostuvat suoritettavista, tehokkuutta ja taloudellisuutta ilmaisevista luvuista, toiminnan laajuustiedoista sekä voimavaroja osoittavista tunnusluvuista, jotka eivät ole määrärahojen tapaan valtuustoon nähden sitovia. Liikelaitosten tavoitteiden toteutuminen on esitetty erillistilinpäätöksinä tilinpäätöskirjassa.

Asetettujen tavoitteiden rajoissa johtokunta päättää toiminnan kehittämisestä sekä seuraa ja raportoi tavoitteiden saavuttamista. Liikelaitoksille asetettujen toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan kerran vuodessa heinäkuun toteutumisena ja tilinpäätöksen yhteydessä kaupungin toimintakertomuksessa. Liikelaitosten taloudellisesta tilanteesta on raportoitu kaupungin talousraportointiaikataulun mukaisesti 3/2021, 7/2021 ja 10/2021 seurantaraporteissa. Kaupunginvaltuusto on konserniohjeen hyväksyessään (KV 7.6.2021 § 82) määritellyt myös liikelaitoksia koskevan konserniohjauksen ohjeistuksen.

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian talouden kaupunginvaltuustoon nähden sitova tavoite oli 11 000 euron liikeylijäämä. Vuoden 2021 talous toteutui huomattavasti suunniteltua parempana, ja liikelaitos teki 608 504 euron liikeylijäämän. Otavian tuloista merkittävimmän osan muodostavat lukiokoulutuksen ja perusopetuksen sekä vapaan sivistystyön valtionosuudet.

Toiminnallisina tavoitteina olevien opiskelijamäärien osalta lukion toteuma oli 947, joka on 27 opiskelijaa tavoitetta parempi. Peruskoulun opiskelijamäärä oli 285 opiskelijaa, joka ylitti talousarvion 75 oppilaalla. Vapaan sivistystyön opiskelijaviikkojen tavoitteena oli 1 410 opintoviikkoa, ja toteumaksi muodostui 1587,8, eli tavoite ylittyi selvästi. Liikelaitokselle oli asetettu tavoitteita myös strategisissa ohjelmakorteissa, joiden toteutuminen on raportoitu yksityiskohtaisesti Otavian omassa toimintakertomuksessa. Kaikkia ohjelmakorteilla asetettuja tavoitteita ei saavutettu mm. koronan vaikutusten johdosta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö teki lukiokoulutuksen valtionosuuksista takaisinperintäpäätöksen vuosien 2013–2017 osalta (15,65 miljoonan euroa). Takaisinperittävien valtionosuuksien määrä kirjattiin vuoden 2019 tilinpäätöksessä liikelaitos Otavian taseeseen oikaisemaan edellisten tilikausien yli-/alijäämiä. Kaupunki teki takaisinperintäpäätöksensä oikaisuvaatimuksen, johon 16.6.2020 antamassaan päätöksessä OKM kohtuullisesti takaisinperittävää summaa 2,4 miljoonalla eurolla. Päätöstä koskeneen muutoksenhakuprosessin päättymisen myötä 2,4 miljoonan euron kohtuullistamissumma on kirjattu vuoden 2021 tilinpäätöksessä uutena oikaisuna. Näin ollen Otavian taseessa edellisten tilikausien yli-/alijäämässä oleva nettilukiotoiminnan takaisinperittävien valtionosuuksien jäljelle jäänyt määrä on 13,2 miljoonaa euroa. Valtiolta on haettu helmikuussa 2022 akordia takaisinperittävään valtionosuuteen ensisijaisesti 11,8 miljoonan euron summalle, toissijaisesti vaaditaan takaisinperittävän määrän merkittävää lisäkohtuullistamista.

Mikkelin Vesiliikelaitoksella oli talousarviossa kaksi valtuustoon nähden sitovaa tavoitetta: liikeylijäämä, jonka tavoite oli 1 200 000 euroa, sekä 500 000 euron korvaus peruspääomasta. Liikeylijäämä toteutui 739 218 euroa tavoitetta huonompana ollen 460 782 euroa. Korvaus peruspääomasta toteutui talousarvion mukaisena. Liikeylijäämätavoitteen alituksen lisäksi valtuustolta haettiin osana tilinpäätösvalmistelua ylityslupaa Vesilaitoksen verkosto- ja laitosinvestointimenojen 894 000 euron ylittymiseen. Huomionarvoista on, että kaupunginvaltuusto ei päätöksellään 21.3.2022 § 29 myöntänyt haettuja lupia liikeylijäämätavoitteen alitukseen ja investointimenojen ylitykseen. Alkuperäinen vuoden 2021 talousarviossa asetettu liikeylijäämätavoite oli 2,2 miljoonaa euroa, johon myönnettiin KV 13.12.2021 § 185 talousseurannan yhteydessä yhden miljoonan euron pienentävä muutos siten, että tavoite laski 1,2 miljoonaan euroon.

Koko kaupungin tasolla merkittävä Metsä-Sairilan jätevedenpuhdistamoinvestointi valmistui tilikauden aikana, ja tuotantokäyttö koko kapasiteetilla alkoi 7.10.2021. Puhdistamohankkeen kustannusten kumulatiivinen toteuma oli 75,86 miljoonaa euroa.

Vesilaitoksen toimintaa kuvaavissa tunnusluvuissa veden myynti jäi hieman alle talousarvion 2,65 miljoonan m³ tavoitteen, kun toteuma oli 2,54 miljoonaa m³. Jätevettä laskutettiin 2,473 miljoonaa m³, kun talousarvion mukainen tavoite oli 2,630 miljoonaa m³, eli myös jäteveden osalta talousarviossa asetettu myyntitavoite alittui hieman.

Vesilaitoksen palvelusuunnitelman toteutumisen osalta talousvesi oli laatuvaatimukset täyttävää ja vedenjakelu toimi häiriöttömästi. Jätevesiviemärointi toteutui ilman merkittäviä häiriöitä, ja jätevesipuhdistamojen toiminta oli pääosin lupamääräysten mukaista. Kenkäveronniemessä ei saavutettu kokonaisfosforin puhdistustehovaatimusta ensimmäisen ja kolmannen jakson aikana mm. saostuskemikaalin huonon laadun vuoksi – muilta osin vaatimukset täyttyivät. Anttolan puhdistamolla oli lieviä alituksia puhdistustehossa hapenkulutuksen ja fosforin osalta sekä kiintoainepitoisuudessa. Vesilaitos osallistui myös EcoSairilan kehittämisohjelman valmisteluun. Laitos- ja verkostoinvestointeja

toteutettiin hieman talousarviossa esitettyä enemmän, Metsä-Sairilan puhdistamoinvestointi toteutui muutetun investointimäärärahan puitteissa. Ohjelmakorttien mukaiset tavoitteet saavutettiin.

Liikelaitosten erillistilinpäätökset toimintakertomuksineen on esitetty tilinpäätöksen kohdassa 5, Eriytetyt tilinpäätökset.

2.2.4 Liikelaitosten ja taseyksikön vaikutus tulokseen

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen mukaan kunnan tulee esittää laskelmat, joista käy ilmi liikelaitosten vaikutus kunnan tilikauden tuloksen muodostumiseen ja toiminnan rahoitukseen. Laskelmien tarkoituksena on osoittaa, miten liikelaitostamisesta johtuen talousarvion toteumavertailu ja tilinpäätöksen laskelmat poikkeavat toisistaan. Kunnan talousarviossa ja toteutumisvertailussa liikelaitosta käsitellään ulkoisena talousyksikkönä, kun taas tilinpäätöksessä liikelaitos on osa kunnan taloutta.

Mikkelin kaupungin kahden liikelaitoksen (Mikkelin Vesiliikelaitos ja Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia) sekä yhden taseyksikön (Etelä-Savon pelastuslaitos) vaikutus on esitetty laskelmassa ”Liikelaitosten ja taseyksiköiden vaikutus kunnan tilikauden tuloksen muodostumiseen”.

Laskelma liikelaitosten vaikutuksesta kaupungin tuloksen muodostamiseen kokoaa yhteen talousarvion tuloslaskelman toteumavertailun, liikelaitosten tuloslaskelmat ja kaupungin tilinpäätöksen tuloslaskelman. Liikelaitosten vaikutus on esitetty laskelmassa niin sanotun peruskaupungin eli kaupungin ilman liikelaitoksia sekä liikelaitosten eliminoidujen lukujen avulla. Eliminoidut luvut on esitetty Kunta eliminoitu ja Liikelaitokset ja taseyksiköt yhteensä eliminoidu-sarakkeissa. Luvut eivät sisällä sisäisiä eriä eli kaikkien kaupungin yksiköiden välisiä myynti- ja ostotapahtumia sekä niistä aiheutuvia yksiköiden tuloja ja menoja.

Liikelaitosten ja taseyksikön toimintatuotot olivat 37,14 prosenttia koko kaupungin toimintatuotoista. Liikelaitosten ja taseyksikön toimintatuotoista 95,01 prosenttia oli myyntituottoja. Liikelaitosten ja taseyksikön myyntituotot olivat 69,27 prosenttia koko kaupungin myyntituotoista.

Liikelaitosten ja taseyksikön osuus kaupungin toimintakuluista oli 6,68 prosenttia. Liikelaitosten ja taseyksiköiden henkilöstökulut olivat 17,40 prosenttia koko kaupungin henkilöstökuluista.

Verotulot ja valtionosuudet kirjataan kaupungin yhteisiin eriin, jotka raportoidaan peruskaupungin luvuissa. Rahoitustuotot ja muut rahoituskulut ovat pääasiassa kaupungin yhteisten erien tuottoja ja kuluja, kun taas koko kaupungin korkokuluista 16 prosenttia on kertynyt Vesiliikelaitoksen maksamista koroista. Liikelaitoksista vain Vesiliikelaitos maksaa korvausta peruspääomasta, jonka kaupunki on sijoittanut liikelaitokseen. Peruspääomakorvaus on 500 000 euroa vuodessa.

Suunnitelman mukaisista poistoista liikelaitosten ja taseyksikön osuus oli noin 4,5 miljoonaa euroa eli 22 prosenttia koko kaupungin suunnitelman mukaisista poistoista. Mikkelin Vesiliikelaitoksen suunnitelman mukaisten poistojen osuus oli noin 4 miljoonaa euroa eli 19,45 prosenttia koko kaupungin poistoista. Vesiliikelaitoksen uusi jätevedenpuhdistamo aktivoitiin elokuun 2021 alussa, joten poistoihin sisältyy uuden puhdistamon suunnitelman mukaisia poistoja viiden kuukauden ajalta. Vuositasolla (12 kk) uuden puhdistamon poistojen määrä on noin 2,8 miljoonaa euroa. Arvonalentumisia liikelaitoksille kirjattiin 832 000 euroa, johtuen Kenkäveronniemen puhdistamon alaskirjauksesta.

Liikelaitosten ja taseyksiköiden vaikutus kunnan tilikauden tuloksen muodostumiseen

1000 euroina

	Sitovuustarkastelu		Kokonaistarkastelu
	Talousarvion toteutuminen		
	Kunta eliminoitu	Liikelaitokset ja taseyksiköt yhteensä eliminoitu	Kokonaistarkastelu kunta ulkoinen eliminoitu
Toimintatuotot			
Myyntituotot	10 356	23 344	33 701
Maksutuotot	4 643	123	4 766
Tuet ja avustukset	12 539	956	13 495
Muut toimintatuotot	14 029	134	14 163
Valmistus omaan käyttöön	613	34	647
Toimintamenot			
Henkilöstömenot	-82 435	-17 369	-99 804
Palvelujen ostot	-276 991	-4 967	-281 959
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-11 576	-3 229	-14 805
Avustukset	-10 225	-238	-10 463
Muut toimintakulut	-7 824	-2 066	-9 890
Toimintakate	-346 870	-3 278	-350 148
Verotulot	237 122	0	237 122
Valtionosuudet	127 869	0	127 869
Rahoitustulot ja -menot			
Korkotuotot	1 141	0	1 141
Muut rahoitustuotot	4 975	6	4 981
Korkokulut	-2 646	-499	-3 145
Muut rahoituskulut	-70	-13	-83
Vuosikate	21 520	-3 783	17 736
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-16 042	-4 519	-20 561
Arvonalentumiset	-270	-832	-1 103
Tilikauden tulos	5 207	-9 135	-3 928

2.2.5 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota (kuntalaki 410/2015 § 110). Toteutumisvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen. Toteutumisvertailusta on lisäksi käytävä ilmi se, onko menot rahoitettu talousarviossa määrättyllä tavalla vai lisäksi muulla rahoituksella. Muulla rahoituksella tarkoitetaan tällöin kassavarojen käyttöä ja muita maksuvalmiuden muutoseriä rahoituslaskelmassa.

Kunnan toimintaa ohjataan käyttötalousosan avulla. Talousarvion käyttötalousosassa on valtuusto asettanut tehtäväkohtaiset tavoitteet sekä osoittanut tavoitteiden edellyttämät tuloarviot ja määrärahat tehtävien hoitamiseen. Käyttötalousosan toteutumisessa selvitetään tavoitteiden, määrärahojen tuloarvioiden poikkeamat ja niiden syyt siltä osin kuin valtuusto ei ole niitä hyväksynyt talousarviomuutoksina. Käyttötalouden määrärahat sitovat toimielimiä valtuustoon nähden lautakuntatasolla. Määrärahat ja tuloarviot sisältävät sisäiset erät. Liikelaitosten tavoitteiden toteutumisesta on arvioitu erikseen kappaleessa 2.2.3.

Talousarvion määrärahojen toteutuminen

Hallinto- ja elinvoimapalvelut ylitti tulotavoitteensa noin 8,9 miljoonalla, josta noin 7,8 miljoonaa oli budjetoimattomia sosiaali- ja terveysministeriön julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin myöntämiä korona-avustuksia. Kaupunkikehityslautakunnan (ent. kaupunkiympäristölautakunnan) muutetun talousarvion tulotavoite ylittyi noin 0,2 miljoonalla eurolla; alkuperäisen talousarvion tavoitteesta jäätin 1,4 miljoonaa. Tulotavoite alittui kasvatus- ja opetuslautakunnalla (-0,58 miljoonaa euroa), hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnalla (-34 tuhatta euroa) ja seudullisella ympäristölautakunnalla (- 26 tuhatta euroa). Nettositovien ruoka- ja puhtauspalveluiden tulot alittuivat 0,23 miljoonaa, taseyksikkö Etelä-Savon pelastuslaitoksella tulotavoite ylittyi 30 tuhannella eurolla.

Muutetun talousarvion määrärahat ylittyivät kaupunginvaltuustolla (34 tuhatta euroa) ja keskusvaalilautakunnalla (10 tuhatta euroa). Muilta nähtiin osin merkittäviäkin määräraha-alituksia; kasvatus- ja opetuslautakunnan muutetun talousarvion määrärahat alittuivat 3,65 miljoonalla eurolla, kaupunkikehityslautakunnan 3,3 miljoonalla eurolla ja hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan 1,5 miljoonalla eurolla. Hallinto- ja elinvoimapalveluiden muutetun talousarvion määrärahojen 3,5 miljoonan euron kokonaisalituksesta 2,1 miljoonaa muodostui Essoten kuntalaskutuksesta, 1 miljoonaa muista hallinto- ja elinvoimapalveluista ja 0,4 miljoonaa nettositovista ruoka- ja puhtauspalveluista.

Kokonaisuutena talousarviovuoden aikana tehtiin talousarviomuutoksia käyttötalouden toimintatuottoihin -2,48 miljoonalla eurolla ja toimintamenoihin + 23,75 miljoonalla eurolla.

Tulo- ja kustannuserien toteutuminen

Myyntituotot alittivat alkuperäisen talousarvion noin 2,5 miljoonalla ja muutetun talousarvion 1,6 miljoonalla eurolla. Maksutuotot alittivat alkuperäisen talousarvion 0,8 miljoonalla ja muutetun talousarvion 0,25 miljoonalla eurolla. Tuet ja avustukset ylittivät sekä alkuperäisen että muutetun talousarvion noin 9,1 miljoonalla eurolla; ylityksestä 7,8 miljoonaa oli sosiaali- ja terveysministeriön korona-avustuksia koronapandemian torjunnasta ja hoidosta aiheutuneisiin soite-kustannuksiin. Muut toimintatulot ylitti alkuperäisen talousarvion 0,3 miljoonalla ja muutetun talousarvion 1,2 miljoonalla eurolla. Valmistus omaan käyttöön toteutui 0,2 miljoonaa euroa talousarviota suurempana.

Henkilöstömenot alittivat alkuperäisen talousarvion 4,5 miljoonalla ja muutetun talousarvion 4,2 miljoonalla eurolla. Alituksesta noin miljoonan arvioidaan liittyvän koronan vaikutuksiin. Loppuosa on mm. tavoiteorganisaation toteutuksen ja muiden säästötoimien, kuten tiukennetun sijais- ja rekrytointipolitiikan, aikaansaamaa säästöä sekä muista syistä täyttämättä olleista tehtävistä saatua kustannussäästöä.

Palvelujen ostot ylittivät alkuperäisen talousarvion 16,3 miljoonalla eurolla, muutettu talousarvio alittui 7,5 miljoonalla eurolla. Sosiaali- ja terveyspalvelujen maksuosuudet Essotelta ylittivät alkuperäisen talousarvion 21,55 miljoonalla eurolla, kun taas muutetun talousarvion määrärahavaraus alittui 2,1 miljoonalla. Essoten ilmoituksen mukaan kuntalaskutussummasta 17 miljoonaa euroa liittyi koronaepidemiaan, Essoten palkkojen harmonisointiin liittyen Mikkeliä laskutettu varaus oli 7,4 miljoonaa euroa. Kun tarkastellaan palvelujen ostojen määrärahoja ilman Essoten osuutta, eli kaupungin oman palvelutuotannon osalta, voidaan havaita sekä alkuperäisen että muutetun talousarvion alittuneen noin 5,3 miljoonalla eurolla. Palveluostojen kokonaisylitys jäi siis alkuperäiseen talousarvioon nähden Essoten 21,55 miljoonan euron ylitystä matalammaksi, sillä niissä saavutettiin säästöjä kaupungin oman palvelutuotannon puolella.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat alittivat alkuperäisen talousarvion noin miljoonalla ja muutetun talousarvion 0,6 miljoonalla eurolla. Avustukset liikelaitoksille, eli Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavialle tilitetyt valtionosuudet, ylittivät talousarvion noin 0,7 miljoonalla. Avustukset muille ylittivät alkuperäisen talousarvion noin 0,55 miljoonalla ja muutetun talousarvion 0,5 miljoonalla eurolla; pääasiallinen syy ylitykselle oli tiliryhmän sisältämän työmarkkinatuen

kuntaosuusmaksun ylittyminen, jonka taustalla ovat koronan vaikutukset. Muut toimintamenot ylittivät alkuperäisen talousarvion 0,5 miljoonalla, mutta muutettu talousarvio alittui 0,2 miljoonalla.

Verotulot ylittivät talousarvion noin 4 miljoonalla eurolla, valtionosuudet alittuivat 13 tuhannella eurolla. Rahoitustulot ja -menot toteutuivat nettona 1,5 miljoonaa euroa talousarviota paremmin. Rahoituskuluissa on tarkennettu tilikauden aikana kirjausmenettelyä. Lainojen suojauksiin liittyvien korkokulujen kirjauskäsittelyä on korjattu ohjeistuksen mukaiseksi siten, että aiemmin muissa rahoituskuluissa esitetyt suojaavien tuotteiden korkokulut esitetään korkokuluissa. Talousarvion laatimisvaiheessa suojauskustannukset on vielä vanhan kirjaustavan mukaisesti sisällytetty muihin rahoituskuluihin. Tästä johtuen talousarvio- ja toteumavertailu ei näiden rivien kohdalla anna täysin oikeaa kuvaa, ja muutos on aiheellista huomioida lukuja vertailtaessa.

Suunnitelman mukaiset poistot alittivat talousarvion noin miljoonalla, mutta kertapoistoja tehtiin noin 1,1 miljoonaa alkuperäistä ja 0,3 miljoonaa euroa muutettua talousarviota enemmän. Näin ollen poistot ja arvonalentumiset yhteensä alittivat muutetun talousarvion noin 0,7 miljoonalla eurolla ja alkuperäisen talousarvion noin 0,2 miljoonalla eurolla.

Tilinpäätöksen alijäämä oli 3,8 miljoonaa euroa alijäämäinen, kun alkuperäinen talousarvio laadittiin 2,6 miljoonaa euroa alijäämäiseksi.

Talousarvion toteutuminen (kaupunki, taseyksikkö ja liikelaitokset)

(1000 euroina)

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama (-) alle (+) yli
Toimintatuotot	107 723	-2 479	105 244	113 801	8 557
Myyntituotot	55 221	-908	54 312	52 758	-1 554
Maksutuotot	5 596	-560	5 036	4 788	-248
Tuet ja avustukset	9 985	-69	9 917	19 061	9 144
Muut toimintatulot	36 921	-943	35 979	37 194	1 215
Valmistus omaan käyttöön	429		429	647	218
Toimintamenot	452 131	23 749	475 880	464 596	-11 284
Henkilöstömenot	104 309	-284	104 025	99 804	-4 221
Palvelujen ostot	284 536	23 783	308 319	300 822	-7 497
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	16 011	-406	15 606	15 024	-582
Avustukset muille	9 964	-50	9 914	10 463	548
<i>Avustukset liikelaitoksille</i>	4 895		4 895	5 566	671
Muut toimintamenot	32 417	705	33 122	32 918	-204
Toimintakate	-343 980	-26 228	-370 208	-350 148	20 059
Verotulot	233 152		233 152	237 122	3 970
Valtionosuudet	127 882		127 882	127 869	-13
Rahoitustulot ja -menot	1 880		1 380	2 894	1 514
Korkotulot muilta	1 150		1 150	1 140	-10
<i>Korkotulot liikelaitoksilta</i>				136	136
Muut rahoitustulot muilta	4 380		4 380	4 981	601
<i>Korvaus peruspääomasta liikelaitoksilta</i>	500		500	500	
Korkomenot	1 450		1 450	3 281	1 831
Muut rahoitusmenot	2 700		2 700	583	-2 117
Vuosikate	18 934	-26 228	-7 794	17 736	25 530
Poistot ja arvonalentumiset	21 500	850	22 350	21 664	-686
Suunnitelman mukaiset poistot	21 500		21 500	20 561	-939
Arvonalentumiset		850	850	1 103	253
Tilikauden tulos	-2 566	-27 078	-30 144	-3 928	26 216
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)				2 615	2 615
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)				2 699	2 699
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-2 566	-27 078	-29 644	-3 844	-25 800

Verotulojen erittely

(1000 euroina)

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio- muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Verotulot	233 152		233 152	237 122	3 970
Kunnan tulovero	191 544		191 544	191 019	-525
Osuus yhteisöveron tuotosta	20 158		20 158	24 331	4 173
Kiinteistövero	21 450		21 450	21 772	322

	Tuloveroprosentti	Verotettava tulo, milj.€	Muutos
2017	20,50	814	-2,60 %
2018	20,50	829	1,80 %
2019	20,50	844	1,97 %
2020	22,00	852	0,95 %
2021	22,00	tietoa ei vielä saatavissa	

Kiinteistöveroprosentit

	2017	2018	2019	2020	2021
Yleinen kiinteistövero%	1,25	1,25	1,25	1,37	1,37
Vakituinen asuinrakennus	0,58	0,58	0,58	0,62	0,62
Muu kuin vakituinen asuinrakennus	1,15	1,15	1,15	1,50	1,50
Yleishyödyllinen yhteisö	-	-	-	-	-
Rakentamaton rakennuspaikka	3,30	3,30	3,30	4,00	4,00
Voimalaitoksen kiinteistöveroprosentti	2,75	2,75	2,75	3,10	3,10

Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaus

(1000 euroina)

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio- muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Valtionosuudet	102 363		102 363	102 352	-11
Kunnan peruspalveluiden valtionosuus, ml. tasaukset	101 832		101 832	101 857	25
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus				0	0
Järjestelmämuutoksen tasaus					0
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	531		531	495	-36
Verotulomenetysten korvaus	25 519		25 519	25 517	-2
<i>Yhteensä</i>	127 882		127 882	127 869	-13

2.3 Investointien toteutuminen

Koko kaupungin nettoinvestointien toteutuma oli 22,064 milj. euroa. Alkuperäinen talousarvion nettoinvestointi oli 22,423 milj. euroa.

Vesiliikelaitoksen uusi jätevedenpuhdistamo valmistui vuoden 2021 aikana. Projektin kokonaiskustannukset olivat 75 864 000 euroa.

Investoinnit 2021 (1 000 €)	TULOT	MENOT	NETTO
PERUSKAUPUNKI	4 411	19 892	-15 480
• Muut pitkävaikuttiset menot		18	-18
• Maa- ja vesialueet	1 362	4 925	-3 563
• Rakennusten myynnit/hankinnat	86	0	86
• Kiinteät rakenteet ja laitteet	183	4 893	-4 710
• Rakennukset	1185	9 359	-8 174
• Koneet ja kalusto	7	401	-394
• Osakkeet, osuudet	1 589	296	1 293
VESILIIKELAITOS	0	6 302	-6 302
OTAVAN OPISTO	0	0	0
E-S PELASTUSLAITOS	399	680	-280
INVESTOINNIT YHTEENSÄ	4 810	26 874	-22 064

Tilapalveluiden vuonna 2021 valmistuneista investointihankkeista kaksi hanketta 11:sta ylitti hankkeelle varatut määrärahat. 85 % hankkeista alitti hankkeelle varatut määrärahat.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt tilikaudelle 2021 kohdistuneisiin investointimäärärahoihin muutoksia seuraavasti:

21.3.2022 § 29 hyväksyttiin:

- Menojen ylitykset yhteensä 116 000 euroa
- Tulojen alitukset yhteensä -157 000 euroa

Kaupunginvaltuusto ei hyväksynyt Vesiliikelaitoksen liikeylijäämätavoitteen alitusta 739 218 eurolla, eikä Vesiliikelaitoksen verkosto- ja laitosinvestoinnin ylitystä +894 000 eurolla.

13.12.2021 §185 hyväksyttiin:

- Hankkeiden väliset määrärahasiirrot yhteensä 1 569 000 euroa
- Menojen ylitykset yhteensä 12 000 euroa
- Tulojen vähennykset yhteensä 1 800 000

Aiemmin vuoden 2021 aikana lisämääräraha myönnettiin erikseen:

- Maa- ja vesialueiden hankinta +4.900.000 euroa (KV 15.3.2021 § 36)
- Asuntolan 4. krs peruskorjaus / Otavan opisto +100.000 euroa (KV 4.10.2021 § 145) (tehty määrärahasiirtona, Eteläinen aluekoulu/10630 -projektilta -100.000 euroa)
- Vesiliikelaitos, Metsä-Sairilan investointi (TA 2.400.000 euroa) +1.600.000 euroa (KV 4.10.2021 § 146)

Kunnallistekniikan investointien toteutuminen 2021

Kaupunkiympäristössä korjausvelkaa pienennettiin viimeistelemällä uusia alueita ja saneeraamalla vanhoja alueita. Uuden korjausvelan kasvua ehkäistiin oikea-aikaisella hoidolla ja kunnossapidolla.

Poimintoja kunnallistekniikan investointikohteista vuonna 2021:

- Sandelsinkatu ja Välskärinkatu saneeraus
- Pannutien saneeraus
- Ketunniementien kiertoliittymä ja Hietakadun pienet toimenpiteet
- Hallitustorin pyörähuoltopiste ja kiinnityspuomit
- virastotalon ja kaupungintalon välisen ns. "pikkutorin" vesijohto ja viemäröinti
- kevyen liikenteen väylä Pankalammen rantaan
- liikenneturvallisuutta parannettiin Maaherrankadun ja Pirttiniemenkadun liittymässä. Liittymä rakennettiin uusien esteettömyysohjeiden mukaisesti esteettömänä
- Kiertotaloudenkadulla parannettiin viitoitusta rakentamalla kadun yläpuoliset portaalit autovaa'an molemmin puolin
- Ylännätien loppuosa ja Latukaari
- Naistinginrannan hulevesien viivytysallas
- Pankalammen hulevesien viivytysallas
- Kirkonvarkauden asuinalueella päällystettiin ja viimeisteltiin Akveliinanpolku ja Forsiuksenpolku
- Launialan Luurankosuonpuisto
- Rantakylän Maamiehen leikkipaikka
- Anttolan sataman Laanipuiston leikkipaikka

INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN (1000 €)		Kumula- tiivinen toteuma	Alkup. TA	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama (-) alle (+) yli
S=SITOVUUSTASO							
KAUPUNKI							
Muut pitkävaikutteiset menot							
Maaseudun nopeat tietoliikenneyhteydet			200		200	0	-200
Rakennusvalvonnan arkiston digitointiprojekti		18	267		267	18	-249
Muut pitkävaikutteiset menot yhteensä			467		467	18	-449
Maa- ja vesialueet							
Maa- ja vesialueiden myynti, TULOT *	S		2 000	-700	1 300	1 362	62
Maa- ja vesialueiden hankinta, MENOT	S		250	4900	5 150	4 925	-225
* sis. myyntivoiton 1.315.871,49 euroa							
Rakennukset							
Rakennusten myynti *	S		75		75	86	11
*sis. myyntivoitot/-tappiot neton -22.904,34 euroa							
RAKENNUKSET							
Liikelaikokset							
Otavan opisto, Asuntolan 4. krs peruskorjaus		441	300	100	400	441	41
Sivistystoimi							
Tikanpellon päiväkotiki		11	150		150	3	-147
Rantakylän alueen uusi päiväkotiki		5162	1 700	361	2 061	2 063	2
<i>Kalustus (varhaiskasvatus)</i>		102	100		100	102	2
Eteläinen aluekoulu		667	5 000	-1 099	3 901	282	-3 619
<i>Urheilualue ja hulevesialueen rakentaminen</i>		51	300	-170	130	51	-79
Itäinen aluekoulu		66	100		100	1	-99
Kalevankankaan koulu, ilmanvaihdon saneeraus		780	800		800	780	-20
Ristiinan koulukeskuksen kehittäminen		373	300	85	385	373	-12
Tuppuralan koulun liikuntasali TULOT		1847	300		300	605	305
Tuppuralan koulun liikuntasali MENOT		1858	300	185	485	485	0
Kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntatoimi							
Jalkaväkimuseon vesikatko		14	200		200	14	-186
Mikaelin kunnostus		372	100	8	108	132	24
Sodan ja rauhan keskus Muisti TULOT		600				300	300
Kalevankankaan jalkapallohallin uusiminen TULOT		195	112		112	137	25
Kalevankankaan jalkapallohallin uusiminen MENOT		3649	2 100	158	2 258	2 262	4
Rantakylän kentän huoltorakennus TULOT		87	500	-300	200	87	-113
Rantakylän kentän huoltorakennus MENOT		534	500	57	557	494	-63
Julkiset rakennukset							
Kaupungintalon arkistotilan muutostyo		113		55	55	50	-5
Kaupungin virastotalo, peruskorjaus							
<i>Sisätyöt</i>		1997	1 250		1 250	1 185	-65
Naisvuoren tornin kunnostus		46	150		150	46	-104
Sotakoulu, Ristiina TULOT		55	150	-100	50	55	5
Sotakoulu, Ristiina MENOT		397	300		300	32	-268
As Oy Partinkartano, Ristimäenkatu		174	500		500	174	-326
Kiinteistöjen muut muutos- ja peruskorjaustyöt							
<i>Koulu- ja esiopetus</i>		237	150	90	240	237	-3
<i>Hyvinvointi ja osallisuus</i>		50	50		50	50	0
<i>Julkiset rakennukset</i>		61	100		100	61	-39
<i>Sote-kiinteistöt</i>		0	100		100	0	-100
Rakennusten suunnittelumääräraha		35	50		50	35	-15
Energialoudelliset investoinnit TULOT		0	40	-40	0	0	0
Energialoudelliset investoinnit MENOT			150		150	0	-150
Alv-tarkistukset						5	5
RAKENNUKSET YHTEENSÄ							
MENOT	S		14 750	-170	14 580	9 359	-5 221
TULOT	S		1 102	-440	662	1 185	523
NETTO			13 648	270	13 918	8 175	-5 743

INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN (1000 €)		Kumula- tiivinen toteuma	Alkup. TA	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama (-) alle (+) yli
S=SITOVUUSTASO							
Kiinteät rakenteet ja laitteet							
Satamalahden kehittäminen		260	250	-100	150	30	-120
EcoSairila, TULOT		452			0	-11	-11
EcoSairila, MENOT		3434	1 000		1 000	896	-104
Kalevankankaan alue		90	300	-200	100	90	-10
Ruutukaavakeskustan kehittäminen		100	50	50	100	100	0
Vt5 yhteysväli Mli Juva, kaupungin osuus		6861	130		130	109	-21
VT13 Karikon liittymä		1887	200		200	174	-26
Kadut, Sairaalakampuksen ympäristö		0	100	-100	0	0	0
Kadut (yritys- ja asuinrakentamisen tukeminen)		1148	1 000	150	1 150	1 148	-2
Kadut		787	600	150	750	787	37
Pyöräilyn ja kävelyn edistäminen							
<i>Pyöräilyn ja kävelyn edistäminen TULOT</i>						12	12
<i>Pyöräilyn ja kävelyn edistäminen MENOT</i>		132	150		150	132	-18
<i>Savilahden rannan yhtenäinen kevytväylä</i>		203	15		15	11	-4
Lentoasema (sis. Valtion investointutun) TULOT		14	270		270	0	-270
Lentoasema (sis. Valtion investointutun) MENOT		390	350		350	371	21
Katuvalojen saneeraus (ohjausyksiköt)		121	150		150	121	-29
Puistot ja leikkipaikat		148	150		150	148	-2
Geopark hanke (Unesco Status)		287	75		75	39	-36
Kaihun ja Urpolanjokilaakson matkailualueen kehittäminen TULOT		56	50		50	56	6
Kaihun ja Urpolanjokilaakson matkailualueen kehittäminen MENOT		127	100		100	127	27
Vesistö							
<i>Hulevesiohjelma TULOT</i>						29	29
<i>Hulevesiohjelma MENOT</i>		185	150	50	200	185	-15
<i>Naistingin lintukosteikon kunnostaminen, hanke TULOT</i>		104	28		28	96	68
<i>Naistingin lintukosteikon kunnostaminen, hanke MENOT</i>		104	30	70	100	96	-4
<i>Satamien kunnostus</i>			30	100	130	125	-5
<i>Retkisatamien (5 kpl Saimaa) peruskunnostus, hanke TULOT</i>			60	-60	0	0	0
<i>Retkisatamien (5 kpl Saimaa) peruskunnostus, hanke MENOT</i>			120		120	45	-75
Liikkuminen					0		0
<i>Uimarantojen kunnostukset</i>		20	20		20	20	0
<i>Liikuntapaikkarakentaminen ja kunnostus</i>		103	100		100	103	3
<i>Padel-kentän pohjat</i>		27	25		25	27	2
<i>Kalevankankaan liikkumisen reittisuunnitelma</i>		7	30		30	7	-23
Kiinteät rakenteet ja laitteet menot	S		5 125	170	5 295	4 893	-402
Kiinteät rakenteet ja laitteet tulot	S		408	-60	348	183	-165
Kiinteät rakenteet laitteet netto			4 717	230	4 947	4 710	-237
Koneet ja kalusto							
Hallinnon palvelualue (keskushallinto/ruoka- ja puhtaus)		100	100		100	100	0
Sivistyksen palvelualue		0					
<i>Opetuslautakunta</i>		139	175		175	139	-36
<i>Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta</i>		134	175		175	134	-41
Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue		15	75		75	15	-60
Melumittari, Ympäristöpalvelut		13		12	12	13	1
Kaluston myyntivoitto/-tappio						7	7
Koneet ja kalusto menot			525	12	537	401	-136
Koneet ja kalusto tulot						7	7
Koneet ja kalusto netto			725		537	394	-143
SIIJOITUKSET							
Osakkeet ja osuudet							
Menot			910	0	910	296	614
<i>Saimaa Stadiumi Oy</i>		600	200		200	200	0
<i>Muiden osakkeiden hankinta</i>			240		240	112	128
<i>Itäradan suunnitteluhankeyhtiö</i>			300		300	0	300
<i>Sijoitus Etelä-Savon pääomasijoitusrahastoon</i>		14	170		170	-16	186
Tulot			600	-600	0	1 589	1 589
<i>As Oy Ristimäenkatu</i>			600	-600	0	0	0
<i>Osakkeiden myynti*</i>			0		0	1 589	1 589
*sis. myyntivoitot/-tappiot neton -21.824,55 euroa							
KAUPUNGIN INVESTOINNIT YHTEENSÄ							
MENOT	S		22 027	4 912	26 939	19 892	-7 046
TULOT	S		4 185	-1 800	2 385	4 411	2 026
NETTO			17 842	6 712	24 554	15 481	-9 073

INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN (1000 €) S=SITOVUUSTASO	Kumula- tiivinen toteuma	Alkup. TA	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama (-) alle (+) yli	
TASEYKSIKKÖ							
Etelä-Savon pelastuslaitos							
MENOT	S		703		703	680	-23
TULOT*	S		287		287	399	112
NETTO			416		416	281	-135
*sis.myyntivoiton 92.906,07 euroa							
LIIKELAITOKSET							
Otavan opisto							
MENOT	S		15		15	0	-15
Vesiliikelaitos							
MENOT	S		1 751		1 751	2 645	894
<i>Vesilaitokset (mm. vedenhankinta)</i>			350		350	263	-87
<i>Jätevedenpuhdistus</i>			320		320	1 175	855
<i>Verkostot (mm. kunnallistekniikkaohjelma)</i>			1 006		1 006	1 173	167
<i>Irtaimisto</i>			60		60	34	-26
<i>Kuomiokosken puhdistamo</i>			15		15	0	-15
TULOT*							0
NETTO			1 751		1 751	2 645	894
Vesiliikelaitos/Metsä-Sairilan puhdistamo							
MENOT	S	75864	2 400	1 600	4 000	3 657	-343
TULOT	S						0
NETTO			2 400		4 000	3 657	
INVESTOINNIT YHTEENSÄ (Ilman Metsä-Sairilan puhdistamo)							
MENOT			24 495		29 333	23 217	-6 115
TULOT			4 472		2 672	4 810	2 138
NETTO			20 023		26 661	18 407	-8 254
INVESTOINNIT YHTEENSÄ							
MENOT	S		26 895	6 512	33 333	26 874	-6 458
TULOT	S		4 472	-1 800	2 672	4 810	2 138
NETTO			22 423	8 312	30 661	22 064	-8 597

2.4 Rahoitusosan toteutuminen

Kaupunki, taseyksikkö ja liikelaitokset sisäisin erin
(1000 euroa)

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	18 934	-26 228	-7 294	17 736	25 030
Tulorahoituksen korjauserät	-1 000		-1 000	-3 491	-2 491
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-26 896		-26 896	-26 874	22
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 797		1 797	1 674	-123
Pv vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 675		2 675	3 137	462
Investointien rahavirta yhteensä	-22 424		-22 424	-22 064	360
Toiminnan ja investoinnit , netto	-4 489	-26 228	-30 718	-7 818	22 900
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset muille	-20 000		-20 000	-8 219	11 781
Antolainasaamisten vähennykset muilta	950		950	917	-33
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	62 000		62 000	58 000	-4 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-24 700		-24 700	-23 476	1 224
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-12 000		-12 000	-6 917	5 083
Oman pääoman muutokset				3 032	3 032
Muut maksuvalmiuden muutokset			0	-3 983	-3 983
Rahoituksen rahavirta	6 250		6 250	19 354	13 104
Rahavarojen muutos	1 761	-26 228	-24 468	11 535	36 003

2.5 Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

Päät. Kv21.3.2022 § 29

	Sito- vuus	Määrärahat				Tuloarviot				Määräraha- ylitys	Tuloarviot alitus		
		Alkup.		TA:n		Alkup.		TA:n					
		Talousarvio	muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama (+) alle (-) yli	Talousarvio	muutokset	TA muut:n jälkeen			Toteutuma	Poikkeama (-) alle (+) yli
KÄYTTÖTALOUSOSA													
Keskusvaalilautakunta	B	130	110	240	250	-10	61	61	61	10			
Tarkastuslautakunta	B	76	63	13									
Kaupunginvaltuusto	B	229	263	-34									
Hallinto- ja elinvoimapaivelut	B	260 797	23 689	284 486	280 990	3 496	17 183	17 097	25 743	8 647			
Muu hallinto- ja elinvoimapaivelut	B	36 633	36 633	36 633	35 644	989	7 836	7 836	16 713	8 876			
Etelä-Savon sos.- ja terv.palv.ky:n laskutus	B	214 840	23 689	238 529	236 385	2 144	9 347	9 261	9 031	-230			
Ruoka- ja puhtauspalvelut	N	9 324	8 961	363									
Ympäristölautakunta	B	2 379	2 168	211			1 150	1 150	1 124	-26			26
Sivistystoimi													
Kasvatus- ja opetuslautakunta	B	113 783	113 783	108 665	5 118		8 616	7 963	7 346	-617			
Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta	B	93 944	93 944	90 296	3 649		5 728	5 728	5 145	-583			583
Kaupunkiympäristölautakunta	B	19 839	19 839	18 369	1 470		2 888	2 235	2 200	-34			34
		45 852	-50	45 802	42 511	3 291	45 466	43 876	44 053	177			
Kaupunki yhteensä													
Määrärahat	B	413 922	23 749	437 671	425 949	11 722	63 069	60 826	69 297	8 471			
Tuloarviot	B												
Määrärahat	N	9 324	8 961	363			9 347	9 261	9 031	-230			
Tuloarviot	N						72 414	70 085	78 328				
Taseyksikkö													
Etelä-Savon pelastustoimi	N	16 856	16 856	16 856	16 821	35	17 314	17 314	17 345	30			
Käyttötalous kaikki yhteensä													
Määrärahat	B	413 922	23 749	437 671	425 949	11 722	63 069	60 826	69 297	8 471			
Tuloarviot	B												
Määrärahat	N	26 180	25 782	397			26 661	26 575	26 375	-199			
Tuloarviot	N												

Sito- vuus	Alkup. Talousarvi- o	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama (+) alle (-) yli	Alkup. Talousarvio	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Poikkeama (-) alle (+) yli	Määrärahat yitys	Tuloarviot alitus
TULOSLASKELMAOSA												
B						233 152		233 152	237 122	3 970		
B						127 882		127 882	127 869	-13		
N	2 700	2 700	2 700	2 718	-18	6 030		6 030	6 751	721		
						1 150		1 150	1 276	126		
						4 880		4 880	5 475	595		
						367 064	0	367 064	371 742	4 678		13
INVESTOINTIOSA												
KAUPUNKI												
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET												
B	200	200	200		200							
B	267	267	267	18	249							
MAA- JA VESIALUEET												
B	250	4 900	5 150	4 925	225							
B						2 000		1 300	1 362	62		
RAKENNUKSET												
B						75		75	86	11		
B	14 750	-170	14 580	9 359	5 221	1 102		662	1 185	523		
B	5 125	170	5 295	4 893	402	408		348	183	-165		
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET												
IRTAIMISTON INVESTOINNIT												
B	100		100	100								
B	350		350	273	77							
B		12	12	13	-1							
B	75		75	15	60				7	7		
OSAKKEET JA OSUJDET												
B	910		910	296	614	600		0	1 589	1 589		
	22 027	4 912	26 939	21 300	5 639	4 185		2 385	4 412	2 027		
TASEYKSIKÖ												
B	703		703	680	23	287		287	399	112		
Etelä-Savon pelastuslaitos												
Investoinnit kaikki yhteensä												
Määrärahat												
	22 730	4 912	27 642	21 980	5 662	4 472		2 672	4 811	2 139		
Tuloarviot												

Sito- vuus	Alkup. Talousarvio o	TA:n muutokset jälkeen	Toteutuma	Poikkeama (+) alle (-) yli	Alkup. Talousarvio	TA:n muutokset jälkeen	Toteutuma	Poikkeama (-) alle (+) yli	Määrärahat yitys	Tuloarviot alitus
					-1 000	-1 000	-3 490	-2 490		
<i>Tulorahoituksen korjaukset</i>										
RAHOITUSOSA										
	20 000		8 121	11 879						
B	20 000	20 000	8 121	11 879						
B					950	950	916	-34		
					58 000	58 000	50 000	-8 000		
B	23 700	23 700	21 809	1 891						
B	12 000	12 000	6 917	5 083						
N							632	632		
							3 374	3 374		
					2016	32 790	34 806	0	-34 806	
	521 232	28 661	523 657	26 236	521 232	28 661	523 657	-26 236		
YHTEENSÄ										

Sitovuus B = brutto, N= netto

3

Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Tuloslaskelma

Ulkoinen (eliminoitu kaupunki, liikelaitokset ja taseyksiköt yhteensä)

	1.1.-31.12.2021		1.1.-31.12.2020	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	33 700 535,17		32 520 196,47	
Maksutuotot	4 765 902,78		3 684 346,40	
Tuet ja avustukset	13 495 039,30		5 438 844,53	
Muut toimintatuotot	<u>14 163 019,26</u>	66 124 496,51	<u>13 826 996,40</u>	55 470 383,80
Valmistus omaan käyttöön		646 939,28		843 368,20
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-77 562 859,91		-73 624 839,34	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-19 225 473,57		-19 050 854,97	
Muut henkilösivukulut	<u>-3 016 066,10</u>	-99 804 399,58	<u>-3 245 067,45</u>	-95 920 761,76
Palvelujen ostot	-281 958 523,96		-249 240 953,55	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-14 804 564,31		-13 948 255,57	
Avustukset	-10 462 500,32		-14 567 149,01	
Muut toimintakulut	<u>-9 889 842,44</u>	-317 115 431,03	<u>-11 024 305,81</u>	-288 780 663,94
Toimintakate		-350 148 394,82		-328 387 673,70
Verotulot		237 121 659,35		222 810 016,94
Valtionosuudet		127 868 986,00		136 838 282,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	1 140 530,29		1 150 519,85	
Muut rahoitustuotot	4 981 351,84		5 692 347,67	
Korkokulut	-3 145 175,61		-1 239 742,12	
Muut rahoituskulut	<u>-82 754,17</u>	2 893 952,35	<u>-2 531 341,20</u>	3 071 784,20
Vuosikate		17 736 202,88		34 332 409,44
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-20 561 319,55		-20 422 936,26	
Arvonalentumiset	<u>-1 102 732,17</u>	-21 664 051,72	<u>-4 577 284,41</u>	-25 000 220,67
Tilikauden tulos		-3 927 848,84		9 332 188,77
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		-2 615 491,39		31 565,57
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)		2 698 849,76		84 093,96
Tilikauden ylijäämä (+) alijäämä (-)		-3 844 490,47		9 447 848,30

3.2 Rahoituslaskelma

	2021	2020
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	17 736 202,88	34 332 409,44
Tulorahoituksen korjauserät	-3 490 551,99	-1 054 471,03
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-26 874 389,22	-50 863 912,45
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 673 748,13	1 877 379,28
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3 136 583,43	2 225 595,65
Toiminnan ja investointien rahavirta	-7 818 406,77	-13 482 999,11
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-218 994,60	-18 052 787,63
Antolainasaamisten vähennykset	916 979,02	743 714,54
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	50 000 000,00	65 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-23 476 003,03	-20 040 318,03
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-6 863 420,94	-18 276 437,62
Oman pääoman muutokset	3 031 502,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	562 749,06	1 767 960,69
Vaihto-omaisuuden muutokset	52 623,59	261 285,18
Saamisten muutos	2 666 690,80	6 658 088,17
Korottomien velkojen muutos	-7 318 143,79	-4 567 894,29
Rahoituksen rahavirta	19 353 982,11	13 493 611,01
Rahavarojen muutos	11 535 575,34	10 611,90
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	11 593 830,80	58 255,46
Rahavarat 1.1.	58 255,46	47 643,56
	11 535 575,34	10 611,90

3.3 Tase

Eliminoitu kaupunki, liikelaitokset ja taseyksikkö yhteensä

VASTAAVAT	31.12.2021	31.12.2020
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	77 583,35	0,00
Muut pitkävaikutteiset menot	11 428 646,90	3 823 314,51
Ennakkomaksut	46 702,92	201 405,52
	<u>11 552 933,17</u>	<u>4 024 720,03</u>
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	100 808 789,98	95 641 392,14
Rakennukset	189 830 642,63	135 309 668,16
Kiinteät rakenteet ja laitteet	88 194 388,51	67 161 137,00
Koneet ja kalusto	5 099 347,73	3 890 052,50
Muut aineelliset hyödykkeet	597 277,85	597 277,85
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	6 318 376,35	92 744 490,15
	<u>390 848 823,05</u>	<u>395 344 017,80</u>
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	81 780 863,45	81 789 444,50
Muut lainasaamiset	38 099 409,19	39 016 388,21
Muut saamiset	2 205 917,93	1 986 923,33
	<u>122 086 190,57</u>	<u>122 792 756,04</u>
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Lahjoitusrahastojen varat	945 874,41	1 206 445,73
Muut toimeksiantojen varat	67 350,43	70 868,61
	<u>1 013 224,84</u>	<u>1 277 314,34</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	686 471,96	739 095,55
	<u>686 471,96</u>	<u>739 095,55</u>
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	998 850,00	1 204 804,02
Muut saamiset	4 000,00	4 000,00
	<u>1 002 850,00</u>	<u>1 208 804,02</u>
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	2 841 318,20	3 814 879,80
Lainasaamiset	5 077 270,49	7 542 393,11
Muut saamiset	5 302 266,63	2 986 956,52
Siirtosaamiset	5 753 375,32	7 090 737,99
	<u>18 974 230,64</u>	<u>21 434 967,42</u>
Rahoitusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet	20 202,36	20 202,36
	<u>20 202,36</u>	<u>20 202,36</u>
Rahat ja pankkisaamiset	11 573 628,44	38 053,10
VASTAAVAA YHTEENSÄ	557 758 555,03	546 879 930,66

VASTATTAVAA**OMA PÄÄOMA**

Peruspääoma	160 935 630,56	160 935 630,56
Arvonkorotusrahasto	52 934 468,01	52 913 325,62
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-29 704 964,88	-42 184 315,18
Tilikauden yli-/alijäämä	-3 844 490,47	9 447 848,30
	<u>180 320 643,22</u>	<u>181 112 489,30</u>

POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET

Poistoero	4 220 347,00	1 604 855,61
Vapaaehtoiset varaukset	0,00	2 698 849,76
	<u>4 220 347,00</u>	<u>4 303 705,37</u>

Pakolliset varaukset

Eläkevaraukset	23 892,93	40 056,00
Muut pakolliset varaukset	7 667 953,48	8 539 053,39
	<u>7 691 846,41</u>	<u>8 579 109,39</u>

TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT

Valtion toimeksiannot	930 000,00	1 000 000,00
Lahjoitusrahastojen pääomat	5 146 756,39	4 943 651,29
Muut toimeksiantojen pääomat	318 374,29	152 819,83
	<u>6 395 130,68</u>	<u>6 096 471,12</u>

VIERAS PÄÄOMA**Pitkäaikainen**

Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	244 351 673,00	231 226 465,00
Lainat julkisyhteisöiltä	2 065 496,19	2 246 943,56
Liittymismaksut ja muut velat	4 210 187,96	4 057 786,23
Siirtovelat	578 543,80	12 314 568,80
	<u>251 205 900,95</u>	<u>249 845 763,59</u>

Lyhytaikainen

Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	36 874 792,00	39 693 378,45
Lainat julkisyhteisöiltä	181 447,38	172 336,04
Lainat muilta luotonantajilta	14 705 781,24	5 179 490,73
Saadut ennakot	2 318 876,19	2 201 725,01
Ostovelat	25 414 083,78	21 434 454,88
Liittymismaksut ja muut velat	1 698 953,34	1 611 826,30
Siirtovelat	26 730 752,84	26 649 180,48
	<u>107 924 686,77</u>	<u>96 942 391,89</u>

VASTATTAVAA YHTEENSÄ**557 758 555,03   546 879 930,66**

3.4 Konsernin tuloslaskelma

	01.01.-31.12.2021	01.01.-31.12.2020
Toimintatuotot	298 952 134,22	265 848 235,17
Toimintakulut	-632 436 827,09	-579 665 192,87
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	954 734,75	294 623,99
Toimintakate	-332 529 958,12	-313 522 333,71
Verotulot	234 802 914,81	220 435 392,13
Valtionosuudet	156 442 571,00	165 381 855,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	560 727,38	594 967,79
Muut rahoitustuotot	2 168 299,40	1 646 739,18
Korkokulut	-6 317 050,83	-5 063 635,00
Muut rahoituskulut	-281 339,72	-3 172 501,91
Vuosikate	54 846 163,92	66 300 483,48
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-50 909 639,40	-49 708 233,57
Omistuksen eliminointierot	23 688,81	
Arvonalentumiset	-1 973 629,82	-6 195 695,75
Tilikauden tulos	1 986 583,51	10 396 554,16
Tilinpäätössiirrot		
Tilikauden verot	-1 034 329,60	-614 179,42
Laskennalliset verot	-803 253,57	71 143,97
Vähemmistöosuudet	-292 074,89	-522 633,14
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-143 074,55	9 330 885,57

3.5 Konsernin rahoituslaskelma

	31.12.2021		31.12.2020	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	54 846 163,90		66 300 483,48	
Tilikauden verot	-1 034 329,60		-614 179,42	
Tulorahoituksen korjaukset	4 415 763,70	58 227 598,00	-725 822,23	64 960 481,83
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-57 898 617,92		-95 998 839,64	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2 410 990,09		2 999 107,07	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	5 024 378,59	-50 463 249,24	2 275 516,97	-90 724 215,60
Toiminnan ja investointien rahavirta		7 764 348,76		-25 763 733,77
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	-2 253 008,55		-54 862,58	
Antolainasaamisten vähennykset	16 206 813,90	13 953 805,35	537 571,40	482 708,82
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	78 120 415,76		85 783 231,05	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-63 426 454,06		-45 705 171,08	
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	-18 637 865,25	-3 943 903,55	-26 593 014,26	13 485 045,71
Oman pääoman muutokset		2 550 359,83		817 558,23
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	689 704,85		1 780 745,25	
Vaihto-omaisuuden muutos	-439 939,78		-302 920,15	
Saamisten muutos	-50 956,48		6 559 469,84	
Korottomien velkojen muutos	3 964 505,49	4 163 314,08	-443 483,31	7 593 811,63
Rahoituksen rahavirta		16 723 575,71		22 379 124,39
Rahavarojen muutos		24 487 924,47		-3 384 609,38
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	49 578 553,41		24 843 609,90	
Rahavarat 1.1.	25 090 628,94	24 487 924,47	28 228 219,29	-3 384 609,39

3.6 Konsernitase (lyhyt)

VASTAAVAA	31.12.2021	31.12.2020
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	4 104 379,48	3 530 660,17
Konserniliikearvo	381 715,81	41 178,98
Muut pitkävaikutteiset menot	11 677 031,13	3 920 522,26
Ennakkomaksut	66 702,92	201 405,52
	16 229 829,34	7 693 766,93
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	105 112 326,37	102 834 867,46
Rakennukset	524 737 847,68	473 366 197,05
Kiinteät rakenteet ja laitteet	96 745 022,20	75 284 588,02
Koneet ja kalusto	100 562 851,00	91 115 874,04
Muut aineelliset hyödykkeet	4 662 324,87	5 294 882,06
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	25 050 807,22	124 272 926,27
	856 871 179,34	872 169 334,90
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet	17 693 861,22	15 950 865,57
Osakkeet ja osuudet	10 802 866,15	9 833 453,66
Muut lainasaamiset	9 693 122,47	23 620 938,01
Muut saamiset	1 715 921,55	1 724 967,27
	39 905 771,39	51 130 224,51
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	3 078 467,95	4 362 510,69
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	7 582 214,07	7 142 274,28
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	2 862 824,76	3 258 179,91
Lyhytaikaiset saamiset	44 299 220,18	43 742 771,50
	47 162 044,94	47 000 951,41
Rahoitusarvopaperit	4 340 938,18	2 979 998,09
Rahat ja pankkisaamiset	45 237 615,23	21 863 611,81
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 020 408 060,44	1 014 342 672,62

VASTATTAVAA**OMA PÄÄOMA**

Peruspääoma	160 935 630,56	160 935 630,56
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat	340 000,00	0,00
Arvonkorotusrahasto	57 092 552,49	59 240 410,10
Muut omat rahastot	4 728 662,57	4 571 264,56
Edellisten tilikausien yli- / alijäämä	33 405 794,53	20 918 217,61
Tilikauden yli- / alijäämä	-143 074,55	9 330 885,57
	<hr/>	<hr/>
	256 359 565,60	254 996 408,40

VÄHEMMISTÖOSUUS	9 359 730,40	9 253 903,60
-----------------	--------------	--------------

PAKOLLISET VARAUKSET

Eläkevaraukset	23 892,93	40 056,00
Muut pakolliset varaukset	17 569 408,69	11 086 328,99
	<hr/>	<hr/>
	17 593 301,62	11 126 384,99

TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	8 680 746,34	9 275 084,23
-------------------------	--------------	--------------

KONSERNIRESERVI	0,00	11 292,63
-----------------	------	-----------

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	523 953 824,14	527 601 535,00
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	20 850 623,90	31 359 154,00
Lyhytaikainen korollinen pääoma	64 553 777,43	66 954 417,76
Lyhytaikainen koroton pääoma	119 056 491,01	103 764 492,01
	<hr/>	<hr/>
	728 414 716,48	729 679 598,77

VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 020 408 060,44	1 014 342 672,62
-----------------------------	-------------------------	-------------------------

4

Liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhteisöt, mikäli myöhemmin näissä liitetiedoissa ei toisin mainita. Mikäli tytäryhteisön konsernitilinpäätöksen tekemisen edellytykset eivät täyty, eikä se ole tehnyt konsernitilinpäätöstä, on sen tyttären tiedot yhdistelty konsernitilinpäätökseen suoraan. Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Konsernitilinpäätökseen ei ole yhdistetty sellaisia tytäryhtiöidemme yhtiöitä, joita tyttäreemme eivät ole olennaisuuden arvioinnin perusteella yhdistelleet omaan tilinpäätökseensä. Nämä yhtiöt ovat: KS Energiavälitys Oy, Suomen Voimatieto Oy ja Finn Wind Oy. Mikkelin kaupungin omistusyhteisöistä yhdistelemättä on jätetty Etelä-Savon Kaapeli-televisio Oy, jolla ei ole toimintaa.

Konsernitilinpäätöksessä on huomioitu kaikki olennaiset yhdisteltävien yhteisöjen ilmoittamat korjaukset, jotka ovat tulleet 10.3.2022 mennessä. Vuoden 2020 tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen on tullut Mikkelin Oppilaitoskiinteistöä korjattu tilinpäätös, jonka vaikutus on kirjattu vuodelle 2021.

Konsernirakenteessa tilikauden aikana tapahtuneet muutokset

Konserniin yhdisteltiin ensimmäistä kertaa Kyyhkylä-säätiö ja osakkuusyhtiöt Asunto Oy Orijärven Kyläpuisto ja Kiinteistö Oy Laaninkulma. Mikkelin kaupunki myi omistuksensa Mikkelin Pesula Oy:stä, Asunto Oy Mikkelin Hauki-Koivikosta sekä Asunto Oy Lehmusrivistä. Itä-Suomen Päihdehuollon kuntayhtymä purkautui 2021.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on eliminoitu. Konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on eliminoitu vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuusien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemisessä.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhtiöiden sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Asunto-osakeyhtiöiden ja muiden keskinäisten kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisöjen poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

Konsernitaseesta esitetään lyhennetty versio.

Myyntituotot

Myyntituottoihin kirjattu Etelä-Savon Koulutus Oy:n yksikköhintarahoitusta 28 573 585,00 euroa on oikaistu konsernitilinpäätöksessä valtioneuvoston kohtaan. Vuoden 2020 vastaava summa on 28 543 575,00 euroa.

Verotulot

Verotuloista on oikaistu kiinteistöveroja 2,3 milj. euroa.

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät (KPA 2:2.1 § 1-kohta)

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvät vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti, joita on muutettu vuoden 2013 alusta vastaamaan Kuntaliiton suosituksen mukaisia alimpia poistoaikoja. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskenta-perusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen FIFO-periaatteen mukaisesti hankintameno tai sitä alemman todennäköisen hankintameno tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Johdannaissovimukset

Koronvaihtosopimuksista esitetään oma liitetieto.

Muut toimintakulut

Luottotappioiden kirjaus

Saatavista poistetuista myyntilaskuista on tehty luottotappiokirjaukset tuloslaskelman erään muut toimintakulut.

Varausten ja rahastojen muutos

Poistoeron muutos ja varausten muutos pelastuslaitos

Pelastuslaitoksen investoinnit rahoitetaan kunnilta kerättävällä maksuosuudella.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Etelä-Savon Pelastuslaitos on kirjannut pakollisen varauksen 280 tuhatta euroa vuodelle 2020 sekä kirjannut siihen lisäyksen 55 tuhatta euroa vuodelle 2021. Viime vuosina uuden oikeuskäytännön ja täsmentyneen työaikalain johdosta Suomessa on tullut vireille useita työoikeudellisia riitoja varallaoloon liittyen. Etelä-Savossa on neljä työoikeudellista riitaa vireillä eri oikeusasteissa ja työnantaja varautuu mahdollisesti tuleviin kustannuksiin ko. varauksella.

Otavian valtionosuuksien takaisinperintä 15 648 033,00 euroa kirjattiin TP2019 oikaisuna edellisten tilikausien yli-/alijäämään siten, että 25 % kirjattiin lyhytaikaisiin ja 75 % pitkäaikaisiin siirtovelkoihin. OKM on oikaisuvaatimuksen seurauksena kohtuullistanut takaisinperittävää summaa 2 400 000 eurolla (VN/5826/2020). Mikkelin kaupunki teki päätöksestä oikaisuvaatimuksen hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus jätti OKM:n päätöksen voimaan. KHO ei myöntänyt Mikkelin kaupungille valituslupaa hallinto-oikeuden päätöksestä (18.1.2022 Dnro 23297/03.04.04.01/2021,) joten OKM:n päätös takaisinperinnästä on tullut lainvoimaiseksi. Takaisinperittäväksi summaksi on oikaistu kirjanpitoon 13 248 033 euroa (15 648 033 – 2 400 000). Tarkkaa maksuaikataulua takaisinperinnälle ei ole sovittu, mutta alkuperäisen aikataulun mukaan summa tulisi olla maksettuna maaliskuun 2023 loppuun mennessä, joten summa 13 248 033 on tilinpäätöksessä 2021 kirjattu kokonaisuudessaan lyhytaikaisiin siirtovelkoihin.

Vertailuvuonna 2020 henkilösivukuluihin on kirjattu taseen lyhytaikaisista veloista vuosiin 2017-2018 kohdistuvia oikaisuja yhteensä n. -366 tuhatta euroa (Otavia n. 130 tuhatta, Vesiliikelaitos n. 126 tuhatta, Pelastuslaitos n. 310 tuhatta ja peruskaupunki n. -932 tuhatta).

Hulevesien hallinta on siirretty kaupunginvaltuuston päätöksen 9.12.2019 § 141 mukaisesti Vesiliikelaitokselta Mikkelin kaupungille. Siirto on tapahtunut 1.1.2021 ja tässä yhteydessä siirtynyt käyttöomaisuus on arvostettu tasearvojen mukaisesti. Siirtyneiden tase-erien summa on 1,4 miljoonaa euroa hulevesien vuoden 2020 tilinpäätökseen laaditun erillisen taseen mukaisesti.

Lainat ja vastuut vertailuvuodelta on päivitetty jäkikäteen tulleiden tietojen mukaiseksi.

Liitetieto 6

Toimintatuotot tehtäväalueittain				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Keskushallinto	21 083 495,08	7 760 318,14	13 042 215,16	4 612 333,00
Sosiaali- ja terveyspalvelut	127 449 238,96	124 189 220,40		
Ympäristöpalvelut	8 250 881,79	6 979 703,88	1 114 416,35	1 017 278,06
Opetuspalvelut	9 277 865,57	9 379 406,30	6 051 204,18	5 901 375,15
Kulttuuri- ja vapaa-aika	2 116 803,62	3 697 907,26	2 116 803,62	1 889 796,82
Yhdyskuntapalvelut	44 478 269,69	36 625 702,81	31 680 595,05	29 995 345,81
Muut palvelut	86 295 579,51	77 215 976,38	12 119 262,15	12 054 254,96
<i>Kunnan toimintatuotot yhteensä</i>	<i>298 952 134,22</i>	<i>265 848 235,17</i>	<i>66 124 496,51</i>	<i>55 470 383,80</i>

Liitetieto 7

Verotulojen erittely

	2021	2020
Kunnan tulovero	191 019 257,34	186 072 975,27
Osuus yhteisöveron tuotosta	24 330 595,90	16 974 490,13
Kiinteistövero	21 771 806,11	19 762 551,54
Verotulot yhteensä	237 121 659,35	222 810 016,94

Liitetieto 8

Valtionosuuksien ja verotulomenetysten korvausten erittely

	2021	2020
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	101 857 503,00	111 147 466,00
<i>Siitä</i> :Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	21 928 776,00	21 921 432,00
<i>Siitä</i> :Harkinnanvarainen valtionosuuden korvaus	0,00	2 300 000,00
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	494 863,00	92 352,00
Verotulomenetysten korvaus	25 516 620,00	25 598 464,00
Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaukset yhteensä	127 868 986,00	136 838 282,00

Liitetieto 9

Palvelujen ostojen erittely		
	Kunta	
	2021	2020
Asiakaspalvelujen ostot	239 990 182,84	213 720 831,65
Muiden palvelujen ostot	41 968 341,12	35 520 121,90
<i>Kunnan palvelujen ostot yhteensä</i>	<i>281 958 523,96</i>	<i>249 240 953,55</i>

Pysyvien vastaavien suunnitelman mukaiset poistot

	Poistotapa	Poistoaika tai poisto-%	Vuotuiset poistoprosentit
Aineettomat hyödykkeet			
Aineettomat oikeudet	tasapoisto	5 v	
Muut pitkävaikutteiset menot			
ATK-ohjelmistot *	tasapoisto	2-5 v	
Osallistuminen toisen yhteisön			
- tiehankkeisiin *	tasapoisto	15 v	
- ratahankkeisiin *	tasapoisto	30 v	
- väylähankkeisiin - sovelletaan vastaavanlaisen hyödykkeen hankintamenoa koskevia poistoaikoja *			
Muut *	tasapoisto	2-5 v	
Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet		ei poistoa	
Rakennukset ja rakennelmat			
Hallinto- ja laitosrakennukset	tasapoisto	20 v, 30 v, 50 v	2%, 3,34%, 5%
Tehdas- ja tuotantorakennukset	tasapoisto	30 v, 50 v	2 %, 3,34%
Vapaa-ajan rakennukset	tasapoisto	20 v, 30 v	3,34%, 5 %
Asuinrakennukset	tasapoisto	30 v, 50 v	2 %, 3,34%
Kiinteät rakenteet ja laitteet			
Kadut, tiet, torit ja puistot	mj-poisto	15%, 20%	15%, 20%
Sillat, laiturit ja uimalat	mj-poisto	15%, 20%	15%, 20%
Muut maa- ja vesirakenteet	mj-poisto	15%, 20%	15%, 20%
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	mj-poisto	15 %	15 %
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	tasapoisto	10 v	10 %
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	tasapoisto	10 v -20 v	5 % - 10 %
Lentoasema	mj-poisto	20 %	0,2
Vesimittarit (käytössä vain Vesilaitoksella)	mj-poisto	20 %	0,2
Vesijohto- ja viemäriverkostot (käytössä vain Vesilaitoksella)	mj-poisto	30 v	3,34 %
Koneet ja kalusto			
Kuljetusvälineet	tasapoisto	4 v, 5 v	20% - 25%
Liikkuvat työkoneet	tasapoisto	5 v	20 %
Liikkuvat työkoneet (käytössä vain Vesilaitoksella)	tasapoisto	10 v	10 %
Muut laitteet ja kalusteet	tasapoisto	3 v, 5 v	20% - 33,34%
Atk-laitteet	tasapoisto	3 v	33,34 %
Sairaala- , terveydenhuolto- yms.laitteet	tasapoisto	5 v	20 %
Muut aineelliset hyödykkeet			
Luonnonvarat	poisto käytön mukaan		
Arvo- ja taide-esineet	ei poistoa		
Keskeneräiset hankinnat			
ei poistoa			
Pysyvien vastaavien sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet			
ei poistoa			
Taseyksiköt (Etelä-Savon pelastuslaitos)			
Noudattaa kaupungin käyttämiä poistoaikoja			
Liikelaitos (Mikkelin kaupungin liitelaitos Otavia)			
Noudattaa kaupungin käyttämiä poistoaikoja			
Liikelaitokset (Vesilaitos)			
Noudatetaan liikelaitoksen johtokunnan määrittelemiä poistoaikoja			

* Jollei vaikutusaika ole luotettavasti arvioitavissa, on hankintameno poistettava enintään 10 vuodessa.

Pakollisten varausten muutokset				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Ympäristövaraukset 1.1.	1 805 602,27	1 731 857,36	1 805 602,27	1 731 857,36
Lisäykset tilikaudella	0,00	190 000,00	0,00	190 000,00
Vähennykset tilikaudella	-44 999,18	-116 255,09	-44 999,18	-116 255,09
Ympäristövaraukset 31.12.	1 760 603,09	1 805 602,27	1 760 603,09	1 805 602,27
Muut pakolliset varaukset 1.1.	5 274 286,14	5 139 269,07	4 547 401,12	4 425 244,05
Lisäykset tilikaudella	7 311 672,14	292 860,00	55 000,00	280 000,00
Vähennykset tilikaudella	-881 100,73	-157 842,93	-881 100,73	-157 842,93
Muut pakolliset varaukset 31.12.	11 704 857,55	5 274 286,14	3 721 300,39	4 547 401,12
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 1.1.			2 186 050,00	2 186 050,00
Lisäykset tilikaudella			0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella			0,00	0,00
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 31.12.			2 186 050,00	2 186 050,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu (ky) 1.1.	3 470 680,70	3 542 353,49		
Lisäykset tilikaudella	43 065,00	0,00		
Vähennykset tilikaudella	0,00	-71 672,79		
Potilasvahinkovakuutusmaksu (ky) 31.12.	3 513 745,70	3 470 680,70		
Ei-suojaava koronvaihtosopimus 1.1.	535 759,88	0,00		
Lisäykset tilikaudella	54 442,47	535 759,88		
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00		
Ei-suojaava koronvaihtosopimus 31.12.	590 202,35	535 759,88		
Eläkevastuu 1.1.	40 056,00	19 969,52	40 056,00	19 969,52
Lisäykset tilikaudella	0,00	40 000,00	0,00	40 000,00
Vähennykset tilikaudella	-16 163,07	-19 913,52	-16 163,07	-19 913,52
Eläkevastuu 31.12.	23 892,93	40 056,00	23 892,93	40 056,00

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	1 315 871,49	1 823 906,71	1 315 871,49	1 823 906,71
Rakennusten luovutusvoitot	40 669,35	206 005,28	40 669,35	115 243,27
Muut luovutusvoitot	1 598 154,82	268 284,02	1 387 090,02	186 211,04
<i>Luovutusvoitot yhteensä</i>	<i>2 954 695,66</i>	<i>2 298 196,01</i>	<i>2 743 630,86</i>	<i>2 125 361,02</i>
Muut toimintakulut				
Kiinteistöjen luovutustappiot	106 508,15	857 158,14	106 508,15	854 901,53
Muut luovutustappiot	42 370,33	855,20	33 833,70	0,00
<i>Luovutustappiot yhteensä</i>	<i>148 878,48</i>	<i>858 013,34</i>	<i>140 341,85</i>	<i>854 901,53</i>

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely		
	2021	2020
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä		
Etelä-Savon Energia Oy	2 000 000,00	2 860 000,00
Metsäsairila Oy	500 000,00	500 000,00
Kiinteistökehitys Naistinki Oy	320 004,29	258 775,27
<i>Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä yhteensä</i>	<i>2 820 004,29</i>	<i>3 618 775,27</i>
Osinkotuotot muista yhteisöistä		
Muut yhtiöt	137 020,18	44 671,00
Suur-Savon Sähkö Oy	1 090 800,00	1 192 070,00
<i>Osinkotuotot muista yhteisöistä yhteensä</i>	<i>1 227 820,18</i>	<i>1 236 741,00</i>
Osuuspääoman korot	18 609,66	9 732,90
<i>Yhteensä</i>	<i>4 066 434,13</i>	<i>4 865 249,17</i>

Arvonkorotukset				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Maa- ja vesialueet arvonkorotukset 1.1.	52 518 312	52 772 509	52 816 926	53 071 123
Arvonkorotukset	761 851		122 331	
Arvonkorotusten purku	-101 189	-254 197	-101 189	-254 197
Maa- ja vesialueet arvonkorotukset 31.12.	53 178 974	52 518 312	52 838 068	52 816 926
Rakennukset arvonkorotukset 1.1.	6 722 099	6 722 099		
Arvonkorotusten purku	2 904 920			
Rakennukset arvonkorotukset 31.12.	3 817 179	6 722 099		
Arvonkorotukset yhteensä 31.12.	56 996 153	59 240 411	52 838 068	52 816 926

ARVONKOROTUKSEN PERIAATTEET JA NIIDEN KOHTEIDEN ARVONMÄÄRITYKSEN MENETELMÄT

Mikkelin maa- ja vesialueiden arvonkorotukset on tehty tonttorekisteriohjelman laskelmien mukaan, arvonkorotuksista ei ole tehty ulkopuolista arviota.

Osakkeissa ja osuuksissa sekä muussa käyttöomaisuudessa ei ole arvonkorotuksia.

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

	Kaupunki	Etelä-Savon Pelastus- laitos	Mikkelin Vesiliike- laitos	Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia	Yhteensä
Aineettomat hyödykkeet 31.12.2021	11 336 336	0	216 598	0	11 552 934
Aineettomat oikeudet					
Poistamaton hankintameno 1.1.	0	0	0	0	0
Siirrot erien välillä	0	0	98 000	0	98 000
Tilikauden poistot	0	0	-20 417	0	-20 417
Kirjanpitoarvo 31.12.	0	0	77 583	0	77 583
Muut pitkävaikutteiset menot					
Poistamaton hankintameno 1.1.	3 743 205	0	80 110	0	3 823 315
Siirrot erien välillä	8 727 782	0	-87 600	0	8 640 182
Tilikauden poistot	-1 152 770	0	-13 106	0	-1 165 876
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	0	131 026	0	131 026
Poistamaton hankintameno 31.12.	11 318 217	0	110 430	0	11 428 647
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat,					
aineettomat 1.1.	69 767	0	131 639	0	201 406
Lisäykset tilikauden aikana	201 566	0	5 505	0	207 071
Siirrot erien välillä	-253 214	0	-108 560	0	-361 774
Poistamaton hankintameno 31.12.	18 119	0	28 585	0	46 703
Aineelliset hyödykkeet 31.12.2021	277 572 476	1 198 774	112 070 155	7 418	390 848 823
Maa- ja vesialueet 1.1.					
Poistamaton hankintameno 1.1.	95 584 099	0	57 293	0	95 641 392
Lisäykset tilikauden aikana	5 047 810	0	0	0	5 047 810
Vähennykset tilikauden aikana	-147 347	0	0	0	-147 347
Siirrot erien välillä	0	0	266 935	0	266 935
Poistamaton hankintameno 31.12.	100 484 561	0	324 228	0	100 808 790
Rakennukset					
Poistamaton hankintameno 1.1.	126 795 653	0	8 514 016	0	135 309 669
Vähennykset tilikauden aikana	-151 708	0	0	0	-151 708
Siirrot erien välillä	11 093 645	0	52 287 264	0	63 380 909
Tilikauden poistot	-7 399 994	0	-1 007 213	0	-8 407 207
Arvonlennukset ja niiden palautukset	-260 831	0	-40 189	0	-301 020
Poistamaton hankintameno 31.12.	130 076 765	0	59 753 878	0	189 830 643
Kiinteät rakenteet ja laitteet					
Poistamaton hankintameno 1.1.	38 089 752	0	29 071 385	0	67 161 137
Lisäykset tilikauden aikana	1 362 098	0	0	0	1 362 098
Vähennykset tilikauden aikana	0	0	-1 362 098	0	-1 362 098
Siirrot erien välillä	7 224 322	0	23 759 358	0	30 983 680
Tilikauden poistot	-6 402 130	0	-2 615 822	0	-9 017 952
Arvonlennukset ja niiden palautukset	-9 514	0	-922 962	0	-932 477
Poistamaton hankintameno 31.12.	40 264 528	0	47 929 861	0	88 194 389
Koneet ja kalusto					
Poistamaton hankintameno 1.1.	2 028 707	1 229 506	615 541	16 298	3 890 052
Vähennykset tilikauden aikana	0	-15 093	0	0	-15 093
Siirrot erien välillä	810 118	495 138	1 869 262	0	3 174 518
Tilikauden poistot	-1 087 507	-510 777	-342 704	-8 880	-1 949 868
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	0	-262	0	-262
Poistamaton hankintameno 31.12.	1 751 317	1 198 774	2 141 838	7 418	5 099 347

	Kaupunki	Etelä-Savon Pelastus- laitos	Mikkelin Vesiliike- laitos	Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia	Yhteensä
--	----------	------------------------------------	----------------------------------	---	----------

Muut aineelliset hyödykkeet

Poistamaton hankintameno 1.1.	597 278	0	0	0	597 278
Poistamaton hankintameno 31.12.	597 278	0	0	0	597 278

Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat,

aineelliset 1.1.	18 869 446	121 469	73 753 575	0	92 744 490
Vähennykset tilikauden aikana	0	0	-45 488	0	-45 488
Lisäykset tilikauden aikana	14 498 918	679 733	6 296 922	0	21 475 573
Rahoitusosuudet tilikaudella	-1 367 684	-306 064	0	0	-1 673 748
Siirrot erien välillä	-27 602 653	-495 138	-78 084 660	0	-106 182 451
Poistamaton hankintameno 31.12.	4 398 027	0	1 920 349	0	6 318 376

Olennaiset arvonalentumiset

Erittely olennaisista arvonalentumisista

Kenkäveronniemen jäteveden puhdistamo	832 386,59
Peitsarin koulun aut.lasten opetusyks.	235 372,29
Pellosniemen koulu	34 973

Liitetieto 19a

Maa- ja vesialueet erittely				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	1 551 270,71	1 510 408,39	266 935,48	0,00
Muut maa- ja vesialueet	103 561 055,66	101 324 459,07	100 541 854,50	95 641 392,14
<i>Maa- ja vesialueet yhteensä</i>	<i>105 112 326,37</i>	<i>102 834 867,46</i>	<i>100 808 789,98</i>	<i>95 641 392,14</i>

Liitetieto 19b

Pysyvien vastaavien sijoitukset										
	Osakkeet ja osuudet					Jvk-, muut laina- ja muut saamiset				
	Osakkeet konserni- yhtiöt	Osakkeet omistusyht. yhteisöt	Kunta- yhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Jvk-laina- saamiset	Saamiset konserni- yhteisöt	Saamiset kunta- vhtymät	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	47 460 111,26	9 523 123,35	19 910 631,42	4 895 578,47	81 789 444,50	0,00	37 908 660,19	0,00	3 094 651,35	41 003 311,54
Lisäykset	111 753,81	200 000,00		0,00	311 753,81		199 442,35		19 552,25	218 994,60
Vähennykset	18 915,09	83 692,55	122 669,19	95 058,03	320 334,86		913 865,12		3 113,90	916 979,02
Siirrot erien välillä		503 110,59		-503 110,59	0,00					0,00
Hankintameno 31.12.	47 552 949,98	10 142 541,39	19 787 962,23	4 297 409,85	81 780 863,45	0,00	37 194 237,42	0,00	3 111 089,70	40 305 327,12
Arvonalemmukset										
Arvonkorotukset										
Kirjanpitoarvo 31.12.										

Tytäryhteisöt						
	Y-tunnus	Kunnan omistus-osuus %	Konsernin omistus- osuus %	Kuntakonsernin osuus, euroa		
				omasta pää- omasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta/ tappiosta
Asunto Oy Hirvipari	0765824-3	95,69	95,69	501 379	267 074	46
Asunto Oy Pirttitie III	0464332-9	100,00	100,00	150 282	513 066	49
Asunto Oy Tuppura	0578812-4	97,00	97,00	799 083	405 383	44
Kiinteistö Oy Kenkäveronniemi	0846454-7	66,70	66,70	1 006 287	67 093	-3 824
Kiinteistö Oy Mikkelin Tietotaitokortteli	0913161-3	51,56	51,56	3 075 534	90 388	55 732
Kiinteistö Oy TeknoGraani	1507061-8		75,64	1 885 052	13 566	5
Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy	0600598-8	80,65	80,65	208 922	2 058 089	-14 027
Etelä-Savon Energia Oy (konserni)	0940995-3	100,00	100,00	29 542 132	129 970 302	5 833 788
Kiinteistökehitys Naistinki Oy	0514772-2	100,00	100,00	8 539 206	27 034 591	410 531
Metsäsairila Oy	2011619-0	100,00	100,00	9 480 730	5 934 108	796 883
Mikkelin Arkistotalo Oy	0822437-5	56,00	56,00	3 018 621	12 332	168 796
Mikkelin Asumisoikeus Oy	0881150-2	100,00	100,00	2 568 206	8 666 280	28
Mikkelin Matkailu Oy	0164990-1	100,00	100,00	124 594	0	-116
Mikkelin opiskelija-asunnot Oy	0165428-4	100,00	100,00	9 336	18 171 601	169
Mikkelin Ravirata Oy	0165007-2	75,47	75,47	1 192 360	674 125	-54 984
Mikalo Oy	0165298-3	100,00	100,00	3 373 593	57 179 479	1 028
Mikkelin Jäähalli Oy	2418213-6	74,88	74,88	2 216 143	5 181 740	6
Etelä-Savon Koulutus Oy (konserni)	2249317-6	62,50	62,50	5 527 924	2 792 950	263 643
Kiinteistö Oy Jääkärintie 31	2290196-9		100,00	55 713	7 035 106	24 668
Kiinteistö Oy Mikkelin Takojankatu	0841514-7	58,63	58,63	293 707	4 429	137
Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy	2512829-7	100,00	100,00	7 487 226	18 382 876	175 855
Kiinteistö Oy Ristiinan Suopursu	0238191-9	70,00	70,00	83 127	172 861	11 085
Kiinteistö Oy Mikkelin Mannerheimintie 30	0642554-4	100,00	100,00	117 956	0	-39 941
Kiinteistö Oy Kyyhkylä	2379106-0		100,00	429 785	2 296 039	11 507
BioSairila Oy	2740947-1		100,00	2 901 420	10 632 015	-929 694
Haukivuoren Vanhustentalosäätiö sr.	0758881-2	jäsen		2 366	1 149 808	4
Kyyhkylä-säätiö sr	1861046-4	jäsen		1 477 094	216 808	-248 717
			Yhteensä	86 067 777	298 922 110	6 462 700

Mikkelin Asumisoikeus Oy:n omassa pääomassa on kirjattuna asumisoikeusmaksuja 2 592 213,91 euroa, jotka yhtiö on velvollinen palauttamaan asukkaille heidän luopuessaan asumisoikeudestaan.

Ilman asumisoikeusrahastoa konsernin osuus omasta pääomasta on -24 008,32 euroa.

Kuntayhtymät						
	Y-tunnus	Kaupungin omistus-osuus %	Konsernin omistus- osuus %	Kuntakonsernin osuus, euroa		
				omasta pää- omasta	vieraasta pää- omasta	tilikauden voitosta / tappiosta
Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä	0825508-3	57,42	57,42	15 377 773	107 028 755	253 110
Etelä-Savon maakuntaliitto	0215839-7	35,24	35,24	404 761	253 659	360
Etelä-Savon kampuskiinteistöt kuntayhtymä	1013321-0	72,30	72,30	12 000 505	22 545 419	169 595
Vaalijalan kuntayhtymä	0207327-0	12,37	12,37	3 040 086	3 583 667	942 853
			Yhteensä	30 823 125	133 411 499	1 365 919

Osakkuusyhteisöt						
	Y-tunnus	Kaupungin omistus-osuus %	Konsernin omistus-osuus %	Kuntakonsernin osuus, euroa		
				omasta pää- omasta	vieraasta pääomasta	tilikauden tappiosta / voitosta
Yhteisyhteisöt						
Mikkelin Mikaeli Oy	2015248-2	33,3	33,3	86 744	74 855	8 890
Osakkuusyhteisöt						
Asunto Oy Partinkartano	0218680-6	29,8	29,8	95 735	135 122	7
Kiinteistö Oy Kattilansillan Kauppakeskus	0605561-9	32,1	32,1	83 549	3	-2 880
Kiinteistö Oy M:lin mlk:n Kuuselan Kulma	0765742-7	41,2	41,2	321 827	13 978	15
Kiinteistö Oy Mikkelin Musiikkiopistotalo	1093066-6	21,2	21,2	357 275	4 149	2 144
Kiinteistö Oy Otavan Ketola	0615795-7	47,3	47,3	101 682	1 542	-2 049
Kyyhkylän Asuntolat Oy	0165613-2	49,2	49,2	10 037	4 520	25
Kiinteistö Oy Mikkelin Torikioski	0351423-4	17,7	44,3	491 933	1 613	596
Kaakkoi-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy	2472908-2	36,2	36,2	10 835 641	9 954 382	1 265 535
Saimaa Stadiumi Oy	2671378-9	35,4	35,4	2 566 407	2 989 525	-88 983
Sodan ja rauhan keskus Muisti Oy	2945093-7	20,0	20,0	68 038	59 056	16 946
Kiinteistö Oy Laaninkulma	0540337-8	25,3	25,3	219 317	9 969	10
Asunto Oy Orijärven Kyläpuisto	1963315-8	26,6	26,6	480 020	9 568	854
Yhdistelemättömät osakkuusyhteisöt						
Etelä-Savon Kaapelitelevisio Oy	0605560-0	36,8	36,8	Ei toimintaa vuonna 2021		
KS Energiavälitys Oy	0948714-2		20,0			
Suomen Voimatieto Oy	1861343-8		21,7			
			Yhteensä	15 018 867	13 238 744	1 200 245

Saamisten erittely				
	2021		2020	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		430 154,99		341 426,78
Lainasaamiset	36 123 634,61	4 692 540,20	37 037 499,73	5 770 696,41
Muut saamiset	768 404,81		666 972,46	
Siirtosaamiset		335 021,62		15 241,12
<i>Yhteensä</i>	<i>36 892 039,42</i>	<i>5 457 716,81</i>	<i>37 704 472,19</i>	<i>6 127 364,31</i>
Kuntayhtymiltä, joissa Mikkelin jäsenenä				
Myyntisaamiset		235 429,08		240 592,24
Lainasaamiset		367 730,29		1 771 696,70
Siirtosaamiset		4 099 154,69		4 596 467,55
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>4 702 314,06</i>	<i>0,00</i>	<i>6 608 756,49</i>
Osakkuus- ja muilta omistusyhteisöiltä				
Myyntisaamiset		9 888,51		6 199,80
Lainasaamiset	979 554,50		987 749,50	
<i>Yhteensä</i>	<i>979 554,50</i>	<i>9 888,51</i>	<i>987 749,50</i>	<i>6 199,80</i>
Saamiset yhteensä	37 871 593,92	10 169 919,38	38 692 221,69	12 742 320,60

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Siirtosaamiset				
Tulojäämät				
Työttömyysvak.maksut-tilien saldot	0,00	387 801,99	0,00	387 801,99
Tapaturmavak.maksut-tilien saldot	0,00	24 991,08	0,00	24 991,08
Kelan korvaus työterveydenhuollosta	1 081 166,81	953 424,68	522 596,45	425 677,03
Palkkatuet/Ely-keskus	257 727,24	166 390,91	257 727,24	166 390,91
Muut siirtosaamiset, projektit	1 958 359,21	621 069,59	353 858,23	510 686,26
Muut tulojäämät	8 846 205,94	10 687 714,02	4 619 193,40	5 553 942,12
<i>Siirtosaamiset yhteensä</i>	<i>12 143 459,20</i>	<i>12 841 392,27</i>	<i>5 753 375,32</i>	<i>7 090 737,99</i>

Oma pääoman erittely				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Peruspääoma 1.1.	160 935 630,56	160 935 630,56	160 935 630,56	160 935 630,56
Peruspääoma 31.12.	160 935 630,56	160 935 630,56	160 935 630,56	160 935 630,56
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma 1.1.	0,00			
Lisäykset	340 000,00			
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma 1.1.	340 000,00			
Arvonkorotusrahasto 1.1.	59 240 410,10	59 494 607,33	52 913 325,62	53 167 522,85
Lisäykset	122 331,23		122 331,23	
Vähennykset	2 270 188,84	254 197,23	101 188,84	254 197,23
Arvonkorotusrahasto 31.12.	57 092 552,49	59 240 410,10	52 934 468,01	52 913 325,62
Muu rahastot/oma pääoma 1.1.	4 571 264,56	3 901 818,51		
Lisäykset	157 398,01	669 446,05		
Vähennykset				
Muut rahastot/oma pääoma 31.12.	4 728 662,57	4 571 264,56		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	30 249 073,18	20 388 629,41	-29 704 964,88	-42 184 315,18
Muut muutokset	3 156 721,35	529 588,20		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	33 405 794,53	20 918 217,61	-29 704 964,88	-42 184 315,18
Tilikauden yli-/alijäämä	-143 074,57	9 330 855,57	-3 844 490,47	9 447 848,30
<i>Oma pääoma yhteensä</i>	<i>256 359 565,58</i>	<i>254 996 378,40</i>	<i>180 320 643,22</i>	<i>181 112 489,30</i>

Liitetieto 27

Pitkäaikaiset velat		
Velat, jotka erääntyvät 1.1.2027 tai sen jälkeen		
	2021	2020
Joukkovelkakirjalainat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	173 901 427,00	155 892 233,00
Lainat julkisyhteisöiltä	1 550 765,28	1 691 578,08
Muut velat	4 196 354,77	4 079 394,77
Pitkäaikaiset velat yhteensä	179 648 547,05	161 663 205,85

Liitetieto 29

Pakolliset varaukset				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Pakolliset varaukset				
Eläkevaraus	23 892,93	40 056,00	23 892,93	40 056,00
Ympäristövastuiden varaukset	1 760 603,09	1 805 602,27	1 760 603,09	1 805 602,27
Osuus kuntayhtymän alijäämästä			2 186 050,00	2 186 050,00
Muut pakolliset varaukset	11 704 857,55	5 274 286,14	3 721 300,39	4 547 401,12
Etelä-Savon sairaanhoitopiiri ky:n potilasvakuutusvastuu	3 513 745,70	3 470 680,70		
Ei-suojaava koronvaihtosopimus	590 202,35	535 759,88		
Pakolliset varaukset yhteensä	17 593 301,62	11 126 384,99	7 691 846,41	8 579 109,39

Liitetieto 30

Vieras pääoma				
	2021		2020	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisöille				
Saadut ennakot				
Ostovelat		1 760 066,32		1 509 782,85
Muut velat	95 210,00		106 730,00	
Siirtovelat				
Yhteensä	95 210,00	1 760 066,32	106 730,00	1 509 782,85
Velat kuntayhtymille, joissa Mikkeli on jäsenenä				
Saadut ennakot				
Ostovelat		15 414 486,40		10 870 242,21
Muut velat	60 260,00		34 190,00	
Siirtovelat				7 881 541,00
Yhteensä	60 260,00	15 414 486,40	34 190,00	18 751 783,21
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille				
Saadut ennakot				
Ostovelat		108 904,00		
Muut velat			2 700,00	
Siirtovelat				
Yhteensä	0,00	108 904,00	2 700,00	0,00
Vieras pääoma yhteensä	155 470,00	17 283 456,72	143 620,00	20 261 566,06

Liitetieto 31

Sekkitililimiitti		
	2021	2020
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12. -siitä käyttämättä oleva määrä	25 000 000,00 25 000 000,00	25 000 000,00 22 610 288,55

Liitetieto 32

Muiden velkojen erittely				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Muut velat				
Liittymismaksut	16 324 988,21	15 854 224,32	4 196 354,77	4 079 394,77
Muut velat	11 662 089,22	8 870 299,65	1 712 786,53	1 625 997,76
<i>Muut velat yhteensä</i>	<i>27 987 077,43</i>	<i>24 724 523,97</i>	<i>5 909 141,30</i>	<i>5 705 392,53</i>

Liitetieto 33

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Menojäämät				
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	32 313 128,48	29 906 434,61	10 082 011,45	9 862 745,63
Korkojaksotukset	1 180 326,95	1 425 964,84	724 658,92	808 008,31
E-S sos. -ja terv.palv. Ky:n lopullinen maksuosuus				7 881 541,00
Pelastuslaitoksen lopullinen maksuosuus	346 579,51	1 270 394,32	346 579,51	1 270 394,32
Ta:n työttömyysvakuutusvelka	55 040,00	238 072,03	55 040,00	238 072,03
Työnantajan JuEL (KuEL-maksut)	1 096 210,59	1 280 838,28	1 096 210,59	1 280 838,28
Työntekijän JuEL (KuEL-maksut)	488 619,48	556 449,36	488 619,48	556 449,36
Valtionosuuden takaisinperintä 2013-2017	13 248 033,00	3 912 008,00	13 248 033,00	3 912 008,00
Valtionosuuden tarkistus	174 053,00	439 335,00	174 053,00	439 335,00
Muut siirtovelat	7 293 669,68	6 841 238,54	515 546,89	673 162,73
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	<i>56 195 660,69</i>	<i>45 870 734,98</i>	<i>26 730 752,84</i>	<i>26 922 554,66</i>
<i>Siirtovelat yhteensä</i>	<i>56 195 660,69</i>	<i>45 870 734,98</i>	<i>26 730 752,84</i>	<i>26 922 554,66</i>

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	104 569 388,79	99 358 606,03		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	98 394 054,77	111 164 535,80		
Lainat julkisyhteisöiltä	11 429 243,28	0,00		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	75 729 989,89	0,00		
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	0,00		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	0,00	0,00		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	174 124 044,66	111 164 535,80		

Velat, joiden vakuudeksi on annettu osakkeita				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	11 317 630,15	13 939 236,35		
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	8 519,16	2 299 631,34		
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00		
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	0,00	0,00		
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	0,00		
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	0,00	0,00		
Pantatut osakkeet yhteensä	8 519,16	2 299 631,34		

Vakuudet				
	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	0,00	0,00		
Pantatut arvopaperit	2 284 060,49	0,00		
Vakuudet yhteensä	2 284 060,49	0,00		

Vuokravastuut

Vuokravastuut	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Toimitilojen vuokravastuut	12 363 087,56	28 537 293,86	19 294 068,44	20 966 430,36
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut (leasing)	4 371 543,94	6 759 851,90	3 992 621,64	3 987 533,12
Maa-alueiden vuokravastuut	801 633,26	481 509,15	221 520,55	245 266,74
Muut vuokravastuut	606 337,59	39 299,37		
Vuokravastuut yhteensä	18 142 602,35	35 817 954,28	23 508 210,63	25 199 230,22
- siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	7 023 116,59	13 460 749,76	4 408 097,20	4 443 077,45
- siitä PPP-hankkeet (public-private partnerships)				
- siitä sopimuksiin sisältyvät lunastusvelvoitteet	93 307,50	184 880,50		
- siitä kuntakonsernin sisäiset vuokravastuut			15 382 429,60	16 295 524,33
Leasingvuokrasopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta				

Vastuusitoumukset

Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta

Konserniyhtiöille annetut takaukset

	Kunta	
	2021	2020
<i>Alkupääoma</i>	179 032 168,72	180 574 421,74
<i>Jäljellä pääomasta</i>	89 385 867,57	106 808 345,25

Konsernin ulkopuolisten velasta

Konsernin ulkopuolisten velasta

<i>Alkuperäinen pääoma</i>	10 251 048,92	10 651 048,92
<i>Jäljellä pääomasta</i>	2 907 581,86	3 221 537,55

Takaukset yhteensä

<i>Alkuperäinen pääoma</i>	189 283 217,64	191 225 470,66
<i>Jäljellä pääomasta</i>	92 293 449,43	110 029 882,80

Liitetieto 40a

Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista

Osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.

Osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.

Mahd. vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.

2021	2020
371 773 345,00	354 436 653,00

243 532,00

220 846,00

Liitetieto 41

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt				
Järjestelyn tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Sopimusvastuut				
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset	13 880,01			
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	2 069,01			
Sopimukseen sisältyvät palautusvastuut	25 264,80			
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus		485 773,20		
<i>Sopimusvastuut yhteensä</i>	<i>39 144,81</i>	<i>485 773,20</i>		
Arvonlisäveron palautusvastuu *)	18 365 164,80	18 305 960,07	10 483 989,76	9 402 451,91
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu	1 703 849,74	1 703 849,74		

*) Palautuksena ja vähennyksenä käsitellyt arvonlisäverot uudisrakennusten ja perusparantamisen hankintamenoista, joihin liittyy mahdollinen palautusvelvollisuus kiinteistöt myytäessä tai niiden käyttötarkoituksen muuttuessa vähennykseen tai palautukseen oikeuttamattomaan tarkoitukseen (AVL 120 §). Palautusvastuuta määriteltäessä on otettu huomioon kaikki kiinteistöt myös ne, joiden osalta vastuun toteutuminen ei ole todennäköistä.

Koronvaihtosopimukset

Järjestelyn tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Kaupunki				
Lisähyötyswapilla 1075684/1364062 suojataan koko lainasalkkua. Sopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimus erääntyy 3.2.2022.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä			20 000 000,00	20 000 000,00
Käypä arvo			-470 068,00	-1 379 064,00
Koronvaihtosopimuksella 73376 suojataan koko lainasalkkua. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimus erääntyy 21.9.2021.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä			0,00	14 000 000,00
Käypä arvo			0,00	-417 794,87
Digitehostettu koronvaihtosopimus RISTIINA1 on tehty yksittäisen lainan korkorisikin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupaivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 12.4.2021.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä			0,00	586 666,73
Käypä arvo			0,00	-10 207,28
Koronvaihtosopimuksella (KSWAP012/15) 67441 on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimus erääntyy 31.12.2040.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo			30 000 000,00	30 000 000,00
Käypä arvo			-6 094 274,23	-9 254 986,83
Koronvaihtosopimuksella 31826/15371 on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimus erääntyy 27.9.2041.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo			20 000 000,00	20 000 000,00
Käypä arvo			-8 458 242,03	-11 032 773,97
Koronvaihtosopimus 31738 on tehty yksittäisen lainan korkoja koskevien kassavirtojen muuttamiseksi 3 kk euribor:sta 6 kk euriboriin. Sopimus erääntyy 18.4.2031.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo			7 125 000,00	7 875 000,00
Käypä arvo			8 621,62	11 998,58
Koronvaihtosopimus 31800 on tehty yksittäisen lainan korkoja koskevien kassavirtojen muuttamiseksi 3 kk euribor:sta 6 kk euriboriin. Sopimus erääntyy 11.10.2021.				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo			0,00	1 400 000,00
Käypä arvo			0,00	517,11
Koronvaihtosopimus 31830 on tehty yksittäisen lainan korkoja koskevien kassavirtojen muuttamiseksi 3 kk euribor:sta 6 kk euriboriin. Sopimus erääntyy 21.12.2021.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo			0,00	2 000 000,00
Käypä arvo			0,00	1 245,06
Koronvaihtosopimus 32018 on tehty yksittäisen lainan korkoja koskevien kassavirtojen muuttamiseksi 3 kk euribor:sta 6 kk euriboriin. Sopimus erääntyy 20.12.2022.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo			2 300 000,00	4 600 000,00
Käypä arvo			1 689,50	5 000,65
Tytäryhteisöt				
Koronvaihtosopimuksella 726373;IRS13798/6019507 varmistetaan yksittäisen lainan kiinteä korko. Suojauksen kassavirrat maksetaan kaksi kertaa vuodessa. Suojattu pääoma vastaa lainapääomaa. Sopimus erääntyy 19.7.2021.				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	0,00	450 000,00		
Käypä arvo	0,00	-11 476,61		
Tehostetulla koronvaihtosopimuksella ETSAVENER1 varmistetaan yksittäisen lainan tietty korkotaso. Mikäli korko nousee ylisopimuksen mukaisen korkotason, myös suojauksen mukainen korkotaso nousee. Suojattu pääoma vastaa lainapääomaa. Suojauksen kassavirrat maksetaan neljä kertaa vuodessa. Sopimus päättyy 27 .8.2024.				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	1 500 000,00	2 000 000,00		
Käypä arvo	-28 001,54	-56 599,83		
Koronvaihtosopimuksella 1823688/2902576 Varmistetaan yksittäisen lainan kiinteä korko. Suojauksen kassavirrat maksetaan kaksi kertaa vuodessa. Suojattu pääoma vastaa lainapääomaa. Sopimus päättyy 2.7.2026.				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	4 666 670,00	5 133 336,00		
Käypä arvo	-162 732,00	-271 431,00		
Koronvaihtosopimus 1197121/1581082 on tehty yksittäisen lainan korkorisikin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupaivät vastaavat toisiaan. Yhtiö saa 6 kk:n euribor korkoa ja maksaa kiinteää korkoa. Sopimus erääntyy 5.5.2023.				
Sopimuksen nimellisarvo tilinpäätöshetkellä	981 750,00	1 041 250,00		
Käypä arvo	-33 218,00	-59 296,00		

Järjestelyn tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Koronvaihtosopimus 1524661/2088483 on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Laina ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Yhtiö saa 6 kk:n euribor korkoa ja maksaa kiinteää korkoa. Sopimus erääntyy 26.5.2025. Bulleet-lainan pääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo	405 000,00 -12 794,00	435 000,00 -23 097,00		
Koronvaihtosopimus 1769559/2770516 on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Laina ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Yhtiö saa 6 kk:n euribor korkoa ja maksaa kiinteää korkoa. Sopimus on voimassa 22.2.2027 saakka. Sopimuksen nimellisarvo tilinpäätöshetkellä Sopimuksen käypäarvo tilinpäätöshetkellä Koronvaihtosopimuksella 1505781-2059523 suojataan koko lainasalkkua. Yhtiö saa 1 kk:n euribor korkoa ja maksaa kiinteää korkoa. Sopimus erääntyy 20.5.2030. Laina pääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä Käypä arvo	1 472 500,00 -62 863,00	1 567 500,00 -99 751,00		
Koronvaihtosopimus 1817460/2886857 Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Suojattu pääoma vastaa 50 % lainapääomasta. Koronvaihtosopimuksella muutetaan vaihtuva korko kiinteäksi ajalle 2018-2029. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 29.12.2029. Lainapääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo	3 000 000,00 -32 748,00	3 000 000,00 -116 072,00		
Koronvaihtosopimuksella 18889970 varmistetaan yksittäisen lainan tietty korkotaso. Suojattu pääoma vastaa lainapääomaa. Suojauksen kassavirrat maksetaan neljännesvuosittain. Sopimuksen tekopäivä 12.11.2021, alkamispäivä 7.9.2021 ja päättymispäivä 7.9.2028 (2020 ollut sopimusnro 10209709) Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo	7 326 672,00 -129 936,59	8 373 338,00 -192 164,31		
Koronvaihtosopimuksella 18889975 nollakorkolattialla varmistetaan yksittäisen lainan osalta, että kiinteän koron ja marginaalin lisäksi ei tule muita korkoja maksettavaksi. Suojattu pääoma vastaa lainapääomaa. Suojauksen kassavirrat maksetaan neljännesvuosittain. Sopimuksen tekopäivä 12.11.2021, alkamispäivä 7.9.2021 ja päättymispäivä 7.6.2024 (2020 ollut sopimusnro 10209789) Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo	7 326 672,00 65 893,81	8 373 338,00 53 830,56		
Koronvaihtosopimuksella 1894342/3084569 varmistetaan yksittäisen lainan tietty korkotaso. Suojattu pääoma vastaa 50 % lainapääomasta. Suojauksen kassavirrat maksetaan kaksi kertaa vuodessa. Sopimuksen päättymispäivä on 28.6.2028 Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo	1 312 500,00 -42 029,00	1 500 000,00 -76 166,00		

Koronvaihtosopimukset on tehty korkomenojen suojaamistarkoituksessa, joten ne on käsitelty taseen ulkopuolisina vastuina. Kukin koronvaihtosopimus on kohdistettavissa yhteen tai useampaan lainaan. Sopimukset päättyvät vuosina 2022-2041.

Hyödykejohdannaiset

Järjestelyn tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Sähkösuojaukset				
Kaupungin Energia -konsernin emoyhtiö käy sähkön myynnin ja oston suojaamiseksi kauppa sähköjohtannaisilla konsernissa hyväksytyin riskopolitiikan mukaisesti. Suojaustarkoituksessa tehtyjen sopimusten ehdot ja kestoajat vastaavat suojattavan riskin (sähkön myyntihinta Spot -markkinoilla) ehtoja. Sähkönmyyntisuojaukset esitetään taseen ulkopuolisena eränä, koska niiden tasearvolla ei ole yhtiön kannalta merkitystä ennen kuin suojaukset realisoituvat tuloslaskelmassa. Vuodenvaihteen tasearvo on ainoastaan sen hetkinen suojauksen markkinahinta, joka ei kerro mitään siitä, mikä arvoinen suojaus on realisoituessaan.				
Myyntin suojaukset				
Ostohetken arvo	0,00	-88,00		
Arvo 31.12.2021	0,00	0,00		
Tuotannon suojaukset				
Ostohetken arvo	6 162 030,00	6 146 014,00		
Arvo 31.12.2021	15 372 083,00	7 101 440,00		

Päästöoikeudet 2021	tCO2	€
Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 1.1.	87 625	
Myönnetty vuodelle 2021	19 339	
Käytetty vuonna 2021	76 170	
Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 31.12.	30 794	2 465 059,70

Päästöoikeudet 2020	tCO2	€
Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 1.1.	113 329	
Myönnetty vuodelle 2020	27 688	
Käytetty vuonna 2020	53 392	
Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 31.12.	87 625	2 822 401,25

Liitetieto 42

Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	2021	2020
Kaupunginhallitus	312	287
Ympäristölautakunta	30	28
Kasvatus- ja opetuslautakunta	1192	1154
Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta	132	140
Kaupunkiympäristölautakunta	210	165
Etelä-Savon pelastuslaitos	195	187
Mikkelin Vesiliikelaitos	26	32
Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia	79	79
	<u>2 176</u>	<u>2 072</u>
Vakituiset	1736	1726
Määräaikaiset	389	311
Työllistetyt	51	35
	<u>2176</u>	<u>2072</u>

Liitetieto 43

Henkilöstökulut		
	2021	2020
Henkilöstökulut		
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	78 725 894,42	74 752 736,58
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	19 225 473,57	19 050 854,97
Muut henkilösivukulut	3 016 066,10	3 245 067,45
Henkilöstökorvaukset ja muut korjauseurat	1 163 034,51	1 127 897,24
Yhteensä tuloslaskelman mukaan	99 804 399,58	95 920 761,76
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	642 912,42	802 372,00
Henkilöstökulut yhteensä	99 161 487,16	95 118 389,76

Liitetieto 44

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
	2021	2020
Keskusta Mikkelin kunnallisjärjestö	18 988,62	15 545,42
Keskustan Etelä-Savon piiri	189,76	28,50
Keskusta	0,00	199,50
Mikkelin seudun Vihreät ry	8 597,57	7 032,45
Perussuomalaiset, Mikkelin piiri	3 355,06	1 218,38
SDP Mlin kunnallisjärjestö	15 396,12	14 479,65
Mikkelin Kristillisdemokraatit	911,06	571,57
SDP kaakkois-suomen sosiaalidemokraatit	109,25	133,00
Kaakkois-Suomen Kokoomus	76,00	95,00
Kokoomus Mikkelin kunnallisjärjestö	12 752,01	11 187,89
Kokoomus Savonlinna	225,13	
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	60 600,58	50 491,36

Liitetieto 45

Tilintarkastajien palkkiot		
	2021	2020
KPMG Julkistarkastus Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	20 250,00	20 250,00
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	14 775,00	16 200,00
Muut palkkiot	650,00	450,00
Palkkiot yhteensä:	35 675,00	36 900,00

Kunnan ja intressitahon väliset toimet

Mikkelin kaupungin johtaville viranhaltijoille ja luottamushenkilöille toteutetun kyselyn kautta saatujen tietojen mukaan heillä ei ole intressitahotapahtumia kaupungin kanssa.

Kaupunginjohtajan kanssa on 22.6.2015 solmittu kuntalain mukainen johtajasopimus, jota on viimeksi täydennetty kaupunginvaltuuston päätöksellä 12.2.2018 § 18. Johtajasopimuksessa on sovittu 12 kuukauden palkkaa vastaavasta erokorvauksesta, mikäli virkasuhde aiotaan työnantajan toimesta irtisanoa kuntalain 43 §:n perusteella.

Konsernin lähipiirin/intressipiirin kanssa ei ole ollut tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia.

Mikkelin kaupungilla on käytössä konsernitilipalvelu. Kaupunginvaltuusto on viimeksi 15.2.2021 § 23 vahvistanut konsernisopimukseen liitetyt tililuotot.

Liitetieto

Laskennalliset verovelat ja -saamiset

	Konserni		Kunta	
	2021	2020	2021	2020
Korottomaan vieraaseen pääomaan sisältyvät laskennalliset verovelat				
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	3 848 922,55	3 148 970,24	0,00	0,00
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	7 154 868,40	7 065 269,57	0,00	0,00
<i>Laskennalliset verovelat yhteensä</i>	<i>11 003 790,95</i>	<i>10 214 239,81</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

5

Eriytetyt tilinpäätökset

5.1 Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia

Liikelaitoksen johtajan katsaus

Kunnallisena liikelaitoksena toimiva Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia tarjoaa internaatti- ja verkko-oppimispalveluita vapaan sivistystyön ja yleissivistävän koulutuksen toimijoille alueellisesti, valtakunnallisesti ja globaalisti. Liikelaitoksen tarkoituksena on tarjota koulutuspalveluita, joiden järjestäminen edellyttää myös yli kuntarajojen ulottuvaa toimintaa.

Lukiokoulutuksen ja Nettiperuskoulun opiskelijamäärä jatkoi kasvua. Vapaan sivistystyön opintoviikot alenivat hiukan edelliseen vuoteen verrattuna. Syynä vapaan sivistystyön opintoviikkojen lievään laskuun oli koronan vaikutus. Lähiopetuksena järjestettävän perusopetuksen suoritusten laskuun vaikutti pääsääntöisesti koronapandemia.

Liikelaitoksen hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian johtokunnassa on kahdeksan varsinaista jäsentä ja yhtä monta henkilökohtaista varajäsentä. Yksi jäsenistä on nimitetty henkilöstön esityksestä. Johtokunnan tehtävänä on ohjata ja valvoa Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian toimintaa ja sen kehittämistä, asettaa tavoitteet ja seurata niiden toteutumista Mikkelin kaupungin hallintosäännön määrittämän yleisen toimivallan mukaisesti. Johtokunta päättää mm. toimintakertomuksen ja tilipäätöksen hyväksymisestä.

Johtaja-rehtori johtaa ja kehittää Liikelaitos Otavian toimintaa asetettujen tavoitteiden mukaisesti, huolehtii liikelaitoksen hallinnosta sekä taloudenhoidon ja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä huolehtii johtokunnan kokouksessa käsiteltävien asioiden valmistelusta sekä johtokunnan tekemien päätösten toimeenpanemisesta. Johtaja-rehtorina ja koko organisaation ylimpänä esimiehenä ja tilivelvollisena viranhaltijana on toiminut Harri Jokinen.

Lukiokoulutuksen rehtori vastaa lukiokoulutuksen oppilaitostoiminnasta ja sen kehittamisestä, rahoitetuista hankkeista ja toimii opetushenkilöstön esimiehenä. Lukiokoulutuksen rehtorina aloitti 2021 keväällä Miia Sivén.

Ollennaiset muutokset liikelaitoksen toiminnassa ja taloudessa

Liikelaitos Otavian toiminnassa ja taloudessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia vuonna 2021.

Liikelaitoksen henkilöstö

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavialla oli vuoden 2021 lopussa vakinaista henkilöstöä 61 ja määräaikaista 17. Vakinaisten määrä väheni yhdellä vuodesta 2020 eläköitymisen myötä. Henkilöstökulut olivat yhteensä 4 786 183,91 euroa ja ne ylittyivät 375 483,91 eurolla. Suurin ylitys 214 478,31 euroa oli muissa palkoissa. Lisäresurssitarve kohdentuu vuosille 2021 ja 2022 uuden lukiokoulutuksen opetussuunnitelman sekä aikuisten perusopetussuunnitelman muuttumisen myötä.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Lukiokoulutuksen kokonaisopiskelijamäärä tulee säilymään ennallaan. Ikäluokkien pieneminen ja pienten lukioiden mahdollinen lakkauttaminen on samalla uhka ja mahdollisuus. Nettiperuskoulun opiskelijamäärä tulee kasvamaan. Lähiopetuksena annettava aikuisten perusopetuksen opiskelijamäärä ei tule kasvamaan. Vapaan sivistystyön kurssi-suoritusten määrä ei todennäköisesti kasva koronapandemiasta johtuen.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Koronapandemian jatkuminen todennäköisesti vaikuttaa suoritusmääriin jossain määrin.

Kaupungin säästötoimenpiteiden mahdollinen vaikutus liikelaitokseen luo epävarmuutta tulevaisuudesta vaikuttaen myös toiminnan kehittämiseen.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian toimintaa valvoo ja ohjaa liikelaitoksen johtokunta. Johtokunta vastaa liikelaitoksen hallinnon ja toiminnan sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä. Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian johtaja-rehtori johtaa ja kehittää liikelaitoksen toimintaa voimassa olevien lakien, ohjeiden ja sääntöjen mukaisesti. Operatiivisesti riskejä ennakoidaan mm. oppilaitosanalyysin avulla, jolla seurataan mm. liikelaitoksen menneisyyttä, nykytilaa ja tulevaisuutta kuvaavia taloudellisia indikaattoreita sekä opiskelijamäärien kehittymistä. Oppilaitosanalyysi ennustaa trendiä toiminnan talouden ja volyymin kehittymisen osalta. Sisäiseen käyttöön on laadittu riskianalyyssiakirja, jossa on kuvattu erilaisia toimintaan kohdistuvia riskejä sekä ennakoivia toi-

menpiteitä riskien vähentämiseksi. Matalalla organisaatorakenteella pyritään osaltaan mahdollisimman joustavaan ja nopeaan reagointiin mahdollisten riskien ennakoinnissa ja toteutuessa.

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Talous toteutui odotettua paremmin vuonna 2021. Liikelaitoksen tasetta rasittaa alijäämä, joka johtuu OKM:n päätöksestä periä takaisin lukiokoulutuksen valtionosuutta. Tästä syystä toiminnan sopeuttamista on jatkettu ylijäämäisen tuloksen mahdollistamiseksi ja taseen tasapainottamiseksi.

Liikelaitos Otavian taloutta ohjattiin vuoden 2021 aikana siten, että menoja pyrittiin toteuttamaan mahdollisimman maltillisesti. Resursseja suunnattiin opetukseen, ohjaukseen ja sisällön tuotantoon. Lukiokoulutuksen painotettu opiskelijamäärä vuonna 2021 oli 947 opiskelijaa. Lukiokoulutuksen rahoitus toteutui ennakoitua paremmin, johtuen yksikköhinnan noususta sekä oppilasmäärän kasvusta. Perusopetuksen osalta kurssisuoritukset toteutuivat odotettua paremmin, johtuen mm. vuoden 2019 kurssisuoritusten tasauksesta, joka oli 120 206 euroa. Vapaan sivistystyön opiskelijaviikkojen budjetoitu tavoite 1410 opintoviikkoa saavutettiin ja ylitettiin toteuman ollessa 1587,8 opintoviikkoa. Ylitys ei lisää suoraan valtionosuuksia, koska mahdollinen vaikutus muodostuu pidemmällä aikavälillä valtionosuuslaskentatavan vuoksi.

Liikelaitos Otavian tulot vuonna 2021 olivat yhteensä 6 622 780,29 euroa, joista 5 565 832,00 euroa tuli lukiokoulutuksen ja perusopetuksen sekä vapaan sivistystyön valtionosuuksista. Liikevaihto oli 428 358,46 euroa. Liiketoiminnan muut tuotot olivat 628 589,83 euroa ja tähän hankkeista saatua tulo-rahoitusta kertyi 601 269,93 euroa. Vuoden 2021 lopulla oli 12 käynnissä olevaa hanketta, joihin Otavia saa ulkopuolista rahoitusta.

Materiaali- ja palveluostoista alitusta budjetoituun tuli 12 % eli 108 407,62 euroa. Henkilöstökulut ylittyivät 8,51 % eli 375 483,91 eurolla. Liiketoiminnan muut kulut ylittyivät budjetoidusta 43 119,87 eurolla.

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian investointeihin oli vuodelle 2021 budjetoitu 15 000 euroa, joka oli varattu ruokalan terassin korjaukseen. Investointeihin varattua rahaa ei käytetty vuonna 2021 vaan siirtyy vuodelle 2022.

Tunnusluvut

	TP 2020	TA 2021	TP 2021	Toteutuma %
Lukion opiskelijamäärä	940	920	947	103
Peruskoulun opiskelijamäärä	275	210	285	136
Vapaan sivistystyön opintoviikot	1 735	1 410	1 587,8	113

Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden tulos 2021 on 609 220,39 euroa ylijäämäinen. Liikelaitos Otavian johtokunta esittää, että ylijäämä 609 220,39 euroa siirretään tilikauden yli-/alijäämätilille.

Sitovien tavoitteiden toteutuminen

Sitova tavoite	Mittari	Toteutuma 31.12.2021
Liikeylijäämä	11 000	608 504,05

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Liikelaitos Otavia on edelleen vahvistanut asemaansa yleissivistävän verkko-oppimisen valtakunnallisena palvelun tuottajana ja kehittäjänä. Vahvistuminen on näkynyt edelleen verkko-opiskelijoiden määrän kasvuna. Aikuisten perusopetuksen ja oppivelvollisten perusopetuksen toteuttamisessa on edetty yli kolmenkymmenen eri kunnissa olevien oppilaitosten kanssa tehtyihin sopimuksiin. Verkossa perusopetusta opiskelevien opiskelijoiden kokonaislukumäärä on kasvanut vuoden aikana.

Kaupungin strategian tukeminen nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden parantamisessa erityisesti koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten aseman osalta on kohdistunut maahanmuuttajanuoriin ja turvapaikanhakijoihin. Em. kohderyhmissä lähiopetuksena järjestettävään aikuisten perusopetukseen osallistuneiden määrä on hieman vähentynyt viime vuodesta.

Elinkeinojen hyvinvoinnin näkökulmasta on edistetty maahanmuuttajien työllistymistä KATE-hankkeen (Kansainväliset tulijat Etelä-Savon työelämä- ja yrittäjyyspolulle) avulla. Hanke päättyi syksyllä.

Alueellisesti ja valtakunnallisesti on kehitetty pilotoivia internet- ja internaattipalveluja oppilaitosten käyttöön hankkeiden avulla. Yhteistyötä verkko-oppimisen kehittämisessä on tehty eri toimijoiden kanssa. Verkko-oppimisen vaikuttavuutta ja oppimista uudistavien mallien kehittämistä on viety eteenpäin hanketoiminnan avulla, <https://otavia.fi/hankkeet/>.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 2021
Syrjäytymisen ehkäisy	Aikuisten perusopetuksen järjestäminen maahanmuuttajille sisältäen luku- ja kirjoitustaitovaiheen koulutuksen järjestämisen (Seutukampustiimi).	Tavoite: koulutukseen osallistuvien määrän vakiinnuttaminen nykyiselle tasolle. Mittari: opiskelijamäärät. Laadullinen mittari: hyväksytysti koulutuksen suorittaneet.	Korona jonkin verran pudotti kurssimäärää opiskelijoiden ollessa kevään aikana etäopetuksessa

Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 2021
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Vapaan sivistystyön toimintana kurseja, jotka kohdistuvat osallistujilta lähtevään tarpeeseen (Vapaatiimi).	Tavoite: uudenlaisten kansalaislähtöisten kurssien järjestäminen. Mittari: kurssien määrä. Laadullinen mittari: kurssipalautte.	Korona on vaikuttanut vapaan sivistystyön kurssituotantomäärään. Osa kurseista on jouduttu perumaan ja osa toteuttamaan etänä.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 2021
Matkailun edistäminen	Vapaan sivistystyön palveluna koulutusmatkailutoimintaan liittyvien tuotteiden suunnittelu yhdessä viiden muun vapaan sivistystyön oppilaitoksen kanssa tavoitteena käynnistää koulutusmatkailuun liittyvä toiminta 2021 (Liikelaitoksen hallinto ja Vapaatiimi).	Tavoite: vuoden 2021 aikana on suunniteltu koulutusmatkailuun liittyvä tuote ja sen markkinointi on aloitettu. Ensimmäiset asiakkaat on saatu. Mittari: suunniteltujen koulutusmatkailutuotteiden lkm. Laadullinen mittari: viiden muun oppilaitoksen hyväksymä yhteinen koulutusvientituote.	Asia ei ole edennyt ja konsortio on päätetty hajottaa.

Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 2021
Palvelujen digitalisointi	Verkossa ja verkko-oppimisympäristössä tapahtuvan digitaalisen koulutuspalvelun kehittäminen ja palvelun mahdollistaminen yhä useammalle (Nettikoulustuimi ja liikelaitoksen hallinto).	Tavoite: verkossa olevien opiskelijoiden määrän kasvaminen. Mittari: opiskelijoiden lkm. Laadullinen mittari: opiskelijoiden palaute.	Nettiperuskoulun opiskelijamäärä on kasvanut. Tämän vuoden aikana on kehitetty digitaalista hyvinvointiympäristöä osana oppimista tukevaa palvelua.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 2021
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Tehdään yhteistyötä verkossa tapahtuvan oppimisen kehittämiseksi (koko liikelaitos).	Tavoite: opiskelijamäärien kasvu Mittari: opiskelijoiden lkm	Yhteistä kehittämistyötä tehdään säännöllisesti mm. yhteisiä hankkeita suunnittelemalla. Ei ole vielä näkynyt opiskelijamäärissä.

Työllisydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 2021
Osaavan työvoiman saatavuus	Haetaan sellaista hanketoimintaa, joka tukee vaikeassa asemassa olevien työllistymistä perustuen liikelaitoksen oman osaamisen hyödyntämiseen (liikelaitoksen johto, Suuntatiimi).	Tavoite: liikelaitos toteuttaa hankkeen, jolla edistetään vaikeassa asemassa olevien työllistymistä. Mittari: hanke on olemassa. Laadullinen mittari: hanke edistää työllistymistä.	KATE-hankeelle myönnettiin kolme kuukautta jatkoaikaa ja hanke päättyi 30.9.2021.

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Liikevaihto	413 500		413 500	428 358	14 858
Liiketoiminnan muut tuotot	410 100		410 100	628 590	218 490
Tuet ja avustukset kunnalta	4 894 600		4 894 600	5 565 832	671 232
Materiaalit ja palvelut	902 900		902 900	794 493	-108 407
<i>Ostot tilikauden aikana</i>	191 900		191 900	188 289	-3 611
<i>Palvelujen ostot</i>	711 000		711 000	606 204	-104 796
Henkilöstökulut	4 359 400		4 410 700	4 786 184	375 484
<i>Palkat ja palkkiot</i>	3 646 300		3 646 300	3 968 481	322 181
<i>Henkilösivukulut</i>	764 400		764 400	817 703	53 303
<i>Eläkekulut</i>	616 200		616 200	671 007	54 807
<i>Muut henkilösivukulut</i>	148 200		148 200	146 696	-1 504
Suunnitelman mukaiset poistot	12 000		12 000	8 880	-3 120
Liiketoiminnan muut kulut	381 600		381 600	424 720	43 120
Liikelylijäämä (-alijäämä)	62 300	0	62 300	608 503	-546 203
Rahoitustuotot ja -kulut				717	-717
<i>Muut rahoitustuotot</i>				744	-744
<i>Muut rahoituskulut</i>				27	27
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	62 300	0	62 300	609 220	546 920
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	62 300	0	62 300	609 220	546 920
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	62 300	0	62 300	609 220	546 920

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian tuloslaskelma

Ostot ja myynnit kaupungilta mukana

	1.1.-31.12.2021		1.1.-31.12.2020	
Liikevaihto		428 358,46		478 037,33
Liiketoiminnan muut tuotot		628 589,83		673 403,08
Tuet ja avustukset kunnalta		5 565 832,00		5 170 278,18
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-188 288,57		-179 304,61	
Palvelujen ostot	<u>-606 203,81</u>	-794 492,38	<u>-543 187,22</u>	-722 491,83
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-3 968 481,42		-3 711 866,00	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-671 006,50		-662 966,84	
Muut henkilösivukulut	<u>-146 695,99</u>	-4 786 183,91	<u>3 846,70</u>	-4 370 986,14
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot		-8 880,08		-12 274,43
Liiketoiminnan muut kulut		-424 719,87		-525 671,35
Liikelylijäämä (-alijäämä)		608 504,05		690 294,84
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot	743,64		854,44	
Muut rahoituskulut	<u>-27,30</u>	716,34	<u>-205,55</u>	648,89
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä		609 220,39		690 943,73
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia		609 220,39		690 943,73
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		609 220,39		690 943,73
LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT				
Sijoitetun pääoman tuotto, %		-7,0		-6,5
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %		-7,0		-6,5
Voitto, %		142,2		144,5

Sijoitetun pääoman tuotto, %

= 100 * (Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle/kuntayhtymälle maksetut korkokulut + Muille maksetut korkokulut + Korvaus peruspääomasta) / (Oma pääoma + Sijoitettu korollinen vieras pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %

= 100 * (Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä + Kunnalle maksetut korkokulut + Korvaus peruspääomasta) / (Oma pääoma + Lainat kunnalta/kuntayhtymältä + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

Voitto, %

= 100 * (Yli-/alijäämä ennen varauksia / Liikevaihto)

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian rahoitusosan toteutumisvertailu 2021

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toiminnan rahavirta					
Liikelylijäämä (-alijäämä)	11 000	0	11 000	609 220	598 220
Poistot ja arvonalentumiset	12 000	0	12 000	8 880	-3 120
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0	716	716
	23 000	0	23 000	618 816	595 816
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-15 000	0,00	-15 000	0	-15 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	8 000	0	8 000	618 816	580 816

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian rahoituslaskelma

varsinainen toiminnan ja investointien rahavirta

	1.1.-31.12.2021		1.1.-31.12.2020	
Toiminnan rahavirta				
Liikelylijäämä (-alijäämä)	608 504,05		690 294,84	
Poistot ja arvonalentumiset	8 880,08		12 274,43	
Rahoitustuotot ja -kulut	716,34		648,89	
	618 100,47	618 100,47	703 218,16	703 218,16
Investointien rahavirta				
Investointimenot		0,00		0,00
Toiminnan ja investointien rahavirta		618 100,47		703 218,16
Rahoituksen rahavirta				
Oman pääoman muutokset	2 400 000,00			
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutos kunnalta	-280 416,54		-841 652,12	
Saamisten muutos muilta	-6 146,59		7 421,57	
Korottomien velkojen muutos muilta	-2 731 954,59	-618 517,72	130 380,89	-703 849,66
Rahoituksen rahavirta		-618 517,72		-703 849,66
Rahavarojen muutos				
		-417,25		-631,50
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.		219,90		637,15
Rahavarat 1.1.		637,15		1 268,65
		-417,25		-631,50

LIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä

viideltä vuodelta, €	-970 050,40	-2 291 356,51
Quick ratio	0,5	1,4
Current ratio	0,5	1,4

Quick ratio

= (Rahat ja pankkisaamiset+Rahoitusarvopaperit+Lyhytaikaiset saamiset) /
(Lyhytaikainen vieras pääoma - Saadut ennakot)

Current ratio

= (Vaihto-omaisuus+Lyhytaikaiset saamiset+Rahoitusarvopaperit+Rahat ja
pankkisaamiset)/(Lyhytaikainen vieras pääoma-Saadut ennakot)

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian tase

	31.12.2021	31.12.2020
Vastaavaa		
Pysyvät vastaavat		
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	7 418,00	16 298,08
Vaihtuvat vastaavat		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	63 765,47	41 874,82
Saamiset kunnalta ja kuntayhtymältä	6 808 256,25	6 527 839,71
Lainasaamiset	7 252,41	49 723,17
Muut saamiset	15 383,28	24 474,99
Siirtosaamiset	224 609,70	188 791,29
	7 119 267,11	6 832 703,98
Rahat ja pankkisaamiset	219,90	637,15
VASTAAVAA YHTEENSÄ	7 126 905,01	6 849 639,21
Vastattavaa		
Oma pääoma		
Peruspääoma	151 852,46	151 852,46
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-8 007 719,39	-11 098 663,12
Tilikauden yli-/alijäämä	609 220,39	690 943,73
	-7 246 646,54	-10 255 866,93
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen		
Siirtovelat	0,00	11 736 025,00
Lyhytaikainen		
Saadut ennakot	266 758,60	463 831,75
Ostovelat	64 478,74	77 243,87
Muut velat	104 659,21	106 452,06
Siirtovelat	13 937 655,00	4 721 953,46
	14 373 551,55	17 105 506,14
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	7 126 905,01	6 849 639,21
LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	-105,6	-160,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	213,0	263,2
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	-7 398	-10 408
Lainakanta 31.12., 1000 €	0	11 736
Lainat ja vuokravastuut 31.12, 1000€	2	11 745
Lainat ja vuokravastuut 31.12., euroa/asukas	0,04	223,26
Omavaraisuusaste, %		
=100*(oma pääoma+poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) /(koko pääoma - saadut ennakot)		
Suhteellinen velkaantuneisuus, %		
=100*(vieras pääoma-saadut ennakot)/käyttötulot		
Lainakanta 31.12., 1000 €		
= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat+Korottomat velat kunnalta)		
Lainat ja vuokravastuut 31.12		
vieras pääoma-(saadut ennakot+ostovelat+siirtovelat+muut velat) + vuokra-vastuut)		
Lainat ja vuokravastuut 31.12, euroa/asukas		
vieras pääoma-(saadut ennakot+ostovelat+siirtovelat+muut velat) + vuokra-vastuut)/asukasmäärä		

TOS.NROT

1 Liitetieto 1-5	Jaksotuseriaatteet
2 Liitetieto 6	Toimintatuotot tehtävälueittain
3 Liitetieto 9	Palvelujen ostojen erittely
4 Liitetieto 11	Pysyvien vastaavien suunnitelman mukaiset poistot
5 Liitetieto 19	Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet
6 Liitetieto 23	Saamisten erittely
7 Liitetieto 24	Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät
8 Liitetieto 25	Oman pääoman erittely
9 Liitetieto 32	Muiden velkojen erittely
10 Liitetieto 33	Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät
11 Liitetieto 38	Vuokravastuut
12 Liitetieto 42	Henkilöstön lukumäärä
13 Liitetieto 44	Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

Liitetieto 1

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostuseriaatteet ja -menetelmät sekä jaksotuseriaatteet ja -menetelmät (KPA 2:2.1 § 1-kohta)

Jaksotuseriaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Liitetieto 5

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut

Vuonna 2020 tilikauden muihin henkilösivukuluihin on kirjattu taseen lyhytaikaisista veloista vuosiin 2017-2018 kohdistuvia oikaisuja yhteensä 129 758 euroa.

Otavian valtionosuuksien takaisinperintä 15 648 033,00 euroa kirjattiin TP2019 oikaisuna edellisten tilikausien yli-/alijäämään siten, että 25 % kirjattiin lyhytaikaisiin ja 75 % pitkäaikaisiin siirtovelkoihin. OKM on oikaisuvaatimuksen seurauksena kohtuullistanut takaisinperittävää summaa 2 400 000 eurolla (VN/5826/2020). Mikkelin kaupunki teki päätöksestä oikaisuvaatimuksen hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus jätti OKM:n päätöksen voimaan. KHO ei myöntänyt Mikkelin kaupungille valituslupaa hallinto-oikeuden päätöksestä (18.1.2022 Dnro 23297/03.04.04.01/2021,) joten OKM:n päätös takaisinperinnästä on tullut lainvoimaiseksi. Takaisinperittäväksi summaksi on oikaistu kirjanpitoon 13 248 033 euroa (15 648 033 – 2 400 000). Tarkkaa maksuaikataulua takaisinperinnälle ei ole sovittu, mutta alkuperäisen aikataulun mukaan summa tulisi olla maksettuna maaliskuun 2023 loppuun mennessä, joten summa 13 248 033 on tilinpäätöksessä 2021 kirjattu kokonaisuudessaan lyhytaikaisiin siirtovelkoihin.

Liitetieto 6

Toimintatuotot tehtävälueittain *)		
	2021	2020
Opetuspalvelut	312 215,51	352 214,37
Muut palvelut	625 669,53	673 403,08
<i>Toimintatuotot yhteensä *)</i>	<i>937 885,04</i>	<i>1 025 617,45</i>

*) Toimintatuottojen erittely esitetään ulkoisista eristä

Liitetieto 9

Palvelujen ostojen erittely		
	2021	2020
Muiden palvelujen ostot	438 330,63	390 174,52
<i>Palvelujen ostot yhteensä</i>	<i>438 330,63</i>	<i>390 174,52</i>

Liitetieto 11

Pysyvien vastaavien suunnitelman mukaiset poistot

	Poistotapa	Poistoaika tai poisto-%
Aineettomat oikeudet		
Muut pitkävaikutteiset menot	tasapoisto	3-5 v
Koneet ja kalusto		
Muut laitteet ja kalusteet	tasapoisto	5 v
Atk-laitteet	tasapoisto	3 v
Keskeneräiset hankinnat	ei poistoa	

Liitetieto 19

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet 31.12.	16 298
Koneet ja kalusto	
Poistamaton hankintameno 1.1.	16 298
Poistot tilikauden aikana	-8 880
Kirjanpitoarvo 31.12.	7 418
Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	
Kirjanpitoarvo 31.12.	7 418

Liitetieto 23

Saamisten erittely		
	2021	2020
	Lyhyt- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä		
Myyntisaamiset	3 600,00	4 675,00
<i>Yhteensä</i>	<i>3 600,00</i>	<i>4 675,00</i>
Saamiset kunnilta ja kuntayhtymiltä		
Yhdystili, Otavia	6 808 256,25	6 527 839,71
<i>Yhteensä</i>	<i>6 808 256,25</i>	<i>6 527 839,71</i>
Saamiset yhteensä	6 811 856,25	6 532 514,71

Liitetieto 24

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät		
	2021	2020
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Tulojäämät		
Kelan korvaus työterveydenhuollosta	13 130,82	11 862,98
EU-tuet ja avustukset	204 919,01	176 928,31
Muut tulojäämät	6 559,87	0,00
<i>Tulojäämät yhteensä</i>	<i>224 609,70</i>	<i>188 791,29</i>
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>	<i>224 609,70</i>	<i>188 791,29</i>

Liitetieto 25

Oma pääoman erittely		
	2021	2020
Peruspääoma 1.1.	151 852,46	151 852,46
Peruspääoma 31.12.	151 852,46	151 852,46
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	-10 407 719,39	-11 098 663,12
Muut muutokset	2 400 000,00	
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	-8 007 719,39	-11 098 663,12
Tilikauden yli-/alijäämä	609 220,39	690 943,73
Oma pääoma yhteensä	-7 246 646,54	-10 255 866,93

Liitetieto 32

Muiden velkojen erittely		
	2021	2020
Muut velat		
Muut velat	104 659,21	106 452,06
<i>Muut velat yhteensä</i>	<i>104 659,21</i>	<i>106 452,06</i>

Liitetieto 33

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät		
	2021	2020
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Menojäämät		
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	566 276,75	567 776,34
Muut siirtovelat	13 371 378,25	4 154 177,12
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	<i>13 937 655,00</i>	<i>4 721 953,46</i>
Siirtovelat yhteensä	13 937 655,00	4 721 953,46

Liitetieto 38

Vuokravastuut		
	2021	2020
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	1 450,00	7 977,00
Toimitilojen vuokravastuut	544,16	521,98
Vuokravastuut yhteensä	1 994,16	8 498,98
- siitä seuraavalla tilikaudella maksettava ouus	1 374,08	1 079,99
Leasingvuokrasopimukseen ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuita.		

Liitetieto 42

Henkilöstön lukumäärä 31.12.		
	2021	2020
Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia vakinaiset	61	62
Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia määräaikaiset	17	17
<i>Yhteensä</i>	<i>78</i>	<i>79</i>

Liitetieto 44

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
	2021	2020
Mikkelin kristillisdemokraatit	49,28	61,75
Mikkelin Seudun Vihreät ry	358,50	847,50
Mikkelin Kokoomuksen kunnallisjärjestö	57,00	106,88
Keskusta	152,00	199,50
SDP, Mlin kunnallisjärjestö	122,66	28,50
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	739,44	1 244,13

LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA

Käytetyt tilikirjat

Päiväkirja
Pääkirja
Tase
Talousarvion toteutumisvertailu
Tasetilien avaussaldolista

LUETTELO KÄYTETYISTÄ TOSITELAJEISTA

Käytetyt tosittelajit

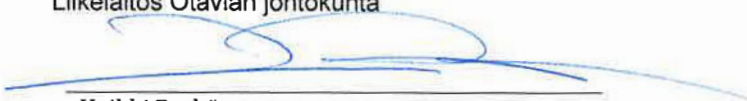
Mikkelin kaupunki/Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia

Laji	Tositelajin nimi	Tositenro	Tositenro
1	CPU kassa	1 -	346
16	Matkustuksenhallinta Otavia	1 -	20
2	Pankit	1 -	1520
20	Muistiot	1 -	2265
3	Maksut	1 -	319
30	Palkat	1 -	96
32	Tuntipalkat	1 -	51
33	LTM-palkkiot	1 -	26
4	Poistot	1 -	46
40	Ostolaskut	1 -	49429
60	Yleislaskut	1 -	7730
61	Suoritukset	1 -	4713
62	Hyvityslaskujen kohdistukset	1 -	243
68	Luottotappiot	1 -	26
86	Primus yo-maksut	1 -	656
ALV	Alv-kirjaukset	1 -	13
	Liitetietotositteet	1 -	13

Liikelaitos Otavian tilinpäätöksen 2021 allekirjoitukset:

23. helmikuuta 2022

Liikelaitos Otavian johtokunta

Heikki Pyrhönen
johtokunnan puheenjohtaja

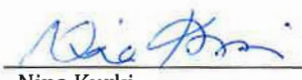

Jukka Saikkonen
johtokunnan jäsen

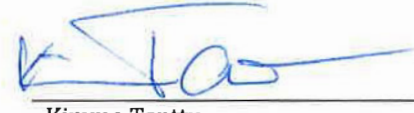

Lotta Pylkkänen
johtokunnan jäsen

Nina Kurki
johtokunnan jäsen

Kimmo Tanttu
johtokunnan jäsen

Heidi Särkkä
johtokunnan jäsen

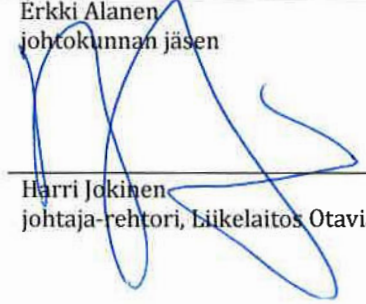

Tanja Puustinen-Kiljunen
johtokunnan jäsen

Erkki Alanen
johtokunnan jäsen

Harri Jokinen
johtaja-rehtori, Liikelaitos Otavia

Tilintarkastajan merkintä

Suoritetusta tarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Mikkelissä 24.5.2022

KPMG Julkistarkastus Oy

Elina Hämäläinen
vastuunalainen tilintarkastaja
JHT, KHT

5.2 Mikkelin Vesiliikelaitos

Liikelaitoksen johtajan katsaus

Vesiliikelaitos on toiminut vuoden 2009 alusta kuntalain mukaisena kunnallisena liikelaitoksena. Mikkelin Vesilaitos vastaa vesihuollon palvelutuotannosta toiminta-alueillaan Mikkelin kantakaupungissa, Rantakylässä, Otavassa, Anttolassa, Haukivuorella, Ristiinassa ja Suomenniemellä. Vesilaitoksen asiakkaina ovat lähes kaikki kaava-alueilla olevat kiinteistöt ja tuotantolaitokset sekä Mikkelin alueella toimivat vesiosuuskunnat. Vesilaitoksen palvelut tuotetaan liiketaloudellisia periaatteita noudattaen. Vesilaitos hoitaa kaikki käyttömenonsa sekä tavoitteidensa mukaiset uus- ja korvausinvestoinnit hankkimallaan tulo-rahoituksella.

Toimintavuotta hallitsi jo toista peräkkäistä vuotta jatkunut koronapandemian aiheuttamat riskit vesihuollolle. Riskejä torjuttiin kansallisten, alueellisten sekä paikallisten määräysten ja suositusten avulla. Koronapandemiasta johtuvana merkittävimpänä uhkana toimintavarmuudessa nähtiin tilanne, jossa iso osa vesihuoltolaitosten henkilökunnasta sairastuisi tai asetettaisiin karanteeniin yhtäaikaaisesti. Vesilaitoksen henkilöstö oli etätöissä tai erityisjärjestelyin lähitöissä koko tilikauden ajan. Toiminnan järjestelyt edellyttivät henkilöstöltä perehtymistä enenevässä määrin uusien digitaalisten työkalujen käyttöön. Vesilaitoksen omien henkilöresurssien ohella seurattiin aktiivisesti myös alihankintaketjujen ja materiaalityöntekijöiden toimitusvarmuutta. Loppuvuoden aikana saatiin lisääntyvässä määrin ilmoituksia saatauvushäiriöistä muun muassa laitteiden ja komponenttien osalla.

Metsä-Sairilan puhdistamohankkeen ja puhdistamojen operointipalvelun hankintamenettelyjen osalla käytiin vilkasta keskustelua vuoden 2020 lopulla. Kaupunki päätti teettää puhdistamohanketta ja operointipalvelujen hankintaa koskevan sisäisen tarkastuksen, josta laadittu raportti julkaistiin ja käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 25.1.2021. Lisäksi tarkastuslautakunnan asiaan liittyvistä vastuista laatima selvitys annettiin valtuustolle 7.6.2021.

Kaupunginhallitus valitsi kokouksessaan 18.3.2021 jätevesipuhdistamojen operointipalvelujen tuottajaksi Operon Finland Oy:n. Operointiyhtiö aloitti työt Metsä-Sairilan puhdistamolla ja Kenkäveronniemen puhdistamolla 1.5.2021.

Vuoteen sisältyi muun muassa vesilaitoksen historian suurimman yksittäisen investointihankkeen valmistuminen ja käyttöönotto. Metsä-Sairilan jätevesipuhdistamo otettiin täydessä mitassa käyttöön 7.10.2021 ja samalla päättyi vedenpuhdistus Kenkäveronniemen jätevesipuhdistamolla. Kenkäveronniemen jätevesipuhdistamolla jatkettiin puhdistamon purkuvaiheeseen liittyviä selvityksiä ja käynnistettiin purkusuunnittelu.

Kiinnostus vedenkäsittelyn tutkimus- ja tuotekehitystyötä kohtaan jatkui vilkkaana. Tutkimusta tehtiin sekä lietteiden että puhdistetun jäteveden osalla yhteistyössä yliopistojen ja ammattikorkeakoulun kanssa.

Liikelaitoksen hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Liikelaitoksella on kahdeksan jäseninen johtokunta, jonka tehtävänä johtaa ja kehittää alaistiaan liikelaitosta sekä vastaa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Johtokunta kokoontui tilikauden aikana yhteensä kahdeksan kertaa. Uusi johtokunta piti ensimmäisen kokouksensa 9.9.2021. Vesiliikelaitoksen johtajana ja tilivelvollisena on toiminut Reijo Turkki. Puhdistamojen operointipalveluun siirtymiseen liittyen tehtiin tarvittavat muutokset vesilaitoksen laitos-toimintoja koskevassa organisaatiossa.

Olennot muutokset liikelaitoksen toiminnassa ja taloudessa

Vesilaitoksen vedentuotannossa ja verkostotoiminnoissa toimintavuoteen ei sisällynyt merkittäviä muutoksia. Hanhintaan vesilaitoksella otettiin käyttöön toisen laitoksen muutostyöt.

Itä-Suomen aluehallintovirasto myönsi Metsä-Sairilan jätevesipuhdistamon ympäristölupa muutoksen kloorifenolipitoisten vesien käsittelyä varten. Lupa tarvitaan Pursialan teollisuusalueella jatkettaviin maaperän ja pohjaveden puhdistustöihin.

Metsä-Sairilan jätevesipuhdistamohankkeen valmistuminen. Kenkäveronniemessä ja Metsä-Sairilassa käytettiin puhdistamoja rinnakkain toukokuu- lokakuu välisen ajan.

Puhdistamojen prosessityöt, mekaaninen kunnossapito ja puhdistamokemikaalien hankinnat siirtyivät Operon Finland Oy:lle. Metsä-Sairila Oy:n kanssa solmittiin puhdistamolietteiden käsittelysopimus. Sopimuksessa on huomioitu lietemäärän kasvu puhdistamotoiminnan siirtyessä Metsä-Sairilaan. Lietemäärän lisääntyessä myös lietekustannuksissa tapahtui nousua. Lisäksi Mikkelin kaupunki otti käyttöön hulevesimaksun 1.1.2021 alkaen. Hulevesiin liittyvät tehtävät ja vastuut siirtyivät Vesilaitokselta kaupungille. Vesilaitos kompensoi kaupungin hulevesimaksua jättämällä jätevesimaksun korotuksen toteuttamatta ja sopimalla hulevesiin liittyvistä tehtäväjärjestelyistä kaupungin kanssa.

Liikelaitoksen henkilöstö

Henkilöstömäärän kehitys toteutui kaupungin asettaman tavoiteorganisaation mukaisena. Vesilaitoksen vakituisen henkilöstön määrä oli tilikauden lopussa 22, joista kuukausipalkkaisia 16 ja tuntipalkkaisia kuusi. Määräaikaista henkilöstöä oli kaksi. Operointisopimukseen liittyen siirtyi Vesilaitokselta kaksi henkilöä operointiyhtiön palvelukseen, kaksi henkilöä irtisanoutui toistaiseksi voimassa olevasta työsuhteesta ja yksi henkilö eläköityi. Uusia rekrytointeja tehtiin yksi. Palkkoja ja palkkioita maksettiin 1 163 766 euroa.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vesilaitostoiminta on luonteeltaan vakaata, eikä merkittäviä muutoksia toiminnassa tai tehtävissä ole tiedossa. Koronapandemian vaikutukset asiakkaiden vedenkulutukseen selviävät tilanteen normalisoiduttua.

Uusia vesiliittymissopimuksia tehtiin 32 kappaletta. Liittyjämmäriin ei ole odotettavissa merkittäviä muutoksia.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Vesilaitostoimintaa säädellään laajalti lainsäädännön kautta. Vesihuoltoalaki, ympäristönsuojelulaki sekä terveydensuojelulaki määrittävät ne keskeiset puitteet ja vaatimukset, jossa vesihuoltopalvelua tuotetaan. Lainsäädännöstä tulevien vaatimusten täyttäminen edellyttää Vesilaitoksella jatkuvaa toiminnan suunnittelua, laitosten ja verkostojen huoltoa sekä kunnossapitoa. Tämän lisäksi edellytetään oikein kohdistettuja ja toteutettuja investointeja. Esimerkiksi säästöyistä talouteen tai toimintaedellytyksiin kohdistuvat muutokset voivat aiheuttaa sellaisia riskejä, ettei kaikkia lainsäädännön velvoitteita pystytä jatkossa toteuttamaan.

Vesilaitoksen tehtävät edellyttävät monelta osin pitkäaikaista ammatillista kokemusta ja perehtyneisyyttä. Työvoiman vaihtuvuus ja saatavuus voivat jatkossa muodostua haasteeksi vesihuollon toimintavarmuuden näkökulmasta. Oman tuotannon rinnalla on pyrittävä ylläpitämään myös riittävää, markkinaehtoista palvelutuotantoa.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Laadukas sekä toimintavarma vesihuolto on välttämätön edellytys väestölle ja merkittävälle osalle elinkeinoelämää. Vesihuolto turvaa puhtaan veden niin juomavedeksi, hygienian ylläpitämiseksi kuin teollisuuden raaka-aineeksi sekä jätevesien poisjohtamisen ja käsittelyn, siten ettei niistä aiheudu haittaa ihmisten terveydelle tai ympäristölle.

Vesihuollon toimialaan liittyy sen luonteen mukaisesti monenlaisia riskejä. Riskit liittyvät mm. talousveden laatuun, toimitushäiriöihin, laitteistovikojen tai sääilmiöiden aiheuttamiin vahinkoihin ulkopuolisille, jätevesipäästöihin, viemäritulviin, jne. Lainsäädäntö edellyttää vesihuoltolaitoksilta riskienhallintaa ja varautumista erilaisiin häiriöihin. Mikkelin Vesilaitos on kartoittanut riskit ja ne on huomioitu varautumissuunnitelmassa ja investointiohjelmassa. Ympäristöterveydenhuolto on hyväksynyt Terveysuojelulain 20 § mukaiset riskinarviot Mikkelin vesilaitoksille. Hyväksyminen koskee Mikkelin, Ristiinan, Haukivuoren ja Suomenniemen vedenjakelualueita ja vedenkäsittelylaitoksia. Riskinarvioinnit on laadittu wsp-periaatteiden mukaisesti.

Liikelaitoksen talous muodostaa oman riskinsä. Mikäli tulo-rahoitus ei ole riittävän suuri, laitosten ja verkostojen saneerauksiin ei voida panostaa riittävästi ja kertynyt saneerausvelka voi muodostaa toiminnallisia ongelmia. Verkostojen saneeraukset yhteensovitetään katusaneeraustöiden kanssa. Samoin verkostojen laajennusinvestoinnit toteutetaan yhdessä uusien kaava-alueiden rakentamisen kanssa.

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että Mikkelin Vesiliikelaitoksen toiminta on taloudellista ja tuloksellista, että päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lainsäädäntöä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan.

Mikkelin Vesiliikelaitoksen johtokunta ohjaa ja valvoo Mikkelin Vesilaitoksen toimintaa. Johtokunta johtaa ja kehittää alaistaan liikelaitosta ja vastaa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Johtokunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa käyttäjille mahdollisuuden osallistua palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen.

Vesilaitoksen johtaja johtaa ja kehittää johtokunnan alaisena vesilaitoksen toimintaa ja huolehtii sen hallinnon, talouden ja sisäisen valvonnan järjestämisestä. Kaupunki teetti Metsä-Sairilan puhdistamohankkeen projektijohtamisen ja operointipalvelun hankintamenettelyä kokevan sisäisen tarkastuksen. Tarkastuksen tulokset esiteltiin kaupunginvaltuustossa 25.1.2021. Valtuuston tarkastuslautakunnalta edellyttämä selvitys hankkeen vastuisiin liittyen esiteltiin valtuustolle 7.6.2021.

Vesilaitoksesta on jätetty kanne käräjäoikeudelle Metsä-Sairilan jätevesipuhdistamon pääurakan urakkasopimuksen purkamisesta johtuen. Kaupunki on jättänyt vastakanteen pääurakoitsijan työsuorituksesta. Muita lakien ja säännös-

ten sekä hyvän hallinto- ja johtamistavan vastaisia toimia, joista seuraisi merkittävä korvaus, kanne tms. vaatimus tai oikeusseuraamus, ei ole ollut. Myyntisaamisten hallinta toteutetaan kaupungin palveluntarjoajan Meidän IT ja talous Oy:n toimesta.

Tuloksen muodostumisesta, talousarvion toteutumisesta ja raportoinnista sekä siinä mahdollisesti esiintyneistä poikkeamista ja sen johdosta tehdyistä toimenpiteistä sekä toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta on kerrottu edellä toimintakertomuksessa.

Mikkelin Vesilaitoksen toiminnalle aiheutuvista, vahinkoa aiheuttavista merkittävistä toiminnallisista riskeistä ei ole raportoitu. Pursialan pohjavesialueen kunnostustyöt ja raakaveden laatu edellyttävät kuitenkin jatkuvaa, tehostettua pohjaveden tarkkailua.

Tilikauden aikana Mikkelin Vesilaitoksessa ei ole todettu omaisuuden hankinnassa, luovutuksessa tai käyttöarvossa menetyksiä, arvon alennuksia eikä vesilaitos ole joutunut korvausvastuuseen tai muuhun oikeudelliseen vastuuseen.

Mikkelin Vesilaitoksen hankinnat ja sopimushallinta on vastuutettu. Sopimuksista aiheutuvia negatiivisia seuraamuksia ei ole ollut. Vesilaitos käyttää hankinnoissaan sähköistä kilpailutusta. Verkostorakentamisen urakkakilpailutukset tehtiin pääosin kaupunkikehityslautakunnan päätöksillä.

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Vettä myytiin 2 540 788 m³ ja jätevettä laskutettiin 2 473 402 m³. Vedenmyynti aleni 4,3 % edellisvuoden määrästä. Laskutettu jätevesimäärä aleni 4,0 % edellisvuoden tasosta. Alenemaa voidaan pitää poikkeuksellisen suurena vedenmyynnin pitkänaikavälin muutokseen ja arvioituun myyntiin verrattuna. Vuotuinen vedenmyynti aleni erityisesti teollisuuskiinteistöissä (54 200 m³) sekä asuiskerrostalokiinteistöissä (36 000 m³). Teollisuuskiinteistöissä tilikaudelta jäi laskuttamatta 10 000 m³ vesimäärä, joka on laskutettu vuoden 2022 puolella. Poikkeuksellisen suureksi muodotuneen vedenmyynnin aleneman arvioidaan johtuvan koronaepidemiasta, joka on sulkenut mm. alueen oppilaitoksia.

Alkuperäisessä vuoden 2021 talousarviossa liikelaitoksen liikevaihdoksi esitettiin 12 704 000 euroa. Lokakuun talousseurannan yhteydessä Vesiliikelaitos esitti tuottojen alittuvan 150 000 euroa. Tämän myötä muutetussa talousarviossa esitetty liikevaihto on 12 554 000 euroa. Mikkelin Vesiliikelaitoksen liikevaihto tilinpäätöksessä vuonna 2021 on 12 056 871 euroa. Tämä on 497 129 euroa vähemmän kuin muutetussa talousarviossa esitetty. Ero muodostui vedenmyynnin alenemasta ja muiden liiketoimintatuottojen arvioitua pienemmästä määrästä. Muina tuottoina oli budjetoitu hulevesimaksun käyttöönottoon liittyviä tuloja 300 000 euroa. Hulevesitöistä kertyi tuloja 26 100 euroa.

Vesilaitoksen toiminnasta syntyi kuluja yhteensä 6 859 500 euroa. Tästä henkilöstökulujen osuus on 1 505 500 euroa. Henkilöstökulut alittivat talousarvion 192 200 eurolla. Materiaalien ja palvelujen ostoja kertyi 4 797 700 euroa. Ostot ylittivät talousarvion 595 100 eurolla. Tähän vaikutti muun muassa koneistotöiden ja kalustojen osalla edellisvuodesta 479 000 euroa nousseet kustannukset. Koneistotöitä tehtiin sekä Kenkäveronniemen puhdistamalla laitoksen alajoon liittyen että Metsä-Sairilan puhdistamalla työturvallisuutta edistävinä töinä. Kenkäveronniemen puhdistamon ja Metsä-Sairilan puhdistamon rinnakkaisajon arvioitiin ennakkoon lisäävän puhdistamokustannuksia noin 300 000 euroa. Tilinpäätöksessä muita toimintakuluja kertyi 556 300 euroa, joka on 123 000 euroa enemmän kuin talousarviossa oli budjetoitu. Tämä selittyy osaltaan muun muassa kohonneilla vuokratukustannuksilla.

Vesiliikelaitoksen likeylijäämä oli 460 782 euroa, kun sitovana likeylijäämätavoitteena oli muutetussa talousarviossa 1,2 miljoonaa. Kaupungille maksettava tuloutus toteutui talousarvion mukaisena ollen 500 000 euroa. Tilikauden alijäämäksi muodostui 597 698 euroa, joka on 348 098 euroa muutetussa talousarviossa esitettyä heikompi. Vedenmyynnin aleneman vaikutus muutetun talousarvion mukaisen liikevaihdon laskuun oli 497 129 euroa. Vedenmyynnin alenema yhdessä ennakoitua suurempana toteutuneiden ostojen sekä Kenkäveronniemen puhdistamon alakirjauksen kanssa johtivat siihen, että likeylijäämän sitovaan tavoitteeseen ei päästy.

Konsernilainoja nostettiin emokaupungilta 8 000 000 euroa toimintavuoden aikana.

Vesi- ja viemäri liittymismaksuja kertyi 152 740 euroa. Poistojen määrä oli 4 831 649 euroa ja taseen loppusumma 115 222 579 euroa. Vesilaitokselta siirtyi hulevesivastuisiin liittyen vuoden 2020 taseen mukaisesti verkosto-omaisuutta 1,4 miljoonaa euroa kaupungille. Metsä-Sairilan puhdistamon valmistumien aktivoi puhdistamohankkeen poistoja viiden kuukauden jaksolta.

Kenkäveronniemen puhdistamalla lopetettiin toiminta lokakuussa. Kenkäveronniemen puhdistamon lakkauttamisesta oli seurauksena noin 830 000 euron alaskirjaus käyttötalouslouteen.

Investoinnit olivat nettona yhteensä 6 302 000 euroa, josta Metsä-Sairilan jätevesipuhdistamoon käytettiin 3 657 000

euroa. Talousarviossa puhdistamoon oli varattu 4 000 000 euroa. Puhdistamohankkeen kumulatiivinen kustannus oli 75 864 339 euroa. Verkostojen rakentamiseen käytettiin 1 173 000 euroa. Verkostoinvestoinnit ylittyivät talousarviossa esitetyn 167 000 eurolla Mansikintien vesihuollon rakentamisesta sekä Ecosairilan verkostolaajennustöitä johtuen. Laitosten rakentamiseen käytettiin 1 472 000 euroa. Talousarviossa oli varattu laitosinvestointeihin 745 000 euroa. Ylitys johtuu Kenkäveronniemessä olevan tulopumppaamorakennuksen ja sen koneiston ennakoimattomista korjaustöistä. Verkosto- ja laitosmäärärahan ylittymiselle haetaan valtuuston ylityslupa ennen kaupunginhallituksen tilinpäätöskäsittelyä.

Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden tuloslaskelman alijäämä ennen satunnaisia eriä ja varauksia on 679 422,06 euroa. Poistoeron lisäys 2 617 126,10 euroa kirjataan menona. Vapaaehtoisten varausten vähennys 2 698 849,76 euroa kirjataan tulona. Tilikauden alijäämä satunnaisten erien jälkeen 597 698,40 euroa siirretään yli-/alijäämätilille taseeseen.

Sitovien tavoitteiden toteutuminen

Sitova tavoite	Mittari	Toteuma
Liikelylijäämä	1 200 000 e	460 782 e
Korvaus peruspääomasta	500 000 e	500 000 e

Tunnusluku	TP 2020	TA 2021	TP 2021
Veden myynti, 1000 m ³	2657	2650	2541
Jäteveden laskutus, 1000 m ³	2576	2630	2473
Vesi- ja jätevesitaksa yht.€/m ³	4,48	4,54	4,54

Palvelusuunnitelma

Liikelaitoksella on kahdeksan jäseninen johtokunta, joka ohjaa ja valvoo liikelaitoksen toimintaa sekä vastaa sen hallinnon, toiminnan sekä sisäisen valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä. Vesiliikelaitoksen toiminnan painopisteet on asetettu siten että ne tukevat valtuuston vahvistamia kaupungin strategisia tavoitteita. Kaupungin talousarviossa on asetettu vesilaitokselle toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Talousvesi oli laatuvaatimukset täyttävää ja vedenjakelu toimi häiriöttömästi. Jätevesiviemärointi toteutui ilman merkittäviä häiriöitä. Jätevesipuhdistamojen toiminta oli pääosin lupamääräysten mukaista. Kenkäveronniemessä ei saavutettu kokonaisfosforin puhdistustehovaatimusta ensimmäisen ja kolmannen jakson aikana, osasyynä saostusmekanismiin huono laatu. Muilta osin luvan vaatimukset täyttyivät. Haukivuoren jätevedenpuhdistamon fosforin puhdistusteho alittui lievästi ensimmäisellä puolivuotisjaksolla. Anttolan puhdistamolla oli lieviä alituksia puhdistustehossa hapenkulutuksen ja fosforin osalla sekä kiintoainepitoisuudessa. Laitos- ja verkostoinvestointeja toteutettiin hieman talousarviossa esitettyä enemmän. Metsä-Sairilan puhdistamohanke valmistui aikataulun ja investointimäärärahan mukaisena. Vesilaitos osallistui EcoSairilan kehittämisohjelman valmisteluun.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma TP 2021
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Viemärlaitostoiminnasta huolehtiminen lupamääräysten mukaisesti. Häiriötilanteisiin varautuminen ja häiriötilanteiden hallinta suunnitelmallista	Viemäriverkoston ylivuotoja enintään 5/vuosi	Ei ylivuotoja.
	Verkostosaneeraukset (verkostopäällikkö)	100 m/vuosi	-vesijohto 1070 m -viemäri 870 m -paineviemäri 850 m.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma TP 2021
EcoSairila -kehittämislusta	Metsä-Sairilan jätevesipuhdistamon rakentaminen ja käyttöönotto	Laitos tuotantokäytössä	Tuotantokäyttö koko kapasiteetilla 7.10.2021
	Koelaitosyksikkö (vesilaitoksen johtaja)	Tutkimustoiminta käynnissä, yksi yliopisto	Lappeenrannan teknillinen yliopisto, mikromuovitutkimus.

Mikkelin Vesiliikelaitoksen rahoituslaskelma

varsinainen toiminnan ja investointien rahavirta

	1.1.-31.12.2021		1.1.-31.12.2020	
Toiminnan rahavirta				
Liikelyjäämä (-alijäämä)	460 781,85		3 693 654,84	
Poistot ja arvonalentumiset	4 831 648,71		3 088 702,52	
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 140 203,91		-1 061 171,34	
Muut tulorahoituksen korjaukset	0,00		-6 451,61	
	<u>4 152 226,65</u>	4 152 226,65	<u>5 714 734,41</u>	5 714 734,41
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-4 894 842,20		-29 587 743,44	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00		76 656,06	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0,00	-4 894 842,20	6 451,61	-29 504 635,77
Toiminnan ja investointien rahavirta		-742 615,55		-23 789 901,36
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäys muilta	<u>-98 010,00</u>	-98 010,00	<u>-35 840,00</u>	-35 840,00
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta	8 000 000,00		12 000 000,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta	<u>-1 666 664,00</u>	6 333 336,00	<u>-333 332,00</u>	11 666 668,00
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutos kunnalta	-873 385,54		8 799 223,60	
Saamisten muutos muilta	445 529,52		-310 531,57	
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-4 469 582,22		4 472 282,22	
Korottomien velkojen muutos muilta	<u>-595 272,21</u>	-5 492 710,45	<u>-801 900,89</u>	12 159 073,36
Rahoituksen rahavirta		742 615,55		23 789 901,36
Rahavarojen muutos		0,00		0,00
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.		0,00		0,00
Rahavarat 1.1.		<u>0,00</u>		<u>0,00</u>
		0,00		0,00

VESILIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, 1 000 €

	-53 957	-57 031
Investointien tulorahoitus, %	84,8	19,4
Laskennallinen lainanhoitokate	0,6	0,9
Quick ratio	0,5	0,2
Current ratio	0,5	0,2

Investointien tulorahoitus, %

=100 *(Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä + Poistot ja arvonalentumiset -Tuloverot)

/ Investointien omahankintameno

Laskennallinen lainanhoitokate

= (Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä + Poistot ja arvonalentumiset + Korkokulut - Tuloverot) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Quick ratio

= (Rahat ja pankkisaamiset+Rahoitusarvopaperit+Lyhytaikaiset saamiset) /

(Lyhytaikainen vieras pääoma - Saadut ennakot)

Current ratio

= (Vaihto-omaisuus+Lyhytaikaiset saamiset+Rahoitusarvopaperit+Rahat ja pankkisaamiset)/(Lyhytaikainen vieras pääoma-Saadut ennakot)

Mikkelin Vesiliikelaitos rahoituslaskelman toteutumisvertailu

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toiminnan rahavirta					
Liikelylijäämä (-alijäämä)	2 200 400	-1 000 000,00	1 200 400	460 782	-739 618
Poistot ja arvonalentumiset	4 170 000	850 000,00	5 020 000	4 831 649	-188 351
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 450 000		-1 450 000	-1 140 204	309 796
Tulorahoituksen korjaukset	0		0		0
	4 920 400	-150 000	4 770 400	4 152 227	-618 173
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-4 151 000		-4 151 000	-4 894 842	-743 842
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0		0	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustu	0		0	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	769 400		619 400	-742 616	-1 362 016
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset	0		0	-98 010,00	-98 010
Lainakannan muutokset	3 000 000		3 000 000	6 333 336	3 333 336
Muut maksuvalmiuden muutokset			0	-5 492 710	-5 492 710
Rahoituksen rahavirta	3 000 000		3 000 000	742 616	-2 257 384
Rahavarojen muutos	3 769 400		3 619 400	0	-3 619 400

Mikkelin Vesiliikelaitoksen tase

	31.12.2021	31.12.2020
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	77 583,35	0,00
Muut pitkävaikutteiset menot	110 429,82	80 109,94
Keskeneräiset hankinnat, aineettomat	28 584,73	131 639,16
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	324 228,91	57 293,43
Rakennukset	59 753 877,96	8 514 015,60
Kiinteät rakenteet ja laitteet	47 929 861,05	29 071 385,25
Koneet ja kalusto	2 141 837,69	615 541,13
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 920 350,23	73 753 575,74
Sijoitukset		
Muut saamiset	1 043 652,60	945 642,60
	113 330 406,34	113 169 202,85
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	950 848,72	1 232 522,42
Saamiset kunnalta ja kuntayhtymältä	873 385,54	0,00
Lainasaamiset	59 452,95	75 638,31
Muut saamiset	0,00	145 695,45
Siirtosaamiset	8 485,07	10 460,08
	1 892 172,28	1 464 316,26
Rahat ja pankkisaamiset	0,00	0,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	115 222 578,62	114 633 519,11
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	29 872 760,29	29 872 760,29
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	18 924 254,98	16 264 265,38
Tilikauden yli-/alijäämä	-597 698,40	2 659 989,60
	48 199 316,87	48 797 015,27
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset		
Poistoero	2 976 545,42	359 419,32
Vapaaehtoiset varaukset	0,00	2 698 849,76
	2 976 545,42	3 058 269,08
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	36 333 340,00	38 000 004,00
Lainat kunnalta/kuntayhtymältä	20 000 000,00	12 000 000,00
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	4 232 134,77	4 079 394,77
	60 565 474,77	54 079 398,77
Lyhytaikainen		
Lainat muilta luotonantajilta	1 666 664,00	1 666 664,00
Korottomat velat kunnalta/kuntayhtymältä	0,00	4 469 582,22
Ostovelat	1 363 760,84	2 017 030,67
Muut velat	43 871,98	28 893,78
Siirtovelat	406 944,74	516 665,32
	3 481 241,56	8 698 835,99
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	115 222 578,62	114 633 519,11

VESILIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste, %	44,4	45,2
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	528,5	502,0
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	18 327	18 924
Lainakanta 31.12., 1000 €	58 000	51 667
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	60 571	58 449
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	1 162,12	1 111,11

Omavaraisuusaste, %

=100*(Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

=100* (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Lainakanta 31.12., 1000 €

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat+korottomat velat kunnalta/kuntayhtymältä)

Lainat ja vuokravastuut 31.12

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Lainat ja vuokravastuut 31.12, euroa/asukas

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut/asukasmäärä

Mikkelin Vesiliikelaitoksen tuloslaskelma

Ostot ja myynnit kaupungilta mukana

	1.1.-31.12.2021		1.1.-31.12.2020	
Liikevaihto		12 056 871,15		12 464 791,58
Valmistus omaan käyttöön		33 765,66		172 405,42
Liiketoiminnan muut tuotot		61 295,60		39 688,44
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-1 755 903,33		-1 574 919,53	
Palvelujen ostot	<u>-3 041 782,43</u>	-4 797 685,76	<u>-2 247 107,29</u>	-3 822 026,82
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-1 163 765,69		-1 321 317,94	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-281 119,81		-231 465,22	
Muut henkilösivukulut	<u>-60 606,91</u>	-1 505 492,41	<u>81 016,80</u>	-1 471 766,36
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot		-3 999 261,94		-3 088 702,52
Arvonalentumiset		-832 386,77		0,00
Liiketoiminnan muut kulut		<u>-556 323,68</u>		<u>-600 734,90</u>
Liikeylijäämä (-alijäämä)		460 781,85		3 693 654,84
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot	5 474,07		5 009,07	
Kunnalle maksetut korkokulut	-135 733,33		-26 736,11	
Muille maksetut korkokulut	-499 026,89		-534 242,12	
Korvaus peruspääomasta	-500 000,00		-500 000,00	
Muut rahoituskulut	<u>-10 917,76</u>	-1 140 203,91	<u>-5 202,18</u>	-1 061 171,34
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä		-679 422,06		2 632 483,50
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia		-679 422,06		2 632 483,50
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		-2 617 126,10		27 506,10
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)		2 698 849,76		0,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		-597 698,40		2 659 989,60

VESILIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT

Sijoitetun pääoman tuotto, %	0,4	3,8
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	-0,1	5,6
Voitto, %	-5,6	21,1

Sijoitetun pääoman tuotto, %

= 100 * (Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle/kuntayhtymälle maksetut korkokulut + Muille maksetut korkokulut + Korvaus peruspääomasta) / (Oma pääoma + Sijoitettu korollinen vieras pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %

= 100 * (Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä + Kunnalle maksetut korkokulut + Korvaus peruspääomasta) / (Oma pääoma + Lainat kunnalta/kuntayhtymältä + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

Voitto, %

= 100 * (Yli-/alijäämä ennen varauksia / Liikevaihto)

Mikkelin Vesiliikelaitos - vesilaitoksen yksikkökohtainen tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2021		1.1.-31.12.2020	
Liikevaihto		5 587 568,85		5 713 951,77
Valmistus omaan käyttöön		4 832,07		23 832,67
Liiketoiminnan muut tuotot		23 127,67		33 128,90
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-749 901,79		-753 803,40	
Palvelujen ostot	<u>-836 789,07</u>	-1 586 690,86	<u>-743 545,52</u>	-1 497 348,92
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-771 583,83		-785 304,19	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-170 847,41		-136 056,70	
Muut henkilösivukulut	<u>-40 994,90</u>	-983 426,14	<u>98 988,66</u>	-822 372,23
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot		-1 515 086,56		-1 592 487,36
Liiketoiminnan muut kulut		<u>-234 796,76</u>		<u>-285 266,36</u>
Liikelylijäämä (-alijäämä)		1 295 528,27		1 573 438,47
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot	5 474,07		5 009,07	
Kunnalle/Ky:lle maks.korkokulut	-135 733,33		-26 736,11	
Muille maksetut korkokulut	-499 026,89		-534 242,12	
Korvaus peruspääomasta	-500 000,00		-500 000,00	
Muut rahoituskulut	<u>-10 917,76</u>	-1 140 203,91	<u>-5 202,18</u>	-1 061 171,34
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä		155 324,36		512 267,13
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia		155 324,36		512 267,13
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		<u>25 497,61</u>		<u>27 506,10</u>
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		180 821,97		539 773,23

Mikkelin Vesiliikelaitos - viemärlaitoksen yksikkökohtainen tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2021		1.1.-31.12.2020	
Liikevaihto		6 469 302,30		6 750 839,81
Valmistus omaan käyttöön		28 933,59		148 572,75
Liiketoiminnan muut tuotot		38 167,93		6 459,54
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-1 006 001,54		-816 326,10	
Palvelujen ostot	<u>-2 204 993,36</u>	-3 210 994,90	<u>-1 479 810,39</u>	-2 296 136,49
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-392 181,86		-527 014,74	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-110 272,40		-93 655,19	
Muut henkilösivukulut	<u>-19 612,01</u>	-522 066,27	<u>-17 799,92</u>	-638 469,85
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot		-3 316 562,15		-1 415 892,48
Liiketoiminnan muut kulut		<u>-321 526,92</u>		<u>-315 409,38</u>
Liikelylijäämä (-alijäämä)		-834 746,42		2 239 963,90
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä		-834 746,42		2 239 963,90
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia		-834 746,42		2 239 963,90
Poistoeron lis(-) tai väh.(+)		-2 642 623,71		
Vapaaeht. varausten lis(-) tai väh.(+)		2 698 849,76		
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		-778 520,37		2 239 963,90

Mikkelin Vesiliikelaitos

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma 2021	Poikkeama
Liikevaihto	12 704 000	-150 000	12 554 000	12 056 871	-497 129
Valmistus omaan käyttöön				33 766	33 766
Liiketoiminnan muut tuotot				61 296	61 296
Materiaalit ja palvelut	4 202 600		4 202 600	4 797 686	595 086
<i>Ostot tilikauden aikana</i>	1 857 400		1 857 400	1 755 903	-101 497
<i>Palvelujen ostot</i>	2 345 200		2 345 200	3 041 782	696 582
Henkilöstökulut	1 697 700		1 697 700	1 505 492	-192 208
<i>Palkat ja palkkiot</i>	1 241 900		1 241 900	1 163 766	-78 134
<i>Eläkekulut</i>	408 300		408 300	281 120	-127 180
<i>Muut henkilösivukulut</i>	47 500		47 500	60 607	13 107
Suunnitelman mukaiset poistot	4 170 000	850 000	5 020 000	4 831 649	-188 351
Liiketoiminnan muut kulut	433 300		433 300	556 324	123 024
Liikelylijäämä (-alijäämä)	2 200 400	-1 000 000	1 200 400	460 782	-739 618
Rahoitustuotot ja -kulut	1 450 000		1 450 000	1 140 204	-309 796
<i>Muut rahoitustuotot</i>	0		0	5 474	5 474
<i>Kunnalle maksetut korkokulut</i>	0		0	135 733	135 733
<i>Muille maksetut korkokulut</i>	950 000		950 000	499 027	-450 973
<i>Korvaus peruspääomasta</i>	500 000		500 000	500 000	0
<i>Muut rahoituskulut</i>	0		0	10 918	10 918
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	750 400	-1 000 000	-249 600	-679 422	-429 822
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	750 400	-1 000 000	-249 600	-679 422	-429 822
Poistoeron vähennys (+)	30 000		30 000	-2 617 126	-2 647 126
Varausten lisäys vähennys (+)				2 698 850	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	780 400	-1 000 000	-219 600	-597 698	-378 098
Tilikauden tulos	780 400		-219 600	-597 698	-378 098

LIITETIETOTOSITTEET 2021

TOS.NROT

1 Liitetieto 1-5	Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot
2 Liitetieto 6	Toimintatuotot tehtävä alueittain
3 Liitetieto 9	Palvelujen ostojen erittely Pysyvien vastaavien suunnitelman mukaiset
4 Liitetieto 11	poistot Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot- ja tappiot
5 Liitetieto 13	
6 Liitetieto 19	Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet
7 Liitetieto 23	Saamisten erittely
8 Liitetieto 24	Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät
9 Liitetieto 25	Oman pääoman erittely
10 Liitetieto 27	Pitkäaikaiset velat
11 Liitetieto 30	Vieras pääoma
12 Liitetieto 32	Muiden velkojen erittely
13 Liitetieto 33	Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät
14 Liitetieto 38	Vuokravastuut
15 Liitetieto 42	Henkilöstön lukumäärä
16 Liitetieto 43	Henkilöstökulut Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt
17 Liitetieto 44	luottamushenkilömaksut

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät (KPA 2:2.1 § 1-kohta)

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Vuonna 2020 tilikauden muihin henkilösivukuluihin on kirjattu taseen lyhytaikaisista veloista vuosiin 2017-2018 kohdistuvia oikaisuja yhteensä 125 749 euroa.

Hulevesien hallinta on siirretty kaupunginvaltuuston päätöksen 9.12.2019 § 141 mukaisesti Vesiliikelaitokselta Mikkelin kaupungille. Siirto on tapahtunut 1.1.2021 ja tässä yhteydessä siirtynyt käyttöomaisuus on arvostettu tasearvojen mukaisesti. Siirtyneiden tase-erien summa on 1,4 miljoonaa euroa hulevesien vuoden 2020 tilinpäätökseen laaditun erillisen taseen mukaisesti.

Toimintatuotot tehtäväalueittain *)		
	2021	2020
<u>Liikevaihto</u>		
Vesilaitostoiminta	5 370 412,23	5 452 968,38
Viemärlaitostoiminta	6 121 115,92	6 337 968,88
<u>Liiketoiminnan muut tuotot</u>		
Vesilaitostoiminta	5 328,02	13 971,45
Viemärlaitostoiminta	3 469,71	5 311,30
<i>Toimintatuotot yhteensä *)</i>	<i>11 500 325,88</i>	<i>11 810 220,01</i>

*) Toimintatuotot tehtäväalueittain ilmoitetaan vain ulkoisista eristä

Liitetieto 9

Palvelujen ostojen erittely		
	2021	2020
Muiden palvelujen ostot	-2 877 797,64	2 100 905,65
<i>Palvelujen ostot yhteensä</i>	<i>-2 877 797,64</i>	<i>2 100 905,65</i>

Liitetieto 11

Pysyvien vastaavien suunnitelman mukaiset poistot

	Poistotapa	Poistoaika tai poisto-%
Aineettomat oikeudet		
Muut pitkävaikutteiset menot	tasapoisto	2-5 v
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	ei poistoa	
Rakennukset ja rakennelmat		
Tehdas- ja tuotantorakennukset	tasapoisto	20 - 30 v
Asuinrakennukset	tasapoisto	30 - 50 v
Kallioluolat ja -tunnelit	tasapoisto	50 v
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Johtoverkostot ja laitteet	mj-poisto	7 %
Vesimittarit	mj-poisto	20 %
Vesimittarit	tasapoisto	10 v
Koneet ja kalusto		
Kuljetusvälineet	tasapoisto	4 - 5 v
Liikkuvat työkonet	tasapoisto	5 v, 10 v
Muut laitteet ja kalusteet	tasapoisto	3 v - 10 v
Muut laitteet ja kalusteet	mj-poisto	30 %
Atk-laitteet	tasapoisto	3 v, 5 v
Keskeneräiset hankinnat	ei poistoa	

Liitetieto 13

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot		
	2021	2020
Muut toimintatuotot		
Muut luovutusvoitot	0,00	6 451,61
<i>Luovutusvoitot yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>6 451,61</i>

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet 31.12.2021	216 598
--	----------------

Aineettomat oikeudet

Poistamaton hankintameno 1.1.	0
--------------------------------------	----------

Siirrot erien välillä	98 000
-----------------------	--------

Tilikauden poistot	-20 417
--------------------	---------

Kirjanpitoarvo 31.12.	77 583
------------------------------	---------------

Muut pitkävaikutteiset menot

Poistamaton hankintameno 1.1.	80 110
--------------------------------------	---------------

Siirrot erien välillä	-87 600
-----------------------	---------

Arvonalentumiset	131 026
------------------	---------

Tilikauden poistot	-13 106
--------------------	---------

Kirjanpitoarvo 31.12.	110 430
------------------------------	----------------

Keskeneräiset hankinnat, aineettomat

Poistamaton hankintameno 1.1.	131 639
--------------------------------------	----------------

Lisäykset tilikauden aikana	5 505
-----------------------------	-------

Siirrot erien välillä	-108 560
-----------------------	----------

Kirjanpitoarvo 31.12.	28 585
------------------------------	---------------

Aineelliset hyödykkeet 31.12.2021	112 070 155
--	--------------------

Maa- ja vesialueet

Poistamaton hankintameno 1.1.	57 293
--------------------------------------	---------------

Siirrot erien välillä	266 935
-----------------------	---------

Kirjanpitoarvo 31.12.	324 228
------------------------------	----------------

Rakennukset

Poistamaton hankintameno 1.1.	8 514 016
--------------------------------------	------------------

Siirrot erien välillä	52 287 264
-----------------------	------------

Arvonalentumiset	-40 189
------------------	---------

Tilikauden poistot	-1 007 213
--------------------	------------

Kirjanpitoarvo 31.12.	59 753 878
------------------------------	-------------------

Kiinteät rakenteet ja laitteet

Poistamaton hankintameno 1.1.	29 071 385
--------------------------------------	-------------------

Vähennykset tilikauden aikana	-1 362 098
-------------------------------	------------

Arvonalentumiset	-922 962
------------------	----------

Siirrot erien välillä	23 759 358
-----------------------	------------

Tilikauden poistot	-2 615 822
--------------------	------------

Kirjanpitoarvo 31.12.	47 929 861
------------------------------	-------------------

Koneet ja kalusto

Poistamaton hankintameno 1.1.	615 541
--------------------------------------	----------------

Siirrot erien välillä	1 869 262
-----------------------	-----------

Arvonalentumiset	-262
------------------	------

Tilikauden poistot	-342 704
--------------------	----------

Kirjanpitoarvo 31.12.	2 141 838
------------------------------	------------------

Keskeneräiset hankinnat, aineelliset

Poistamaton hankintameno 1.1.	73 753 575
--------------------------------------	-------------------

Lisäykset tilikauden aikana	6 296 922
-----------------------------	-----------

Vähennykset tilikauden aikana	-45 488
-------------------------------	---------

Siirrot erien välillä	-78 084 660
-----------------------	-------------

Kirjanpitoarvo 31.12.	1 920 349
------------------------------	------------------

Olennaiset arvonalentumiset

Kenkäveronniemen jätevedenpuhdistamo	832 387
--------------------------------------	---------

Liitetieto 19a

Maa- ja vesialueet erittely		
	2021	2020
Maa- ja vesialueet		
Kiinteistöjen liittymismaksut	266 935,48	0,00
Muut maa- ja vesialueet	57 293,43	57 293,43
<i>Maa- ja vesialueet yhteensä</i>	<i>324 228,91</i>	<i>57 293,43</i>

Liitetieto 23

Saamisten erittely				
	2021		2020	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset Mikkelin tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		94 984,29		181 534,78
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>94 984,29</i>	<i>0,00</i>	<i>181 534,78</i>
Saamiset kunnilta ja kuntayhtymiltä				
Myyntisaamiset		29 980,34		35 022,94
Yhdystili, Vesilaitos		873385,54		0
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>903 365,88</i>	<i>0,00</i>	<i>35 022,94</i>
Osakkuus- ja muilta omistusyhteisyyksiltä (Mikkelin)				
Myyntisaamiset		644,02		0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>644,02</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
Saamiset yhteensä	0,00	998 994,19	0,00	216 557,72

Liitetieto 24

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät		
	2021	2020
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Tulojäämät		
Kelan korvaus työterveydenhuollosta	6 939,42	9 894,64
Muut tulojäämät	1 545,65	565,44
<i>Tulojäämät yhteensä</i>	<i>8 485,07</i>	<i>10 460,08</i>
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>	<i>8 485,07</i>	<i>10 460,08</i>

Oma pääoman erittely		
	2021	2020
Peruspääoma 1.1	29 872 760,29	29 872 760,29
Peruspääoma 31.12	29 872 760,29	29 872 760,29
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1 (*)	18 924 254,98	16 264 265,38
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12	18 924 254,98	16 264 265,38
Tilikauden yli-/alijäämä	-597 698,40	2 659 989,60
Oma pääoma yhteensä	48 199 316,87	48 797 015,27

*) sis. vesilaitoksen liittymismaksuja 1.1.2001-1.4.2004 1 024 458,96 eur (siirtokelpoiset liittymismaksut)

Pitkäaikaiset velat**Velat, jotka erääntyvät 1.1.2027 tai sen jälkeen**

	2021	2020
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	29 666 684,00	31 333 348,00
Lainat kunnalta	20 000 000,00	12 000 000,00
Muut velat	4 232 134,77	4 079 394,77
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	<i>53 898 818,77</i>	<i>47 412 742,77</i>

Vieras pääoma				
	2021		2020	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat kunnan tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	182 085,00	0,00	89 789,05
Muut velat	95 210,00	0,00	106 730,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>95 210,00</i>	<i>182 085,00</i>	<i>106 730,00</i>	<i>89 789,05</i>
Velat kunnan osakkuus- ja muille omistusyhteisöille				
Muut velat	0,00	0,00	2 700,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>2 700,00</i>	<i>0,00</i>
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	0,00	0,00	0,00	2 797,79
Muut velat	60 260,00	0,00	34 190,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>60 260,00</i>	<i>0,00</i>	<i>34 190,00</i>	<i>2 797,79</i>
Velat kunnalta				
Yhdystili, Vesilaitos	0,00 €	0,00 €	0,00 €	4 469 582,22
Muut velat	68 860,00	0,00	33 080,00	0,00
Siirtovelat	0,00	166,66	0,00	133,33
<i>Yhteensä</i>	<i>68 860,00</i>	<i>166,66</i>	<i>33 080,00</i>	<i>4 469 715,55</i>
Vieras pääoma yhteensä	224 330,00	182 251,66	176 700,00	4 562 302,39

Liitetieto 32

Muiden velkojen erittely		
	2021	2020
Muut velat		
Liittymismaksut	4 232 134,77	4 079 394,77
Muut velat	43 871,98	28 893,78
<i>Muut velat yhteensä</i>	<i>4 276 006,75</i>	<i>4 108 288,55</i>

Liitetieto 33

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät		
	2021	2020
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	211 012,11	244 089,71
Korkojaksotukset	164 666,66	190 459,73
Muut siirtovelat	31 265,97	82 115,88
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	<i>406 944,74</i>	<i>516 665,32</i>
<i>Siirtovelat yhteensä</i>	<i>406 944,74</i>	<i>516 665,32</i>

Liitetieto 38

Vuokravastuut

	Kunta	
	2021	2020
Toimitilojen vuokravastuut	2 399 703,33	2 095 319,58
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut (leasing)	171 213,65	217 104,66
Vuokravastuut yhteensä	2 570 916,98	2 312 424,24
- siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	320 952,68	259 505,56
Leasingvuokrasopimukseen ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta		

Liitetieto 42

Henkilöstön lukumäärä 31.12.		
	2021	2020
Vesiliikelaitos	26	32
<i>Yhteensä</i>	<i>26</i>	<i>32</i>

Liitetieto 43

Henkilöstökulut		
	2021	2020
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	1 505 492	1 471 766
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	33 766	172 405
<i>Henkilöstökulut yhteensä</i>	<i>1 539 258</i>	<i>1 644 172</i>

Liitetieto 44

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
	2021	2020
Keskusta Mikkelin kunnallisjärjestö	514,69	398,32
Perussuomalaiset, Mikkelin piiri	131,06	139,54
SDP Mlin kunnallisjärjestö	560,02	821,11
Kokoomus Mikkelin kunnallisjärjestö	250,98	332,43
Mikkelin seudun Vihreät ry	220,65	258,65
Keskusta Etelä-Savon piiri	4,75	0,00
Mikkelin Kristillisdemokraatit	40,38	0,00
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	1 722,53	1 950,05

LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA

Käytetyt tilikirjat

Päiväkirja
Pääkirja
Tase
Talousarvion toteutumisvertailu
Tasetilien avaussaldolista

LUETTELO KÄYTETYISTÄ TOSITELAJEISTA

Käytetyt tositelajit

Mikkelin kaupunki/Mikkelin Vesiliikelaitos

Laji	Tositelajin nimi	Tositenro		Tositenro
1	CPU kassa	1	-	346
14	Matkustuksenhallinta Vesi	1	-	17
2	Pankit	1	-	1520
20	Muistiot	1	-	2284
3	Maksut	1	-	319
30	Palkat	1	-	96
32	Tuntipalkat	1	-	52
33	LTM-palkkiot	1	-	26
4	Poistot	1	-	45
40	Ostolaskut	1	-	49429
5	Luovutukset/kom	1	-	56
6	Aktivoinnit/siirrot er. välill	1	-	40
60	Yleislaskut	1	-	7730
61	Suoritukset	1	-	4713
62	Hyvityslaskujen kohdistukset	1	-	243
68	Luottotappiot	1	-	26
80	Vesikanta	1	-	37253
81	Vesikanta sisäiset	1	-	9
ALV	Alv-kirjaukset	14	-	14
	Liitetietotositteet	1	-	17

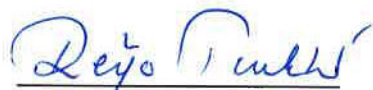
Allekirjoitukset

Mikkelissä 24. helmikuuta 2022

Mikkelin Vesiliikelaitoksen johtokunta

puheenjohtaja

Reijo Turkki

Vesilaitoksen johtaja

Tilintarkastajan merkintä

Suoritetusta tarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Mikkelissä 24.5.2022

KPMG Julkistarkastus Oy

Elina Hämäläinen

vastuunalainen tilintarkastaja

JHT, KHT

5.3 Muut eriytetyt laskelmat

Vuoden 2020 alussa voimaan tullut kilpailulain 30 d § edellyttää, että kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa harjoittavan kunnan tulee pitää tästä taloudellisesta toiminnastaan muusta toiminnastaan erillistä kirjanpitoa. Toiminnan hinnoittelun on mahdollistettava liiketaloudellisesti kannattava toiminta. Hinnoittelussa on huomioitava välittömien tuotantokustannusten ohella myös välilliset kustannukset, kuten hallinnon kulut. Kirjanpidon eriyttämisvaatimus koskee tilanteita, joissa markkinoilla tapahtuvan taloudellisen toiminnan liikevaihto on vuodessa vähintään 40 000 euroa

Mikkelin kaupunki esittää eriytetyt tuloslaskelmat kahdenlaisesta toiminnasta: ruoka- ja puhtauspalveluiden myynnistä kaupunkiorganisaation ulkopuolisille tahoille sekä tilojen vuokrauksesta, jonka katsotaan tapahtuvan kilpailutilanteessa markkinoilla. Vuokrauspalveluiden eriytetty tuloslaskelma on laadittu ensimmäisen kerran vuodelta 2021.

5.3.1. Ruoka- ja puhtauspalveluiden eriytetty tuloslaskelma

Ruoka- ja puhtauspalvelut myy kolmesta keittiöstä aterioita tai aterioita ja palvelua Mikkelin kaupungin organisaation ulkopuolisille asiakkaille. Suurin yksittäinen ulkoinen asiakas on Etelä-Savon sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymä Essote, jolle aterioita ja palveluita myydään sellaisiin yksiköihin, jotka ennen vuotta 2017 olivat Mikkelin kaupungin omaa toimintaa. Muut ulkoiset asiakkaat ovat yksityisiä päiväkoteja ja kaupungin virastotalon henkilöstöravintolan asiakkaita.

Ulkoisen ja sisäisen toiminnan eriyttäminen toteutetaan kirjanpidossa tähän tarkoitukseen avattujen laskentatunnisteiden avulla. Ulos tapahtuva myynti saadaan eriytettyä omalla laskentatunnisteellaan jo laskutusvaiheessa. Kustannusten kohdistamisessa ulkoiseen toimintaan hyödynnetään mm. Jamix-tuotannonohjausjärjestelmän tuottamia ateriämäärätietoja. Välilliset kustannukset kohdistetaan vyörytyksillä, joiden jakoperusteena käytetään yksiköiden toimintakulujen prosenttiosuuksia kokonaiskustannuksista talousarvion määrärahoissa. Ruoka- ja puhtauspalveluiden hallinnon kustannukset kohdistetaan kustannuspaikoille kerran vuodessa toteutettavalla laskennalla, jolloin myös hallinnon kulut tulevat huomioiduksi markkinoilla tapahtuvan toiminnan kustannusrakenteessa.

Ruoka- ja puhtauspalveluiden eriytetty tuloslaskelma markkinoilla tapahtuvasta toiminnasta

	2021	2020
Liikevaihto	1 105 623,21	1 166 983,03
Liiketoiminnan muut tuotot	3 172,66	3 434,02
Materiaalit ja palvelut		
<i>Ostot tilikauden aikana</i>	277 377,78	315 329,70
<i>Palvelujen ostot</i>	84 374,07	105 061,63
Henkilöstökulut		
<i>Palkat ja palkkiot</i>	304 867,20	324 201,29
<i>Henkilösivukulut</i>		
<i>Eläkekulut</i>	62 891,57	75 002,45
<i>Muut henkilösivukulut</i>	11 779,35	11 288,57
Suunnitelman mukaiset poistot	3 616,24	6 475,47
Liiketoiminnan muut kulut	69 384,93	62 561,75
Liikelyijäämä (-alijäämä)	294 504,73	270 496,19
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	294 504,73	270 496,19

5.3.2 Vuokrauspalveluiden eriytetty tuloslaskelma

Kaupungin vuokraamista tiloista on tunnustettu kilpailulla markkinalla olevaksi pääosa ulkoisille asiakkaille vuokratuista liiketiloista. Kaikkien kohteiden suorat tuotot ja kustannukset eriytetään kirjanpidossa omalla laskentatunnisteella, joten kohteiden tiedot ovat saatavissa suoraan kirjanpidosta otettavalla raportilla. Mikäli kilpailulla markkinalla olevaksi katsotussa kohteessa on sekä ulkoisesti että sisäisesti vuokrattuja tiloja, on eriytetylle tuloslaskelmalle tältä osin

kohdistettu vain ulos vuokrattujen tilojen osuus neliömäärien suhteessa. Hallinnon kustannuksia, kuten vuokrausyksikön henkilöstön palkkoja, puhelin-, IT- ja sovelluspalveluiden kuluja sekä kohteiden ylläpidon hallinnollisia kuluja, on kohdistettu eriytettylle tuloslaskelmalle markkinoille vuokrattujen kohteiden neliöiden määrän ja kaikkien vuokrakohteiden kokonaisneliömäärän mukaisessa suhteessa.

Toimitilojen osalta ulkoiset vuokralaiset ovat tiivistäneet vuokrattavien tilojen kokonaispinta-alaa parin vuoden sisällä, koska pandemia on muuttanut työn luonnetta etätoiksi tai hybridimalliksi. Osa toimitiloista sijaitsee kokonaisuuk-sien sisällä, jossa vuokralaisina on myös sisäisiä vuokralaisia. Suurin osa listalla olevista kohteista on myös hyväksytty myyntikohteiksi, ja niiden myyntiä edistetään aktiivisesti. Kohteiden vuokrat on määritelty markkinahintaisiksi, jottei vääristävä kilpailua yksityisillä markkinoilla synny.

Vuokrauspalveluiden eriytetty tuloslaskelma markkinoilla tapahtuvasta toiminnasta

2021

Liikevaihto	152 675,92
Liiketoiminnan muut tuotot	
Materiaalit ja palvelut	
<i>Ostot tilikauden aikana</i>	73 235,36
<i>Palvelujen ostot</i>	37 194,32
Henkilöstökulut	
<i>Palkat ja palkkiot</i>	7 463,17
<i>Henkilösivukulut</i>	
<i>Eläkekulut</i>	4 047,01
<i>Muut henkilösivukulut</i>	283,05
Suunnitelman mukaiset poistot	79 500,45
Liiketoiminnan muut kulut	9 733,92
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-58 781,36
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-58 781,36

6

Allekirjoitukset

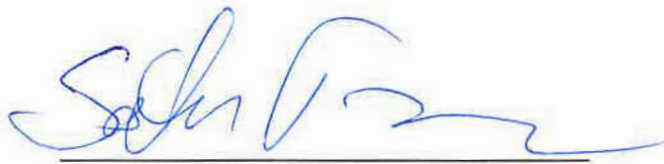

Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Mikkelissä 28.3.2022

Pirjo Siiskonen
kaupunginhallituksen puheenjohtaja

Satu Taavitsainen

Raimo Heinänen

Eero Aho

Tanja Hartonen

Heli Kauppinen

Petri Pekonen

Pekka Pöyry

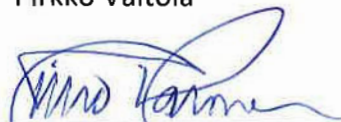
Armi Salo-Oksa

Jarno Strengell

Pirkko Valtola

Timo Halonen
kaupunginjohtaja

Tilintarkastajan merkintä

Suoritetusta tarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Mikkelissä 24.5.2022

KPMG Julkistarkastus Oy

Elina Hämäläinen
vastuunalainen tilintarkastaja
JHT, KHT

7

**Luettelo kirjanpitokirjoista
ja tositelajeista sekä niiden
säilytystavasta**

LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA

Käytetyt tilikirjat

Päiväkirja
Pääkirja
Tase
Talousarvion toteutumisvertailu
Tasetilien avaussaldolista

LUETTELO KÄYTETYISTÄ TOSITELAJEISTA

Käytetyt tosittelajit

Mikkeli

Laji	Tositelajin nimi:	Tositeno	Tositeno
1	CPU kassa	1 -	346
13	Matkustuksenhallinta Mikkeli	1 -	52
14	Matkustuksenhallinta Vesi	1 -	17
15	Matkustuksenhallinta Pela	1 -	34
16	Matkustuksenhallinta Otavia	1 -	20
2	Pankit	1 -	1520
20	Muistiot	1 -	2314
3	Maksut	1 -	319
30	Palkat	1	96
32	Tuntipalkat	1 -	52
33	LTM-palkkiot	1 -	26
4	Poistot	1 -	45
40	Ostolaskut	1	48312
5	Luovutukset/kom	1 -	56
6	Aktivoinnit/siirrot erien välillä	1 -	40
60	Yleislaskut	1 -	7730
61	Suoritukset	1 -	4713
62	Hyvityslaskujen kohdistukset	1 -	243
68	Luottotappiot	1	26
70	Koki tontin vuokrat	1 -	6500
75	Haahtela kiinteistö	1 -	3467
76	Haahtela kiinteistö sisäiset	1 -	25
80	Vesikanta	1	37253
81	Vesikanta sisäiset	1	9
84	Lomituspalvelu	1	1206
87	Daisy varhaiskasvatus	1	8767
88	Jamix Ruokatuotanto	1	154
89	Jamix Ruokatuotanto sisäiset	1	339
91	Timmi tilavaraus	1	951
92	Timmi tilavaraus sisäiset	1	21
21	Aikaisempien vuosien alv-korjaukset	1	24
ALV	Alv-kirjaukset	1	13
	Liitetietotositteet	1	36

